

**UJEDINJENE
NACIJE**

Međunarodni sud za
krivično gonjenje lica
odgovornih za teška kršenja
međunarodnog humanitarnog prava
počinjena na teritoriji bivše
Jugoslavije od 1991. godine

Predmet br. IT-04-84bis-T
Datum: 29. novembar 2012.
Original: engleski

PRED PRETRESNIM VEĆEM II

U sastavu: sudija Bakone Justice Moloto, predsedavajući
sudija Burton Hall
sudija Guy Delvoie

Sekretar: g. John Hocking

Presuda: 29. novembar 2012.

TUŽILAC

protiv

**RAMUSHA HARADINAJA
IDRIZA BALAJA
LAHIJA BRAHIMAJA**

**JAVNA PRESUDA
S POVERLJIVIM DODATKOM**

Tužilaštvo:

g. Paul Rogers
gđa Daniela Kravetz
gđa Barbara Goy

g. Aditya Menon
gđa Priya Gopalan

Odbrana:

g. Ben Emmerson, QC, g. Rodney Dixon i g. Andrew Strong za Ramusha Haradinaja
g. Gregor Guy-Smith i gđa Colleen Rohan za Idriza Balaja
g. Richard Harvey i g. Paul Troop za Lahija Brahimaja

SADRŽAJ

I. UVOD	1
II. FAKTORI KOJI SE ODOSE NA OCENU DOKAZA	3
III. STRUKTURA I ORGANIZACIJA OVK U ZONI DUKAĐIN.....	6
A. NASTANAK I OPŠTA STRUKTURA OVK	6
1. Glavni štab OVK.....	6
2. Broj pripadnika OVK 1998. godine.....	8
3. Zone u kojima je OVK delovao na Kosovu.....	9
4. Logistika i organizacija OVK	10
(a) Finansiranje	10
(b) Uniforme	11
(c) Naoružanje	11
(d) Rekrutacija	13
(e) Obuka	14
(f) Disciplina.....	15
B. OVK U ZONI DUKAĐIN.....	16
1. Organizovana odbrana sela	16
2. Određivanje podzona i stvaranje Regionalnog štaba 26. maja 1998. godine	21
3. Komandovanje i rukovođenje u okviru zone Dukađin do 23. juna 1998. godine	25
4. Jablanica.....	29
5. Stvaranje Operativne zone Dukađin	30
(a) Sastanak održan 23. juna 1998. godine: stvaranje Operativne zone Dukađin i Operativnog štaba Dukađin	31
(b) Komandovanje i rukovođenje u Operativnoj zoni Dukađin posle 23. juna 1998. godine	34
6. Stvaranje zajedničke komande: integrisanje snaga OVK i FARK	38
7. Odnos između Operativne zone Dukađin i Glavnog štaba OVK	41
8. Promena komandanta Operativne zone Dukađin.....	43
9. “Crni orlovi”	45
10. Vojna policija OVK	50
IV. DOGAĐAJI NA TERITORIJI ZONE DUKAĐIN U PERIODU OD MARTA DO SEPTEMBRA 1998. GODINE.....	56
A. DOGAĐAJI NA TERITORIJI ZONE DUKAĐIN OD MARTA DO JUNA 1998. GODINE	56
1. Kontrola teritorije i operacije srpskih snaga	56
2. Napadi OVK na policiju	69
3. Otmice, zlostavljanje i ubijanje civila od strane pripadnika OVK	75
(a) Pojedinačni incidenti otmica, zlostavljanja i ubijanja civila od strane pripadnika OVK.....	75
(i) Jah Bushati.....	75
(ii) Mijat Stojanović, Dragoslav Stojanović i Veselin Stijović	79
(iii) Novak Stijović i Staniša Radošević.....	87
(iv) Slobodan Radošević, Miloš Radunović, Milica Radunović i porodica Marković.....	91
(v) Dara (Darinka) Kovač (rođena Vujošević), Vukosava Marković (rođena Vujošević), Milovan Vlahović i Milka Vlahović.....	98
(vi) Drugi incidenti	100
(vii) Zaključak	105
(b) Opšte izjave o otmicama, maltretiranju i ubijanju civila od strane OVK	105

B. DOGAĐAJI NA TERITORIJI OPERATIVNE ZONE DUKAĐIN U PERIODU OD JULA DO SEPTEMBRA	
1998. GODINE	110
1. Interakcija između FARK i OVK	110
(a) Razmeštanje snaga FARK u Operativnu zonu Dukađin	110
(b) Incident u Glođanu u opštini Dečani 4. jula 1998. godine	114
(c) Kasnija interakcija između FARK i OVK	118
2. Operacije koje su srpske snage izvodile u periodu od jula do septembra 1998. godine u Operativnoj zoni Dukađin	120
3. Drugi incidenti u periodu od jula do septembra 1998. godine	128
(a) Posmatračka misija Evropske zajednice	128
(b) Sanije Balaj	131
(c) Drugi incidenti	136
4. Istrage koje su srpske vlasti sprovele na području kanala na Radonjičkom jezeru, na putu prema Dašinovcu i Donjem Ratišu i na Poljoprivrednom dobru "Ekonomija"	136
(a) Opšta zapažanja o forenzičkim istragama i identifikaciji pronađenih ljudskih posmrtnih ostataka	138
(b) Područje kanala na Radonjičkom jezeru	139
(i) Istrage na području kanala na Radonjičkom jezeru	142
(ii) Posmrtni ostaci na Radonjičkom jezeru i kasnija identifikacija	145
a. Misin Berisha	148
b. Zenun Gashi	149
c. Velizar Stošić	152
d. Nurije Krasniqi i Istref Krasniqi	153
e. Malush Meha	155
f. Ilira Frrokaj	156
g. Kujtim Imeraj	158
(c) Put koji vodi ka Donjem Ratišu i Dašinovcu /Ratish–i-Ulët/	158
(d) Poljoprivredno dobro "Ekonomija"	160
(i) Istrage na poljoprivrednom dobru "Ekonomija"	161
(ii) Posmrtni ostaci na poljoprivrednom dobru "Ekonomija" i kasnija identifikacija	162
a. Mehmet Rrustemaj	163
b. Tushe Tahiraj i Ramiz Tahiraj	163

V. OPŠTI USLOVI IZ ČLANA 3 STATUTA .....

A. MERODAVNO PRAVO	166
1. Uslovi iz predmeta <i>Tadić</i>	166
2. Preliminarni uslovi iz člana 3	167
(a) Oružani sukob	167
(b) Neksus	169
(c) Status žrtava	170
B. ZAKLJUČCI	170
1. Uslovi iz predmeta <i>Tadić</i>	170
2. Postojanje oružanog sukoba	171
(a) Intenzitet sukoba	171
(b) Organizacija OVK	173
(c) Zaključak	175
3. Neksus	175
4. Status žrtava	176
C. ZAKLJUČAK	176

VI. OPTUŽBE .....

A. PRAVNA REGULATIVA U VEZI S KRIVIČNIM DELIMA KOJIMA SE OPTUŽENI TERETE	177
1. Pravna regulativa u vezi s mučenjem	177
2. Pravna regulativa u vezi s okrutnim postupanjem	178

3. Pravna regulativa u vezi s ubistvom	179
B. KONSTATACIJE	180
1. Preliminarne napomene	180
2. Tačka 1	182
(a) Navodi u Optužnici	182
(b) Konstatacije.....	182
(c) Zaključak.....	194
3. Tačka 2.....	195
(a) Navodi Optužnice.....	195
(b) Konstatacije.....	195
(c) Zaključak.....	198
4. Tačka 3.....	199
(a) Navodi u Optužnici	199
(b) Konstatacije.....	199
(c) Zaključak.....	207
5. Tačka 4.....	209
(a) Navodi iz Optužnice.....	209
(b) Konstatacija.....	209
(c) Zaključak.....	214
6. Tačka 5.....	216
(a) Navodi iz Optužnice.....	216
(b) Konstatacije.....	217
(i) Zatočenje Pala Krasniqija, Skendera Kuçija i svedoka 3	217
(ii) Kasniji događaji	230
a. Svedok 3	230
b. Skender Kuçi	232
c. Pal Krasniqi	234
(c) Zaključak.....	237
7. Tačka 6.....	239
(a) Navodi iz Optužnice.....	239
(b) Konstatacije.....	241
(i) Otmica iz Žabelja.....	241
(ii) Zatočenje i maltretiranje Nasera Like.....	245
(c) Zaključak.....	248
VII. ODGOVORNOST.....	248
A. MERODAVNO PRAVO	249
1. Počinjenje.....	249
2. Počinjenje putem učešća u udruženom zločinačkom poduhvatu.....	250
3. Planiranje	252
4. Podsticanje	253
5. Naređivanje	253
6. Pomaganje i podržavanje	255
B. ZAKLJUČCI	256
1. Udruženi zločinački poduhvat	256
(a) Zajednička svrha koja se navodi u Optužnici.....	256
(i) Saopštenja OVK	257
(ii) Vojna policija OVK.....	260
(iii) “Crne liste OVK”	261
a. Spiskovi pronađeni u kompleksu porodice Haradinaj u Glodanu	262
b. Spisak iz rukom pisanih zabeleški sa sastanka održanog 12. jula 1998. godine	263
c. “Crne liste” Fatona Mehmetaja	265
d. Zaključak	266
(iv) Incidenti zlostavljanja i ubijanja civila od strane vojnika OVK.....	267

(v) Incidenti zlostavljanja i ubijanja u bazi OVK u Jablanici.....	271
(b) Zaključak.....	274
2. Odgovornost Ramusha Haradinaja	274
3. Odgovornost Idriza Balaja	275
4. Odgovornost Lahija Brahimaja.....	275
C. ZAKLJUČAK	276
VIII. DISPOZITIV	277
IX. DODATAK I: ISTORIJAT POSTUPKA	278
A. POSTUPAK NA PRVOBITNOM SUĐENJU U PREDMETU <i>HARADINAJ I DRUGI</i>	278
1. Prvobitna optužnica, prvo pristupanje i prvobitno suđenje	278
2. Žalbeni postupak.....	278
B. POČETAK DELIMIČNOG PONOVOG SUĐENJA I IZMENJENA OPTUŽNICA.....	279
C. SUĐENJE.....	283
1. Pregled	283
2. Pitanja u vezi sa svedocima	284
3. Sednica na osnovu pravila 4	284
4. Privremeno puštanje optuženih na slobodu	285
X. DODATAK II: MAPA.....	288
XI. DODATAK III: GLOSAR IZRAZA	290

I. UVOD

1. Optuženi Ramush Haradinaj, Idriz Balaj i Lahi Brahimaj terete se u Optužnici za zločine koje su oni ili drugi pripadnici Oslobodilačke vojske Kosova (dalje u tekstu: OVK) navodno počinili 1998. godine protiv kosovskih Srba, kosovskih Roma i civila kosovskih Albanaca u zatočeničkom objektu OVK u selu Jablanica /Jabllanicë/ u opštini Đakovica /Gjakovë/, na zapadu Kosova. U Optužnici se navode konkretni slučajevi otmice ukupno 16 kosovskih Srba, kosovskih Roma i civila kosovskih Albanaca koji su, kako se navodi, bili zatočeni i podvrgnuti mučenju i okrutnom postupanju u štabu OVK i zatočeničkom objektu u Jablanici. Dalje se navodi da je osam od tih lica ubijeno dok su bila u zatočenju OVK. Ti navodi potkrepljuju šest tačaka kršenja zakona i običaja ratovanja, odnosno okrutno postupanje, mučenje i ubistvo, kako je predviđeno zajedničkim članom 3 Ženevskih konvencija, za koje se optuženi terete po članu 3 Statuta.

2. Veće će u celoj Presudi navoditi imena mesta i na albanskom i na srpskom jeziku. U slučajevima kada se njihova imena razlikuju u ta dva jezika, ime svakog mesta navodi se u tekstu na albanskom/srpskom jeziku [u engleskoj verziji]. U slučajevima kada je naziv nekog mesta isti na oba jezika, on se navodi samo jednom.

3. Ovaj predmet predstavlja delimično ponovno suđenje. Trojica optuženih su prvobitno bila optužena 4. marta 2005. godine u predmetu *Tužilac protiv Ramusha Haradinaja, Idriza Balaja i Lahija Brahimaja*, predmet br. IT-04-84 (dalje u tekstu: predmet *Haradinaj*) po 16 tačaka za zločine protiv čovečnosti i 19 tačaka za kršenje zakona i običaja ratovanja. Ramush Haradinaj se takođe teretio po još jednoj tački za zločine protiv čovečnosti i po još jednoj tački za kršenje zakona i običaja ratovanja.¹ Dana 3. aprila 2008. godine, Pretresno veće je oslobodilo Ramusha Haradinaja i Idriza Balaja po svim tačkama Optužnice, proglasilo Lahija Brahimaja krivim po dve tačke, osudilo ga na kaznu zatvora u trajanju od šest godina i oslobodilo ga po svim drugim optužbama.² Tužilaštvo je uložilo žalbu na prvostepenu presudu, navodeći, između ostalog, da je Pretresno veće prekršilo njegovo pravo na pravično suđenje time što mu nije odobrilo dodatno vreme da obezbedi iskaze dva ključna svedoka, pa je zatražilo ponovno suđenje.

4. Dana 21. jula 2010. godine, Žalbena veće je, uz suprotno mišljenje sudije Robinsona, delimično odobrilo žalbu tužilaštva i poništilo odluke Pretresnog veća da optužene oslobodi određenih tačaka Optužnice koje se odnose na zločine koji su navodno počinjeni u štabu OVK i

---

¹ V. dole, par. 686.

² V. dole, par. 687.

zatvoru u Jablanici. Žalbeno veće je naložilo delimično ponovno suđenje u odnosu na te tačke.³ Delimično ponovno suđenje povereno je ovom Veću 21. jula 2010. godine. Suđenje je počelo 18. avgusta 2011. godine. Veću su predloženi iskazi 56 svedoka, uključujući dva svedoka zbog kojih je naloženo ponovno suđenje.

5. U Optužnici, s najnovijim izmenama, navodi se da su optuženi krivično odgovorni za zločine kojima se terete kao učesnici UZP,⁴ čiji je zajednički cilj bio da konsoliduju ukupnu kontrolu OVK nad operativnom zonom Dukadžin /Dukagjin/ koja je obuhvatala opštine Peć /Pejë/, Dečani /Dečan/, Đakovica, uključujući područje kanala Radonjičkog /Radoniq/ jezera, i delove opština Istok /Istog/ i Klina /Klinë/. Dalje se navodi da je ta konsolidacija preduzeta putem protivpravnog uklanjanja i maltretiranja srpskih civila i maltretiranja civila kosovskih Albanaca i kosovskih Roma/Egipćana, kao i drugih civila koji su saradivali ili se smatralo da saraduju sa srpskim snagama ili koji na neki drugi način nisu podržavali OVK. Navodi se da je UZP obuhvatao i osnivanje i funkcionisanje zatočeničkih objekata OVK i maltretiranje zatočenika u tim objektima, uključujući štab OVK u Jablanici, Glođanu /Glllogjan/ i Rzniću /Irzniq/.⁵ Navodi se da je taj UZP postojao otprilike od marta 1998. godine pa barem do kraja septembra 1998. godine.⁶

6. U Optužnici se navodi da je Ramush Haradinaj bio jedan od najviših starešina OVK na Kosovu. Dalje se navodi da je najkasnije od 1. marta 1998. godine pa do sredine juna 1998. godine bio *de facto* komandant OVK, da je od sredine juna 1998. godine imenovan za *de jure* komandanta i da je u tom svojstvu imao sveukupnu komandu nad snagama OVK u operativnoj zoni Dukadžin.⁷ Ramush Haradinaj se tereti individualnom krivičnom odgovornošću po članu 7(1) Statuta za to što je, u okviru UZP, navodno počinio zločine navedene u šest tačaka Optužnice. Alternativno, on se tereti da je počinio, ili pomagao i podržavao činjenje zločina za koje se tereti u tački 1 i da je navodno naredio, podsticao ili pomagao i podržavao činjenje zločina za koje se tereti u tački 6.

7. U Optužnici se navodi da je, tokom perioda na koji se ona odnosi, Idriz Balaj (zvani Toger/Togeri, što znači poručnik) bio pripadnik OVK i da je direktno bio potčinjen Ramushu Haradinaju. Dalje se navodi da je Idriz Balaj bio komandant jedinice za brze intervencije poznate

---

³ V. dole, par. 689.

⁴ Ramush Haradinaj i Idriz Balaj po svih šest tačaka, a Lahi Brahimaj po tačkama 1, 2, 4 i 6 Optužnice.

⁵ Optužnica, par. 24.

⁶ Optužnica, par. 25.

kao “Crni orlovi”, koja je navodno formirana u aprilu 1998. godine uz odobrenje Ramusha Haradinaja.⁸ Idriz Balaj se tereti individualnom krivičnom odgovornošću po članu 7(1) Statuta za to što je, u okviru UZP, navodno počinio šest tačaka kršenja zakona ili običaja ratovanja za koje se tereti u Optužnici. Alternativno, on se tereti i za to što je počinio ili pomagao i podržavao činjenje zločina za koje se tereti u tački 1 i za to što je navodno počinio ili planirao ili pomagao i podržavao činjenje zločina za koje se tereti u tački 6.

8. U Optužnici se navodi da je, tokom perioda na koji se ona odnosi, Lahi Brahimaj (zvani Maxhup) bio pripadnik OVK raspoređen u Jablanici i da je bio potčinjen Ramushu Haradinaju.⁹ Dalje se navodi da je od 23. juna 1998. do 5. jula 1998. godine Lahi Brahimaj bio zamenik komandanta operativnog štaba Dukadžin, posle čega je nastavio da radi kao finansijski direktor Glavnog štaba OVK.¹⁰ Lahi Brahimaj se tereti individualnom krivičnom odgovornošću po članu 7(1) Statuta za to što je, u okviru UZP, navodno počinio zločine za koje se tereti u tačkama 1, 2, 4 i 6. Alternativno, on se tereti i za to što je naredio, podsticao ili pomagao i podržavao činjenje zločina za koje se tereti u tačkama 1 i 2 i za to što je počinio, planirao ili pomagao i podržavao činjenje zločina za koje se tereti u tački 6.

9. Veću su predloženi dokazi da su snage Savezne Republike Jugoslavije (dalje u tekstu: SRJ), uključujući snage Vojske Jugoslavije (dalje u tekstu: VJ) i snage Ministarstva unutrašnjih poslova (dalje u tekstu: MUP) Republike Srbije, bile angažovane na Kosovu 1998. godine. Veće će navoditi konkretne snage koje su učestvovala u konkretnom događaju kada na osnovu dokaza bude poznat identitet tih snaga. Međutim, u odsustvu takvih dokaza, Veće će te snage načelno navoditi kao srpske snage. Time se misli na snage Srbije ili SRJ.

II. FAKTORI KOJI SE ODOSE NA OCENU DOKAZA

10. Član 21(3) Statuta sadrži pretpostavku nevinosti na koju svaki optuženi ima pravo. Ta pretpostavka znači da je na tužilaštvu teret dokazivanja krivice optuženih. Da bi se izrekla osuđujuća presuda u vezi sa svakom tačkom kojom se svaki od optuženih tereti, potrebno je ispuniti kriterijum dokazivanja van razumne sumnje.¹¹ Shodno tome, Veće je u vezi sa svakom

⁷ Optužnica, par. 2.

⁸ Optužnica, par. 8-9.

⁹ Optužnica, par. 12.

¹⁰ Optužnica, par. 12.

¹¹ Pravilo 87(A) Pravilnika u relevantnom delu predviđa sledeće: “Optuženi se može proglasiti krivim samo kad se većina pretresnog veća uverila da je krivica dokazana van svake razumne sumnje.”

tačkom kojom se svaki od optuženih tereti utvrđivalo da li se, na osnovu celine dokaza, uverilo van razumne sumnje da je dokazan svaki element zločina kojim se optuženi tereti u Optužnici, uključujući svaki oblik odgovornosti. Kada je, u takvim slučajevima, na osnovu tih činjenica bilo razumno moguće izvesti više od jednog zaključka, Veće je razmotrilo da li se neki od zaključaka koji se razumno mogao izvesti iz tih činjenica možda ne podudara s krivicom optuženih.¹² U takvom slučaju, teret i kriterijum dokazivanja iziskuju da se u odnosu na tu tačku donese oslobađajuća presuda.¹³

11. U vezi s ovim suđenjem treba napomenuti da se ono odlikuje ogromnom količinom dokaza koji su predočeni u pisanom obliku, bez pojavljivanja svedoka pred Većem, bilo uz eksplicitni dogovor strana u postupku ili nakon što su se optuženi odrekli prava da unakrsno ispituju svedoke. U tim slučajevima, Veće je u dokaze uvrstilo i audio i video snimke ranijih svedočenja svedoka pred Međunarodnim sudom. Međutim, treba napomenuti da nisu svi dokazi predočeni na prvobitnom suđenju u predmetu *Haradinaj* predloženi u dokaze u ovom predmetu.

12. Na prvobitnom suđenju u predmetu *Haradinaj* naložene su mere za zaštitu identiteta mnogih svedoka i one su važile i na ovom suđenju. Zbog brige za ličnu bezbednost svedoka, mnogi svedoci se u ovoj Presudi navode brojem. Njihova imena i druge pojedinosti pomoću kojih bi se mogao otkriti njihov identitet izostavljeni su. U slučajevima kada je Veće smatralo da se, u kontekstu konkretnog iskaza, navođenjem pseudonima svedoka mogao otkriti identitet tog svedoka, Veće je iz javne verzije Presude izostavilo reference na te iskaze. Te reference se nalaze u poverljivom Dodatku Presude.

13. Veću je predočena velika količina pisanih dokaza koji potiču iz MUP Srbije, koji je bio učesnik u ovom sukobu, koji obuhvataju pisane izveštaje, beleške i druge dokumente. Izvori na koje se poziva u tim pisanim dokazima nisu uvek bili identifikovani, kao ni sredstva pomoću kojih su informacije evidentirane u tim dokumentima bile prikupljene i obrađene. U mnogim slučajevima, ti dokumenti nisu bili potpisani. U nekim slučajevima, kada su dokumenti bili potpisani, njihovi autori nisu se pojavili pred Sudom da svedoče tokom ovog suđenja. Uzimajući u obzir gorenavedene faktore, Veće se oprezno odnosilo prema tim dokazima.

14. Veću su takođe predočeni iskazi svedoka koji su u relevantno vreme bili pripadnici OVK. Veće je steklo utisak da je na njihove iskaze o pitanjima koja se tiču organizacije OVK i drugih

---

¹² V. Prvostepena presuda u predmetu *Mrkšić*, par. 11; Prvostepena presuda u predmetu *Dorđević*, par. 10.

¹³ Drugostepena presuda u predmetu *Čelebići*, par. 458.

pitanja relevantnih za ovu Optužnicu možda uticala njihova pripadnost toj organizaciji ili lojalnost prema optuženima koji su u relevantno vreme bili istaknuti pripadnici organizacije. Veće se prema tim iskazima odnosilo imajući u vidu te faktore.

15. U nekim slučajevima, samo jedan svedok je svedočio o činjenici koja je bila pravno relevantna za ovaj predmet. Svedočenje samo jednog svedoka o materijalnoj činjenici, pravno gledano, ne zahteva potkrepljivanje.¹⁴ Međutim, u takvim slučajevima, Veće se potpuno uverilo u pouzdanost svedočenja pre nego što se oslonilo na njega.

16. Uprkos raznim pitanjima koja su uticala na ocenu dokaza u ovom predmetu, Veće je, pošto je pažljivo preispitalo i odmerilo sve dokaze, moglo da izvede zaključke o činjenicama u ovom predmetu i utvrdi krivicu ili nevinost svakog od optuženih u odnosu na sve optužbe kojima se terete u Optužnici. Ti zaključci i detaljnija obrazloženja Veća za prihvatanje ili odbacivanje određenih dokaza navedeni su dalje u tekstu.

---

¹⁴ Drugostepena presuda u predmetu *Aleksovski*, par. 62.

III. STRUKTURA I ORGANIZACIJA OVK U ZONI DUKAĐIN

A. Nastanak i opšta struktura OVK

17. Do prvog “javnog pojavljivanja” OVK došlo je 28. novembra 1997. godine.¹⁵ Povod je bila sahrana nastavnika Halita Gecija, koga su navodno ubile srpske snage.¹⁶ Saopšteno je da su tri muškarca u uniformama OVK – od kojih su dvojica nosila maske – održala govor i pozvala narod Kosova da se priključi “borbi”.¹⁷ Svedok 17 je kasnije saznao da su to bili Daut Haradinaj, Rexhep Selimi i čovek zvani Kapuči.¹⁸ Srpske vlasti su OVK nazivale “terorističkom” grupom.¹⁹

1. Glavni štab OVK

18. Otprilike krajem 1996. godine i početkom 1997. godine, Glavni štab OVK²⁰ imao je desetak članova koji su delovali u tri različite zone – ilegalno na Kosovu; u Albaniji; i u zapadnim zemljama kao što su Švajcarska, Nemačka, Sjedinjene Američke Države, Francuska i cela Skandinavija.²¹ U proleće 1998. godine članovi Glavnog štaba OVK bili su Sokol Bashota, Raif Gashi, Xhemajl Fetahu, Adem Grabovci, Xhavit Haliti, Illir Konjushevci, Jakup Krasniqi, Azem Syla (Sula), Rexhep Selimi, Hashim Thaçi, Kadri Veseli i Xhavid Zeka.²² Nisu svi članovi Glavnog štaba poznavali sve ostale članove i nije svako sa svakim međusobno komunicirao.²³

¹⁵ Svedok 17, DP P344, par. 4; svedok 28, DP P358, par. 5-8.

¹⁶ Svedok 17, DP P344, par. 4.

¹⁷ Svedok 17, DP P344, par. 4; svedok 28, DP P358, par. 8.

¹⁸ Svedok 17, DP P344, par. 4.

¹⁹ Radovan Zlatković, DP P373, par. 16, 18; svedok 69, DP P364 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 9850-9852; svedok 69, DP P370, par. 8-10; svedok 28, DP P358, par. 6; Zoran Stijović, DP P121, par. 7; v. takođe Dragan Živanović, DP P110 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 9316.

²⁰ Glavni štab OVK (dalje u tekstu: Glavni štab) navodi se i kao centralni štab OVK, Jakup Krasniqi, DP P64 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 4966.

²¹ Jakup Krasniqi, DP P67 (Transkript u predmetu *Limaj*), T. 3306; Jakup Krasniqi, DP P64 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 5025.

²² Bislim Zyrapi, DP P160, par. 15-16; Bislim Zyrapi, DP P159 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 3261, 3265-3267, 3282-3283, 3389; Bislim Zyrapi, T. 651, 689, 693, 759-760; Jakup Krasniqi, DP P67 (Transkript u predmetu *Limaj*), T. 3305-3307, 3311; Jakup Krasniqi, DP P64 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 5026-5027, v. takođe Rustem Tetaj, DP P75 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 3821.

²³ Rustem Tetaj, DP P75 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 3821; Jakup Krasniqi, DP P64 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 5024-5026, 5029.

19. Adem Jashari je bio komandant OVK do marta 1998. godine.²⁴ Posle ubistva Adema Jasharija, Azem Syla (Sula) je postao glavni komandant OVK, Sokol Bashota je bio zamenik komandanta OVK, a Rexhep Selimi generalni inspektor.²⁵ Hashim Thaçi je bio šef političkog odeljenja.²⁶ Jakup Krasniqi je imenovan za portparola OVK na Kosovu u junu 1998. godine.²⁷ Bislim Zyrapi se priključio Glavnom štabu negde krajem maja ili početkom juna 1998. godine.²⁸ Lahi Brahimaj je postao direktor finansijskog odeljenja u julu 1998. godine.²⁹

20. Glavni štab OVK na Kosovu nije 1998. godine bio lociran na jednoj lokaciji; njegovi članovi su bili stalno u pokretu iz bezbednosnih razloga i obično su se kretali nezavisno jedan od drugog.³⁰ John Crosland, tadašnji britanski vojni ataše u Republici Jugoslaviji,³¹ potvrdio je da je OVK tokom 1998. godine ipak postao organizovaniji.³²

21. John Crosland je Veću rekao da je, iako je OVK bio organizovan, pogrešno nazivati njegov vrhovni organ “Glavnim štabom”. On je smatrao da Glavni štab nije imao efektivnu kontrolu nad OVK.³³ John Crosland je zaključio da između zona i Glavnog štaba nije bilo “mnogo” koordinacije.³⁴

²⁴ Jakup Krasniqi, DP P67 (Transkript u predmetu *Limaj*), T. 3306; Jakup Krasniqi, DP P64 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 5024.

²⁵ Jakup Krasniqi, DP P67 (Transkript u predmetu *Limaj*), T. 3311; za ubistvo Adema Jasharija, v. dole, par. 143.

²⁶ Jakup Krasniqi, DP P67 (Transkript u predmetu *Limaj*), T. 3306; Jakup Krasniqi, DP P64 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 5075.

²⁷ Jakup Krasniqi, DP P67 (Transkript u predmetu *Limaj*), T. 3311-3313, 3429; DP P65, Dodatak 14.

²⁸ Bislim Zyrapi, DP P160, par. 16; Bislim Zyrapi, DP P159 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 3259, 3282, 3304; Bislim Zyrapi, T. 687, 695.

²⁹ Bislim Zyrapi, DP P160, par. 16; Bislim Zyrapi, DP P159 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 3212-3213, 3394; Bislim Zyrapi, T. 759-760; Jakup Krasniqi, DP P64 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 5075.

³⁰ Bislim Zyrapi, DP P159 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 3282-3284, 3402-3403, 3412-3413; Bislim Zyrapi, T. 689, 693-694, 775; Jakup Krasniqi, DP P64 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 4990, 5029, 5074.

³¹ John Crosland, DP P8 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 2925-2926.

³² John Crosland, DP P8 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 4703-4704.

³³ John Crosland, DP P9 (Transkript u predmetu *Limaj*), T. 2037-2038; John Crosland, DP P8 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 4704. Prema rečima Bislima Zyrapija, Glavni štab OVK nije funkcionisao u pravom smislu reči, Bislim Zyrapi, DP P160, par. 15; Bislim Zyrapi, DP P161, par. 13; Bislim Zyrapi, DP P159 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 3293, 3295; Bislim Zyrapi, T. 690-691, 697, 699, 733.

³⁴ John Crosland, DP P8 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 4706-4707.

22. Glavni štab je sastavljao političke izjave i saopštenja i davao intervjue u kojima su izlagani strategija i politički stavovi OVK, kao i saopštavao pregled borbi i razvoja vojnih događaja u to vreme na Kosovu.³⁵

2. Broj pripadnika OVK 1998. godine

23. Veću su iz izvora VJ predočeni dokazi koji se odnose na broj pripadnika OVK u raznim delovima Kosova u periodu od početka do sredine 1998. godine. U izveštaju Komande 549. mtbr od 23. februara 1998. godine ocenjeno je da je na teritoriji koja je obuhvatala Đakovicu bilo raspoređeno i do 200 pripadnika OVK.³⁶ Prema rečima Branka Gajića, tadašnjeg zamenika načelnika Uprave bezbednosti Srbije,³⁷ procenjivalo se da je OVK u periodu od januara do marta 1998. godine imao “do 3.000 naoružanih i organizovanih i da možda ima negde između 6.000 i 8.000 koji imaju oružje”.³⁸ U zapovesti za angažovanje 549. mtbr od 22. aprila 1998. godine ocenjeno je da su snage OVK jačine bataljona i da ih čini 500 naoružanih “terorista”, kao i da su najverovatnije formirane u opštinama Prizren, Orahovac /Rahovec/, Suva Reka /Suharekë/, Đakovica, Dečani, Klina, i Peć, a posebno u širim rejonima sela Jablanica, Glođane, Junik i Smonica /Smolicë/.³⁹ U izveštaju Prištinskog korpusa VJ od 8. maja 1998. godine govori se o bezbednosnoj situaciji u Đakovici i ocenjuje da je na Kosovu vojno organizovano oko 5.000 “terorista”, a da je 15.000 ljudi dobilo oružje.⁴⁰ Prema rečima Zorana Stijovića, šefa analitičkog odeljenja RDB Srbije u Prištini /Prishtinë/, do juna 1998. godine OVK je imao oko 1.000 pripadnika.⁴¹ Dragan Živanović, bivši general-major VJ,⁴² rekao je u svedočenju da mu je u maju ili junu 1998. godine Aleksandar Savović, načelnik bezbednosti 125. mtbr VJ, rekao da se Haradinaj najverovatnije nalazi na području Glođana i da ima 500 do 1.000 naoružanih obučanih ljudi.⁴³

24. John Crosland je u svedočenju rekao da je diskutabilan broj pripadnika OVK koji navodi VJ. Na osnovu svojih obilazaka pet-šest štabova OVK u raznim selima širom Kosova, on je

³⁵ Jakup Krasniqi, DP P67 (Transkript u predmetu *Limaj*), T. 3320; Jakup Krasniqi, DP P64 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 5010, 5022-5023, 5030.

³⁶ DP P28, par. 3.

³⁷ Branko Gajić, DP P25 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 9668; Branko Gajić, DP P27, par. 8.

³⁸ Branko Gajić, DP P25 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 9684, 9746-9747.

³⁹ DP P32, str. 1; Branko Gajić, DP P27, par. 24.

⁴⁰ DP P34; Branko Gajić, DP P27, par. 29; v. takođe DP P20, str. 1.

⁴¹ Zoran Stijović, DP P122 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 9068-9069.

⁴² Dragan Živanović je bio i načelnik Štaba 125. mtbr VJ, Dragan Živanović, DP P112, par. 3.

zaključio da je u aprilu 1998. godine bilo verovatno od 400 do 500 “boraca koji su činili čvrsto jezgro OVK”.⁴⁴ Međutim, on se složio da, ako podaci VJ odražavaju potencijalan broj budućih pripadnika OVK koji su se obučavali u Albaniji, podatak o 3.500 do 4.500 boraca ne deluje “preuveličano”.⁴⁵

25. Veće primećuje da su ti podaci samo procene i da ne moraju biti potpuno tačni. Branko Gajić je potvrdio da informacije koje su pribavile srpske snage nisu bile 100 posto pouzdane, niti su bile čak približne.⁴⁶

3. Zone u kojima je OVK delovao na Kosovu

26. Početkom 1998. godine na celom Kosovu bilo je nekoliko grupacija OVK.⁴⁷ One su nazivane podzonama zbog toga što je smatrano da je Kosovo jedna zona.⁴⁸ Radi lakšeg snalaženja, Veće će te podzone nazivati zonama.⁴⁹

27. Na Kosovu je 1998. godine bilo sledećih sedam zona:⁵⁰

- a. prva zona je bila Drenica /Drenica/ i njome je komandovao Sylejman Selimi;⁵¹
- b. druga zona je bila Dukađin i njome je komandovao Ramush Haradinaj;⁵²
- c. treća zona je bila Lab /Llap/ i njome je komandovao Rrustem Mustafa (Remi);⁵³
- d. četvrta zona je bila Šalja /Shala/ i njome je komandovao Rrahmon Rama;⁵⁴

⁴³ Dragan Živanović, DP P112, par. 41.

⁴⁴ DP P13; John Crosland, DP P9 (Transkript u predmetu *Limaj*), T. 1917-1919; John Crosland, DP P8 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 2963-2964.

⁴⁵ John Crosland, DP P9 (Transkript u predmetu *Limaj*), T. 1919.

⁴⁶ Branko Gajić, DP P25 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 9684-9685.

⁴⁷ DP P13; John Crosland, DP P8 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 2946.

⁴⁸ Jakup Krasniqi, DP P64 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 4971.

⁴⁹ Posle novembra 1998. godine, tim podzonama su promenjena imena, Jakup Krasniqi, DP P64 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 4971, 5057.

⁵⁰ Jakup Krasniqi, DP P67 (Transkript u predmetu *Limaj*), T. 3323.

⁵¹ Bislim Zyrapi, DP P160, par. 17; Jakup Krasniqi, DP P67 (Transkript u predmetu *Limaj*), T. 3323.

⁵² Bislim Zyrapi, DP P160, par. 17; Jakup Krasniqi, DP P67 (Transkript u predmetu *Limaj*), T. 3479.

⁵³ Bislim Zyrapi, DP P160, par. 17; Shefqet Kabashi, DP P119 (Transkript u predmetu *Limaj*), T. 4217-4218; Jakup Krasniqi, DP P67 (Transkript u predmetu *Limaj*), T. 3323.

⁵⁴ Bislim Zyrapi, DP P160, par. 17.

- e. peta zona je bila Paštrik /Pashtrik/ i njome je komandovao Musa Jashari;⁵⁵
- f. šesta zona je bila Nerodimlje /Nerodime/ i njome je komandovao Shukri Buja;⁵⁶ i
- g. sedma zona je bila Karadak /Karadak/ i njome je komandovao Ahmet Isufi.⁵⁷

28. Tih sedam zona su se znatno razlikovale po stepenu organizovanosti.⁵⁸ Zona Drenica je bila dobro organizovana zbog činjenice da su borbe između OVK i srpskih snaga na tom području počele u novembru 1997. godine.⁵⁹ U zoni Dukadžin borbe su počele napadom na porodični kompleks porodice Haradinaj 24. marta 1998. godine.⁶⁰ Zbog toga što su u te dve zone borbe rano počele, one su postale najrazvijenije i najorganizovanije.⁶¹ Prema rečima Bislima Zyrapija, u junu i julu 1998. godine zone Drenica i Dukadžin bile su jedine postojeće zone OVK. One su bile u fazi razvoja i radilo se na stvaranju strukture i centralizovane komande.⁶² Stepenu organizovanosti u zonama počeo je da se menja nakon srpske letnje ofanzive 1998. godine.⁶³ Komandanti pete, šeste i sedme zone preuzeli su svoje komandne položaje tek u jesen 1998. godine zbog toga što je do tada aktivnost OVK bila ograničena.⁶⁴

4. Logistika i organizacija OVK

(a) Finansiranje

29. OVK je 1997. i 1998. godine bio finansiran iz dva fonda: "Bukoshijevog fonda" (poznatog i kao "Državni fond" ili "Fond od 3%") i fonda "Domovina zove".⁶⁵ Fond "Domovina zove" stvoren je 1995. godine i bio je pod kontrolom Glavnog štaba OVK.⁶⁶ Prilozi su dolazili uglavnom od Albanaca koji su živeli u inostranstvu i fond je prevashodno korišćen da se u

⁵⁵ Bislim Zyrapi, DP P160, par. 17.

⁵⁶ Bislim Zyrapi, DP P160, par. 17.

⁵⁷ Bislim Zyrapi, DP P160, par. 17.

⁵⁸ Jakup Krasniqi, DP P67 (Transkript u predmetu *Limaj*), T. 3414.

⁵⁹ Jakup Krasniqi, DP P67 (Transkript u predmetu *Limaj*), T. 3414.

⁶⁰ Jakup Krasniqi, DP P65, par. 7; v. dole, par. 144-149.

⁶¹ Jakup Krasniqi, DP P65, par. 7; Jakup Krasniqi, DP P67 (Transkript u predmetu *Limaj*), T. 3414; Bislim Zyrapi, DP P159 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 3275, 3278, 3390-3391, 3407-3408.

⁶² Bislim Zyrapi, DP P159 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 3275-3276, 3278; Bislim Zyrapi, T. 696; v. takođe dole, par. 70-77.

⁶³ Jakup Krasniqi, DP P67 (Transkript u predmetu *Limaj*), T. 3414; v. takođe dole, par. 283-300.

⁶⁴ Bislim Zyrapi, DP P160, par. 17; Bislim Zyrapi, DP P159 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 3278.

⁶⁵ Bislim Zyrapi, DP P159 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 3367; Jakup Krasniqi, DP P65, par. 5; svedok 17, DP P344, par. 5-6; DP P153, str. 5; DP D22, str. 1-2.

Albaniji plate oružje i oprema, koji su bili namenjeni korišćenju na Kosovu.⁶⁷ Veću nisu predloženi dalji dokazi o “Bukoshijevom fondu”.

(b) Uniforme

30. Krajem februara i početkom marta 1998. godine, većina vojnika OVK na obuci nosila je civilnu odeću, a neki su na rukavima imali oznake OVK.⁶⁸ Neki vojnici OVK nosili su maskirne uniforme s oznakom OVK.⁶⁹ Oznaka OVK bila je “bedž s orlom” i slovima “UÇK”.⁷⁰

31. Prema rečima Shemsedina Çekaja, Ramush Haradinaj i Idriz Balaj su nosili tamnozeleno uniforme s oznakama OVK i od oružja su imali “pištolje, lako naoružanje”.⁷¹ Navedeno je da je Ramush Haradinaj nosio i maskirnu vojnu uniformu s čizmama i kapom i da je od oružja imao automat.⁷² Vojnici OVK na kontrolnim punktovima viđani su s automatskim puškama i jednostavnom komunikacionom opremom kao što je “toki-voki”.⁷³

32. Veće prihvata da su mnogi pripadnici OVK nosili civilnu odeću s oznakom OVK na rukavima, ali da su neki pripadnici nosili i maskirne uniforme koje su mogle izgledati i kao uniforme tamnozeleno boje. Veće dalje prihvata da su se pripadnici OVK prepoznavali po oznaci OVK pričvršćenju na rukavima uniformi. Kako će biti razmotreno kasnije u ovoj Presudi, “Crni orlovi” i pripadnici vojne policije OVK nosili su drugačije uniforme od običnih pripadnika OVK.⁷⁴

(c) Naoružanje

33. Na osnovu informacija dobijenih od MUP, Dragan Živanović je procenio da je početkom 1998. godine na Kosovu bilo između 80.000 i 100.000 komada oružja, pri čemu su neslužbene

⁶⁶ Jakup Krasniqi, DP P65, par. 5.

⁶⁷ Jakup Krasniqi, DP P65, par. 5; Zoran Stijović, DP P121, par. 34; DP P152; svedok 17, DP P344, par. 5.

⁶⁸ Cufë Krasniqi, DP P54, par. 33; Cufë Krasniqi, DP P52 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 5830; Vesel Dizdari, DP P467, par. 15.

⁶⁹ Rrustem Tetaj, DP P75 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 3614; svedok 17, DP P344, par. 16.

⁷⁰ Svedok 7, DP P94, par. 8, 33; Staniša Radošević, DP P306 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 987.

⁷¹ Shemsedin Çekaj, DP P2 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 4393.

⁷² Rrustem Tetaj, DP P75 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 3618.

⁷³ Rrustem Tetaj, DP P75 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 3614-3615.

⁷⁴ V. dole, par. 106, 124.

procene govore i o 200.000 komada.⁷⁵ U izveštaju Prištinskog korpusa VJ od 8. maja 1998. godine navedeno je da OVK poseduje “nekoliko 60 mm minobacača, [...] ručne bacače i snajperske puške”.⁷⁶ U sličnom izveštaju Prištinskog korpusa VJ od 3. juna 1998. godine navodi se da OVK raspolaže “MB /minobacačima/ 60 i 82 mm, BsT /bestrzajnim topovima/ 75 i 82 mm, ručnim bacačima i savremenim sredstvima za POB /protivoklopnu borbu/. Raspolažu značajnim količinama municije i ručnih bombi”.⁷⁷ Prema rečima Branka Gajića, u prvih šest meseci 1998. godine “zaplenjeno [je] oko 25.000 cevi naoružanja različitog tipa i kalibra. Zatim negde oko 500.000 metaka različitog kalibra, oko 10.000 ručnih odbrambenih bombi, onda isto veća količina ručnih bacača i minobacača [...] uglavnom 60mm [...] i nekoliko tona vojne opreme”.⁷⁸ Dragan Živanović je u svedočenju rekao da je u prvoj polovini 1998. godine, u zoni odgovornosti 125. mtbr VJ, preko granice preneto oko 20.000 komada oružja, uključujući naoružanje kineske proizvodnje koje je ranije pripadalo albanskoj armiji; poluautomatske puške; automatske puške kalašnjikov; lake mitraljeze; mitraljeze; ručne bacače; minobacače, kao i prateću opremu, okvire, rezervni alat i pribor i municiju za sve vrste naoružanja.⁷⁹ Veću nisu predloženi drugi dokazi koji potkrepljuju te informacije.

34. Suprotno tome, OVK, prema rečima Johna Croslanda, u periodu od januara do jula 1998. godine nije imao “širok dijapazon naoružanja”.⁸⁰ To se podudara sa svedočenjem Rustema Tetaja da je OVK, tek nakon što su Oružane snage Republike Kosovo (dalje u tekstu: FARK) došle u operativnu zonu Dukadin krajem juna 1998. godine, imao i koristio ručne minobacače protiv tenkova, koji su bili efikasni kada su korišćeni u dometu od 300 do 500 metara.⁸¹ Oni su tada

⁷⁵ Dragan Živanović, DP P110 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 9294-9295.

⁷⁶ Branko Gajić, DP P27, par. 29; DP P34, str. 2.

⁷⁷ DP P116, par. 2.

⁷⁸ Branko Gajić, DP P25 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 9699; v. takođe DP P29; DP P35.

⁷⁹ Dragan Živanović, DP P110 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 9295.

⁸⁰ John Crosland, DP P9 (Transkript u predmetu *Limaj*), T. 2010.

⁸¹ Rustem Tetaj, DP P75 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 3823, 3825, 3851; v. dole, par. 258. Veće je takođe saslušalo svedočenje Jakupa Krasniqija, koji je pomenuo intervju koji je kao portparol OVK dao jednom listu 6. jula 1998. godine, u kojem je tvrdio da OVK poseduje teško naoružanje i da se sprema da predume akciju i zauzme Prištinu. On je pojasnio svoje mišljenje i rekao da su takvi medijski izveštaji bili deo propagandne kampanje s ciljem da se OVK prikaže kao organizovaniji nego što je bio kako bi delovao uverljivo, Jakup Krasniqi, DP P64 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 5038.

takođe imali ručne raketne bacače koji su se mogli koristiti protiv oklopnih vozila, ali ne i protiv tenkova.⁸²

35. U izveštaju 549. mtbr VJ od 5. marta 1998. godine navode se tri “glavna pravca” duž kojih je OVK ubacivao oružje na Kosovo: (i) Bajram Curi – Junik – prema teritoriji Jablanice i Drenice; (ii) Liken i Ćafa Dobruna – prema Rogovu /Rogově/ – Orahovcu – Mališevu /Malishevě/ i Drenici; (iii) karaula “Stojanović” i karaula “Mandić” i dolina Plavske reke prema Opolju.⁸³ Veću su predočeni dokazi da su Jablanica i Glođane bili strateške lokacije na pravcu snabdevanja oružjem OVK i da je OVK planirao i pokušao da napravi koridor za ubacivanje oružja iz Albanije kako bi povezoao Drenicu i Dečane.⁸⁴

(d) Regrutacija

36. Mnogo ljudi je želelo da se priključi OVK. Da bi neki kandidat mogao da se priključi, morao ga je dovesti neko ko će potvrditi njegovu pouzdanost.⁸⁵ Tom prilikom bi bili zapisani lični podaci kandidata i postavljano mu je pitanje zašto želi da se priključi OVK.⁸⁶ Da bi neko postao pripadnik OVK, nije bilo potrebno odobrenje Glavnog štaba OVK.⁸⁷ Novi regruti bi odmah počeli s obukom, a kasnije bi polagali svečanu zakletvu.⁸⁸ Cufë Krasniqi je opisao šta se dogodilo na svečanom polaganju zakletve kojom je prisustvovao 1998. godine u Baranu /Baran/ u opštini Peć.⁸⁹ Svečano polaganje zakletve vodili su Nazif Ramabaja i Ramush Haradinaj. Govore su održali i Rrustem Tetaj i Tahir Zemaj.⁹⁰ Idriz Balaj nije bio prisutan.⁹¹ Vojnici su svoja imena upisali na spisak koji su im dali i dobili su odštampanu zakletvu i potvrdu.⁹²

⁸² Rrustem Tetaj, DP P75 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 3823.

⁸³ DP P30, str. 1-2.

⁸⁴ John Crosland, DP P9 (Transkript u predmetu *Limaj*), T. 1897, 1945-1947; svedok 77, T. 1299-1300; Skender Rexhahmetaj, DP P297, par. 8-10; Shefqet Kabashi, DP P119 (Transkript u predmetu *Limaj*), T. 4185-4191; Bislim Zyrapi, T. 682-683; Zoran Stijović, T. 565-569; Zoran Stijović, DP P122 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 9004-9005; Zoran Stijović, DP P121, par. 25; DP P19, par. 5; DP P28, par. 3; DP P35, str. 2-3.

⁸⁵ Cufë Krasniqi, DP P54, par. 32; Cufë Krasniqi, DP P52 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 5716-5717; DP P219.

⁸⁶ Cufë Krasniqi, DP P54, par. 32.

⁸⁷ Bislim Zyrapi, DP P161, par. 13; Bislim Zyrapi, DP P159 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 3260.

⁸⁸ Cufë Krasniqi, DP P54, par. 32; Cufë Krasniqi, DP P52 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 5716-5717.

⁸⁹ Cufë Krasniqi, DP P54, par. 66; Cufë Krasniqi, DP P52 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 5716, 5804; DP D148.

⁹⁰ Cufë Krasniqi, DP P54, par. 67; Cufë Krasniqi, DP P52 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 5716-5717.

(e) Obuka

37. U februaru 1998. godine Metë Krasniqi je zamolio Cufëa Krasniqija, s obzirom na to da je on bio iskusan u rukovanju vatrenim oružjem, da obuči mlade vojnike OVK.⁹³ Od tada pa do 28. maja 1998. godine Cufë Krasniqi je obučavao vojnike OVK u selu Mali Vranovac /Vranoc-i-Vogël/ u opštini Dečani, koje je bilo pod komandom Dina Krasniqija.⁹⁴ Većina pripadnika OVK koji su bili na obuci poticali su iz Bučana i Vranovca u opštini Peć i Malog Vranovca.⁹⁵ Cufë Krasniqi je rekao da je prvog dana na obuci imao 21 vojnika, ali da se taj broj povećao na 700 do 1.000 vojnika.⁹⁶ On je obučavao jednu grupu vojnika od mesec dana do tri meseca kako bi ih pripremio za borbu, operacije i taktiku, uključujući obuku u rukovanju vatrenim oružjem, kao što su M48 i AK47, ručnim raketnim bacačima i protivavionskim topovima.⁹⁷ Cufë Krasniqi je u svedočenju rekao da je svakoga dana po sat vremena govorio vojnicima o postupanju prema civilima i ratnim zarobljenicima.⁹⁸ Dragan Živanović je u svedočenju takođe rekao da su VJ i MUP saznali da OVK vrši obuku u Peći, Kosovskoj Mitrovici /Mitrovicë/, Dečanima i selima kao što su Prapačane /Prapaqan/, Istinić /Isniq/, Dašinovac /Dashinoc/, Gornja Luka /Llukë-e-Epërme/ i Glođane.⁹⁹

38. Tokom svog boravka u Albaniji, od sredine marta do 28. maja 1998. godine, Bislim Zyrapi i njegove kolege oficiri obučili su oko 300 vojnika. To je organizovao Glavni štab OVK.¹⁰⁰ Ramush Haradinaj je od Saliha Veselija u “štabu u Reci” dobio izveštaj od 1. jula 1998. godine da je zahtev za obuku vojnika izvršen i da u obuci učestvuje oko 400 vojnika.¹⁰¹ Dana 8.

⁹¹ Cufë Krasniqi, DP P52 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 5716.

⁹² Cufë Krasniqi, DP P54, par. 67.

⁹³ Cufë Krasniqi, DP P54, par. 30; Cufë Krasniqi, DP P52 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 5795.

⁹⁴ Cufë Krasniqi, DP P54, par. 31, 51.

⁹⁵ Cufë Krasniqi, DP P54, par. 31.

⁹⁶ Cufë Krasniqi, DP P54, par. 34; Cufë Krasniqi, DP P52 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 5715.

⁹⁷ Cufë Krasniqi, DP P54, par. 24, 34; Cufë Krasniqi, DP P52 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 5715.

⁹⁸ Cufë Krasniqi, DP P52 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 5721.

⁹⁹ Dragan Živanović, DP P110 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 9318-9319.

¹⁰⁰ Bislim Zyrapi, DP P159 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 3191-3192, 3259, 3261, 3264-3265.

¹⁰¹ Bislim Zyrapi, DP P161, par. 48; DP P205.

jula 1998. godine Ramush Haradinaj je izdao naređenje da se 64 borca OVK obuče u “Centru za obuku OVK Jusuf Gërvalla u kome se vršila obuka vojnika i oficira”.¹⁰²

(f) Disciplina

39. Komandanti zona na Kosovu bili su dužni da obaveste Glavni štab o eventualnim zločinima ili kršenjima ratnog prava počinjenim u svojoj zoni dejstva; Glavni štab je tada naređivao odgovarajuće mere.¹⁰³ Međutim, Glavni štab i OVK nisu imali odgovarajuće mehanizme da preuzmu bilo kakve mere osim da javno razreše dužnosti one koji su počinili zločine ili kršenja.¹⁰⁴ Komandant zone bio je dužan da lica koja su počinila zločin ili izvršila kršenja smeni s položaja na kojem se dotično lice nalazilo.¹⁰⁵ Jakup Krasniqi je u svedočenju rekao da Glavni štab nikada nije dobio informacije “da su pripadnici OVK izvršili pogubljenja zarobljenika”.¹⁰⁶ Prema rečima Bislima Zyrapija, iako je u zonama Drenica, Šalja i Paštrik bilo pritužbi zbog problema s vojnom disciplinom, nijedan komandant iz zone Dukadžin, uključujući Ramusha Haradinaja, nikada se nije obratio Bislimu Zyrapiju zbog toga.¹⁰⁷

40. Jakup Krasniqi je objasnio da je bilo teško da komandanti zona preuzmu odgovornost za kažnjavanje vojnika zbog toga što su zone bile podeljene po geografskom principu; nije bilo prave organizacije ni redovne komunikacije između zona.¹⁰⁸ Pored toga, Jakup Krasniqi se saglasio s tvrdnjom da OVK nije imao sudije ni sudove tokom perioda od marta do septembra 1998. godine.¹⁰⁹

---

¹⁰² DP P239.

¹⁰³ Jakup Krasniqi, DP P67 (Transkript u predmetu *Limaj*), T. 3412-3413; Jakup Krasniqi, DP P64 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 5150.

¹⁰⁴ Jakup Krasniqi, DP P64 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 4970, 5150-5151.

¹⁰⁵ Bislim Zyrapi, DP P160, par. 35, 38; Bislim Zyrapi, DP P159 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 3441, 3443; Jakup Krasniqi, DP P64 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 5150.

¹⁰⁶ Jakup Krasniqi, DP P67 (Transkript u predmetu *Limaj*), T. 3412-3413.

¹⁰⁷ Bislim Zyrapi, DP P160, par. 36, 38; Bislim Zyrapi, DP P161, par. 47; Bislim Zyrapi, DP P159 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 3432.

¹⁰⁸ Jakup Krasniqi, DP P64 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 4970.

¹⁰⁹ Jakup Krasniqi, DP P64 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 5088-5089. V. takođe svedok 17, DP P344, par. 74; Bislim Zyrapi, DP P160, par. 37; Bislim Zyrapi, DP P159 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 3430-3431. Rustemu Tetaju je postavljeno pitanje o osnivanju vojnog suda OVK u junu 1998. godine. Svedok je objasnio da je to bio deo propagande kako bi se podigao moral i ljudima pokazalo da OVK radi na uspostavljanju suda kako se ne bi “desile loše stvari”, Rustem Tetaj, DP P75 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 3748-3749. Taj sud nikada nije stvoren, Rustem Tetaj, DP P75 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 3826.

41. Ako se izuzme incident u kasarni u Prapačanu, u kojem je Tahir Zemaj, pripadnik FARK, suspendovao jednog vojnika, Rrustem Tetaj nije bio upoznat da su preduzete bilo kakve disciplinske mere protiv ijednog pripadnika OVK u periodu od maja do septembra 1998. godine.¹¹⁰

B. OVK u zoni Dukadin

42. Zona Dukadin¹¹¹ predstavlja geografsko područje na zapadu Kosova koje čini 40 do 50 sela u opštinama Dečani na zapadu, Peć na severu, Đakovica na jugoistoku i delovi opština Istok na severoistoku i Klina na istoku.¹¹² Posle sastanka održanog 23. juna 1998. godine, Jablanica je, između ostalih, postala deo operativne zone Dukadin.¹¹³ OVK je na zapadu Kosova imao tri “uporišta u porodicama” – porodicu Haradinaj u Glođanu, porodicu Jašari u Prekazu i porodicu Brahimaj u Jablanici.¹¹⁴

1. Organizovana odbrana sela

43. Veću su predočeni dokazi o događajima i praksi koja je primenjivana u sledećim selima: Glođane, Rznić, Istinić, Mali Vranovac i Donja Luka /Llukë-e-Ulët/ u opštini Dečani; Baranska dolina u opštini Peć i Grabanica /Grabanicë/ u opštini Klina.¹¹⁵

44. Posle borbe u porodičnom kompleksu porodice Haradinaj 24. marta 1998. godine u Glođanu,¹¹⁶ manje grupe ljudi počele su da se organizuju po svojim selima. To se dogodilo u

¹¹⁰ Rrustem Tetaj, DP P75 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 3827.

¹¹¹ Operativna zona Dukadin nastala je tek 23. juna 1998. godine, kada se zona proširila i obuhvatala je šire područje, v. dole, par. 72. Pre tog datuma, područje Dukadina je nazivano “zona Dukadin”, “Dukadinska visoravan” ili “Dukadinska ravnica”, v. Rrustem Tetaj, DP P75 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 3636, 3723; v. takođe Skender Rexhahmetaj, T. 1052-1054. Shodno tome, Veće će, kada bude imalo u vidu događaje i pitanja od pre 23. juna 1998. godine, ovo područje nazivati “zona Dukadin”. To područje će se posle 23. juna 1998. godine nazivati “operativna zona Dukadin”.

¹¹² Cufë Krasniqi, DP P54, par. 44, 90; svedok 17, DP P344, par. 25; Jakup Krasniqi, DP P67 (Transkript u predmetu *Limaj*), T. 3480; Zoran Stijović, DP P121, par. 47; John Crosland, DP P8 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 2945-2950; DP P10.

¹¹³ Rrustem Tetaj, DP P75 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 3723, v. dole, par. 72.

¹¹⁴ Bislim Zyrapi, T. 703-709.

¹¹⁵ Rrustem Tetaj, DP P75 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 3708.

¹¹⁶ V. dole, par. 144-146.

Malom Vranovcu, Istiniću, Donjoj Luci, Rzniću i Baranskoj Dolini.¹¹⁷ Oni su se organizovali kako bi zaštitili svoja sela i odlučivali su o potrebnim odbrambenim položajima.¹¹⁸

45. Uloga Ramusha Haradinaja u borbi u porodičnom kompleksu porodice Haradinaj 24. marta 1998. godine dovela je do povećanja podrške lokalnog stanovništva OVK i donela je Ramushu Haradinaju, komandantu sela Glođane, ogromnu popularnost i poštovanje.¹¹⁹ Posle tog događaja, uspostavljeni štab u Glođanu u opštini Dečani prihvaćen je kao centrala OVK u zoni Dukadin.¹²⁰ Oni koji su bili stacionirani u štabu u Glođanu, uključujući Ramusha Haradinaja, takođe su smatrani iskusnijima u borbi i nabavljanju oružja iz Albanije.¹²¹ U Optužnici se navodi da su početkom aprila 1998. godine delovi Dečana i Đakovice oko baze Ramusha Haradinaja u Glođanu bili čvrsto pod njegovom kontrolom.¹²² Kao što je gore navedeno, okupljanje manjih grupa ljudi po selima nije bilo organizovano iz neke centrale; to je činjeno na inicijativu sela.¹²³ Ta pojava je postala poznata kao organizovanje seoske odbrane ili organizovanje seoske straže.¹²⁴

¹¹⁷ Shemsedin Çekaj, DP P4, par. 6; Shemsedin Çekaj, DP P2 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 4390; Cufë Krasniqi, DP P54, par. 38-39; Skender Rexhahmetaj, DP P297, par. 5, 11; Skender Rexhahmetaj, DP P298, par. 6-7, 11; Skender Rexhahmetaj, T. 1031-1034; Branko Gajić, DP P25 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 9749; Zoran Stijović, T. 566-567; svedok 69, DP P370, par. 27; Zymer Hasanaj, DP P37, par. 2; Zymer Hasanaj, DP P36 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 8742; Jakup Krasniqi, DP P64 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 5046-5047; Jakup Krasniqi, DP P67 (Transkript u predmetu *Limaj*), T. 3378.

¹¹⁸ Jakup Krasniqi, DP P64 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 5046-5047; Jakup Krasniqi, DP P67 (Transkript u predmetu *Limaj*), T. 3378.

¹¹⁹ Cufë Krasniqi, DP P54, par. 35, 40, 43, 61; Skender Rexhahmetaj, DP P298, par. 11; Skender Rexhahmetaj, T. 1045, 1097-1098; Skender Rexhahmetaj, DP P299, par. 2(f); Bislim Zyrapi, DP P160, par. 9; Shemsedin Çekaj, DP P2 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 4482; John Crosland, DP P8 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 2964-2965; svedok 29, DP P359 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 3486; Zoran Stijović, DP P121, par. 45-46; DP P153, str. 2.

¹²⁰ Cufë Krasniqi, DP P54, par. 43; Skender Rexhahmetaj, DP P297, par. 7-8; Skender Rexhahmetaj, DP P298, par. 11; Skender Rexhahmetaj, DP P299, par. 2(f); Skender Rexhahmetaj, T. 1045-1046, 1086-1090; Rrustem Tetaj, DP P77, par. 20.

¹²¹ Skender Rexhahmetaj, DP P297, par. 8; Skender Rexhahmetaj, DP P298, par. 14; Skender Rexhahmetaj, T. 1045-1046, 1086; Bislim Zyrapi, DP P160, par. 9; Bislim Zyrapi, DP P161, par. 19-20.

¹²² Optužnica, par. 5.

¹²³ Jakup Krasniqi, DP P64 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 5047; Rrustem Tetaj, DP P75 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 3708; v. takođe Branko Gajić, DP P25 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 9684.

¹²⁴ V. Rrustem Tetaj, DP P75 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 3708.

46. Sela u zoni Dukadin većinom su imala na raspolaganju ograničenu količinu naoružanja kada su počela da se organizuju.¹²⁵ Veću su predočeni dosledni dokazi da su, kada bi neko selo počelo da se organizuje, manju grupu mladića slali u Glođane, a zatim u Albaniju da preuzmu oružje.¹²⁶ Oni su u Albaniji kupovali oružje, uključujući puške, AK47, minobacače, protivtenkovske rakete, snajperske puške, municiju, nešto granata i ručne minobacače. To oružje su potom donosili u selo.¹²⁷ Tako se povećavala raspoloživa količina oružja po selima.¹²⁸ Veću su predočeni nedosledni dokazi u vezi s učešćem Ramusha Haradinaja u nabavci oružja u Albaniji. Rrustem Tetaj je u svedočenju rekao da Ramush Haradinaj nije učestvovao u pronalaženju i nabavci oružja iz Albanije; to se radilo preko kontakata koje je Rrustem Tetaj imao u Albaniji.¹²⁹ Prema rečima Cufëa Krasniqija, mladi vojnici OVK su često dobijali oružje iz štaba OVK u Jablanici i Glođanu.¹³⁰ On je u svedočenju takođe rekao da su ljude koje bi odabrali komandanti sela slali na sastanak s Ramushem Haradinajom, koji im je davao imena osoba za kontakt u Albaniji, gde je trebalo da podignu oružje.¹³¹ Pjeter Shala, pripadnik OVK, često je s drugim vojnicima išao u Albaniju da donese oružje.¹³² On je u svedočenju rekao da mu je za tu vrstu posete uvek bilo potrebno odobrenje koje je potpisivao Ramush Haradinaj u Glođanu.¹³³ Tužilaštvo navodi da su Ramush Haradinaj i Lahi Brahimaj sarađivali u nabavci i raspodeli oružja.¹³⁴ Dokazi na koje se poziva tužilaštvo ne potkrepljuju taj zaključak. Na osnovu ograničenih dokaza kojima Veće raspolaže, očigledno je da je pomoć bila pružana lokalnim seljanima koji su tražili oružje iz Albanije, s obzirom na strateški položaj Glođana. Nema dovoljno dokaza koji potkrepljuju navod da su Ramush Haradinaj i Lahi Brahimaj sarađivali u nabavci i raspodeli oružja u zoni Dukadin.

¹²⁵ Shemsedin Çekaj, DP P2 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 4402-4403; Bislim Zyrapi, T. 697-698; Ylber Haskaj, DP P40, par. 5-7; Cufë Krasniqi, DP P54, par. 31, 34; Cufë Krasniqi, DP P52 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 5715-5716, 5795-5796; Zymer Hasanaj, DP P37, par. 2; Zymer Hasanaj, DP P36 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 8742.

¹²⁶ Rrustem Tetaj, DP P75 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 3622-3623; Ylber Haskaj, DP P40, par. 5-7; Zymer Hasanaj, DP P37, par. 3; Zymer Hasanaj, DP P36 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 8741-8742.

¹²⁷ Rrustem Tetaj, DP P75 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 3622-3623; Zymer Hasanaj, DP P37, par. 3.

¹²⁸ Rrustem Tetaj, DP P75 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 3627.

¹²⁹ Rrustem Tetaj, DP P75 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 3624, 3713.

¹³⁰ Cufë Krasniqi, DP P54, par. 35.

¹³¹ Cufë Krasniqi, DP P54, par. 45.

¹³² Pjeter Shala, DP P69 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 9980.

¹³³ Pjeter Shala, DP P69 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 9980. V. takođe Zoran Stijović, T. 563-570; DP P74; DP P127.

¹³⁴ Završni podnesak tužilaštva, par. 27, gde se poziva na Pjeter Shala, DP P69 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 9938-9945, 9979.

47. Seljani su takođe organizovali i pravili raspored za čuvanje straže, kopanje rovova i podizanje utvrđenja radi zaštite sela.¹³⁵ Biran je i “komandant sela”; komandant sela je obično biran iz dotičnog sela.¹³⁶ U velikom broju sela nije živio niko ko je imao ranije vojno iskustvo, pa su seljani onda birali nekog zemljoradnika, seoskog starešinu ili starijeg čoveka koji je bio zadužen za vojnu odbranu.¹³⁷ Jakup Krasniqi je u svedočenju rekao da je u izvesnim selima ili na područjima na Kosovu gde je OVK bio bolje organizovan, kao što je Drenica, komandanta predlagala zona, a zatim ga je odobravao Glavni štab, umesto da ga biraju seljani.¹³⁸

48. Iako se struktura u svakom selu razlikovala zavisno od stepena organizacije, teorijski je svako selo imalo glavnog komandanta, zamenika komandanta, operativnog komandanta (zaduženog za obuku vojnika), pozadinskog komandanta (zaduženog za snabdevanje) i komandanta straže (zaduženog za seoske straže).¹³⁹ Operativni komandant je morao da pomaže drugim selima u zoni Dukadin kada bi ona bila napadnuta.¹⁴⁰ Pozadinski oficiri koji su bili potčinjeni pozadinskom komandantu prikupljali su novčane priloge od seljana kako bi se platilo snabdevanje i oružje.¹⁴¹ Kako su sela počela da se organizuju, u njima su uspostavljeni štabovi.¹⁴²

49. U Baranskoj dolini u opštini Peć bilo je otprilike 17 sela koja su se samostalno organizovala; više od polovine tih sela nije imalo oružje.¹⁴³ U februaru 1998. godine Din Krasniqi bio je komandant OVK za selo Vranovac u opštini Peć.¹⁴⁴ Din Krasniqi je postao komandant

¹³⁵ Jakup Krasniqi, DP P64 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 5046-5047.

¹³⁶ Jakup Krasniqi, DP P67 (Transkript u predmetu *Limaj*), T. 3453; Jakup Krasniqi, DP P64 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 5046-5047; Shemsedin Çekaj, DP P2 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 4402; Zymer Hasanaj, DP P37, par. 4-5; Skender Rexhahmetaj, DP P297, par. 5-8, 16; Skender Rexhahmetaj, DP P298, par. 6-7; Skender Rexhahmetaj, DP P299, par. 2(b); Skender Rexhahmetaj, T. 1035, 1039-1040, 1042; Cufë Krasniqi, DP P54, par. 31, 33, 44; Cufë Krasniqi, DP P52 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 5740-5741, 5744.

¹³⁷ Bislim Zyrapi, T. 697; Skender Rexhahmetaj, T. 1042; svedok 69, DP P370, par. 19.

¹³⁸ Jakup Krasniqi, DP P64 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 5048-5049.

¹³⁹ Cufë Krasniqi, DP P54, par. 44.

¹⁴⁰ Cufë Krasniqi, DP P54, par. 44.

¹⁴¹ Cufë Krasniqi, DP P54, par. 44.

¹⁴² Shemsedin Çekaj, DP P2 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 4398-4399, 4400-4402, 4461, 4469-4470; Ylber Haskaj, DP P40, par. 5-7; Vesel Dizdari, DP P467, par. 14.

¹⁴³ Cufë Krasniqi, DP P54, par. 31; Cufë Krasniqi, DP P52 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 5744, 5795-5796; DP P56.

¹⁴⁴ Zymer Hasanaj, DP P37, par. 4-5; Cufë Krasniqi, DP P54, par. 31, 33; Cufë Krasniqi, DP P52 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 5740-5741, 5744; DP P56.

Baranske doline sredinom aprila 1998. godine, posle napada na Mali Vranovac.¹⁴⁵ Njega su izabrali lokalni seljani, a to imenovanje je odobrio Ramush Haradinaj.¹⁴⁶ Haradinaj je zvanično objavio imenovanje Dina Krasniqija sredinom aprila 1998. godine, na sastanku oko 25 komandanata lokalnih sela.¹⁴⁷ Na tom sastanku je 25 komandanata sela iz Baranske doline razgovaralo s Haradinajem i o tome kako da se pripreme za slučaj napada, kao i o drugim problemima koje su imali.¹⁴⁸ Veću su takođe predočeni dokazi da je Ramush Haradinaj, ponekad u društvu Lahima Brahimaja, prisustvovao i drugim sastancima u Baranskoj dolini na kojima se razgovaralo o taktici, strategiji, problemima u snabdevanju i opštoj bezbednosnoj situaciji.¹⁴⁹

50. U Donjoj Luci u opštini Dečani, postavljene su noćne straže da nadgledaju dolazak eventualno sumnjivih osoba u selo i odlazak iz njega i da provere identitet tih osoba; to su na početku bili nenaoružani dobrovoljci koji nisu nosili uniformu.¹⁵⁰ Većina branilaca sela nije nosila uniforme.¹⁵¹ U Donjoj Luci, neki branioci sela odlučili su da nose crne pantalone i crnu košulju kako bi se identifikovali kao pristalice OVK.¹⁵² U aprilu 1998. godine neki seljani su došli do vojne odeće i oznaka OVK koje su stavili na svoju odeću.¹⁵³ Komunikacija je bila loša, pošto su sela, kao što je Istinić, imala samo ručne radio-uređaje lošeg kvaliteta.¹⁵⁴

51. Krajem maja 1998. godine neka sela, kao što je Rznić, stvorila su dobro rukovodstvo, formirane su jedinice, vojnici su obučavani kako da pravilno rukuju oružjem i uspostavljena je komandna struktura pod komandom sela.¹⁵⁵ Takođe se povećavao broj pripadnika.¹⁵⁶ U maju i junu 1998. godine organizovane odbrane sela počele su da dobijaju veći pristup oružju, pa je u

¹⁴⁵ Cufë Krasniqi, DP P52 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 5850-5852; svedok 17, DP P344, par. 55.

¹⁴⁶ Zymer Hasanaj, DP P37, par. 4-5.

¹⁴⁷ Cufë Krasniqi, DP P52 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 5794, 5850-5851; svedok 17, DP P344, par. 55; svedok 17, DP P342 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 7658; Zymer Hasanaj, DP P37, par. 4-5.

¹⁴⁸ Zymer Hasanaj, DP P37, par. 5.

¹⁴⁹ Zymer Hasanaj, DP P37, par. 6.

¹⁵⁰ Rrustem Tetaj, DP P75 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 3626, 3706-3708.

¹⁵¹ Rrustem Tetaj, DP P75 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 3706; Bislim Zyrapi, T. 697-698; Skender Rexhahmetaj, DP P298, par. 6; Skender Rexhahmetaj, T. 1035, 1038.

¹⁵² Rrustem Tetaj, DP P75 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 3802.

¹⁵³ Zymer Hasanaj, DP P37, par. 2.

¹⁵⁴ Skender Rexhahmetaj, DP P298, par. 6, 16.

¹⁵⁵ Shemsedin Çekaj, DP P4, par. 8-9; Ylber Haskaj, DP P40, par. 5-7.

¹⁵⁶ Shemsedin Çekaj, DP P4, par. 9; Shemsedin Çekaj, DP P2 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 4403, 4466.

Rzniću svako domaćinstvo imalo otprilike po jedan komad oružja; seoski OVK je posedovao bacače granata i “bestrzajni top”.¹⁵⁷

52. Pretnje srpskih snaga da će preduzeti napade pojačale su se od kraja aprila i kraja maja 1998. godine. U to vreme većina sela u zoni Dukađin bila je okružena srpskim snagama. Izgleda da je u to vreme većina sela u zoni Dukađin počela da se organizuje i da formira sopstvenu seosku odbranu.¹⁵⁸ Imajući u vidu prisustvo srpskih snaga, sve više se osećala potreba da se koordinira rad s odbranama drugih sela širom tog područja.¹⁵⁹ Kada bi neko selo bilo napadnuto, organizovane odbrane drugih sela pritekale bi mu u pomoć.¹⁶⁰

53. Da bi se bolje organizovala odbrana sela u Istiniću u aprilu 1998. godine, Skender Rexhahmetaj je, kao komandant odbrane sela, otišao s drugim seljanima kod Ramusha Haradinaja u štab u Glođanu budući da je taj štab smatran centrom za odbranu zone Dukađin.¹⁶¹ Skender Rexhahmetaj se sastao s Ramushem Haradinajem. Međutim, Ramush Haradinaj je rekao da je prerano za početak saradnje s Istinićem; Skender Rexhahmetaj je dobio uveravanja da će, ako stanovnici njegovog sela budu u opasnosti, Ramush Haradinaj pokušati da nađe načina da im pomogne.¹⁶² Dokazi ukazuju na to da se, kako su sela postajala organizovanija i kako je bila potrebna dodatna koordinacija njihovih odbrambenih napora od srpskih snaga, pojavila potreba za jedinstvenijim komandovanjem zonom Dukađin.¹⁶³ To je dovelo do sastanka održanog 26. maja 1998. godine o kojem će biti reči dalje u Presudi.

2. Određivanje podzona i stvaranje Regionalnog štaba 26. maja 1998. godine

54. Usled događaja u zoni Dukađin i kao odgovor na pojačano prisustvo srpskih snaga, Ramush Haradinaj i Faton Mehmetaj, pripadnik OVK, inicirali su sastanak predstavnika sela oko

¹⁵⁷ Shemsedin Çekaj, DP P4, par. 10.

¹⁵⁸ Rrustem Tetaj, DP P75 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 3628; Skender Rexhahmetaj, T. 1048.

¹⁵⁹ Skender Rexhahmetaj, DP P298, par. 10, 15; Skender Rexhahmetaj, T. 1043-1047, 1050.

¹⁶⁰ Cufë Krasniqi, DP P52 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 5709-5710, 5818; v. takođe dole, par. 294.

¹⁶¹ Skender Rexhahmetaj, DP P297, par. 7-8; Skender Rexhahmetaj, DP P298, par. 11; Skender Rexhahmetaj, DP P299, par. 2(f); Skender Rexhahmetaj, T. 1045-1046, 1086-1090.

¹⁶² Skender Rexhahmetaj, DP P298, par. 13; Skender Rexhahmetaj, DP P299, par. 2(g); Skender Rexhahmetaj, T. 1046-1048.

¹⁶³ Rrustem Tetaj, DP P75 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 3625-3626; Branko Gajić, DP P25 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 9749; Bislim Zyrapi, T. 697.

Glođana u opštini Dečani kako bi razgovarali o daljim akcijama u cilju bolje koordinacije u zoni Dukadin.¹⁶⁴

55. Sastankom koji je održan 26. maja 1998. godine oko 20:00 časova u Glođanu predsedavao je Ramush Haradinaj kao komandant sela Glođane.¹⁶⁵ Prisutno je bilo oko 80 ljudi, uključujući predstavnike OVK-ovih organizacija za odbranu sela iz gotovo svih sela u zoni Dukadin.¹⁶⁶ Sastanku je kratko prisustvovao i Idriz Balaj.¹⁶⁷ Lahi Brahimaj nije bio prisutan.¹⁶⁸ To je bio prvi put da su se predstavnici organizacija za odbranu sela zapadnog Kosova okupili da razgovaraju o svom eventualnom zajedničkom organizovanju.¹⁶⁹ Većina predstavnika sela nosila je civilnu odeću i nije bila naoružana.¹⁷⁰ Ramush Haradinaj je govorio o situaciji na području i zatražio od predstavnika sela “da brane svoja sela, da budu svesni situacije, da postupaju zrelo i da znaju šta treba da rade”.¹⁷¹ On je takođe govorio o osnivanju OVK i o tome da je vreme da se koordiniraju sva sela i da se stvori struktura koja će upravljati situacijom.¹⁷²

56. Rrustem Tetaj je u svedočenju rekao da je na sastanku održanom 26. maja 1998. godine predloženo da se zona Dukadin podeli na podzone i da se za komandante tih podzona postave ljudi s vojnim iskustvom.¹⁷³ O stvaranju podzona odlučivali su sami predstavnici sela.¹⁷⁴ Te

¹⁶⁴ Rrustem Tetaj, DP P75 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 3628-3629, 3633-3634; Skender Rexhahmetaj, T. 1045-1048, 1087.

¹⁶⁵ Shemsedin Çekaj, DP P4, par. 12; Shemsedin Çekaj, DP P2 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 4432; Rrustem Tetaj, DP P76 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 3630-3631; John Crosland, DP P8 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 2964-2965; Zoran Stijović, DP P121, par. 45-46; DP P153, str. 2. Prema rečima Skendera Rexhahmetaja, taj sastanak je održan 23. maja 1998. godine. Veće primećuje da je to možda greška koju je napravio svedok. Veće napominje da to ne utiče na pouzdanost datog iskaza u vezi sa sadržinom tog sastanka, Skender Rexhahmetaj, DP P297, par. 11-12; Skender Rexhahmetaj, DP P298, par. 17-18; Skender Rexhahmetaj, T. 1049-1050.

¹⁶⁶ Shemsedin Çekaj, DP P4, par. 12; Shemsedin Çekaj, DP P2 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 4480-4481; Rrustem Tetaj, DP P75 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 3630-3631; Skender Rexhahmetaj, DP P297, par. 11-12; Skender Rexhahmetaj, DP P298, par. 17; Skender Rexhahmetaj, T. 1049-1050.

¹⁶⁷ Rrustem Tetaj, DP P75 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 3634.

¹⁶⁸ Skender Rexhahmetaj, DP P297, par. 11; Skender Rexhahmetaj, DP P298, par. 17; Skender Rexhahmetaj, T. 1052, 1087.

¹⁶⁹ Skender Rexhahmetaj, DP P297, par. 11-12, 14; Skender Rexhahmetaj, P298, par. 17-21; Skender Rexhahmetaj, T. 1049-1050, 1087; Rrustem Tetaj, DP P75 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 3628, 3630-3631, 3635.

¹⁷⁰ Rrustem Tetaj, DP P75 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 3631, 3709.

¹⁷¹ Rrustem Tetaj, DP P75 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 3635.

¹⁷² Rrustem Tetaj, DP P75 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 3635-3636.

¹⁷³ Rrustem Tetaj, DP P75 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 3636, v. takođe Skender Rexhahmetaj, DP P297, par. 12; Skender Rexhahmetaj, DP P298, par. 18.

podzone nisu obuhvatale sva sela u celoj zoni Dukadin, već je težište bilo na onim selima koja su bila najranjivija na napad i koja bi potencijalno bila zahvaćena ratom.¹⁷⁵ Na tom sastanku Ramush Haradinaj je govorio o aktuelnoj situaciji “u Glođanu i na okolnim područjima”, govoreći o “Dukadinu u uskom geografskom smislu”.¹⁷⁶

57. Prisutni predstavnici sela odredili su granice podzona i izabrali komandante tih podzona; te odluke su donete konsenzusom.¹⁷⁷ Ramush Haradinaj je zatražio, ali ne i naredio, da određeni ljudi preuzmu odgovornost za ta područja.¹⁷⁸ Skender Rexhahmetaj je u svedočenju rekao da zbog toga što su kosovski Albanci morali da se sami organizuju i zbog toga što su delovali bez bilo kakvih zakonskih ovlašćenja ili vlasti kojima je raspolagala neka država ili neki drugi organ, naređenja se nisu mogla izdavati, a odluke su se mogle donositi samo konsenzusom.¹⁷⁹ Odlučeno je da Ramush Haradinaj, kao komandant podzone 1, bude opšti komandant, koordinator ili predstavnik tih podzona.¹⁸⁰ Odlučeno je i da štab zone Dukadin bude u Glođanu i da se formira regionalni štab. Taj regionalni štab koji je pokrивao novostvorene podzone u zoni Dukadin naizmenično se u dokazima pominje kao “regionalno sedište Glođane”, “regionalni štab Glođane”, “regionalno sedište Dukadin” i “sedište oblasti Dukadin”.¹⁸¹ Veće će sedište i štab koji su stvoreni 26. maja 1998. godine u daljem tekstu navoditi kao “Regionalni štab”.

58. Veću su predočeni nedosledni dokazi u pogledu broja podzona koje su formirane 26. maja 1998. godine.¹⁸² Ipak, na osnovu dokaza koji su mu predočeni, Veće se uverilo da je na tom sastanku odlučeno da se formiraju sledeće podzone u zoni Dukadin:

¹⁷⁴ Shemsedin Çekaj, DP P2 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 4436-4437; Skender Rexhahmetaj, DP P297, par. 11-12; Skender Rexhahmetaj, DP P298, par. 17-19; Skender Rexhahmetaj, T. 1049-1050, 1054-1055, 1072.

¹⁷⁵ Skender Rexhahmetaj, T. 1052; Rrustem Tetaj, P75 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 3634.

¹⁷⁶ Rrustem Tetaj, DP P76 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 3634.

¹⁷⁷ Rrustem Tetaj, DP P75 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 3636, 3723; Skender Rexhahmetaj, T. 1052-1054.

¹⁷⁸ Shemsedin Çekaj, DP P2 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 4436-4437; Skender Rexhahmetaj, DP P297, par. 11-12; Skender Rexhahmetaj, DP P298, par. 17-18; Skender Rexhahmetaj, T. 1049-1052, 1054-1055, 1072.

¹⁷⁹ Skender Rexhahmetaj, T. 1055-1056.

¹⁸⁰ Rrustem Tetaj, DP P75 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 3647-3648; v. takođe dole, par. 58.

¹⁸¹ Rrustem Tetaj, DP P75 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 3624; Zymer Hasanaj, DP P37, par. 4; Bislim Zyrapi, DP P161, par. 48, str. 11-13; DP P174; DP P175; DP P181; DP P182; DP P183; DP P184; DP P185; DP P186; DP P187; DP P188; DP P189.

¹⁸² Prema rečima Rrustema Tetaja, 26. maja 1998. godine formirane su četiri podzone, DP P76 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 3636. Skender Rexhahmetaj je u

- a. “Podzona 1” trebalo je da bude bazirana u Glođanu, u opštini Dečani, i da njome komanduje Ramush Haradinaj. To područje je obuhvatalo sela Glođane, Šaptej /Shaptej/, Gramočelj /Gramaqel/, Dubrava /Dubravë/, Babaloć /Baballoq/, Prilep i Rastavica /Rastavicë/;¹⁸³
- b. “Podzona 2” trebalo je da bude bazirana u Rzniću, u opštini Dečani, i da njome komanduje Shemsedin Çekaj. Podzona 2 je obuhvatala sela Rznić, Gornji Ratiš /Ratish-i-Epërm/, Donji Ratiš /Ratish-i-Ulët/, Beleg i Kodralija /Kodrali/;¹⁸⁴
- c. “Podzona 3” je trebalo da bude bazirana u Požaru /Pozhar/, u opštini Dečani, i da njome komanduje Rustem Tetaj. Ona je obuhvatala sela Gornja Luka, Donja Luka, Ljumbarda /Lumbardh/, Dašinovac, Maznik i Vranovac /Vranoc/;¹⁸⁵
- d. “Podzona 4” je trebalo da obuhvati područje koje je presećala reka Bistrica /Bisticë/ i selo Istinić u opštini Dečani. Njome je trebalo da komanduje Skender Rexhahmetaj.¹⁸⁶ Podzonu 4 činila su sela Prapačane, Gornji Streoc /Strellc-i-Epërme/, Donji Streoc /Strellc-i-Ulët/, Dubovik, Kruševac /Kryshevc/ i Rašić /Rashiq/;¹⁸⁷

---

svedočenju rekao da je stvoreno pet podzona, Skender Rexhahmetaj, DP P297, par. 12; Skender Rexhahmetaj, DP P298, par. 19, 20, 44; Skender Rexhahmetaj, DP P299, par. 3(b); Skender Rexhahmetaj, T. 1051-1052, 1056, 1061, 1081.

¹⁸³ Rustem Tetaj, DP P75 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 3636; DP P78; Shemsedin Çekaj, DP P2 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 4437; Skender Rexhahmetaj, DP P297, par. 12; Skender Rexhahmetaj, DP P298, par. 18-20, 44; Skender Rexhahmetaj, DP P299, par. 3(b); Skender Rexhahmetaj, T. 1051-1053, 1056, 1061, 1081; Zoran Stijović, DP P121, par. 45, 47.

¹⁸⁴ Rustem Tetaj, DP P75 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 3636; DP P78; Shemsedin Çekaj, DP P2 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 4434, 4436, 4446, 4463, 4485; Skender Rexhahmetaj, DP P299, par. 3(a); Skender Rexhahmetaj, T. 1051-1052, 1061, 1081; DP P6.

¹⁸⁵ Rustem Tetaj, DP P75 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 3636; Skender Rexhahmetaj, DP P297, par. 12; Skender Rexhahmetaj, DP P298, par. 19, 20, 44; Skender Rexhahmetaj, T. 1051-1052, 1056, 1061, 1081; DP P78; DP P80.

¹⁸⁶ Rustem Tetaj je rekao da su Skender Rexhahmetaj i Gani Gjukaj bili komandanti podzone 4, DP P76 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 3636. Međutim, kada je Skender Rexhahmetaj svedočio konkretno o Ganiju Gjukaju, nije rekao da je on bio i komandant podzone 4, Skender Rexhahmetaj, DP P297, par. 12; Skender Rexhahmetaj, DP P298, par. 19-20, 44; Skender Rexhahmetaj, T. 1051-1053, 1061, 1081.

¹⁸⁷ Rustem Tetaj, DP P75 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 3636; DP P78.

- e. "Podzonom 5" je komandovao Adem Ukëhaxhaj i činila su je sela Crnobreg /Carrabreg/, Vokša /Voksh/ i Drenovac /Drenoc/, u opštini Dečani.¹⁸⁸

59. O Jablanici u opštini Đakovica nije bilo reči, te ona stoga nije uključena ni u jednu od podzona koje su dogovorene na sastanku.¹⁸⁹ Ona je zbog toga nastavila da deluje samostalno u odnosu na podzone.¹⁹⁰ Jablanica i Glodane su saradivali na *ad hoc* bazi.¹⁹¹ Nije bilo potrebno da predstavnici Jablanice prisustvuju sastancima komandanata podzona budući da Jablanici, zbog njene udaljenosti, nije neposredno pretila opasnost od napada srpskih snaga.¹⁹² I druga sela, uključujući Kosurić /Kosuriq/, Junik i "Reku", nisu bila uključena u neku konkretnu podzonu.¹⁹³

3. Komandovanje i rukovođenje u okviru zone Dukadin do 23. juna 1998. godine

60. Tužilaštvo navodi da je Ramush Haradinaj, od 26. maja 1998. godine, kada je postao komandant regionalnog štaba Glodane, vršio vlast nad vojnim i civilnim poslovima.¹⁹⁴ Tužilaštvo navodi i da je, pre nego što je 23. juna 1998. godine preuzeo formalnu kontrolu, Ramush Haradinaj imao *de facto* vlast nad zonom Dukadin.¹⁹⁵ Tužilaštvo takođe tvrdi da se Haradinajev položaj uticaja i vlasti zasnivao na njegovoj funkciji komandanta u štabu u Glodanu; na uverenju da je on bio komandant zone Dukadin i da je bio na položaju vlasti; i na njegovoj ulozi u organizovanju OVK u zoni Dukadin i njegovim bliskim porodičnim vezama s Lahijem Brahimajem.¹⁹⁶ Haradinajevi branioci tvrde da odsustvo konvencionalne komandne strukture ukazuje na činjenicu da vojska nije imala vertikalnu hijerarhiju, već da se oslanjala na konsenzus dobrovoljaca.¹⁹⁷

61. Veću su predočeni razni iskazi u vezi s imenovanjem i dužnošću komandanta Regionalnog štaba i ono je uzelo u obzir argumentaciju strana u postupku. Prema rečima Skendera Rexhahmetaja, Ramush Haradinaj je predložio da se formiraju podzone pod komandom

¹⁸⁸ Skender Rexhahmetaj, DP P297, par. 12; Skender Rexhahmetaj, DP P298, par. 19, 20, 44; Skender Rexhahmetaj, DP P299, par. 3(b); Skender Rexhahmetaj, T. 1051-1053, 1056, 1061, 1081.

¹⁸⁹ Rrustem Tetaj, DP P75 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 3720-3721; Skender Rexhahmetaj, DP P297, par. 13; Skender Rexhahmetaj, T. 1058.

¹⁹⁰ Skender Rexhahmetaj, DP P297, par. 13; Skender Rexhahmetaj, T. 1058.

¹⁹¹ Skender Rexhahmetaj, DP P297, par. 18.

¹⁹² Skender Rexhahmetaj, DP P297, par. 18.

¹⁹³ Rrustem Tetaj, DP P75 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 3720-3721.

¹⁹⁴ Završni podnesak tužilaštva, par. 11.

¹⁹⁵ Završni podnesak tužilaštva, par. 9, 37.

¹⁹⁶ Završni podnesak tužilaštva, par. 37.

¹⁹⁷ Završne reči (26. jun 2012. godine), T. 2871-2872.

zone Dukadin i da se uspostavi “vertikalna struktura” s postavljenim komandantom.¹⁹⁸ Iako je to bio predlog, Skender Rexhahmetaj je u svedočenju rekao da taj predlog nije realizovan, već da su se predstavnici sela na sastanku dogovorili da se umesto toga uspostavi “horizontalna komanda”. U okviru te horizontalne komande, svaki od komandanata podzona, koje su predstavnici svih sela prisutni na sastanku izabrali, bio je odgovoran za svoju konkretnu podzону.¹⁹⁹

62. Skender Rexhahmetaj je takođe posvedočio da je na sastanku odlučeno da Ramush Haradinaj bude zadužen za podzone zato što je “[on] bio dobar vojnik, dobar vođa i osoba koja je umela da oko sebe okupi ljude”.²⁰⁰ Na toj dužnosti, on je bio zadužen za koordinaciju rada između podzona, ali nije komandovao komandantima podzona i nije im izdavao naređenja.²⁰¹ Naređenja kakva se izdaju u normalnoj vojsci nisu se mogla izdavati i nisu izdavana.²⁰² Shemsedin Çekaj je dao sličan iskaz, rekavši da nije postojao nikakav postavljeni opšti komandant i da je Ramush Haradinaj samo pokušao da organizuje to područje; komandanti drugih sela nisu mu referisali.²⁰³ Veću su predočeni dokazi da je Ramush Haradinaj vršio *de facto* vlast nad ovim područjem samo zahvaljujući svom ugledu i poštovanju koje su ljudi imali prema njemu; Ramush Haradinaj nije imao nikakvu zakonsku vlast.²⁰⁴ Svi komandanti podzona ostali su samostalni i imali su ravnopravan status.²⁰⁵ Na primer, u junu 1998. godine, Skender Rexhahmetaj je poslao jedan broj ljudi iz svoje podzone u Albaniju da se priključe FARK, a da pritom nije konsultovao Ramusha Haradinaja; on je posvedočio da nije bilo potrebno da se konsultuje s Ramushem Haradinajem zato što je Skender Rexhahmetaj bio samostalan komandant koji je delovao unutar horizontalne komandne strukture.²⁰⁶

63. Veću je takođe predočen iskaz Rustema Tetaja da je na sastanku održanom 26. maja 1998. godine dogovoreno da Ramush Haradinaj bude ukupni komandant područja; on je trebalo da bude predstavnik, da nadgleda druge podzone i da bude “šef Regionalnog štaba u Glođanu”.²⁰⁷ Rustem Tetaj je rekao da je taj dogovor bio “teorijski, ali da je u praksi [...] to bilo

¹⁹⁸ Skender Rexhahmetaj, DP P297, par. 12; Skender Rexhahmetaj, DP P298, par. 18.

¹⁹⁹ Skender Rexhahmetaj, T. 1052-1053, 1060-1061.

²⁰⁰ Skender Rexhahmetaj, DP P297, par. 12; Skender Rexhahmetaj, T. 1060-1061, 1076, 1099-1101.

²⁰¹ Skender Rexhahmetaj, T. 1060-1061.

²⁰² Skender Rexhahmetaj, T. 1060-1061, 1076.

²⁰³ Shemsedin Çekaj, DP P4, par. 12; Shemsedin Çekaj, DP P2 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 4481-4483.

²⁰⁴ Skender Rexhahmetaj, DP P297, par. 18; Skender Rexhahmetaj, DP P299, par. 3(e); Skender Rexhahmetaj, T. 1097, 1099.

²⁰⁵ Skender Rexhahmetaj, T. 1060, 1076, 1081-1082.

²⁰⁶ Skender Rexhahmetaj, DP P298, par. 22-23; Skender Rexhahmetaj, T. 1060-1061, 1079.

nemoguće”.²⁰⁸ U vezi s tim, on je objasnio da su sva sela u okviru jedne podzone bila odgovorna komandantu podzone, a onda je komandant podzone, kada je to bilo moguće, podnosio izveštaj Ramushu Haradinaju kao komandantu podzone 1 i Regionalnog štaba.²⁰⁹ Da li je takvog referisanja moglo biti i da li je Ramush Haradinaj mogao biti konsultovan pre nego što su preduzimate akcije zavisilo je od okolnosti, pošto je u periodu kada se o tome razgovaralo, s obzirom na ograničena raspoloživa sredstva veze, to praktično bilo nemoguće.²¹⁰ S obzirom na ta ograničenja, odlučeno je da svaka podzona ima komandanta kako bi svaka podzona mogla da se hvata u koštac sa situacijom na svom konkretnom području.²¹¹ Na primer, tokom napada širokih razmera koji su srpske snage preduzele 29. maja 1998. godine na selo Skendera Rexhahmetaja i druga sela u podzoni 4, sela su se međusobno pomagala putem slanja dobrovoljaca.²¹² Shemsedin Çekaj iz podzone 2 u Rzniću došao je s tridesetak ljudi da pomogne selu Istiniću u opštini Dečani.²¹³ Međutim, s Haradinajem se nije moglo stupiti u kontakt kada je 29. maja 1998. godine počeo napad.²¹⁴ Prema rečima Skendera Rexhahmetaja, u periodu od 23. maja do 23. juna 1998. godine, Ramush Haradinaj je bio uglavnom angažovan u sopstvenoj podzoni, izuzimajući sastanke komandanata podzona koji su održavani jednom nedeljno.²¹⁵

64. Haradinajevi branioci tvrde da niko nikada nije izdavao bilo kakva naređenja, pa ni Ramush Haradinaj; štab je funkcionisao na osnovu konsenzusa i dogovora.²¹⁶ Međutim, Veće je prihvatilo u dokaze brojne dokumente koje je Ramush Haradinaj potpisao u raznim svojstvima, uključujući kao “komandant podzone 1”, “komandant štaba Glođane”,²¹⁷ komandant

²⁰⁷ Rrustem Tetaj, DP P75 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 3648.

²⁰⁸ Rrustem Tetaj, DP P75 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 3648.

²⁰⁹ Rrustem Tetaj, DP P75 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 3648-3649; Skender Rexhahmetaj, DP P297, par. 12.

²¹⁰ Rrustem Tetaj, DP P75 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 3648-3649, 3650-3651; Skender Rexhahmetaj, T. 1058-1059.

²¹¹ Rrustem Tetaj, DP P75 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 3649; Skender Rexhahmetaj, T. 1058-1059.

²¹² Skender Rexhahmetaj, T. 1059.

²¹³ Skender Rexhahmetaj, T. 1059.

²¹⁴ Rrustem Tetaj, DP P75 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 3664.

²¹⁵ Skender Rexhahmetaj, T. 1058, 1060; DP P177.

²¹⁶ Haradinajev završni podnesak, par. 110.

²¹⁷ Bislim Zyrapi, DP P161, par. 48, str. 11, 12, 13; Bislim Zyrapi, DP P159 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 3308-3309; Bislim Zyrapi, T. 725-726; DP P166; P169 (u originalu dva prethodna dokumenta nije naveden datum; ali, u njima se pominje 15. maj 1998. godine kao datum priključivanja OVK); P170 (u originalu dokumenta se ne navodi datum, ali se pominje 20. maj 1998. godine kao datum priključivanja OVK); DP P174 (od 25. maja 1998. godine); DP P176 (od 31. maja 1998. godine); DP P179 (od 13. juna 1998. godine); DP P187 (od 16. juna 1998. godine).

“Regionalnog štaba Dukadin” ili “Regionalnog sedišta Dukadin”,²¹⁸ kao i jedan potpisani dokument u kojem se ne navodi njegova funkcija.²¹⁹ Dokumenti predloženi Veću koje je potpisao Ramush Haradinaj obuhvataju evidenciju s ličnim podacima vojnika OVK;²²⁰ poziv predstavnicima štabova u drugim selima da prisustvuju radnom sastanku u Glođanu;²²¹ odobrenje da jedan doktor organizuje zdravstvenu negu u oblasti i da se dozvoli prebacivanje vojnika OVK u bolnicu;²²² zapisnik sa sastanka o situaciji u pojedinačnim selima;²²³ zapisnik sa sastanaka štaba u Glođanu;²²⁴ “odobrenja” Glavnom štabu da Regionalnom štabu Dukadin obezbedi vojnu opremu;²²⁵ i postavljenje i prekomandu vojnika OVK od strane Ramusha Haradinaja kao komandanta Regionalnog štaba Dukadin.²²⁶ Iako na zapisniku sa sastanaka “Štaba u Glođanu” nema potpisa Ramusha Haradinaja, iz sadržine tih zapisnika jasno je da je relevantnim sastancima predsedavao Ramush Haradinaj kao komandant podzone 1.²²⁷

65. Tužilaštvo navodi da u to vreme nije postojala stroga vojna hijerarhija, ali da je, “zahvaljujući odbrani i poštovanju u narodu, postojala vlast”. Tvrdi se i da je, “da bi se utvrdilo postojanje vlasti, potrebno samo uvažiti da osoba koja izdaje uputstva ima autoriteta i da uživa poštovanje zahvaljujući kojem će ta uputstva biti izvršena”.²²⁸ Kao što je gore navedeno, Ramush Haradinaj je zaista uživao poštovanje među ljudima.²²⁹ Veće ne smatra da priroda nekih dokumenata koji su pomenuti u prethodnom paragrafu, kao što je evidencija s ličnim podacima

²¹⁸ Bislim Zyrapi, DP P161, par. 48, str. 11-13; Bislim Zyrapi, DP P159 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 3309; Bislim Zyrapi, T. 725-726; DP P174 (od 25. maja 1998. godine); DP P175 (od 26. maja 1998. godine); DP P181; DP P182; DP P183; DP P184; DP P185; DP P186; DP P187 (svi od 16. juna 1998. godine); DP P188; DP P189 (oba od 19. juna 1998. godine).

²¹⁹ Bislim Zyrapi, DP P161, par. 48, str. 12; DP P178 (od 9. juna 1998. godine).

²²⁰ Bislim Zyrapi, DP P161, par. 48; DP P166; DP P169 (u originalu dva prethodna dokumenta nije naveden datum; ali, u njima se pominje 15. maj kao datum priključivanja OVK); DP P170 (od 20. maja 1998. godine).

²²¹ Bislim Zyrapi, DP P161, par. 48, str. 11; DP P174 (od 25. maja 1998. godine).

²²² Bislim Zyrapi, DP P161, par. 48, str. 11-12; DP P175 (od 26. maja 1998. godine); DP P178 (od 9. juna 1998. godine).

²²³ Bislim Zyrapi, DP P161, par. 48, str. 11; DP P176 (od 31. maja 1998. godine).

²²⁴ Bislim Zyrapi, DP P161, par. 48, str. 11-12; Bislim Zyrapi, DP P159 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 3308-3309; Bislim Zyrapi, T. 725-726; DP P176 (od 31. maja 1998. godine); DP P177 (od 8. juna 1998. godine); DP P179 (od 13. juna 1998. godine); DP P180 (od 15. juna 1998. godine).

²²⁵ Bislim Zyrapi, DP P161, par. 48, str. 12-13; DP P181; DP P182; DP P183; DP P184; DP P185; DP P186; DP P187 (svi od 16. juna 1998. godine).

²²⁶ Bislim Zyrapi, DP P161, par. 48, str. 13; DP P188; DP P189 (oba od 19. juna 1998. godine).

²²⁷ Bislim Zyrapi, DP P161, par. 48, str. 11, 12; DP P176 (od 31. maja 1998. godine); DP P177 (od 8. juna 1998. godine); DP P179 (od 13. juna 1998. godine).

²²⁸ Završne reči (25. jun 2012. godine), T. 2788.

²²⁹ V. gore, par. 45, 62. V. takođe dole, par. 149.

vojnika OVK ili odobrenje da doktor dođe na to područje, odražava centralizovanu komandu ili vlast u zoni Dukađin. Što se tiče ostalih dokumenata, tužilaštvo nije predočilo dokaze koji govore o tome da li su oni poštovani ili sprovedeni. Veće podseća na gorenavedene predočene dokaze da su odluke donošene zajednički ili od strane pojedinačnih komandanata podzona i da je praktično bilo nemoguće da Ramush Haradinaj bude konsultovan o svim pitanjima.²³⁰ Na osnovu dokaza o kojima je gore bilo reči, Veće zaključuje da Ramush Haradinaj, kao komandant Regionalnog štaba, nije vršio vlast nad svim vojnim i civilnim poslovima na području. Iako je Ramush Haradinaj imao zaduženja u zoni i iako je imao ulogu koordinatora u pokušaju da se ujedine podzone, dokazi ukazuju na to da su pojedinačne podzone u zoni Dukađin delovale nezavisno barem do 23. juna 1998. godine.²³¹

4. Jablanica

66. Događaji za koje se optuženi terete u tačkama Optužnice navodno su se desili u štabu OVK u selu Jablanica.

67. Rrustem Tetaj je u svedočenju rekao da u Jablanici nije bilo mnogo vojnika.²³² Prema izveštaju SUP Đakovica od 30. marta 1998. godine, u Jablanici je bilo 200 vojno obučanih i dobro opremljenih pripadnika OVK. Zoran Stijović je rekao da je, na osnovu informacija dobijenih od RDB, stvaran broj bio od 50 do 150 pripadnika.²³³ Otprilike 7. septembra 1998. godine, Jakup Krasniqi je boravio u Jablanici i tamo je bilo prisutno tridesetak vojnika, a područje je bilo u okruženju srpske policije i vojske.²³⁴

---

²³⁰ V. gore, par. 63.

²³¹ V. dole, par. 70-71.

²³² Rrustem Tetaj, DP P75 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 3815-3816.

²³³ Zoran Stijović, DP P122 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 9065-9067; DP P152, str. 1.

²³⁴ Jakup Krasniqi, DP P64 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 5076.

68. Lahi Brahimaj je bio komandant OVK u Jablanici.²³⁵ Pjeter Shala, koji je u to vreme bio pripadnik OVK, rekao je u svedočenju da je, kada je boravio u Jablanici, naređenja dobijao od Nazmija Brahimaja; on je bio ubeden da je Nazmi Brahimaj bio komandant Štaba i da je bio zadužen za davanje konkretnih zadataka vojnicima.²³⁶ Pjeter Shala nije mogao da se seti da li je ikada dobio neko naređenje od Lahija Brahimaja,²³⁷ ni da li je Lahi Brahimaj izdavao naređenja Nazmiju Brahimaju ili od njega primao naređenja.²³⁸ Veće je s oprezom primilo iskaz Pjetera Shale u vezi s ovim, s obzirom na to da je on bio tesno povezan i s Lahijem Brahimajem i s Nazmijem Brahimajem, pa je stoga možda imao ličnog interesa za ovakvu izjavu.

69. Veće konstatuje da, kao što će biti razmotreno dalje u tekstu, do formiranja Operativnog štaba Operativne zone Dukađin 23. juna 1998. godine Jablanica nije funkcionisala pod vlašću Regionalnog štaba, niti je to selo bilo uključeno u strukturu OVK pre tog datuma. U dokazima o sastancima Regionalnog štaba ne pominje se Jablanica.²³⁹ Posle 23. juna 1998. godine, kao što će biti razmotreno dalje u tekstu,²⁴⁰ Jablanica je postala deo Operativne zone Dukađin. Prema rečima Bislima Zyrapija, Jablanica je bila pod kontrolom Operativne zone Dukađin u julu 1998. godine.²⁴¹

5. Stvaranje Operativne zone Dukađin

70. Početkom juna 1998. godine, Skender Rexhahmetaj je zamolio Ramusha Haradinaja da organizuje sastanak sa svojim ljudima za kontakt u Štabu u Jablanici kako bi se poboljšala

²³⁵ Bislim Zyrapij, DP P159 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 3387-3388; Shefqet Kabashi, DP P119 (Transkript u predmetu *Limaj*), T. 4193, 4196, 4264-4265; svedok 3, T. 1598-1599; Zoran Stijović, DP P121, par. 23, 49; Zoran Stijović, DP P122 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 9000-9001, 9006; Pjeter Shala, DP P69 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 9944-9948; svedok 75, T. 911; Cufë Krasniq, DP P54, par. 33, 35, 62; svedok 69, DP P364 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 9850-9851; Bogdan Tomaš, DP P338, par. 10; Ylber Hasanaj, DP P37, par. 6; DP P153, str. 2; DP P155; DP P193; v. takođe Radovan Zlatković, DP P389, str. 4; Shefqet Kabashi, DP P119 (Transkript u predmetu *Limaj*), T. 4193, 4196, 4264-4265. Veće prima na znanje svedočenje Bislima Zyrapija, koji je rekao da misli da su mu, kada je bio u Jablanici u julu 1998. godine, rekli da je Driton Zeneli komandant jedinice u Jablanici, Bislim Zyrapij, T. 762.

²³⁶ Pjeter Shala, DP P69 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 9945-9947, 9953-9954.

²³⁷ Pjeter Shala, DP P69 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 9947-9948, 9954.

²³⁸ Pjeter Shala, DP P69 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 9944-9948.

²³⁹ DP P177; DP P179.

²⁴⁰ V. dole, par. 72.

koordinacija između sela i podzona.²⁴² Cilj sastanka je bio da se reše sporovi i poboljša saradnja i komunikacija između podzona i drugih sela kao što je Jablanica.²⁴³

71. Na osnovu dokaza koji su mu predočeni, Veće zaključuje da je prvi sastanak predstavnika podzona u zoni Dukađin i Jablanice održan tek 21. juna 1998. godine. Taj sastanak je održan u Rzniću, u opštini Dečani; prisustvovali su mu i Lahi Brahimaj i Nazmi Brahimaj, koji su Ramushu Haradinaju predstavljani kao predstavnici iz Jablanice.²⁴⁴ Cilj sastanka bio je da se koordinišu aktivnosti u zoni Dukađin, podstakne saradnja i formira jedinstveno radno telo koje će imati komandanta.²⁴⁵ Kako će biti razmotreno kasnije u ovom poglavlju, na ovom sastanku se razgovaralo i o stvaranju vojne policije OVK.²⁴⁶ Na sastanku je objavljeno da postoji “u izvesnoj meri samoproklamovani štab Dukađin” i da bi on trebalo da obuhvati Jablanicu i Glođane.²⁴⁷

(a) Sastanak održan 23. juna 1998. godine: stvaranje Operativne zone Dukađin i Operativnog štaba Dukađin

72. Dana 23. juna 1998. godine održan je sastanak u kući Lahija Brahimaja u Jablanici. Na sastanku su bili prisutni pripadnici OVK, kao što su Ramush Haradinaj, Shemsedin Çekaj, Salih Veseli, Rrustem Tetaj, Skender Rexhahmetaj, Lahi Brahimaj, Nazmi Brahimaj, Daut Haradinaj, Alush Agushi, Emrush Xhemajli, Faton Mehmetaj, Ali Gramaçeli, Agron Januzi, Mustafë Zeqa i Rexhep Selimi, koji je bio predstavnik Glavnog štaba OVK.²⁴⁸ Težište ovog sastanka, koji je sazvan radi unapređenja organizacije, bilo je na koordinisanju aktivnosti, regulisanju jedinstvene

²⁴¹ Bislim Zyrapi, DP P159 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 3208-3209, 3345, 3385; Bislim Zyrapi, T. 738, 775-776.

²⁴² Skender Rexhahmetaj, DP P297, par. 16-17; Skender Rexhahmetaj, DP P298, par. 38; Skender Rexhahmetaj, DP P299, par. 3(c); Skender Rexhahmetaj, T. 1062, 1068-1069, 1091-1093.

²⁴³ Skender Rexhahmetaj, DP P297, par. 17; Skender Rexhahmetaj, DP P298, par. 38; Skender Rexhahmetaj, DP P299, par. 2(1); Skender Rexhahmetaj, T. 1061-1062, 1091-1092.

²⁴⁴ Skender Rexhahmetaj, DP P297, par. 15; Skender Rexhahmetaj, DP P298, par. 38; Skender Rexhahmetaj, T. 1082-1084; DP P190, str. 1; DP P191; DP P192. Shemsedin Çekaj je rekao da je sastanak održan oko 24. juna 1998. godine (DP P4, par. 18). Veće ne smatra da ta nepodudarnost u datumu utiče na pouzdanost ostalog dela njegovog iskaza o navedenom sastanku.

²⁴⁵ DP P190, str. 1-2.

²⁴⁶ V. dole, par. 110-112.

²⁴⁷ DP P190, str. 1.

²⁴⁸ Shemsedin Çekaj, DP P4, par. 18, Zapisnik sa sastanka održanog 23. juna 1998. godine, str. 1, 6, Odluke donete na sastanku održanom 23. juna 1998. godine, str. 1; Shemsedin Çekaj, DP P2 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 4463; Rrustem Tetaj, DP P76 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 3656, 3658-3659; Bislim Zyrapi, DP P160, par. 27, 31; Bislim Zyrapi, DP P159 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu

komande, stvaranju Operativnog štaba Dukadžin i imenovanju komandanta Operativne zone Dukadžin.²⁴⁹ Na tom sastanku je dogovoreno da će podzone u zoni Dukadžin i Jablanica, koje su do tog datuma delovale bez konsultacija, pokušati da organizuju jedinstvenu komandu.²⁵⁰ Posle toga, Operativna zona Dukadžin obuhvatala je širu teritoriju od zone Dukadžin.

73. Zapisnik sa sastanka održanog 23. juna 1998. godine pokazuje da je težište razgovora bilo na uspostavljanju jedinstvene komande, kao i na tome kako će se to realizovati u praksi i šta će predstavljati.²⁵¹ Zapisano je da je Ramush Haradinaj predložio da predstavnici svake podzone moraju biti regrutovani kao pripadnici Operativne zone Dukadžin.²⁵² U dodatnom zapisniku sa sastanka navedeno je da su se prisutni dogovorili da će “od danas prerasti u operativnu vojsku” i da su izričito razgovarali o geostrateškom značaju zone Dukadžin i potrebi da se snage reorganizuju.²⁵³ Rustem Tetaj je zatražio da se odrede dužnosti, kao i da se daju smernice i koordiniše rad.²⁵⁴

74. Na sastanku održanom 23. juna 1998. godine Ramush Haradinaj i Lahi Brahimaj su bili dva kandidata koja su predložena za dužnost komandanta Operativne zone Dukadžin.²⁵⁵ Nakon što je među prisutnima vođena rasprava, obavljeno je glasanje. Ramush Haradinaj i Lahi Brahimaj imenovani su za komandanta, odnosno zamenika komandanta.²⁵⁶ Osim toga, Salih Veseli je

---

Haradinaj), T. 3319, 3326; svedok 69, DP P370, par. 15; DP P191, str. 3-4; DP P192, str. 3-4; DP P193; DP P194.

²⁴⁹ Shemsedin Çekaj, DP P4, par. 18-19, Zapisnik sa sastanka održanog 23. juna 1998. godine, str. 1; Skender Rexhahmetaj, DP P297, par. 17-18; Skender Rexhahmetaj, DP P299, par. 3(e); DP P191, str. 1.

²⁵⁰ Skender Rexhahmetaj, T. 1069-1070, 1072; v. DP P191; DP P192.

²⁵¹ DP P191.

²⁵² Bislim Zyrapi, DP P161, par. 48; DP P191, str. 2.

²⁵³ Bislim Zyrapi, DP P161, par. 48, str. 13; DP P192.

²⁵⁴ DP P192, str. 2.

²⁵⁵ Shemsedin Çekaj, DP P4, par. 19, Odluke donete na sastanku održanom 23. juna 1998. godine, str. 1-2; Rustem Tetaj, DP P76 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 3660, 3741-3744, 3660; Skender Rexhahmetaj, T. 1070-1071, 1084, 1100-1101; DP P191, str. 4; DP P192, str. 3.

²⁵⁶ Shemsedin Çekaj, DP P4, par. 19, Odluke donete na sastanku održanom 23. juna 1998. godine, str. 1-2; Rustem Tetaj, DP P76 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 3660; Jakup Krasniqi DP P64 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 5050, 5147-5148, 5149, 5156-5157; Jakup Krasniqi, DP P67 (Transkript u predmetu *Limaj*), T. 3480; Cufë Krasniqi, DP P54, par. 41, 62, 65; Cufë Krasniqi, DP P52 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 5731-5732, 5738, 5802; Skender Rexhahmetaj, DP P297, par. 18; Skender Rexhahmetaj, DP P299, par. 3(e); Skender Rexhahmetaj, T. 1070-1072; svedok 17, DP P344, par. 24; Bislim Zyrapi, DP P161, par. 29; Bislim Zyrapi, DP P159 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 3208-3211, 3220, 3228, 3298, 3326, 3339-3340, 3344-3345; Bislim Zyrapi, T. 649-651; DP P163; svedok 69, DP P370, par. 16-17; svedok 69,

postavljen za načelnika Štaba (navodi se i kao operativni komandant); Rustem Tetaj za zamenika načelnika Štaba (navodi se i kao zamenik operativnog komandanta); Idriz Balaj (zvani Toger) je bio zadužen za diverzantska i protivteroristička dejstva (navodi se i kao pomoćnik za diverzantska borbena dejstva); a Faton Mehmetaj je bio zadužen za obaveštajnu službu (navodi se i kao služba za informacije).²⁵⁷ Prema rečima Jakupa Krasniqija, ta imenovanja je potom prihvatio Glavni štab OVK.²⁵⁸ Haradinaj je predložio da Glođane ostane sedište Operativne zone Dukadžin.²⁵⁹

75. Na osnovu rasprave, jednoglasno je odlučeno da se formira “Operativni štab Operativne zone Dukadžin” (navodi se i kao “Operativni štab Dukadžinske ravnice”).²⁶⁰ Operativni štab Operativne zone Dukadžin činili su Ramush Haradinaj, Skender Rexhahmetaj, Rustem Tetaj, Gani Gjukaj i Shemsedin Çekaj.²⁶¹ Tužilaštvo je mišljenja da su lica izabrana u Operativni štab Dukadžin, uključujući Lahija Brahimaja, na osnovu toga bila direktno potčinjena Ramushu Haradinaju.²⁶²

76. Posle tog sastanka, pripadnici Operativnog štaba Operativne zone Dukadžin sastajali su se jednom ili dvaput nedeljno, a povremeno i samo jednom u dve nedelje, na radnim sastancima u Rzniću, Glođanu, Požaru, Kodraliji, Istiniću ili Luci /Llukë/.²⁶³ Ti sastanci su bili prilika da se porazgovara o tome kako da se odbrani i zaštiti stanovništvo u njihovim zonama odgovornosti,

---

DP P364 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 9855-9856; DP P191, str. 3-4; DP P192, str. 1-2; DP P193; DP P194; DP P195, str. 1; DP P198; v. takođe DP P300.

²⁵⁷ Shemsedin Çekaj, DP P4, par. 18-19, Zapisnik sa sastanka održanog 23. juna 1998. godine, str. 5-6, Odluke donete na sastanku održanom 23. juna 1998. godine, str. 1-2; Rustem Tetaj, DP P75 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 3660; Cufë Krasniqi, DP P54, par. 41, 58, 65; Cufë Krasniqi, DP P52 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 5738; Skender Rexhahmetaj, DP P298, par. 42-43; Skender Rexhahmetaj, T. 1075; DP P300; Bislim Zyrapi, DP P159 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 3211-3212, 3315-3316, 3321; DP P191, str. 4; DP P193; DP P194.

²⁵⁸ Jakup Krasniqi, DP P64 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 5157-5158.

²⁵⁹ Rustem Tetaj, DP P75 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 3660-3661; svedok 17, DP P344, par. 25; Skender Rexhahmetaj, DP P298, par. 20; DP P55; DP P61.

²⁶⁰ Bislim Zyrapi, DP P159 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 3320-3321, 3331-3332, 3426-3427; DP P191, str. 1-3, 5. To se pominje i pod nazivom “Lokalni operativni štab Dukadžinske ravnice”, DP P192, str. 1-2, 4; DP P193; DP P194.

²⁶¹ Shemsedin Çekaj, DP P2 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 4432-4433, 4437.

²⁶² Završni podnesak tužilaštva, par. 36.

²⁶³ Shemsedin Çekaj, DP P2 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 4433-4434, 4511.

kao i da se analizira situacija u svakoj podzoni kako bi se omogućila bolja koordinacija i snabdevanje oružjem.²⁶⁴

77. Dana 4. jula 1998. godine, Ramush Haradinaj je ukorio Lahija Brahimaja zato što nije došao na dva radna sastanka.²⁶⁵ Dana 4. ili 5. jula 1998. godine ili približno tih datuma, Ramush Haradinaj je smenio Lahija Brahimaja i na njegovo mesto postavio Nazmija Brahimaja kao svog zamenika komandanta.²⁶⁶ Shemsedin Çekaj je u svedočenju rekao da je Lahi Brahimaj posle toga postao finansijski direktor u Glavnom štabu OVK.²⁶⁷ Dana 30. jula 1998. godine, Ramush Haradinaj je imenovao Fatona Mehmetaja na dužnost zamenika komandanta obaveštajne službe OVK za Operativni štab za Operativnu zonu Dukađin i ovlastio ga je da stvori strukturu za obaveštajnu službu.²⁶⁸

(b) Komandovanje i rukovođenje u Operativnoj zoni Dukađin posle 23. juna 1998. godine

78. Tužilaštvo navodi da je krajem juna 1998. godine Ramush Haradinaj proširio svoju kontrolu s delova Dečana i Đakovice na Peć, Istok i Klinu.²⁶⁹ Tužilaštvo smatra da je 23. juna 1998. godine "Haradinaj postavljen za komandanta Operativnog štaba Dukađinske ravnice, čime je formalizovana njegova ukupna komanda nad celom zonom Dukađin, uključujući Jablanicu".²⁷⁰ Haradinaj tvrdi da "nema ničega što ukazuje na to da je on bio stalno obaveštavan o akcijama ljudi u Jablanici, da je imao efektivnu svakodnevnu komandu i kontrolu na tom području ili da je bio u mogućnosti da izdaje uputstva".²⁷¹ Veću su predloženi raznovrsni dokazi u vezi sa stvarnim funkcionisanjem Operativne zone Dukađin posle sastanka od 23. juna 1998. godine. O tome će biti reči dalje u tekstu presude.

²⁶⁴ Rrustem Tetaj, DP P75 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 3649-3650; Skender Rexhahmetaj, DP P297, par. 14-17; Skender Rexhahmetaj, DP P298, par. 21; Skender Rexhahmetaj, T. 1060-1061.

²⁶⁵ DP P211.

²⁶⁶ Bislim Zyrapi, DP P159 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 3212-3213; Shemsedin Çekaj, DP P4, par. 23; Shemsedin Çekaj, DP P2 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 4512; DP P204, str. 2; DP P211; DP P218; DP P234.

²⁶⁷ Shemsedin Çekaj, DP P2 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 4512; Bislim Zyrapi, DP P159 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 3212-3213, 3394; Skender Rexhahmetaj, DP P298, par. 32.

²⁶⁸ Bislim Zyrapi, DP P161, par. 48, str. 19; Bislim Zyrapi, T. 686; DP P271; DP P272; v. dole, par. 120-121.

²⁶⁹ Optužnica, par. 5.

²⁷⁰ Optužnica, par. 2.

²⁷¹ Završne reči (25. jun 2012. godine), T. 2841, gde se upućuje na Haradinajev završni podnesak, par. 100, 118.

79. Veće je prihvatilo u dokaze brojne dokazne predmete predložene putem Bislima Zyrapija, naime dokumente, naređenja i odobrenja koja je Ramush Haradinaj potpisao kao komandant Operativne zone Dukadin posle svog imenovanja 23. juna 1998. godine. Tužilaštvo se pozvalo na te dokazne predmete kako bi ukazalo na to da je Ramush Haradinaj imao vlast nad civilnim i vojnim poslovima u okviru zone; ono navodi i da je on bio “jak, dinamičan i vešt oblasni komandant, s direktnim kontaktima, ovlašćenjima i kontrolom nad zonom i svojim potčinjenima”.²⁷² Ti dokumenti, naređenja i odobrenja ticali su se prebacivanja, raspoređivanja i povratka vojnika OVK u sela kao što su Vokša, Smonica i Lođa /Loxhë/;²⁷³ ili su to bila odobrenja da se vojnicima OVK obezbedi naoružanje;²⁷⁴ spiskovi prisutnih i zapisnici s radnih sastanaka u Glođanu;²⁷⁵ odobrenja da se regrutuju dodatne snage;²⁷⁶ odobrenje za obuku vojnika OVK od 20. juna do 27. jula 1998. godine;²⁷⁷ za prebacivanje lica, uključujući vojnike OVK, u bolnicu;²⁷⁸ naređenje kojim se zabranjuje formiranje političkih stranaka do “potpunog oslobođenja zemlje”;²⁷⁹ upozorenja vojnicima da ne napuštaju dužnost na koju su raspoređeni i da ne komuniciraju s novinarima;²⁸⁰ uspostavljanje centra za obuku Prapačane i imenovanje Rrustema Tetaja za šefa tog centra;²⁸¹ naređenje za obuku 64 borca OVK;²⁸² ukor zbog neprisustvovanja sastancima;²⁸³ odobrenje za dolazak mladića u Operativnu zonu Dukadin da bi

²⁷² Završni podnesak tužilaštva, par. 15.

²⁷³ Bislim Zyrapi, DP P161, par. 48, str. 14-17, 19; DP P197 (od 24. juna 1998. godine); DP P199 (od 28. juna 1998. godine); DP P201 (od 29. juna 1998. godine); DP P213 (od 4. jula 1998. godine); DP P220; DP P221; DP P222; DP P223; DP P224; DP P225; DP P226 (svi dokumenti su od 7. jula 1998. godine); DP P230; DP P231; DP P232; DP P233; DP P235 (svi dokumenti su od 8. jula 1998. godine); DP P241 (od 10. jula 1998. godine); DP P263 (od 26. jula 1998. godine).

²⁷⁴ Bislim Zyrapi, DP P161, par. 48, str. 14-15; DP P200 (od 28. juna 1998. godine); DP P214 (od 4. jula 1998. godine).

²⁷⁵ Bislim Zyrapi, DP P161, par. 48, str. 14, 21; DP P202 (od 30. juna); DP P300 (od 24. juna 1998. godine).

²⁷⁶ Bislim Zyrapi, DP P161, par. 48, str. 19-20; DP P256 (od 19. jula 1998. godine); DP P273 (od 1. avgusta 1998. godine).

²⁷⁷ Bislim Zyrapi, DP P161, par. 48, str. 14, 19; DP P203 (iz juna 1998. godine); DP P256 (od 19. jula 1998. godine).

²⁷⁸ Bislim Zyrapi, DP P161, par. 48, str. 15; DP P207 (od 2. jula 1998. godine).

²⁷⁹ Bislim Zyrapi, DP P161, par. 48, str. 15; DP P208 (od 2. jula 1998. godine).

²⁸⁰ Bislim Zyrapi, DP P161, par. 48, str. 15; DP P210 (od 2. jula 1998. godine); DP P212 (od 4. jula 1998. godine).

²⁸¹ Bislim Zyrapi, DP P161, par. 48, str. 17, 21; Skender Rexhahmetaj, DP P298, par. 52; Skender Rexhahmetaj, T. 1023-1024; DP P238 (od 8. (ili 6.) jula 1998. godine); DP P300 (od 24. juna 1998. godine).

²⁸² DP P239. V. takođe gore, par. 38.

²⁸³ Bislim Zyrapi, DP P161, par. 48, str. 15; DP P211 (od 4. jula 1998. godine).

tamo radili,²⁸⁴ i zahtevi za snabdevanje hranom.²⁸⁵ Kao što je već navedeno, Ramush Haradinaj je umesto Lahima Brahimaja za svog zamenika postavio Nazmija Brahimaja i imenovao Fatona Mehmetaja za zamenika komandanta za obaveštajne poslove u zoni.²⁸⁶ Veću su takođe predočeni dokazi da je Ramush Haradinaj u julu 1998. godine izdao naređenja o imenovanju komandanata novoformiranih brigada²⁸⁷ i da su vojnici OVK u Operativnoj zoni Dukadžin u julu 1998. godine poštovali vlast Ramusha Haradinaja.²⁸⁸

80. Veću su predočeni dokazi da su odluke o tome kako da se deluje i koje mere da se sprovedu zajednički donosili komandanti podzona i pre i posle 23. juna 1998. godine.²⁸⁹ Rrustem Tetaj je objasnio da su, iako je mišljenje Ramusha Haradinaja uzimano u obzir, sve odluke donosili komandanti na nivou podzona.²⁹⁰ Potvrđeno je da je, kada su se preduzimale vojne akcije, Ramush Haradinaj “verovatno” bio “ponekad” konsultovan, ali da je bilo malo mogućnosti da se s njim stupi u kontakt.²⁹¹ Sličan stav je izneo i Skender Rexhahmetaj; on je u svedočenju rekao da od Ramusha Haradinaja nikada nije dobio neko naređenje, niti mu je bilo potrebno njegovo odobrenje da bi preduzimao vojne akcije unutar svoje podzone ili da bi nabavio oružje iz Albanije. Međutim, on jeste koordinirao akcije s Haradinajem.²⁹² Jakup Krasniqi je u svedočenju rekao da se Ramush Haradinaj, kao komandant Operativne zone Dukadžin, trudio da bude upoznat s onim što se događalo u njegovoj zoni odgovornosti, ali da je to ponekad bilo teško.²⁹³

81. Tokom sastanka predstavnika OVK i FARK, održanog 12. jula 1998. godine u Baranu u opštini Peć, OVK je bio neorganizovan i nedostajala mu je struktura i disciplina; nije se poštovao komandni lanac i u njemu je bilo previše oficira, a nedovoljno vojnika.²⁹⁴ Prema rečima Cufëa Krasniqija, Ramush Haradinaj se kretao po Operativnoj zoni Dukadžin kad god je to bilo moguće i

²⁸⁴ Bislim Zyrapi, DP P161, par. 48, str. 15, 16, 18; DP P216 (od 5. jula 1998. godine); DP P228; DP P229 (oba dokumenta od 8. jula 1998. godine); DP P244 (od 12. jula 1998. godine).

²⁸⁵ Bislim Zyrapi, DP P161, par. 48, str. 20; DP P266; DP P268 (oba dokumenta od 28. jula 1998. godine).

²⁸⁶ V. gore, par. 77.

²⁸⁷ V. dole, par. 87-89.

²⁸⁸ Bislim Zyrapi, T. 776. V. takođe dole, par. 93.

²⁸⁹ Skender Rexhahmetaj, T. 1056, 1061, 1076-1077, 1080; Bislim Zyrapi, T. 726-727.

²⁹⁰ Rrustem Tetaj, DP P75 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 3650; v. takođe Skender Rexhahmetaj, T. 1078.

²⁹¹ Rrustem Tetaj, DP P75 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 3665.

²⁹² Skender Rexhahmetaj, T. 1076-1078.

²⁹³ Jakup Krasniqi, DP P64 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 5056.

²⁹⁴ Svedok 17, DP P342 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 7665-7666.

imao je direktan kontakt sa snagama OVK i komandantima sela, ali nije bilo moguće vršiti komandovanje na celom području budući da je linija fronta bila dugačka oko 50 kilometara.²⁹⁵

82. Kako je naveo Skender Rexhahmetaj, spisak imenovanja naveden u zapisniku sa sastanka samo odražava ono što je rečeno na sastanku održanom 23. juna 1998. godine i predstavlja nacrt strukture operativne komande koja bi u budućnosti mogla da se realizuje.²⁹⁶ Bislim Zyrapi se saglasio sa navodom Haradinajeve odbrane da je, kada je otprilike 18-19. jula 1998. godine obišao Operativnu zonu Dukadžin, struktura o kojoj je odlučeno na sastanku još bila u procesu formiranja.²⁹⁷ OVK na tom području još nije bio “vojno formiran”.²⁹⁸ Veće primećuje da je imenovanje Muhameta Berishe kao lica zaduženog za hemijsko-biološku odbranu bilo “fiktivno” budući da nema dokaza koji ukazuju na to da je takvo oružje korišćeno u to vreme.²⁹⁹

83. Bislim Zyrapi je u svedočenju rekao da od maja do septembra 1998. godine OVK nije bio “prava vojska”; bio je vojska u nastajanju.³⁰⁰ Na terenu nije postojala vertikalna komandna struktura koja je efektivno funkcionisala.³⁰¹ Veću su predloženi dokazi da je komandna struktura koja je postojala posle sastanka održanog 26. maja 1998. godine jednostavno nastavila da funkcioniše, što znači da je komandna struktura ostala “horizontalna”; Skender Rexhahmetaj je rekao da on nikada nije dobio nikakvo naređenje od Ramusha Haradinaja.³⁰² Jakup Krasniqi je objasnio da je OVK nastavio da funkcioniše kao dobrovoljačka vojska do kraja avgusta ili početka septembra 1998. godine.³⁰³ Jakup Krasniqi je u svedočenju rekao da je do kraja avgusta 1998. godine OVK imao horizontalnu komandnu strukturu; on nije imao, niti je bilo moguće da ima, strogu hijerarhijsku strukturu.³⁰⁴

84. Veću su predloženi dalji dokazi koji ukazuju na to da se struktura OVK u Operativnoj zoni Dukadžin stalno razvijala i transformisala. Na radnom sastanku s komandantima sela iz Operativne

²⁹⁵ Cufë Krasniqi, DP P54, par. 66; Cufë Krasniqi, DP P52 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 5810-5812.

²⁹⁶ Skender Rexhahmetaj, T. 1071-1072, 1074-1075; DP P191, str. 4.

²⁹⁷ Bislim Zyrapi, T. 737.

²⁹⁸ Bislim Zyrapi, DP P159 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 3216.

²⁹⁹ Bislim Zyrapi, T. 699-701; Rustem Tetaj, DP P75 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 3744-3746; Skender Rexhahmetaj, DP P298, par. 42; Skender Rexhahmetaj, T. 1075-1076; DP P191, str. 4.

³⁰⁰ Bislim Zyrapi, DP P159 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 3290, 3293-3296.

³⁰¹ Bislim Zyrapi, T. 726-727.

³⁰² Skender Rexhahmetaj, T. 1076-1077. V. takođe Bislim Zyrapi, T. 726-727.

³⁰³ Jakup Krasniqi, DP P67 (Transkript u predmetu *Limaj*), T. 3450-3451.

zone Dukadžin, održanom 27. jula 1998. godine u Glođanu u opštini Dečani, Ramush Haradinaj je istakao potrebu da se unapredi unutrašnja organizacija OVK i da se ona transformiše iz oružane pobunjeničke organizacije u organizovanu vojsku.³⁰⁵ Dana 28. jula 1998. godine, Ramush Haradinaj je ponovo poslao zahtev Glavnom štabu OVK da se održi sastanak s komandantima “oslobođenih” podzona kako bi se poboljšala struktura organizacije.³⁰⁶ Iako su tokom juna, jula i avgusta 1998. godine stalno ulagani naponi da se stvori bolje organizovana struktura i vojska, snage su bile izložene stalnim napadima dobro opremljenih srpskih snaga, što je osujećivalo organizacione napore.³⁰⁷ Tek posle srpske ofanzive sredinom avgusta 1998. godine, OVK je počeo da restrukturira svoje redove i jedinice u okviru svojih snaga.³⁰⁸ Otprilike u septembru ili oktobru 1998. godine, OVK je postao organizovaniji i ulagani su sve veći naponi da se stvori “čisto vojna struktura”.³⁰⁹ U toj fazi, OVK je imao čete, bataljone i brigade, što je dovelo do bolje organizovane vojske.³¹⁰ Dokazi ukazuju na to da je, u periodu na koji se odnosi Optužnica, OVK u Operativnoj zoni Dukadžin bio organizacija u procesu razvoja.

6. Stvaranje zajedničke komande: integrisanje snaga OVK i FARK

85. Kako je konstatovano kasnije u ovoj Presudi, snage FARK su raspoređene na Kosovu negde pre 25. juna 1998. godine.³¹¹ Na početku, FARK i OVK se nisu slagali u vezi s tim kako treba zajednički organizovati snage. Tahir Zemaj je smatrao da treba formirati operativne brigade koje će moći da intervenišu kada srpske snage napadnu, a potom da se vrate u svoje baze. Ramush Haradinaj je smatrao da obučene oficire treba rasporediti na razne punktove gde je bila potrebna odbrana, a ne u bazu u Prapačanu, u opštini Dečani.³¹² Nakon sve većih napetosti između OVK i FARK, uključujući incidente koji su se dogodili 4. i 10. jula 1998. godine o kojima će biti reči kasnije u ovoj Presudi, 10. jula 1998. godine uveče sazvan je sastanak na kome je trebalo da se

³⁰⁴ Jakup Krasniqi, DP P65, Dodatak 18; Jakup Krasniqi, DP P67 (Transkript u predmetu *Limaj*), T. 3451.

³⁰⁵ Bislim Zyrapi, DP P161, par. 48, str. 20; DP P265, str. 1, 3.

³⁰⁶ Bislim Zyrapi, DP P161, par. 48, str. 20; DP P267.

³⁰⁷ Bislim Zyrapi, T. 727-729; Jakup Krasniqi, DP P64 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 5008.

³⁰⁸ Shemsedin Çekaj, DP P4, par. 28; Shemsedin Çekaj, DP P2 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 4428, 4515; v. dole, par. 292-295.

³⁰⁹ John Crosland, DP P8 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 4710; Bislim Zyrapi, T. 701-702; Jakup Krasniqi, DP P64 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 5008.

³¹⁰ Jakup Krasniqi, DP P64 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 5008.

³¹¹ V. dole, par. 258.

³¹² Rrustem Tetaj, DP P75 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 3753-3755.

nađe rešenje kako da se organizuju snage OVK i FARK.³¹³ Na tom sastanku je dogovoreno da će OVK i FARK formirati tri brigade.³¹⁴ Posle tog sastanka, Tahir Zemaj je uputio zvanični zahtev Ramushu Haradinaju za konkretna imenovanja i opis poslova u okviru združenih snaga; oficiri FARK trebalo je da budu raspoređeni po brigadama.³¹⁵

86. Prvu brigadu je vodio Tahir Zemaj i ona je bila stacionirana u Prapačanu, u opštini Dečani.³¹⁶ Tu brigadu je činilo oko 100 ljudi.³¹⁷

87. Formiranje 2. brigade odobrio je Ramush Haradinaj.³¹⁸ Ona je bila stacionirana u zgradi škole u Bardoniću /Bardhaniq/ i/ili Žabelju /Zhabel/ u opštini Đakovica.³¹⁹ Zona odgovornosti brigade trebalo je da obuhvati sledeća sela u opštini Dečani: Ljubenić /Lubeniq/, Gornji Streoc /Strellc-i-Epërm/, Donji Streoc, Kruševac, Dubovik, Ljubuša /Lëbushë/, Istinić, Gornja Luka, Brolić /Broliq/, Dujak /Dujakë/ i Prapačane.³²⁰ Prema rečima Shemsedina Çekaja, brigada je

³¹³ V. dole, par. 264-272, 275-279.

³¹⁴ Shemsedin Çekaj, DP P4, par. 25-26; Shemsedin Çekaj, DP P2 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 4464; Rustem Tetaj, DP P75 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 3759; Rustem Tetaj, DP P76 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 3759; Cufë Krasniqi, DP P52 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 5734; svedok 17, DP P344, par. 47; svedok 17, DP P342 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 7632-7633.

³¹⁵ Skender Rexhahmetaj, DP P298, par. 22, 25; Skender Rexhahmetaj, T. 1078; Rustem Tetaj, DP P77, par. 35; Rustem Tetaj, DP P75 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 3759-3760; Rustem Tetaj, DP P76 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 3759-3760; svedok 17, DP P344, par. 47-48; svedok 17, DP P342 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 7632-7633, v. svedok 17, DP P344, par. 47; v. takođe svedok 17, DP P342 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 7632-7633. V. takođe Rustem Tetaj, DP P76 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 3759; v. takođe Shemsedin Çekaj, DP P2 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 4463-4464.

³¹⁶ Cufë Krasniqi, DP P54, par. 41, 65; Cufë Krasniqi, DP P52 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 5731-5732; DP P55; Shemsedin Çekaj, DP P4, par. 26; Shemsedin Çekaj, DP P2 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 4463-4464; Rustem Tetaj, DP P76 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 3759; Zymer Hasanaj, DP P37, par. 14; svedok 77, T. 1196; Sadri Selca, DP P333 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 10859-10860.

³¹⁷ Shemsedin Çekaj, DP P4, par. 26.

³¹⁸ Bislim Zyrapi, DP P161, par. 48, str. 18; DP P242; DP P252. V. takođe DP P248.

³¹⁹ Cufë Krasniqi, DP P54, par. 41, 65; Cufë Krasniqi, DP P52 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 5731-5732; Shemsedin Çekaj, DP P4, par. 26; Shemsedin Çekaj, DP P2 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 4463-4464; Sadri Selca, DP P333 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 10860; DP P55; DP P252; DP P261.

³²⁰ Svedok 17, DP P344, par. 53, 54; Bislim Zyrapi, DP P161, par. 48, str. 18; DP P242; DP P248; DP P252; DP P347.

brojala oko 80 ljudi, ali je na početku samo 20 imalo oružje i uniforme.³²¹ Prema rečima svedoka 17, 2. brigada nije imala adekvatno ljudstvo, pa zato nikada nije stvarno zaživela.³²²

88. Veću su predočeni nepodudarni dokazi o tome ko je imenovan za komandanta 2. brigade i u kom periodu. Shemsedin Çekaj je u svedočenju rekao da je od 11. ili 12. jula 1998. godine premešten s dužnosti komandanta podzone 2 i imenovan za komandanta novoformirane 2. brigade.³²³ To potkrepljuje dokaz u vidu naređenja koje je Ramush Haradinaj potpisao 11. jula 1998. godine.³²⁴ Veću su predočeni i drugi dokazi, na primer iskazi Cufëa Krasniqi i Sadrija Selca da je Musa Gjakova zapravo bio komandant 2. brigade.³²⁵ Svedok 17 je takođe rekao da je 2. brigadom na početku komandovao Kemajl Shariqi, koga je kasnije zamenio Musa Gjakova.³²⁶

89. Treća brigada (poznata i kao brigada “Adrian Krasniqi”, a kasnije kao brigada “Isuf Gervalla”) bila je stacionirana u osnovnoj školi u Baranu, opština Peć.³²⁷ Zona odgovornosti te brigade trebalo je da obuhvati sledeća sela u opštini Peć: Raušić /Raushiq/, Rašić, Kotradić /Kotradiq/, Vranovac, Barane, Kosurić, Bučane /Bučan/, Lugadžija /Llugagji/, Glođane, Napolje /Nepolë/, Českovo /Qeskovë/ i Lođa.³²⁸ Ramush Haradinaj je 12. jula 1998. godine imenovao najpre Rrustema Berishu za komandanta 3. brigade.³²⁹ Na osnovu dokaza, očigledno je da Rrustem Berisha nikada nije preuzeo tu dužnost; dužnost komandanta obavljao je Nazif

³²¹ Shemsedin Çekaj, DP P4, par. 26.

³²² Svedok 17, DP P344, par. 53.

³²³ Shemsedin Çekaj, DP P4, par. 26-27; Shemsedin Çekaj, DP P2 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 4463-4464; DP P242.

³²⁴ Bislim Zyrapi, DP P161, par. 48, str. 18; DP P242. Veće primećuje da se u engleskom prevodu jednog drugog naređenja navodi da je Shemsedin Çekaj postavljen za komandanta 3. brigade, DP P248.

³²⁵ Cufë Krasniqi, DP P54, par. 41, 65; Cufë Krasniqi, DP P52 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 5731-5732; DP P55; Sadri Selca, DP P332 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 10860.

³²⁶ Svedok 17, DP P344, par. 53.

³²⁷ Cufë Krasniqi, DP P54, par. 24, 41, 63-65; Cufë Krasniqi, DP P52 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 5731-5732; DP P55; Shemsedin Çekaj, DP P4, par. 26; Shemsedin Çekaj, DP P2 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 4464; Zymer Hasanaj, DP P37, par. 14; Sadri Selca, DP P333 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 10859-10860; svedok 17, DP P344, par. 53.

³²⁸ Svedok 17, DP P344, par. 53. DP P347 je karta na kojoj je svedok markerima u boji obeležio zone odgovornosti. Treća brigada je označena narandžastom bojom. Operativni Štab Dukadžinske ravnice obeležen je žutom bojom, svedok 17, DP P344, par. 53; DP P347. Svedok 17 je objasnio da su zone odgovornosti ponekad bile promenljive, zavisno od okolnosti, svedok 17, DP P344, par. 54.

³²⁹ Bislim Zyrapi, DP P161, par. 48, str. 18; DP P246; DP P249; DP P346.

Ramabaja.³³⁰ Cufë Krasniqi je objasnio da je on, praktično gledano, podnosio izveštaj Nazifu Ramabaji, koji je zatim referisao Tahiru Zemaju i Ramushu Haradinaju; to je obično trajalo nedeljama.³³¹

90. Dana 11. jula 1998. godine, u Prapačanima su nastavljeni razgovori između predstavnika OVK i FARK kako bi se rešilo gde će biti raspoređeni oficiri i šta će biti njihov opis posla.³³² Posle tog sastanka, Tahir Zemaj je poslao zahtev "Operativnom štabu Dukadžinske ravnice" kojim je zatražio "postavljenje i opis poslova oficira u operativnim brigadama".³³³ Za postavljenje je bilo navedeno 20 oficira, od kojih su petorica već bili pripadnici OVK i nalazili se na području Dukadžina.³³⁴

91. Brigade su postale operativne 12. jula 1998. godine.³³⁵ Prema rečima Cufëa Krasniqija, nove strukture brigada stvorene su u propagandne svrhe, kako bi se ljudima pokazalo da oni imaju tri jake vojske raspoređene na tri odvojena područja.³³⁶ Te snage, uzete zajedno, nisu imale potrebnu opreme, kapacitete i uniforme da bi funkcionisale kao regularna vojska.³³⁷

7. Odnos između Operativne zone Dukadžin i Glavnog štaba OVK

92. U drugoj polovini 1998. godine, Jakup Krasniqi je, u svojstvu portparola OVK na Kosovu i člana Glavnog štaba OVK, imao gotovo svakodnevne kontakte s vojnicima OVK, s operativnim jedinicama OVK i raznim jedinicama koje su delovale odvojeno od zone.³³⁸ Ti kontakti su uglavnom održavani putem satelitskog telefona.³³⁹ Početkom marta 1998. godine, Jakup Krasniqi nije komunicirao ni sa kim u zoni Dukadžin i nije znao da li je uopšte neko u Glavnom štabu

³³⁰ Cufë Krasniqi, DP P54, par. 24, 64; Sadri Selca, DP P332 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 10859; Shemsedin Çekaj, DP P4, par. 26; Zymer Hasanaj, DP P37, par. 14; v. takođe Cufë Krasniqi, DP P54, par. 41, 65; Cufë Krasniqi, DP P52 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 5731-5732.

³³¹ Cufë Krasniqi, DP P54, par. 68; Cufë Krasniqi, DP P53 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 5808-5809.

³³² Svedok 17, DP P344, par. 48; svedok 17, DP P342 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 7633.

³³³ Svedok 77, T. 1277-1278, 1316-1317, 1415; DP D147.

³³⁴ Svedok 17, DP P342 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 7638-7639; svedok 77, T. 1277-1278, 1316-1317; DP D147.

³³⁵ Shemsedin Çekaj, DP P4, par. 26-27; Shemsedin Çekaj, DP P2 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 4464.

³³⁶ Cufë Krasniqi, DP P52 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 5734.

³³⁷ Cufë Krasniqi, DP P52 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 5734-5736.

³³⁸ Jakup Krasniqi, DP P64 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 4958, 4974.

³³⁹ Jakup Krasniqi, DP P64 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 4974.

komunicirao s njima.³⁴⁰ U junu 1998. godine, Jakup Krasniqi je bio u kontaktu s Lahijem Brahimajem u zoni Dukađin jer je mislio da je Lahi Brahimaj u to vreme bio zadužen za zonu, a Lahi Brahimaj je bio i član Glavnog štaba.³⁴¹ Krajem juna ili početkom jula 1998. godine, Jakup Krasniqi je bio u kontaktu s Ramushem Haradinajem.³⁴²

93. Dana 18. i 19. jula 1998. godine ili približno tih datuma, Bislim Zyrapi je, zajedno s Lahijem Brahimajem i drugim članovima Glavnog štaba OVK, obišao Operativnu zonu Dukađin.³⁴³ Sastanak je održan na komandnom mestu OVK, koje se nalazilo u kući Lahija Brahimaja u Jablanici.³⁴⁴ Cilj sastanka bio je da se razgovara o koordinaciji između Glavnog štaba, Operativne zone Dukađin i drugih zona, o logistici i snabdevanju oružjem i o tome kako da se neke lokalne jedinice integrišu u komandnu strukturu.³⁴⁵ Bislim Zyrapi je obišao položaje jedinica na tom području i s njim su bili Salih Veseli i Driton Zeneli koji su, prema rečima Zyrapija, podnosili izveštaje Ramushu Haradinaju.³⁴⁶ Članovi Glavnog štaba su obavestili Bislima Zyrapija da je Ramush Haradinaj komandant Operativne zone Dukađin.³⁴⁷ Na osnovu svog obilaska Operativne zone Dukađin, Bislim Zyrapi je primetio da vojnici OVK i seljani poštuju autoritet Ramusha Haradinaja.³⁴⁸ Po mišljenju Bislima Zyrapija, on je, teorijski gledano, s obzirom na pojavu komande na tom području, mogao biti komandant Ramushu Haradinaju.³⁴⁹ Od sredine jula nadalje, Bislim Zyrapi je, kao načelnik operativnog odeljenja Glavnog štaba, održavao redovan kontakt s Operativnom zonom Dukađin i drugim operativnim zonama.³⁵⁰

³⁴⁰ Jakup Krasniqi, DP P64 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 5009.

³⁴¹ Jakup Krasniqi, DP P64 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 5009-5010, 5055-5056, 5076-5077.

³⁴² Jakup Krasniqi, DP P64 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 5010, 5034, 5051, 5054-5056.

³⁴³ Bislim Zyrapi, DP P159 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 3202-3203, 3207, 3208-3209, 3211-3212, 3234-3235, 3286, 3301, 3316, 3344, 3345, 3385-3386, 3388, 3414; Bislim Zyrapi, T. 657, 682, 737-738, 760-761, 768.

³⁴⁴ Bislim Zyrapi, DP P159 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 3387-3388; Bislim Zyrapi, T. 739, 760.

³⁴⁵ Bislim Zyrapi, T. 682-684.

³⁴⁶ Bislim Zyrapi, T. 685, 739, 762.

³⁴⁷ Bislim Zyrapi, DP P159 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 3209-3211, 3220, 3228; Bislim Zyrapi, T. 649-651, 685-686, 776.

³⁴⁸ Bislim Zyrapi, T. 776.

³⁴⁹ Bislim Zyrapi, T. 740.

³⁵⁰ Bislim Zyrapi, DP P161, par. 29; Bislim Zyrapi, DP P159 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 3208, 3258, 3298, 3339, 3394, 3398; Bislim Zyrapi, T. 633.

94. Posle sastanka u Jablanici, Bislim Zyrapi i Ramush Haradinaj su obišli jedinice OVK u Glođanu i položaje OVK na okolnom području.³⁵¹ U toku naredna dva dana, oni su obišli i Rznić (lokalni komandant je bio Shemsedin Çekaj), Prilep (lokalni komandant je bio Maliq Ndrecaj) i Šaptej, u opštini Dečani, kao i područje Juničkog Polja /Reka-e-Keqe/, uključujući Ramoc u opštini Đakovica, kao i Smonicu (lokalni komandant je bio Naim Maloku) i Junik (lokalni komandant je bio Aziz Hyseni) u opštini Dečani.³⁵² Bislim Zyrapi je želeo da obiđe te seoske jedinice, vidi njihov stepen organizacije i integriše neka od tih područja u Operativnu zonu Dukađin; obilazak je omogućio Ramush Haradinaj.³⁵³ Tokom tog obilaska, i Smonica i Junik su pristali da se priključe Operativnoj zoni Dukađin.³⁵⁴ Dogovoreno je i da se područje Juničkog Polja inkorporira pod komandu Operativne zone Dukađin.³⁵⁵

8. Promena komandanta Operativne zone Dukađin

95. Dana 20. avgusta 1998. godine ili približno tog datuma, posle srpske ofanzive,³⁵⁶ predstavnici otprilike 60 sela u Operativnoj zoni Dukađin prisustvovali su sastanku u Prapačanu u opštini Dečani kako bi razgovarali o reorganizaciji i restrukturiranju snaga na tom području radi vođenja vojnih operacija i suprotstavljanja “neprijatelju”.³⁵⁷ Sastanku je prisustvovalo 68 predstavnika lokalnih štabova OVK i FARK, uključujući Ramusha Haradinaja i Tahira Zemaja.³⁵⁸ Ramush Haradinaj je priznao da više nije u mogućnosti da predvodi snage u Operativnoj zoni Dukađin zbog nedavnih gubitaka na tom području, uključujući Glođane i Rznić u opštini Dečani i Đakovicu.³⁵⁹ Predstavnici 48 sela u Operativnoj zoni Dukađin glasanjem su izabrali Tahira

³⁵¹ Bislim Zyrapi, DP P159 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 3213-3218, 3344; Bislim Zyrapi, T. 649.

³⁵² Bislim Zyrapi, DP P159 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 3214, 3218-3222, 3227-3229, 3231-3237, 3327, 3344, 3346, 3355; Bislim Zyrapi, T. 649; DP P172; DP P173.

³⁵³ Bislim Zyrapi, DP P159 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 3219, 3233-3235, 3280, 3330; Bislim Zyrapi, T. 714, 723-724, 726; DP P179, str. 1.

³⁵⁴ Bislim Zyrapi, DP P159 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 3235-3236.

³⁵⁵ Bislim Zyrapi, DP P159 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 3236; DP P279, str. 3.

³⁵⁶ V. dole, par. 287-295.

³⁵⁷ Skender Rexhahmetaj, DP P298, par. 29-31, 33; svedok 17, DP P344, par. 100; Skender Rexhahmetaj, DP P299, par. 2(i), 2(j), 2(k); Skender Rexhahmetaj, T. 1078; svedok 17, DP P342 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 7592-7593.

³⁵⁸ Svedok 17, DP P344, par. 100; svedok 17, DP P342 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 7592-7593.

³⁵⁹ Svedok 17, DP P344, par. 100; svedok 17, DP P342 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 7592-7593.

Zemaja za komandanta zone.³⁶⁰ Tahir Zemaj je došao umesto Ramusha Haradinaja i postavljen je za komandanta Operativne zone Dukadžin.³⁶¹ Ramush Haradinaj je postao zamenik komandanta.³⁶² Te snage je trebalo da dejstvuju u četiri brigade, od kojih su svaku činila posebna “odeljenja”.³⁶³ Te četiri brigade trebalo je da formiraju korpus.³⁶⁴

96. Dokument iz koga se vidi da je promenjen komandant Operativne zone Dukadžin zajednički su izdali Ramush Haradinaj i Tahir Zemaj 21. avgusta 1998. godine.³⁶⁵ Usled tih promena, formirana je “Operativna uprava Dukadžinske ravnice”; ona je trebalo da nadgleda četiri brigade koje će koordinisati nova Operativna uprava.³⁶⁶ Tahir Zemaj je naredio da se Glavni štab OVK obavesti o novom imenovanju i da mu se pruži prilika da uloži prigovor u roku od 24 sata.³⁶⁷

97. Dana 23. avgusta 1998. godine ili približno tog datuma, delegacija iz Glavnog štaba, uključujući Lahija Brahimaja, stigla je u Prapačane.³⁶⁸ Članovi Glavnog štaba kritikovali su odluku i rekli da je ona poništena.³⁶⁹ Prema rečima Bislima Zyrapija, odluka da Tahir Zemaj na dužnosti zameni Ramusha Haradinaja izazvala je ozbiljne nesuglasice u Glavnom štabu.³⁷⁰ Dana 2. septembra 1998. godine, oficiri FARK i OVK sastali su se u Bardoniću.³⁷¹ Hashim Thaçi, član Glavnog štaba OVK i šef Političke uprave,³⁷² prisustvovao je tom sastanku. Član Glavnog štaba OVK Rexhep Selimi otvorio je sastanak i rekao da je Glavni štab zaključio da Ramush Haradinaj

³⁶⁰ Skender Rexhahmetaj, DP P298, par. 30.

³⁶¹ Skender Rexhahmetaj, DP P298, par. 29-31, 33; Skender Rexhahmetaj, DP P299, par. 2(i), 2(j), 2(k); Skender Rexhahmetaj, T. 1078; svedok 17, DP P344, par. 100; svedok 17, DP P342 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 7592-7593.

³⁶² Skender Rexhahmetaj, DP P298, par. 29-31, 33; Skender Rexhahmetaj, DP P299, par. 2(i), 2(j), 2(k); Skender Rexhahmetaj, T. 1078; svedok 77, T. 1284; Bislim Zyrapi, DP P161, par. 48, str. 22; DP P279, str. 1; DP P280, str. 1.

³⁶³ Bislim Zyrapi, DP P161, par. 48, str. 22; DP P279, str. 3.

³⁶⁴ Bislim Zyrapi, DP P161, par. 48, str. 22; DP P279, str. 3.

³⁶⁵ Svedok 17, DP P344, par. 107; svedok 77, T. 1284; Bislim Zyrapi, DP P161, par. 48, str. 22; DP P279; DP P280.

³⁶⁶ Bislim Zyrapi, DP P161, par. 48; DP P279; DP P280.

³⁶⁷ Skender Rexhahmetaj, DP P298, par. 31; svedok 17, DP P344, par. 107; Bislim Zyrapi, DP P160, par. 43; Bislim Zyrapi, DP P159 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 3372.

³⁶⁸ Skender Rexhahmetaj, DP P298, par. 31-32; Bislim Zyrapi, DP P160, par. 44, 46; Bislim Zyrapi, DP P161, par. 45; Bislim Zyrapi, DP P159 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 3370-3372, 3374-3376; Bislim Zyrapi, T. 657, 679-680; DP P283, str. 1.

³⁶⁹ Skender Rexhahmetaj, DP P298, par. 32.

³⁷⁰ Bislim Zyrapi, DP P160, par. 43.

³⁷¹ Svedok 17, DP P344, par. 113.

³⁷² Jakup Krasniqi, DP P67 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 3307; Zoran Stijović, DP P121, par. 48.

treba da bude komandant OVK u Operativnoj zoni Dukadžin. Predstavnicima FARK je rečeno da nemaju pravo da menjaju komandanta bez dozvole Glavnog štaba.³⁷³ Predstavnici FARK su se usprotivili i rekli da će nastaviti da se bore u svojim zonama odgovornosti i da ne žele da se OVK meša u to.³⁷⁴ Tahir Zemaj je odbio da prihvati odluku da Ramush Haradinaj dođe na njegovo mesto zato što je to predstavljalo pokušaj da se FARK stavi pod komandu OVK.³⁷⁵ Između FARK i OVK nije bilo moguće postići dogovor.³⁷⁶ Međutim, posle rasprave, odluka je poništena i Ramush Haradinaj je vraćen na dužnost komandanta Operativne zone Dukadžin.³⁷⁷

98. Dana 3. septembra 1998. godine, komandant 1. brigade stacionirane u Prapačanu Tahir Zemaj obavestio je lokalne štabove u okviru Operativne zone Dukadžin da će biti vraćena ista ona komandna struktura koja je postojala do 20. avgusta 1998. godine.³⁷⁸

99. Posle tih događaja, FARK se 8. septembra 1998. godine povukao s Kosova.³⁷⁹

9. “Crni orlovi”

100. Vojna jedinica OVK poznata kao “Crni orlovi” bila je aktivna na Kosovu. Crni orlovi se u dokazima navode i kao “specijalna jedinica”, “jedinica za brze intervencije” i “diverzantska jedinica”.³⁸⁰ Shemsedin Çekaj je u svedočenju rekao da je jedinica “Crni orlovi” postojala od početka parila 1998. godine.³⁸¹ Međutim, Ylber Haskaj je rekao da se “Crnim orlovima” priključio onog dana kada je jedinica formirana, a to je bilo oko 14. maja 1998. godine.³⁸² Veće se

³⁷³ Svedok 17, DP P344, par. 113; Bislim Zyrapi, DP P160, par. 45; Bislim Zyrapi, DP P159 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 3377; DP P215, str. 2.

³⁷⁴ Svedok 17, DP P344, par. 113.

³⁷⁵ Svedok 17, DP P344, par. 115; DP P353.

³⁷⁶ Svedok 17, DP P344, par. 116.

³⁷⁷ Skender Rexhahmetaj, DP P298, par. 32-34; svedok 17, DP P344, par. 108.

³⁷⁸ Bislim Zyrapi, T. 3377-3378; DP P281.

³⁷⁹ Cufë Krasniqi, DP P54, par. 95; Skender Rexhahmetaj, DP P298, par. 31.

³⁸⁰ Svedok 29, DP P359 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 3537-3538; Bislim Zyrapi, DP P159 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 3218-3220, 3225-3226, 3382-3384; DP P162, str. 1; Bislim Zyrapi, T. 646, 649, 746-748; Skender Rexhahmetaj, DP P297, par. 20; Skender Rexhahmetaj, DP P298, par. 40; Shemsedin Çekaj, DP P2 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 4438, 4440-4442; Shemsedin Çekaj, T. 646, 649, 748; svedok 17, DP P342 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 7558; Pjeter Shala, DP P69 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 9970-9971.

³⁸¹ Shemsedin Çekaj, DP P2 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 4438.

³⁸² Ylber Haskaj, DP P40, par. 9-10.

uverilo da je jedinica “Crni orlovi” postojala barem od 14. maja 1998. godine; jedinica je na kraju obustavila vojne operacije negde u septembru 1998. godine.³⁸³

101. “Crnim orlovima” je komandovao Idriz Balaj.³⁸⁴ Njega su obično zvali “komandant” ili “Toger/Togeri”.³⁸⁵ Balaj je imao ranije vojno iskustvo iz rata u Hrvatskoj, gde se borio protiv srpskih snaga.³⁸⁶ U vezi s imenovanjem Balaja na ovu dužnost, Pjeter Shala je rekao sledeće: “Po mom ličnom mišljenju i na osnovu onoga što sam čuo od drugih vojnika, mislim da je Ramush bio taj koji je imenovao [Balaja].” Međutim, on nije mogao da potvrdi taj navod; to je bila glasina koju je čuo.³⁸⁷ Svedok 17 takođe nije mogao da potvrdi ko je imenovao Idriza Balaja za komandanta “Crnih orlova”, ni kada se to dogodilo.³⁸⁸

102. Veće ima u vidu da je Idriz Balaj formalno bio zadužen za “diverzantska i protivteroristička dejstva” za Operativnu zonu Dukađin od 23. juna 1998. godine, ali dokazi, kao što je ranije razmotreno u ovoj Presudi, ukazuju na to da se ta odluka zasnivala na konsenzusu.³⁸⁹ Pored toga, “Crni orlovi” su postojali već više od mesec dana i nema dokaza da je Ramush Haradinaj, kada je jedinica formirana najkasnije 14. maja 1998. godine, imenovao Idriza Balaja za komandanta, niti da je Haradinaj ovlastio Balaja da formira tu jedinicu.

103. Shemsedin Çekaj je u svedočenju rekao da Balaj na sastancima Operativnog štaba Dukađin nije dobijao naređenja ni od koga, već da su svi članovi Štaba zajedno raspravljali o

³⁸³ Ylber Haskaj, DP P40, par. 21.

³⁸⁴ Shemsedin Çekaj, DP P2 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 4438, 4441-4442; Ylber Haskaj, DP P40, par. 10, 20; Pjeter Shala, DP P69 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 9970-9971; svedok 17, DP P342 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 7556-7557, 7558, 7743; Bislim Zyrapi, DP P161, par. 48, str. 16; DP P227, str. 1; Zoran Stijović, DP P121, par. 50; Zoran Stijović, DP P122 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 9072; Skender Rexhahmetaj, DP P297, par. 20; Skender Rexhahmetaj, DP P298, par. 40; Bislim Zyrapi, DP P159 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 3225; Bislim Zyrapi, T. 646.

³⁸⁵ Shemsedin Çekaj, DP P2 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 4393-4394; Rrustem Tetaj, DP P75 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 3620-3621; Ylber Haskaj, DP P40, par. 14; Skender Rexhahmetaj, DP P298, par. 39; svedok 17, DP P342 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 7556-7557, 7558, 7743; Zymer Hasanaj, DP P36 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 8724-8725.

³⁸⁶ Shemsedin Çekaj, DP P2 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 4394; Rrustem Tetaj, DP P75 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 3620-3621; Ylber Haskaj, DP P40, par. 14.

³⁸⁷ Pjeter Shala, DP P69 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 9971-9973.

³⁸⁸ Svedok 17, DP P342 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 7556-7557.

³⁸⁹ V. gore, par. 74.

pitanjima.³⁹⁰ Prema rečima Ylbera Haskaja, Balaj je naređenja “Crnim orlovima” izdavao usmeno, preko motorole, i tokom celog sukoba imao je pristup raznim vozilima, što mu je omogućavalo i da mobilno komanduje jedinicom.³⁹¹ Svedok 17 je u svedočenju rekao da je Idriz Balaj bio podređen Haradinaju i da to znači da je “morao da referiše Ramushu”.³⁹² Skender Rexhahmetaj je u svedočenju rekao da je, “kad mu je bila potrebna Togerova pomoć, morao da kontaktira Ramusha. Ramush je odobravao angažovanje Togerove jedinice”.³⁹³ On je rekao i da mu je Ramush Haradinaj pomenuo da “može da koristi tu specijalnu jedinicu na [svom] području”, ali da ih on “nikada [...] nije pozvao da dejstvuju”.³⁹⁴

104. “Crni orlovi” su bili stacionirani u Glođanu u opštini Dečani, u sastavu Regionalnog štaba OVK.³⁹⁵ Veću su predočeni dokazi da su “Crni orlovi” bili pod komandom Operativne zone Dukadin.³⁹⁶ “Crni orlovi” su sredinom ili krajem jula 1998. godine uspostavili drugi štab i u Rzniću, u opštini Dečani.³⁹⁷ Namera je bila da ova jedinica dejstvuje širom Operativne zone

³⁹⁰ Shemsedin Çekaj, DP P2 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 4442.

³⁹¹ Ylber Haskaj, DP P40, par. 18, 20.

³⁹² Svedok 17, DP P342 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 7555-7557. Zoran Stijović je rekao da je bilo “opšte uverenje” da je Idriz Balaj bio pod komandom Ramusha Haradinaja, Zoran Stijović, DP P121, par. 50.

³⁹³ Skender Rexhahmetaj, DP P297, par. 21.

³⁹⁴ Skender Rexhahmetaj, DP P298, par. 40.

³⁹⁵ Ylber Haskaj, DP P39 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 10333-10335; Ylber Haskaj, DP P40, par. 13; Zymer Hasanaj, DP P37, par. 15; Skender Rexhahmetaj, DP P297, par. 21; Skender Rexhahmetaj, DP P299, par. 3(f).

³⁹⁶ Bislim Zyrapi, DP P159 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 3226-3227, 3357.

³⁹⁷ Rrustem Tetaj, DP P75 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 3669-3670; Ylber Haskaj, DP P39 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 10333-10335, 10348; Ylber Haskaj, DP P40, par. 13; Zymer Hasanaj, DP P37, par. 15; Bislim Zyrapi, DP P159 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 3357-3358; Zoran Stijović, DP P121, par. 50; DP P254. Dok su bili u Rzniću, pripadnici “Crnih orlova” boravili su u kući označenoj kao “2. štab jedinice Crni orlovi”, koja je bila udaljena oko 100-150 metara od lokalne škole, Ylber Haskaj, DP P39 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 10342-10343; DP P41; Shemsedin Çekaj, DP P2 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 4440-4441 (kuća je obeležena brojm 3); Bislim Zyrapi, DP P159 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 3218-3220, 3225-3226; Bislim Zyrapi, T. 649, 746-748; Zoran Stijović, DP P122 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 9071-9072; DP P121, par. 50. U avgustu 1998. godine, štab u Rzniću je i dalje funkcionisao, Cufë Krasniqi, DP P54, par. 59.

Dukađin i da interveniše gde god bude potrebno.³⁹⁸ U praksi, prema rečima Ylbera Haskaja, jedinica je dejstvovala uglavnom na teritoriji opštine Dečani i u njenoj okolini.³⁹⁹

105. “Crni orlovi” su imali otprilike 30-40 pripadnika.⁴⁰⁰ Jedinica je držala mali broj vojnika, a još manji broj je zaista učestvovao u borbama.⁴⁰¹ Prema rečima Skendera Rexhahmetaja, iako su i dalje bili u sastavu snaga OVK, “Crni orlovi” su dejstvovali prilično autonomno u poređenju s funkcionisanjem drugih opštih jedinica OVK.⁴⁰²

106. Pripadnici “Crnih orlova” su nosili uniforme koje su se razlikovale od uniformi regularnih vojnika OVK⁴⁰³ i sastojale su se od crne civilne odeće, a ponekad i crne beretke.⁴⁰⁴ Idriz Balaj je takođe nosio crnu uniformu.⁴⁰⁵ Pripadnici “Crnih orlova” su imali i oznake OVK s desne strane uniforme, kao i još jedan bedž s oznakom “Crnih orlova”.⁴⁰⁶

³⁹⁸ Ylber Haskaj, DP P40, par. 12; Skender Rexhahmetaj, DP P297, par. 20; Bislim Zyrapi, DP P159 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 3357-3358.

³⁹⁹ Ylber Haskaj, DP P40, par. 12-13.

⁴⁰⁰ Shemsedin Çekaj, DP P2 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 4438, 4502; Rustem Tetaj, DP P75 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 3670, 3846; Zoran Stijović, DP P121, par. 50; Pjeter Shala, DP P69 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 9974; Ylber Haskaj, DP P40, par. 10.

⁴⁰¹ Rustem Tetaj, DP P75 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 3810.

⁴⁰² Skender Rexhahmetaj, DP P298, par. 41.

⁴⁰³ Ylber Haskaj, DP P40, par. 19; svedok 17, DP P344, par. 16; v. gore, par. 32. Shemsedin Çekaj je rekao da je video Ramusha Haradinaja s “Togerijem”, za koga je kasnije otkrio da se zove Idriz Balaj, oko 20. aprila 1998. godine i da su njih dvojica nosila tamnozeleno uniforme s oznakama OVK. Shemsedin Çekaj, DP P2 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 4393. Rustem Tetaj je rekao da je sreo “Ramusha i Togerija” u aprilu 1998. godine i da su obojica imala maskirne vojne uniforme, Rustem Tetaj, DP P75 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 3618.

⁴⁰⁴ Cufë Krasniqi, DP P53 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 5716; Skender Rexhahmetaj, DP P297, par. 20; Rustem Tetaj, DP P75 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 3669; 3807-3808; svedok 17, DP P342 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 7564; svedok 17, DP P344, par. 16, 41; Bislim Zyrapi, DP P159 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 3225-3226; Bislim Zyrapi, T. 646, 649, 746-748; Zoran Stijović, DP P121, par. 50. Pjeter Shala je rekao da su pripadnici “Crnih orlova” nosili smeđe uniforme. Veće prihvata da se crne i braon uniforme mogu lako pomešati, pa stoga to ne utiče na njegov zaključak, zasnovan na drugim podudarnim dokazima, da su pripadnici “Crnih orlova” nosili crne uniforme, Pjeter Shala, DP P69 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 9974.

⁴⁰⁵ Cufë Krasniqi, DP P54, par. 60; svedok 29, DP P359 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 3537-3539; svedok 17, DP P344, par. 16.

⁴⁰⁶ Rustem Tetaj, DP P75 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 3669-3670, 3807-3808; Zoran Stijović, DP P121, par. 50.

107. Pripadnici “Crnih orlova” su dobijali naoružanje i prolazili obuku u štabu “Crnih orlova” u Glodanu.⁴⁰⁷ Obuka je ponekad trajala danima i bila je intenzivna.⁴⁰⁸ Zoran Stijović je u svjedočenju rekao da su pripadnici “Crnih orlova” bili vrlo dobro opremljeni i naoružani automatskim puškama, ručnim granatama, ručnim raketnim bacačima, teškim i lakim mitraljezima i snajperima.⁴⁰⁹

108. Jedinica “Crni orlovi” je stvorena da, u slučaju potrebe, “obezbedi brzo intervenisanje i vojnu pomoć” selima koja bi srpske snage napale.⁴¹⁰ U određenu akciju ne bi išla cela jedinica, već nekoliko odabranih pripadnika jedinice – otprilike tri do pet pripadnika.⁴¹¹ Veću su predočeni dokazi da su “Crni orlovi” korišćeni za zastrašivanje srpskih snaga; Rustem Tetaj je u svjedočenju rekao da su se srpske snage ređe borile i da su akcije kraće trajale kada su u njima učestvovali “Crni orlovi”.⁴¹² Tokom leta 1998. godine, “Crni orlovi” su, između ostalog, učestvovali u borbama u Vokši, Babaloću, Prilepu, Gramočelju, Rastavici, Juniku, Crnobregu u opštini Dečani, kao i Lođi u opštini Peć.⁴¹³ Ylber Haskaj je u svjedočenju rekao da se kao pripadnik “Crnih orlova” tokom juna i jula 1998. godine nekoliko nedelja borio u selima Vokša, Slup /Sllup/ i Drenovac u opštini Dečani.⁴¹⁴ Shemsedin Ćekaj je u svjedočenju rekao da su se “Crni orlovi” kretali i oko područja kroz koje je išao pravac za snabdevanje oružjem sa zapadne strane glavnog puta Peć–Đakovica; on je objasnio da su “Crni orlovi” obezbeđivali stratešku odbranu za pravce snabdevanja OVK tokom sukoba. Shemsedin Ćekaj je takođe posvjedočio da je jedinica, nakon što je on postao komandant podzone 2, neko vreme bila u Vokši i da je posle prešla u Rznić.⁴¹⁵

⁴⁰⁷ Zymer Hasanaj, DP P37, par. 15; Shemsedin Ćekaj, DP P2 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 4438, 4516, 4518; Ylber Haskaj, DP P39 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 10333-10334, 10336-10337; Ylber Haskaj, DP P40, par. 11, 13, 19.

⁴⁰⁸ Ylber Haskaj, DP P40, par. 11-12, 14.

⁴⁰⁹ Zoran Stijović, DP P121, par. 50.

⁴¹⁰ Cufë Krasniqi, DP P54, par. 69; Rustem Tetaj, DP P75 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 3810; Bislim Zyrapi, T. 754.

⁴¹¹ Rustem Tetaj, DP P75 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 3846.

⁴¹² Rustem Tetaj, DP P75 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 3812.

⁴¹³ Rustem Tetaj, DP P75 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 3692, 3808-3809; DP P162; Bislim Zyrapi, T. 646.

⁴¹⁴ Ylber Haskaj, DP P39 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 10334; Ylber Haskaj, DP P40, par. 22.

⁴¹⁵ Shemsedin Ćekaj, DP P2 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 4497-4499, 4502-4503.

10. Vojna policija OVK

109. Kako će biti razmotreno u paragrafima koji slede, Veću su predloženi dokazi u vezi s tri sastanka koja su se odnosila na stvaranje vojne policije OVK. To su sastanci održani 21. juna 1998, 12. jula 1998. i 25. jula 1998. godine. Veće napominje da na osnovu dokaza nije jasno kako su ti sastanci bili međusobno povezani.

110. Dokazi ukazuju na to da su članovi Regionalnog štaba Dukadžin prvi put detaljno razgovarali o formiranju vojne policije OVK na sastanku održanom 21. juna 1998. godine.⁴¹⁶ Tom sastanku su prisustvovali, između ostalih, Ramush Haradinaj, Rrustem Tetaj, Faton Mehmetaj, Lahi Brahimaj i Skender Rexhahmetaj.⁴¹⁷ Prema zapisniku s tog sastanka, Regionalni štab Dukadžin nameravao je da vojna policija OVK bude “komponenta OVK”, kako je to formulisao Rrustem Tetaj.⁴¹⁸ Na tom sastanku, Ramush Haradinaj je rekao da “postoje propisi o vojnoj policiji koja će izvršavati redovne zadatke i održavati mir u Dukadžinskoj oblasti”.⁴¹⁹ “Na sopstvenu inicijativu, Faton [Mehmetaj] je pročitao alternativnu verziju zadataka policije koja je imala 12 stavki”, a Ramush Haradinaj je “ponovo čitao prvu verziju, stavku po stavku, i onda su sve stavke pojedinačno odobravane”.⁴²⁰ Veće prihvata da dokument u spisu koji nosi datum 21. jun 1998. godine i u kojem se navodi 12 “dužnosti” Vojne policije, koji nosi naslov “Pravilnik Vojne policije” sa zaglavljem “[OVK] Operativni štab Dukadžinske ravnice” i s imenom “Ramush Haradinaj” odštampanim na kraju dokumenta, predstavlja zbirku pravila koja su odobrena na sastanku Regionalnog štaba Dukadžin održanom 21. juna 1998. godine.⁴²¹

111. U zapisniku od 21. juna 1998. godine navodi se da je “rečeno da u svaku podzonu u oblasti bude raspoređeno po pet vojnih policajaca”, ali da je “Skënder predložio alternativu, po kojoj bi svako selo imalo po jedno lice iz sastava vojne policije, koje bi imalo dvojicu kolega. Lica određena da služe u svakoj vojnoj podzoni bila bi podređena njemu”, odnosno tom licu.⁴²² Ramush Haradinaj je odgovorio sledeće: “Za početak, krenimo s ovom petoricom. Od jednog u podzoni, a zatim će drugi biti određeni prema potrebi.”⁴²³ Iz zapisnika nije jasno koja je bila konačna odluka.

---

⁴¹⁶ DP P190, str. 3. V. gore, par. 71.

⁴¹⁷ DP P190, str. 1.

⁴¹⁸ DP P190, str. 3.

⁴¹⁹ DP P190, str. 3.

⁴²⁰ DP P190, str. 3.

⁴²¹ DP P349. V. poverljivi Dodatak.

⁴²² DP P190, str. 3.

⁴²³ DP P190, str. 3.

112. U tom “Pravilniku Vojne policije” od 21. juna 1998. godine, vojna policija se definiše kao “izvršni organ tela koja se bave kršenjima i povredama vojnih i civilnih propisa zemlje, oblasti ili lokalne zajednice” i kao “sastavni deo OVK”.⁴²⁴ Dvanaest “dužnosti” nabrojanih za vojnu policiju OVK obuhvataju “sprovođenje istrage i otkrivanje, na osnovu ubedljivih dokaza, svih onih lica koja na bilo koji način saraduju s neprijateljem” i “preduzimanje mera protiv svih tih lica koja rade protiv [OVK]”.⁴²⁵ U Pravilniku se takođe navodi da će “policajci koji zloupotrebe svoju uniformu ili bedž OVK biti lišeni svih funkcija i da će protiv njih biti preduzete odgovarajuće sankcije”.⁴²⁶

113. Dokazi ukazuju na to da su konkretne mere za formiranje operativne jedinice vojne policije OVK preduzete tek 12. jula 1998. godine u Vranovcu u opštini Peć, gde je seoski komandant predložio da određena lica budu u sastavu vojne policije OVK. Konkretno, tokom sastanka održanog 12. jula 1998. godine u kući Dina Krasniqija u Vranovcu, komandant OVK za Baransku dolinu Din Krasniqi dao je komandantu brigade spisak s osam kandidata za vojne policajce u Baranskoj dolini.⁴²⁷ Te vojnike su “izabrali Din Krasniqi i drugi u Štabu OVK”; Veću su predloženi dokazi da je neke od njih “postavio” Ramush Haradinaj.⁴²⁸ Međutim, komandant je imao slobodu da ukloni ljude sa spiska.⁴²⁹ Među tih osam kandidata bili su Hasan Gashi i “Ibwr” ili “Ibra”⁴³⁰ Krasniqi. Izgleda da iz dokaza proističe da je “Hasan Gashi” iz Barana izabran za komandanta vojne policije OVK u Baranskoj dolini.⁴³¹

114. Cufë Krasniqi, koji se priključio OVK u februaru 1998. godine i koji je obučavao vojnike OVK,⁴³² takođe je svedočio o stvaranju vojne policije OVK u Baranskoj dolini. Njegov iskaz načelno potkrepljuje druge dokaze u vezi sa stvaranjem vojne policije OVK u Baranskoj dolini i o tome da je Hasan Gashi⁴³³ postao njihov komandant, jedino se ne podudara vreme. Cufë Krasniqi

⁴²⁴ DP P349, str. 1-2.

⁴²⁵ DP P349, str. 1.

⁴²⁶ DP P349, str. 2.

⁴²⁷ V. poverljivi Dodatak.

⁴²⁸ V. poverljivi Dodatak.

⁴²⁹ V. poverljivi Dodatak.

⁴³⁰ V. poverljivi Dodatak.

⁴³¹ V. poverljivi Dodatak.

⁴³² Cufë Krasniqi, DP P52 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 5795; Cufë Krasniqi, DP P54, par. 30-31.

⁴³³ Cufë Krasniqi je rekao i da je otprilike u avgustu 1998. godine na mesto Hasana Gashija došao Fadil Nimonaj, Cufë Krasniqi, DP P54, par. 72. Veće primećuje da se u zapisniku, kada je Fadil Nimonaj postavljen za komandira vojne policije tokom sastanka Operativnog štaba Dukadinske ravnice, održanog 25. jula 1998. godine, ne pominje da je on nasledio Hasana Gashija, DP P81.

navodi raniji datum, i to za dva meseca.⁴³⁴ Imajući u vidu ukupne dokaze,⁴³⁵ Veće konstatuje da je Cufë Krasniqi pogrešio u vezi s datumom, ali prihvata ostale aspekte njegovog svedočenja.

115. Vojna policija OVK formirana u Baranskoj dolini imala je zonu odgovornosti koja je obuhvatala 17 sela.⁴³⁶ Prema rečima Cufëa Krasniqija, “[t]a jedinica je bila prva koja je odlazila u sela izložena srpskim napadima i starala se za to da stanovništvo ode”.⁴³⁷ “Ona se takođe starala da niko ne vrši zabranjene radnje” i, “ako bi to neko uradio, osumnjičenog bi odveli na ispitivanje”, ali su “osumnjičeni morali biti pušteni zbog nepostojanja objekata za pritvor”.⁴³⁸ Osim toga, “vojna policija je trebalo da sprovodi disciplinu u OVK”.⁴³⁹ Dokazi pokazuju da OVK nije imao vojni sud u zoni Dukadžin u periodu na koji se odnosi Optužnica,⁴⁴⁰ a ako je on i postojao, to se desilo tek krajem 1998. godine.⁴⁴¹

116. Razgovori o formiranju vojnih policijskih snaga vođeni su, nezavisno od vojne policije OVK u Baranskoj dolini o kojoj je bilo reči ranije u Presudi, na sastanku Operativnog štaba Dukadžinske ravnice održanom 25. jula 1998. godine.⁴⁴² Kada je reč o tome da li je u to vreme postojala vojna policija, Rrustem Tetaj, koji je prisustvovao tom sastanku održanom 25. jula 1998. godine, saglasio se s konstatacijom odbrane da “vojna policija nije postojala na dan 25. jula, mada su ulagani naponi da se ona stvori.”⁴⁴³ Shemsedin Çekaj, koji je takođe prisustvovao tom sastanku, složio se s konstatacijom tužilaštva da pre 25. jula 1998. godine “nije postojala jedinica vojne policije koja je delovala u zoni Dukadžin”.⁴⁴⁴ Shemsedin Çekaj se takođe složio da su glavna zaduženja vojne policije bila “praćenje ko je ulazio u sela i izlazio iz njih u zoni, kao i bezbednost

⁴³⁴ Cufë Krasniqi, DP P54, par. 24, 72; Cufë Krasniqi, DP P52 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 5714-5715.

⁴³⁵ V. poverljivi Dodatak.

⁴³⁶ Cufë Krasniqi, DP P54, par. 72.

⁴³⁷ Cufë Krasniqi, DP P54, par. 72.

⁴³⁸ Cufë Krasniqi, DP P54, par. 72.

⁴³⁹ Cufë Krasniqi, DP P54, par. 73.

⁴⁴⁰ Svedok 17, DP P344, par. 74. V. takođe Skender Rexhahmetaj, DP P298, par. 46.

⁴⁴¹ Bislim Zyrapi, DP P160, par. 37; Bislim Zyrapi, DP P159 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 3430-3431.

⁴⁴² DP P81, str. 1; Rrustem Tetaj, DP P75 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 3740-3741; Shemsedin Çekaj, DP P3 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 4457.

⁴⁴³ Rrustem Tetaj, DP P75 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 3740-3741. V. takođe DP P81.

⁴⁴⁴ Shemsedin Çekaj, DP P3 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 4457. V. takođe DP P81.

sela”,⁴⁴⁵ i da “u to vreme” policija nije imala istražnu funkciju u vezi s nedoličnim ponašanjem pripadnika OVK.⁴⁴⁶

117. Na sastanku održanom 25. jula 1998. godine razgovaralo se o tome da vojna policija OVK treba da bude organizovana u “vodove” s “komandantima i zamenicima komandanata za zonu”.⁴⁴⁷ Osim toga, “Glavni štab [OVK]” je potvrdio Fadila Nimonaja zvanog Tigri, koji je učestvovao u sastanku, kao “komandira vojne policije”.⁴⁴⁸ Kao potvrda gorenavedenog stava da je vojna policija OVK zaista bila organizovana, izveštaj od 28. jula 1998. godine koji je Ramush Haradinaj (bez potpisa) poslao Glavnom štabu OVK ukazuje na to da je Operativna zona Dukađin “formirala vojnu policiju” i da ona “dobro funkcioniše”.⁴⁴⁹ Dana 1. avgusta 1998. godine Ramush Haradinaj je pojasnio da u dužnosti lokalnih štabova OVK spada i pomoć vojnoj policiji OVK.⁴⁵⁰

118. Dokazi koji su predloženi Veću ukazuju na to da je vojna policija OVK nastala negde između 12. jula 1998. godine i kraja jula 1998. godine.

119. Tužilaštvo tvrdi da je Faton Mehmetaj, “komandir policijske jedinice u zoni Dukađin”, bio “podređeni i bliski saradnik” Ramusha Haradinaja.⁴⁵¹ Veću su predloženi dokazi da je tokom sastanka održanog 23. juna 1998. godine Faton Mehmetaj postavljen za lice “odgovorno za obaveštajnu službu”.⁴⁵²

120. Dokaz predložen Veću u kojem se navode dužnosti Fatona Mehmetaja jeste dokument OVK od 30. jula 1998. godine koji je potpisao Ramush Haradinaj i kojim se Faton Mehmetaj, “pripadnik obaveštajne službe”, ovlašćuje da “uspostavi strukturu obaveštajne službe OVK u podzoni odgovornosti Operativnog štaba Dukađinske ravnice”.⁴⁵³ Jednim drugim dokumentom

⁴⁴⁵ Shemsedin Çekaj, DP P3 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 4457.

⁴⁴⁶ Shemsedin Çekaj, DP P3 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 4457-4459. Svedok izgleda ukazuje na to da je razlog što dužnosti nisu obuhvatale istražnu ulogu bio taj što su pripadnici vojne policije bili “mladi ljudi”, Shemsedin Çekaj, DP P3 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 4459.

⁴⁴⁷ DP P81, str. 1.

⁴⁴⁸ DP P81, str. 1; Rrustem Tetaj, DP P75 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 3741; Shemsedin Çekaj, DP P3 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 4457.

⁴⁴⁹ DP P269, str. 2. V. takođe Bislim Zyrapi, DP P161, par. 48, str. 20 (gde se navodi da Bislim Zyrapi prepoznaje oznake OVK u zaglavlju dokumenta, ali vidi samo odštampano ime Ramusha Haradinaja, ali ne i potpis).

⁴⁵⁰ DP P275. V. takođe Bislim Zyrapi, DP P161, par. 48, str. 20 (gde se navodi da Bislim Zyrapi prepoznaje dužu i kraću verziju potpisa Ramusha Haradinaja).

⁴⁵¹ Završni podnesak tužilaštva, par. 64.

⁴⁵² V. gore, par. 74.

⁴⁵³ DP P272. V. gore, par. 77.

OVK od istog datuma, koji je potpisao Ramush Haradinaj, Faton Mehmetaj je “postavljen za zamenika komandanta za obaveštajni rad [OVK] za Operativni štab Dukadžinske ravnice”.⁴⁵⁴ Osim toga, kada su na sastanku 25. jula 1998. godine vođeni razgovori o stvaranju vojne policije OVK, Faton Mehmetaj nije bio prisutan.⁴⁵⁵ Veće podseća da je 25. jula 1998. godine, tokom sastanka Operativnog štaba Dukadžina, navedeno da je Glavni štab odobrio imenovanje Fadila Nimonaja (zvanog Tigri) za komandira vojne policije OVK.⁴⁵⁶

121. Na pitanje kakav je bio odnos Fatona Mehmetaja s Ramushem Haradinajem, svedok 17 je odgovorio da je “na početku rečeno da je on zadužen za vojnu policiju u Štabu u Glođanu, a kasnije, nakon što je uspostavljena zajednička komanda u Dukadžinskoj ravnici, bio je politički predstavnik Dukadžinske ravnice”.⁴⁵⁷ Svedok 17 je takođe naveo da je “Faton Mehmeti”, koji je “bio direktno odgovoran Ramushu Haradinaju” i “delio kancelariju s [njim] u Glođanu”, bio “komandir vojne policije” ili “načelnik vojne policije OVK u Glođanu” i da je Idriz Balaj bio zadužen za to posle “Fatona Mehmetija”.⁴⁵⁸ Veće primećuje da svedok 17 nije prisustvovao nijednom od sastanaka na kojima se razgovaralo o stvaranju vojne policije OVK, a to su sastanci održani 21. juna i 25. jula 1998. godine,⁴⁵⁹ pa stoga nije bio u mogućnosti da direktno posvedoči o tim događajima.⁴⁶⁰

122. Veće ne prihvata argument tužilaštva da je Faton Mehmetaj bio “komandir [vojne policije] u zoni Dukadžin” i zaključuje da se na osnovu dokaza ne može ustanoviti van razumne sumnje koju je dužnost Faton Mehmetaj imao u funkcionisanju vojne policije OVK.

123. Kada je reč o ulozi i funkcionisanju vojne policije OVK, Veću je predložen iskaz Pjetera Shale, pripadnika vojne policije OVK tokom perioda na koji se odnosi Optužnica.⁴⁶¹ Pjeter Shala

⁴⁵⁴ DP P271. V. gore, par. 77.

⁴⁵⁵ DP P81, str. 1. Dokazi ukazuju na to da je on pozvan na sastanak, ali da mu nije prisustvovao, DP P81, str. 1.

⁴⁵⁶ V. gore, par. 117. V. takođe Cufë Krasniqi, DP P54, par. 72, 88, 91. Međutim, Veće primećuje da je Cufë Krasniqi u svedočenju naveo da je otprilike u avgustu 1998. godine Fadil Nimonaj nasledio Hasana Gashija, vojnog komandanta OVK u Baranskoj dolini. V. gore, par. 114.

⁴⁵⁷ Svedok 17, DP P343 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 7808.

⁴⁵⁸ Svedok 17, DP P344, par. 62, 71.

⁴⁵⁹ DP P81, str. 1; DP P190, str. 1.

⁴⁶⁰ V. poverljivi Dodatak.

⁴⁶¹ Pjeter Shala, DP P69 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 9956. Iako Pjeter Shala jasno navodi da je bio pripadnik OVK, Veće primećuje da je namerno izbegavao da u svom svedočenju kaže da je bio pripadnik vojne policije OVK, već je navodio da je očigledno bio pripadnik “takozvane vojne policije”, Pjeter Shala, DP P69 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 9946, 9956.

je potvrdio da vojna policija OVK nije bila “vrlo organizovana ni razvijena”⁴⁶² i veruje da ga je Hashim Taçi rasporedio u vojnu policiju OVK i da je u tom imenovanju učestvovao Lahi Brahimaj.⁴⁶³ U “Privremenim međunarodnim propisima za vojnu policiju (P.U.) OVK” izložene su dužnosti i prava vojne policije OVK, a potpisali su ih komandir Gjela Hajda (komandir lokalnog štaba u Orahovcu), Nazmi Brahimaj (komandir lokalnog štaba) i Pjeter Shala.⁴⁶⁴ Prava i dužnosti koji su navedeni u ovom dokumentu obuhvataju “kontrolu vojne discipline” i “intervenisanje u slučajevima kršenja vojnih propisa i discipline”.⁴⁶⁵ Vojni policajci OVK bili su odgovorni svom komandantu ili “komandiru lokalnog štaba”.⁴⁶⁶ Veće primećuje da “Privremeni međunarodni propisi za vojnu policiju (P.U.) OVK” nose datum 22. januar 2005. godine. Iako svedok u svom iskazu ukazuje na to da je taj dokument potpisan negde u martu ili aprilu 1998. godine, njegovo svedočenje je nejasno i na osnovu njega se ne može utvrditi kada je taj dokument stvarno potpisan ili sproveden.⁴⁶⁷ Veće stoga pridaje malu težinu tom dokumentu.

124. Pripadnici vojne policije nosili su crne košulje i pantalone s oznakama OVK na levom ramenu.⁴⁶⁸ Cufë Krasniqi je rekao da je bilo civila koji su nosili crne uniforme jer su “mislili da deluju interesantnije” i potvrdio je da je to takođe bio znak podrške za OVK.⁴⁶⁹ Prema rečima svedoka 17, bedževi vojnih policajaca OVK razlikovali su se od bedževa “Crnih orlova” i na njima je bila oznaka “vojna policija” i/ili “OVK”.⁴⁷⁰ Pjeter Shala je u svedočenju rekao da je on ponekad nosio maskirnu uniformu, pošto oni nisu bili strogo obavezni da nose određenu uniformu.⁴⁷¹ Veće zaključuje da su pripadnici Vojne policije OVK obično nosili crne uniforme i da su se mogli nedvosmisleno prepoznati po oznaci “Vojna policija” na levom ramenu.

⁴⁶² Pjeter Shala, DP P69 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 9956.

⁴⁶³ Pjeter Shala, DP P69 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 9961. Međutim, na audio-snimku razgovora koji su predstavnici tužilaštva vodili s Pjeterom Shalom, koji je pušten tokom prvobitnog suđenja, on je izjavio da je Hashim Taçi bio taj koji ga je rasporedio u vojnu policiju OVK, Pjeter Shala, DP P69 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 9958-9959, 9961.

⁴⁶⁴ DP P72; Pjeter Shala, DP P69 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 9962-9963.

⁴⁶⁵ DP P72.

⁴⁶⁶ DP P72.

⁴⁶⁷ Pjeter Shala, DP P69 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 9963-9964.

⁴⁶⁸ Cufë Krasniqi, DP P54, par. 72; svedok 17, DP P344, par. 62. V. takođe Vesel Dizdari, DP P467, par. 17.

⁴⁶⁹ Cufë Krasniqi, DP P52 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 5831-5832.

⁴⁷⁰ Svedok 17, DP P344, par. 62. V. gore, par. 106.

⁴⁷¹ Pjeter Shala, DP P69 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 9974.

IV. DOGAĐAJI NA TERITORIJI ZONE DUKAĐIN U PERIODU OD MARTA DO SEPTEMBRA 1998. GODINE

A. Događaji na teritoriji zone Dukadžin od marta do juna 1998. godine

1. Kontrola teritorije i operacije srpskih snaga

125. Strateški značaj područja zone Dukadžin⁴⁷² za razne strane prisutne na ratištu 1998. godine – a to su srpske snage, koje su činili VJ i MUP, s jedne strane, i OVK, s druge – proisticao je posebno iz činjenice da se ono nalazilo na glavnom pravcu snabdevanja OVK iz Albanije do Kosova.⁴⁷³

126. Prisustvo VJ u zoni Dukadžin u to vreme obuhvatalo je sledeće: 125. mtbr je bila podređena Prištinskom korpusu.⁴⁷⁴ Tokom cele 1998. godine, zona odgovornosti 125. mtbr obuhvatala je jedan broj opština, uključujući Klinu, Istok, Peć i Dečane.⁴⁷⁵ Jačina 125. mtbr pojačana je sa 1.400 pripadnika 1998. godine na 1.880 pripadnika pred kraj te godine kako bi se odgovorilo na incidente na državnoj granici s Albanijom.⁴⁷⁶ U aprilu 1998. godine ili posle toga, uspostavljeno je istureno komandno mesto 125. mtbr u Peći budući da su se u sve većem broju sela pojavljivale organizovane grupe naoružanih kosovskih Albanaca koje su napadale patrole MUP.⁴⁷⁷ Borbena grupa 2 iz sastava 125. mtbr takođe se nalazila u Peći.⁴⁷⁸ Istureno komandno mesto u Peći u aprilu i maju 1998. godine brojalo je oko 400 ljudi.⁴⁷⁹ Komanda Prištinskog korpusa je 21. aprila 1998. godine uspostavila istureno komandno mesto u Đakovici, na kojem je bilo 10 do 15 ljudi.⁴⁸⁰ Komanda Prištinskog korpusa VJ s generalom Nebojšom Pavkovićem na čelu bila je stacionirana u Prištini.⁴⁸¹ Jedinice na takozvanom području Metohije /Metehi/, koje je

⁴⁷² Za geografsko prostiranje zone Dukadžin i Operativne zone Dukadžin, v. gore, par. 42.

⁴⁷³ John Crosland, DP P8 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 2954; John Crosland, DP P9 (Transkript u predmetu *Limaj*), T. 1888-1889, 1897, 1929, 1946-1947; Branko Gajić, DP P27, par. 33; Dragan Živanović, DP P110 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 9333-9334; Zoran Stijović, DP P121, par. 61.

⁴⁷⁴ Dragan Živanović, DP P112, par. 4.

⁴⁷⁵ Dragan Živanović, DP P112, par. 5.

⁴⁷⁶ Dragan Živanović, DP P110 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 9308, 9312; Dragan Živanović, DP P112, par. 11.

⁴⁷⁷ Dragan Živanović, DP P110 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 9316. V. takođe Cufë Krasniqi, DP P54, par. 46.

⁴⁷⁸ Dragan Živanović, DP P110 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 9310.

⁴⁷⁹ Dragan Živanović, DP P110 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 9316.

⁴⁸⁰ Dragan Živanović, DP P110 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 9317-9318; DP D134.

⁴⁸¹ Dragan Živanović, DP P112, par. 4.

obuhvatalo Peć, Prizren i Đakovicu, kao i pogranični bataljoni imali su ukupno 3.000 do 4.000 ljudi.⁴⁸²

127. Cufë Krasniqi, koji je u relevantno vreme bio pripadnik OVK, rekao je da su srpske snage još u martu 1998. godine bile raspoređene na vrhu brda u Babaloću /Suka-e-Babaloq/, što im je omogućavalo dobar pregled i pogled na sva susedna sela, kao što su Babaloć, Gramočelj, Rastavica, Glođane, Rznić, Ratiš /Ratish/ i Prilep, u opštini Dečani.⁴⁸³ Srpske snage su takođe bile raspoređene u Dolini kestenova /Podi-i-Geshtenjave/ u opštini Đakovica.⁴⁸⁴ U martu 1998. godine, srpske snage su bile raspoređene u Crmljanu /Suka Čërmjan/ na istočnoj strani Radonjičkog jezera⁴⁸⁵ i u Bitešu /Suka-e-Bitesh/, oba u opštini Đakovica.⁴⁸⁶

128. Prema iskazu Cufëa Krasniqija, srpska artiljerija se nalazila u Krstovcu /Kërstic/ u opštini Peć i u Volujku /Volljakë/ u opštini Klina.⁴⁸⁷ Srpske snage su bile raspoređene na uzvišenjima i odatle su granatirale druga sela.⁴⁸⁸ Prema rečima Cufëa Krasniqija, od kraja marta 1998. godine srpske snage su sa svojih artiljerijskih položaja granatirale samo sela u zoni Dukađin.⁴⁸⁹ On je rekao i da su srpske snage bile raspoređene u selu Huljaj /Hulaj/ u opštini Dečani. Prema njegovim rečima, srpske snage se nisu "usuđivale" da uđu u sela u Baranskoj dolini u opštini Peć, već su ih "samo" granatirale.⁴⁹⁰ Skender Rexhahmetaj, komandant OVK na tom području, rekao je da su srpske snage na zapadu Kosova od sredine aprila do kaja maja 1998. godine imale mnogo veću vatrenu moć od seoskih odbrana kosovskih Albanaca.⁴⁹¹ O položajima srpskih snaga na tom području oko Radonjičkog jezera i kontroli nad tim područjem biće reči kasnije u Presudi.⁴⁹²

⁴⁸² Dragan Živanović, DP P110 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 9317-9318.

⁴⁸³ Cufë Krasniqi, DP P54, par. 30, 46. V. takođe Zymer Hasanaj, DP P37, par. 11.

⁴⁸⁴ Zymer Hasanaj, DP P37, par. 11.

⁴⁸⁵ Zymer Hasanaj, DP P37, par. 11; Cufë Krasniqi, DP P52 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 5812-5813.

⁴⁸⁶ Zymer Hasanaj, DP P37, par. 11-12; Cufë Krasniqi, DP P52 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 5812-5813.

⁴⁸⁷ Cufë Krasniqi, DP P54, par. 47.

⁴⁸⁸ Bislim Zyrapi, T. 727-729; John Crosland, DP P8 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 3029; Zymer Hasanaj, DP P37, par. 11; Cufë Krasniqi, DP P52 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 5812-5813.

⁴⁸⁹ Cufë Krasniqi, DP P54, par. 50. V. takođe Skender Rexhahmetaj, T. 1064.

⁴⁹⁰ Cufë Krasniqi, DP P54, par. 56.

⁴⁹¹ Skender Rexhahmetaj, T. 1042, 1044.

⁴⁹² V. dole, par. 326-329.

129. Cufë Krasniqi je na karti označio neke, ali ne sve položaje srpskih snaga i sela naseljena kosovskim Srbima tokom marta 1998. godine.⁴⁹³ John Crosland, koji je tada bio britanski vojni ataše u Republici Jugoslaviji,⁴⁹⁴ takođe je na karti zone Dukadin označio položaje srpskih snaga.⁴⁹⁵

130. Dokazi ukazuju na to da su srpske snage kontrolisale velike gradove, dok je OVK kontrolisao sela u unutrašnjosti. Bislim Zyrapi, član Glavnog štaba OVK od 1998. godine,⁴⁹⁶ rekao je u svedočenju da su srpske snage, tokom njegovog obilaska Operativne zone Dukadin u julu 1998. godine, držale velike gradove.⁴⁹⁷ John Crosland je rekao da je u Peći, Dečanima i Đakovici postojalo “vrlo snažno srpsko vojno prisustvo”.⁴⁹⁸

131. Kako pokazuju dokazi, srpske snage su 1998. godine u zoni Dukadin takođe kontrolisale veće saobraćajnice,⁴⁹⁹ dok je OVK uglavnom držao seoske i lokalne puteve u unutrašnjosti zone.⁵⁰⁰ Cufë Krasniqi je rekao da su, izuzimajući sela Krstovac u opštini Peć i Volujak u opštini Klina u kojima se nalazila srpska artiljerija,⁵⁰¹ ostala sela u opštinama Peć, Dečani i Klina bila pod kontrolom OVK.⁵⁰² Prema rečima Johna Croslanda, na području zone (“od Peć i preko Kline pa sve do Đakovice i nazad do Peć i”), srpske snage su, da bi izvršile napad,

⁴⁹³ Cufë Krasniqi, DP P52 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 5745-5747, 5750; DP P57 (red markings).

⁴⁹⁴ John Crosland, DP P8 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 2925-2926.

⁴⁹⁵ John Crosland, DP P8 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 3018; DP P14 (gde su i MUP i VJ označeni plavom bojom).

⁴⁹⁶ Bislim Zyrapi, T. 687, 695; Bislim Zyrapi, DP P160, par. 16; Bislim Zyrapi, DP P161, par. 12-13.

⁴⁹⁷ Bislim Zyrapi, DP P159 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 3420.

⁴⁹⁸ John Crosland, DP P8 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 2954.

⁴⁹⁹ John Crosland, DP P8 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 3029; Cufë Krasniqi, DP P52 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 5746; Cufë Krasniqi, DP P54, par. 47, 90 (april-avgust 1998. godine); Nebojša Avramović, DP P449 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 6687-6688, 6699-6701; Nebojša Avramović, DP P451, par. 9, 15.

⁵⁰⁰ V. John Crosland, DP P8 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 3028-3029; DP P20, str. 2; Cufë Krasniqi, DP P52 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 5746; Cufë Krasniqi, DP P54, par. 47, 90; Dragan Živanović, DP P110 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 9401 (koji je rekao da vojne jedinice uopšte nisu zalazile istočno od puta Peć–Đakovica na područje Dukadina sve do negde jula 1998. godine); Dragan Živanović, DP P112, par. 37-38.

⁵⁰¹ V. gore, par. 128.

⁵⁰² Cufë Krasniqi, DP P54, par. 48.

silazile s puteva pet-šest kilometara da bi izvršile napad, a zatim bi se povlačile iz bezbednosnih razloga.⁵⁰³

132. Načelno, kontrola nad teritorijom bila je sve vreme krajnje fluidna budući da nijedna strana nije istinski držala neki teren, izuzimajući gradove s garnizonima, koji su ostali pod srpskom kontrolom.⁵⁰⁴ Svedok 28, koji je 1998. godine svakog meseca odlazio na Kosovo na sedam do 10 dana,⁵⁰⁵ rekao je da je u “nekim periodima” tokom 1998. godine vojna situacija bila “zamrznuta”, što znači da se nije moglo govoriti o “liniji fronta”, već da su snage OVK i srpske snage imale kontrolu nad teritorijama koje su međusobno bile udaljene 100 do 200 metara.⁵⁰⁶ Prema rečima Bislima Zyrapija, na području zapadno od glavne saobraćajnice, blizu granice, u periodu od marta do septembra 1998. godine vođene su intenzivne borbe.⁵⁰⁷ John Crosland je u svedočenju rekao da su srpske snage periodično tokom letnjeg perioda 1998. godine zauzimale selo Rznić.⁵⁰⁸ Prema rečima Johna Croslanda, Prilep je takođe bio sporna teritorija.⁵⁰⁹ Prema svedočenju svedoka 28, od otprilike 19. aprila 1998. do 30. aprila 1998. godine, srpske snage su kontrolisale krug “Agrokombinata”⁵¹⁰ i novosagrađeno naselje u Babaloću.⁵¹¹

133. John Crosland je, komentarišući telegram od 26. marta 1998. godine, rekao da srpske snage “nisu patrolirale sa” kontrolnih punktova za vozila koji su se nalazili na raznim strateškim tačkama, te da je stoga bilo “malo kontrole preko i iznad onoga što su oni videli”. On je zaključio da su praktično srpske snage imale puno ljudstva na ovom području, “ali da su zaista kontrolisale vrlo malo toga od taktičkog ili strateškog značaja”.⁵¹²

134. Kada je reč o snagama MUP na ovom području tokom 1998. godine, John Crosland je komentarisao telegram od 26. marta 1998. godine u kojem je pisalo da bi “verovatno [bila] umerena procena” da je u to vreme na Kosovu bilo raspoređeno od 8.000 do 10.000 pripadnika

⁵⁰³ John Crosland, DP P8 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 3029.

⁵⁰⁴ John Crosland, DP P8 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 2941-2943, 2962, 3030, 3130, 4721; John Crosland, DP P9 (Transkript u predmetu *Limaj*), T. 1876, 1942; DP P14.

⁵⁰⁵ Svedok 28, DP P358, par. 11, 15.

⁵⁰⁶ Svedok 28, DP P355 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 10299.

⁵⁰⁷ Bislim Zyrapi, T. 713, 723.

⁵⁰⁸ John Crosland, DP P8 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 3108, 4671, 4673, 4721.

⁵⁰⁹ John Crosland, DP P8 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 3108.

⁵¹⁰ “Kombinat” je obično označavao nekoliko udruženih društvenih preduzeća u socijalističkom tržištu.

⁵¹¹ Svedok 28, DP P355 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 10179.

MUP, kao i specijalizovane jurišne snage iz sastava JSO i SAJ.⁵¹³ Kriminalistički tehničar Nebojša Avramović, Srbin,⁵¹⁴ izjavio je da SUP Đakovica, koji su činili Đakovica kao sedište i Dečani kao podsedište, nikada nije bio zatvoren tokom 1998. godine.⁵¹⁵ Postojale su tri policijske stanice: Junik i Rznić u opštini Dečani i Ponoševac u opštini Đakovica.⁵¹⁶ Stanice u Juniku i Rzniću bile su zatvorene otprilike od aprila do septembra 1998. godine.⁵¹⁷ Prema rečima Nebojše Avramovića, to je urađeno zato što je OVK blokirao put, pa nije bilo moguće stići do stanica. Pored toga, policajci su povučeni zbog stalnih napada na pripadnike policije.⁵¹⁸

135. Cufë Krasniqi je u svedočenju rekao da je, kada je reč o periodu pre 24. marta 1998. godine, OVK bio samo gerilski pokret koji nije bio u stanju da spreči srpske snage da patroliraju područjem Dukadina ili Baranskom dolinom u opštini Peć.⁵¹⁹ Nebojša Avramović je na karti označio delove u njegovoj zoni odgovornosti koji su bili toliko “opasni za Srbe” i za policiju da je on smatrao da su se oni zapravo izlagali životnoj opasnosti kada su ulazili na ta područja.⁵²⁰ Prema njegovom svedočenju, ta područja su ostala “opasna za policiju” sve dok ih srpske snage nisu zauzele u septembru 1998. godine.⁵²¹ Branko Gajić je rekao da je u periodu od marta do septembra 1998. godine bilo raspoređivanja snaga MUP na području istočno od glavnog puta Peć–Đakovica, a to su bile “patrole na praktično spornoj teritoriji”.⁵²² Svedok 69 je u svedočenju rekao da od marta do septembra 1998. godine u zoni odgovornici SUP Đakovica policija nije mogla da ode u Gornji Ratiš, Donji Ratiš i Glođane u opštini Dečani i u Jablanicu u opštini Đakovica.⁵²³

⁵¹² John Crosland, DP P9 (Transkript u predmetu *Limaj*), T. 1876-1879, 1895-1896, 1917; DP D119, str. 2.

⁵¹³ John Crosland, DP P9 (Transkript u predmetu *Limaj*), T. 1876-1878; DP D119, str. 1.

⁵¹⁴ Nebojša Avramović, DP P451, par. 7.

⁵¹⁵ Nebojša Avramović, DP P451, par. 8, 18; DP P454. V. takođe Cufë Krasniqi, DP P54, par. 46.

⁵¹⁶ Nebojša Avramović, DP P451, par. 18.

⁵¹⁷ Cufë Krasniqi, DP P54, par. 48; Zoran Stijović, DP P121, par. 41-43; Zoran Stijović, DP P122 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 8992; Radovan Zlatković, DP P371 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 7068; Nebojša Avramović, DP P451, par. 18.

⁵¹⁸ Nebojša Avramović, DP P451, par. 18.

⁵¹⁹ Cufë Krasniqi, DP P54, par. 38.

⁵²⁰ Nebojša Avramović, DP P451, par. 9, 15; DP P455 (žute oznake). V. takođe Radovan Zlatković, DP P373, par. 28 (posle 24. marta 1998. godine, policija nije imala slobodan pristup području oko Radonjičkog jezera, kao ni celoj opštini Dečani i delu opštine Đakovica).

⁵²¹ Nebojša Avramović, DP P449 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 6687-6688; Nebojša Avramović, DP P451, par. 15; DP P455.

⁵²² Branko Gajić, DP P25 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 9721, 9725; v. takođe Dragan Živanović, DP P112, par. 37-38.

⁵²³ Svedok 69, DP P364 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 9864-9865.

136. Kada je reč o prisustvu OVK na tom području, Veće je ranije u Presudi govorilo o tome da se u jednom broju sela pojavila organizovana odbrana.⁵²⁴ Razni svedoci su naveli da je glavni put Đakovica–Peć zapravo bio linija fronta OVK.⁵²⁵ Prema svedočenju Nebojše Avramovića, kontrolni punktovi OVK nalazili su se na sporednim putevima s obe strane glavnog puta Đakovica–Peć. Bunker i rovovi OVK protezali su se gotovo paralelno s tim putem.⁵²⁶ Dragan Živanović, koji je tada bio načelnik Štaba Komande 125. mtbr VJ,⁵²⁷ javio je 14. maja 1998. godine s isturenog komandnog mesta u Peći da OVK drži kontrolni punkt sličan policijskom u Gornjoj Luci u opštini Dečani.⁵²⁸

137. John Crosland je na karti označio područje prisustva OVK i područje uticaja OVK u zoni Dukadin.⁵²⁹ Cufë Krasniqi je na karti označio položaje OVK krajem marta 1998. godine.⁵³⁰

138. Kada je reč o kontroli puteva, Dragan Živanović je rekao da je MUP bio zadužen za kontrolu puteva na zapadu Kosova. Prema njegovim rečima, MUP je, kao odgovor na aktivnosti OVK, u prvoj polovini 1998. godine duž svih glavnih puteva uspostavio kontrolne punktove na kojima su pripadnici MUP bili stalno prisutni, kao što je to bilo duž puta od Mitrovice preko Peći do Đakovice i Prizrena i duž puta od Peći do Prištine.⁵³¹ Na putu Peć–Đakovica bio je raspoređen znatan broj pripadnika srpskih snaga bezbednosti.⁵³² Prema svedočenju Dragana Živanovića, napadi OVK na te kontrolne punktove postali su učestaliji “u periodu do juna 1998. godine” i pri tome je jedan broj pripadnika MUP ubijen ili povređen.⁵³³

⁵²⁴ V. gore, par. 43-46, 49-51, 53.

⁵²⁵ John Crosland, DP P8 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 2940-2942; svedok 28, DP P355 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 10300; Nebojša Avramović, DP P451, par. 9, 13; DP P455 (narandžastom bojom obeležen je glavni put; plavom bojom su označene linije fronta OVK s obe strane puta).

⁵²⁶ Nebojša Avramović, DP P451, par. 9, 13.

⁵²⁷ Dragan Živanović, DP P112, par. 3.

⁵²⁸ Dragan Živanović, DP P112, par. 37-38.

⁵²⁹ John Crosland, DP P8 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 3018; DP P10 (crnom bojom je označeno područje prisustva OVK); DP P14 (crvenom bojom je označeno područje uticaja OVK).

⁵³⁰ Cufë Krasniqi, DP P52 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 5746, 5750; DP P57 (plavom bojom su označeni položaji OVK krajem marta 1998. godine).

⁵³¹ Dragan Živanović, DP P112, par. 30-31. V. takođe Branko Gajić, DP P25 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 9712.

⁵³² John Crosland, DP P8 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 2941-2942, 2961-2962; Cufë Krasniqi, DP P52 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 5812-5813.

⁵³³ Dragan Živanović, DP P112, par. 31.

139. Kontrola nad putem Peć–Đakovica bila je značajna zato što srpske snage nisu mogle da kontrolišu planinsko područje blizu granice s Albanijom. Zbog toga su one uspostavile “drugu granicu” duž tog puta.⁵³⁴

140. Prisustvo OVK na tom putu izazvalo je poremećaje i prekide različite težine u periodu od marta do septembra 1998. godine.⁵³⁵ Bez obzira na to, John Crosland je ocenio da su “kontrolu uglavnom” imale srpske snage na tom putu, dok je početkom marta 1998. godine u izolovanim slučajevima, posebno oko Rznića i Prilepa u opštini Dečani, OVK “mogao imati nešto malo više kontrole tokom ograničenih perioda”.⁵³⁶ Prema njegovim rečima, za put od Peći preko Dečana do Đakovice i Prizrena svakodnevno su vođene borbe.⁵³⁷ Bislim Zyrapi je rekao da su srpske snage stalno držale pod kontrolom put Prizren–Đakovica–Peć, osim tokom vrlo kratkih prekida od marta do septembra 1998. godine.⁵³⁸ Ipak, za pripadnike VJ i MUP nije bilo bezbedno da koriste taj put.⁵³⁹

141. Svedok 28 je rekao da je u poslednjih deset dana aprila 1998. godine bio obustavljen autobuski saobraćaj na putu Priština–Đakovica–Peć zbog sukoba između srpskih snaga i OVK.⁵⁴⁰

---

⁵³⁴ John Crosland, DP P8 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 2940, 4712.

⁵³⁵ John Crosland, DP P8 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 2941-2943 (snajperski napadi OVK početkom 1998. godine), 2951-2952 (male grupe od 10-15 pripadnika OVK prisutne na putu od marta do jula 1998. godine na području Rznića, Prilepa i u predgrađu Đakovice), T. 2961-2962 (OVK obustavlja saobraćaj, pribegavajući radije iznenadnim proverama vozila nego blokadama u periodu od marta do jula 1998. godine); Dragan Živanović, DP P112, par. 37 (VJ nije mogao da koristi put u maju i junu 1998. godine), par. 89 (OVK preuzima mestimične akcije na osovini Đakovica–Peć); DP P116, par. 2; Nebojša Avramović, DP P451, par. 9, 16 (OVK blokirao put u nekoliko navrata); svedok 69, DP P370, par. 29 (OVK periodično blokirao put između Đakovice i Dečana, a potpuno ga blokirao od 23. maja 1998. godine, pa narednih 10 dana); Radovan Zlatković, DP P373, par. 29 (OVK blokirao put); DP D16, par. 2 (put Dečani–Peć još bio zatvoren 3. juna 1998. godine).

⁵³⁶ John Crosland, DP P8 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 2941-2943, 2948-2949, 2962.

⁵³⁷ John Crosland, DP P8 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 2940-2942, 4612-4613.

⁵³⁸ Bislim Zyrapi, T. 713-714.

⁵³⁹ John Crosland, DP P8 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 4720; Dragan Živanović, DP P110 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 9333-9334; svedok 69, DP P370, par. 29; Nebojša Avramović, DP P449 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 6687-6688; Nebojša Avramović, DP P451, par. 15; DP P455.

⁵⁴⁰ Svedok 28, DP P358, par. 55.

Svedok je rekao da na glavnim putevima gotovo da nije bilo civilnog saobraćaja i da se broj policijskih kontrolnih punktova povećao.⁵⁴¹

142. Prema rečima Nebojše Avramovića, policija je u maju 1998. godine preduzela akciju deblokade glavnog puta Peć–Đakovica.⁵⁴² Dragan Živanović, načelnik Štaba Komande 125. mtbr VJ, a potom komandant te brigade u relevantno vreme,⁵⁴³ rekao je u svedočenju da je pukovnik Lazarević 28. maja 1998. godine naredio borbenoj grupi 3 iz sastava 125. mtbr da ukloni blokadu puta Peć–Dečani.⁵⁴⁴ Prema njegovim rečima, to naređenje nije izvršeno u maju, već krajem jula 1998. godine.⁵⁴⁵ U britanskim diplomatskim telegramima od 6. i 8. juna 1998. godine navode se tvrdnje MUP da je glavna operacija na putu Peć–Đakovica uspešno završena i da su grupe naoružanih kosovskih Albanaca koji su pokušali da blokiraju taj put likvidirane.⁵⁴⁶

143. Ako se pogleda hronologija događaja u zoni Dukađin u relevantnom periodu 1998. godine, može se konstatovati da su napadi srpskih snaga na porodične komplekse porodice Ahmeti i porodice Jašari 28. februara, odnosno 5. marta 1998. godine, tokom kojih je ubijen Adem Jashari, takođe imali velikog uticaja na kosovske Albance koji su živeli van Likošana /Likoshan/ i Prekaza /Prekaz/ u opštini Srbica /Skenderaj/, gde je došlo do ta dva napada.⁵⁴⁷ Policija je takođe izvršila napad na kuće porodica Sejdu i Nebiu u Ćirezu /Çirez/ u opštini Srbica

⁵⁴¹ Svedok 28, DP P355 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 10197-10198; svedok 28, DP P358, par. 63.

⁵⁴² Nebojša Avramović, DP P451, par. 9, 16. John Crosland pretpostavlja da naređenje 125. mtbr od 16. maja 1998. godine, u kojem se nalažu koordinisana dejstva s MUP kako bi se obezbedili pravci snabdevanja za jedinice VJ predstavlja naređenje da se obezbedi glavni put Đakovica–Peć, John Crosland, DP P8 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 4711-4712.

⁵⁴³ Dragan Živanović, DP P112, par. 3.

⁵⁴⁴ Dragan Živanović, DP P110 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 9406; Dragan Živanović, DP P112, par. 84; DP D61, str. 1; v. takođe dalja naređenja, DP D62, str. 1; DP D63; Dragan Živanović, DP P112, par. 85-86.

⁵⁴⁵ Dragan Živanović, DP P110 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 9406-9408; DP D16, par. 2.

⁵⁴⁶ DP D19, par. 1; DP D20, par. 1-2.

⁵⁴⁷ Skender Rexhahmetaj, T. 1031, 1034; Bislim Zyrapi, T. 696; John Crosland, DP P8 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 3098-3099; John Crosland, DP P9 (Transkript u predmetu *Limaj*), T. 1865-1866; DP P17, par. 1-3; Zoran Stijović, DP P121, par. 38; Bislim Zyrapi, DP P159 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 3199, 3201-3206; Skender Rexhahmetaj, DP P298, par. 11; svedok 28, DP P355 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 10174, 10205, 10295; svedok 28, DP P358, par. 17-20; Marijana Anđelković, DP P440 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 619-620, 623.

28. februara 1998. godine, tokom kojih su ubijeni civili, kosovski Albanci.⁵⁴⁸ U tim napadima je poginulo mnogo osoba, uključujući starije ljude, žene i decu.⁵⁴⁹

144. Veću su predočeni dokazi o razmeni vatre između srpskih snaga i OVK 24. marta 1998. godine kod porodičnog kompleksa Haradinajevih. Porodični kompleks Haradinajevih nalazio se duž puta Gramočelj–Glođane, na granici između sela Glođane i Dubrava u opštini Dečani.⁵⁵⁰ Porodični kompleks Haradinajevih nalazio se 150 do 200 metara od porodičnog kompleksa Stojanovića.⁵⁵¹ U Dubravi je 1998. godine živelo 27 porodica. Kuća porodice Stojanović bila je jedina kuća kosovskih Srba ili Crnogoraca;⁵⁵² sve druge porodice bile su porodice kosovskih Albanaca.⁵⁵³

145. Veću su predočeni oprečni dokazi u vezi s razmenom vatre do koje je došlo između snaga MUP i lica unutar porodičnog kompleksa Haradinajevih, koja je počela 24. marta 1998. godine, otprilike u 10:30 časova, na granici Glođana i Dubrave.⁵⁵⁴ Na osnovu predočenih dokaza, može se

⁵⁴⁸ Svedok 28, DP P358, par. 17-18.

⁵⁴⁹ Skender Rexhahmetaj, T. 1031; svedok 80, T. 2679; John Crosland, DP P8 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 3102, 2932-2933, 2935; John Crosland, DP P9 (Transkript u predmetu *Limaj*), T. 1863; Jakup Krasniqi, DP P63 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 5044; Jakup Krasniqi, DP P67 (Transkript u predmetu *Limaj*), T. 3302; svedok 28, DP P355 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 10253-10254; svedok 28, DP P358, par. 17, 22.

⁵⁵⁰ Dragoslav Stojanović, DP P409 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 1845, 1847, 1850-1852, 1908-1909; svedok 28, DP P358, par. 30; Dragoslav Stojanović, DP P409 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 1845, 1850-1852; Mijat Stojanović, DP P421 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 2025-2027, 2112-2113; DP P411, str. 2; DP P412; DP P413, str. 2; DP P415.

⁵⁵¹ Mijat Stojanović, DP P421 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 1990; Dragoslav Stojanović, DP P409 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 1846-1847, 1850-1852, 1946-1949; DP P412; DP P415.

⁵⁵² Dragoslav Stojanović se izjasnio kao “Srbin, Crnogorac” (Dragoslav Stojanović, DP P409 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 1845), dok se njegova majka izjasnila kao Crnogorka, Marijana Anđelković, DP P440 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 594. Veselin Stijović, DP P493 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 2183-2184.

⁵⁵³ Dragoslav Stojanović, DP P409 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 1846.

⁵⁵⁴ Svedok 28, DP P356 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 10253; svedok 28, DP P358, par. 31-34; Radovan Zlatković, DP P371 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 6864-6866, 6868-6872, 6876-6877, 6879, 6899-6900, 6902, 6915; Radovan Zlatković, DP P373, par. 22-23, 27; Dragoslav Stojanović, DP P409 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 1858-1859, 1968-1970; Zoran Stijović, DP P121, par. 41; DP P31, par. 1; Ylber Haskaj, DP P40, par. 33; Marijana Anđelković, DP P440 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 502, 646-647; DP P411, str. 2; DP P414, str. 2; DP P442, str. 33-35, 40; DP P446, str. 16-17, 37, 40; DP P447, str. 17-18, 20.

utvrditi da je 24. marta 1998. godine, počev od otprilike 10:30 časova, došlo do razmene vatre između srpskih policajaca koji su pucali iz dvorišta na imanju Stojanovićevih i pripadnika OVK koji su pucali iz porodičnog kompleksa Haradinajevih. Otprilike u 11:00 ili 12:00 časova, težište okršaja preneto je sa porodičnog kompleksa Haradinajevih na selo Glođane.⁵⁵⁵ Okršaj je trajao do otprilike 20:00 ili 21:00 čas.⁵⁵⁶ Na osnovu dokaza, ne može se zaključiti da li su vatru prvo otvorili pripadnici MUP ili lica unutar porodičnog kompleksa Haradinajevih.

146. U toku tog okršaja, Miodrag Otović, komandir stanice policije u Rzniću, pogođen je i ubijen otprilike 100 metara od porodičnog kompleksa Haradinajevih.⁵⁵⁷ Navodi se da su ranjeni i drugi pripadnici MUP.⁵⁵⁸ Ramush Haradinaj je ranjen i odveden u kuću Lahija Brahimaja u Jablanici.⁵⁵⁹

147. Veću su predočeni dokazi da su tokom istrage koju su sprovele srpske vlasti u kući Ramusha Haradinaja pronađeni ručne granate, protivtenkovske mine, puške, jedan laki mitraljez, velike količine municije, uniforme s oznakama OVK, čizme i druga oprema, maskirne platnene uniforme i šaržeri.⁵⁶⁰ Svedoci su takođe rekli da su tokom okršaja iz kompleksa Haradinajevih ispaljene rakete, ručne granate i da se pucalo iz automata.⁵⁶¹ Takođe su predočeni dokazi da se

---

⁵⁵⁵ Radovan Zlatković, DP P371 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 6865, 6868, 7007; Radovan Zlatković, DP P373, par. 23, 27; DP P384, str. 1, 9; Dragoslav Stojanović, DP P409 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 1967-1968; DP P414, str. 2; Mijat Stojanović, DP P421 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 2006-2007.

⁵⁵⁶ Radovan Zlatković, DP P371 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 6865-6866; Marijana Anđelković, DP P440 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 503-504; DP P411, str. 2; DP P442, str. 35-36; DP P446, str. 37, 40; DP P447, str. 17-18.

⁵⁵⁷ Radovan Zlatković, DP P371 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 6867-6870, 6872, 6875-6876, 6879; Radovan Zlatković, DP P373, par. 22; DP P384, str. 8-9; svedok 28, DP P358, par. 32; Nebojša Avramović, DP P450 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 6723-6725; Nebojša Avramović, DP P451, par. 184, 188.

⁵⁵⁸ DP P151, str. 2; DP P442, str. 33-34; DP P446, str. 16-17; DP P447, str. 17; DP P384, str. 8.

⁵⁵⁹ Radovan Zlatković, DP P371 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 6868; Radovan Zlatković, DP P373, par. 26-28; Bislim Zyrapi, DP P159 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 3272-3273; Bislim Zyrapi, DP P160, par. 8; Bislim Zyrapi, DP P161, par. 19, 22; Zoran Stijović, DP P121, par. 41.

⁵⁶⁰ Radovan Zlatković, DP P371 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 6877; Radovan Zlatković, DP P373, par. 24; DP P384, str. 7-8; Nebojša Avramović, DP P451, par. 184; DP P31, par. 1.

⁵⁶¹ Radovan Zlatković, DP P371 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 6869-6870, 6879, 6902; Dragoslav Stojanović, DP P409 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 1859-1860, 1969-1970, 1972-1973; DP P411, str. 2; DP P413, str. 2; DP P414, str. 2; DP P442, str. 35-36; DP P446, str. 37; DP P447, str. 18.

čaurama pronađene u dvorištu i na drugom spratu kuće Haradinajevih mogu dovesti u vezu s čaurama pronađenim na mestu zločina kod Radonjičkog jezera.⁵⁶²

148. Zoran Stijović je rekao da su srpski istražitelji u porodičnom kompleksu Haradinajevih pronašli i spiskove kosovskih Albanaca za koje srpske vlasti veruju da su bili osumnjičeni za saradnju s pripadnicima srpskih snaga bezbednosti i koji je trebalo da budu uzeti za metu.⁵⁶³ O tim spiskovima biće detaljnije reči kasnije u ovoj Presudi.⁵⁶⁴

149. Ovaj vatreni okršaj u porodičnom kompleksu Haradinajevih učinio je kosovske Albance veoma opreznim prema srpskoj “represiji” i raširio je strah.⁵⁶⁵ Napadi na porodice Ahmeti, Jashari i Haradinaj podstakli su mnoge da se priključe OVK.⁵⁶⁶ Posle tih napada, kosovski Albanci u selima počeli su da se organizuju.⁵⁶⁷ Uloga Ramusha Haradinaja tokom okršaja u porodičnom kompleksu Haradinajevih takođe je dovela do povećanja njegove popularnosti na Kosovu.⁵⁶⁸

150. Dana 25. marta 1998. godine jedna naoružana grupa kosovskih Albanaca otvorila je vatru iz automata s teritorije Albanije na graničnom prelazu “Mitar Vojnović” i na taj napad je uzvraćeno.⁵⁶⁹ Takvi incidenti duž granice postali su otprilike u tom periodu sve učestaliji.⁵⁷⁰ Jugoslovenske vlasti su izgradile objekte za smeštaj izbeglica u Babaloću u opštini Dečani. Tamo su bile smeštene izbeglice Srbi i Crnogorci.⁵⁷¹ OVK je 18. i 19. aprila 1998. godine iz kosovsko-albanskog sela Babaloć ili uzvišenja Babaloć, napao to naselje u Babaloću koje se nalazilo na

⁵⁶² Nebojša Avramović, DP P451, par. 184.

⁵⁶³ Zoran Stijović, T. 570, 572-573; Zoran Stijović, DP P121, par. 41-42.

⁵⁶⁴ V. dole, par. 640-643.

⁵⁶⁵ Skender Rexhahmetaj, T. 1033-1034; Skender Rexhahmetaj, DP P298, par. 11.

⁵⁶⁶ Skender Rexhahmetaj, T. 1027-1028, 1030-1031, 1033-1035; Jakup Krasniqi, DP P65, par. 8, Dodatak 18; Zoran Stijović, DP P121, par. 38; Bislim Zyrapi, DP P159 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 3186-3188; Skender Rexhahmetaj, DP P297, par. 5; Skender Rexhahmetaj, DP P298, par. 6-7, 11; Skender Rexhahmetaj, DP P299, par. 2(b), 2(f); svedok 17, DP P344, par. 7.

⁵⁶⁷ Skender Rexhahmetaj, T. 1027-1028, 1031-1032, 1034, 1038-1039, 1046; Skender Rexhahmetaj, DP P297, par. 5, 11; Skender Rexhahmetaj, DP P298, par. 6-7; Skender Rexhahmetaj, DP P299, par. 2(b), 2(f).

⁵⁶⁸ Cufë Krasniqi, DP P54, par. 38, 40; Skender Rexhahmetaj, DP P298, par. 11; Skender Rexhahmetaj, DP P299, par. 2(f).

⁵⁶⁹ DP P31, par. 4.

⁵⁷⁰ Branko Gajić, DP P27, par. 21. V. takođe, na primer, Branko Gajić, DP P25 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 9682-9683; DP P31, par. 4; DP D7, par. 3; DP D27, par. 3.

⁵⁷¹ Svedok 28, DP P358, par. 37.

rubu teritorije pod kontrolom OVK.⁵⁷² Prema iskazu svedoka 28, srpske snage su to područje povratile 20. aprila 1998. godine.⁵⁷³ Izbeglice kosovski Albanci rekle su svedoku 28 da su snage policije, sa svoje strane, počev od 19. ili 20. aprila 1998. godine pucale na njih s “uzvišenja Babaloć i crmljanskog uzvišenja, iz naselja Babaloć i poljoprivrednog kombinata iza naselja Babaloć”.⁵⁷⁴

151. Dana 21. aprila 1998. godine u 07:15 časova vojnici OVK u uniformama i naoružani civili došli su na traktorima i kamionima u selo Gornji Ratiš u opštini Dečani i pucali u vazduh, iznad kuća kosovskih Srba.⁵⁷⁵ Zbog toga je većina žitelja kosovskih Srba napustila kuće, posle čega je OVK preuzeo kontrolu nad selom.⁵⁷⁶ Druge izbeglice su svedoku 28 rekle da su kosovski Srbi napustili Dašinovac u opštini Dečani 21. aprila 1998. godine, posle čega je OVK zauzeo to selo.⁵⁷⁷

152. John Crosland, koji je u relevantno vreme bio prisutan na terenu na Kosovu, posvedočio je o borbama oko Babaloća na području Dečana 22. aprila 1998. godine.⁵⁷⁸ Prema njegovim rečima, prisustvo VJ na Kosovu dostiglo je vrhunac 23. aprila 1998. godine i pripadnici VJ raspolagali su s najviše teškog naoružanja “od samog početka krize”. On je izvestio da je ono bilo koncentrisano u pograničnim područjima i da je svuda bilo veoma vidljivo.⁵⁷⁹

153. Kako se navodi u britanskom diplomatskom izveštaju, VJ je saopštio da je preduzeo akciju kako bi onemogućio ubacivanje grupe od oko 200 naoružanih kosovskih Albanaca preko granice SRJ-Albanija na području Đakovice.⁵⁸⁰ Ta akcija, u kojoj je ubijeno 16 naoružanih

⁵⁷² Svedok 28, DP P355 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 10179-10182, 10263-10264; svedok 28, DP P358, par. 38, 40-41.

⁵⁷³ Svedok 28, DP P355 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 10181.

⁵⁷⁴ Svedok 28, DP P355 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 10181-10182, 10239-10240, 10243-10244, 10264; svedok 28, DP P358, par. 42. V. takođe svedok 28, DP P355 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 10178, 10201-10202, 10245, 10263.

⁵⁷⁵ Svedok 28, DP P355 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 10229, 10235; svedok 28, DP P356 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 10229, 10235; svedok 28, DP P358, par. 49.

⁵⁷⁶ Svedok 28, DP P355 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 10228; svedok 28, DP P356 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 10228; svedok 28, DP P358, par. 48-49, 51.

⁵⁷⁷ Svedok 28, DP P358, par. 51.

⁵⁷⁸ John Crosland, DP P8 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 3007; DP D5.

⁵⁷⁹ John Crosland, DP P8 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 3008; DP D6.

⁵⁸⁰ John Crosland, DP P8 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 3009-3010; John Crosland, DP P9 (Transkript u predmetu *Limaj*), T. 1891, 1893; DP P19, par. 1-2, 5; DP D8, str. 1.

kosovskih Albanaca, počela je 22. aprila 1998. godine i 24. aprila 1998. godine još je trajala.⁵⁸¹ Prema britanskom diplomatskom izveštaju od 26. aprila 1998. godine, zasnovanom na informacijama dobijenim od lokalne nezavisne novinske agencije, osam kosovskih Albanaca ubijeno je u akciji policije u selu Glođane.⁵⁸²

154. Britanski diplomatski izveštaj od 29. aprila 1998. godine sadrži ocenu Johna Croslanda, koji je tada redovno obilazio ovo područje, da je broj pripadnika policije na Kosovu veći nego u bilo kojoj fazi do tada tokom krize i da je i aktivnost VJ na vrhuncu.⁵⁸³ U britanskim diplomatskim telegramima od 6. i 8. maja 1998. godine piše da je u Ponoševcu /Ponoshec/ u opštini Đakovica, blizu albanske granice, bilo žestokih okršaja koji su se nastavili i 8. maja 1998. godine.⁵⁸⁴ Prema kasnijem od ova dva telegrama, uveče 7. maja 1998. godine VJ je priznao svoju prvu žrtvu od kada je kosovska kriza eskalirala dva meseca ranije, potvrdivši da je jedan vojnik VJ ubijen kada su naoružani kosovski Albanci napali patrolu VJ na granici između Albanije i Crne Gore.⁵⁸⁵

155. Dana 19. maja 1998. godine ili približno tog datuma, srpske snage su napale selo Grabanicu u opštini Klina. Taj napad je trajao tri dana, posle čega su srpske snage zauzele selo.⁵⁸⁶ U redovnom borbenom izveštaju 125. mtbr od 20. maja 1998. godine navodi se da je u toku "ozbiljnija akcija" MUP u rejonu sela Grabanica i Dolovo /Dollovë/, Českovo i Kpuz, u opštini Klina.⁵⁸⁷ Dana 24. ili 25. maja 1998. godine, svedok 28 posmatrao je šta se događalo posle napada pripadnika MUP na Dolovo u opštini Klina.⁵⁸⁸ Dok se približavao selu, svedok je naišao na brojne kontrolne punktove policije i čuo je pucjavu.⁵⁸⁹ Po dolasku, svedok je video srpske policajce u uniformama, mrtvu stoku po putu i kuće u plamenu.⁵⁹⁰

⁵⁸¹ John Crosland, DP P8 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 3009-3011; John Crosland, DP P9 (Transkript u predmetu *Limaj*), T. 1891, 1893; DP P19, par. 1-2, 5; DP D8, par. 1-2, 4.

⁵⁸² John Crosland, DP P8 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 3011-3012, 3129-3130.

⁵⁸³ John Crosland, DP P8 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 3012-3013; DP D10, par. 2; v. takođe DP D11, par. 5.

⁵⁸⁴ DP D11, par. 5; DP D38.

⁵⁸⁵ DP D11, par. 4.

⁵⁸⁶ V. dole, par. 444, 584.

⁵⁸⁷ Dragan Živanović, DP P112, par. 80; DP P114, par. 5.

⁵⁸⁸ Svedok 28, DP P355 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 10206; svedok 28, DP P358, par. 65-68.

⁵⁸⁹ Svedok 28, DP P358, par. 67-68.

⁵⁹⁰ Svedok 28, DP P358, par. 68.

156. Veću su predočeni dokazi iz raznih izvora o ubistvu sedam ili osam pripadnika porodice Hamzaj od strane srpske policije 25. maja 1998. godine u Lubeniću /Lubeniq/ u Peći.⁵⁹¹ Meštani kosovski Albanci kasnije su rekli svedoku 28 da je taj incident bio odmazda za akcije OVK u Lubeniću i “prekretnica” koja je navela kosovske Albance na području duž deonice puta Dečani–Peć da uzmu oružje i priključe se OVK.⁵⁹² U britanskom diplomatskom telegramu od 27. maja 1998. godine ukazuje se na izveštavanje sredstava informisanja o žestokim sukobima u Dečanima i njegovoj okolini koji su trajali nedeljama.⁵⁹³ John Crosland je ocenio da su Dečani tada postali poprište intenzivnih dejstava kosovskih Albanaca i Srba radi sticanja kontrole nad tim gradom. On je javio da se uslovi života u gradu za stanovnike kosovske Srbe i kosovske Albance koji još nisu otišli sve više pogoršavaju. Prema njegovim rečima, to je ukazivalo na činjenicu da su Dečani postali ključno područje za kontinuirani dotur snabdevanja iz Albanije na Kosovo.⁵⁹⁴ Uticaj tih stalnih borbi na grad opisan je u britanskom diplomatskom telegramu od 17. juna 1998. godine. U telegramu se opisuje oštar kontrast između Đakovice i Peći, gde je situacija “naizgled” bila normalna, sa snabdevenim prodavnicama, otvorenom pijacom i ljudima koji su se mogli videti svuda, dok se 20 milja dalje, u Dečanima i okolini, mogla videti šteta velikih razmera i praktično nije bilo znakova normalnog života, ali je bilo masovnog prisustva policije.⁵⁹⁵

157. Veću su predočeni dokazi iz raznih izvora da su srpske snage 29. maja 1998. godine preduzele napad na sela Mali Vranovac i Istinić u opštini Dečani.⁵⁹⁶

2. Napadi OVK na policiju

158. Veću su predočeni dokazi da je OVK tokom celog perioda od 1. marta do 30. juna 1998. godine napadao pripadnike MUP i kidnapovao i ubijao policajce na teritoriji zone Dukadžin. Ima

⁵⁹¹ John Crosland, DP P8 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 4608-4609; svedok 28, DP P358, par. 70; DP D100, str. 4-9.

⁵⁹² Svedok 28, DP P358, par. 71, 76.

⁵⁹³ John Crosland, DP P9 (Transkript u predmetu *Limaj*), T. 1925, 1928; Zoran Stijović, DP P121, par. 60; svedok 28, DP P355 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 10272-10273; DP D15, par. 2; DP D16, par. 1; DP D17, par. 1; DP D19, par. 1; DP D40, par. 8; D41, par. 3.

⁵⁹⁴ John Crosland, DP P9 (Transkript u predmetu *Limaj*), T. 1926-1929; DP D41, par. 3.

⁵⁹⁵ DP D23, par. 1, 9.

⁵⁹⁶ Skender Rexhahmetaj, T. 1059; Zymer Hasanaj, DP P36 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 8723-8724, 8733-8734, 8741-8742; Zymer Hasanaj, DP P37, par. 3, 8; Cufë Krasniqi, DP P52 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 5850-5851; Cufë Krasniqi, DP P54, par. 24, 51-54.

izveštaja o porastu broja takvih napada od ranog proleća 1998. godine,⁵⁹⁷ a naročito posle napada na porodični kompleks Haradinajevih 24. marta 1998. godine.⁵⁹⁸ Do daljeg porasta broja napada došlo je u maju 1998. godine.⁵⁹⁹ Evidentirano je da su se napadi događali pretežno na putu Klina–Đakovica–Peć.⁶⁰⁰

159. Prema dokumentu srpske policije sačinjenom u dotično vreme, naoružani kosovski Albanci su 1. marta 1998. godine oko 22:15 časova na stambeni objekat MUP u Erecu /Hereç/ u opštini Đakovica otvorili vatru iz raketnih bacača i ispalili granate i nekoliko metaka iz automatskog oružja. Tomislav Lukić, penzionisani pripadnik MUP koji je živeo u toj zgradi, ostao je nepovređen. Međutim, sama zgrada je pretrpela znatnu štetu.⁶⁰¹ Zoran Stijović je rekao da su stanice policije u Čelopeku /Çallapek/ i Klinčini /Kličinë/, obe u opštini Peć, i stanica u Rzniću u opštini Dečani bile pod “stalnom vatrom”, odnosno napadane su gotovo svakodnevno.⁶⁰²

160. U srpskim vojnim dokumentima iz tog vremena izveštava se o napadu na policijsku patrolu u selu Ponoševac u opštini Đakovica 3. maja 1998. godine oko 10:00 časova, u kojem su ranjena četiri policajca. Prema tim dokumentima, te napade su izvršili naoružani kosovski Albanci iz pravca okolnih sela Smonice, Popovca /Popoc/, Stuble /Stubëll/, Berjaha, Nivokaza, Molića /Molliq/, Brovine /Brovinë/ i Morine /Morinë/ u opštini Đakovica.⁶⁰³

161. Veću su iz raznih izvora predloženi dokazi da su 24. maja 1998. godine oko 10:30 časova, dva policajca iz Šapca, Nikola Jovanović i Rade Popadić, kidnapovani kod Prilepa i Junika u opštini Dečani, na putu Dečani–Đakovica.⁶⁰⁴ Svedok 28 je iz lokalnih sredstava javnog

⁵⁹⁷ Svedok 69, DP P364 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 9859-9861; svedok 69, DP P370, par. 22-23.

⁵⁹⁸ Svedok 28, DP P356 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 10200-10201; svedok 28, DP P358, par. 36, 54, 75; Radovan Zlatković, DP P373, par. 28.

⁵⁹⁹ DP P20, str. 1; Dragan Živanović, DP P111, par. 48, 88; Dragan Živanović, DP P112, par. 48, 88; DP P115, par. 2, e; DP P116, par. 2.

⁶⁰⁰ John Crosland, DP P8 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 4670, 4720; Dragan Živanović, DP P112, par. 16; svedok 28, DP P356 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 10200; svedok 28, DP P358, par. 36, 75; Radovan Zlatković, DP P373, par. 28.

⁶⁰¹ DP P149, str. 1.

⁶⁰² Zoran Stijović, DP P121, par. 20(a); Zoran Stijović, DP P122 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 8990-8992, 9058-9059. V. takođe Dragan Živanović, DP P112, par. 31; DP D46, str. 2.

⁶⁰³ DP D52, str. 2; DP D53, str. 1.

⁶⁰⁴ Zoran Stijović, DP P121, par. 55; DP P157, str. 1; svedok 28, DP P356 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 10198-10199; svedok 28, DP P358, par. 65; svedok 69, DP P370, par. 29; Radovan Zlatković, DP P371 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 6884-6886; Radovan Zlatković, DP P373, par. 13 (str. 8-9, 11); DP P377, str. 1-

informisanja saznao da su to navodno uradili pripadnici OVK.⁶⁰⁵ Prema izveštaju, ta dva policajaca su poslednji put viđena na dužnosti kako iz stanice policije u Babaloću odlaze u pravcu Rastavice u opštini Dečani.⁶⁰⁶ Prema izjavama svedoka, Rade Popadić je kasnije ubijen ili su obojica ubijena.⁶⁰⁷ U tim izjavama nema činjenica koje to potkrepljuju. U kriminalističkom izveštaju srpskih istražnih organa iz tog vremena navodi se da iz bezbednosnih razloga nije izvršen uviđaj na licu mesta i da su izvršioci nepoznati, ali da se radi o pripadnicima “albanske nacionalne manjine”.⁶⁰⁸

162. U izveštaju RDB od 6. avgusta 1998. godine navodi se da su, prema izjavama grupe od osam ljudi koji su pušteni iz “tzv. zatvora” u Jablanici u opštini Đakovica, dva policajca zarobljena dva meseca ranije u Dečanima bila zatočena i svakodnevno mučena tokom zatočenja i da su obojici “odsečene ruke”.⁶⁰⁹ Nijedno od tih lica nije bilo svedok u ovom predmetu i njihove izjave nisu deo spisa. Zoran Stijović, koji je svedočio o tom izveštaju, rekao je da su pomenuta dva policajca zlostavljana, ali nije rekao da su im ruke bile odsečene.⁶¹⁰ Veću nisu dostavljene informacije o tome kako je sačinjen taj izveštaj. Imajući to u vidu, kao i faktore o kojima je bilo reči ranije u Presudi,⁶¹¹ Veće konstatuje da te informacije, s obzirom na to da nisu nezavisno potkrepljene pouzdanim dokazima, nisu dovoljno pouzdane da bi ono moglo da izvede pozitivan zaključak.⁶¹² Posmrtni ostaci Radeta Popadića pronađeni su kod kanala na Radonjičkom jezeru, kako je Veće konstatovalo na drugim mestima.⁶¹³ Na osnovu gorenavedenog, a bez ikakvih dokaza o okolnostima pod kojima su navedena dvojica policajaca umrla, Veće ne može van

---

3; Nebojša Avramović, DP P449 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 6602, 6604; DP P383, str. 14.

⁶⁰⁵ Svedok 28, DP P356 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 10198-10199; svedok 28, DP P358, par. 65.

⁶⁰⁶ Radovan Zlatković, DP P371 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 6884-6885; Radovan Zlatković, DP P373, par. 13 (str. 9); DP P377, str. 1; Nebojša Avramović, DP P449 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 6604.

⁶⁰⁷ Svedok 69, DP P370, par. 29 (gde se pominje samo Rade Popadić); Radovan Zlatković, DP P373, par. 13 (str. 8-9, 11).

⁶⁰⁸ DP P377, str. 2-3. U srpskom izveštaju zasnovanom na DP P377 (gde se upućuje na broj predmeta u toj istrazi) navodi se da su dvojicu policajaca kidnapovali pripadnici “DTG albanske etničke zajednice”, DP P383, str. 14.

⁶⁰⁹ Zoran Stijović, DP P121, par. 55; DP P157, str. 1.

⁶¹⁰ Zoran Stijović, DP P121, par. 55.

⁶¹¹ V. gore, par. 13.

⁶¹² U izjavi koja se pripisuje Zenelu Aliji pominju se dva policajca zarobljena u Babaloću u opštini Dečani, čija su tela bačena u Radonjičko jezero, Radovan Zlatković, DP P373, par. 59; DP P389, str. 4, par. 4. Međutim, taj iskaz ne sadrži dovoljno pojedinosti da bi Veće utvrdilo da li se on odnosi na policajce Nikolu Jovanovića i Radeta Popadića. Pored toga, Veće je zaključilo da je dokazna vrednost te navodne izjave vrlo diskutabilna, v. dole, par. 208-210.

⁶¹³ V. dole, par. 338.

razumne sumnje da zaključi da li su ta dvojica policajaca bila zatočena u Jablanici, kao ni da utvrdi okolnosti njihove smrti ili to da li je OVK bio umešan u to.

163. Prema jednom izveštaju MUP koji obuhvata period od marta do decembra 1998. godine i nosi datum 21. decembar 1998. godine, naoružani kosovski Albanci su 23. maja 1998. godine oko 15:00 časova, koristeći snajpere, lake mitraljeze, ručne raketne bacače i bestrzajne topove, napali kolonu vozila MUP koja se kretala putem Đakovica-Peć, prolazeći kroz sela Pobrđe, Vokša, Prilep, Drenovac i Rastavica u opštini Dečani. Ranjeno je nekoliko policajaca, među njima Srđan Andrejević, Slađan Cubović, Dragoljub Đorđević, Mladen Tanasijević, Mladen Vujović, Predrag Raković i Vladan Perić.⁶¹⁴

164. U tom istom izveštaju navode se pojedivosti o nekoliko drugih napada, kako sledi:

- napad 25. maja 1998. godine koji su pripadnici “DTG albanske etničke zajednice” izvršili oko 06:45 časova na putničko vozilo tipa golf u selu Ljubenić u opštini Peć, u kojem su ranjeni policajci Slobodan Vuković, Dimitrije Radović i Momčilo Antić;⁶¹⁵
- napad koji su pripadnici “DTG albanske etničke zajednice” takođe 25. maja 1998. godine, počev od oko 08:00 časova, a koji je trajao gotovo ceo dan, izvršili na kolonu vozila MUP koja se kretala iz pravca Đakovice prema stanici policije u Juniku u opštini Dečani, u kojem su korišćeni pešadijsko naoružanje i minobacači iz pravca Babaloća, Prilepa, Glođana, Slupa, Vokše i Drenovca u opštini Dečani;⁶¹⁶
- još jedan napad 25. maja 1998. godine koji su pripadnici “DTG albanske etničke zajednice” oko 08:00 časova izvršili na putničko vozilo opel kadet kod sela Rastavica u opštini Dečani, u kojem je teško povređen komandir policijske stanice u Juniku Miladin Novaković;⁶¹⁷ i
- napad koji su “Ramush Haradinaj sa svojom grupom” i žitelji Strelca /Strelc/ u opštini Dečani izvršili 25. maja 1998. godine oko 11:00 časova u gorepomenutom selu na putu Peć-Đakovica na pripadnike MUP, u kojem je ubijen Dragoljub Đukić.⁶¹⁸

⁶¹⁴ Radovan Zlatković, DP P373, par. 13 (str. 11); DP P383, str. 13-14.

⁶¹⁵ Radovan Zlatković, DP P373, par. 13 (str. 11); DP P383, str. 13.

⁶¹⁶ Radovan Zlatković, DP P373, par. 13 (str. 11); DP P383, str. 13.

⁶¹⁷ Radovan Zlatković, DP P373, par. 13 (str. 11); DP P383, str. 14.

⁶¹⁸ Radovan Zlatković, DP P373, par. 13 (str. 11); DP P383, str. 1-3, 5.

165. Veće okleva da se osloni na ovaj izveštaj u odsustvu dokaza koji ga potkrepljuju, budući da se u njemu uglavnom ne navode izvori na koje se poziva, posebno kada se ova dela pripisuju “grupi oko Ramusha Haradinaja” ili pripadnicima “DTG albanske etničke zajednice”. Veće je takođe uzelo u obzir činjenicu da je ovaj izveštaj o događajima koji su se navodno dogodili još 23. maja 1998. godine sačinjen 21. decembra 1998. godine.

166. U britanskoj diplomatskoj depeši od 27. maja 1998. godine navodi se da su srpske snage bezbednosti često objavljivale izveštaje o napadima na policijske patrole.⁶¹⁹ U jednoj drugoj britanskoj diplomatskoj depeši od 29. maja 1998. godine upućuje se na neslužbene podatke koje je objavio prištinski Medija centar, prema kojima je od početka godine na Kosovu ubijeno 14 policajaca, a još četvorica su kidnapovana, uz 356 “organizovanih terorističkih akcija” preduzetih u tom periodu.⁶²⁰

167. U gorenavedenom izveštaju MUP od 21. decembra 1998. godine pominju se i sledeći napadi:

- napad 30. maja 1998. godine koji su pripadnici “DTG albanske etničke zajednice” oko 18:45 časova preduzeli iz snajperskog naoružanja na nekoliko pripadnika MUP koji su obavljali redovne zadatke u Dečanima, u kojem su policajcu Slavku Tomaševiću nanete povrede opasne po život;⁶²¹
- napad koji je “Ramush Haradinaj sa svojom grupom” izvršio 1. juna 1998. godine oko 07:00 časova, zaprečavanjem puta na više mesta postavljanjem zaseda i otvaranjem vatre na pripadnike MUP koji su se u koloni motornih vozila kretali prema selu Junik u opštini Dečani;⁶²²
- napad “grupe oko Ramusha Haradinaja” 12. juna 1998. godine oko 10:00 časova u rejonu sela Prilep u opštini Dečani, na nekoliko policajaca koji su obezbeđivali put Đakovica–Peć, u kojem su teško povređeni Boban Veljković i Dušan Kovačević;⁶²³
- napad “iste grupe” 14. juna 1998. godine oko 10:00 časova u selu Drenovac u opštini Dečani, u kojem je na nekoliko pripadnika MUP pucano iz snajpera i automata;⁶²⁴

⁶¹⁹ DP D40, par. 8.

⁶²⁰ DP D41, par. 7.

⁶²¹ Radovan Zlatković, DP P373, par. 13 (str. 11); DP P383, str. 10.

⁶²² Radovan Zlatković, DP P373, par. 13 (str. 11); DP P383, str. 1-3, 5.

⁶²³ Radovan Zlatković, DP P373, par. 13 (str. 11); DP P383, str. 1-3, 5.

- napad “iste grupe”, takođe 14. juna 1998. godine, oko 18:50 časova u selu Ljubuša u opštini Dečani, na putničko vozilo tipa askona 18 otvaranjem vatre iz automata, u kojem su povređeni policajci Miloje Petrović, Zdravko Ašanin i Tatjana Milatović;⁶²⁵
- napad koji je “ista grupa” izvela 15. juna 1998. godine oko 10:00 časova tako što je na stanicu policije u selu Drenovac u opštini Dečani bacila ručnu granatu i tom prilikom je povređen policajac Vidomir Šalipur;⁶²⁶
- napad koji su pripadnici “DTG albanske etničke zajednice” izvršili 22. juna 1998. godine oko 17:00 časova na pripadnike MUP na putu Đakovica-Peć u selu Prilep u opštini Dečani, u kojem je ranjen policajac Zoltan Tot;⁶²⁷
- napad koji su pripadnici “DTG albanske etničke zajednice” izvršili tog istog dana oko 18:15 časova u selu Pobrđe /Pobërgjë/ u opštini Dečani, otvaranjem vatre na pripadnike MUP iz pravca sela Vokša u opštini Dečani, u kojem je povređen policajac Marko Škorić;⁶²⁸ i
- napad “grupe oko Ramusha Haradinaja“ 28. juna 1998. godine oko 04:30 časova na policijski kontrolni punkt u selu Prilep u opštini Dečani iz automata i snajpera, u kojem je ubijen policajac Pero Tintor.⁶²⁹

168. Veće je izrazilo sumnje u pouzdanost ovog izveštaja.⁶³⁰ Prema tome, Veće konstatuje da ovaj izveštaj, budući da ga nezavisno ne potkrepljuju pouzdani dokazi, nije dovoljno pouzdan da bi moglo da izvede pozitivan zaključak.

169. Prema proceni Vladimira Lazarevića, načelnika štaba VJ, koji je govorio o događajima na području Drenice i Metohije, do 3. juna 1998. godine ubijeni su 21 policajac i pet pripadnika VJ, a više od 50 policajaca i 10 pripadnika VJ je ranjeno.⁶³¹ Zoran Stijović, koji je u relevantno vreme

⁶²⁴ Radovan Zlatković, DP P373, par. 13 (str. 11); DP P383, str. 1-3, 5.

⁶²⁵ Radovan Zlatković, DP P373, par. 13 (str. 11); DP P383, str. 1-3, 5.

⁶²⁶ Radovan Zlatković, DP P373, par. 13 (str. 11); DP P383, str. 1-3, 5.

⁶²⁷ Radovan Zlatković, DP P373, par. 13 (str. 11); DP P383, str. 7.

⁶²⁸ Radovan Zlatković, DP P373, par. 13 (str. 11); DP P383, str. 7.

⁶²⁹ Radovan Zlatković, DP P373, par. 13 (str. 9, 11); DP P379, str. 1, 3-4; DP P383, str. 1-3, 6.

⁶³⁰ V. gore, par. 165.

⁶³¹ Dragan Živanović, DP P112, par. 88; DP P116, str. 1, par. 2, str. 4.

bio načelnik analitičkog odeljenja Centra RDB Priština,⁶³² govoreći o žrtvama među policajcima u opštinama Peć i Dečani, rekao je da je sredinom juna 1998. godine Musliman Iznet Gutić kidnapovan iz sela Zlopek /Zllapek/ u opštini Peć, dok su rođaci Vujsić i Vuković kidnapovani iz sela Raušić u opštini Peć, odnosno iz sela Ljubovik. On je rekao da je u junu i julu 1998. godine na području Dečana i Peći ubijeno više od 30 policajaca.⁶³³

170. Na osnovu gorenavedenih dokaza, Veće prihvata da je u periodu od marta do juna 1998. godine bilo čestih napada na pripadnike policije na području zone Dukadžin. Na osnovu tih dokaza, Veće ne izvodi zaključak o identitetu izvršilaca tih napada ni o tačnim okolnostima u kojima su se ti napadi dogodili.

3. Otmice, zlostavljanje i ubijanje civila od strane pripadnika OVK

(a) Pojedinačni incidenti otmica, zlostavljanja i ubijanja civila od strane pripadnika OVK

(i) Jah Bushati

171. Nekoliko svedoka je svedočilo o otmici Jah Bushatija u proleće 1998. godine i njegovom kasnijem zatočenju u štabu OVK u Jablanici. O njihovim iskazima biće reči dalje u tekstu.

172. Svedok 75 je u svedočenju rekao da su Jaha Bushatija u proleće 1998. godine uhapsila četvorica vojnika u uniformama s oznakama na rukavima na kojima je bio orao i slova "UÇK", i to na putu između Žabelja i Bučana, udaljenom oko 15-20 minuta pešice od Jablanice. Mesec dana posle tog događaja, svedok 75 je sam otišao da ga obiđe u Jablanici, ali ga je na kapiji štaba OVK zaustavio vojnik i rekao mu da više ne dolazi.⁶³⁴ Taj vojnik je imao bradu, a svedok je kasnije saznao da se zvao Naser Ibrahimaj (Brahimaj) i da je bio rođak Lahija Brahimaja.⁶³⁵ Otprilike nedelju dana kasnije, svedok 75 otišao je ponovo u štab OVK u Jablanici⁶³⁶ sa svedokom 76.⁶³⁷ Naser Ibrahimaj (Brahimaj) im je rekao da se Jah Bushati nalazi u štabu⁶³⁸ i da moraju da sačekaju kod rampe,⁶³⁹ 30 metara pre kapije.⁶⁴⁰ Ubrzo posle toga Jaha Bushatija su

⁶³² Zoran Stijović, T. 537; Zoran Stijović, DP P121, par. 2; Zoran Stijović, DP P122 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 8871, 9096.

⁶³³ Zoran Stijović, DP P121, par. 54.

⁶³⁴ Svedok 75, T. 854-855, 866-867, 871.

⁶³⁵ Svedok 75, T. 855-856.

⁶³⁶ Za opis objekta OVK u Jablanici, v. dole, par. 429-430.

⁶³⁷ Svedok 75, T. 867-868, 873.

⁶³⁸ Svedok 75, T. 903.

⁶³⁹ Svedok 75, T. 903-905.

⁶⁴⁰ Svedok 75, T. 859-860.

izveli do kapije.⁶⁴¹ S udaljenosti od oko 30 metara, svedok 75 je video da je Jah Bushati bio teško pretučen. Lice mu je bilo modro. Dva vojnika, po jedan sa svake strane, pridržavala su ga i pomagala mu da hoda.⁶⁴² Svedok 75 i svedok 76 nisu uspeli da vide Jaha Bushatija duže od minut.⁶⁴³

173. Svedok 75 je rekao i da su njemu i svedoku 76 dve-tri nedelje nakon te posete rekli da mogu da vide Jaha Bushatija na pola sata. Vojnici su Jaha Bushatija doveli do rampe, pri čemu su ga dvojica držala za ruke, a druga dvojica su stajala iza njega. Tokom tog razgovora koji je praktično trajao 10-15 minuta, Jah Bushati je svedoku 75 rekao da ga drže u zatvoru u Jablanici i da ne zna zašto.⁶⁴⁴ Jah Bushati je bio u vrlo lošem stanju: oči su mu bile podnadule, lice deformisano, šake otečene, a odeća prekrivena blatom.⁶⁴⁵ Jah Bushati je svedoku 75 rekao da je na početku držan u prizemlju, ali da je kasnije prebačen u prostoriju koja je gledala na livadu i da su ga tamo držali. Vojnici su ga tukli kad god bi ušli u tu prostoriju. Lica koja su ga tukla nosila su maske, tako da nije znao ko ga je zapravo tukao.⁶⁴⁶ Dugo se nije prao. Hranu je dobijao jednom nedeljno, “kao što se psu daje hrana”, u stravičnim uslovima.⁶⁴⁷ Jah Bushati je bio sam u toj prostoriji. Bilo je i drugih prostorija i čuo je da u njima prebijaju druge ljude.⁶⁴⁸ To je bio poslednji put kada je svedok 75 video Jaha Bushatija u štabu OVK u Jablanici.⁶⁴⁹

174. Svedok 75 je rekao i da je, otprilike tri meseca nakon hapšenja Jaha Bushatija, Naser Ibrahimaj (Brahimaj) došao s Jahom Bushatijem u kuću svedoka 75 i rekao mu da Jaha drže u Jablanici zato što se sumnja da saraduje sa Srbima.⁶⁵⁰ Potom su otišli i Jaha Bushatija vratili u Jablanicu.⁶⁵¹ Svedok 75 je zaključio da Jah Bushati nije pušten na slobodu.⁶⁵²

175. Svedok 75 je takođe rekao da je u štabu OVK u Jablanici video Lahija Brahimaja i Idriza Balaja.⁶⁵³ Kada su ulazili u štab ili izlazili iz njega, vojnici su ih pozdravljali podizanjem pesnice

---

⁶⁴¹ Svedok 75, T. 905, 906.

⁶⁴² Svedok 75, T. 906-907.

⁶⁴³ Svedok 75, T. 907.

⁶⁴⁴ Svedok 75, T. 907-908.

⁶⁴⁵ Svedok 75, T. 908.

⁶⁴⁶ Svedok 75, T. 909.

⁶⁴⁷ Svedok 75, T. 909.

⁶⁴⁸ Svedok 75, T. 909.

⁶⁴⁹ Svedok 75, T. 910.

⁶⁵⁰ Svedok 75, T. 910-911.

⁶⁵¹ Svedok 75, T. 910-911.

⁶⁵² Svedok 75, T. 911.

⁶⁵³ Svedok 75, T. 911, 915.

prema glavi.⁶⁵⁴ Svedok 75 tada nije znao kako se zove Idriz Balaj, ali je kasnije saznao njegovo ime i ko je.⁶⁵⁵

176. Svedok 75 misli da se Jah Bushati priključio OVK posle 20. maja 1998. godine.⁶⁵⁶

177. Svedok 76 je u svedočenju rekao da je “na početku rata” 1998. godine Jah Bushati otet s puta u Žabelju i odveden u zatvor OVK u Jablanici.⁶⁵⁷ Svedok 76 je to čuo od svedoka 75.⁶⁵⁸ Svedok je naveo da je Jah Bushati bio zatočen u štabu OVK u Jablanici. Svedok misli da je bio zatočen dva meseca, tokom kojih su svedok 76 i svedok 75 obilazili Jaha Bushatija svake tri nedelje.⁶⁵⁹ Svedok 76 je od jednog vojnika OVK u svom selu dobio dozvolu s kojom je mogao da putuje u Jablanicu.⁶⁶⁰ Prilikom njihove prve posete, stražar OVK zaustavio ih je na putu pre nego što su stigli do štaba OVK u Jablanici. Prilikom svake posete, svedok 76 je čekao ispred objekta da naoružani stražari dovedu Jaha Bushatija na kapiju. Okolo su bili naoružani stražari.⁶⁶¹ Svaki put kad su izvodili Jaha Bushatija, njegovo lice je bilo naduveno, imao je modrice po telu i izgledao je kao da je bio pretučen “na mrtvo ime”.⁶⁶² Odeća mu je bila prljava, blatnjava, ponekad vlažna.⁶⁶³ Jah Bushati je kasnije rekao svedoku da u objektu OVK u Jablanici drže i druge zatvorenike, da su stražari stavljali njega i druge u vodu do pojasa i da je čuo vrištanje drugih zatočenika dok su ih tukli.⁶⁶⁴ Pošto je proveo dva-tri meseca u Jablanici, Jah Bushati je poslat na “front” da se bori kao vojnik OVK.⁶⁶⁵

178. Svedok 80 je u svedočenju takođe rekao da je Jah Bushati bi zatočen u objektu OVK u Jablanici. On misli da su ga zatočili zato što je navodno kolaborirao sa Srbijom. Jaha Bushatija su teško pretukla lica poznata pod pseudonimima Bandashi i Rusi. Svedok 80 je jednom video kako tuku Jaha Bushatija i to je bilo otprilike 20-25. maja 1998. godine.⁶⁶⁶ Jah Bushati je posle toga

⁶⁵⁴ Svedok 75, T. 911, 913, 915.

⁶⁵⁵ Svedok 75, T. 914-915.

⁶⁵⁶ Svedok 75, T. 1765-1766; DP D195.

⁶⁵⁷ Svedok 76, DP P304, par. 5; svedok 76, T. 1370, 1378-1379, 1408, 1422.

⁶⁵⁸ Svedok 76, DP P304, par. 5; svedok 76, T. 1408.

⁶⁵⁹ Svedok 76, DP P304, par. 7, 16; svedok 76, T. 1378-1379.

⁶⁶⁰ Svedok 76, DP P304, par. 8.

⁶⁶¹ Svedok 76, DP P304, par. 9, 16; svedok 76, T. 1382.

⁶⁶² Svedok 76, DP P304, par. 9; svedok 76, T. 1371-1372, 1410.

⁶⁶³ Svedok 76, T. 1372-1373.

⁶⁶⁴ Svedok 76, DP P304, par. 16; svedok 76, T. 1403-1406, 1420-1421.

⁶⁶⁵ Svedok 76, DP P304, par. 14; svedok 76, T. 1380, 1382-1383, 1387.

⁶⁶⁶ Svedok 80, T. 2340-2341.

pušten na slobodu i postao je “dobar vojnik [OVK]”.⁶⁶⁷ Prema rečima svedoka 80, ubrzo nakon toga Jah Bushati ga je oteo s puta Kosurić—Glođane i odveo u štab OVK u Jablanici.⁶⁶⁸

179. Shefqet Kabashi je takođe u svedočenju rekao da je video da je Jah Bushati bio zatočen u Jablanici. Prema Kabashijevom iskazu u predmetu *Limaj*, Jaha Bushatija je u Jablanicu doveo čovek koji se zove Muftari.⁶⁶⁹ Shefqet Kabashi je čuo da je to urađeno u vezi s incidentom koji se dogodio dan-dva ranije, u kojem je pucano na jednu osobu.⁶⁷⁰ Shefqet Kabashi je video Lahija Brahimaja kako tuče Jaha Bushatija.⁶⁷¹ Shefqet Kabashi nije naveo vreme kada se to dogodilo.

180. Tokom svedočenja svedoka 75 postalo je jasno da je on, pre nego što je svedočio pred Međunarodnim sudom, pod zakletvom dao izjave unutrašnjim organima jedne države u vezi sa zahtevom za dobijanje azila, u kojima je dao drugačiji prikaz sudbine Jaha Bushatija. Svedok 75 nije ni u jednoj od tih izjava pomenuo nijednu od činjenica o kojima je svedočio pred Većem. Delovi svedočenja svedoka 75 pred Većem ne deluju uverljivo, na primer, iskaz svedoka 75 da je Jah Bushati razgovarao sa svedokom 75 o identitetu lica koja su ga tukla, u prisustvu vojnika OVK.⁶⁷² Ranije u toku suđenja Veće je razmotrilo okolnosti pod kojima je svedok 75 imao kontakte s tužilaštvom u vezi sa svedočenjem pred Međunarodnim sudom, kao i učešće tužilaštva u zahtevu svedoka 75 za dobijanje azila.⁶⁷³ U tim okolnostima, Veće ne može da isključi mogućnost da su na odluku svedoka 75 da svedoči u ovom postupku možda uticali lični motivi. Iako to, samo po sebi, ne čini njegov iskaz nepouzdanim, ako se to uzme u obzir zajedno s raznim iskazima koje je svedok 75 dao unutrašnjim organima i Veću i njegovo ponašanje u sudnici, Veće ne prihvata njegovo svedočenje kao uverljivo. Ono će se na njega oslanjati samo u slučajevima kada je ono potkrepljeno drugim, uverljivim dokazima. Iskaz svedoka 76 zasniva se delimično na iskazu svedoka 75. Iz navedenih razloga, Veće ne prihvata taj deo iskaza svedoka 76 kao pouzdan. Međutim, Veće smatra da je svedok 76 načelno pouzdan svedok. Iako svedok 76 nije mogao da se seti svih pojedinosti događaja o kojima je svedočio, Veće napominje da je između tih događaja i svedokovog svedočenja pred Međunarodnim sudom proteklo više od 13 godina. Veće je steklo utisak da je svedok 76 iskreno odgovarao na pitanja. Ono prihvata iskaz svedoka 76 uz gorenavedenu ogradu.

---

⁶⁶⁷ Svedok 80, T. 2341.

⁶⁶⁸ Svedok 80, T. 2342.

⁶⁶⁹ Shefqet Kabashi, DP P119 (Transkript u predmetu *Limaj*), T. 4262, 4265.

⁶⁷⁰ Shefqet Kabashi, DP P119 (Transkript u predmetu *Limaj*), T. 4265.

⁶⁷¹ Shefqet Kabashi, DP P119 (Transkript u predmetu *Limaj*), T. 4262.

⁶⁷² V. gore, par. 173.

⁶⁷³ V. poverljivi Dodatak.

181. Veće je na drugim mestima u ovoj Presudi iznelo svoje mišljenje o pouzdanosti svedoka 80.⁶⁷⁴ Veće odbacuje njegov iskaz kao nepouzdan. Veće je na drugim mestima navelo da će iskaz Shefqeta Kabashija na suđenju u predmetu *Limaj* prihvatiti samo u slučajevima kada ga potkrepljuju pouzdani dokazi u ovom postupku.⁶⁷⁵ Kabashijev iskaz o zatočenju Jaha Bushatija u štabu OVK u Jablanici potkrepljuje svedočenje svedoka 76, koje Veće smatra pouzdanim. Njegov iskaz o tome da je Lahi Brahimaj tukao Jaha Bushatija nije potkrepljen.

182. U zaključku, Veće prihvata da je Jah Bushati u proleće 1998. godine otet i odveden u štab OVK u Jablanici. On je u tom objektu bio zatočen neko vreme i tamo su ga vojnici OVK tukli. Na osnovu dokaza, nije utvrđen identitet lica koja su tukla Jaha Bushatija. Veće, na osnovu dokaza, prihvata da se Jah Bushati, nakon perioda provedenog u zatočenju, priključio OVK kao vojnik.

(ii) Mijat Stojanović, Dragoslav Stojanović i Veselin Stijović

183. Mijat Stojanović i Dragoslav Stojanović su pobešli iz svog porodičnog kompleksa u Dubravi u opštini Dečani posle sukoba između snaga MUP i OVK u porodičnom kompleksu Haradinajevih 24. marta 1998. godine.⁶⁷⁶ Dana 18. aprila 1998. godine, oko 08:30 ili 09:00 časova, dva člana porodice Stojanović, Mijat Stojanović i Dragoslav Stojanović, i njihov rođak Veselin Stijović, po nacionalnosti Srbi s Kosova, vratili su se u porodični kompleks Stojanovićevih da uzmu nešto svojih stvari.⁶⁷⁷ Dok su Mijat Stojanović i Veselin Stijović pakovali stvari, iz pravca Dubrave ispaljeni su hici.⁶⁷⁸ Posle te početne pucnjave, usledila je vatra

⁶⁷⁴ V. dole, par. 448-452, 551-554.

⁶⁷⁵ V. dole, par. 473.

⁶⁷⁶ Dragoslav Stojanović, DP P409 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 1858-1860; Mijat Stojanović, DP P421 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 2005, 2007, 2011; v. gore, par. 144-149.

⁶⁷⁷ Staniša Radošević, DP P307 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 960; Dragoslav Stojanović, DP P409 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 1844-1846, 1861, 1863-1865, 1867, 1904, 1950; Mijat Stojanović, DP P421 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 2011-2012, 2019-2020; Marijana Anđelković, DP P441 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 506, 592; Novak Stijović, DP P492 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 7144; Mijat Stojanović, DP P421 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 1995, 2020; Veselin Stijović, DP P493 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 2119, 2121, 2124-2126, 2161-2162; DP P411, str. 2; DP P413, str. 2-3; DP P414, str. 2; DP P425, str. 2; DP P426, str. 2; DP P443, str. 20; DP P445, str. 9; DP P446, str. 23; DP P448, str. 5. V. takođe gore, par. 144.

⁶⁷⁸ Dragoslav Stojanović, DP P409 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 1864; Mijat Stojanović, DP P421 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 2020-2021, 2051; Veselin Stijović, DP P493 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu

iz pravca porodičnog kompleksa Haradinajevih u Glođanu.⁶⁷⁹ I Mijat i Dragoslav i Veselin su izjavili da su bili nenaoružani, pa su se sklonili u porodični kompleks Stojanovićevih.⁶⁸⁰

184. Dragoslav Stojanović, Mijat Stojanović i Veselin Stijović su mislili da je napad bio usmeren na imanje Stojanovićevih i da su, pored ručnih bacača raketa, korišćeni automatsko oružje i ručno naoružanje.⁶⁸¹ Pucnjava je trajala otprilike 40 minuta, posle čega je 15 do 30 ljudi s ručnim oružjem upalo u prednje dvorište porodičnog kompleksa Stojanovićevih.⁶⁸² Ti naoružani ljudi su zatražili da se stanari kuće predaju.⁶⁸³ Dragoslav Stojanović je otvorio ulazna vrata i pustio te naoružane ljude da uđu u kuću.⁶⁸⁴

185. Daut Haradinaj⁶⁸⁵ i još jedan kosovski Albanac⁶⁸⁶ su prvi ušli u kuću.⁶⁸⁷ Mijat Stojanović je ostale prepoznao kao ljude iz tog kraja.⁶⁸⁸ Većina tih ljudi nosila je maskirne ili crne uniforme; imali su oznake OVK.⁶⁸⁹ Ti ljudi su govorili albanski jezik s lokalnim kosovskim naglaskom.⁶⁹⁰

Haradinaj), T. 2125; DP P413, str. 3; v. takođe DP P425, str. 2; DP P443, str. 20; DP P445, str. 9; DP P446, str. 23; DP P448, str. 5.

⁶⁷⁹ Mijat Stojanović, DP P421 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 2021, 2051; Veselin Stijović, DP P493 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 2126.

⁶⁸⁰ Dragoslav Stojanović, DP P409 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 1864; Mijat Stojanović, DP P421 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 2021-2022; Veselin Stijović, DP P493 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 2125, 2127; v. takođe DP P413, str. 2; DP P425, str. 2; DP P443, str. 20; DP P445, str. 9; DP P446, str. 23; DP P448, str. 5.

⁶⁸¹ Dragoslav Stojanović, DP P409 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 1864-1865; Mijat Stojanović, DP P421 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 2021-2022; Veselin Stijović, DP P493 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 2125-2127; DP P413, str. 3-4.

⁶⁸² Mijat Stojanović, DP P421 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 2021-2022; Veselin Stijović, DP P493 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 2125-2128; DP P413, str. 3; v. takođe DP P425, str. 2; DP P443, str. 20; DP P445, str. 9; DP P446, str. 23; DP P448, str. 5.

⁶⁸³ Dragoslav Stojanović, DP P409 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 1865; Mijat Stojanović, DP P421 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 2021; Veselin Stijović, DP P493 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 2126-2128; DP P413, str. 4.

⁶⁸⁴ Dragoslav Stojanović, DP P409 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 1865; Mijat Stojanović, DP P421 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 2021; Veselin Stijović, DP P493 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 2126-2128; DP P413, str. 4; v. takođe DP P425, str. 2; DP P443, str. 20; DP P445, str. 10; DP P446, str. 23; DP P448, str. 5.

⁶⁸⁵ Tokom unakrsnog ispitivanja na prvobitnom suđenju u predmetu *Haradinaj*, iskaz Mijata Stojanovića u vezi s tim da se seća prisustva Dauta Haradinaja 18. aprila 1998. godine osporen je, Mijat Stojanović, DP P421 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 2071, 2086-2089. Veće primećuje da je Mijat Stojanović poznavao Dauta Haradinaja jer su njih

186. Vojnici OVK su fizički maltretirali Mijata, Dragoslava i Veselina. Vređali su ih zbog njihovog srpskog porekla i ponavljali da “Kosovo pripada Albancima”.⁶⁹¹ To je trajalo otprilike 15-20 minuta, dok nije stigao Nasim Haradinaj, rođak Ramusha Haradinaja.⁶⁹² Nasim je izgleda imao “uticaj” na te ljude i pokušao je da zaustavi premlaćivanja; njegova naređenja su samo kratko poštovana.⁶⁹³

---

dvojica išla u istu školu, pa prihvata da je Mijat mogao da ga prepozna, v. Mijat Stojanović, DP P421 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 1987-1989. V. takođe Dragoslav Stojanović, DP P409 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 1865; Veselin Stijović, DP P493 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 2165-2166.

⁶⁸⁶ Mijat Stojanović je u svom svedočenju tog čoveka navodio kao “Xhavita Nimonaja” (Mijat Stojanović, DP P421 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 2023-2024, 2064-2065. Međutim, Dragoslav Stojanović u svom svedočenju tog čoveka zove “Zećir Nimonaj”, Dragoslav Stojanović, DP P409 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 1865. U svedočenje Mijata Stojanovića više se ne pominje “Xhavit Nimonaj”. Na osnovu tih dokaza, identitet lica koje je s Dautom Haradinajem 18. aprila 1998. godine prvo ušlo u porodični kompleks Haradinajevih nije utvrđen.

⁶⁸⁷ Dragoslav Stojanović, DP P409 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 1852, 1865; Veselin Stijović, DP P493 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 2165-2166; Mijat Stojanović, DP P421 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 2023; v. takođe DP P425, str. 2.

⁶⁸⁸ Mijat Stojanović, DP P421 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 2023, 2087; Marijana Anđelković, DP P441 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 660-661; Veselin Stijović, DP P493 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 2132; DP P413, str. 2; DP P443, str. 21; DP P445, str. 12; DP P446, str. 25; DP P448, str. 6; v. takođe DP P425, str. 4.

⁶⁸⁹ Dragoslav Stojanović, DP P409 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 1867; Mijat Stojanović, DP P421 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 2022-2023; DP P413, str. 5; DP P443, str. 21; DP P445, str. 12; DP P446, str. 25; DP P448, str. 6; Veselin Stijović, DP P493 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 2128.

⁶⁹⁰ Dragoslav Stojanović, DP P409 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 1868; Veselin Stijović, DP P493 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 2128; DP P413, str. 4.

⁶⁹¹ Dragoslav Stojanović, DP P409 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 1865-1866, 1899-1900; Mijat Stojanović, DP P421 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 2024-2025; Novak Stijović, DP P492 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 7144; Veselin Stijović, DP P493 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 2126-2131, 2170, 2182; DP P413, str. 4; DP P417, str. 1; v. takođe DP P425, str. 2; DP P443, str. 20; DP P445, str. 10; DP P446, str. 23; DP P448, str. 5.

⁶⁹² Dragoslav Stojanović, DP P409 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 1866; Mijat Stojanović, DP P421 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 2024-2025, 2076; v. takođe DP P425, str. 2; DP P443, str. 20; DP P445, str. 10; DP P446, str. 23; DP P448, str. 5; Veselin Stijović, DP P493 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 2132, 2162, 2165; Marijana Anđelković, DP P441 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 507, 661.

⁶⁹³ Dragoslav Stojanović, DP P409 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 1866, 1869; Mijat Stojanović, DP P421 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*),

187. Posle daljih batina, Mijata, Dragoslava i Veselina su na silu odveli u kuću Smajla Haradinaja, strica Ramusha Haradinaja i oca Nasima Haradinaja, u Glođanu.⁶⁹⁴ Veselin Stijović je u svedočenju rekao da su naoružani ljudi tu kuću zvali “štab u Glođanu”.⁶⁹⁵ Ona se nalazila otprilike 800 metara od porodičnog kompleksa Haradinajevih.⁶⁹⁶

188. Trojici zatočenika, dok su ih vodili u kuću Smajla Haradinaja, naređeno je da gledaju u zemlju i da se ne okreću ni levo ni desno.⁶⁹⁷ Mijat Stojanović je u svedočenju rekao da je video Ramusha Haradinaja i još dva vojnika na stazi koja je vodila s puta Dubrava-Glođane na imanje Haradinajevih.⁶⁹⁸ Mijat Stojanović je u svedočenju rekao da je prepoznao Ramusha Haradinaja jer mu je bilo dobro poznato kako Ramush Haradinaj izgleda budući da su zajedno išli u školu, da su živeli na susednim imanjima i da su se poznavali određeni broj godina.⁶⁹⁹ Međutim, nije mogao da se seti kada je poslednji put video Ramusha Haradinaja.⁷⁰⁰ Veće primećuje da udaljenost između mesta na kojem je Mijat Stojanović, prema svom iskazu, bio kada je video Ramusha haradinaja, označenog na dokaznom predmetu D28, i mesta na kojem je, prema njegovom iskazu,

---

T. 2076, 2087-2088; v. takođe Marijana Anđelković, DP P441 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 507, 659; DP P425, str. 2; DP P443, str. 20; DP P445, str. 10; DP P446, str. 23; P448, str. 5; Veselin Stijović, DP P493 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 2132, 2163-2166.

⁶⁹⁴ Staniša Radošević, DP P307 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 959-960; Dragoslav Stojanović, DP P409 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 1866, 1868-1869; DP P413, str. 4-5; Mijat Stojanović, DP P421 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 2025, 2027; v. takođe DP P425, str. 2; Marijana Anđelković, DP P441 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 507; DP P443, str. 20; DP P445, str. 10; DP P446, str. 23; DP P448, str. 5; Novak Stijović, DP DP P492 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 7144; Veselin Stijović, DP P493 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 2126.

⁶⁹⁵ Novak Stijović, DP P492 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 7144; Veselin Stijović, DP P493 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 2131, 2135.

⁶⁹⁶ Dragoslav Stojanović, DP P409 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 1866, 1869, 1871, 1904; DP P413, str. 4; Mijat Stojanović, DP P421 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 2025-2027; v. takođe Marijana Anđelković, DP P441 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 592; DP P425, str. 2; DP P443, str. 20; DP P445, str. 10; DP P446, str. 23; DP P448, str. 5.

⁶⁹⁷ Dragoslav Stojanović, DP P409 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 1866, 1869, 1915-1916; Mijat Stojanović, DP P421 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 2026, 2052, 2062-2063, 2069-2070; Veselin Stijović, DP P493 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 2129, 2131-2134, 2166; DP P413, str. 4; DP P426, str. 4.

⁶⁹⁸ Mijat Stojanović, DP P421 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 2026, 2052-2054, 2058, 2063-2064, 2066; DP P423; DP P424.

⁶⁹⁹ Mijat Stojanović, DP P421 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 1988, 1992, 2045-2046, 2049-2050; DP P426, str. 4.

⁷⁰⁰ Mijat Stojanović, DP P421 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 2067.

Ramush Haradinaj stajao, obeleženog na dokaznom predmetu D27, iznosi 71,9 metara.⁷⁰¹ Uzimajući u obzir tu udaljenost, činjenicu da je Mijatu Stojanoviću naređeno da gleda u zemlju i činjenicu da druga dva zatočenika nisu videla Ramusha Haradinaja, Veće ne prihvata da je Mijat Stojanović video Ramusha Haradinaja kada su ih vodili u kuću Smajla Haradinaja.

189. Mijat Stojanović je takođe u svedočenju rekao da je, dok je išao ka kući Smajla Haradinaja, video Zeqira (Zećir) Nimonaja s još pet do 10 vojnika blizu rova koji je korišćen kao kontrolni punkt.⁷⁰² Duž puta za Glođane bilo je mnogo naoružanih lica, od kojih je jedan broj nosio uniforme s oznakama OVK.⁷⁰³ Dok su išli do kuće Smajla Haradinaja, Mijata, Dragoslava i Veselina su mnoga od tih lica maltretirala, kao i ljudi koji su ih zarobili, i vređala ih zbog srpske nacionalnosti.⁷⁰⁴

190. U kući Smajla Haradinaja, Daut Haradinaj, Besnik Haradinaj i Zeqir (Zećir) Nimonaj odveli su trojicu zatočenika na prvi sprat.⁷⁰⁵ U kući je bio jedan broj naoružanih vojnika u crnim ili maskirnim uniformama, na kojima je na desnom ramenu bila oznaka OVK; ta oznaka se mogla videti i na kapama vojnika.⁷⁰⁶ Prema rečima Mijata Stojanovića, ljudima koji su nosili crne beretke obraćali su se kao starešinama; među njima su bili Nasim Haradinaj i svi ostali članovi porodice Haradinaj.⁷⁰⁷

⁷⁰¹ *Tužilac protiv Haradinaja i drugih*, predmet br. IT-04-84bis-T, Odluka po zajedničkom podnesku za prihvatanje dogovorenih činjenica i dogovorene činjenice s Dodatkom, 24. novembar 2011. godine, str. 1.

⁷⁰² Mijat Stojanović, DP P421 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 2063-2066; DP P424. V. takođe Dragoslav Stojanović, DP P409 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 1865.

⁷⁰³ Mijat Stojanović, DP P421 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 2091; Veselin Stijović, DP P493 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 2129, 2132-2134.

⁷⁰⁴ Dragoslav Stojanović, DP P409 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 1866, 1869; DP P413, str. 4; Mijat Stojanović, DP P421 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 2025, 2091; Veselin Stijović, DP P493 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 2129, 2132-2133.

⁷⁰⁵ Dragoslav Stojanović, DP P409 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 1852-1853, 1871-1873, 1886, 1917; Mijat Stojanović, DP P421 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 2027-2028, 2031, 2089; v. takođe DP P425, str. 2; DP P443, str. 20.

⁷⁰⁶ Dragoslav Stojanović, DP P409 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 1873-1875; Mijat Stojanović, DP P421 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 2031; DP P443, str. 20; DP P445, str. 10; DP P446, str. 23; P448, str. 5; Veselin Stijović, DP P493 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 2138, 2140, 2178.

⁷⁰⁷ Mijat Stojanović, DP P421 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 2071-2072.

191. Mijata, Dragoslava i Veselina su odveli na gornji sprat i smestili ih zajedno u jednu prostoriju. Tokom nekoliko narednih sati, svakog od njih su pojedinačno odvodili u drugu prostoriju, gde ih je nekoliko lica ispitivalo i tuklo kundacima, palicama i metalnim šipkama.⁷⁰⁸ Među onima koji su rukovodili tim premlaćivanjima bili su Zeqir Nimonaj, Daut Haradinaj i Besnik Haradinaj.⁷⁰⁹ Ispitivanje se sastojalo od raznih optužbi i verbalnih uvreda, pri čemu je pominjano njihovo srpsko poreklo.⁷¹⁰ Nakon što su napustili tu prostoriju, Mijat, Dragoslav i Veselin su bili podvrgnuti daljem premlaćivanju.⁷¹¹

192. Dragoslava su najgore maltretirali; on je zadobio teške povrede zbog kojih je tokom celog dana gubio svest.⁷¹² U jednom trenutku tokom tog dana, dok su Mijata i Veselina ispitivali u zasebnoj prostoriji, Dragoslav je video jednog vojnika OVK prema kojem su se ophodili kao prema komandantu.⁷¹³ Dragoslav je u svedočenju tvrdio da je taj komandant bio Ramush

⁷⁰⁸ Mijat Stojanović, DP P421 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 2028-2034, 2071-2074, 2076, 2086-2092; DP P425, str. 3.

⁷⁰⁹ Staniša Radošević, DP P307 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 960; Dragoslav Stojanović, DP P409 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 1871-1872, 1881-1882, 1884-1886, 1890, 1893, 1916, 1918-1919, 1927-1928; DP P413, str. 4-5; Mijat Stojanović, DP P421 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 2028-2034, 2087-2088; v. takođe Marijana Anđelković, DP P441 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 507; DP P425, str. 2-3; DP P443, str. 20; DP P445, str. 10; DP P446, str. 23-24; P448, str. 5; Novak Stijović, DP P492 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 7144; Veselin Stijović, DP P493 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 2132, 2134-2135, 2137-2139, 2165.

⁷¹⁰ Dragoslav Stojanović, DP P409 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 1872, 1881; DP P413, str. 4-5; Mijat Stojanović, DP P421 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 2032, 2039-2040; Veselin Stijović, DP P493 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 2137, 2182.

⁷¹¹ Dragoslav Stojanović, DP P409 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 1891; DP P413, str. 5; DP P446, str. 24; Veselin Stijović, DP P493 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 2139.

⁷¹² Zoran Stijović, DP P121, par. 51; Staniša Radošević, DP P307 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 960; Dragoslav Stojanović, DP P409 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 1872-1873, 1885-1886, 1889, 1893, 1898-1903, 1916, 1918-1919, 1927-1929, 1933-1934; DP P413, str. 3, 5; DP P417, str. 1; DP P418; Mijat Stojanović, DP P421 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 2033-2034, 2092-2093, 2096, 2099; v. takođe Marijana Anđelković, DP P441 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 507, 509; DP P425, str. 4; DP P443, str. 21; DP P445, str. 12; DP P446, str. 25; DP P448, str. 6; Novak Stijović, DP P492 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 7144; Veselin Stijović, DP P493 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 2135-2136, 2148.

⁷¹³ Dragoslav Stojanović, DP P409 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 1887-1888, 1920, 1934-1935.

Haradinaj.⁷¹⁴ Dragoslav je Ramusha Haradinaja poznao od osnovne škole, ali ga u vreme događaja 18. aprila 1998. godine nije video 10 godina.⁷¹⁵ Čovek u kući Smajla Haradinaja, za koga je Dragoslav mislio da je Ramush Haradinaj, nosio je maskirnu uniformu i vojnici su ga smatrali starešinom.⁷¹⁶ Međutim, Dragoslav nije mogao da potpuno osmotri druge vojnike oko tog čoveka pošto je ležao.⁷¹⁷ Tokom navodnog susreta, čovek za kojeg je Dragoslav Stojanović verovao da je Ramush obratio mu se kao komšiji i pitao ga da li ga prepoznaje; Dragoslav je odgovorio da ga ne prepoznaje.⁷¹⁸ Prema Dragoslavljevim rečima, to je čoveka za koga je on mislio da je Ramush navelo da ga nogom udari u leđa i kaže mu da će na kraju saznati ko je.⁷¹⁹ Veće podseća da je u vreme ovog navodnog susreta Dragoslav Stojanović bio u vrlo lošem stanju, da je pretrpeo teške povrede i da je tokom celog dana gubio svest. Bez obzira na to stanje, Veće primećuje da je bio u stanju da zapazi pojedinosti, na osnovu čega zaključuje da njegove kognitivne sposobnosti nisu bile potpuno ometene. Međutim, Veće primećuje da Dragoslav Stojanović u vreme ovog incidenta nije video Ramusha Haradinaja 10 godina. S obzirom na to, Veće konstatuje da taj iskaz nije dovoljan da bi ono van razumne sumnje zaključilo da je lice s kojim je Dragoslav Stojanović imao susret zapravo bio Ramush Haradinaj.⁷²⁰

193. Otpribliže u 15:00 časova, nakon što su prestala batinjanja, Nasim Haradinaj je obavestio Mijata, Dragoslava i Veselina da će biti pušteni na slobodu.⁷²¹ Nasim je Dragoslavu dao i tabletu protiv bolova, a Hilmi Haradinaj (otac Ramusha Haradinaja) mu je doneo osveženje.⁷²² Mijat Stojanović je zatim otišao s Nasimom Haradinajem i još jednim vojnikom da uzme jedan od

⁷¹⁴ Dragoslav Stojanović, DP P409 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 1886, 1897, 1920.

⁷¹⁵ Dragoslav Stojanović, DP P409 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 1847, 1887-1888, 1915.

⁷¹⁶ Dragoslav Stojanović, DP P409 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 1886-1888, 1920-1921, 1934-1935.

⁷¹⁷ Dragoslav Stojanović, DP P409 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 1886, 1933.

⁷¹⁸ Dragoslav Stojanović, DP P409 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 1886, 1915, 1920.

⁷¹⁹ Dragoslav Stojanović, DP P409 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 1886, 1920.

⁷²⁰ V. Dragoslav Stojanović, DP P409 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 1886-1888, 1893, 1930-1934.

⁷²¹ Mijat Stojanović, DP P421 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 2034, 2096-2097; v. takođe DP P425, str. 3; DP P443, str. 20-21; DP P445, str. 11; DP P446, str. 24; DP P448, str. 5.

⁷²² Mijat Stojanović, DP P421 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 1989, 2067-2068, 2096, 2098; Veselin Stijović, DP P493 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 2136.

automobila koji su Mijat i njegovi pratioci vozili tog jutro.⁷²³ Dok je odlazio s imanja Smajla Haradinaja, Mijat Stojanović je u dvorištu video Ramusha Haradinaja kako stoji sa svojim ocem.⁷²⁴ U dokazima nema indicija da je Mijatu bilo naređeno da gleda u zemlju i da se ne osvrće levo i desno dok je odlazio s imanja, kao što mu je bilo naređeno kada je dolazio na imanje.⁷²⁵ Mijata su zatim odveli do vozila lada 1200, koje je tada bilo parkirano na puteljku koji je vodio do kuće Ramusha Haradinaja.⁷²⁶ Pošto vozilo nije moglo da se upotrebi,⁷²⁷ Mijat i lica koja su ga zarobila vratili su se u kuću Smajla Haradinaja po Veselina i Dragoslava.⁷²⁸

194. Posle Mijatovog povratka, Hilmi Haradinaj je njemu, Veselinu i Dragoslavu ponovo ponudio hranu i piće.⁷²⁹ Zatim ih je Nasim Haradinaj vratio u kuću Stojanovića kako bi on i njegovi ljudi pretražili imanje i videli ima li oružja.⁷³⁰ Kada nisu pronašli oružje, Mijata, Dragoslava i Veselina su vezali, stavili im poveze na oči i odveli ih u izbeglički logor u Babaloću, gde im je ukazana medicinska pomoć.⁷³¹ Ceo ovaj incident trajao je otprilike od 09:00 do 17:00

⁷²³ Dragoslav Stojanović, DP P409 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 1893-1894; Mijat Stojanović, DP P421 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 2034; v. takođe DP P425, str. 4; DP P443, str. 20-21; DP P445, str. 11; DP P446, str. 24; DP P448, str. 5; Veselin Stijović, DP P493 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 2141.

⁷²⁴ Mijat Stojanović, DP P421 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 2035-2036, 2067, 2069.

⁷²⁵ V. gore, par. 188.

⁷²⁶ Mijat Stojanović, DP P421 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 2035; v. takođe DP P425, str. 3.

⁷²⁷ Dragoslav Stojanović, DP P409 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 1894; Mijat Stojanović, DP P421 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 2035-2036; v. takođe DP P425, str. 3; DP P443, str. 20-21; DP P445, str. 11; DP P446, str. 24; DP P448, str. 5; Veselin Stijović, DP DP P493 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 2141.

⁷²⁸ Mijat Stojanović, DP P421 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 2036-2037; v. takođe DP P425, str. 3; Veselin Stijović, DP P493 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 2141.

⁷²⁹ Dragoslav Stojanović, DP P409 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 1894, 1935; Mijat Stojanović, DP P421 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 2037.

⁷³⁰ Dragoslav Stojanović, DP P409 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 1894-1895; DP P413, str. 5; Mijat Stojanović, DP P421 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 2037-2038; v. takođe DP P425, str. 3; DP P443, str. 21; DP P445, str. 12; DP P446, str. 24; DP P448, str. 6; Veselin Stijović, DP P493 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 2141.

⁷³¹ Dragoslav Stojanović, DP P409 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 1895-1897; DP P413, str. 5; Mijat Stojanović, DP P421 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 2034, 2038, 2041-2043; v. takođe Marijana Anđelković, DP P441 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 660; DP P425, str. 3-4; DP P443,

časova.⁷³² Dragoslav je kasnije zbog povreda prebačen u bolnicu, najpre u Peći, a kasnije u Prištini. Od povreda je imao rasprsnut želudac, slezinu i duodenum. Operisan je u Prištini i nekoliko dana je bio na intenzivnoj nezi.⁷³³

(iii) Novak Stijović i Staniša Radošević

195. Novak Stijović je rekao da su 22. aprila 1998. godine on, Staniša Radošević i Stanišina majka Rosanda (dalje u tekstu: Rosa), svi po nacionalnosti Srbi s Kosova, krenuli zajedno iz Dečana svojim kućama: Novak Stijović crvenim jugom u Požar, a Staniša Radošević s majkom u sivoj ladi u Dašinovac.⁷³⁴ Otprilike u 10:30 časova, u Požaru u opštini Dečani zaustavili su ih naoružani seljani koji su u njih uperili puške.⁷³⁵ Neki od njih su nosili uniforme i oznake OVK, dok su drugi bili u civilnoj odeći.⁷³⁶ Novak Stijović je prepoznao neke od tih ljudi, među njima Kujtima Berishu i Jusufa, čijeg se prezimena ne seća.⁷³⁷ Vojnici su im rekli na srpskom jeziku da više nemaju šta da traže u svojim kućama i da ne mogu da se vrate.⁷³⁸ Novak Stijović je rekao da

---

str. 21; DP P445, str. 11-12; DP P446, str. 24; DP P448, str. 5-6; Veselin Stijović, DP P493 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 2143, 2145-2147.

⁷³² Dragoslav Stojanović, DP P409 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 1900; DP P413, str. 3; DP P417, str. 1; DP P443, str. 20; DP P445, str. 11; DP P446, str. 24; DP P448, str. 5.

⁷³³ Zoran Stijović, DP P121, par. 51; Staniša Radošević, DP P307 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 960; Dragoslav Stojanović, DP P409 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 1873, 1889, 1898-1903; DP P413, str. 3, 5; DP P417, str. 1; DP P418; Mijat Stojanović, DP P421 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 2042; v. takođe DP P425, str. 4; Marijana Anđelković, DP P441 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 507, 509; DP P443, str. 21; DP P445, str. 12; DP P446, str. 25; DP P448, str. 6; Novak Stijović, DP P492 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 7144; Veselin Stijović, DP P493 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 2148.

⁷³⁴ Novak Stijović, DP P491 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 7145-7146 (govori o 21. aprilu); DP P445, str. 13; DP P446, str. 1-2; DP P448, str. 6 (poslednja tri dokazna predmeta govore o 22. aprilu). Budući da Staniša Radošević takođe upućuje na 22. april 1998. godine, Veće prihvata da su se ti događaji dogodili 22. aprila 1998. godine, v. dole, par. 199, v. takođe dole, par. 198.

⁷³⁵ Marijana Anđelković, DP P440 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 587-590; DP P445, str. 13-15; DP P446, str. 1-2; DP P448, str. 6-7. V. takođe DP P443, str. 21; DP P448, str. 3; Novak Stijović, DP P491 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 7147.

⁷³⁶ Novak Stijović, DP P491 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 7149, 7168.

⁷³⁷ DP P445, str. 13; DP P446, str. 2; DP P448, str. 6; Novak Stijović, DP P491 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 7149.

⁷³⁸ Novak Stijović, DP P491 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 7150, 7157.

je Jusuf bio taj koji je naredio da ih odvezu u Glođane.⁷³⁹ To troje ljudi su odvezeni u pravcu Glođana u svojim automobilima, pod nadzorom vojnika OVK.⁷⁴⁰

196. Kada su stigli u Glođane, tamo je bilo od 30 do 50 vojnika OVK, većinom naoružanih i u uniformama.⁷⁴¹ Zaustavili su se pored jedne kuće koja je izgledala kao privatna na ulazu u selo koji je bio najbliže Rzniću.⁷⁴² Čim su Novak Stijović i Staniša Radošević izašli iz automobila, ta lica u uniformama počela su da ih udaraju nogama i rukama, kao i kundacima i pušćanim cevima, i to je, po proceni Novaka Stijovića, trajalo 20-30 minuta.⁷⁴³ Staniša Radošević je zadobio povredu usled koje je krvario iz potiljka, a Novak Stijović misli da je Staniša Radošević na nekoliko trenutaka izgubio svest.⁷⁴⁴ Rosandu, majku Staniše Radoševića, nisu dirali.⁷⁴⁵ Muškarci iz te grupe pitali su Novaka Stijovića i Stanišu Radoševića kuda idu i zašto. Kada je Novak Stijović odgovorio da bi želeli da idu kući, ti ljudi su im rekli da više ne mogu da idu svojim kućama i da treba da idu u Srbiju.⁷⁴⁶ Ti ljudi su ih pitali za snage policije, gde se nalaze i koliko ih ima, ko su komandiri stanica policije u Dečanima i Rzniću i koji policajci su odgovorni za otvaranje vatre na kosovske Albance 24. marta 1998. godine.⁷⁴⁷ Prema iskazu Novaka Stijovića, nakon ispitivanja, on i Staniša Radošević su licima koja su ih zarobila rekli da svaki od njih kod kuće ima po lovačku pušku.⁷⁴⁸ Stanišu Radoševića su pustili da donese te lovačke puške i dali su mu bedž OVK da ga koristi kao propusnicu.⁷⁴⁹

197. Ti ljudi su pitali Novaka Stijovića da li ima rođake u policiji.⁷⁵⁰ Kada su ih pitali da li u policiji ima nekoga iz njihovog sela, Novak Stijović i Rosa Radošević su odgovorili da je samo

⁷³⁹ Novak Stijović, DP P491 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 7188.

⁷⁴⁰ DP P445, str. 13; DP P446, str. 1-2; DP P448, str. 6; Novak Stijović, DP P491 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 7149-7151.

⁷⁴¹ Novak Stijović, DP P491 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 7151.

⁷⁴² Novak Stijović, DP P491 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 7161.

⁷⁴³ DP P445, str. 13; DP P446, str. 2; DP P448, str. 3, 6; Novak Stijović, DP P491 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 7151, 7189.

⁷⁴⁴ Novak Stijović, DP P491 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 7153.

⁷⁴⁵ Novak Stijović, DP P491 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 7145-7146, 7153.

⁷⁴⁶ DP P445, str. 13; DP P446, str. 2; DP P448, str. 6; Novak Stijović, DP P491 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 7151-7153.

⁷⁴⁷ Novak Stijović, DP P491 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 7152, 7174, 7192.

⁷⁴⁸ DP P445, str. 13; DP P446, str. 1-2; DP P448, str. 6; Novak Stijović, DP P491 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 7153.

⁷⁴⁹ DP P445, str. 14; DP P446, str. 2; DP P448, str. 6; Novak Stijović, DP P491 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 7154, 7156, 7158.

⁷⁵⁰ Novak Stijović, DP P491 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 7173, 7191-7192.

jedan seljanin pripadnik policije – Vukičević iz policije u Dečanima; lica koja su ih zarobila već su znala za njega.⁷⁵¹ Ti ljudi su Novaka Stijovića i Rosandu zaključali u jednoj maloj sobi.⁷⁵² Otprilike u 14:15 časova, došao je jedan vojnik i rekao vojnicima koji su bili s Novakom Stijovićem i Rosom Radošević da je Staniša Radošević doneo jednu pušku i predao je u Požaru i da je otišao u Dečane da donese drugu.⁷⁵³ Novak Stijović i Rosa Radošević su pušteni na slobodu oko 15:00 časova, nakon što su u zatočenju proveli otprilike sat i po.⁷⁵⁴ Ti ljudi su im rekli da mogu da idu kuda hoće, samo ne kući.⁷⁵⁵

198. Otac Novaka Stijovića, Kostadin (dalje u tekstu: Kojo) Stijović iz Požara,⁷⁵⁶ prijavio je Marijani Anđelković da je njegov sin bio pretučen kada je 22. aprila 1998. godine došao po njega.⁷⁵⁷

199. Suštinu iskaza Novaka Stijovića potkrepljuje iskaz Staniše Radoševića, koji je u svedočenju rekao da su njega, njegovu majku i Novaka Stijovića 22. aprila 1998. godine zaustavili u Požaru, odveli u Glođane i tukli ih na ulici.⁷⁵⁸ Staniša Radošević je u svedočenju rekao da su posle toga njega i Novaka Stijovića odveli u jednu zgradu, gde su ih ispitivali i dalje tukli.⁷⁵⁹ Jedno lice iz te grupe, koje je stiglo ranije, ispitivalo je Stanišu Radoševića i pitalo ga, između ostalog, da li poseduje pušku, gde se nalaze policajci, a gde vojska.⁷⁶⁰ Prema iskazu Staniše Radoševića, on i Novak Stijović su odgovorili da nemaju nikakvo oružje. Staniša Radošević je rekao da ima pištolj i lovačku pušku zato što se nekada bavio lovom.⁷⁶¹ Tokom unakrsnog ispitivanja, Staniša Radošević je rekao da je tim ljudima odgovorio da njihovi očevi –

⁷⁵¹ DP P445, str. 14; DP P446, str. 1-2; DP P448, str. 6-7; Novak Stijović, DP P491 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 7190-7192.

⁷⁵² Novak Stijović, DP P491 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 7154, 7191-7192.

⁷⁵³ DP P445, str. 14; DP P446, str. 1-2; DP P448, str. 7.

⁷⁵⁴ DP P445, str. 14; DP P446, str. 1-2; DP P448, str. 7; Novak Stijović, DP P491 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 7154.

⁷⁵⁵ Novak Stijović, DP P491 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 7154-7155.

⁷⁵⁶ Zoran Stijović, DP P121, par. 51; DP P445, str. 15; DP P446, str. 3; DP P448, str. 7.

⁷⁵⁷ DP P445, str. 15; DP P446, str. 5; DP P448, str. 7.

⁷⁵⁸ Staniša Radošević, DP P306 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 960-969, 971-974, 981-982, 1020, 1027-1029, 1035-1039, 1050-1059, 1074-1075. V. takođe svedok 28, DP P358, par. 51-52; Zoran Stijović, DP P121, par. 51.

⁷⁵⁹ Staniša Radošević, DP P306 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 982-983, 1051-1054.

⁷⁶⁰ Staniša Radošević, DP P306 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 983, 1051.

⁷⁶¹ Staniša Radošević, DP P306 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 983.

odnosno, otac Novaka Stijovića i otac Staniše Radoševića – imaju lovačke puške.⁷⁶² Prema iskazu Staniše Radoševića, lice koje ga je ispitivalo poslalo ga je u Dašinovac u opštini Dečani da donese te dve puške “za Novaka i za [njega]” i dalo mu je bedž OVK kako bi mogao bezbedno da se kreće.⁷⁶³ Iako dokazi u vezi s ovim pitanjem nisu uvek potpuno jasni, Veće to tumači kao da su ga poslali da donese pušku i od Novakovog i od svog oca (Staniše Radoševića).⁷⁶⁴ Lice koje je ispitivalo Stanišu Radoševića zapretilo mu je da će, ako ne preda te dve puške, ubiti Novaka Stijovića i majku Staniše Radoševića.⁷⁶⁵

200. Staniša Radošević je došao u svoju prodičnu kuću u Dašinovcu.⁷⁶⁶ Njegov otac Slobodan Radošević bio je kod kuće.⁷⁶⁷ Nosio je maskirnu jaknu.⁷⁶⁸ Staniša Radošević je u svedočenju rekao da je objasnio šta se dogodilo i da mu je otac dao karabin kako bi Novaka Stijovića i majku Staniše Radoševića izvukao žive.⁷⁶⁹ Slobodan Radošević je rekao Staniši Radoševiću da se ne vraća direktno u Glođane, već da ide u Dečane po drugu pušku.⁷⁷⁰ Staniša Radošević je jednu lovačku pušku ostavio kod svog oca.⁷⁷¹ Staniša Radošević je potvrdio da su u kući njegovog oca bile dve puške, ali pošto je lice koje ga je ispitivalo tražilo od njega samo jednu, Staniša Radošević je samo jednu i uzeo.⁷⁷² Njegov otac je znao kako da rukuje puškom, pošto je nekada lovio.⁷⁷³ Njegov otac je rekao da će, kad padne mrak, pokušati da se izvuče i kroz šumu ode do Dečana.⁷⁷⁴

201. Staniša Radošević je napustio Dašinovac i krenuo u Dečane.⁷⁷⁵ Usput je, u zaseoku Bandera, svratio do kuće oca Novaka Stijovića kako bi uzeo drugu pušku, ali tamo nije nikoga

⁷⁶² Staniša Radošević, DP P306 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 1059.

⁷⁶³ Staniša Radošević, DP P306 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 983-985, 987, 1018, 1021, 1059, 1075. V. takođe svedok 28, DP P358, par. 52.

⁷⁶⁴ V. Staniša Radošević, DP P306 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 983, 1075.

⁷⁶⁵ Staniša Radošević, DP P306 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 983.

⁷⁶⁶ Staniša Radošević, DP P306 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 984.

⁷⁶⁷ Staniša Radošević, DP P306 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 984.

⁷⁶⁸ Staniša Radošević, DP P306 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 1076.

⁷⁶⁹ Staniša Radošević, DP P306 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 984-985.

⁷⁷⁰ Staniša Radošević, DP P306 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 985.

⁷⁷¹ Staniša Radošević, DP P306 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 1075.

⁷⁷² Staniša Radošević, DP P306 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 1075.

⁷⁷³ Staniša Radošević, DP P306 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 1075-1076.

⁷⁷⁴ Staniša Radošević, DP P306 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 985.

⁷⁷⁵ Staniša Radošević, DP P306 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 985, 992; DP P314.

našao.⁷⁷⁶ U tom zaseoku zaustavila su ga tri naoružana muškarca u civilnoj odeći.⁷⁷⁷ Jedan od njih se zvao Čauš.⁷⁷⁸ Staniša Radošević je objasnio Čaušu šta se dogodilo, da je morao da se vrati u Glodane da preda dve puške kako bi njegova majka i Novak Stijović bili pušteni na slobodu.⁷⁷⁹ Objasnio je da već ima jednu pušku i da mora da ide u Dečane da donese drugu.⁷⁸⁰ Čauš je sa Stanišom Radoševićem u svom automobilu otišao u Požar da obezbedi da Stanišu Radoševića propuste kako bi uzeo drugu pušku.⁷⁸¹ U Požaru, vojnici koje je Staniša Radošević sreo ranije dozvolili su mu, posle kratke rasprave, da nastavi za Dečane.⁷⁸² Međutim, pre nego što je nastavio, Staniša Radošević je pušku predao Čaušu.⁷⁸³

202. Staniša Radošević je u svedočenju rekao da ga je u Dečanima jedan policajac odveo u dom zdravlja da mu zašiju i previju ranu.⁷⁸⁴ Posle toga, oko 14:00 ili 15:00 časova, otišao je u stanicu policije da dâ izjavu i obavešten je da je jedan policajac, vraćajući se iz Dečana u Đakovicu, naišao na njegovu majku i Novaka Stijovića koji su pešačili putem ka Dečanima, blizu sela Prilep.⁷⁸⁵

(iv) Slobodan Radošević, Miloš Radunović, Milica Radunović i porodica Marković

203. Prema iskazu iz druge ruke koji je dao svedok 28, većina kosovskih Srba je, nakon što je OVK 21. aprila 1998. godine zauzeo Dašinovac u opštini Dečani,⁷⁸⁶ napustila svoje domove, ali su Slobodan Radošević i Miloš Radunović ostali u svom selu s ostalim seljanima, naime Milicom

⁷⁷⁶ Staniša Radošević, DP P306 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 1061-1062, 1068-1069.

⁷⁷⁷ Staniša Radošević, DP P306 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 985, 1043, 1062.

⁷⁷⁸ Staniša Radošević, DP P306 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 985.

⁷⁷⁹ Staniša Radošević, DP P306 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 985.

⁷⁸⁰ Staniša Radošević, DP P306 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 985.

⁷⁸¹ Staniša Radošević, DP P306 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 985-986.

⁷⁸² Staniša Radošević, DP P306 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 986-987, 992, 1043-1044; DP P314.

⁷⁸³ Staniša Radošević, DP P306 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 985, 1021.

⁷⁸⁴ Staniša Radošević, DP P306 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 987.

⁷⁸⁵ Staniša Radošević, DP P306 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 987-988, 991; DP P314.

⁷⁸⁶ V. gore, par. 151.

Radunović i porodicom Marković.⁷⁸⁷ Dana 22. aprila 1998. godine, Staniši Radoševiću, sinu Slobodana Radoševića, nije dozvoljeno da se vrati u Dašinovac kako bi pronašao svog oca.⁷⁸⁸

204. Veću su iz raznih izvora predočeni i drugi dokazi iz druge ruke da su lica koja su ostala u Dašinovcu, a koja se pominju u prethodnom paragrafu, nestala.⁷⁸⁹ Srbin Nebojša Avramović, kriminalistički tehničar,⁷⁹⁰ lično je razgovarao s porodicama koje su prijavile nestanak Slobodana Radoševića i Miloša Radunovića zbog toga što su njihovi sinovi bili pripadnici MUP.⁷⁹¹ Zoran Stijović, službenik RDB,⁷⁹² posvedočio je da su, na osnovu informacija dobijenih od Vlade Mirčića, operativca RDB iz Dečana, Slobodan Radošević, Miloš Radunović i supruga Miloša Radunovića ubijeni. On nije naveo potkrepu za ovu tvrdnju.⁷⁹³

205. Rrustem Tetaj je u svedočenju rekao da je čuo “dve različite verzije” u vezi s nestankom dvojice kosovskih Srba, “Miloša” i “Slobodana” iz sela Dašinovac.⁷⁹⁴ Deli Lekaj, komandant OVK u selu Ljumbarda u opštini Dečani, rekao je Rrustemu Tetaju da je on, Deli Lekaj, s nekoliko vojnika OVK ušao u Slobodanovu kuću u Dašinovcu da je opljačka, verujući da je kuća prazna. U kući je došlo do razmene vatre i Slobodan je ubijen.⁷⁹⁵ Rrustem Tetaj je kasnije video da je Deli Lekaj ranjen, a navodno ga je ranio Slobodan.⁷⁹⁶

206. Po drugoj verziji koju je Rrustem Tetaj rekao da je čuo,⁷⁹⁷ ti isti vojnici OVK približavali su se toj istoj kući. Kosovski Srbin po imenu Slobodan, koji je video vojnike, zamolio je drugog kosovskog Srbina koji se zvao Miloš da uđe s njim u kuću. Slobodan je pucao i ranio jednog

⁷⁸⁷ Svedok 28, DP P358, par. 51; Nebojša Avramović, DP P451, par. 13.

⁷⁸⁸ Svedok 28, DP P358, par. 52.

⁷⁸⁹ Marijana Anđelković, DP P440 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 525-526, 599, 662; DP P443, str. 6, 19; DP P445, str. 17; DP P448, str. 3, 8, 12; Nebojša Avramović, DP P449 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 6602. Za bračni par Radunović, v. takođe DP P369, str. 8-9, 16, 19; svedok 69, DP P370, par. 64.

⁷⁹⁰ Nebojša Avramović, DP P449 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 6591; Nebojša Avramović, DP P451, par. 7.

⁷⁹¹ Nebojša Avramović, DP P449 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 6602, 6605.

⁷⁹² Zoran Stijović, T. 537; Zoran Stijović, DP P121, par. 2; Zoran Stijović, DP P122 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 8871, 9096.

⁷⁹³ Zoran Stijović, DP P121, par. 51.

⁷⁹⁴ Rrustem Tetaj, DP P75 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 3696-3697; Rrustem Tetaj, DP P77, par. 31.

⁷⁹⁵ Rrustem Tetaj, DP P75 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 3697-3698, 3768; Rrustem Tetaj, DP P77, par. 31.

⁷⁹⁶ Rrustem Tetaj, DP P75 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 3768-3769.

⁷⁹⁷ Rrustem Tetaj, DP P75 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 3698-3699.

vojnika OVK, a kasnije su ta dvojica kosovskih Srba odvedena Haradinaju i Balaju u Glođane.⁷⁹⁸ Tamo je Balaj, kada je čuo da je ranjen vojnik OVK, Slobodanu pucao u nogu. Haradinaj je naredio da tu dvojicu ljudi odvedu u Prilep u opštini Dečani, kako bi se priključili sopstvenim snagama. Pripadnici OVK u Prilepu, plašeći se odmazde zbog ranjavanja Slobodana, vratili su tu dvojicu u Dašinovac. Svedok je čuo kako ljudi govore da su ta dva kosovska Srbina dva dana kasnije pronađena mrtva ispred svojih kuća u Dašinovcu.⁷⁹⁹

207. Veće je u dokaze uvrstilo i izjave koje je srpskoj policiji navodno dao zarobljeni pripadnik OVK Bekim Kalimashi.⁸⁰⁰ U tim izjavama se govori o učešću Bekima Kalimashija u otmici jedne grupe ljudi iz Dašinovca od strane OVK, koji su, kako se navodi u tim izjavama, bili kosovski Srbi s tog konkretnog područja.⁸⁰¹ Prema izjavi koja se pripisuje Bekimu Kalimashiju, otete ljude su odveli u Jablanicu i pritvorili ih, a zabeleženo je da je Kalimashi čuo da su ih maltretirali i ubili.⁸⁰²

208. Veće je, da bi ocenilo dokaznu vrednost navodnih izjava Bekima Kalimashija, ispitalo okolnosti u kojima su te izjave date. Kaže se da su te i druge izjave službenicima SUP Đakovica dala lica koja su bila u grupi od 10 do 12 kosovskih Albanaca koje je policija uhapsila 3. septembra 1998. godine u selu Kodralija.⁸⁰³ Radovan Zlatković iz SUP Đakovica posvedočio je da su dvojica policajaca, po njegovom naređenju, obavila razgovore s Bekimom Kalimashijem i Zenelom Alijom.⁸⁰⁴ On je u svedočenju rekao da je bio prisutan sve vreme tih razgovora, koji su trajali dva-tri dana,⁸⁰⁵ ali je takođe rekao da nije sve vreme bio tamo.⁸⁰⁶ Nijedno od lica čija se imena pojavljuju u izjavama datim službenicima SUP Đakovica nije svedočilo pred Većem. U vreme obavljanja razgovora, Rade Vlahović, jedan od ljudi koji su uzimali izjave, verovao je da

⁷⁹⁸ Rrustem Tetaj, DP P75 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 3697.

⁷⁹⁹ Rrustem Tetaj, DP P75 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 3698. Rrustem Tetaj se saglasio s navodom da je bilo puno glasina u vezi sa "Slobodanovom" i "Miloševom" sudbinom, Rrustem Tetaj, DP P75 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 3768.

⁸⁰⁰ DP P369, str. 18; DP P390; DP P391; Nebojša Avramović, DP P451, par. 23, 25.

⁸⁰¹ DP P369, str. 18; DP P390, str. 3; DP P391, str. 4; Nebojša Avramović, DP P451, par. 33.

⁸⁰² DP P369, str. 18; DP P390, str. 3-4; DP P391, str. 5.

⁸⁰³ Radovan Zlatković, DP P373, par. 45-46; Radovan Zlatković, DP P371 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 7014; Nebojša Avramović, DP P451, par. 23-24; DP P387; DP P388; DP P389; DP P390; DP P391; DP D179, DP D180, DP D189; DP D190.

⁸⁰⁴ Radovan Zlatković, DP P371 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 6940-6943, 6969; Radovan Zlatković, DP P373, par. 51.

⁸⁰⁵ Radovan Zlatković, DP P373, par. 52.

⁸⁰⁶ Radovan Zlatković, DP P371 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 6955-6956.

su njegove roditelje oteli pripadnici OVK.⁸⁰⁷ Radovan Zlatković je u svedočenju rekao da je policajcima naložio da postavljaju pitanja na albanskom jeziku i da je beležio odgovore koje su mu oni prevodili.⁸⁰⁸ Međutim, on je rekao i to da lično nije vodio beleške, da su ljudi koji su obavljali razgovore vodili beleške i da je on na tom predmetu radio na osnovu tih beležaka.⁸⁰⁹ Izjave su zabeležene na srpskom jeziku, iako su razgovori obavljani na albanskom jeziku, pošto Bekim Kalimashi nije govorio srpski, a Zenel Alija je govorio “malo”.⁸¹⁰ Jedna od izjava koje se pripisuju Bekimu Kalimashiju nije potpisana.⁸¹¹ Veće neće dalje razmatrati tu nepotpisanu izjavu.

209. Veće je takođe uvrstilo u dokaze službene beleške s razgovora koje su službenici RDB obavili sa Zenelom Alijom i Lulom (Ljulj, Luli) Musajem, koji su takođe bili u grupi ljudi koji su uhapšeni 3. septembra 1998. godine.⁸¹² Bogdan Tomaš je u svedočenju rekao da su ti razgovori obavljani 7. septembra 1998. godine.⁸¹³ On je takođe rekao da su on i njegov kolega iskoristili zakonski predviđenu mogućnost da s dotičnim licima obave razgovore tokom tri dana, odnosno 7, 9. i 10. septembra 1998. godine.⁸¹⁴ Međutim, u službenim beleškama pripremljenim posle tih razgovora pominju se samo razgovori koji su sa Zenelom Alijom obavljani 9. i 10. septembra 1998, a sa Lulom (Ljulj, Luli) Musajem 8. i 9. septembra 1998. godine.⁸¹⁵

210. Gorenavedena pitanja stvaraju sumnju u pouzdanost tih izjava i službenih beleški. Među dokazima se nalaze i sledeće izjave: izjava koju je Lul (Ljulj, Luli) Musaj 9. novembra 1999. godine dao Komisiji za ratne zločine u Dečanima, u kojoj se navodi da je 5. septembra 1998. godine pretučen u SUP Đakovica i da je premlaćivanje trajalo 10 dana,⁸¹⁶ još jedna izjava Lule (Ljulj, Luli) Musaja, data u julu 2006. godine, u kojoj se navode dalje pojedinosti o tim istim

⁸⁰⁷ Nebojša Avramović, DP P450 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 6631.

⁸⁰⁸ Radovan Zlatković, DP P373, par. 51.

⁸⁰⁹ Radovan Zlatković, DP P371 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 6942-6943.

⁸¹⁰ Radovan Zlatković, DP P371 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 6940-6943, 6969; Radovan Zlatković, DP P373, par. 51. Bogdan Tomaš iz Državne bezbednosti, koji je kasnije obavio razgovore sa Zenelom Alijom i Lulom (Ljulj, Luli) Musajem, rekao je u svedočenju da su razgovori vođeni na albanskom jeziku zato što je pretpostavljao da lica s kojima su obavljani razgovori nisu posedovala potreban nivo poznavanja srpskog jezika, Bogdan Tomaš, DP P336 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 6218-6219.

⁸¹¹ DP P390, uvršten i kao DP D189.

⁸¹² DP P339; DP P340. V. takođe DP P341.

⁸¹³ Bogdan Tomaš, DP P338, par. 22; Bogdan Tomaš, DP P336 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 6192.

⁸¹⁴ Bogdan Tomaš, DP P336 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 6189-6190.

⁸¹⁵ DP P339; DP P340.

dogadajima,⁸¹⁷ kao i izjava koju je Zenel Alija dao u maju 2006. godine i u kojoj se navodi da su on i drugi, uključujući Bekima Kalimashija, bili zlostavljani tokom hapšenja 3. septembra 1998. godine i da su Zenela Aliju mučili i primorali da potpiše izjave tokom kasnijeg zatočenja u SUP Đakovica.⁸¹⁸ Ti navodi, zajedno sa sumnjama iznetim u prethodnim paragrafima, pokreću ozbiljna pitanja u pogledu pouzdanosti izjava Bekima Kalimashija i Zenela Alije datih SUP Đakovica i službenih beleški o razgovorima obavljenim sa Zenelom Alijom i Lulom (Ljulj, Luli) Musajem. U tim okolnostima, Veće ne pridaje nikakvu težinu informacijama sadržanim u tim izjavama, kao ni u službenim beleškama o tim razgovorima.

211. Ako se ponovo osvrnemo na incident sa Slobodanom Radoševićem i Milošem Radunovićem, sin Slobodana Radoševića, Staniša Radošević,⁸¹⁹ dao je nekoliko iskaza o tome šta je čuo da se dogodilo njegovom ocu. On je od neimenovanog prijatelja čuo da je taj prijatelj otišao od kuće kada su pored njega u dva vozila prošli pripadnici OVK u uniformi, vozeći Slobodana Radoševića i Miloša Radunovića.⁸²⁰ Prema iskazu Staniše Radoševića, taj prijatelj je pokušao da spreči pripadnike OVK da odvedu tu dvojicu ljudi, pa je pretučen.⁸²¹ Iz iskaza tog prijatelja, kako ga je preneo Staniša Radošević, nije jasno da li je taj prijatelj video da li su ta dva čoveka tukli.⁸²² Prema iskazu Staniše Radoševića, pripadnici OVK odvezli su se s tom dvojicom ljudi u pravcu Požara.⁸²³ Staniši Radoševiću je taj prijatelj rekao i da je čuo glasine da su Slobodana Radoševića i Miloša Radunovića kasnije ubili i bacili ih pored puta blizu mesta koje se zove "Linkin Put".⁸²⁴ Prema iskazu Staniše Radoševića, kada je njegov prijatelj otišao tamo da to

---

⁸¹⁶ DP D182, str. 1-2.

⁸¹⁷ DP D183.

⁸¹⁸ DP D184, str. 1-3.

⁸¹⁹ Staniša Radošević, DP P310, str. 1.

⁸²⁰ Staniša Radošević, DP P306 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 1001-1003, 1006, 1082, 1086-1087; Staniša Radošević, DP P307 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 996-999.

⁸²¹ Staniša Radošević, DP P306 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 1002-1003, 1006; Staniša Radošević, DP P307 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 996-999.

⁸²² Staniša Radošević, DP P306 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 1005, 1081.

⁸²³ Staniša Radošević, DP P306 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 1001-1002, 1006, 1082, 1087-1088.

⁸²⁴ Staniša Radošević, DP P306 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 1006.

proveri, našao je tela koja su se već raspadala, pa je lopatom koju je poneo preko njih nabacao malo zemlje.⁸²⁵

212. Staniša Radošević je takođe govorio o iskazu jednog drugog prijatelja, Slaviše Markovića. Staniša Radošević je posvedočio da je dan nakon njegovog maltretiranja,⁸²⁶ Slaviša Marković došao iz Dašinovca i rekao mu da je njegov otac, Slobodan Radošević, “najverovatnije” zarobljen i ubijen.⁸²⁷ Slaviša Marković je Staniši Radoševiću rekao da je bilo “veliko pucanje” oko 19:00 ili 19:30 časova, što je Staniša Radošević pripisao napadu na kuću svog oca.⁸²⁸ Prema iskazu Staniše Radoševića, Slaviša Marković je to pripisao “teroristima” OVK.⁸²⁹ Staniša Radošević je bio ubeđen da to nije mogao da uradi niko drugi budući da su pripadnici OVK bili jedini kojima je bilo dozvoljeno kretanje na tom području.⁸³⁰

213. Staniša Radošević je takođe čuo razne glasine o sudbini svog oca.⁸³¹ Prema jednoj od tih glasina, Slobodana Radoševića i Miloša Radunovića su odveli u selo Prilep i u nekom trenutku su bili ranjeni.⁸³² Prema toj glasini, meštani sela Prilep nisu želeli da im dozvole da tamo ostanu iz straha da će njih okriviti za ono što se dogodilo.⁸³³ Tu dvojicu ljudi su zatim odveli u Glođane i oni su potom umrli, ili tamo ili u selu Dašinovac.⁸³⁴ Prema jednoj drugoj glasini, njih su ispitivali i ranili u Glođanu, a zatim su ih odveli u Prilep u opštini Dečani, a na kraju u Dašinovac, gde su ubijeni ili su ostavljeni da iskrvare na smrt.⁸³⁵ Staniša Radošević je dodao da je čuo još jednu glasinu da je Deli Lekaj, pripadnik OVK u Glođanu, učestvovao u hapšenju, a možda i u ubistvu njegovog oca.⁸³⁶

⁸²⁵ Staniša Radošević, DP P306 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 1006; Staniša Radošević, DP P307 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 996, 998.

⁸²⁶ V. gore, par. 195-202.

⁸²⁷ Staniša Radošević, DP P306 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 988, 1016.

⁸²⁸ Staniša Radošević, DP P306 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 988.

⁸²⁹ Staniša Radošević, DP P306 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 988-989.

⁸³⁰ Staniša Radošević, DP P306 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 989.

⁸³¹ V. takođe Staniša Radošević, DP P306 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 995, 1017.

⁸³² Staniša Radošević, DP P306 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 1084-1085.

⁸³³ Staniša Radošević, DP P306 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 1084.

⁸³⁴ Staniša Radošević, DP P306 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 1084.

⁸³⁵ Staniša Radošević, DP P306 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 1007.

⁸³⁶ Staniša Radošević, DP P306 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 1004.

214. Veće primećuje da ovi iskazi o sudbini gorepomenutih lica koja su poslednji put viđena u Dašinovcu⁸³⁷ predstavljaju glasine, najvećim delom brojne i iz neimenovanih izvora. Oni stoga nisu pouzdani. Neka od lica čiji su iskazi razmotreni gore, kao što je Deli Lekaj, možda su bila lično zainteresovana da umanje ili pogrešno predstave sopstveno učešće u događajima. Tužilaštvo nije predočilo nikakve direktne dokaze o tome šta se dogodilo s nestalim licima nakon što su ona ostala u Dašinovcu. Veće primećuje i da se razni iskazi koji su razmotreni znatno razlikuju u nekim delovima i da jedan drugom protivreče. Na osnovu dokaza, nema dovoljno osnova za zaključak o okolnostima pod kojima su ta lica umrla. Kada je reč o Slobodanu Radoševiću, Veće uzima u obzir i svedočenje njegovog sina Staniše Radoševića,⁸³⁸ koji se setio da je Slobodan Radošević nosio maskirnu jaknu i da je imao lovačku pušku onog dana kada ga je poslednji put video.⁸³⁹ To, u najmanju ruku, budi razumnu sumnju u to da li je Slobodan Radošević aktivno učestvovao u neprijateljstvima kada je umro.

215. Srpski istražitelji su posmrtno ostatke pronađene kod Dašinovca u opštini Dečani pripisali Slobodanu Radoševiću i Milošu Radunoviću.⁸⁴⁰ U izveštaju o uviđaju koji su sačinili srpski istražitelji navode se pojedinosti o rezultatima obdukcija izvršenih na telima pronađenim na mestima ekshumacija kod jezera i Dašinovca. Pema tom izveštaju, na svim pronađenim telima⁸⁴¹ bili su prisutni prelomi i drugi znaci mučenja, a utvrđeno je da su uzrok smrti bile strelne rane iz vatrenog oružja.⁸⁴² Na lokaciji ekshumacije u Dašinovcu pronađena je i lična karta Miloša Radunovića, zajedno s odećom.⁸⁴³ Posmrtni ostaci koje su gorepomenuti srpski istražitelji pripisali dvojici pomenutih lica sastoje se od četiri fragmenta pljosnatih kostiju lobanje za koje je “antropološkim pregledom” utvrđeno da pripadaju najmanje trima različitim žrtvama, kao i od drugih kostiju i fragmenata kostiju. Na osnovu predočenih dokaza, kao što je razmotreno na

---

⁸³⁷ V. gore, par. 203.

⁸³⁸ Staniša Radošević, DP P306 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 957, 1075.

⁸³⁹ Staniša Radošević, DP P306 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 960-961, 1075-1076.

⁸⁴⁰ DP P369, str. 5-6, 57, v. takođe str. 67; Nebojša Avramović, DP P451, par. 83-85, 170; Dragan Živanović, DP P112, par. 67; DP D48, str. 1. V. dole, par. 375.

⁸⁴¹ Ova ocena izveštaja upućuje na tela pronađena na lokacijama kod kanala i u Dašinovcu, kao i na poljoprivrednom dobru, DP P369, str. 6, gde se eksplicitno pominju tela pronađena na tim lokacijama o kojima se govori u ovom poglavlju (Ilija Antić, Jusuf Hodža/Hoxha, Slobodan Radošević, Darinka Kovač i Vukosava Vujošević), uz izuzetak tela Miloša Radunovića koji nije izričito pomenut, DP P369, str. 3-5.

⁸⁴² DP P369, str. 6-7, 50.

⁸⁴³ Za ovo i sledeće, v. dole, par. 375.

drugim mestima, Veće ne prihvata da je van razumne sumnje dokazano da su ti posmrtni ostaci zapravo posmrtni ostaci Slobodana Radoševića i Miloša Radunovića.⁸⁴⁴

216. Veće primećuje da mu nisu predloženi dalji dokazi o Milici Radunović i porodici Marković. Sve u svemu, predloženi dokazi nisu dovoljni ili nisu dovoljno pouzdani da bi se utvrdile okolnosti smrti lica koja su nestala iz Dašinovca ili da bi se utvrdio identitet izvršilaca ili bilo kakvo učešće OVK.

(v) Dara (Darinka) Kovač (rođena Vujošević), Vukosava Marković (rođena Vujošević), Milovan Vlahović i Milka Vlahović

217. Veću su predloženi dokazi iz druge ruke da je OVK tokom noći 20. aprila 1998. godine pa sve do jutarnjih časova 21. aprila 1998. godine pucao iz sela Glođane na kuće kosovskih Srba u selu Gornji Ratiš u opštini Dečani.⁸⁴⁵ Kada su pripadnici OVK i naoružani civili 21. aprila 1998. godine oko 07:15 časova stigli u selo na traktorima i kamionima i počeli da pucaju u vazduh iznad kuća kosovskih Srba,⁸⁴⁶ kosovski Srbi su napustili svoje domove, nakon čega je OVK preuzeo kontrolu nad selom.⁸⁴⁷ Prema dokazima iz druge ruke, Dara (Darinka) Vujošević, Vukosava Vujošević, kao i roditelji Nade Vlahović, Milovan Vlahović i Milka Vlahović, ostali su u Gornjem Ratišu u opštini Dečani.⁸⁴⁸ Marijani Anđelković, koja je tada radila za jednu humanitarnu organizaciju,⁸⁴⁹ seljani sa tog područja rekli su da su Nada Vlahović i njen brat, koji su selo napustili 21. aprila 1998. godine, sledećeg dana pokušali da se vrate po svoje roditelje, ali da su ih pripadnici OVK zaustavili i vratili.⁸⁵⁰ Dokazi iz druge ruke iz raznih izvora ukazuju na to

⁸⁴⁴ V. dole, par. 335-336, 375-376.

⁸⁴⁵ Svedok 28, DP P355 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 10229, 10232-10234; svedok 28, DP P356 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 10229, 10232-10234; svedok 28, DP P358, par. 48-49. V. takođe svedok 28, DP P355 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 10228-10230, 10234; svedok 28, DP P356 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 10228-10230, 10234. V. takođe gore, par. 151; Nebojša Avramović, DP P451, par. 13.

⁸⁴⁶ Svedok 28, DP P355 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 10229, 10235; svedok 28, DP P356 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 10229, 10235; svedok 28, DP P358, par. 49.

⁸⁴⁷ Svedok 28, DP P355 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 10228; svedok 28, DP P356 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 10228; svedok 28, DP P358, par. 49, 51; Marijana Anđelković, DP P440 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 598.

⁸⁴⁸ Svedok 28, DP P358, par. 48; Marijana Anđelković, DP P440 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 525-526; DP P443, str. 6; DP P445, str. 17; DP P448, str. 8.

⁸⁴⁹ Marijana Anđelković, DP P440 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 464, 466-468.

⁸⁵⁰ Marijana Anđelković, DP P440 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 598.

da su lica koja su ostala u Gornjem Ratišu nestala.⁸⁵¹ Zoran Stijović je u svedočenju rekao da su, na osnovu informacija RDB, Milovan Vlahović i njegova supruga, kao i sestre Vujošević, ubijeni, ali nije ničim potkrepio tu svoju tvrdnju.⁸⁵²

218. Izjave koje su srpski policajci navodno uzeli od zarobljenog pripadnika OVK Bekima Kalimashija već su bile gore pomenute.⁸⁵³ Prema informacijama u tim izjavama koje se pripisuju Bekimu Kalimashiju, on je u maju ili junu 1998. godine učestvovao u otmici nekoliko lica iz sela Gornji Ratiš u opštini Dečani po naređenju Jaha Brahimaja,⁸⁵⁴ “komandanta za selo Jablanica” u opštini Đakovica, koji je učestvovao u otmici.⁸⁵⁵ U tim izjavama se jedna od žrtava opisuje kao stariji muškarac prosečne visine, s brkovima i crnom kapom s belim prugama.⁸⁵⁶ Prema rečima Nebojše Avramovića, kriminalističkog tehničara,⁸⁵⁷ taj opis odgovara opisu navedenom u prijavi nestalog lica koju je podnela porodica tog nestalog lica negde u aprilu 1998. godine.⁸⁵⁸ Prema izjavama koje se pripisuju Bekimu Kalimashiju, ta lica su kasnije bila zatočena u Jablanici u opštini Đakovica i, prema onome što je on čuo, bila su maltretirana i ubijena.⁸⁵⁹

219. Ovi iskazi o sudbini gorepomenutih lica koja su nestala iz Gornjeg Ratiša predstavljaju glasine, delimično iz neimenovanih izvora i nepotvrđene. Stoga je njihova pouzdanost mala. Kao što je objašnjeno na drugim mestima, Veće ima posebne sumnje u pouzdanost izjava koje se gore pominju, a pripisuju se Bekimu Kalimashiju.⁸⁶⁰ Prema tome, Veće se neće osloniti ni na jedan od ovih iskaza.

220. Prema navodima srpskih istražitelja, posmrtni ostaci Darinke Kovač (rođene Vujošević), Vukosave Marković (rođene Vujošević) i Milke Vlahović iz Gornjeg Ratiša u opštini Dečani

⁸⁵¹ DP P369, str. 10-11, 16, 18 (bračni par Vlahović), str. 19, 69-74 (sestre Vujošević); Marijana Anđelković, DP P440 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 525-526, 662; DP P443, str. 6, 19; DP P445, str. 17; DP P448, str. 3, 8.

⁸⁵² Zoran Stijović, DP P121, par. 51.

⁸⁵³ V. gore, par. 207-210; DP P369, str. 18; DP P390; DP P391; Nebojša Avramović, DP P451, par. 23, 25; DP D189; DP D190.

⁸⁵⁴ Imena Jah Brahimaj, Ljah Ibrahim, Ljahi Ibrahim, Jah Ibrahim i Ljahi Ibrahim koriste se naizmenično u dokazima kada je reč o komandantu Jablanice, DP P369, str. 18; DP P390, str. 3; DP P391, str. 5.

⁸⁵⁵ DP P369, str. 18; Radovan Zlatković, DP P373, par. 53; DP P390, str. 3; DP P391, str. 3-4; Nebojša Avramović, DP P451, par. 32; DP D189, str. 3; DP D190, str. 4.

⁸⁵⁶ DP P390, str. 3; DP P391, str. 5; Nebojša Avramović, DP P451, par. 32; DP D189, str. 3; DP D190, str. 5.

⁸⁵⁷ Nebojša Avramović, DP P449 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 6591; Nebojša Avramović, DP P451, par. 7.

⁸⁵⁸ Nebojša Avramović, DP P451, par. 32.

⁸⁵⁹ DP P369, str. 18; DP P390, str. 3-4; DP P391, str. 5; DP D189, str. 3-4; DP D190, str. 5.

pronađeni su na lokaciji ekshumacije kod Radonjičkog jezera.⁸⁶¹ U gorepomenutom izveštaju o uviđaju srpskih istražitelja navode se rezultati obdukcija izvršenih na telima pronađenim na jezeru i na lokaciji ekshumacije u Dašinovcu. Prema tom izveštaju, na svim pronađenim telima⁸⁶² bilo je znakova mučenja, uključujući prelome, a u izveštaju se kao uzrok smrti navode strelne rane.⁸⁶³ Na telu koje se u izveštaju pripisuje Vukosavi Marković (označeno oznakom “R-10”) nalazili su se rana od metka kroz karlicu, višestruki prelomi leve ruke i prelom desne butne kosti.⁸⁶⁴ Obdukcijom posmrtnih ostataka koji se u izveštaju pripisuju Darinki Kovač (označeni sa “R-17”) utvrđeno je postojanje rane od metka na levoj karličnoj kosti, izazvane projektilom iz vatrenog oružja, kao i višestruki prelomi leve ruke i prelom desne butne kosti.⁸⁶⁵ Veće je razmotrilo i na drugim mestima konstatovalo da posmrtni ostaci označeni oznakama “R-10” i “R-17” pripadaju Vukosavi Marković i Darinki Kovač.⁸⁶⁶ Veće je na drugim mestima u Presudi takođe konstatovalo da posmrtni ostaci označeni oznakom “R-35” pripadaju Milki Vlahović.⁸⁶⁷ Za posmrtne ostatke označene oznakom “R-35” nije se mogao utvrditi uzrok smrti.⁸⁶⁸

221. Imajući u vidu gorenavedeno, predočeni dokazi nisu dovoljni ili nisu dovoljno pouzdani da bi se utvrdile okolnosti smrti lica koja su nestala iz Gornjeg Ratiša ili da bi se utvrdio identitet izvršilaca ili bilo kakvo učešće OVK.

(vi) Drugi incidenti

---

⁸⁶⁰ V. gore, par. 207-210.

⁸⁶¹ Svedok 28, DP P358, par. 48; DP P369, str. 4-6, 57; DP P428, str. 2; Nebojša Avramović, DP P451, par. 170; Dušan Dunjić, DP P470, par. 304, 593-594. Posmrtni ostaci označeni oznakom “R-15” koji su pronađeni kod jezera prvobitno su bili pripisani Milovanu Vlahoviću, ali je kasnijom identifikacijom na osnovu analize DNK utvrđeno da pripadaju Istrefu Krasniqiju, DP P369, str. 57; Nebojša Avramović, DP P451, par. 170; Dušan Dunjić, DP P470, par. 381-383. V. dole, par. 334-335.

⁸⁶² Ova ocena izveštaja upućuje na tela pronađena na lokacijama kod kanala i u Dašinovcu, kao i na poljoprivrednom dobru, DP P369, str. 6, gde se eksplicitno pominju tela pronađena na tim lokacijama o kojima se govori u ovom poglavlju (Ilija Antić, Jusuf Hodža/Hoxha, Slobodan Radošević, Darinka Kovač i Vukosava Vujošević), uz izuzetak tela Miloša Radunovića koji nije izričito pomenut, DP P369, str. 3-5.

⁸⁶³ DP P369, str. 6-7, 50.

⁸⁶⁴ Dušan Dunjić, DP P470, par. 300, 304.

⁸⁶⁵ Dušan Dunjić, DP P470, par. 401, 408.

⁸⁶⁶ V. dole, par. 340.

⁸⁶⁷ V. dole, par. 337.

⁸⁶⁸ Dušan Dunjić, DP P470, par. 593, 597-598.

222. Dana 2. marta 1998. godine u 16:00 časova, Slobodan Prašćević, penzionisani policajac, ubijen je u napadu na njegovo vozilo lada u Donjem Ratišu, opština Dečani.⁸⁶⁹ U izveštaju RDB Đakovica od 3. marta 1998. godine navodi se da su taj napad izveli "šiptarski teroristi".⁸⁷⁰ Uprkos tom izveštaju, prema rečima Zorana Stijovića iz Službe državne bezbednosti Srbije,⁸⁷¹ policija je u istrazi utvrdila da žrtvu nisu ubili pripadnici OVK, već da su postojali lični motivi za njegovu smrt.⁸⁷² Imajući to u vidu, a u odsustvu daljih dokaza, ovaj incident neće biti dalje razmatran.

223. Dana 6. marta 1998. godine u 18:00 časova dogodio se napad na Stevana Maslovarića iz Pljančora /Plançor/ u opštini Đakovica. U dokazima nema pojedinosti o ovom napadu. Prema rečima Nebojše Avramovića, kriminalističkog tehničara,⁸⁷³ balistički izveštaj je pokazao da se čaure od metaka podudaraju s čaurama ispaljenim tokom razmene vatre između pripadnika OVK i srpskih snaga u porodičnom kompleksu Haradinajevih,⁸⁷⁴ do koje je, kako je Veće ranije konstatovalo, došlo 24. marta 1998. godine.⁸⁷⁵

224. Razni dokazi ukazuju na to da su dr Mirko Pešić, Srbin, i njegov vozač Zečević oteti i ispitivani blizu Dečana 13. aprila 1998. godine ili približno tog datuma, ali da su oslobođeni jer su radili za međunarodnu lekarsku organizaciju.⁸⁷⁶ Nisu dostavljene nikakve pojedinosti o izvršiocima.

225. Veću su dostavljeni nepotkrepljeni dokazi iz druge ruke u vezi s napadom na srpsko izbegličko naselje u Babaloću, opština Dečani, 18. i 19. aprila 1998. godine. Žitelji tog naselja rekli su svedoku 28 da su pripadnici OVK 18. aprila 1998. godine u večernjim satima napali kuću Žarka Zlatičanina u naselju, i to iz pravca sela Babaloć ili Suka-e-Babaloć u kojem su živeli

⁸⁶⁹ Zoran Stijović, DP P122 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 9061-9064; Zoran Stijović, DP P123 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 9061-9064; Marijana Anđelković, DP P441 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 667-668. V. poverljivi Dodatak.

⁸⁷⁰ V. poverljivi Dodatak.

⁸⁷¹ Zoran Stijović, T. 537; Zoran Stijović, DP P121, par. 2; Zoran Stijović, DP P122 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 8871, 9096.

⁸⁷² Zoran Stijović, DP P122 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 9061-9064; Zoran Stijović, DP P123 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 9061-9064; Marijana Anđelković, DP P440 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 490, 675. V. poverljivi Dodatak.

⁸⁷³ Nebojša Avramović, DP P451, par. 7.

⁸⁷⁴ Nebojša Avramović, DP P449 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 6710-6711; Nebojša Avramović, DP P451, par. 187, 189. Balistički izveštaj nije predložen u dokaze. V. takođe dole, par. 330.

⁸⁷⁵ V. gore, par. 144-149.

⁸⁷⁶ Zoran Stijović, DP P121, par. 51; DP P448, str. 1.

kosovski Albanci.⁸⁷⁷ Niko nije ranjen.⁸⁷⁸ Ti žitelji rekli su svedoku 28 da je OVK otvarao vatru na kuće u tom naselju “svakog dana i noći” iz tog istog pravca i da je to trajalo i 19. aprila 1998. godine.⁸⁷⁹

226. Svedok 28 je obavješten da je Branko Stamatović, kosovski Srbin iz Prilepa u opštini Dečani, nestao 25. aprila 1998. godine.⁸⁸⁰

227. Dana 13. maja 1998. godine, Dragan Živanović je s isturenog komandnog mesta u Peći javio komandi Prištinskog korpusa da je jedan kosovski Albanac katoličke veroispovesti iz sela Barane u opštini Peć ubijen zbog toga što je odbio da primi oružje i bori se za OVK.⁸⁸¹

228. U redovnom borbenom izveštaju 125. mtbr VJ od 20. maja 1998. godine navodi se jedan broj incidenata u kojima su učestvovali naoružani kosovski Albanci. Među njima je i incident od 19. maja 1998. godine, kada je na autobus “otvorena [...] vatra iz streljačkog naoružanja” dok se kretao putem od Prilepa do Dečana. U izveštaju se navodi da su se izvršiocci nalazili neposredno uz put, u blizini mosta preko reke Loćanska Bistrica.⁸⁸²

229. U izveštaju SUP Đakovica okružnom tužiocu u Peći od 21. decembra 1998. godine, koji je sačinio Radovan Zlatković,⁸⁸³ navodi se nekoliko incidenata, a kao izvršiocci jednog broja incidenata navode se Ramush Haradinaj i “grupa” oko njega ili “DTG albanske etničke zajednice”.⁸⁸⁴ U izveštaju se govori o ubistvu Mustafe Vebija i teškom ranjavanju Boška Vlahovića, Miše Mijovića, Dragana Đurišića i Ernanda Muminovića 7. maja 1998. godine u opštini Dečani,⁸⁸⁵ otvaranju vatre na Marka Krstovića i Đoku Kujtima u njihovim automobilima 23. maja 1998. godine u selu Prilep u opštini Dečani;⁸⁸⁶ i ubistvu Vidosave Simić vatrenim

⁸⁷⁷ Svedok 28, DP P355 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 10180-10182, 10263; svedok 28, DP P358, par. 40-41.

⁸⁷⁸ Svedok 28, DP P358, par. 40.

⁸⁷⁹ Svedok 28, DP P355 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 10181-10182, 10263; svedok 28, DP P358, par. 41.

⁸⁸⁰ Svedok 28, DP P355 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 10196; svedok 28, DP P358, par. 53.

⁸⁸¹ Dragan Živanović, DP P111, par. 48; Dragan Živanović, DP P112, par. 48.

⁸⁸² Dragan Živanović, DP P112, par. 80; DP P114, par. 1.

⁸⁸³ Radovan Zlatković, DP P371 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 6907; Radovan Zlatković, DP P373, par. 13 (str. 8, 11); DP P383.

⁸⁸⁴ DP P383, str. 3. Veće je na drugim mestima razmatralo dokaznu vrednost tog izveštaja. V. gore, par. 165.

⁸⁸⁵ DP P383, str. 13.

⁸⁸⁶ DP P383, str. 8.

oružjem u njenoj kući u Loćanu /Lloqan/ u opštini Dečani 31. maja 1998. godine.⁸⁸⁷ Prema rečima Radovana Zlatkovića, lica koja su nestajala većinom su bili takozvani “lojalni Albanci” ili oni koji su bili u zavadi s drugima; međutim, najčešće su ta lica bili mirni građani koji su se pridržavali zakona.⁸⁸⁸

230. Veće poseduje izjavu koju je Zenel Alija navodno dao srpskoj policiji. Prema tom dokazu, Zenel Alija je čuo da je Togerova jedinica u selu Dujak u opštini Đakovica uhvatila jedno lice iz Peći, visoko oko 190 centimara, s plavom kosom i bradom, i da ga je otprilike krajem maja 1998. godine odvela u Glođane, gde je bio zatočen. Prema toj izjavi, Zenel Alija je čuo da je to lice kasnije ubijeno.⁸⁸⁹ Kako je konstatovano na drugim mestima,⁸⁹⁰ ovaj dokaz nema dovoljnu dokaznu vrednost da bi se na njega moglo osloniti bez drugih pouzdanih dokaza koji bi ga potkrepili.

231. Prijavljeno je da je Jusuf Hodža/Hoxha nestao 26. juna 1998. godine na prevoju Dulje /Duhël/ u opštini Suva Reka, između Prizrena i Suve Reke.⁸⁹¹ Prema dokazima iz druge ruke koje je izneo kriminalistički tehničar Nebojša Avramović,⁸⁹² Jusuf Hodža/Hoxha je policiji dostavljao informacije o manjim krivičnim delima, pljačkama, provalama u prodavnice i slično.⁸⁹³ Prema uviđaju srpske policije, posmrtni ostaci Jusufa Hodže/Hoxha otkriveni su na lokaciji ekshumacije na kanalu kod Radonjičkog jezera. Kako je navedeno na drugim mestima u Presudi, Veće ne prihvata tu identifikaciju.⁸⁹⁴ Lokacija na kojoj se navodi da je Jusuf Hodža/Hoxha nestao nalazi se izvan područja na koje se odnosi Optužnica. Ovaj incident neće biti dalje razmatran.

232. Prijavljeno je da je Ilija Antić poslednji put viđen 28. juna 1998. godine.⁸⁹⁵ Prema uviđaju srpske policije, telo Ilije Antića pronađeno je kod kanala na Radonjičkom jezeru.⁸⁹⁶ Prema iskazu

⁸⁸⁷ DP P378; DP P383, str. 6. V. takođe DP P378, str. 2-3, kriminalistički izveštaj u kojem sa navodi da iz bezbednosnih razloga nije izvršen uviđaj na licu mesta i da su izvršioi krivičnog dela terorizma nepoznati.

⁸⁸⁸ Radovan Zlatković, DP P371 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 7070-7071.

⁸⁸⁹ DP P389, str. 1, 3-4.

⁸⁹⁰ V. gore, par. 208-210.

⁸⁹¹ DP P369, str. 60; Nebojša Avramović, DP P449 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 6592-6593; Nebojša Avramović, DP P451, par. 170.

⁸⁹² Nebojša Avramović, DP P449 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 6591; Nebojša Avramović, DP P451, par. 7.

⁸⁹³ Nebojša Avramović, DP P449 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 6591.

⁸⁹⁴ DP P369, str. 4-5, 57; Nebojša Avramović, DP P451, par. 170. Veće ne može da konstatuje da se na osnovu ponuđenih dokaza van razumne sumnje može utvrditi da su posmrtni ostaci pronađeni kod jezera pripadali Jusufu Hodži/Hoxhi, v. dole, par. 341.

⁸⁹⁵ DP P369, str. 75-77.

Dušana Dunjića, obdukcijom tela označenog oznakom “R-20”, koje je tim beogradskih patologa identifikovao kao posmrtno ostatke Ilije Antića,⁸⁹⁷ utvrđeno je postojanje višestrukih preloma, između ostalog, lobanje, donje vilice, rebara s leve strane, obe tibije, kostiju leve ruke, a svi ti prelomi nisu mogli biti izazvani padom u jarak.⁸⁹⁸ Veće primećuje da ti posmrtni ostaci nisu identifikovani analizom DNK i, u tim okolnostima, konstatuje da se na osnovu dokaza ponuđenih u vezi s tim ne može van razumne sumnje utvrditi da su ostaci označeni iznakom “R-20” zaista pripadali Iliji Antiću.⁸⁹⁹

233. Veću su predočena saznanja iz druge ruke do kojih je došao Cufë Krasniqi, pripadnik OVK u relevantno vreme,⁹⁰⁰ da je OVK krajem juna 1998. godine zarobio Salija Shkrelija iz sela Kosurić u opštini Peć, za koga se znalo da je radio za RDB.⁹⁰¹ Prema rečima Cufëa Krasniqija, Idriz Balaj (zvani Togër) i Metë Krasniqi ispitivali su ga u Baranu u opštini Peć.⁹⁰² Prema iskazu Cufëa Krasniqija, Sali Shkreli je rekao da su ga oslobodili Ramush Haradinaj i Idriz Balaj, pošto je Sali Shkreli rekao da su on i njegova porodica želeli da se priključe OVK.⁹⁰³

234. John Crosland je rekao da su s vremena na vreme od njega tražili da obiđe mesta na kojima su pored puta ostavljena tela. On se setio jednog slučaja, koji se dogodio navedenog datuma, na putu Peć-Priština blizu Peći, kao i jednog kod Rakovine /Rakovinë/ u opštini Đakovica. Prema njegovim rečima, bilo je vrlo teško oceniti ko je odgovoran za ta ubistva, imajući u vidu da su se obične kriminalne aktivnosti i krvne osvete na Kosovu završavale smrću.⁹⁰⁴

235. U nekim od gorenavedenih dokaza ne navode se konkretne informacije koje se odnose na datum, vreme i mesto događaja. Taj materijal često ne sadrži informacije o tome koji su izvori i da li su to informacije iz prve ruke ili daljih izvora, a često ostaju i nepotkrepljene. Veće im stoga neće pridati veliku težinu. U vezi s tim, Veće konkretno konstatuje da se u jednom dokumentu, u kojem se izveštava o incidentima otmice, maltretiranja ili ubijanja civila u vreme na koje se odnosi Optužnica, ta dela pripisuju “DTG albanske etničke zajednice”, Ramushu Haradinaju i

⁸⁹⁶ DP P369, str. 3, 5, 57; Nebojša Avramović, DP P451, par. 170.

⁸⁹⁷ V. dole, par. 334.

⁸⁹⁸ Dušan Dunjić, DP P470, par. 449.

⁸⁹⁹ V. dole, par. 341.

⁹⁰⁰ Cufë Krasniqi, DP P54, par. 30.

⁹⁰¹ Cufë Krasniqi, DP P54, par. 80.

⁹⁰² Cufë Krasniqi, DP P54, par. 80.

⁹⁰³ Cufë Krasniqi, DP P52 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 5841; Cufë Krasniqi, DP P54, par. 81.

⁹⁰⁴ John Crosland, DP P8 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 4701.

grupi oko Ramusha Haradinaja, bez navođenja činjeničnog osnova koji potkrepljuje tu tvrdnju. Veće konstatuje da takvi dokazi o izvršiocima nisu dovoljno pouzdani da bi samo na osnovu njih moglo da se dokaže učešće OVK ili učešće konkretnih lica. U nekim od gorepomenutih primera, Veću nisu uopšte dostavljeni dokazi o izvršiocima.

(vii) Zaključak

236. Imajući u vidu gore navedeno, Veće konstatuje da su utvrđeni otmica i prelaćivanje Jaha Bushatija od strane vojnika OVK u proleće 1998. godine, prelaćivanje kosovskih Srba Mijata Stojanovića, Dragoslava Stojanovića i Veselina Stijovića od strane vojnika OVK 18. aprila 1998. godine i prelaćivanje kosovskih Srba Novaka Stijovića i Staniše Radoševića od strane vojnika OVK 22. aprila 1998. godine. Veće napominje da su sve te žrtve bile civili.⁹⁰⁵ Iz gorenavedenih razloga, Veće se inače nije uverilo da se može osloniti na gorenavedeni materijal u svrhu činjeničnih zaključaka o učešću OVK u maltretiranju ili ubijanju civila.

(b) Opšte izjave o otmicama, maltretiranju i ubijanju civila od strane OVK

237. Veću je dostavljen veliki broj uopštenih izjava o uzimanju civila za metu od strane OVK u periodu i na geografskom području na koje se odnosi Optužnica.

238. Svedok Zoran Stijović je dostavio podatke o napadima koji se odnose na šire geografsko područje i vremenski okvir od onih koji se navode u Optužnici, ali koji takođe obuhvataju napade koji su se dogodili na području i u periodu na koje se odnosi Optužnica, kao i u periodu o kojem je reč u ovom poglavlju. Zoran Stijović je rekao da je, kao načelnik analitičkog odeljenja prištinskog Centra RDB,⁹⁰⁶ sačinio tabelu “terorističkih” napada na policiju i kosovske Albance “koji nisu podržavali program separatista” tokom 1998. godine, koja je sadržala ukupno 1.486 napada u periodu od 1. januara do 30. novembra 1998. godine. Taj broj obuhvata ubistvo 90 civila, Albanaca i Srba sa Kosova, ranjavanje 96 civila i otmicu 221 lica čija je sudbina i dalje nepoznata.⁹⁰⁷

⁹⁰⁵ V. dole, par. 176, 182-183, 195.

⁹⁰⁶ Zoran Stijović, T. 537; Zoran Stijović, DP P121, par. 2; Zoran Stijović, DP P122 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 8871, 9096-9097.

⁹⁰⁷ Zoran Stijović, DP P121, par. 20, 62; Zoran Stijović, DP P122 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 8933-8934, 9058. Zoran Stijović je naveo da se ti broježani podaci zasnivaju na informacijama iz MUP (uključujući zvaničnu publikaciju), RDB, medija i vojske. On je objasnio izvor tih broježanih podataka i pojedinosti njegove metodologije, uključujući to kako je napravljena razlika između “terorističkih” napada i napada koji nisu imali veze s

239. Svedok 69 je rekao da je iz obaveštajnih izvora i na osnovu službe u policiji tokom 1998. godine bio upoznat s informacijama o tome da je organizacija koja je delovala u zoni Dukadžin pretela kosovskim Albancima na tom području, vršila na njih pritisak na druge načine ili ih tukla ili otimala kako bi ih naterala da se priključe organizaciji ili moralno ili finansijski pomognu tu grupu.⁹⁰⁸ Prema iskazu svedoka 69, pripadnici te grupe pretili su kosovskim Albancima koji su odbijali da im se priključe ili su ih ubijali. Stoga su im se kosovski Albanci priključivali u velikom broju.⁹⁰⁹

240. Prema rečima svedoka 69, od ranog proleća 1998. godine povećao se broj zaseda i napada na civile, a počele su da se dešavaju i otmice civila kosovskih Srba, kosovskih Albanaca i kosovskih Roma. Prema rečima svedoka 69, to je bilo očigledno na osnovu prijave građana dežurnoj službi policije i na osnovu obaveštajnih informacija, što se takođe podudara s onim čega se svedok seća.⁹¹⁰ Prema rečima svedoka 69, policija je videla ili “osnovano [...] sumnj[a]” da je u te događaje bio umešan OVK.⁹¹¹

241. Nebojša Avramović je u svedočenju rekao da su od marta do kraja avgusta 1998. godine svi kosovski Srbi koji su ostali na područjima pod kontrolom OVK bili kidnapovani.⁹¹² On je objasnio da je policija te informacije dobila od rođaka lica koja su nestala, od “saradnika” koji su radili za policiju i iz pritužbi i prijava, kao i od vojnika OVK koji su bili zarobljeni i s kojima su obavljani razgovori.⁹¹³ On je video dokumente, prijave i razgovarao je sa svojim kolegama o nestalim licima. To su takođe bili kosovski Albanci lojalni državi, odnosno oni koji nisu želeli da se bore protiv nje, pa su i oni nestajali u toj istoj zoni.⁹¹⁴

242. Svedok 28 je stekao utisak da su i OVK i srpske snage, tokom sukoba između OVK i policijskih snaga u zoni Dukadžin u martu i aprilu 1998. godine, uzimali za metu stanovništvo

---

“terorizmom”, Zoran Stijović, DP P122 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 8933-8948, 8953-8958, 9058.

⁹⁰⁸ Svedok 69, DP P364 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 9857-9858; svedok 69, DP P370, par. 11.

⁹⁰⁹ Svedok 69, DP P370, par. 11.

⁹¹⁰ Svedok 69, DP P364 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 9859-9860; svedok 69, DP P370, par. 21-23, 25.

⁹¹¹ Svedok 69, DP P364 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 9860.

⁹¹² Nebojša Avramović, DP P449 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 6600.

⁹¹³ Nebojša Avramović, DP P449 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 6600, 6604. Veće u vezi s tim primećuje i da, prema rečima svedoka, inspekcije na licu mesta povezane s istragama slučajeva otmica nisu bile moguće u tom periodu i na tom području pod komandom OVK, pa se policija nije raspitivala o njima, Nebojša Avramović, DP P449 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 6603-6604.

protivničke strane i da je to dovelo do bekstva civilnog stanovništva, nasuprot “nekontrolisanom” nasilju koje su vršili nepoznati izvršioi.⁹¹⁵ Svedok 28 je “protumačio” da su neki kosovski Srbi bili uhapšeni i pretučeni u štabu OVK u Glodanu u opštini Dečani.⁹¹⁶ Svedok je rekao da je u martu 1998. godine bilo napada OVK istočno od puta Priština-Đakovica-Peć, “u trouglu između Dečana-Đakovice-Kline”, ali da su uslovi na samom putu bili normalni.⁹¹⁷ U izveštaju 549. mtbr VJ od 5. marta 1998. godine tvrdi se da je došlo do “eskalacije terorističke aktivnosti” i napada na stanovnike kosovske Srbe u selima Bec i Crmljan u opštini Đakovica i Ratiš u opštini Dečani.⁹¹⁸

243. Zoran Stijović, službenik RDB,⁹¹⁹ rekao je da je OVK, na osnovu informacija dobijenih od Vlade Mirčića, operativca RDB iz Dečana, posle napada na porodični kompleks Haradinajevih 24. marta 1998. godine pojačao maltretiranja i napade.⁹²⁰ On je rekao i da su za metu uzimani kosovski Albanci za koje se sumnjalo da su bili kolaboracionisti, kao i kosovski Romi, kao i da su, prema navodima patologa koji su izvršili obdukcije, na većini žrtava pronađeni znakovi mučenja.⁹²¹ Veće primećuje da ovaj svedok ne navodi nikakve dalje informacije o identitetu navodnih žrtava, niti o tome gde su one ubijene, ko ih je ubio i gde su pronađeni njihovi posmrtni ostaci.

244. Radovan Zlatković, koji je u to vreme bio istražitelj u Đakovici,⁹²² preneo je svoju ocenu o znatnom porastu aktivnosti oružanih grupa kosovskih Albanaca posle 24. marta 1998. godine. Prema njegovim rečima, od tog datuma nadalje, naoružani kosovski Albanci bili su aktivni na području oko Radonjičkog jezera, odnosno u celoj opštini Dečani i delu opštine Đakovica. Prema njegovom iskazu, u kojem nije naveo dalje pojedinosti, oni su kidnapovali kosovske Srbe, Crnogorce, katolike, “neposlušne” kosovske Albance i kosovske Rome u Gornjem Ratišu, Donjem Ratišu i Ljumbardi u opštini Dečani i u Pljančoru u opštini Đakovica.⁹²³

⁹¹⁴ Nebojša Avramović, DP P449 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 6602.

⁹¹⁵ Svedok 28, DP P355 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 10178, 10182-10184, 10201.

⁹¹⁶ Svedok 28, DP P355 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 10201.

⁹¹⁷ Svedok 28, DP P358, par. 56.

⁹¹⁸ DP P30, str. 1.

⁹¹⁹ Zoran Stijović, T. 537; Zoran Stijović, DP P121, par. 2; Zoran Stijović, DP P122 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 8871, 9096.

⁹²⁰ Zoran Stijović, DP P121, par. 51.

⁹²¹ Zoran Stijović, DP P121, par. 56.

⁹²² Radovan Zlatković, DP P373, par. 10-11. Svedokova zona odgovornosti tokom tog perioda obuhvatala je, između ostalog, put Priština-Đakovica i put Đakovica-Peć, kao i delove opštine Đakovica i opštine Dečani, *ibid.*, par. 11.

⁹²³ Radovan Zlatković, DP P373, par. 28.

245. Dragan Živanović, načelnik štaba Komande 125. mtbr VJ,⁹²⁴ rekao je da je u aprilu 1998. godine formirano istureno komandno mesto 125. mtbr u Peći budući da je u sve većem broju sela došlo do pojave “terorističkih grupa” koje su napadale patrole MUP. Prema njegovim rečima, te naoružane grupe kosovskih Albanaca “kidnapovale su i ubijale [kosovske] Srbe, [kosovske] Rome i [kosovske] Albance koji su [bili] lojalni državi Srbiji”.⁹²⁵ Dragan Živanović nije naveo pojedinosti o tim delima.

246. Još jednu opštu ocenu u vezi sa situacijom u kojoj su se nalazili civili tokom perioda oko 21. i 22. aprila 1998. godine Veće je dobilo od kriminalističkog tehničara Nebojše Avramovića.⁹²⁶ On je tvrdio da su kosovski Srbi koji su ostali u Dečanima i na području s obe strane puta Đakovica-Peć, koji je tada zapravo predstavljao liniju fronta, bili proterani ili oteti. To područje je obuhvatalo sela Požar, Dašinovac i Ratiš u opštini Dečani. Prema rečima Nebojše Avramovića, OVK je otvarao vatru i na civilna i na policijska vozila koja su se kretala tim putem.⁹²⁷

247. Nebojša Avramović je rekao da je učestvovao u pet-šest uviđaja o nekih desetak ili više napada na civilna vozila tokom noćnih časova od strane snaga OVK na putu Đakovica-Peć. Ti napadi su se dogodili u januaru i februaru 1998. godine, pre perioda na koji se odnosi Optužnica.⁹²⁸ Nebojša Avramović je u iskazu rekao da je tokom tih uviđaja putovao putem Đakovica-Peć. On je rekao da je doživeo “mnoge napade” na svoje policijsko vozilo, iako je to bio običan beli automobil s civilnim registarskim tablicama, ali nije naveo dalje pojedinosti o tome šta se događalo tokom tih napada.⁹²⁹ On je rekao da su takvi napadi na civilna vozila postali učestaliji od početka maja do septembra 1998. godine i da su se događali i danju i noću. Kosovski Albanci su prestali da putuju.⁹³⁰

248. U izveštaju Isturenog komandnog mesta Prištinskog korpusa od 8. maja 1998. godine govori se o bezbednosnoj situaciji u Đakovici i navodi da su naoružane grupe kosovskih Albanaca na Kosovu i Metohiji preduzimale napade na, između ostalih, stanovnike kosovske Srbe i na kosovske Albance lojalne državi.⁹³¹ U izveštaju Prištinskog korpusa VJ od 13. maja 1998. godine

⁹²⁴ Dragan Živanović, DP P112, par. 3.

⁹²⁵ Dragan Živanović, DP P110 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 9316.

⁹²⁶ Nebojša Avramović, DP P451, par. 7, 13.

⁹²⁷ Nebojša Avramović, DP P451, par. 13.

⁹²⁸ Nebojša Avramović, DP P449 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 6597; Nebojša Avramović, DP P451, par. 11.

⁹²⁹ Nebojša Avramović, DP P451, par. 14.

⁹³⁰ Nebojša Avramović, DP P451, par. 11.

⁹³¹ DP P34, str. 1-2.

govori se o sve učestalijim napadima na, između ostalog, “građane srpske nacionalnosti” i kosovske Albanace “lojalne sistemu”.⁹³²

249. U jednom britanskom izveštaju o situaciji sačinjenom 11. maja 1998. godine poziva se na izveštaj Tanjuga u kojem se navodi broj bombaških napada na restorane i poslovne objekte kosovskih Albanaca u Peći koji se pripisuju OVK budući da su preduzeti kao odmazda nad poslovnim ljudima koji su saradivali sa srpskom upravom.⁹³³ Imajući u vidu te napade, John Crosland je izneo mišljenje da su gorepomenuti napadi bili slični onome što se događalo tokom cele kampanje, “kada su [kosovski] Albanci koji su izgleda bili na strani srpske uprave izdvajani i u njihove radnje su ili bacane bombe ili su njih same ubijali”.⁹³⁴

250. U izveštaju 125. mtbr VJ od 22. maja 1998. godine navodi se da su naoružani kosovski Albanci, naročito u prethodna dva dana, “povećali broj presretanja, otmica i napada na civilno stanovništvo”.⁹³⁵ U dokazima nije navedena osnova za taj zaključak u izveštaju.

251. Prema rečima svedoka 69, na putu između Đakovice i Dečana desio se veliki broj napada koje su naoružani kosovski Albanci izvršili na civile.⁹³⁶ Po dolasku u Peć 24. ili 25. maja 1998. godine, svedoka 28 obavestili su o nekoliko incidenata koji su se dogodili tokom tog dana.⁹³⁷ To su, između ostalih, bili napadi na kosovske Srbe na putu Đakovica–Peć.⁹³⁸

252. U naređenju Isturene komande Prištinskog korpusa u Đakovici od 3. juna 1998. godine navodi se da su naoružane grupe kosovskih Albanaca “otpočele [...] sa sve jačim terorističkim akcijama prema srpsko-crnogorskom stanovništvu [...] [i] delu svojih sunarodnika”.⁹³⁹ U privremenom izveštaju Prištinskog korpusa komandi 3. armije od 20. juna 1998. godine navodi se da kosovski Srbi napuštaju selo Dušević /Dush-i-Vogël/ u opštini Klina pod pritiskom naoružanih kosovskih Albanaca.⁹⁴⁰

⁹³² DP P20, str. 1.

⁹³³ DP P18, par. 1, 10-11.

⁹³⁴ John Crosland, DP P9 (Transkript u predmetu *Limaj*), T. 1867.

⁹³⁵ Dragan Živanović, DP P111, par. 48; Dragan Živanović, DP P112, par. 48; DP P115, par. 2(e).

⁹³⁶ Svedok 69, DP P370, par. 29.

⁹³⁷ Svedok 28, DP P355 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 10206-10207; svedok 28, DP P358, par. 65.

⁹³⁸ Svedok 28, DP P355 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 10207; svedok 28, DP P358, par. 65.

⁹³⁹ DP P116, par. 2.

⁹⁴⁰ John Crosland, DP P9 (Transkript u predmetu *Limaj*), T. 1940-1941; DP P22.

253. Ove uopštene izjave čija je sadržina kratko rezimirana gore u tekstu ne pružaju informacije o konkretnim događajima koje bi mogle da predstavljaju pouzdanu činjeničnu osnovu za zaključak Veća ili predstavljaju informacije izvedene iz neimenovanih izvora, tako da Veće mora da odbaci te dokaze.

B. Događaji na teritoriji Operativne zone Dukadin u periodu od jula do septembra 1998. godine

1. Interakcija između FARK i OVK

(a) Razmeštanje snaga FARK u Operativnu zonu Dukadin

254. Osnivanje FARK dovodi se u vezu sa Demokratskim savezom Kosova (dalje u tekstu: DSK). Kako je izjavio Jakup Krasniqi, DSK je osnovan “negde oko decembra 1990/1991. godine”.⁹⁴¹ Na čelu DSK bio je Ibrahim Rugova, a Bujar Bukoshi (iz DSK) je bio predsednik vlade u egzilu.⁹⁴² DSK je zagovarao mirno rešenje kosovskog pitanja.⁹⁴³

255. Početkom 1998. godine, DSK je svoju raniju politiku nenasilnog suprotstavljanja promenio tako što je počeo da podržava oružani otpor.⁹⁴⁴ Bujar Bukoshi je osnovao Ministarstvo odbrane i imenovao Ahmeta Krasniqija za ministra odbrane Republike Kosovo, a za njegovog zamenika je postavio Agima Mehmetija. Tada je DSK osnovao FARK.⁹⁴⁵ DSK je s OVK od 22. do 24. maja 1998. godine u Oslu, Norveška, vodio pregovore o odnosima između njihovih oružanih snaga.⁹⁴⁶ Na tom sastanku, OVK “je pristala da se uključi u Ministarstvo odbrane, ali je tražila da nove, zajedničke snage, nastave da koriste naziv OVK, jer je taj naziv već bio široko

⁹⁴¹ Jakup Krasniqi, DP P67 (transkript suđenja u predmetu *Limaj*), T. 3298.

⁹⁴² Svedok 17, DP P344, par. 2; Bislim Zyrapi, DP P159 (transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 3366.

⁹⁴³ Jakup Krasniqi, DP P67 (transkript suđenja u predmetu *Limaj*), T. 3298-3299; svedok 3, T. 1501-1502.

⁹⁴⁴ Svedok 17, DP P344, par. 5, 7-8.

⁹⁴⁵ Svedok 17, DP P344, par. 8.

⁹⁴⁶ Svedok 17, DP P344, par. 9; svedok 17, DP P342 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 7609-7611.

poznat⁹⁴⁷ i “značio je nešto stanovništvu”.⁹⁴⁸ Takođe je dogovoreno da će se na uniformama koristiti oznake OVK.⁹⁴⁹

256. U junu 1998. godine, vojnici FARK obučavani su na području Tropoja u severnoj Albaniji. FARK je imao tri brigade: 131. brigadom komandovao je Rustem Berisha, 133. brigadom komandovao je Kemajl Shaqiri, a 134. brigadom komandovao je Tahir Zemaj. Tahir Zemaj je bio najviši oficir u FARK i komandovao je svim trima brigadama FARK.⁹⁵⁰

257. Ahmet Krasniqi je odlučivao o operativnim zonama i razmeštaju brigada FARK na Kosovu.⁹⁵¹ Planirano je da se prvobitni razmeštaj brigada FARK na Kosovu izvrši u tri faze. U prvoj fazi, bilo je predviđeno da brigade marširaju iz Albanije u Jasić /Jasiq/ u opštini Dečani i da tu sačekaju naoružanje i opremu; u drugoj fazi, trebalo je da marširaju iz Jasića u Istinić u opštini Dečani; a u trećoj, trebalo je da “osnuju vojne kasarne i vrše regrutaciju muškaraca i njihovu vojničku obuku i da izvrše opštu reorganizaciju vojske”.⁹⁵²

258. Veće je saslušalo dokaze da je negde oko juna 1998. godine samo 134. brigada, pod komandom Tahira Zemaja, imala vojnike. Ta brigada je u svom sastavu imala približno 100-200 vojnika i 23-25 starešina.⁹⁵³ Pripadnici te brigade ušli su na teritoriju Kosova krajem juna 1998. godine, a u Jasić su stigli u ranim jutarnjim časovima 25. juna 1998. godine, gde su ostali nekoliko dana.⁹⁵⁴ Posle toga, brigada je nastavila svoj put i stigla u Istinić oko 30. juna 1998. godine.⁹⁵⁵ Pripadnici FARK nosili su sa sobom automatske puške i ručne bombe.⁹⁵⁶ Veće je

⁹⁴⁷ Svedok 17, DP P344, par. 9.

⁹⁴⁸ Svedok 17, DP P342 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 7610-7611.

⁹⁴⁹ Svedok 17, DP P344, par. 9. V. takođe Rustem Tetaj, DP P77, par. 38; Skender Rexhahmetaj, DP P297, par. 25; Cufë Krasniqi, DP P52 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 5805.

⁹⁵⁰ Svedok 17, DP P344, par. 10. Kako je izjavio svedok 17, Tahir Zemaj je bio komandant sve tri brigade FARK i istovremeno je komandovao 134. brigadom.

⁹⁵¹ Svedok 17, DP P344, par. 8, 10-11. V. takođe svedok 77, T. 1156.

⁹⁵² Svedok 17, DP P344, par. 11.

⁹⁵³ Svedok 17, DP P344, par. 10; svedok 77, T. 1155-1156, 1213-1214.

⁹⁵⁴ Svedok 17, DP P344, par. 11, 13; Shemsedin Çekaj, DP P4, par. 24; svedok 29, DP P359 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 3490-3493; Zoran Stijović, DP P121, par. 63. Veću nisu predloženi nikakvi dokazi u vezi s dolaskom 131. i 133. brigade FARK iz Albanije na Kosovo. Svedok 77 je tokom svog svedočenja izjavio da je 134. brigada FARK ušla na Kosovo “negde 1998. godine. Koliko se sećam, bilo je to početkom juna”, svedok 77, T. 1157, 1213-1214, 1219. Veće, u svetlu celokupnih dokaza, ne prihvata ovaj iskaz kao pouzdan.

⁹⁵⁵ Shemsedin Çekaj, DP P4, par. 24; Shemsedin Çekaj, DP P2 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 4463-4464; Zoran Stijović, DP P121, par. 63.

saslušalo iskaz Zorana Stijovića da je “prva reakcija OVK-a na njihovu pojavu [pripadnika FARK] bila neprijateljska”, i da je “portparol OVK-a Jakup Krasniqi u izjavi za javnost rekao [...] da FARK podriva albansku stvar”.⁹⁵⁷

259. Dana 25. juna 1998. godine, predstavnici FARK sastali su se u Jasiću s komandantima OVK koji su se zvali Salih Veseli i Naim Maloku.⁹⁵⁸ Ramush Haradinaj nije prisustvovao tom sastanku.⁹⁵⁹ Dokazi ukazuju na to da je Ramush Haradinaj poslao te komandante OVK da obaveste FARK da moraju da se potčine komandi OVK ili da napuste Kosovo. Predstavnici FARK su izjavili da se ne mogu potčiniti OVK zbog toga što je u Oslu u maju 1998. godine postignut sporazum o stvaranju zajedničke komande. Ti komandanti OVK ili nisu znali za sporazum iz Osla, ili su se pretvarali da ne znaju.⁹⁶⁰

260. Dana 26. juna 1998. godine, Ramush Haradinaj je došao u Jasić zajedno s još nekim vojnicima OVK, među kojima su bili Idriz Balaj, Salih Veseli, Naim Maloku i Hajdan Abazi.⁹⁶¹ Diskusija koja je vođena na tom sastanku bila je usredsređena na komandovanje Operativnom zonom Dukađin i ulazak snaga FARK na to područje.⁹⁶² Ramush Haradinaj se predstavio kao komandant “visoravni Dukađin”.⁹⁶³ Haradinaj je predstavnicima FARK rekao da su došli na teritoriju koju je oslobodila OVK i da moraju da prihvate njegovu komandu ili da se vrate u Albaniju,⁹⁶⁴ kao i da on ne priznaje sporazum iz Osla.⁹⁶⁵ Ramush Haradinaj je uputio FARK da postanu deo komande OVK.⁹⁶⁶ Rekao je da bi više starešine FARK trebalo da se rasporede po operativnim jedinicama i u selima, te da svoje zadatke izvršavaju u okviru sastava “Operativnog

⁹⁵⁶ Svedok 77, T. 1155; svedok 17, DP P344, par. 13; svedok 29, DP P359 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 3491.

⁹⁵⁷ Zoran Stijović, DP P121, par. 63.

⁹⁵⁸ Svedok 17, DP P344, par. 14; svedok 17, DP P342 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 7612-7613.

⁹⁵⁹ Svedok 17, DP P344, par. 14; svedok 77, T. 1228-1229, 1472.

⁹⁶⁰ Svedok 17, DP P344, par. 14; svedok 17, DP P342 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 7612-7613.

⁹⁶¹ Svedok 17, DP P344, par. 15-17; svedok 17, DP P342 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 7613-7614; svedok 29, DP P359 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 3493-3496.

⁹⁶² Svedok 17, DP P344, par. 15, 17; svedok 17, DP P342 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 7613-7614; svedok 29, DP P359 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 3493-3496.

⁹⁶³ Svedok 17, DP P342 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 7556-7557.

⁹⁶⁴ Svedok 17, DP P344, par. 17.

⁹⁶⁵ Svedok 17, DP P344, par. 17; svedok 17, DP P342 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 7613.

⁹⁶⁶ Svedok 17, DP P342 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 7560-7561.

štaba Dukađin”; FARK je to odbio. Nije postignut nikakav sporazum.⁹⁶⁷ FARK je obavestio OVK da će nastaviti da izvršavaju svoje vojne planove i strategijske zamisli u fazama.⁹⁶⁸

261. Dana 27. juna 1998. godine, OVK⁹⁶⁹ je pozvala komandanta FARK Tahira Zemaja u Junik u opštini Dečani u svrhu nastavka razgovora o komandovanju OVK i FARK. Međutim, starešine FARK su smatrale da je to previše opasno i savetovale su Tahiru Zemaju da ne ide tamo. Umesto Tahira Zemaja, u Junik su 30. juna 1998. godine otišla druga dvojica starešina FARK. Na sastanku održanom 30. juna 1998. godine, ta dvojica predstavnika FARK sastala su se sa Salihom Veselijem, koji se predstavio kao “načelnik štaba zone Dukađin”, i s još jednim predstavnikom kojeg je Veseli predstavio kao Hajdana Abazija.⁹⁷⁰ Starešine FARK prenele su stav Tahira Zemaja, koji je ostao nepromenjen od dva prethodna sastanka, i obavestile predstavnike OVK da FARK “želi da dovrši drugu fazu [svog] razmeštanja i odmaršira u Istinić”, kao i da će, “ukoliko im iko stane na put”, snage FARK “biti primorane da postupe u skladu s vojnim pravilima”.⁹⁷¹ Kada je predstavnik FARK saopštio Salihu Veseliju da će FARK nastaviti sa svojim razmeštanjem, Salih Veseli je odgovorio da OVK ne može da garantuje bezbednost FARK.⁹⁷² OVK nije primenila vojnu silu.⁹⁷³ Snage FARK nisu bile spremne da se stave pod komandu “OVK Dukađin”. Njihovo razmeštanje je odgođeno do noćnih sati 30. juna 1998. godine zbog problema s OVK i zbog toga što nije stigao konvoj s isporukom oružja čiji se dolazak očekivao iz Albanije.⁹⁷⁴

262. Dana 2. jula 1998. godine, komandanti brigada FARK i komandanti OVK ponovo su se sastali u Istiniću.⁹⁷⁵ U ime FARK, Tahir Zemaj je govorio o “Vrhovnom štabu FARK, uključujući aktivnosti njegovih viših starešina od 1991. godine”, o “zvaničnom osnivanju Vrhovnog štaba 5. marta 1998. godine”, formiranju brigada 21. juna 1998. godine i o sporazumu sklopljenom s rukovodstvom OVK.⁹⁷⁶ Govorio je o osnivanju “dveju komponenti FARK: OVK i TO (ili

⁹⁶⁷ Svedok 17, DP P344, par. 17; svedok 17, DP P342 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 7560-7561, 7613-7614.

⁹⁶⁸ Svedok 17, DP P342 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 7560-7561.

⁹⁶⁹ Iz dokaza se ne vidi ko je iz OVK pozvao Tahira Zemaja.

⁹⁷⁰ Svedok 17, DP P344, par. 18.

⁹⁷¹ Svedok 17, DP P344, par. 18; svedok 17, DP P342 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 7616.

⁹⁷² Svedok 17, DP P344, par. 18.

⁹⁷³ Svedok 17, DP P342 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 7617.

⁹⁷⁴ Svedok 17, DP P344, par. 19-20; svedok 77, T. 1236-1237.

⁹⁷⁵ Svedok 17, DP P344, par. 22.

⁹⁷⁶ Svedok 17, DP P344, par. 22. Veće smatra da se ovaj navod o sporazumu koji je postignut s rukovodstvom OVK odnosi na sporazum postignut u Oslu u vezi s formiranjem zajedničke komande OVK i FARK. V. gore, par. 255.

teritorijalne odbrane)".⁹⁷⁷ U ime OVK, Rrustem Tetaj je izjavio da OVK ne priznaje Vrhovni štab FARK zbog toga što je njegovo sedište izvan Kosova.⁹⁷⁸ U ovom iskazu se navodi da je sastanak od 2. jula "završen u prijateljskoj atmosferi".⁹⁷⁹

263. Razgovori su nastavljeni na sastanku održanom 5. jula 1998. godine. Na tom sastanku, Rrustem Tetaj je objasnio da OVK ne priznaje vlast vlade u egzilu i da je "Štab visoravni Dukadin" bio "formiran 23. maja 1998. godine". Ramush Haradinaj je izjavio da je "OVK rođena ovde na Kosovu" i da je najbolji način ujedinjenja snaga bio da se snage FARK pridruže OVK.⁹⁸⁰ U ovom iskazu se navodi da je "sastanak okončan mirno".⁹⁸¹

(b) Incident u Glođanu u opštini Dečani 4. jula 1998. godine

264. Dana 4. jula 1998. godine, komandant FARK Tahir Zemaj poslao je četvoricu vojnika FARK iz Istinića u Pacaj u opštini Đakovica da pakupe oružje koje je stizalo iz Albanije.⁹⁸² U to vreme, 134. brigada FARK bila je stacionirana u selu Istinić.⁹⁸³ Ti vojnici su sa sobom poneli putni dokument koji im je izdao Tahir Zemaj.⁹⁸⁴ Vojnici FARK su se na putu ka svom odredištu zaustavili u Rzniću, kako bi jedan od njih uzeo svoju vojnu uniformu i dodatni putni dokument od Maxhuna Çekaja, koji je bio komandant OVK u tom selu.⁹⁸⁵

265. Dok su ga ostali vojnici FARK čekali u seoskoj prodavnici, u nju su došli Idriz Balaj i Daut Haradinaj, koji su bili u crnim uniformama, i zahtevali da vojnici FARK dođu u Glođane.⁹⁸⁶ Posle toga, kada je u prodavnicu došao vojnik koji je otišao da uzme svoju uniformu i putni dokument, Idriz Balaj i Daut Haradinaj su ponovili svoj zahtev i ispalili nekoliko hitaca u vazduh.⁹⁸⁷ U jednom trenutku, Idrizu Balaju i Dautu Haradinaju pokazan je putni dokument koji

⁹⁷⁷ Svedok 17, DP P344, par. 22.

⁹⁷⁸ Svedok 17, DP P344, par. 23.

⁹⁷⁹ Svedok 17, DP P344, par. 24.

⁹⁸⁰ Svedok 17, DP P344, par. 33-34.

⁹⁸¹ Svedok 17, DP P344, par. 34.

⁹⁸² Svedok 29, DP P359 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 3504-3505; DP P217. V. poverljivi Dodatak.

⁹⁸³ Svedok 29, DP P359 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 3504-3505. V. poverljivi Dodatak.

⁹⁸⁴ V. poverljivi Dodatak.

⁹⁸⁵ Svedok 29, DP P359 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 3509-3511. V. poverljivi Dodatak.

⁹⁸⁶ Svedok 29, DP P359 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 3514-3517. V. poverljivi Dodatak; DP P217; Bislim Zyrap, DP P161, par. 48, str. 15.

⁹⁸⁷ Svedok 29, DP P359 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 3514-3517. V. poverljivi Dodatak.

je izdao Maxhun Çekaj, komandant OVK u tom selu.⁹⁸⁸ Daut Haradinaj je pocepao dokument, poslao po Maxhuna Çekaja i rekao mu da “ovim vojnicima FARK” nije trebalo izdati putni dokument zato što njima nije mesto na Kosovu i što bi OVK trebalo da se “bori protiv njih”.⁹⁸⁹

266. Ta četvorica vojnika FARK kasnije su se svojim vozilom uputila u Glođane, u konvoju koji je predvodio Daut Haradinaj u svom vozilu, dok ih je u trećem vozilu pratio Idriz Balaj.⁹⁹⁰ Kad su stigli na odredište, ispred zgrade u kojoj se nalazio štab OVK bila je jedna grupa od 100-200 ljudi, od kojih je većina bila u civilnoj odeći.⁹⁹¹ Veće je saslušalo iskaze da se ta grupa ljudi spremala da ide u Albaniju po naoružanje.⁹⁹²

267. Po dolasku u Glođane, jedan od vojnika FARK ušao je u zgradu štaba OVK da razgovara sa Ramushom Haradinajem.⁹⁹³ Po svemu sudeći, taj razgovor je ispočetka bio prijateljski, ali, dok je vojnik koji je razgovarao sa Ramushom Haradinajem izlazio iz zgrade,⁹⁹⁴ Ramush Haradinaj ga je pratio, očigledno besan. Veće je saslušalo iskaze da je Ramush Haradinaj počeo da psuje i vređa jednog vojnika FARK.⁹⁹⁵ Drugom vojniku FARK je rekao da se “gubi odatle” i dodao: “Ne želim više da te gledam”.⁹⁹⁶ Štaviše, ima dokaza da je Ramush Haradinaj jednog vojnika FARK udario kundakom puške i šutnuo ga.⁹⁹⁷ Veće prihvata iskaz da je Ramush Haradinaj udario vojnika FARK.

268. Ubrzo posle toga, tu četvoricu vojnika FARK udarala su i šutirala brojna lica, među kojima su bili Idriz Balaj, Daut Haradinaj i drugi vojnici OVK.⁹⁹⁸ Što se tiče Ramusha Haradinaja, jedan svedok je u svom svedočenju izjavio da ne zna da li je Ramush Haradinaj u tom trenutku nastavio da tuče onog prvog vojnika FARK, dok je jedan drugi svedok izjavio da je

⁹⁸⁸ Svedok 29, DP P359 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 3514-3517.

⁹⁸⁹ Svedok 29, DP P359 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 3514-3517.

⁹⁹⁰ Svedok 29, DP P359 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*) T. 3517-3518. V. poverljivi Dodatak.

⁹⁹¹ V. poverljivi Dodatak.

⁹⁹² V. poverljivi Dodatak.

⁹⁹³ Svedok 29, DP P359 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 3518-3520. V. poverljivi Dodatak.

⁹⁹⁴ Svedok 29, DP P359 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 3520-3521. V. poverljivi Dodatak.

⁹⁹⁵ V. poverljivi Dodatak.

⁹⁹⁶ Svedok 29, DP P359 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 3520-3521, 3524-3526, 3529-3530, 3557-3562, 3569-3570.

⁹⁹⁷ V. poverljivi Dodatak.

⁹⁹⁸ Svedok 29, DP P359 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 3523-3526. V. poverljivi Dodatak.

Ramush Haradinaj, posle početnih udaraca, nastavio da tuče tog vojnika FARK.⁹⁹⁹ Veće je takođe saslušalo iskaze da su se tokom tog premlaćivanja čuli povici “[u]bij ove prljave nitkove, ove špijune,” i da su ljudi koji su mlatili vojnike FARK govorili da će “ukloniti” FARK i njegove komandante, a da je Ramush Haradinaj za jednog vojnika FARK rekao da će “ga ubiti [svojim] rukama”.¹⁰⁰⁰

269. Jedan od vojnika FARK ranjen je hicem iz vatrenog oružja sa stražnje strane u desno rame u blizini vrata.¹⁰⁰¹ Jedan svedok je u svom iskazu naveo da je Ramush Haradinaj lično pretio tom vojniku FARK i ustrelio ga.¹⁰⁰² Međutim, taj svedok je dao dva različita iskaza o toj pucnjavi. U jednom iskazu, koji je dao policiji UNMIK, izjavio je da je Ramush Haradinaj ispalio nekoliko hitaca, dok je u svom svedočenju pred ovim Većem izjavio da je Ramush Haradinaj ispalio samo jedan hitac.¹⁰⁰³ Svedok je te nedoslednosti pokušao da objasni sledećom izjavom: “Rekao sam da je ispalio nekoliko hitaca i to je tačno, a pucali su i drugi. Ne bih mogao da identifikujem ko je pucao. Ono što je ovde važno je da ga je [vojnika FARK] ranio g. Ramush”.¹⁰⁰⁴ U vezi s ovim pitanjem, Veće prihvata da je vojnik FARK ranjen hicem iz vatrenog oružja i da je Ramush Haradinaj bio među onima koji su otvarali vatru.

270. Nakon što su ih kraće vreme tukli, vojnici u crnim uniformama, među kojima su bili Idriz Balaj i Daut Haradinaj, odveli su trojicu od četvorice vojnika FARK u zgradu štaba OVK vukući ih za kosu. Dok su ih vukli, nastavili su da ih tuku.¹⁰⁰⁵ Četvrtom vojniku FARK, koji je ranjen hicem iz vatrenog oružja u rame, Ramush Haradinaj je rekao da ima “dva minuta da ode iz sela Glođane”.¹⁰⁰⁶ Taj vojnik se vratio u komandu FARK i kasnije je smešten u bolnicu u Istiniću.¹⁰⁰⁷

⁹⁹⁹ Svedok 29, DP P359 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 3523. V. poverljivi Dodatak.

¹⁰⁰⁰ Svedok 29, DP P359 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 3524-3526. V. takođe svedok 29, DP P359 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 3529-3531, 3557-3565, 3569-3570. V. poverljivi Dodatak.

¹⁰⁰¹ Svedok 29, DP P359 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 3536. Jedan drugi vojnik FARK zadobio je povredu noge. Međutim, iz dokaza nije jasno da li se to desilo u isto vreme kada je drugi vojnik FARK ranjen u blizini vrata ili tokom kasnijih događaja. V. poverljivi Dodatak.

¹⁰⁰² Svedok 29, DP P359 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 3524-3526, 3529-3530, 3557-3562, 3564, 3567-3569. V. poverljivi Dodatak.

¹⁰⁰³ Svedok 29, DP P359 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 3564, 3567-3569. Izjava data za UNMIK pročitana je u sudnici i svedok nije porekao da je dao izjavu za UNMIK, Svedok 29, DP P359 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 3568.

¹⁰⁰⁴ Svedok 29, DP P359 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 3568.

¹⁰⁰⁵ Svedok 29, DP P359 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 3530-3532.

¹⁰⁰⁶ Svedok 29, DP P359 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 3530-3532.

U zgradi štaba OVK, ostalu trojicu vojnika FARK su svukli i ponovo tukli vojnici u crnim uniformama; jedan od vojnika FARK se onesvestio.¹⁰⁰⁸ Nema dokaza o tome ko je naredio da se izvrši to premlaćivanje.

271. Istog dana posle toga, Ramush Haradinaj je naredio Idrizu Balaju i Dautu Haradinaju da odvedu trojicu vojnika FARK u Kodraliju u opštini Dečani.¹⁰⁰⁹ Idriz Balaj i Daut Haradinaj su zatim naterali vojnike FARK da trče goli nekoliko kilometara, dok su oni pucali u vazduh.¹⁰¹⁰ Kad su prolazili kroz selo Rznić, neki muškarci “odeveni u crnu odeću kao vojna policija” pitali su Idriza Balaja ko su vojnici FARK. Kada im je Idriz Balaj odgovorio da su to “vojnici Tahira Zemaja”, ti muškarci su ih udarali i šutirali.¹⁰¹¹

272. Jedan od vojnika FARK je u svom svedočenju izjavio da mu je Idriz Balaj, kad su stigli u Kodraliju, stavio pištolj u usta i rekao “[č]uj, prenesi moje pozdrave Tahiru Zemaju, a njima će se desiti isto ako se pojave”, a zatim je otišao.¹⁰¹² Vojnici FARK su na kraju došli u Istinić oko 22:00 časa; svoj trojici je odmah ukazana lekarska pomoć i smešteni su u bolnicu u Istiniću.¹⁰¹³

273. Ima dokaza da je 5. jula 1998. godine u Donjoj Luci održan sastanak između komandanata OVK i FARK. U razgovorima koji su na tom sastanku vođeni u vezi s incidentom od 4. jula 1998. godine, Ramush Haradinaj je izjavio da mu je žao zbog onoga što se desilo četvorici vojnika FARK, da je to bio, kako je rekao, “pogrešan postupak”, te da se to neće ponoviti.¹⁰¹⁴ Tahir Zemaj je izjavio da to mora biti prvi i poslednji takav incident i zatražio je od Ramusha Haradinaja da “otпусти one koji su bili odgovorni za taj napad”, ali Haradinaj je to odbio.¹⁰¹⁵

274. Veću nisu predloženi nikakvi dokazi o tome da je posle toga dolazilo do sličnih sukobljavanja.

¹⁰⁰⁷ Svedok 29, DP P359 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 3532, 3536. V. poverljivi Dodatak.

¹⁰⁰⁸ Svedok 29, DP P359 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 3530-3532. V. poverljivi Dodatak.

¹⁰⁰⁹ V. poverljivi Dodatak.

¹⁰¹⁰ Svedok 29, DP P359 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 3537; DP P217. V. poverljivi Dodatak. V. takođe Bislim Zyrapi, DP P161, par. 48, str. 15.

¹⁰¹¹ Svedok 29 je izjavio da su “Crni orlovi”, pod komandom Idriza Balaja, pretukli vojnike FARK, svedok 29, DP P359 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 3536-3537. Međutim, Veće ne prihvata taj iskaz s obzirom da taj svedok nije bio prisutan na licu mesta, kao i s obzirom na neposredne dokaze koji su Veću predloženi. V. poverljivi Dodatak.

¹⁰¹² V. poverljivi Dodatak.

¹⁰¹³ Svedok 29, DP P359 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 3536-3537; DP P217; Bislim Zyrapi, DP P161, par. 48, str. 15. V. poverljivi Dodatak.

(c) Kasnija interakcija između FARK i OVK

275. Veće je saslušalo iskaze o tome da je 7. ili 8. jula 1998. godine izbila prepirka između jednog uniformisanog komandanta FARK i Idriza Balaja.¹⁰¹⁶ Idriz Balaj je zaustavio tog komandanta FARK i pitao ga ima li dozvolu da bude tu ili da se tuda kreće.¹⁰¹⁷ Usledila je verbalna prepirka između Idriza Balaja i tog komandanta FARK.¹⁰¹⁸ Iako se to u iskazima ne navodi izričito, tom komandantu FARK je kasnije po svemu sudeći dozvoljeno da nastavi put do vojne bolnice.

276. Nekoliko dana kasnije, taj komandant FARK je na sastanku sa Ramushom Haradinajem u Donjoj Luci pokrenuo pitanje u vezi s tim incidentom i načinom na koji se Toger ponašao prema njemu.¹⁰¹⁹ Komandant FARK je rekao Ramushu Haradinaju da bi trebalo da otpusti ili disciplinuje Togera.¹⁰²⁰ Toger je prisustvovao tom sastanku, ali nije ništa rekao.¹⁰²¹ Ramush Haradinaj je odgovorio da već zna za to jer ga je Toger obavestio o tome¹⁰²² i rekao je da će razgovarati s Togerom.¹⁰²³ Nema nikakvih dokaza o tome da li je Togeru izrečena ikakva disciplinska mera zbog te prepirke; on je i dalje ostao na položaju komandanta Crnih orlova.¹⁰²⁴

277. Dana 10. jula 1998. godine, dok se 134. brigada FARK nalazila u školi u mestu Prapačane u opštini Dečani, u školu je došlo oko 15-30 vojnika OVK, među kojima su bili Ramush Haradinaj, Daut Haradinaj, Idriz Balaj i vojnici u crnim uniformama, koji su zahtevali da starešine FARK odmah odu odatle.¹⁰²⁵ Vojnici OVK su sa sobom nosili naoružanje, a Ramush Haradinaj je pucao u vazduh.¹⁰²⁶ Ramush Haradinaj i Idriz Balaj su tada takođe nosili crne uniforme.¹⁰²⁷ Na

---

¹⁰¹⁴ Svedok 17, DP P344 par. 33.

¹⁰¹⁵ Svedok 17, DP P344, par. 33.

¹⁰¹⁶ V. poverljivi Dodatak.

¹⁰¹⁷ V. poverljivi Dodatak.

¹⁰¹⁸ V. poverljivi Dodatak.

¹⁰¹⁹ V. poverljivi Dodatak.

¹⁰²⁰ V. poverljivi Dodatak.

¹⁰²¹ V. poverljivi Dodatak.

¹⁰²² V. poverljivi Dodatak.

¹⁰²³ V. poverljivi Dodatak.

¹⁰²⁴ V. poverljivi Dodatak.

¹⁰²⁵ Svedok 17, DP P344, par. 41-42; svedok 17 DP P342 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 7564-7565; svedok 77, T. 1196-1197; svedok 29, DP P359 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 3537-3539.

¹⁰²⁶ Svedok 77, T. 1196-1197; svedok 29, DP P359 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 3537-3539.

¹⁰²⁷ Svedok 29, DP P359 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 3538.

zahtev vojnika OVK, starešine FARK su napustile kasarnu i otišle u kuće u mestu Prapačane kojima su odsele.¹⁰²⁸

278. Veće prihvata da su 10. jula 1998. godine, vojnici OVK, među kojima su bili Ramush Haradinaj, Daut Haradinaj i Idriz Balaj, zahtevali da starešine FARK koje su se nalazile u kasarni u mestu Prapačane odmah odu odatle. Veće konstatuje da taj incident predstavlja primer napetosti koja je vladala između FARK i OVK.

279. Veću su predloženi dokazi da su u večernjim časovima 10. jula 1998. godine u mestu Donja Luka /Llukë-e-Ulët/¹⁰²⁹ Ramush Haradinaj i komandant FARK, Tahir Zemaj, održali sastanak u cilju smirivanja napetosti.¹⁰³⁰ Na tom sastanku, Ramush Haradinaj se izvinio Tahiru Zemaju zbog incidenta koji se desio ranije toga dana u kasarni u mestu Prapačane.¹⁰³¹ Veću su predloženi dokazi da su Ramush Haradinaj i Tahir Zemaj otišli u drugu sobu da razgovaraju u četiri oka.¹⁰³² Kad su se vratili, saopštili su komandantima FARK i komandantu OVK, Rustemu Tetaju, da su se dogovorili da se osnuju tri brigade.¹⁰³³ Starešine FARK, koje su na zahtev OVK napustile kasarnu u mestu Prapačane, vratile su se tamo 24 časa nakon svog odlaska.¹⁰³⁴

280. Veću su takođe predloženi dokazi da je svečanost polaganja zakletve za vojnike koji su se pridružili OVK i iskazali mu pripadnost održana 20. jula 1998. godine u mestu Barane ili

¹⁰²⁸ Svedok 17, DP P344, par. 43-44, 46; svedok 17, DP P342 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 7564-7565; svedok 29, DP P359 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 3537-3539; Rustem Tetaj, DP P75 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 3756; svedok 77, T. 1197.

¹⁰²⁹ Dokazi u vezi s mestom na kom je održan taj sastanak nisu dosledni. Svedok 77 je opisao da je sastanak održan u mestu "Lluka e Poshtme". Međutim, on tom sastanku nije prisustvovao. Svedok 77, T. 1198, 1275. S tim u vezi, Veće ima u vidu dokaze da su se Ramush Haradinaj i Tahir Zemaj ranije sastali u Donjoj Luci 5. jula 1998. godine. V. gore, par. 273.

¹⁰³⁰ Svedok 17, DP P344, par. 46-47; svedok 17, DP P342 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 7632; Rustem Tetaj, DP P76 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 3756-3759; svedok 77, T. 1198.

¹⁰³¹ Svedok 17, DP P344, par. 46-47; Rustem Tetaj, DP P76 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 3758-3759.

¹⁰³² Svedok 17, DP P344, par. 46-47; svedok 17, DP P342 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*) T. 7632; Rustem Tetaj, DP P76 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 3758-3759.

¹⁰³³ Svedok 17, DP P344, par. 46-47; svedok 17, DP P342 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*) T. 7632; Rustem Tetaj, DP P76 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 3758-3759. V. gore, par. 85-89.

¹⁰³⁴ Svedok 17, DP P344, par. 47; svedok 17, DP P342 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 3756; Rustem Tetaj, DP P75 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 3756; svedok 77, T. 1198-1199.

Vranovac u opštini Peć.¹⁰³⁵ Svedočenje jednog svedoka i video-snimak te svečanosti potvrđuju da su među onima koji su položili zakletvu bili i novopridošli vojnici FARK i drugi dobrovoljci, kao i da su u toj svečanosti učestvovali i komandanti FARK i komandanti OVK, uključujući Tahira Zemaja i Ramusha Haradinaja, koji su održali govore.¹⁰³⁶

281. Kao što je već navedeno u prethodnom delu ove Presude, dana 20. avgusta 1998. godine ili oko tog datuma, održan je sastanak na kojem se razgovaralo o reorganizaciji i prestrukturiranju snaga u Operativnoj zoni Dukađin.¹⁰³⁷ Dokazi ukazuju na to da je prema toj reorganizaciji i prestrukturiranju Tahir Zemaj trebalo da postane komandant, ali da je, ubrzo posle toga, Glavni štab OVK ponovo postavio Ramusha Haradinaja za komandanta, usprkos protivljenju Tahira Zemaja.¹⁰³⁸

282. Tužilaštvo iznosi argument da incidenti o kojima se govori gore u tekstu, to jest reakcija OVK posle ulaska FARK na Kosovo krajem juna 1998. godine, zatim incident od 4. jula 1998. godine sa četvoricom vojnika FARK, te incident od 10. jula u kasarni u mestu Prapačane, predstavljaju dokaze o “napadima usmerenim protiv FARK”.¹⁰³⁹ Veće konstatuje da te interakcije između FARK i OVK i događaji koji su usledili posle njih predstavljaju indicije napetosti koja je vladala između komandanata FARK i OVK i njihovih napora da ujedine te dve snage.

2. Operacije koje su srpske snage izvodile u periodu od jula do septembra 1998. godine u Operativnoj zoni Dukađin

283. Dokazi ukazuju na to da su srpske snage u periodu od jula do septembra 1998. godine na Kosovu izvele nekoliko operacija.¹⁰⁴⁰ Operativna zona Dukađin predstavljala je “primarno područje zato što je bila glavni pravac snabdevanja [...] iz Albanije za Kosovo”, uključujući i snabdevanje oružjem.¹⁰⁴¹

¹⁰³⁵ Svedok 77, T. 1281, 1308-1311; DP D148; Cufë Krasniqi, DP P52 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 5716-5717, 5804-5805; Cufë Krasniqi, DP P54, par. 66-67; Sadri Selca, DP P332 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 10862.

¹⁰³⁶ Svedok 77, T. 1281, 1308-1311; DP D148; Cufë Krasniqi, DP P52 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 5716-5717; Cufë Krasniqi, DP P54, par. 66-67.

¹⁰³⁷ V. gore, par. 95.

¹⁰³⁸ V. gore, par. 95-97.

¹⁰³⁹ Završni podnesak tužilaštva, par. 80-84.

¹⁰⁴⁰ Zoran Stijović, DP P121, par. 9, 64. V. takođe svedok 28, DP P358, par. 79.

¹⁰⁴¹ John Crosland, DP P8 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 2953-2954. V. takođe DP D105, str. 1.

284. Svedok 17 je u svom svedočenju izjavio da je mesto Lođa u opštini Peć početkom jula bilo pod kontrolom OVK,¹⁰⁴² a da je srpski napad započeo 5. ili 6. jula 1998. godine.¹⁰⁴³ Shemsedin Çekaj je posvedočio da je u jutarnjim časovima 8. jula 1998. godine obavešten da srpske snage napadaju Lođu iz pravca Peći.¹⁰⁴⁴ Kako je izjavio svedok 17, Lođa “je prvobitno pala pod srpsku kontrolu tokom napada, ali su snage FARK pod komandom Tahira Zemaja ponovo zauzele taj grad”.¹⁰⁴⁵ I drugi dokazi potkrepljuju navod o učešću vojnika FARK.¹⁰⁴⁶

285. U jednom britanskom diplomatskom telegramu od 13. jula 1998. godine opisuje se stanje na Kosovu, onako kako su ga videle međunarodne posmatračke misije za vreme obilaska terena u periodu od 9. do 11. jula 1998. godine.¹⁰⁴⁷ U tom telegramu se navodi da su misije, pored ostalog, obišle “područje Dobre vode”, koje je bilo pod kontrolom OVK, i da su uočile da je “stanje na celom području mirno, ali napeto, posebno oko Peći posle operacija u Lođi”.¹⁰⁴⁸ Misije su u Peći videle oko 150 “teško naoružanih pripadnika JSO” kako se voze ka “verovatnom rejonu očekivanja oko Dečana”.¹⁰⁴⁹ U tom telegramu navodi se da se “prilikom svakog narednog obilaska područja Dečani/Peć ističe trajna šteta koju nanose snage MUP/JSO svojim nasumičnim pucanjem po domovima/kućama/radnjama i pljačkanjem njihovog sadržaja”,¹⁰⁵⁰ pri čemu se daje analiza da OVK “tehnički pod kontrolom drži približno 50 posto tog područja, ali da njihovi položaji ne bi mogli da se odupru silovitom srpskom napadu”.¹⁰⁵¹

286. Dragan Živanović iz 125. motorizovane brigade naredio je da se izvrše pripreme za “angažovanje u aktivnim dejstvima do 24.07.1998. godine”¹⁰⁵² na području, pored ostalih, sela Dolac /Dollc/ i Iglarevo /Gllarevë/ u opštini Klina i sela Junik u opštini Dečani.¹⁰⁵³ U vezi sa

¹⁰⁴² Svedok 17, DP P344, par. 35.

¹⁰⁴³ Svedok 17, DP P344, par. 35. V. takođe Skender Rexhahmetaj, DP P298, par. 27; Cufë Krasniqi, DP P52 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 5805, 5819. U svojoj izjavi svedoka koju je dao tužilaštvu 2007. godine, Cufë Krasniqi navodi da je srpski napad na Lođu izvršen 6. juna 1998. godine, ali je on kasnije naveo da je “možda pogrešio” u vezi s datumom, Cufë Krasniqi, DP P54, par. 77; Cufë Krasniqi, DP P52 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 5819.

¹⁰⁴⁴ Shemsedin Çekaj, DP P4, par. 25.

¹⁰⁴⁵ Svedok 17, DP P344, par. 35. Veće ima u vidu da je period u kom je izvršen napad na Lođu prethodio stvaranju zajedničke komande FARK i OVK. V. gore, par. 85.

¹⁰⁴⁶ Skender Rexhahmetaj, DP P298, par. 27. V. takođe Shemsedin Çekaj, DP P4, par. 25.

¹⁰⁴⁷ DP D104.

¹⁰⁴⁸ DP D104, str. 2-3.

¹⁰⁴⁹ DP D104, str. 2.

¹⁰⁵⁰ DP D104, str. 3.

¹⁰⁵¹ DP D104, str. 3.

¹⁰⁵² DP D66, stavka 1. To naređenje je od 23. jula 1998. godine, a potpisao ga je Dragan Živanović.

¹⁰⁵³ DP D66, stavke 2-3, 5-6.

selom Junik, Borbena grupa 2 trebalo je da “podrži[i] izvođenje vatrenih dejstava jedinica PJP u čišćenju sela Junika od šiptarskih bandi”.¹⁰⁵⁴ Takođe je naredio da se treba strogo pridržavati “naređenja [...] koja se odnose na zabranu bespotrebnog otvaranja vatre na civilno nenaoružano stanovništvo i uništenje imovine (kuće i druge objekte) iz kojih se ne otvara vatra” i da “vatra [treba] otvarati selektivno i po važnosti ciljeva, posebno sa oruđima teških kalibara”.¹⁰⁵⁵ Kasnije je naredio, pored ostalih, Borbenoj grupi 3, da “izvrši[i] pokret pravcem Peć-Dečani-selo Rastavica” i “izvrši[i] blokadu sela Junik” u sadejstvu sa Borbenom grupom 2 i jedinicama PJP.¹⁰⁵⁶ U jednom britanskom vojnom telegramu od 30. jula 1998. godine, u kom su zabeležena neposredna zapažanja britanskog atašea za odbranu¹⁰⁵⁷ od 28. i 29. jula 1998. godine, navodi se: “Junik se od 13:00 časova nadalje nalazi na udaru [artiljerijske]/tenkovske i minobacačke vatre”.¹⁰⁵⁸

287. Kako se navodi u jednom izveštaju od 7. avgusta 1998. godine koji je Komanda 15. oklopne brigade podnela Komandi Prištinskog korpusa, tokom perioda od 25. jula do 6. avgusta 1998. godine, jedinice MUP, koje su se sastojale od odreda MUP, SAJ i “sastava Brazil”, bile su angažovane na raznim područjima na Kosovu, uključujući područja koja su bila obuhvaćena Operativnom zonom Dukađin, duž pravca “selo Građanica - Bandera [...] - Glođane - selo Jablanica”.¹⁰⁵⁹

288. Dokazi upućuju na to da je Komanda Prištinskog korpusa 1. avgusta 1998. godine zatražila “odobrenje [od Isturenog komandnog mesta 3. armije] za realizaciju treće etape Plana na suzbijanju terorizma na Kosovu i Metohiji”,¹⁰⁶⁰ što je obuhvatalo sledeće: “Jednovremenim dejstvima na prostoru Drenice i Jablanice uz dalju blokadu sela Junik i sela Jasić, razbiti centre terorističkih snaga [...] selo Jablanica – selo Glođane i selo Smonica” i “[s]nagama za blokadu nastaviti sa blokadom sela Jasić i sela Junik i dejstvima po uočenim ciljevima u selu Jasić vršiti

¹⁰⁵⁴ DP D66, stavka 5.

¹⁰⁵⁵ DP D66, stavka 8.

¹⁰⁵⁶ DP D67, stavka 1. To naređenje je od 24. jula 1998. godine, a potpisao ga je Dragan Živanović.

¹⁰⁵⁷ John Crosland, DP P8 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 2984-2985.

¹⁰⁵⁸ DP D106, str. 1-3. V. takođe DP D69.

¹⁰⁵⁹ DP D109, stavka 1. Veće prihvata da se navod “selo Građanica” odnosi na selo Grabanica, a navod “Glođane” na katoličko selo Glođane u opštini Peć.

¹⁰⁶⁰ U ovom zahtevu, koji je potpisao Nebojša Pavković, navodi se da je na sastanku “Zajedničke komande za Kosovo i Metohiju”, održanom 31. jula 1998. godine, doneta odluka da se otpočne s realizacijom treće etape plana, DP D108. V. takođe Dragan Živanović, DP P111, par. 98.

psihološki pritisak na terorističke snage u selu Junik”.¹⁰⁶¹ Ta operacija trebalo je da započne 2. avgusta 1998. godine.¹⁰⁶²

289. Svedok 28 je u svom svedočenju izjavio da su u avgustu 1998. godine “srpske snage pregazile OVK u Glođanu i Jablanici i ponovo uspostavile kontrolu nad područjem Dukadina”.¹⁰⁶³ Svedok 17 je izjavio da je Jablanica “pala” negde tokom srpske ofanzive “u periodu od 2. do 5. avgusta”,¹⁰⁶⁴ dok se svedok 69 složio s tim da su snage MUP “možda” ušle u Jablanicu 2. i 3. avgusta 1998. godine.¹⁰⁶⁵ Zoran Stijović je izjavio da su pripadnici jedinica MUP “pokušali da uđu u Jablanicu... u selo Jablanicu i da dođu da pohvataju, da uhapsu grupu koja je bila oko Lahi Brahimaja”, ali nije pružio daljnja objašnjenja.¹⁰⁶⁶ Veće prihvata da su srpske snage ušle u Jablanicu u opštini Đakovica približno 2. ili 3. avgusta 1998. godine.

290. Ima dokaza koji upućuju na to da su u periodu od 2. do 4. avgusta 1998. godine jedinice MUP izvodile dejstva u opštini Đakovica duž pravca sela Meca /Meqe/, Crmljane i Kraljane /Kralan/.¹⁰⁶⁷ Među dokaznim materijalom je i sledeća odluka Komande Prištinskog korpusa: “izvesti napad [2. avgusta 1998. godine] na DTS /diverzantsko-terorističke snage/ u širem rejonu sela Smonica, angažujući glavne snage na pravcu: selo Korenica – selo D. Nec – selo Smonica [...]”.¹⁰⁶⁸ Kako se navodi u toj odluci, cilj je bio “razbiti snage DTS na pravcima napada, ovladati sa rejonom sela Stubla, sela D. Nec, sela Ramoc, deblokirati komunikaciju i posedanjem pogodnih položaja na liniji selo Korenica – selo Nec – selo Berjah sprečiti direktne napade na motorizovane kolone na putu Đakovica – selo Ponoševac – selo Batuša”.¹⁰⁶⁹ “Susedi [...] snagama MUP-a” trebali su “u zahvatu puta Đakovica – selo Rastavica sprečiti intervencije DTS iz šireg rejona sela Glođane”.¹⁰⁷⁰

291. U jednom britanskom diplomatskom telegramu od 7. avgusta 1998. godine navodi se da su u periodu od 5. do 6. avgusta 1998. godine bile “u toku operacije na području Drenice, Junika,

¹⁰⁶¹ DP D108.

¹⁰⁶² DP D108.

¹⁰⁶³ Svedok 28, DP P358, par. 85.

¹⁰⁶⁴ Svedok 17, DP P342 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 7770-7771.

¹⁰⁶⁵ Svedok 69, DP P364 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 9905.

¹⁰⁶⁶ Zoran Stijović, DP P123 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 9249-9250.

¹⁰⁶⁷ DP D140, str. 1. To je dokument pod naslovom “Analiza izvođenja borbenih dejstava od 18.07.-06.08.1998. godine”, upućen “Komandi Prištinskog korpusa”, koji je potpisao komandant 549. mtbr, pukovnik Božidar Delić.

¹⁰⁶⁸ DP D68, str. 1. Ta odluka je od 1. avgusta 1998. godine, a potpisao je Nebojša Pavković. V. takođe DP D108.

¹⁰⁶⁹ DP D68, str. 1.

¹⁰⁷⁰ DP D68, str. 1.

a možda i Jablanice”.¹⁰⁷¹ U tom telegramu stoji da je “većina sela severno i južno od puta Peć-Priština i puta Gornja Klina-Rudnik-Rakos bezobzirno uništena” i da je “uočen veliki konvoj MUP kako se vraća u Prištinu noseći velike srpske zastave [...] [v]ojnici su nosili poveze na glavama kao da se vraćaju iz neke veličanstvene pobeđe”.¹⁰⁷²

292. Dokazi upućuju na to da su srpske snage, negde u periodu od 8. do 13. avgusta 1998. godine, izvodile operacije u selima među kojima su, pored ostalih bila sela Prilep, Istinić, Babaloć, Rastavica, Crnobreg, Kodralija, Dubrava, Rznić, Šaptej, Gramočelj i Glođane u opštini Dečani.¹⁰⁷³ Među dokazima je sledeća odluka Komande Prištinskog korpusa: “[r]azbiti uporište DTS i ovladati širim rejonom: selo Crnobeg – selo Rznić – selo Glođane – selo Grmočelj – selo Prilep” snagama MUP i VJ.¹⁰⁷⁴ Ta operacija je trebalo da započne 11. avgusta 1998. godine.¹⁰⁷⁵ Dana 12. avgusta 1998. godine, 125. motorizovana brigada je donela odluku da Borbena grupa 2, pored ostalog, “sprečava izvlačenje DTS iz sela Junika i biti u gotovosti za njihovo razoružavanje”.¹⁰⁷⁶

293. Kako je izjavio Shemsedin Čekaj, “OVK je pružila izvestan otpor” tokom operacija srpskih snaga 11. avgusta 1998. godine, kada su te snage došle istočno od glavnog puta Dečani - Đakovica.¹⁰⁷⁷ Međutim, OVK se na kraju “povukla zajedno sa civilnim stanovništvom” zbog toga što “nije imala artiljerijskog naoružanja” i što joj je “ponestalo municije”.¹⁰⁷⁸ Shemsedin Čekaj je u svom svedočenju izjavio da su OVK i civili sledećeg dana počeli da se vraćaju u svoja sela, a da su se “srpske snage vratile [...] s pljačkaškim jedinicama” sledećeg dana u popodnevnom časovima.¹⁰⁷⁹ Kako je on izjavio, srpske snage su istog dana ponovo otišle i “OVK se zatim vratila na svoje ranije položaje”.¹⁰⁸⁰

¹⁰⁷¹ DP D107, str. 1.

¹⁰⁷² DP D107, str. 1-2.

¹⁰⁷³ Svedok 17, DP P344, par. 38, 93-94, 96; svedok 17, DP P342 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 7592; Shemsedin Čekaj, DP P3 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 4427-4428, 4487, 4515-4516; Shemsedin Čekaj, DP P4, par. 28; Cufë Krasniqi, DP P52 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 5709-5711, 5816-5818; Cufë Krasniqi, DP P54, par. 93; Dragan Živanović, DP P110 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 9469-9470, 9487; DP D110, str. 1.

¹⁰⁷⁴ DP D110, str. 1. Ta odluka je od 10. avgusta 1998. godine, a potpisao je Nebojša Pavković.

¹⁰⁷⁵ DP D110, str. 1.

¹⁰⁷⁶ DP D75, str. 1. Ta odluka je od 12. avgusta 1998. godine, a potpisao je Dragan Živanović.

¹⁰⁷⁷ Shemsedin Čekaj, DP P4, par. 28.

¹⁰⁷⁸ Shemsedin Čekaj, DP P4, par. 28.

¹⁰⁷⁹ Shemsedin Čekaj, DP P4, par. 28.

¹⁰⁸⁰ Shemsedin Čekaj, DP P4, par. 28.

294. Srpske snage su izvele napad na štab OVK u Glođanu u opštini Dečani negde u periodu od 10. do 12. avgusta 1998. godine.¹⁰⁸¹ Svedok 17 je u svom svedočenju izjavio da je 11. avgusta 1998. godine došao u štab i razgovarao s Ramushom Haradinajem, koji je rekao da mu je “potrebna pomoć”.¹⁰⁸² Taj svedok je, nadalje, izjavio da je štab OVK “pao negde tokom srpske ofanzive od 11. avgusta 1998. godine”.¹⁰⁸³ Svedoku 17 nije poznato “koliko je vremena prošlo pre nego što su se Srbi povukli iz tih sela”.¹⁰⁸⁴ Cufë Krasniqi je u svom svedočenju izjavio da je bio prisutan tokom ofanzive u avgustu 1998. godine kako bi pružio vojnu podršku.¹⁰⁸⁵ Prema njegovom iskazu “Glođane su pale tokom prve ofanzive”.¹⁰⁸⁶ Veće prihvata da su srpske snage ušle u Glođane 11. avgusta 1998. godine ili približno tog datuma.

295. Dana 14. avgusta 1998. godine, Komanda Prištinskog korpusa donela je odluku o “razbijanju DTS neprijatelja u rejonu: selo Slup i selo Vokša”, koja se nalaze zapadno od puta Dečani - Đakovica.¹⁰⁸⁷ U ovoj odluci se pominje i “blokada sela Junik”.¹⁰⁸⁸ Prema izjavi Dragana Živanovića, srpske snage su ušle u Junik 15. i 16. avgusta 1998. godine.¹⁰⁸⁹ On je u svom svedočenju izjavio da je 15. avgusta 1998. godine izdao naređenje u cilju “da podrži snage MUP-a u razoružavanju OVK u Locanima, Slupu i Vokši”,¹⁰⁹⁰ a da je 18. avgusta 1998. godine, “general Pavković [...] izdao naređenje jedinicama Prištinskog korpusa [...] kako bi kontrolisala put Peć-Dečani i [...] radi kontrolisanja Jasića i Junika”.¹⁰⁹¹ Kako je izjavio, do kraja avgusta 1998. godine izdato je još naređenja da se nastavi s operacijama čije je izvođenje bilo naređeno ranije.¹⁰⁹²

¹⁰⁸¹ Cufë Krasniqi, DP P52 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 5709-5711, 5816-5818; Cufë Krasniqi, DP P54, par. 93; Dragan Živanović, DP P110 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 9487; svedok 17, DP P342 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 7592-7593; svedok 17, DP P344, par. 38, 93-96; DP P352. U vezi sa Cufëom Krasniqijem, Veće ima u vidu da je on u svojoj Izjavi svedoka, po svemu sudeći, pogrešio u vezi s datumom napada na Glođane, Cufë Krasniqi, DP P54, par. 93; Cufë Krasniqi, DP P52 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 5816-5818.

¹⁰⁸² Svedok 17, DP P344, par. 95.

¹⁰⁸³ Svedok 17, DP P344, par. 96.

¹⁰⁸⁴ Svedok 17, DP P344, par. 93.

¹⁰⁸⁵ Cufë Krasniqi, DP P52 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 5709, 5817.

¹⁰⁸⁶ Cufë Krasniqi, DP P52 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 5817.

¹⁰⁸⁷ DP D76, str. 1. Ta odluka je od 14. avgusta 1998. godine, a potpisao je Vladimir Lazarević. V. takođe Dragan Živanović, DP P111, par. 118.

¹⁰⁸⁸ DP D76, str. 1.

¹⁰⁸⁹ Dragan Živanović, DP P110 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 9456.

¹⁰⁹⁰ Dragan Živanović, DP P111, par. 119. V. takođe DP D77.

¹⁰⁹¹ Dragan Živanović, DP P111, par. 120. V. takođe DP D111, str. 1.

¹⁰⁹² Dragan Živanović, DP P111, par. 121-125. V. takođe DP D78; DP D79; DP D80; DP D81; DP D82; DP D83.

296. U jednom britanskom diplomatskom telegramu od 27. avgusta 1998. godine navodi se da su srpske snage, počev od 26. avgusta 1998. godine, držale pod svojom kontrolom Junik i područje južno od Junika u opštini Dečani sve do Ponoševca u opštini Đakovica.¹⁰⁹³ Nadalje, jedan dokument Komande Prištinskog korpusa od 30. avgusta 1998. godine upućuje na to da je snagama Prištinskog korpusa izdato naređenje da pruže podršku MUP u “deblokadi komunikacije i razbijanju DTS”, uključujući na području opština Đakovica i Klina.¹⁰⁹⁴ U istom dokumentu se takođe navodi sledeće: “Stanje morala kod većeg broja DTS je u opadanju, posebno zbog gubitaka i očekivane pomoći koja im nije pristigla iz inostranstva”.¹⁰⁹⁵

297. U vezi s periodom s početka septembra 1998. godine, Radovan Zlatković je u svom svedočenju izjavio da su jedinice MUP izvodile dejstva unutar Jablanice u opštini Đakovica.¹⁰⁹⁶ Kako je izjavio Radovan Zlatković, OVK je počeo da se povlači u Dašinovac u opštini Dečani, a da su ih “snage MUP-a [...] pratile”.¹⁰⁹⁷ On je naveo da mu nije poznato da li je “neki pripadnik MUP-a ostao u Jablanici”.¹⁰⁹⁸ Radovan Zlatković je u svom svedočenju takođe izjavio da je u periodu od 4. do 8. septembra 1998. godine izvedena operacija, u kojoj su učestvovali i MUP i SAJ,¹⁰⁹⁹ čiji je cilj bio “da ponovo stekne kontrolu” na putevima koje je “blokirao OVK”, kao i da je ta operacija “prvobitno trebalo da bude sprovedena da bi se probio MUP do Radonjičkog jezera”.¹¹⁰⁰ Iz dokaza se čini da su srpske snage ušle na područje kanala na Radonjičkom jezeru 8. ili 9. septembra 1998. godine ili približno tog datuma.¹¹⁰¹

298. Dragan Živanović je u svom svedočenju izjavio da su “[o]ko 6.-8. septembra 1998, MUP i neke od [njegovih] jedinica [...] učestvovala u jednoj drugoj akciji protiv boraca OVK u zoni

¹⁰⁹³ DP D44, str. 1-2.

¹⁰⁹⁴ DP D84, str. 1. Taj dokument je od 30. avgusta 1998. godine, a potpisao ga je Nebojša Pavković.

¹⁰⁹⁵ DP D84, str. 2.

¹⁰⁹⁶ Radovan Zlatković, DP P373, par. 40.

¹⁰⁹⁷ Radovan Zlatković, DP P373, par. 40.

¹⁰⁹⁸ Radovan Zlatković, DP P373, par. 40.

¹⁰⁹⁹ Radovan Zlatković, DP P371 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 6971-6972.

¹¹⁰⁰ Radovan Zlatković, DP P373, par. 39, 68; Radovan Zlatković, DP P371 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 6971. Kako je izjavio, te operacije su izvedene nakon što su od pripadnika OVK koji su uhapšeni 3. septembra 1998. godine u Kodraliji u opštini Đakovica dobili informacije da se na području kanala na jezeru Radonjić nalaze leševi, Radovan Zlatković, DP P373, par. 45, 47, 53, 64; DP P385. V. dole, par. 330.

¹¹⁰¹ Nebojša Avramović, DP P451, par. 53; svedok 69, DP P370, par. 35. Veće ima u vidu da je, u vezi s tim kad su srpske snage došle na područje kanala na jezeru Radonjić, Radovan Zlatković naveo širok niz datuma, to jest 5, 6, 7, 8. ili 9, Radovan Zlatković, DP P371 (Transkript

Dukađini”¹¹⁰² i da su srpskim snagama izdata razna naređenja u vezi s tim operacijama.¹¹⁰³ On je izjavio da su operacije izvođene, pored ostalog, na “pravcu Suka Crmljane - Grgoc - Donji Ratiš” i “pravcu selo Prilep - selo Rznić - selo Dašinovac” dana 7. septembra 1998. godine ili približno tog datuma¹¹⁰⁴ i da je MUP ušao u selo Rznić, a zatim i na područje kanala na Radonjićkom jezeru¹¹⁰⁵ dana 8. septembra 1998. godine ili približno tog datuma.¹¹⁰⁶ Kako se navodi u jednom britanskom diplomatskom telegramu od 10. septembra 1998. godine koji sadrži i zapažanja Johna Crosslanda,¹¹⁰⁷ kada je John Crosland 8. ili 9. septembra pod pratnjom išao prema području kanala na Radonjićkom jezeru, video je da je u selima Prilep i Rznić naneta velika šteta.¹¹⁰⁸ On je takođe uočio “teško naoružane pripadnike MUP/PJP/SAJ kojima su podršku pružali jedan tenk T55 i jedna “praga” iz sastava VJ” i izneo je zapažanja da su “vojnici koji su učestvovali u toj operaciji očito još uvek izvodili daljnja dejstva i pokušavali da obezbede to područje”.¹¹⁰⁹

299. Dana 6. septembra 1998. godine, 125. motorizovana brigada je izdala “zapovest za podršku snaga MUP-a u razbijanju DTS u širem rejonu sela Ratiš”, u kojoj je navela da očekuje otpor “šiptarskih terorista” u rejonu “selo Beleg, Radonjićko jezero, selo Ratiš, selo Dašinovac i selo Grgoc”.¹¹¹⁰ U toj zapovesti takođe se spominje da je “moguća intervencija” od strane “jač[ih] DTS” koje se “nalaze [...] na liniji selo Istinić - selo Prapačane - selo Brolić - selo Vranovac”, “severno od reke Dečanske Bistrice”.¹¹¹¹ Po svemu sudeći, u toj zapovesti izdato je i naređenje za gotovost za napade dana 8. septembra 1998. godine u rejonu sela Grgoc, Donji Ratiš i alternativno Žabelj, Bardonić, Beleg, Požar, Kodralija, Rznić i Dašinovac.¹¹¹² Veće ima u vidu da područja koja se pominju gore pokrivaju jedan širok rejon u opštinama Dečani i Đakovica.¹¹¹³

300. Veće je takođe prihvatilo u dokaze odluke 125. motorizovane brigade od 7. i 8. septembra 1998. godine koje upućuju na to da su daljnje operacije izvođene zapadno od puta

---

prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 6970-6971, 6975; Radovan Zlatković, DP P373, par. 65. V. takođe *infra*, par. 330. V. takođe Dragan Živanović, DP P111, par. 135-136.

¹¹⁰² Dragan Živanović, DP P111, par. 131.

¹¹⁰³ Dragan Živanović, DP P111, par. 132-135. V. takođe DP D85; DP D86.

¹¹⁰⁴ Dragan Živanović, DP P111, par. 132.

¹¹⁰⁵ Dragan Živanović, DP P111, par. 136.

¹¹⁰⁶ Dragan Živanović, DP P111, par. 135.

¹¹⁰⁷ John Crosland, DP P8 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 2984-2985.

¹¹⁰⁸ DP D112, str. 2. V. dole, par. 330.

¹¹⁰⁹ DP D112, str. 2.

¹¹¹⁰ DP P117, str. 1. To naređenje je od 6. septembra 1998. godine, a potpisao ga je “potpukovnik Đorđf Kolim”. V. takođe DP D86, str. 2.

¹¹¹¹ DP P117, str. 1.

¹¹¹² DP P117, str. 2.

¹¹¹³ DP P352.

Dečani-Đakovica.¹¹¹⁴ U odluci 125. motorizovane brigade od 7. septembra 1998. godine, Borbenoj grupi 2, pored ostalih, izdato je sledeće naređenje: “[n]astaviti sa obezbeđenjem i kontrolom šireg rejona sela Jasić i sela Junik. Organizovati zasedu u rejonu sela Đocaj”.¹¹¹⁵ U odluci 125. motorizovane brigade od 8. septembra 1998. godine, borbenim grupama je izdato naređenje da nastave da pružaju podršku MUP u njegovim dejstvima u, pored ostalih, selima Jasić, Junik i Đocaj /Gjocaj/.¹¹¹⁶

3. Drugi incidenti u periodu od jula do septembra 1998. godine

(a) Posmatračka misija Evropske zajednice

301. Dana 11. avgusta 1998. godine, članovi jednog tima Posmatračke misije Evropske zajednice (dalje u tekstu: PMEZ) na Kosovu, među kojima je bio oficir ratnog vazduhoplovstva Grčke Achilleas Pappas, vozili su se iz Peći na jug prema Dečanima kad su u daljini čuli eksplozije granata, pa su pokušali da priđu bliže da bi videli o čemu se radi.¹¹¹⁷ Uputili su se ka istoku, prema “glavnom području kad je u pitanju prisustvo OVK”.¹¹¹⁸ Tim je došao u mesto Rznić u opštini Dečani dok je ono bilo granatirano i naizgled napušteno.¹¹¹⁹ Dok je tim odlazio iz Rznića, put su im zaprečila dvojica vojnika u maskirnim uniformama s oznakama OVK koja su bila u jednom malom džipu; ti vojnici su ih pitali ko su i zbog čega su došli tu.¹¹²⁰ Vojnici su ih zatim otpratili u jednu kuću dok je granatiranje i dalje trajalo, a zatim su im rekli da mogu slobodno da idu; Achilleas Pappas je nagađao da su ti vojnici možda bili zabrinuti za bezbednost članova tima.¹¹²¹ Tim se spremio da ode iz sela, ali ga je zaustavila druga grupa vojnika OVK. Ta grupa je bila “besna” ili “uzrujana” zbog granatiranja i htela je da pokaže timu PMEZ mesta koja su bila pogođena granatama, među kojima su bili džamija i jedna “jednostavna” poljska

¹¹¹⁴ DP D85; DP D86. Te odluke j potpisao Dragan Živanović.

¹¹¹⁵ DP D85, str. 1.

¹¹¹⁶ DP D86, str. 1.

¹¹¹⁷ Achilleas Pappas, DP P317 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 4077-4079; Achilleas Pappas, DP P320, par. 6; DP P322.

¹¹¹⁸ Achilleas Pappas, DP P317 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 4078-4079.

¹¹¹⁹ Achilleas Pappas, DP P317 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 4085-4086.

¹¹²⁰ Achilleas Pappas, DP P317 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 4085-4086.

¹¹²¹ Achilleas Pappas, DP P317 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 4085-4086, 4089.

bolnica.¹¹²² Vojnici su zatim, tokom sledećih petnaestak minuta, povelili članove tima u obilazak raznih mesta po selu, a onda su ih uputili da napuste selo.¹¹²³ Dok su se po treći put pripremali da napuste selo, članovi tima su ponovo zaustavljeni, ovog puta od strane trojice ljudi u crnim uniformama s oznakama OVK koji su se vozili u jednom velikom crnom džipu.¹¹²⁴ Achilleas Pappas je u svom svedočenju izjavio da su neki od tih ljudi bili “mnogo agresivniji” od prethodne grupe vojnika i da je vojnik koji im je, po svemu sudeći, komandovao, “vikao i gestikulirao”.¹¹²⁵ Taj vojnik je naredio članovima tima PMEZ da sednu u svoj automobil i prate njegov džip.¹¹²⁶ Achilleas Pappas je izjavio da je osetio da “ne bi bilo mudro odbiti da to učini”, tako da se tim PMEZ povinovao tom naređenju i pratio taj crni džip u Glođane.¹¹²⁷

302. Achilleas Pappas je u svom svedočenju izjavio da se tim PMEZ zaustavio na jednom malom putu u Glođanu; članovi tima su приметili da u jednu zgradu ulazi i da iz nje izlazi mnogo ljudi i smatrali su da se radi o štabu OVK.¹¹²⁸ Većina ljudi koji su se tu nalazili bila je u maskirnim uniformama OVK; “vrlo malo njih” je nosilo crne uniforme.¹¹²⁹ Vođa onih ljudi iz crnog džipa bio je “veoma uzrujan”, “psovao je na albanskom jeziku” i “vikao i gestikulirao”.¹¹³⁰ Albanski prevodilac koji je bio s timom PMEZ kasnije je rekao Achilleasu Pappasu da je taj čovek optužio članove tima PMEZ da su “srpski špijuni”.¹¹³¹ On je takođe počeo da kida nekoliko nalepnica sa znakom Evropske unije i oznakama “Posmatračii” sa vozila PMEZ, a zatim je počeo da udara i šutira albanskog prevodioca i da gestikulira kao da pokušava da zgrabi svoj pištolj i ustrelji ga.¹¹³² Članovima tima PMEZ naredili su da odu u dvorište ispred glavne zgrade, gde se nalazilo petnaestak uniformisanih ljudi.¹¹³³ Na tom mestu, onaj vođa iz crnog džipa nastavio je da udara i šutira prevodioca. Jedan član tima PMEZ pokušao je da se pomeri prema albanskom

¹¹²² Achilleas Pappas, DP P317 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 4085-4091.

¹¹²³ Achilleas Pappas, DP P317 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 4089-4090.

¹¹²⁴ Achilleas Pappas, DP P317 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 4091.

¹¹²⁵ Achilleas Pappas, DP P317 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 4090-4091.

¹¹²⁶ Achilleas Pappas, DP P317 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 4090-4092.

¹¹²⁷ Achilleas Pappas, DP P317 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 4092.

¹¹²⁸ Achilleas Pappas, DP P317 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 4092.

¹¹²⁹ Achilleas Pappas, DP P317 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 4098.

¹¹³⁰ Achilleas Pappas, DP P317 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 4099.

¹¹³¹ Achilleas Pappas, DP P317 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 4099.

¹¹³² Achilleas Pappas, DP P317 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 4075, 4099, 4128-4129; DP P321.

¹¹³³ Achilleas Pappas, DP P317 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 4361.

prevodiocu kako bi ga zaštitio, ali se zaustavio kada je čuo kako neki od prisutnih ljudi repetiraju puške.¹¹³⁴

303. Članove tima PMEZ odveli su na gornji sprat glavne zgrade i naredili im da sačekaju Ramusha Haradinaja.¹¹³⁵ Ramush Haradinaj je došao i pitao članove tima PMEZ ko su i šta rade tu; bio je “učtiv”, “uljudan” i “pokazao je priličnu otvorenost i razumevanje” za zadatke PMEZ.¹¹³⁶ Pitao je članove tima nose li oružje sa sobom ili im je ono u automobilu. Kada su mu odgovorili da nemaju oružje, on je na brzinu pregledao njihov automobil. Ramush Haradinaj im je zatim rekao da mogu da idu i kao pratnju im je dodelio istu onu trojicu ljudi u crnim uniformama sa crnim džipom; tim su otpratili do Kodralije, a odatle je on put nastavio bez pratnje.¹¹³⁷ Na jednom mestu u blizini Kodralija, tim PMEZ je naišao na jednu grupu OVK koju je već jednom ranije sreo i objasnio je toj grupi šta se desilo. Komandant te grupe, s nadimkom Toni, rekao je da “mu je veoma žao, ali da u OVK postoje neke ekstremističke grupe koje operišu na svoju ruku”.¹¹³⁸

304. Achilles Pappas je kasnije, na fotografiji koja je dostupna na veb sajtu Međunarodnog suda, prepoznao Idriza Balaja kao vođu onih ljudi u crnim uniformama koji su se vozili u crnom džipu.¹¹³⁹ Veb sajt Međunarodnog suda je posetio kada je od njega zatraženo da svedoči na prvobitnom suđenju u predmetu *Haradinaj*.¹¹⁴⁰ Kako je izjavio Achilles Pappas, odmah je prepoznao da je Idriz Balaj bio taj koji je tukao albanskog prevodioca i koji je bio vođa one trojice ljudi u crnim uniformama.¹¹⁴¹ Međutim, pre nego što je od Achilleasa Pappasa zatraženo da svedoči, od njega se nije tražilo da identifikuje Idriza Balaja na foto panelu.¹¹⁴² Tokom svog svedočenja na prvobitnom suđenju u predmetu *Haradinaj*, Achilles Pappas je naglasio da je vođa one trojice ljudi, koji je tukao prevodioca i bio prisutan u dvorištu zgrade štaba OVK, te koji je

¹¹³⁴ Achilles Pappas, DP P317 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 4128-4129.

¹¹³⁵ Achilles Pappas, DP P317 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 4130-4131.

¹¹³⁶ Achilles Pappas, DP P317 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 4132-4133, 4305.

¹¹³⁷ Achilles Pappas, DP P317 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 4133-4134, 4357.

¹¹³⁸ Achilles Pappas, DP P317 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 4134.

¹¹³⁹ Achilles Pappas, DP P317 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 4136-4137, 4149, 4360, 4372; DP P323.

¹¹⁴⁰ Achilles Pappas, DP P317 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 4136-4137, 4149, 4357, 4372.

¹¹⁴¹ Achilles Pappas, DP P317 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 4136-4137, 4149, 4372.

otpratio tim PMEZ u Kodraliju, bio Idriz Balaj.¹¹⁴³ Premda je Veću jasno da nije primenjena pravilna procedura za identifikaciju Idriza Balaja od strane Achilleasa Pappasa, ono prihvata da se može pouzdati u identifikaciju Idriza Balaja od strane Achilleasa Pappasa, s obzirom na njihovu međusobnu interakciju i blizinu.

305. Kad mu je pokazana fotografija Lahija Brahimaja koja je dostupna na veb sajtu Međunarodnog suda, Achilleas Pappas ga je prepoznao kao jednog od ljudi koji su se 11. avgusta 1998. godine nalazili u dvorištu zgrade štaba OVK u Glođanu.¹¹⁴⁴ Achilleas Pappas je u svom svedočenju izjavio da u svojoj izjavi svedoka nije spomenuo Lahija Brahimaja zbog toga što Lahija Brahimaj nije igrao “aktivnu ulogu” u tom incidentu i što “nije ništa učinio”.¹¹⁴⁵ Međutim, tokom svog svedočenja na prvobitnom suđenju, odgovarajući na pitanje predsedavajućeg sudije, Achilleas Pappas je rekao da nije siguran da fotografija koja se nalazi na veb sajtu Međunarodnog suda, za koju se navodi da je fotografija Lahija Brahimaja, prikazuje lice koje je video u dvorištu zgrade štaba OVK.¹¹⁴⁶ Veće prihvata da nije pouzdano to što je Achilleas Pappas identifikovao Lahija Brahimaja kao lice koje je bilo prisutno tokom tog incidenta.

306. Veće konstatuje da se 11. avgusta 1998. godine jedan tim PMEZ na Kosovu uputio u selo Rznić u opštini Dečani dok je ono bilo granatirano. Kad su odlazili odatle, nekoliko puta su ih zaustavili vojnici OVK i na kraju su ih u štab OVK u Glođanu odveli vojnici OVK među kojima je bio Idriz Balaj, koji ih je optužio da su špijuni. Idriz Balaj je zlostavljao jednog prevodioca koji je bio s timom PMEZ. U Glođanu su se sastali s Ramushom Haradinajem koji ih je ispitivao i istog dana posle toga ih je pustio da pod pratnjom napuste to područje.

(b) Sanije Balaj

307. Veće je saslušalo iskaze o tome da su pripadnici vojne policije OVK, među kojima je bio Metë Krasniqi, negde u avgustu 1998. godine uhapsili Sanije Balaj iz sela Streoc /Strellec/ i odveli je u Barane.¹¹⁴⁷ Avni Krasniqi i Iber Krasniqi, dvojica pripadnika vojne policije OVK iz

¹¹⁴² Achilleas Pappas, DP P317 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 4357.

¹¹⁴³ Achilleas Pappas, DP P317 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 4149, 4372-4373.

¹¹⁴⁴ Achilleas Pappas, DP P317 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 4149, 4360-4361, 4372; DP P323.

¹¹⁴⁵ Achilleas Pappas, DP P317 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 4360-4361.

¹¹⁴⁶ Achilleas Pappas, DP P317 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 4366.

¹¹⁴⁷ Cufë Krasniqi, DP P52 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 5770-5772; svedok 17, DP P344, par. 76-77; svedok 17, DP P342 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 7732-7733; Skender Rexhahmetaj, DP P297, par. 22.

Vranovca,¹¹⁴⁸ došli su kod komandanta Nazifa Ramabaje i jednog vojnika OVK, Cufëa Krasniqija, u novu osnovnu školu “Re”¹¹⁴⁹ u Baranu, i rekli im da su priveli jedno osumnjičeno lice i da traže da dođe neko da ispita to osumnjičeno lice.¹¹⁵⁰ Objasnili su da su osumnjičeno lice, Sanije Balaj, zaustavili na putu iz njenog sela prema Peći zbog toga što se uputila putem koji je bio težak i zaobilazan, što je bilo sumnjivo; u njenom posedu pronašli su jednu beležnicu u kojoj je bilo upisano neko srpsko ime, pa su posumnjali da ona radi za to lice.¹¹⁵¹

308. Cufë Krasniqi je, zajedno s Avnijem Krasniqijem i Iberom Krasniqijem, otišao u bazu vojne policije OVK u stariju “crvenu” školu¹¹⁵² u Baranu kako bi ispitao Sanije Balaj.¹¹⁵³ Cufë Krasniqi, koji je stupio u OVK u februaru 1998. godine, zatekao je Sanije Balaj kako sedi i čeka pod nadzorom jednog vojnika OVK koji se predstavio kao “oficir Galani”.¹¹⁵⁴ Cufë Krasniqi je kasnije saznao da je pravo ime oficira Galanija bilo Idriz Gashi.¹¹⁵⁵

309. Tokom tog ispitivanja, Sanije Balaj je izjavila da se uputila u Peć i da je odabrala duži put zato što je nameravala da kupi telefon koji bi instalirala u svom selu radi profita i što je planirala da se sastane sa svojom tetkom u Kličini /Kličinë/.¹¹⁵⁶ Srpsko ime koje je bilo upisano u njenu beležnicu nije izgledalo sumnjivo Cufëu Krasniqiju.¹¹⁵⁷ Tokom ispitivanja, Avni Krasniqi i Iber Krasniqi su intervenisali i rekli da Sanije Balaj ne govori istinu. Cufë Krasniqi im je rekao da odu odatle; oni su to i učinili, ali su ostali u blizini te sobe.¹¹⁵⁸ Na kraju, Cufë Krasniqi je pustio Sanije Balaj na slobodu i rekao joj da ne bi trebalo da ide u Peć dok se ne otklone sve sumnje ili dok ne dobije dozvolu od štaba OVK u svom selu.¹¹⁵⁹ Cufë Krasniqi joj je ponudio ručak i Sanije Balaj

¹¹⁴⁸ Cufë Krasniqi, DP P52 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 5714.

¹¹⁴⁹ Cufë Krasniqi je u svedočenju izjavio da su postojala tri objekta osnovne škole koje je koristila OVK. Među tim objektima su bile škola pod nazivom “Re” i “crvena škola”, Cufë Krasniqi, DP P52 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 5771, 5773.

¹¹⁵⁰ Cufë Krasniqi, DP P52 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 5771-5772.

¹¹⁵¹ Cufë Krasniqi, DP P52 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 5772, 5778; Skender Rexhahmetaj, DP P297, par. 22.

¹¹⁵² V. gore, par. 307.

¹¹⁵³ Cufë Krasniqi, DP P52 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 5773-5775; svedok 17, DP P344, par. 76-77; svedok 17, DP P342 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 7732, 7736-7738.

¹¹⁵⁴ Cufë Krasniqi, DP P52 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 5773-5775, 5779; Cufë Krasniqi, DP P54, par. 30.

¹¹⁵⁵ Cufë Krasniqi, DP P52 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 5788.

¹¹⁵⁶ Cufë Krasniqi, DP P52 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 5774-5775.

¹¹⁵⁷ Cufë Krasniqi, DP P52 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 5778.

¹¹⁵⁸ Cufë Krasniqi, DP P52 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 5775-5776.

¹¹⁵⁹ Cufë Krasniqi, DP P52 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 5776-5777.

ga je odbila, ali je pristala da je kući odvezu Avni Krasniqi i Iber Krasniqi u njihovom vozilu.¹¹⁶⁰ Cufë Krasniqi je otpratio Sanije Balaj do automobila i više je nikad nije video.¹¹⁶¹

310. Oko dve sedmice kasnije, Shaban Balaj, brat Sanije Balaj, došao je kod Cufëa Krasniqija u Barane.¹¹⁶² Shaban Balaj je rekao Cufëu Krasniqiju da zna da je Sanije Balaj bila u Baranu i da je ispitivao Cufë Krasniqi i tražio je od njega da mu kaže gde je ona sada. Cufë Krasniqi mu je objasnio šta se, koliko je njemu bilo poznato, dešavalo onog dana kada je Sanije Balaj bila u Baranu.¹¹⁶³ Shaban Balaj se zahvalio Cufëu Krasniqiju i rekao mu da je čuo glasine u vezi sa svojom sestrom i da bi je, “ako je bila srpski kolaborator, on ubio svojim rukama, ne bi niko drugi trebalo da je ubije”.¹¹⁶⁴ Veće je saslušalo iskaz koji je dao Sadri Selca, vojnik FARK u Baranu,¹¹⁶⁵ da je Shaban Balaj došao kod njega nekoliko dana nakon što je Sadri Selca čuo za “otmicu, silovanje i ubistvo Sanije Balaj”.¹¹⁶⁶ Kako je izjavio Sadri Selca, Shaban Balaj se raspitivao o svojoj sestri, rekao mu da je sa sobom imala oko 2.000 nemačkih maraka i pitao ga: “Da li je moja sestra uhapšena? Mislim da su mi sestru zaustavile snage OVK”.¹¹⁶⁷ Međutim, Sadri Selca je ranije u svom svedočenju izjavio da Shaban Balaj nije “ni u koga konkretno sumnjao”, već da je mislio da je “neko iz nekih snaga” bio umešan u nestanak njegove sestre.¹¹⁶⁸

311. Kako je u svom iskazu naveo Rrustem Tetaj, bilo je glasina da su “Metë Krasniqi i druga lica uhapsili i pritvorili [Sanije Balaj] po naređenju Fatona Mehmetaja” i da je ona bila “uhapšena i pogubljena zbog toga što se sumnjalo da odaje podatke MUP i tajnoj policiji”.¹¹⁶⁹ Navodi se da je njeno telo pronađeno početkom avgusta 1998. godine u planinama u blizini sela Barane.¹¹⁷⁰ Kada je Rrustem Tetaj pitao Fatona Mehmetaja o tome “šta se desilo sa Sanije Balaj”, Faton Mehmetaj je odgovorio da je “ona osumnjičena da je špijun i kolaborator Državne bezbednosti i MUP i da je, shodno tome, morala da bude likvidirana”.¹¹⁷¹ Rrustem Tetaj je u svom svedočenju izjavio da mu je Faton Mehmetaj rekao da je “izdao naređenje Metëu Krasniqiju da je uhapsi i

¹¹⁶⁰ Cufë Krasniqi, DP P52 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 5777, 5779-5780.

¹¹⁶¹ Cufë Krasniqi, DP P52 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 5780.

¹¹⁶² Cufë Krasniqi, DP P52 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 5780-5781; svedok 17, DP P344, par. 25.

¹¹⁶³ Cufë Krasniqi, DP P52 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 5782-5783.

¹¹⁶⁴ Cufë Krasniqi, DP P52 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 5783.

¹¹⁶⁵ Sadri Selca, DP P332 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 10859.

¹¹⁶⁶ Sadri Selca, DP P332 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 10880-10881.

¹¹⁶⁷ Sadri Selca, DP P332 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 10886-10887.

¹¹⁶⁸ Sadri Selca, DP P332 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*) T. 10865.

¹¹⁶⁹ Rrustem Tetaj, DP P77, par. 26.

¹¹⁷⁰ Rrustem Tetaj, DP P77, par. 26.

¹¹⁷¹ Rrustem Tetaj, DP P77, par. 27.

likvidira”.¹¹⁷² Rrustem Tetaj je, nadalje, u svom svedočenju rekao da se kasnije sastao s Metëom Krasniqijem, koji je potvrdio da je “uhapsio i likvidirao Sanije Balaj po naređenju Fatona Mehmetaja”.¹¹⁷³

312. Negde u avgustu 1998. godine, Zymera Hasanaja je njegov sin obavestio da su dotičnog dana, u periodu od 12:00 do 14:00 časova, on i njegovi prijatelji videli dvojicu muškaraca kako na jednom mestu zvanom “Lug e Sufit”, koje se nalazi pored Vranovca u opštini Peć, u pravcu Dečana, izvlače jednu ženu iz automobila.¹¹⁷⁴ Ti muškarci su dečacima rekli da idu odatle i, dok su dečaci odlazili, čuli su tri pucnja iz vatrenog oružja.¹¹⁷⁵ Negde oko 19:30 časova, sin Zymera Hasanaja odveo je na opisano mesto Zymera Hasanaja, kao i Ahmeta Ukaja, Hysena Ukaja i Sokola Tolaja, koji su bili iz istog sela.¹¹⁷⁶ Kad su stigli tamo, čuli su nekoga kako kaže: “Stani! Vodi to dete odavde ili ću da ga ubijem!”.¹¹⁷⁷ Zymer Hasanaj nije mogao da vidi lice čoveka koji je to rekao. Zymer Hasanaj, njegov sin, Hysen Ukaj i Sokol Tolaj vratili su se u svoje selo; Ahmet Ukaj je ostao na tom mestu još približno sat vremena.¹¹⁷⁸

313. Ahmet Ukaj i Hysen Ukaj došli su u kuću Zymera Hasanaja oko sat vremena nakon što je spomenuta grupa te večeri došla na lice mesta.¹¹⁷⁹ Ahmet Ukaj je rekao Zymeru Hasanaju da su u šumi bila dvojica ljudi: Idriz Gashi i Avni Krasniqi.¹¹⁸⁰ Šokiran i uznemiren, Ahmet Ukaj je rekao Zymeru Hasanaju da je “Galani” ubio Sanije Balaj i zapretio mu da ne govori nikom o tom ubistvu.¹¹⁸¹ Zymer Hasanaj je kasnije, zajedno s Ahmetom Ukajem i Hysenom Ukajem, otišao da o tom incidentu obavesti Dina Krasniqija.¹¹⁸² Zymer Hasanaj je u svom svedočenju izjavio da je rekao Dinu Krasniqiju da taj slučaj prijavi komandantu u dolini Barane i da mu je Din Krasniqi odgovorio da će preduzeti daljnje radnje i da će neko da snosi odgovornost.¹¹⁸³

¹¹⁷² Rrustem Tetaj, DP P77, par. 27.

¹¹⁷³ Rrustem Tetaj, DP P77, par. 27.

¹¹⁷⁴ Zymer Hasanaj, DP P37, par. 16; Zymer Hasanaj, DP P36 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 8738.

¹¹⁷⁵ Zymer Hasanaj, DP P37, par. 16.

¹¹⁷⁶ Zymer Hasanaj, DP P37, par. 16-17; Zymer Hasanaj, DP P36 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 8731.

¹¹⁷⁷ Zymer Hasanaj, DP P37, par. 18.

¹¹⁷⁸ Zymer Hasanaj, DP P36 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 8731.

¹¹⁷⁹ Zymer Hasanaj, DP P37, par. 18.

¹¹⁸⁰ Zymer Hasanaj, DP P37, par. 18, 20. V. takođe svedok 77, DP P344, par. 78.

¹¹⁸¹ Zymer Hasanaj, DP P37, par. 18, 20.

¹¹⁸² Zymer Hasanaj, DP P37, par. 20-21.

¹¹⁸³ Zymer Hasanaj, DP P37, par. 20-21.

314. Posle nestanka Sanije Balaj, pripadnici OVK i FARK su sproveli istrage; u tim istragama su učestvovali Hysen Gashi, Fadil Nimani (Nimoni, Nimonaj) i Sadri Selca.¹¹⁸⁴ Kako je izjavio Sadri Selca, neko ko se prezivao Ukaj rekao mu je da je bio u patroli s Avnijem Krasniqijem i još jednim oficijom i da su zaustavili jednu ženu koja se prezivala Balaj, te da je Avni Krasniqi tu ženu silovao i ubio, a zatim naterao Ukaja da i on ustrelji njeno već mrtvo telo i pomogne mu da je zakopa kako bi i njega umešao u to i sprečio ga da govori o tome.¹¹⁸⁵ U beleškama o istrazi, koje je Sadri Selca napravio 26. avgusta 1998. godine, navodi se da su Sanije Balaj, nakon što je puštena, “Galan i Avni Krasniqi” odveli na neko napoznato mesto i ubili je.¹¹⁸⁶ U beleškama Sadrija Selce zabeležen je zaključak da “[j]e, najverovatnije, Togeri nju zatim odveo na jezero [Radonjić]” i da je “pogubljena zato što je priznala da je radila za srpsku policiju”.¹¹⁸⁷ U vezi s beleškama o istrazi, Sadri Selca je u svom svedočenju izjavio da su one pisane u skladu s informacijama koje je dobijao od pojedinaca, bez mogućnosti “da obradi te informacije”; rekao je: “[t]ako da sam zapisao sve što sam čuo”.¹¹⁸⁸

315. Veće je saslušalo iskaze Cufëa Krasniqija i svedoka 17 koji su izjavili da su čuli da je protiv Idriza Gashija sproveden krivični postupak i da mu je izrečena kazna zatvora na Kosovu zbog ubistva Sanije Balaj.¹¹⁸⁹ Sadri Selca je u svom svedočenju izjavio da je telo Sanije Balaj pronađeno posle rata i da ju je njena porodica sahranila u njenom selu.¹¹⁹⁰ U dokazima nije navedeno na kom je mesto njeno telo pronađeno.

316. Veće ima u vidu da Sanije Balaj nije navedena kao žrtva u tačkama Optužnice. Veće prihvata da je Sanije Balaj ubijena i da su u njeno ubistvo verovatno bili umešani pripadnici OVK. Međutim, na osnovu gorepomenutih dokaza, okolnosti njenog nestanka i smrti, uključujući i konkretan identitet počinitelaca, nisu dokazane van razumne sumnje.

¹¹⁸⁴ Cufë Krasniqi, DP P52 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 5784; svedok 17, DP P344, par. 76.

¹¹⁸⁵ Sadri Selca, DP P332 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 10880-10881. V. takođe svedok 17, DP P344, par. 78.

¹¹⁸⁶ Svedok 17, DP P344, par. 76-77.

¹¹⁸⁷ Sadri Selca, DP P332 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 10866.

¹¹⁸⁸ Sadri Selca, DP P332 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 10866.

¹¹⁸⁹ Cufë Krasniqi, DP P52 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 5788; svedok 17, DP P344, par. 80.

¹¹⁹⁰ Sadri Selca, DP P332 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 10882.

(c) Drugi incidenti

317. Kao što je već rečeno u jednom ranijem delu ove Presude,¹¹⁹¹ među dokazima se nalazi jedan izveštaj SUP Đakovica od 21. decembra 1998. godine u kom se pominju razni napadi na civile, među kojima su bili i napadi izvršeni u periodu od jula do septembra 1998. godine. Radi se o sledećim incidentima:

- a. “napad iz minobacača” na izbegličko naselje “Dečanski Borovi” koji je 6. jula 1998. godine, u periodu od 09:50 do 20:30 časova, izvršila “organizovana teroristička grupa iz sela Prilepa i Rznića” i u kom su povrede zadobili Nastadin Ćulafić i Lela Batočanin;¹¹⁹²
- b. “teroristički napad” na selo Skivjane /Skivjan/ u opštini Đakovica koji je 9. septembra 1998. godine, oko 17:00 časova, izvršila jedna “DTG albanske etničke zajednice”, u kom je ubijen Dino Čekaj.¹¹⁹³

318. Kao što je već ranije rečeno, Veće se ne oslanja na ovaj izveštaj s obzirom na to da nema potkrepljujućih dokaza.¹¹⁹⁴ Nisu ponuđeni nikakvi dodatni dokazi u vezi s tim incidentima.

4. Istrage koje su srpske vlasti sprovele na području kanala na Radonjićkom jezeru, na putu prema Dašinovcu i Donjem Ratišu i na Poljoprivrednom dobru “Ekonomija”

319. Dokazi koji su predloženi Veću upućuju na to da je MUP, posle sukoba između OVK i MUP od 3. septembra 1998. godine u selu Kodralija u opštini Đakovica, jugoistočno od Radonjićkog jezera, uhapsio jednu grupu od oko 10 do 12 lica za koja se sumnjalo da su pripadnici OVK.¹¹⁹⁵ Ta uhapšena lica, među kojima su bili Zenelj Alija, Bekim Kalimashi i Lul (Ljulj, Luli) Musaj, odvedena su u SUP u Đakovicu na ispitivanje.¹¹⁹⁶ Tokom sledeća dva ili tri dana vršeno je njihovo ispitivanje i od njih su više puta uzete izjave.¹¹⁹⁷ O pitanju pouzdanosti tih izjava govoreno je ranije u ovoj Presudi.¹¹⁹⁸

¹¹⁹¹ V. gore, par. 229.

¹¹⁹² Radovan Zlatković, DP P373, par. 13 (str.11), DP P383, str. 6.

¹¹⁹³ Radovan Zlatković, DP P373, par. 13 (str.11), DP P383, str. 15.

¹¹⁹⁴ V. gore, par. 165, 168, 235.

¹¹⁹⁵ Nebojša Avramović, DP P451, par. 23-24; Radovan Zlatković, DP P371 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 6954-6957, 7014; Radovan Zlatković, DP P373, par. 45-47; DP P369, str. 16-24; P385, str. 1; svedok 69, DP P370, par. 33-34.

¹¹⁹⁶ Nebojša Avramović, DP P451, par. 25, 27-28, 31-32; Radovan Zlatković, DP P373, par. 47-49.

¹¹⁹⁷ Radovan Zlatković, DP P371 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 7016-7018; Radovan Zlatković, DP P373, par. 53-55; DP P387; DP P388; DP P391 (Veće primećuje

320. Posle ispitivanja tih lica, srpske vlasti su sprovele istragu na tri lokacije u periodu od približno 8. do 16. septembra 1998. godine: (i) na području kanala, koji se nalazi u severozapadnom delu Radonjičkog jezera; (ii) na putu koji vodi prema Dašinovcu i Donjem Ratišu; i (iii) na Poljoprivrednom dobru "Ekonomija" u selu Rznić. U periodu od 23. do 27. septembra 1998. godine sprovedena je daljnja istraga na Poljoprivrednom dobru "Ekonomija". U tim istragama učestvovali su MUP i jedan forenzički tim iz Beograda (dalje u tekstu: forenzički tim iz Beograda).

321. Kako je izjavio Radovan Zlatković, tela su otkrivena na osnovu informacija dobijenih od lica koja su uhapšena 3. septembra 1998. godine.¹¹⁹⁹ Oko dve sedmice ranije, Radovan Zlatković je samo čuo glasine o nestancima ljudi, a jedna od tih glasina bila je da "su bačeni u Radonjičko jezero".¹²⁰⁰ Tu je i iskaz Zorana Stijovića da je RDB imao informaciju o "ubistvima i otmicama civila i njihovom bacanju u kanal Radonjičkog jezera pre nego što su srpske snage silom ponovo ovladale tim područjem".¹²⁰¹ Veću su predloženi dokazi da je na sastanku pripadnika FARK i OVK, održanom 20. avgusta 1998. godine, kom je prisustvovao Ramush Haradinaj, jedan pripadnik FARK pokrenuo pitanje "nedoličnog vladanja OVK" i rekao da se zbog toga "ribe u Radonjičkom jezeru hrane ljudskim mesom".¹²⁰² Niko ko je prisustvovao tom sastanku nije rekao ništa u odgovor na tu izjavu.¹²⁰³ Zoran Stijović je u svom svedočenju takođe izjavio da je postojao "značajan broj dokumenata [u RDB] koji je Idriza Balaja identifikovao kao najodgovornije lice za napade, ubistva i sve ono što se dešavalo na tom području [kanala]".¹²⁰⁴ Na primer, postoji jedan izveštaj RDB Peć od 26. juna 1998. godine u vezi s ispitivanjem jednog osumnjičenog koji je izjavio da je "Toger ubio dvojicu srpskih policajaca u Glođanu" i da su njihova "tela bačena u kanal Radonjičkog jezera".¹²⁰⁵

---

da je ovaj DP identičan DP D190); Bogdan Tomaš, DP P336 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 6189-6190, 6192.

¹¹⁹⁸ V. gore, par. 207-210.

¹¹⁹⁹ Radovan Zlatković, DP P373, par. 53-55, 64.

¹²⁰⁰ Radovan Zlatković, DP P371 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 6934-6935.

¹²⁰¹ Zoran Stijović, DP P121, par. 57-58; Zoran Stijović, DP P122 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 9087-9089. V. takođe Radovan Zlatković, DP P371 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 6934-6935; Bogdan Tomaš, DP P336 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 6189.

¹²⁰² Zoran Stijović, DP P121, par. 58. V. poverljivi Dodatak.

¹²⁰³ V. poverljivi Dodatak.

¹²⁰⁴ Zoran Stijović, DP P122 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 9086-9089; Zoran Stijović, DP P121, par. 57.

¹²⁰⁵ Zoran Stijović, DP P121, par. 57. Sam taj izveštaj nije podnet na uvrštavanje u spis.

(a) Opšta zapažanja o forenzičkim istragama i identifikaciji pronađenih ljudskih posmrtnih ostataka

322. Dušan Dunjić, koji je predvodio forenzički tim iz Beograda,¹²⁰⁶ u svom svedočenju je rekao da su tokom istrage, koja je sprovedena u periodima od približno 8. do 16. septembra 1998. godine i od 23. do 27. septembra 1998. godine, na tri lokacije pronađeni posmrtni ostaci najmanje 39 lica.¹²⁰⁷ Među žrtvama su bila lica oba pola, a njihova procenjena starost kretala se u rasponu od 11 do 70 godina.¹²⁰⁸

323. Forenzički tim iz Beograda konstatovao je da se samo na osnovu obdukcija ne može definitivno utvrditi “uzrok smrti” zbog toga što su tela bila u uznapređenoj fazi truljenja.¹²⁰⁹ Međutim, tim je naznačio da su kod većine posmrtnih ostataka bile prisutne frakture lobanje i kostiju uzrokovane mecima, koji su u nekim slučajevima pronađeni u telima, ili udarcima tupim predmetom.¹²¹⁰ Branimir Aleksandrić, koji je bio član forenzičkog tima iz Beograda, na osnovu položaja tela koja su pronađena na području kanala, oštećenja kostiju uočenih tokom procesa obdukcije i dokaza u vidu oštećenja na zidu kanala, iznad tela, uzrokovanih projektilima iz vatrenog oružja, došao je do zaključka, “sa najverovatnijom verovatnoćom”, da su neka od poginulih lica “likvidirana na tom mestu projektilima iz ručnog vatrenog oružja”.¹²¹¹ Forenzičari su u blizini tela ili delova tela, ili zavezane na telima ili delovima tela, pronašli bodljikavu žicu,

¹²⁰⁶ V. dole, par. 331.

¹²⁰⁷ Dušan Dunjić, DP P471, par. 169. Veće je upotrebilo izraz “najmanje” zbog toga što se na osnovu dokaza ne može utvrditi tačan broj.

¹²⁰⁸ V, generalno, Dušan Dunjić, DP P471.

¹²⁰⁹ Dušan Dunjić, DP P471, par. 98, 196, 206, 218, 237, 248, 258, 265, 283, 293, 319, 330, 341, 351, 362, 373, 390, 400, 417, 448, 461, 474, 491, 508, 517, 530, 541, 550, 560, 567, 578, 598, 605, 618, 628, 643, 656, 668, 678; Branimir Aleksandrić, DP P432 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 9537; Branimir Aleksandrić, DP P439, par. 49.

¹²¹⁰ Dušan Dunjić, DP P471, par. 194-196, 207-210, 219-220, 233, 244-245, 256, 266-267, 281, 291, 300, 313, 328, 330, 338, 349, 351, 359-360, 374, 391, 400-401, 418, 448-449, 461, 464, 469, 475-477, 491-492, 518, 542, 551-552, 568, 580-581, 606-607, 619-621, 629-632, 644-647, 657-658, 669-670, 679; Branimir Aleksandrić, DP P432 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 6776-6777, 6818-6819, 9556-9557; Branimir Aleksandrić, DP P439, par. 47-48, 78, 95, 105-106, 112, 171, 192.

¹²¹¹ Branimir Aleksandrić, DP P432 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 6776-6777, 6818-6819, 9536-9538, 9556-9558, 9560-9562; Branimir Aleksandrić, DP P439, par. 47-48.

električne kablove i “neku vrstu planinarskog konopca za penjanje” i ti su povezi uklonjeni tokom forenzičkih pregleda.¹²¹²

324. Čak ni nakon sprovedenog ispitivanja, forenzički tim iz Beograda nije mogao “tačno da proceni vreme kada je nastupila smrt”.¹²¹³ To je bilo zbog toga što su tela koja su pronađena u kanalu bila “izložena delovanju različitih elemenata, a brzina dekomponovanja tela zavisi i o vremenskim uslovima”.¹²¹⁴ Uprkos tome, forenzički tim iz Beograda procenio je da je vreme nastupanja smrti svakog od lica čija su tela pronađena na području kanala na Radonjićkom jezeru bile negde u periodu od aprila do avgusta 1998. godine; za neka tela, vreme smrti moglo se proceniti preciznije nego za neka druga.¹²¹⁵ Vreme smrti za lica čiji su posmrtni ostaci pronađeni na Poljoprivrednom dobru “Ekonomija” navedeno je preciznije; forenzički eksperti koji su bili zaduženi da pregledaju te ostatke utvrdili su da je smrt tih žrtava nastupila skorije i izneli su procenu da se to desilo negde u periodu od jula do avgusta 1998. godine.¹²¹⁶ Procenjeno je da je smrt onih lica čiji su posmrtni ostaci pronađeni na putu koji vodi prema Dašinovcu i Donjem Ratišu nastupila u periodu od maja do avgusta 1998. godine.¹²¹⁷ Ukratko, procenjeno je da je smrt svih lica čiji su posmrtni ostaci pronađeni na tim trima lokacijama nastupila negde tokom perioda na koji se odnosi Optužnica.

(b) Područje kanala na Radonjićkom jezeru

325. Kanal se nalazi u opštini Dečani, na severozapadnoj strani Radonjićkog jezera.¹²¹⁸ Veće ima u vidu da se Jablanica, u opštini Đakovica, nalazi na severoistočnoj strani Radonjićkog jezera, dok se Glođane, u opštini Dečani, nalaze na severozapadnoj strani Radonjićkog jezera.¹²¹⁹

¹²¹² Branimir Aleksandrić, DP P439, par. 57, 72, 81-82, 87, 97, 100, 111, 119, 129, 132-133; DP P436, str. 3 (str. 15 in e-court); Branimir Aleksandrić, DP P432 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 6761-6762, 6769-6770; Dušan Dunjić, DP P471, par. 269, 302, 352.

¹²¹³ Dušan Dunjić, DP P471, par. 97.

¹²¹⁴ Dušan Dunjić, DP P471, par. 97.

¹²¹⁵ Dušan Dunjić, DP P468 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 7266-7268; Dušan Dunjić, DP P471, par. 192, 205, 217, 236, 247, 257, 264, 282, 292, 318, 329, 340, 350, 361, 371, 388, 398, 413, 437, 446, 458, 472, 489, 505, 514, 529, 539, 548, 558, 565, 575, 589, 596. Branimir Aleksandrić je u svedočenju izjavio da činjenica da su tela u kanalu bila u različitim fazama raspadnutosti upućuje na to da su se ona tamo nalazila u različitom trajanju; on smatra da je svako telo bilo na tom mestu najmanje tri do četiri sedmice, a najviše nekoliko meseci, Branimir Aleksandrić, DP P432 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 6765-6766, 9563; Branimir Aleksandrić, DP P439, par. 255.

¹²¹⁶ Dušan Dunjić, DP P471, par. 604, 616, 626, 640, 654, 666, 676.

¹²¹⁷ Dušan Dunjić, DP P471, par. 687.

¹²¹⁸ Radovan Zlatković, DP P373, par. 72-73; DP P395. V. takođe DP P12.

¹²¹⁹ DP P87.

Procenjuje se da se područje kanala nalazi na oko dva kilometra jugoistočno od Rznića u opštini Dečani,¹²²⁰ pri čemu se kanal opisuje kao “betonski kanal za kišnicu [...] dubok oko 6 ili 7 stopa, koji je služio kao objekat za prikupljanje vode koji je vodio dole do jezera”.¹²²¹ Taj betonski kanal proteže se do jednog prirodnog kanjona.¹²²² Kako je izjavio Nebojša Avramović, pristup kanalu je moguć samo teškim neasfaltiranim putevima iz pravca Glođana, Rznića i Donjeg Ratiša u opštini Dečani.¹²²³

326. Ylber Haskaj, pripadnik Crnih orlova,¹²²⁴ u svom svedočenju je izjavio da srpske snage, nakon što su se sredinom aprila 1998. godine povukle iz sela Rznić i mnogih susednih sela, nisu ponovo uspostavile kontrolu nad velikim delovima područja zone Dukadin, uključujući i Radonjičko jezero, sve do ofanzive u septembru 1998. godine.¹²²⁵ Međutim, on je tokom unakrsnog ispitivanja prihvatio da su na području Radonjičkog jezera dejstvovali i OVK i srpske snage i da OVK “nije imala naoružanje, oružje, da bi sve držala pod kontrolom, tako da nikad nismo mogli da kažemo da imamo punu kontrolu nad zonom”.¹²²⁶ Svedok 69 je izjavio da za srpske snage “[n]ije postojala mogućnost prolaska duž jezera iz pravca juga prema severu, zato što je postojalo veće prisustvo OVK” i da je, u periodu od sredine 1998. do septembra 1998. godine, bilo skoro nemoguće prići tom području i proći na severni deo jezera putevima koji su vodili kroz Crmljane, Glođane ili Ratiš, a da to OVK ne primeti i napadne.¹²²⁷

327. Branko Gajić je u svom svedočenju izjavio da su u martu 1998. godine srpske snage bile razmeštene na južnoj strani Radonjičkog jezera, u Rakoču i u podnožju Radonjičke Suke,¹²²⁸ a da

¹²²⁰ DP D112, par. 1; John Crosland, DP P8 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 4666-4667.

¹²²¹ John Crosland, DP P8 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 2972.

¹²²² Nebojša Avramović, DP P451, par. 71. V. takođe Branimir Aleksandrić, DP P432 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 6803; DP P436, str. 1 (str. 12 u *e-court*); Branimir Aleksandrić, DP P439, par. 151, 155-156, 212.

¹²²³ Nebojša Avramović, DP P451, par. 53. V. takođe svedok 69, P370, par. 30.

¹²²⁴ Ylber Haskaj, DP P40, par. 8-10.

¹²²⁵ Ylber Haskaj, DP P40, par. 34; DP P42. V. takođe Radovan Zlatković, DP P373, par. 28; svedok 69, DP P370, par. 31; svedok 69, DP P364 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 9877-9878.

¹²²⁶ Ylber Haskaj, DP P39 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 10329-10333.

¹²²⁷ Svedok 69, DP P370, par. 30, 32; DP P368. Veće ima u vidu da se mesto Crmljane u opštini Đakovica nalazi na jugoistočnom rubu Radonjičkog jezera.

¹²²⁸ Branko Gajić, DP P27, par. 22; Branko Gajić, DP P25 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 9707-9709. V. takođe Ylber Haskaj, DP P40, par. 34; Ylber Haskaj, DP P39 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 10329-10330 (gde je izjavio da su srpske snage “držale pod kontrolom područje jugoistočno od Radonjičkog jezera” i tokom unakrsnog ispitivanja prihvatio da su srpske snage bile stacionirane u podnožju Bitesh/Suke Biteš, odakle su, počev od kraja marta ili početka aprila do septembra 1998.

je korpus specijalnih jedinica bio razmešten na području oko Radonjičkog jezera i u podnožju Radonjičke Suke negde posle 13. maja.¹²²⁹ On je u svom svedočenju izjavio da je “OVK često napadao položaj u Radonjičkoj Suki”.¹²³⁰ Ima dokaza i da su srpske snage, uključujući 52. bataljon vojne policije i MUP, bile razmeštene na južnom rubu Radonjičkog jezera.¹²³¹ U dokaze su uvršteni razni dokumenti srpskih snaga iz aprila,¹²³² maja¹²³³ i juna¹²³⁴ 1998. godine, koji upućuju na to da su srpske snage bile prisutne na toj lokaciji. Veću su takođe predloženi dokazi o razmeni vatre između OVK i srpskih snaga u blizini Radonjičkog jezera u večernjim časovima 25. aprila 1998. godine, koja je trajala nekoliko sati.¹²³⁵

328. U vezi s pitanjem kontrole nad područjem kanala na Radonjičkom jezeru, Nebojša Avramović je izjavio da je područje kanala bilo pod kontrolom OVK i da u periodu od aprila do 9. septembra 1998. godine nije bilo dostupno srpskoj policiji.¹²³⁶ Suprotno tom iskazu, John Crosland je izjavio da je postojala mogućnost da su jedinice MUP negde u periodu od 25. jula do 6. avgusta možda imale pristup području kanala na Radonjičkom jezeru i da su deystvovala na tom

---

godine, izvodile operacije i vršile granatiranje). Veće ima u vidu da se Rakoč nalazi na severoistočnoj, a Radonjička Suka na jugozapadnoj strani Radonjičkog jezera.

¹²²⁹ Branko Gajić, DP P25 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 9743. Kada mu je prvi put postavljeno pitanje da li je 1998. godine korpus specijalnih jedinica bio razmešten oko tog područja, Branko Gajić je odgovorio: “Koliko je meni poznato, ne”. Međutim, on je protivrečio tom svom prvobitnom odgovoru kada mu je predložen jedan dokument Komande Prištinskog korpusa, Branko Gajić, DP P25 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 9710-9711, 9741-9743.

¹²³⁰ Branko Gajić, DP P27, par. 22.

¹²³¹ John Crosland, DP P8 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 3009-3011, 4632 (u aprilu 1998. godine); Dragan Živanović, DP P110 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 9394-9395; Dragan Živanović, DP P112, par. 8 (gde upućuje na neki neodređeni period 1998. godine).

¹²³² DP D120. U “Dopuni borbenog izveštaja” Komande Prištinskog korpusa od 26. aprila 1998. godine (na kojem nema potpisa, ali je otkucano ime Milorad Đorđević) navodi se da su “teroristi” izvršili napad “u rejonu razmeštaja jedinica 52. bataljona vojne policije ([na] brani Radonjičkog jezera)”, DP D120.

¹²³³ DP D98. Naređenje 125. mtbr od 16. maja 1998. godine (koje je potpisao Dragan Živanović) kojim se Borbenoj grupi 2 naređuje sledeće: “iz sadašnjeg rejona rasporeda biti u gotovosti za dejstva na pravcima [...] i kasarna Radonjičko jezero”, DP D98, str. 1. V. takođe John Crosland, DP P8 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 3139-3141.

¹²³⁴ DP D102. Dokument Komande Prištinskog korpusa od 10. juna 1998. godine (na kojem nema potpisa, ali je otkucano ime Nebojša Pavković) koji sadrži i izveštaj da je uspostavljena veza sa “25. četom vojne policije u rejonu Radonjičkog jezera (pretpočinjena je 52. bataljonu vojne policije)”, DP D102, str. 2. V. takođe John Crosland, DP P8 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 4630-4632.

¹²³⁵ John Crosland, DP P8 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 3009-3011; DP D8, par. 1-2.

¹²³⁶ Nebojša Avramović, DP P451, par. 53.

području.¹²³⁷ Pored toga, Ylber Haskaj je tokom unakrsnog ispitivanja prihvatio da je na području kanala koji je vodio ka Radonjičkom jezeru počev od početka jula 1998. godine bilo oružanih okršaja između OVK i srpskih snaga i da je to područje, praktično, bilo sporna teritorija.¹²³⁸ Radovan Zlatković je u svom svedočenju izjavio da snage MUP tokom operacija koje su srpske snage izvodile u avgustu 1998. godine nisu prodrle do područja Radonjičkog jezera, ali se složio s tim da je moguće da su došle do Suke Biteš, koja se nalazi odmah pored zapadne obale Radonjičkog jezera.¹²³⁹ S druge strane, Dragan Živanović je naznačio da su snage MUP tokom tih operacija doprle do područja kanala na Radonjičkom jezeru.¹²⁴⁰

329. U svetlu gorenavedenih dokaza, Veće prihvata da je, tokom perioda na koji se odnosi Optužnica, područje kanala na Radonjičkom jezeru generalno bilo pod kontrolom OVK, ali da je povremeno bilo patrola srpskih snaga i čarki na području kanala. Nadalje, Veće konstatuje da su tokom perioda na koji se odnosi Optužnica srpske snage bile stalno prisutne na nekim područjima oko Radonjičkog jezera, uključujući njegov južni deo.

(i) Istrage na području kanala na Radonjičkom jezeru

330. Pre nego što je na području kanala na Radonjičkom jezeru započet uviđaj na licu mesta, MUP je, u sadejstvu sa VJ, negde tokom prve sedmice septembra 1998. godine izveo operacije u cilju čišćenja tog područja od OVK.¹²⁴¹ Posle toga, dana 8. ili 9. septembra 1998. godine, na kanal je došao jedan istražni tim iz Srbije zajedno s nekim uhapšenim licima za koja se sumnjalo da su pripadnici OVK, među kojima su bili Zenelj Alija, Bekim Kalimashi i Lul (Ljulj, Luli) Musaj.¹²⁴² U tom srpskom istražnom timu bili su službenici MUP i RDB.¹²⁴³ Pored tog srpskog istražnog

¹²³⁷ John Crosland, DP P8 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 4654-4655.

¹²³⁸ Ylber Haskaj, DP P39 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 10331.

¹²³⁹ Radovan Zlatković, DP P371 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 6905-6906, 6909-6910; Radovan Zlatković, DP P373, par. 34. V. takođe DP D113, str. 55.

¹²⁴⁰ Dragan Živanović, DP P110 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 9353.

¹²⁴¹ Radovan Zlatković, DP P373, par. 68; Radovan Zlatković; DP P372 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 6971-6972; Nebojša Avramović, DP P449 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 6656-6657; Nebojša Avramović, P451, par. 19. V. gore, par. 297.

¹²⁴² Bogdan Tomaš, DP P338, par. 29, 40-41; Nebojša Avramović, DP P451, par. 41-42, 44; Radovan Zlatković, DP P371 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 6970-6973, 6975; Radovan Zlatković, DP P373, par. 64-65, 68-69, 74.

¹²⁴³ Bogdan Tomaš, DP P338, par. 29-30, 34; Nebojša Avramović, DP P449 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 6641-6643; Radovan Zlatković, DP P371 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 6970-6973; Radovan Zlatković, DP P373, par. 68-69; svedok 69, DP P364 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 9890-9891.

tima, na tu lokaciju je došlo i nekoliko domaćih i međunarodnih zvaničnika i novinara.¹²⁴⁴ Na toj lokaciji su, pored ostalog, videli rupe od metaka u zidu kanala, tela i posmrtno ostatke, kao i čaure ispaljenih metaka.¹²⁴⁵ John Crosland, koji je obišao tu lokaciju, u svom svedočenju je izjavio da su te čaure bile kineskog porekla i da su na njima bile oznake koje su izgledale kao kineska slova, te da su obaveštajni izveštaji iz tog perioda upućivali na to da je OVK koristio kinesku municiju koja je poticala iz Albanije.¹²⁴⁶ Branimir Aleksandrić je u svom svedočenju izjavio da mu nije poznato da su iz tla ili iz betonskih zidova kanala prikupljeni meci kako bi se izvršilo njihovo forenzičko poređenje s mecima prikupljenim tokom procesa obdukcije.¹²⁴⁷ Međutim, ima dokaza da čaure jesu prikupljene sa područja kanala i da je MUP utvrdio da su one “identične” onima koje su pronađene “na licu mesta u selu Pljančor dana 7. marta 1998. godine” i “na licu mesta u selu Gramočelj dana 24. marta 1998. godine”.¹²⁴⁸

331. Dana 9. ili 10. septembra 1998. godine, Radomir Gojković, sudija Okružnog suda u Peći, koji je imenovan za istražnog sudiju u toj istrazi, uputio je Institutu za sudsku medicinu u Beogradu (koji je poznat i kao Institut za sudsku medicinu Medicinskog fakulteta u Beogradu) zahtev kojim je zatražio da se imenuje tim veštaka sudske medicine koji bi pomogao u sprovođenju istrage na području Radonjićkog jezera.¹²⁴⁹ Tako je sazvan forenzički tim iz Beograda, u kom su, pored ostalih, bili Dušan Dunjić, kao vođa tima, i Branimir Aleksandrić.¹²⁵⁰ Tom forenzičkom timu iz Beograda pomagali su i ronioci MUP koji su radili na licu mesta.¹²⁵¹

332. Forenzički tim iz Beograda došao je na područje kanala negde u kasnim jutarnjim časovima 11. septembra 1998. godine kako bi započeo s ekshumacijama, a rad na toj lokaciji

¹²⁴⁴ John Crosland, DP P8 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 2971-2972; DP D112; Bogdan Tomaš, DP P338, par. 45; Nebojša Avramović, DP P451, par. 62.

¹²⁴⁵ John Crosland, DP P8 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 2972-2973, 2979-2980; DP P12; Nebojša Avramović, DP P451, par. 55-59, 62, 71; Radovan Zlatković, DP P373, par. 74-79, 88; Bogdan Tomaš, DP P338, par. 38-39; Bogdan Tomaš, DP P336 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 6152-6154.

¹²⁴⁶ John Crosland, DP P8 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 2973-2974.

¹²⁴⁷ Branimir Aleksandrić, DP P432 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 9568-9570, 9606. V. takođe Dušan Dunjić, DP P471, par. 123, 465-468, 502, 506.

¹²⁴⁸ DP P369, str. 7, 51-55 (u *e-court*).

¹²⁴⁹ Nebojša Avramović, DP P451, par. 106-108; Branimir Aleksandrić, DP P432 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 6737; Branimir Aleksandrić, DP P439, par. 7-8, 11; DP P435, str. 1-2; DP P436, str. 1 (str.12 u *e-court*); Dušan Dunjić, DP P471, par. 21-23, 26.

¹²⁵⁰ Branimir Aleksandrić, DP P432 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 6737; Branimir Aleksandrić, DP P435, str. 2 u *e-court*; Branimir Aleksandrić, DP P436, str. 1 (str. 12 u *e-court*); Branimir Aleksandrić, DP P439, par. 9, 11; Nebojša Avramović, DP P451, par. 114; Dušan Dunjić, DP P471, par. 22.

okončao je 15. ili 16. septembra 1998. godine.¹²⁵² Tim je fotografisao i video-kamerom snimio svako telo i delimične posmrtno ostatke, označio i zabeležio lokacije na kojima su pronađeni i svakog od njih je označio zasebnim brojem ispred kojeg je bilo slovo “R”.¹²⁵³ Posle toga, tela i posmrtni ostaci su krajem svakog dana utovarani u jedan kamion i prevoženi u garažu u hotelu “Paštrik” u Đakovici radi obdukcije, zato što je ocenjeno da bi zbog prisustva OVK bilo veoma opasno vršiti obdukcije na licu mesta.¹²⁵⁴ Obdukcije u hotelu “Paštrik” započele su 12. septembra 1998. godine, a vršili su ih članovi forenzičkog tima iz Beograda.¹²⁵⁵

333. Ekshumacija je zbog obilne kiše obustavljena 12. septembra 1998. godine i nastavljena je tek u popodnevnom časovima 15. septembra 1998. godine.¹²⁵⁶ Obdukcije su okončane 16. septembra 1998. godine.¹²⁵⁷

---

¹²⁵¹ Nebojša Avramović, DP P451, par. 116.

¹²⁵² Nebojša Avramović, DP P449 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 6623-6624; Nebojša Avramović, DP P451, par. 105,108-110, 124; DP P458; DP P462; Branimir Aleksandrić, DP P432 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 6737; DP P436, str. 1, 7 (str. 12, 18 u *e-court*); Branimir Aleksandrić, DP P439, par. 11-12, 67, 262; Dušan Dunjić, DP P468 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 7223-7226, 7234; Dušan Dunjić, DP P471, par. 25, 27, 75; DP P473.

¹²⁵³ Branimir Aleksandrić, DP P439, par. 34-37, 39-40, 46, 124; DP P436, str. 1-3 (str. 12-14 u *e-court*); Branimir Aleksandrić, DP P432 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 6742, 6753-6755; Nebojša Avramović, DP P451, par. 114, 117; Dušan Dunjić, DP P471, par. 43; DP P474; Dušan Dunjić, DP P468 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 6831.

¹²⁵⁴ DP P436, str. 1, 2, 5-6, (str. 12-13, 16-17 u *e-court*); Branimir Aleksandrić, DP P439, par. 16, 35, 41-44, 62; Dušan Dunjić, DP P471, par. 49-50, 60-62; Dušan Dunjić, DP P468 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 6829-6831.

¹²⁵⁵ DP P436, str. 1, 3, 5-6 (str. 12, 14, 16-17 u *e-court*); Branimir Aleksandrić, DP P439, par. 41-43; Dušan Dunjić, DP P471, par. 80.

¹²⁵⁶ Dušan Dunjić, DP P471, par. 75; Dušan Dunjić, DP P468 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 7234-7235.

¹²⁵⁷ DP P436, str. 7 (str. 18 u *e-court*); Branimir Aleksandrić, DP P439, par. 262.

(ii) Posmrtni ostaci na Radonjićkom jezeru i kasnija identifikacija

334. Dokazi koji su predloženi Veću upućuju na to da je na području kanala označeno ukupno¹²⁵⁸ 37 ili 38 tela, delimičnih posmrtnih ostataka ili ličnih predmeta;¹²⁵⁹ za neke od tih označenih ostataka kasnije je utvrđeno da pripadaju istom licu.¹²⁶⁰ U “Zapisniku sastavljenom 19. septembra 1998. godine u 14 časova u prostorijama hotela “Paštrik”, koji su potpisali vođa tima eksperata Dušan Dunjić i istražni sudija Radomir Gojković, navodi se da je među ostacima koji su pronađeni na području kanala identifikovano sledećih 10 lica:¹²⁶¹ Adžija Seferaj, Velizar Stošić, Vukosava Marković (rođena Vujošević), Milovan Vlahović, Darinka Kovač (rođena Vujošević), Ilira Frrokaj, Ilija Antić, Hajrullah Gashi, Jusuf (Isuf) Hodža/Hoxha i Tush Frrokaj.¹²⁶²

335. Nakon što je završen pregled posmrtnih ostataka, forenzički tim iz Beograda je uporedio opise nestalih lica koje su dali članovi njihovih porodica sa svojim nalazima, što je obuhvatalo detalje kao što su pol, visina, starost i “specifične fizičke karakteristike”. Tamo gde je došlo do podudaranja, forenzički tim iz Beograda pokazao je članovima porodice odeću i lične predmete koji su pronađeni na posmrtnim ostacima ili uz njih, posmatrao njihove reakcije i zatim upoređivao “sv[e] obdukcion[e] informacije sa svim informacijama koje se odnose na period pre smrti žrtve”, kako bi izvršio identifikaciju.¹²⁶³ Međutim, Dušan Dunjić je priznao da su primenjeni metodi identifikacije sobom nosili značajan rizik od pogrešne identifikacije.¹²⁶⁴ U stvari, posmrtni ostaci pronađeni na području Radonjićkog jezera i označeni oznakom “R-15” prvobitno su identifikovani kao ostaci Milovana Vlahovića, ali ih je kasnije MKNL pomoću

¹²⁵⁸ Prema izjavi Branimira Aleksandrića, izgleda da je bilo označeno 37 predmeta, dok je Dušan Dunjić u svojoj izjavi naveo da je bilo označeno 38 predmeta. V. generalno Branimir Aleksandrić, DP P439; i Dušan Dunjić, DP P471.

¹²⁵⁹ Među ličnim predmetima bila je jedna cipela označena oznakom “R-6”. Dušan Dunjić, DP P471, par. 250. V. takođe Branimir Aleksandrić, DP P439, par. 107, 188.

¹²⁶⁰ Na primer, za ostatke označene oznakama “R-21” i “R-24” utvrđeno je da su “dva dela istog leša”, Dušan Dunjić, DP P471, par. 502.

¹²⁶¹ U izjavi Dušana Dunjića navodi se da su ostatke s oznakama “R-21” i “R-24” kao ostatke “Sejda Nocija” identifikovali njegova kćerka i brat. Međutim, njegova supruga je osporila tu identifikaciju i forenzički tim iz Beograda je izjavio: “Nismo mogli pozitivno identifikovati R-21 i R-24”, Dušan Dunjić, DP P471 par. 123, 465-468, 502, 506. V. takođe Branimir Aleksandrić, DP P439, par. 188. Veće nije uključilo “Sejda Nocija” među lica čiji su posmrtni ostaci identifikovani.

¹²⁶² DP P369, str. 57 (u *e-court*u). U ovom zapisniku se navodi da ostalih 20 tela ili delova tela koji su pronađeni na području kanala nisu identifikovani, DP P369, str. 57 (u *e-court*u).

¹²⁶³ Dušan Dunjić, DP P471, par. 107-117; Branimir Aleksandrić, DP P439, par. 262-263. Kako je izjavio Dušan Dunjić, posmrtni ostaci nisu pokazani članovima porodica, Dušan Dunjić, DP P471, par. 114.

¹²⁶⁴ Dušan Dunjić, DP P468 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 7325-7326.

analize DNK identifikovala kao ostatke Istrefa Krasniqija.¹²⁶⁵ Prvobitna identifikacija bila je zasnovana na identifikaciji odeće od strane članova porodice, na podacima o zdravstvenom stanju, uključujući “ožiljak na kosti rebra” koji je nastao kada je Milovan Vlahović polomio jedno rebro na desnoj strani, kao i na drugim telesnim obeležjima.¹²⁶⁶ Bilo je još slučajeva u kojima je MKNL pomoću analize DNK utvrdila da je prvobitno izvršena identifikacija bila pogrešna.¹²⁶⁷

336. U svetlu gorenavedenog, Veće prihvata da su prvobitne identifikacije koje je napravio forenzički tim iz Beograda tačne samo u slučajevima u kojima se na osnovu dokaza čini da je postojao dovoljan osnov za identifikaciju. Takav osnov za identifikaciju utvrđuje se za svaki slučaj zasebno. Kad je u pitanju identifikacija putem analize DNK, Veće ima u vidu da nisu svi posmrtni ostaci analizirani pomoću tog metoda identifikacije i da je neke od njih, koji prvobitno nisu bili identifikovani, MKNL kasnije identifikovala putem analize DNK.

337. Među dokazima se nalazi i jedan dokument MKNL od 26. maja 2006. godine, naslovljen na UNMIK, u kom se navodi da se među posmrtnim ostacima koji su pronađeni na području kanala nalazi i ostaci “Gashi (Ramadan) Zenuna”, “Krasniqi (Dede) Pale”, “Krasniqi (Ymer) Istrefa”, “Meha (Shefki) Malusha”, “Vlahović (Radovan) Milke” koji su identifikovani putem analize DNK.¹²⁶⁸ U vezi sa Zenunom Gashijem, u dokaze su uvršteni izveštaj MKNL o analizi DNK,¹²⁶⁹ potvrda o smrti koju je izdao UNMIK¹²⁷⁰ i izvještaj UNMIK o obdukciji.¹²⁷¹ Veće, na osnovu tih dokumenata MKNL, prihvata da su među posmrtnim ostacima koji su pronađeni na području kanala na Radonjićkom jezeru bili ostaci Zenuna Gashija, Pala Krasniqija, Istrefa Krasniqija, Malusha Mehe i Milke Vlahović.

338. Dušan Dunjić je u svom svedočenju izjavio da je video ili da su mu pokazani izveštaji MKNL o analizi DNK za Misina Berishu,¹²⁷² Kujtima Imeraja,¹²⁷³ Iliru Frrokaj,¹²⁷⁴ Nurije

¹²⁶⁵ Dušan Dunjić, DP P471, par. 381, 383; DP P428.

¹²⁶⁶ Dušan Dunjić, DP P471, par. 379-381. V. takođe Dušan Dunjić, DP P468 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T.7325-7326.

¹²⁶⁷ Dušan Dunjić je u svedočenju naznačio da su posmrtni ostaci koji su identifikovani kao ostaci Adžije Seferaja, u stvari, bili ostaci Misina Berishe, a da su posmrtni ostaci koji su identifikovani kao ostaci Tusha Frrokaja, u stvari, bili ostaci Kujtima Imeraja, Dušan Dunjić, DP P471, par. 226, 383, 525.

¹²⁶⁸ DP P428, str. 1-2 (u *e-court*).

¹²⁶⁹ DP P428, str. 3 (u *e-court*).

¹²⁷⁰ DP P431, str. 4-5.

¹²⁷¹ DP P429.

¹²⁷² Dušan Dunjić, DP P471, par. 226.

¹²⁷³ Dušan Dunjić, DP P471, par. 525.

¹²⁷⁴ Dušan Dunjić, DP P471, par. 431.

Krasniqi¹²⁷⁵ i Radeta Popadića.¹²⁷⁶ Ti izveštaji nisu uvršteni u dokaze.¹²⁷⁷ Međutim, uzevši u obzir iskaz Dušana Dunjića i u nedostatku bilo kakvih indicija koje bi ukazivale na suprotno, Veće prihvata da su na području kanala na Radonjićkom jezeru pronađeni posmrtni ostaci Misina Berishe, Kujtima Imeraja, Ilire Frrokaj, Nurije Krasniqi i Radeta Popadića.

339. Posmrtni ostaci koji su označeni oznakom “R-8” identifikovani su kao ostaci Velizara Stošića na osnovu, pored ostalog, odeće pronađene na njima i “po metalnoj šipki koja je bila ugrađena u desni kuk”.¹²⁷⁸ Takođe je bilo dokaza da su članovi porodice Velizara Stošića rekli forenzičkom timu iz Beograda da je on pošao u “apoteku da kupi stvari za svoje unuče i da je nestao kada se vraćao iz apoteke”¹²⁷⁹ i da su pored posmrtnih ostataka pronašli “jednu plastičnu cuclu, gumeni čep od flašice za hranjenje beba, plastični uložak za dečje pelene i jedan mali džemper na kopčanje, u veličini za bebe”.¹²⁸⁰ U svetlu gorenavedenog, Veće prihvata da su posmrtni ostaci Velizara Stošića pronađeni na području kanala na Radonjićkom jezeru.

340. Posmrtni ostaci koji su označeni oznakom “R-10” odnosno “R-17” identifikovani su kao ostaci Vukosave Marković i njene sestre Darinke Kovač,¹²⁸¹ na osnovu, pored ostalog, podataka o “ranijim koštanim obolenjima i obolenjima zglobova kičmenog stuba, simptomima bolesti”.¹²⁸² Forenzički tim iz Beograda uočio je “stare povrede” na posmrtnim ostacima koji su kasnije identifikovani kao ostaci Vukosave Marković, što se podudara s informacijama koje je dobio od jednog člana njene porodice, prema kojima je Vukosava Marković nekoliko godina pre smrti bila povređena u saobraćajnoj nesreći.¹²⁸³ Forenzički tim iz Beograda takođe je konstatovao da je na posmrtnim ostacima koji su kasnije identifikovani kao ostaci Darinke Kovač bilo prisutno “teško okoštavanje kičmenog stuba, koje je dovelo do razvijanja grbe na grudnom košu”.¹²⁸⁴ S tim u skladu, Veće prihvata da su posmrtni ostaci koji su pronađeni na području kanala na Radonjićkom

¹²⁷⁵ Dušan Dunjić, DP P471, par. 367.

¹²⁷⁶ Dušan Dunjić, DP P471, par. 571

¹²⁷⁷ Dušan Dunjić je u svedočenju takođe izjavio da mu je pokazan izveštaj MKNL o analizi DNK u vezi s Istrefom Krasniqijem, Dušan Dunjić, DP P471, par. 383. U dokaze je uvršten jedan dokument MKNL koji upućuje na to da su među posmrtnim ostacima identifikovani ostaci Istrefa Krasniqija, DP P428, str. 1 (u *e-court*u).

¹²⁷⁸ Dušan Dunjić, DP P471, par. 270-272.

¹²⁷⁹ Branimir Aleksandrić, DP P439, par. 114.

¹²⁸⁰ Branimir Aleksandrić, DP P439, par. 112.

¹²⁸¹ Dušan Dunjić, DP P471, par. 406.

¹²⁸² Dušan Dunjić, DP P471, par. 304, 306-307, 407-408. Veće ima u vidu da nije navedeno o kom se obolenju radilo.

¹²⁸³ Dušan Dunjić, DP P471, par. 304

¹²⁸⁴ Dušan Dunjić, DP P471, par. 403.

jezeru i označeni oznakom “R-10” odnosno “R-17” identifikovani kao ostaci Vukosave Marković i Darinke Kovač.

341. Forenzički tim iz Beograda je posmrtno ostatke Ilije Antića, Hajrullaha Gashija i Jusufa (Isuf) Hodže/Hoxha identifikovao na osnovu pola, starosti, visine i drugih telesnih obeležja, a posebno na osnovu pozitivne identifikacije odeće od strane njihovih rođaka.¹²⁸⁵ Veću nisu predloženi nikakvi dokazi o tome da je kod tih posmrtnih ostataka izvršena analiza DNK. S obzirom na pogrešne identifikacije od strane forenzičkog time iz Beograda o kojima je bilo reči ranije, te u nedostatku bilo kakvih konkretnih indicija, ne postoji dovoljno osnova da Veće prihvati te identifikacije.¹²⁸⁶ Veće takođe ne prihvata da su na području kanala na Radonjićkom jezeru pronađeni posmrtni ostaci Adžije Seferaja, Milovana Vlahovića i Tusha Frrokaja zbog što je kasnije, analizom DNK, utvrđeno da njihova identifikacija nije bila tačna.¹²⁸⁷

342. Ukratko, Veće prihvata da su među posmrtnim ostacima pronađenim na području kanala na Radonjićkom jezeru bili ostaci Misina Berishe, Zenuna Gashija, Velizara Stošića, Nurije Krasniqi, Istrefa Krasniqija, Malusha Mehe, Ilire Frrokaj, Kujtima Imeraja, Radeta Popadića, Vukosave Marković, Darinke Kovač, Pala Krasniqija i Milke Vlahović.

a. Misin Berisha

343. Veće je saslušalo iskaze da je Misin Berisha bio jedno od lica koja su se nalazila na spisku upisanom u beležnicu svedoka 17, o čemu će biti reči kasnije.¹²⁸⁸

344. Posmrtni ostaci označeni oznakom “R-3” identifikovani su kao ostaci Misina Berishe.¹²⁸⁹ Ti ostaci su pronađeni 11. septembra 1998. godine neposredno uz betonski zid kanala.¹²⁹⁰ Pored tih ostataka nalazio se komad žute lepljive trake slične onoj koja je pronađena oko vrata tela označenog oznakom “R-4”.¹²⁹¹ Procenjeno je da je smrt nastupila negde u periodu od aprila do avgusta 1998. godine.¹²⁹² Na telu se nalazila “povreda karlice naneta metkom”, zbog koje bi, ako

¹²⁸⁵ Dušan Dunjić, DP P471, par. 452, 483, 498.

¹²⁸⁶ Dušan Dunjić, DP P471, par. 452, 483, 498.

¹²⁸⁷ Dušan Dunjić, DP P471, par. 226, 383, 525.

¹²⁸⁸ DP D146, str. 14; svedok 17, DP P344, par. 57. V. dole, par. 645.

¹²⁸⁹ Dušan Dunjić, DP P471, par. 226.

¹²⁹⁰ Dušan Dunjić, DP P471, par. 211. Iskaz koji je dao Branimir Aleksandrić upućuje na to da je to telo pronađeno na strmini koja je bila direktno paralelna sa zidom, Branimir Aleksandrić, DP P432 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 9548-9550, 9552.

¹²⁹¹ Dušan Dunjić, DP P471, par. 212, 228.

¹²⁹² Dušan Dunjić, DP P471, par. 215, 217.

nije bila sanirana, žrtva podlegla usled krvarenja.¹²⁹³ Takođe su prisutne višestruke frakture lobanje i donje vilice, a forenzički tim iz Beograda je konstatovao da su frakture lobanje “nastale tupim predmetom ili predmetima”.¹²⁹⁴ Tim je takođe smatrao “da povreda nije mogla nastati od pada s vrha nasipa na dno gde je telo nađeno”.¹²⁹⁵ Nisu ponuđeni nikakvi daljnji dokazi u vezi sa Misinom Berishom.

345. Veće ima u vidu da Misin Berisha u tačkama Optužnice nije naveden među žrtvama. Veće prihvata da je Misin Berisha ubijen. Međutim, okolnosti njegovog nestanka i smrti, uključujući umešanost OVK i identitet konkretnih počinitelaca, nisu dokazani na osnovu gorepomenutih dokaza.

b. Zenun Gashi

346. Krajem juna ili početkom jula 1998. godine, porodica Zenuna Gashija, penzionisanog policajca romskog porekla, htela je da napusti svoje selo Kosurić u opštini Peć, zbog toga što je čula da policija odlazi odatle, a plašila se OVK.¹²⁹⁶ Iako Zenun Gashi nije hteo da ide, rekavši: “Nisam učinio ništa loše [...]. Zato ne moram da idem,” ipak je pristao i njegova porodica je otišla iz sela.¹²⁹⁷ Dok su članovi porodice odlazili iz sela, neki mladići u civilnoj odeći rekli su im da odlazi samo srpska policija, pa su se članovi porodice Zenuna Gashija vratili kući.¹²⁹⁸

347. Kasnije tog dana, trojica ljudi, od kojih su dvojica bila u crnim uniformama, a jedan u “šarenoj uniformi”, došli su u kuću porodice Zenuna Gashija i tražili njegovo oružje (pištolj za koji je imao dozvolu) i njegovu staru uniformu.¹²⁹⁹ Dana 30. jula 1998. godine, u kuću su došla druga dvojica ljudi u crnim uniformama i ponovo izvršila pretres tražeći oružje i uniforme.¹³⁰⁰

¹²⁹³ Dušan Dunjić, DP P471, par. 219; Branimir Aleksandrić, DP P439, par. 95

¹²⁹⁴ Dušan Dunjić, DP P471, par. 220.

¹²⁹⁵ Dušan Dunjić, DP P471, par. 220.

¹²⁹⁶ Svedok 52, DP P494 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 9625-9626; svedok 52, DP P495 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 9627, 9633-9634; svedok 17, DP P344 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 7705; Sadri Selca, DP P332 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 10872.

¹²⁹⁷ Svedok 52, DP P494 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 9625-9626; svedok 52, DP P495 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 9627, 9630-9631.

¹²⁹⁸ Svedok 52, DP P494 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 9625-9626; svedok 52, DP P495 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 9627, 9629-9631.

¹²⁹⁹ Svedok 52, DP P494 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 9636; svedok 52, DP P495 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 9637.

¹³⁰⁰ Svedok 52, DP P494 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 9639-9640.

348. Dana 1. avgusta 1998. godine u 11:00 časova, ona dvojica ljudi koja su izvršila pretres 30. jula 1998. godine, vratila su se u kuću Zenuna Gashija s još jednim čovekom; tom prilikom, dvojica su bila u crnim uniformama, a treći je nosio maskirnu uniformu.¹³⁰¹ Jedan od one dvojica u crnim uniformama bio je Vesel Dizdari.¹³⁰²

349. Vesel Dizdari je u svom svedočenju izjavio da je, po naređenju komandanta vojne policije OVK, Metëa Krasniqija,¹³⁰³ ponovo izvršen pretres kuće Zenuna Gashija u potrazi za oružjem, a Zenuna Gashija su odveli Metëu Krasniqiju u školu u Baranu.¹³⁰⁴ Vesel Dizdari je u svedočenju izjavio da nije primenio fizičku silu protiv Zenuna Gashija i da nije video da su mu drugi vojnici išta učinili. On je takođe rekao da je posle rata čuo da je Zenun Gashi poginuo ili nestao.¹³⁰⁵

350. Sadri Selca, pripadnik FARK, koji je radio u policiji sa Zenunom Gashijem, poslednji put ga je video u nekom automobilu u centru Barana u opštini Peć.¹³⁰⁶ U tom iskazu se ne navodi kog je to datuma bilo. Sadri Selca je u svom svedočenju izjavio da ga je Zenun, koji je bio “u veoma lošem stanju” i “premlaćen”, zamolio da mu da vode.¹³⁰⁷ U svom svedočenju na prvobitnom suđenju, Sadri Selca je izjavio da nije poznavao ljude koji su bili u tom automobilu i da se ne može setiti da li su bili u uniformama. Nakon što mu je pročitana jedan pasus iz njegovog pismenog svedočenja koje je dao u oktobru 2002. godine, on se složio s tim da su lica u tom vozilu bili vojnici, kosovski Albanci, u maskirnim uniformama koje nije mogao da prepozna.¹³⁰⁸ Sadri Selca je otišao kod porodice Zenuna Gashija i njegova supruga mu je rekla da ga je jedna

¹³⁰¹ Svedok 52, DP P494 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 9641-9642.

¹³⁰² Vesel Dizdari, DP P467, par. 18-19; svedok 52, DP P495 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 9646-9648. V. takođe Zoran Stijović, DP P121, par. 56.

¹³⁰³ Cufë Kransiqi, DP P52 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 5714; svedok 17, DP P344, par. 71; Rustem Tetaj, DP P77, par. 27; Rustem Tetaj, DP P76 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 3835-3836. Veće ima u vidu da iskaz koji je dao Sadri Selca, pripadnik FARK, nije jasan u vezi s položajem na kojem je bio Metë Krasniqi i ne prihvata taj deo njegovog iskaza, Sadri Selca, DP P332 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 10862, 10864.

¹³⁰⁴ Vesel Dizdari, DP P467, par. 18-21; svedok 17, DP P344, par. 71. V. takođe Zoran Stijović, DP P121, par. 56. Vesel Dizdari je u svom iskazu izneo tvrdnju da nikad nije bio pripadnik OVK, ali da je učestvovao u zaštiti svog sela Zlopek/Qellopek u opštini Lipljan, te da mu je Metë Krasniqi rekao da će raditi za vojnu policiju, Vesel Dizdari, DP P467, par. 12.

¹³⁰⁵ Vesel Dizdari, DP P467, par. 20, 22.

¹³⁰⁶ Sadri Selca, DP P332 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 10872-10874.

¹³⁰⁷ Sadri Selca, DP P332 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 10873-10874.

¹³⁰⁸ Sadri Selca, DP P332 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 10873-10875.

grupa vojnika otela iz njihove kuće istog dana kada ga je Sadri Selca video u onom automobilu.¹³⁰⁹

351. U danima posle nestanka Zenuna Gashija, njegova porodica se raspitivala i saznala da se neki štab OVK nalazio u jednom podrumu u selu Kosurić.¹³¹⁰ Članovi njegove porodice su se raspitivali po selu, a otišli su i u pomenuti štab. Nekoliko ljudi im je reklo: “Vratite se on. Doći će on nazad. Ne brinite.”¹³¹¹ Članovi porodice Zenuna Gashija još su nekoliko puta dolazili u štab OVK, ali Zenuna više nikad nisu videli.¹³¹²

352. Negde krajem jula ili početkom avgusta, svedok 17 je dobio informaciju od “nekoga iz bezbednosne službe 3. bataljona 131. brigade da je vojni policajac OVK Metë Krasniqi odveo jednog civila po imenu Zenun iz sela Barane” kod Ramusha Haradinaja u Glođan.¹³¹³ Svedok 17 je u svom svedočenju izjavio da je, kada je Dinu Krasniqiju,¹³¹⁴ koji je bio komandant Metëa Krasniqija, postavio pitanje u vezi s tom informacijom koju je dobio, Din mu je rekao da je “Faton Mehmeti” bio taj koji je naredio da se Zenun Gashi dovede u Glođan.¹³¹⁵ Veću nisu predloženi nikakvi dokazi koji bi upućivali na to da je Ramush Haradinaj bio prisutan kada je Zenun Gashi doveden u Glođan, ako je do toga zaista i došlo. Kako je izjavio svedok 17, nakon što mu je u jednom neodređenom trenutku posle tih događaja Din Krasniqi rekao da će Zenun biti ubijen ako ga budu poslali “tajnoj policiji OVK”, svedok 17 je insistirao da Zenun bude pušten; Din Krasniqi je intervenisao i Zenun je pušten na slobodu.¹³¹⁶ Din Krasniqi je rekao svedoku 17 da će Zenun, ako bude ponovo uhapšen, biti likvidiran.¹³¹⁷ Kao što će biti reči kasnije, Zenun Gashi se nalazi na spisku lica upisanom u beležnicu svedoka 17.¹³¹⁸

353. Svedok 17 je kasnije čuo da je Zenuna “ponovo uhapsio pripadnik OVK Zeqë Krasniqi, inače rođak Metëa Krasniqija”, i “ponovo odveo u Operativni štab visoravni Dukadžin u

¹³⁰⁹ Sadri Selca, DP P332 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 10884.

¹³¹⁰ Svedok 52, DP P494 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 9643-9644.

¹³¹¹ Svedok 52, DP P494 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 9643-9644.

¹³¹² Svedok 52, DP P494 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 9643-9644.

¹³¹³ Svedok 17, DP P344, par. 71-72; svedok 17, DP P342 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 7704.

¹³¹⁴ Din Krasniqi je bio komandant OVK u dolini Barane, Cufë Krasniqi, DP P54, par. 31.

¹³¹⁵ Svedok 17, DP P344, par. 71.

¹³¹⁶ Svedok 17, DP P344, par. 71; svedok 17, DP P342 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 7704.

¹³¹⁷ Svedok 17, DP P344, par. 71.

¹³¹⁸ DP D146, str. 13. V. takođe svedok 17, DP P342 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 7705; svedok 17, DP P344, par. 57-58. V. dole, par. 645.

Glođanu”.¹³¹⁹ Iz dokaza se ne može videti u kom se periodu to desilo ni od koga je svedok 17 to čuo. Svedok 17 je upitao Dina Krasniqija šta je sa Zenunom, s namerom da ponovo interveniše kako bi obezbedio da on bude pušten na slobodu.¹³²⁰ U odgovor, Din Krasniqi je vodoravno prešao rukom preko grla i svedok 17 je shvatio da je “Zenun ubijen”.¹³²¹ Kako je izjavio svedok 17, Din Krasniqi nije rekao gde se nalazi Zenunovo telo, a svedok 17 ga to nije pitao.¹³²²

354. Shodno izveštaju MKNL o analizi DNK, posmrtni ostaci s oznakom “R-4”, koji su pronađeni na području kanala na Radonjićkom jezeru, putem analize DNK identifikovani su kao ostaci Zenuna (Ramadana) Gashija.¹³²³ Ti ostaci su pronađeni neposredno uz betonski zid kanala. Kako se navodi u izveštaju forenzičkog tima iz Beograda, na lobanji je uočena prostrelna rana naneta projektilom, a procenjeno je da je smrt nastupila negde tokom perioda od aprila do avgusta 1998. godine.¹³²⁴ Takođe su uočeni jasni tragovi fraktura “desnog humerusa, rebara na levoj strani, levog radiusa i ulne i desnog stopala”, “koje su možda nanete vatrenim oružjem”.¹³²⁵ Oko vrata te žrtve pronađen je komad žute lepljive trake; ta je traka slična onoj koja je pronađena pored tela s oznakom “R-3”.¹³²⁶ U izveštaju OMPF /UNMIK-ova Služba za nestala lica i forenziku/ o obdukciji utvrđeno je da je uzrok smrti Zenuna Gashija “povreda glave naneta šrapnelom”.¹³²⁷

355. Veće ima u vidu da Zenun Gashi u tačkama Optužnice nije naveden među žrtvama. Veće prihvata da je Zenun Gashi ubijen i da su u to verovatno bili umešani pripadnici OVK. Međutim, okolnosti njegovog nestanka i smrti, uključujući identitet konkretnih počinitelaca, nisu dokazani na osnovu gorepomenutih dokaza.

c. Velizar Stošić

¹³¹⁹ Svedok 17, DP P344, par. 72; svedok 17, DP P342 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 7704.

¹³²⁰ Svedok 17, DP P344, par. 72

¹³²¹ Svedok 17, DP P344, par. 72.

¹³²² Svedok 17, DP P344, par. 72.

¹³²³ DP P428. Iako se u izveštaju forenzičkog tima iz Beograda za posmrtno ostatke s oznakom “R-4” navodi da “nisu identifikovani”, njih je MKNL kasnije identifikovala putem analize DNK, Dušan Dunjić, DP P471, par. 238. V. takođe DP P429; DP P430; DP P431.

¹³²⁴ Dušan Dunjić, DP P471, par. 227-228, 233, 236; DP P478; DP P479; DP P480; Branimir Aleksandrić, DP P439, par. 101-103.

¹³²⁵ DP P429, str. 1.

¹³²⁶ Dušan Dunjić, DP P471, par. 212, 226, 228; Dušan Dunjić, DP P468 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 7320-7324. Posmrtni ostaci s oznakom “R-3” su prvo identifikovani kao ostaci “Adžije Seferaja”, ali je kasnije, putem analize DNK, otkriveno da se radi o ostacima “Misina Berishe”. Dušan Dunjić, DP P471, par. 224, 226.

¹³²⁷ DP P429, str. 1. V. takođe DP P430; DP P431.

356. Veće je saslušalo iskaze da je “[d]ana 18. jula, na lokalnom putu Belo Polje–Lođa, kidnapovan [...] sedamdesetogodišnji penzioner Velizar Stošić, otac troje dece”¹³²⁸ i da su članovi porodice Velizara Stošića rekli forenzičkom timu iz Beograda da je on pošao u “apoteku da kupi stvari sa svoje unuče i da je nestao kada se vraćao iz apoteke”.¹³²⁹

357. Dušan Dunjić je u svom svedočenju izjavio da su posmrtni ostaci s oznakom “R-8” identifikovani kao ostaci Velizara Stošića.¹³³⁰ Ostaci s oznakom “R-8” pronađeni su 11. septembra 1998. godine pored betonskog zida kanala;¹³³¹ “[u] predelu vrata” pronađena je “čvrsto stegnuta omča, napravljena od konopca za planinarenje”.¹³³² Procenjeno je da je smrt nastupila negde u periodu od aprila do avgusta 1998. godine.¹³³³ “S obe strane glave nađene su rupe od metka”, uočena je povreda na levoj natkolenici, a “metak je pronađen u levoj čašici kolena”.¹³³⁴

358. Veće ima u vidu da Velizar Stošić u tačkama Optužnice nije naveden među žrtvama. Veće prihvata da je Velizar Stošić ubijen. Međutim, okolnosti njegovog nestanka i smrti, uključujući umešanost OVK i identitet konkretnih počinitelaca, nisu dokazani na osnovu gorepomenutih dokaza.

d. Nurije Krasniqi i Istref Krasniqi

359. Sadri Selca je u svojim beleškama zapisao da je “Imer (Istref) Krasniqi” iz sela Turjak /Turjakë/ u opštini Peć “odveden na razgovor u vezi s njegovom kolaboracijom sa srpskom policijom i nekoliko drugih slučajeva”.¹³³⁵ Kada su mu tokom njegovog svedočenja postavljana pitanja u vezi s Istrefom Krasniqijem i Nurije Krasniqi, Sadri Selca je izjavio da mu je njegov kurir, Naser Kuçi, rekao da “su ih odveli... da su te starce odveli”.¹³³⁶ Kako je izjavio Sadri Selca, Naser Kuçi je tu informaciju dobio “od građana, od nekih seljana iz sela Turjak” (Turjak u opštini Peć) čija je imena Sadri Selca zaboravio.¹³³⁷

¹³²⁸ Zoran Stijović, DP P121, par. 54.

¹³²⁹ Branimir Aleksandrić, DP P439, par. 114.

¹³³⁰ Dušan Dunjić, DP P471, par. 272.

¹³³¹ Dušan Dunjić, DP P471, par. 259.

¹³³² Branimir Aleksandrić, DP P439, par. 111, 119; Dušan Dunjić, DP P471, par. 269.

¹³³³ Dušan Dunjić, DP P471, par. 264.

¹³³⁴ Dušan Dunjić, DP P471, par. 266-267.

¹³³⁵ DP P335, str. 8.

¹³³⁶ Sadri Selca, DP P332 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 10867-10869, 10883.

¹³³⁷ Sadri Selca, DP P332 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 10883.

360. Dokazi o jednoj službenoj zabelešci od 25. avgusta 1998. godine pokazuju da je Sadri Selca takođe bio “obavešten od strane jednog doušnika da je Rrustem Tetaj oteo Istrefa Imera Krasniqija i njegovu suprugu iz sela [Turjak] i da je njihova sudbina nepoznata”.¹³³⁸ U isto vreme, Sadri Selca je u svom svedočenju izjavio da je u svom razgovoru sa Naserom Kuçijem “čuo da ih je Rrustem Tetaj odvezao u nekom vozilu”, ali je rekao da “nije mogao da dođe ni do kakve informacije” o tome “ko je izvršio njihovu otmicu”.¹³³⁹ Veće ima u vidu da Rrustem Tetaj u iskazu koji je dao pred Većem nije pružio nikakve informacije o Nurije Krasniqi i Istrefu Krasniqiju.

361. Cufë Krasniqi je u svom svedočenju izjavio da je, negde pre septembra 1998. godine, čuo za otmicu “Nurije i Istrefa Krasniqija”.¹³⁴⁰ Cufë Krasniqi je izjavio da ga je Tahir Zemaj pitao zna li šta se desilo s to dvoje ljudi i da mu je rekao da je Fadil Nimoni (Nimani, Nimonaj), komandant vojne policije OVK,¹³⁴¹ bio zadužen da sprovede istragu o tom slučaju.¹³⁴² Cufë Krasniqi je kasnije čuo glasine da su njih dvoje saradivali sa srpskim vlastima i da su ubijeni, ali mu nije poznato ko ih je mogao ubiti.¹³⁴³

362. Forenzički tim iz Beograda je posmrtnu ostatku koji su označeni oznakama “R-14” i “R-15” pronašao zajedno 12. septembra 1998. godine ispod šljunka pored betonskog zida kanala.¹³⁴⁴ Posmrtni ostaci s oznakama “R-14” i “R-15” identifikovani su kao ostaci Nurije Krasniqi odnosno Istrefa Krasniqija.¹³⁴⁵ Na ostacima s oznakom “R-14” uočene su “višestruke frakture lobanje, a neki delovi lobanje su nedostajali”.¹³⁴⁶ Uočeni su, pored ostalog, i “višestruki prelomi rebara”, pri čemu su nedostajali neki delovi koštane materije, i “na desnoj nadlaktici nađen je prelom, a delovi te ruke su nedostajali”.¹³⁴⁷ Forenzički tim iz Beograda nije bio u mogućnosti da utvrdi “da li su

¹³³⁸ Sadri Selca, DP P332 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 10868; DP P334.

¹³³⁹ Sadri Selca, DP P332 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 10869; DP P334.

¹³⁴⁰ Cufë Krasniqi, DP P54, par. 88.

¹³⁴¹ V. gore, par. 117.

¹³⁴² Cufë Krasniqi, DP P54, par. 88

¹³⁴³ Cufë Krasniqi, DP P54, par. 89. V. poverljivi Dodatak.

¹³⁴⁴ Branimir Aleksandrić, DP P432 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 6772-6774, 9553; DP P436, str. 3 (str. 14 u *e-court*); Branimir Aleksandrić, DP P439, par. 134-135; Dušan Dunjić, DP P471, par. 354, 368.

¹³⁴⁵ Dušan Dunjić, DP P471, par. 367, 383; DP P428.

¹³⁴⁶ Dušan Dunjić, DP P471, par. 359.

¹³⁴⁷ Dušan Dunjić, DP P471, par. 359. Nedostajali su i leva potkolenica, oba stopala i obe šake, Dušan Dunjić, DP P471, par. 359.

frakture lobanje, desne nadlaktice i predela grudi uzrokovane metkom ili tupim predmetom”.¹³⁴⁸ Kod posmrtnih ostataka s oznakom “R-14” procenjeno je da je smrt nastupila u aprilu ili maju 1998. godine.¹³⁴⁹ Na posmrtnim ostacima koje je forenzički tim iz Beograda označio oznakom “R-15” obdukcija je “otkrila prelome kostiju obe podlaktice”. Iako se uzrok smrti “nije mogao ustanoviti sa sigurnošću”, forenzički tim iz Beograda je zaključio da ti prelomi “nisu mogli nastati kao posledica jednostavnog pada niz obronak”, već da su “naneseni aktivnom mehaničkom silom”.¹³⁵⁰ Kod posmrtnih ostataka s oznakom “R-15” procenjeno je da je smrt nastupila u periodu od aprila ili maja do avgusta 1998. godine.¹³⁵¹

363. Veće ima u vidu da Nurije Krasniqi i Imer (Istref) Krasniqi u tačkama Optužnice nisu navedeni među žrtvama. Veće prihvata da su Nurije Krasniqi i Imer (Istref) Krasniqi ubijeni. Međutim, okolnosti njihovog nestanka i smrti, uključujući umešanost OVK i identitet konkretnih počinitelaca, nisu dokazani na osnovu gorepomenutih dokaza.

e. Malush Meha

364. Postoje dokazi da je MKNL putem analize DNK identifikovao posmrtnu ostatku s oznakom “R-16” kao ostatku Malusha Mehe.¹³⁵² Forenzički tim iz Beograda nije identifikovao posmrtnu ostatku s oznakom “R-16”.¹³⁵³

365. Kako je naveo forenzički tim iz Beograda, ti posmrtni ostaci pronađeni su 12. septembra 1998. godine “pokraj vanjske ivice betonskog kanala” ispod 30 centimetara dubokog sloja muljevite i vlažne zemlje.¹³⁵⁴ Dušan Dunjić je smatrao da to što su nedostajale određene kosti takođe upućuje na to da “je telo prvobitno bilo na površini, a da je u kasnijoj fazi pokriveno zemljom”.¹³⁵⁵ Uočeni su “prelom desne lopatice i prelom levog dela karlične kosti”, za koje su forenzički eksperti utvrdili da “nisu mogli nastati kao posledica pada niz kosinu”.¹³⁵⁶ Nisu ponuđeni nikakvi daljnji dokazi u vezi sa Malushem Mehom.

366. Veće ima u vidu da Malush Meha u tačkama Optužnice nije naveden među žrtvama. Veće na osnovu gorepomenutih dokaza ne donosi nikakav zaključak u vezi s Malushem Mehom.

¹³⁴⁸ Dušan Dunjić, DP P471, par. 360.

¹³⁴⁹ Dušan Dunjić, DP P471, par. 361.

¹³⁵⁰ Dušan Dunjić, DP P471, par. 374.

¹³⁵¹ Dušan Dunjić, DP P471, par. 371.

¹³⁵² DP P428. V. takođe DP P431.

¹³⁵³ Dušan Dunjić, DP P471, par. 393.

¹³⁵⁴ Dušan Dunjić, DP P471, par. 384.

f. Ilira Frrokaj

367. Sadri Selca je u svojim beleškama zapisao sledeće: “1./?V/itor Krasniqi iz sela Nepola izjavio je da je Tush Frrokaj iz sela Pljančor nestao bez traga, zajedno sa svojom suprugom”.¹³⁵⁷

Radovan Zlatković je u svom svedočenju izjavio da je SUP u Đakovici “[i]ma[o] informacije da su neki Srbi, Romi i Albanci, kao što su Ilira i Tuš Frrokaj nestali bez traga”.¹³⁵⁸

368. Dušan Dunjić je u svom svedočenju izjavio da je jedan rođak Ilire Frrokaj izjavio da je ona “zadnji put viđena 26. avgusta 1998. godine” i da su drugi rođaci rekli da su “pripadnici OVK [...] odmah [...] otišli u dom [Ilire i Tusha Frrokaja] kao da su to planirali” i odveli ih.¹³⁵⁹ Kako je

Dušan Dunjić naveo u svom iskazu, Ilira Frrokaj je “[u] vreme nestanka [...] još uvek dojjila bebu”, a “[j]edan rođak je ušao u kuću i uzeo bebu pre nego je OVK odvela Iliru i Tusha”.¹³⁶⁰

Dušan Dunjić nije mogao da se seti da li su mu rođaci rekla da su “oni sami bili prisutni otmici” ili su o tome čuli od nekog drugog.¹³⁶¹ Zoran Stijović je svedočio o jednoj “zabelešci” RDB Đakovica “o razgovoru sa Ibrahimom Majuom [...] u kojem on spominje otmicu bračnog para Frrokaj u selu kod Đakovice”.¹³⁶²

369. Posmrtni ostaci s oznakom “R-18” identifikovani su kao ostaci Ilire Frrokaj.¹³⁶³ Veće podseća da nije konstatovalo da su posmrtni ostaci Tusha Frrokaja pronađeni na području kanala na Radonjićkom jezeru.¹³⁶⁴ Posmrtni ostaci s oznakom “R-18” pronađeni su 11. septembra 1998. godine “na ulasku u kanal koji vodi do betonskog kanala, ispod kaskada, pokraj jednog prevrnutog auta”.¹³⁶⁵ Obdukcija “je otkrila plitku ulaznu ranu na desnoj potkolenici”, a “[p]rojektil je nađen na istom području i zapravo je virio iz noge”.¹³⁶⁶ Obdukcija “je takođe otkrila višestruke frakture kostiju lobanje, vratne kičme, leve lopatice i leve cevanice”.¹³⁶⁷ Takođe

¹³⁵⁵ Dušan Dunjić, DP P471, par. 391.

¹³⁵⁶ Dušan Dunjić, DP P471, par. 391.

¹³⁵⁷ DP P335, str. 3.

¹³⁵⁸ Radovan Zlatković, DP P373, par. 51.

¹³⁵⁹ Dušan Dunjić, DP P471, par. 426.

¹³⁶⁰ Dušan Dunjić, DP P471, par. 426.

¹³⁶¹ Dušan Dunjić, DP P471, par. 426.

¹³⁶² Zoran Stijović, DP P121, par. 56. Zabeleška RDB Đakovica o obavljenom razgovoru nije uvrštena u dokaze.

¹³⁶³ Dušan Dunjić, DP P471, par. 428, 431.

¹³⁶⁴ V. gore, par. 341.

¹³⁶⁵ Dušan Dunjić, DP P471, par. 411. V. takođe Branimir Aleksandrić, DP P432 (prvobitno suđenje u predmetu *Haradinaj*), T. 6803, 9605; DP P436, str. 3 (str. 15 u *e-court*); DP P439, par. 151, 154-158.

¹³⁶⁶ Dušan Dunjić, DP P471, par. 418.

¹³⁶⁷ Dušan Dunjić, DP P471, par. 418.

su uočene rupe od metaka na automobilu koji se nalazio pored tela.¹³⁶⁸ Konačno, obdukcijom “su utvrđeni tragovi paljevine na telu, kao i oštećenja od životinjskih zuba nanesenih posmrtno”.¹³⁶⁹ Telo “je bilo u poodmakloj fazi truljenja i raspadanja, tako da nije bilo moguće utvrditi uzrok smrti na osnovu same obdukcije”, a procenjeno je da je smrt nastupila negde u avgustu 1998. godine.¹³⁷⁰

370. Veće ima u vidu da Ilira Frrokaj u tačkama Optužnice nije navedena među žrtvama. Veće prihvata da je Ilira Frrokaj ubijena. Međutim, okolnosti njenog nestanka i smrti, uključujući umešanost OVK i identitet konkretnih počinitelaca, nisu utvrđeni na osnovu gorepomenutih dokaza.

---

¹³⁶⁸ Dušan Dunjić, DP P471, par. 419.

¹³⁶⁹ Dušan Dunjić, DP P471, par. 421.

¹³⁷⁰ Dušan Dunjić, DP P471, par. 413, 417.

g. Kujtim Imeraj

371. Posmrtni ostaci s oznakom “R-26” identifikovani su kao ostaci Kujtima Imeraja.¹³⁷¹ Pronađeni su oko 660 metara nizvodno od kaskade.¹³⁷² “Obdukcija nađenih kostiju lobanje pokazala je frakturu u predelu desne slepoočnice”.¹³⁷³ Procenjeno je da je smrt nastupila u “julu ili avgustu 1998. godine”, a “obdukcija nije bila dovoljna da se ustanovi uzrok smrti”.¹³⁷⁴

372. Veće ima u vidu da Kujtim Imeraj u tačkama Optužnice nije naveden među žrtvama. Veće na osnovu gorepomenutih dokaza ne donosi nikakav zaključak u vezi s Kujtimom Imerajem.

(c) Put koji vodi ka Donjem Ratišu i Dašinovcu /Ratish–i-Ulët/

373. Veću su predočeni dokazi da je istražni sudija Radomir Gojković 11. septembra 1998. godine članovima forenzičkog tima iz Beograda, koji su se nalazili na području kanala na Radonjičkom jezeru, dao “vreću u kojoj je bio deo kostiju pronađenih u Dašinovcu”.¹³⁷⁵ Te ostatke pronašli su 10. septembra 1998. godine dotični sudija i pripadnici MUP na putu za Donji Ratiš i Dašinovac.¹³⁷⁶ Izgleda da forenzički tim iz Beograda nije obišao lice mesta, već je dobio fotografije koje je na mestu na kom su pronađene kosti snimio MUP.¹³⁷⁷

374. Vreća, koja je bila označena slovom “D” koje je upućivalo na “Dašinovac”,¹³⁷⁸ sadržala je kosti, odeću, dokumente i čaure metaka, i odneta je u hotel “Paštrik” u Đakovici.¹³⁷⁹ Utvrđeno je da je sadržaj vreće pripadao “najmanje trima odraslim osobama”¹³⁸⁰ ili trima osobama muškog i jednoj osobi ženskog pola.¹³⁸¹ Dve različite grupe ostataka označene su oznakama “D-1” i “D-

¹³⁷¹ Dušan Dunjić, DP P471, par. 525.

¹³⁷² Dušan Dunjić, DP P471, par. 516.

¹³⁷³ Dušan Dunjić, DP P471, par. 518.

¹³⁷⁴ Dušan Dunjić, DP P471, par. 514, 517.

¹³⁷⁵ DP P436, str. 3 (str. 14 u *e-court*); Branimir Aleksandrić, DP P439, par. 252; Dušan Dunjić, DP P471, par. 63, 683-684; Nebojša Avramović, DP P451, par. 80, 82, 87; Nebojša Avramović, DP P449 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 6667.

¹³⁷⁶ Bogdan Tomaš, DP P338, par. 50; Bogdan Tomaš, DP 336 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 6157; Radovan Zlatković, DP P373, par. 93-95, 97-100; Branimir Aleksandrić, DP P439, par. 252.

¹³⁷⁷ Dušan Dunjić, DP P471, par. 64, 69, 128.

¹³⁷⁸ Dušan Dunjić, DP P471, par. 64, 683-687; Dušan Dunjić, DP P468 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 6850; DP P436, str. 3 (str. 14 u *e-court*); Branimir Aleksandrić, DP P439, par. 252; Nebojša Avramović, DP P451, par. 88.

¹³⁷⁹ Branimir Aleksandrić, DP P439, par. 252; Dušan Dunjić, DP P471, par. 63-65, 683; Nebojša Avramović, DP P451, par. 87; Nebojša Avramović, DP P449 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 6667.

¹³⁸⁰ Dušan Dunjić, DP P471, par. 683-684, 688.

¹³⁸¹ Dušan Dunjić, DP P468 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 6850.

2”.¹³⁸² Grupa s oznakom “D-1” sastojala se od nekoliko kostiju koje su pripadale najmanje trima osobama, uključujući fragmente lobanje, rebara i kostiju noge; tri žrtve čiji su ostaci bili u grupi s oznakom “D-1” prvobitno su označene kao “D1a”, “D1b” i “D1c”.¹³⁸³ “Stepen raspadnutosti kostiju kod D-1” ukazuje na to da je smrt “nastupila verovatno između maja i avgusta 1998. godine”.¹³⁸⁴ Sadržaj grupe s oznakom “D-2” činili su “delimično izgoreni delovi ženske odeće” koji su “pronađeni na suprotnoj strani istog puta gde su pronađeni D-1”.¹³⁸⁵ Nikad nije identifikovano kome je pripadala ta ženska odeća.¹³⁸⁶

375. Forenzički tim iz Beograda utvrdio je da su među predmetima u grupi s oznakom D-1 bili “najverovatnije neki delovi kosti [koji] pripadaju nestalom Slobodanu Radoševiću i Milošu Radunoviću”.¹³⁸⁷ Ta identifikacija zasnovana je, pored ostalog, na tome što su članovi rodbine prepoznali pronađenu odeću, kao i na dokumentima koji su se nalazili u toj odeći, a među kojima su bile lične isprave Miloša Radunovića.¹³⁸⁸ Dokazi upućuju na to da ti posmrtni ostaci nisu identifikovani putem analize DNK. Kako je naveo forenzički tim iz Beograda, nije bilo moguće utvrditi kojoj osobi je pripadao koji deo kosti i, na insistiranje porodica, delovi kostiju su ravnomerno podeljeni u tri grupe (to jest za dve identifikovane i jednu neidentifikovanu žrtvu) i smešteni u kovčege zajedno s ličnim predmetima.¹³⁸⁹

376. U svetlu diskusije o identifikaciji žrtava koja je data ranije u ovoj Presudi, s obzirom na to da se čini da među dokazima ne postoji dovoljan osnov za identifikaciju,¹³⁹⁰ Veće ne prihvata da se među posmrtnim ostacima osoba pronađenim na dotičnom putu nalaze ostaci Slobodana Radoševića i Miloša Radunovića. Ni jedan ni drugi se ne navode kao žrtve u tačkama Optužnice.

¹³⁸² Dušan Dunjić, DP P471, par. 66-67, 690.

¹³⁸³ Dušan Dunjić, DP P471, par. 68.

¹³⁸⁴ Dušan Dunjić, DP P471, par. 686-687.

¹³⁸⁵ Dušan Dunjić, DP P471, par. 67, 689-690.

¹³⁸⁶ Dušan Dunjić, DP P471, par. 692.

¹³⁸⁷ Dušan Dunjić, DP P471, par. 705. V. takođe DP P369, str. 57 (u *e-court*).

¹³⁸⁸ Dušan Dunjić, DP P471, par. 127, 704-705. Radovan Zlatković je u svedočenju izjavio da je pronađena dozvola za nošenje oružja izdata na ime Miloša Radunovića (Radovan Zlatković, DP P373, par. 100), dok je Nebojša Avramović izjavio da je pronađena dozvola za nošenje oružja izdata na ime Slobodana Radoševića (Nebojša Avramović, DP P451, par. 83, 85). Međutim, forenzički tim iz Beograda nije spomenuo da je pronađena ikakva dozvola za nošenje oružja, Dušan Dunjić, DP P471, par. 694-709; Branimir Aleksandrić, DP P439, par. 252.

¹³⁸⁹ Dušan Dunjić, DP P471, par. 709; Dušan Dunjić, DP P468 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 6849-6852.

¹³⁹⁰ V. gore, par. 335-336.

(d) Poljoprivredno dobro "Ekonomija"

377. Tokom popodnevnih časova 11. septembra 1998. godine, članovi forenzičkog tima iz Beograda su s područja kanala kod Radonjičkog jezera pod pratnjom otišli na obližnje poljoprivredno dobro "Ekonomija".¹³⁹¹ To poljoprivredno dobro nalazi se na nekih 300 metara udaljenosti od kanala u selu Rznić u opštini Dečani.¹³⁹²

---

¹³⁹¹ Branimir Aleksandrić, DP P432 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 6741-6742, 9578-9579; Branimir Aleksandrić, DP P439, par. 12-13; DP P436, str. 1 (str. 12 u *e-court*); Dušan Dunjić, DP P471, par. 39, 57.

¹³⁹² Branimir Aleksandrić, DP P432 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 6741-6742.

(i) Istrage na poljoprivrednom dobru "Ekonomija"

378. Na poljoprivrednom dobru, na kraju kanala za odvod vode, pronađeno je jedno telo muškog pola u civilnoj odeći koje je označeno oznakom "RE-1", fotografisano i zatim prevezeno u hotel "Paštrik".¹³⁹³ Tim je na tom poljoprivrednom dobru u jednoj štali za stoku pronašao sedam električnih kablova koji su bili zavezani za jednu metalnu šipku. Ti kablovi su bili vezani odvojeno "mrtvim čvorovima" (to jest čvorovima koji se ne mogu razvezati) koji su bili prekratki da bi mogli da budu zavezani oko vrata životinja i, imajući u vidu da električni kablovi mogu da nanesu povrede stoci, tim je zaključio da su ti kablovi bili upotrebljeni za vezivanje ljudi, verovatno oko vrata.¹³⁹⁴ Slični kablovi su pronađeni na ili pored nekoliko tela koja su pronađena na području kanala na Radonjićkom jezeru.¹³⁹⁵

379. Dana 23. septembra 1998. godine, prilikom čišćenja i obezbeđenja područja Radonjićkog jezera i poljoprivrednog dobra "Ekonomija" zbog posete tadašnjeg predsednika Srbije Milana Milutinovića, službenici MUP su pronašli još pet tela na oko 100-200 metara udaljenosti od poljoprivrednog dobra "Ekonomija".¹³⁹⁶ Posmrtni ostaci koji su pronađeni oko poljoprivrednog dobra "Ekonomija" označeni su oznakama od "RE-2" do "RE-7"; za ostatke s oznakama "RE-5" i "RE-7" kasnije je utvrđeno da pripadaju istoj osobi.¹³⁹⁷ Posmrtni ostaci su odneti u hotel "Paštrik". Dana 24. septembra 1998. godine, članovi forenzičkog tima iz Beograda obišli su lokaciju na kojoj su ti ostaci pronađeni i izvršili su obdukcije u hotelu "Paštrik".¹³⁹⁸ "Sa obdukcijama i forenzičkim pregledom ovih pet tela" završeno je 27. septembra 1998. godine.¹³⁹⁹ Na poljoprivrednom dobru pronađeni su posmrtni ostaci ukupno šest lica.

¹³⁹³ Branimir Aleksandrić, DP P432 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 6741; DP P436, str. 1 (str. 12 u *e-court*); Branimir Aleksandrić, DP P439, par. 36, 39, 57; Dušan Dunjić, DP P471, par. 57, 62.

¹³⁹⁴ Branimir Aleksandrić, DP P432 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 6742-6743, 6749-6750, 9578-9579; DP P436, str. 1 (str. 12 u *e-court*); Branimir Aleksandrić, DP P439, par. 55, 57; Dušan Dunjić, DP P471, par. 59.

¹³⁹⁵ Branimir Aleksandrić, DP P439, par. 57; Branimir Aleksandrić, DP P432 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 6742-6743, 6749-6750.

¹³⁹⁶ Nebojša Avramović, DP P451, par. 181; Nebojša Avramović, DP P449 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 6670-6671; Dušan Dunjić, DP P471, par. 147-148. Kako je izjavio Dušan Dunjić, on je deo tela s oznakom "RE-7" pronašao kada je bio na poljoprivrednom dobru 26. septembra 1998. godine. Kasnije je utvrđeno da delovi tela s oznakama "RE-5" i "RE-7" pripadaju jednoj te istoj osobi, Dušan Dunjić, DP P471, par. 159-160.

¹³⁹⁷ Dušan Dunjić, DP P471, par. 158-160, 613. V. takođe Branimir Aleksandrić, DP P439, par. 40.

¹³⁹⁸ Dušan Dunjić, DP P471, par. 149-158; DP P477; Nebojša Avramović, DP P451, par. 182.

¹³⁹⁹ Dušan Dunjić, DP P471, par. 163-164; DP P477, str. 3.

(ii) Posmrtni ostaci na poljoprivrednom dobru "Ekonomija" i kasnija identifikacija

380. Forenzički tim iz Beograda nije identifikovao nijedan od šest posmrtnih ostataka pronađenih na poljoprivrednom dobru "Ekonomija".¹⁴⁰⁰ Međutim, ostaci tri lica identifikovani su putem analize DNK.

---

¹⁴⁰⁰ Dušan Dunjić, DP P471, par. 609, 634, 649, 660, 672, 682.

a. Mehmet Rustemaj

381. Dušan Dunjić je u svom svedočenju izjavio da mu je pokazan izveštaj MKNL o analizi DNK koji upućuje na to da su posmrtni ostaci s oznakom “RE-1” bili ostaci Mehmeta Rustemaja.¹⁴⁰¹ Veće prihvata da su na poljoprivrednom dobru pronađeni posmrtni ostaci Mehmeta Rustemaja.

382. Posmrtni ostaci s oznakom “RE-1” pronađeni su 11. septembra 1998. godine u jednom “uskom betonskom jarku koji je služio za odvodnu vodu iz staja”.¹⁴⁰² Obdukcija je pokazala “višestruke prelome rebara na obe strane, a karakteristike tih preloma ukazuju na to da su mogli da nastanu uzastopnim udarcima tupim predmetom”.¹⁴⁰³ “Na levoj temenoj kosti, na mestu na kojem se sastaju čeona kost i klinasta kost, nalazi se defekt nepravilnog, ovalnog, oblika čiji izgled odgovara prostrelnom kanalu metka ispaljenog iz ličnog naoružanja”.¹⁴⁰⁴ Pored toga, “poprečni defekt na desnoj temenoj kosti ima ravne ivice i strane (bez ikakvih uglova) što odgovara udarcu koji je nanesen oštrim predmetom”.¹⁴⁰⁵ Na kraju, telo je bilo u “poodmakloj fazi raspadanja tako da je bilo nemoguće ustanoviti uzrok smrti samo obdukcijom”.¹⁴⁰⁶ Procenjeno je da je smrt nastupila u julu ili avgustu 1998. godine.¹⁴⁰⁷ Veću nisu predočeni nikakvi dodatni dokazi u vezi sa Mehmetom Rustemajem.

383. Veće ima u vidu da Mehmet Rustemaj u tačkama Optužnice nije naveden među žrtvama. Veće prihvata da je Mehmet Rustemaj verovatno ubijen. Međutim, okolnosti njegovog nestanka i smrti, uključujući umešanost OVK i identitet konkretnih počinitelja, nisu dokazani na osnovu gorepomenutih dokaza.

b. Tushe Tahiraj i Ramiz Tahiraj

384. Dokazi upućuju na to da je MKNL putem analize DNK identifikovao posmrtne ostatke s oznakama “RE-2” i “RE-3” kao ostatke Tushe Tahiraj odnosno Ramiza Tahiraja.¹⁴⁰⁸ Veće prihvata da su na poljoprivrednom dobru pronađeni posmrtni ostaci Tushe Tahiraj i Ramiza Tahiraja.

---

¹⁴⁰¹ Dušan Dunjić, DP P471, par. 610.

¹⁴⁰² Dušan Dunjić, DP P471, par. 601.

¹⁴⁰³ Dušan Dunjić, DP P471, par. 606.

¹⁴⁰⁴ Dušan Dunjić, DP P471, par. 607.

¹⁴⁰⁵ Dušan Dunjić, DP P471, par. 607.

¹⁴⁰⁶ Dušan Dunjić, DP P471, par. 605.

¹⁴⁰⁷ Dušan Dunjić, DP P471, par. 604.

¹⁴⁰⁸ DP P428.

385. Tokom unakrsnog ispitivanja, Nebojši Avramoviću je postavljeno pitanje u vezi s izjavom koju je tužilaštvu dao Blerim Tahiraj, sin Tushe i Ramiza Tahiraja. Blerim Tahiraj je u toj izjavi naveo da su se njegovi roditelji 6. septembra 1998. godine iz sela Skivjane u opštini Đakovica uputili prema mestu Požar u opštini Dečani putem koji je vodio kroz Novo Selo i da je, sedmicu ili dve kasnije, jedan suspendovani srpski policajac koji se zvao “Moma Derlović ili Drelović” rekao bratu Blerima Tahiraja da se njihovi roditelji nalaze u zatvoru.¹⁴⁰⁹ Nebojša Avramović je u svom svedočenju izjavio da je znao za suspendovanog policajca koji se zvao Momo Drljević, a koji je, pre nego što je suspendovan, bio stacioniran zajedno sa Nebojšom Avramovićem u istoj zgradi u Đakovici.¹⁴¹⁰ U istoj izjavi, Blerim Tahiraj je naveo da je čuo “glasine da su Srbi 6. septembra 1998. godine zarobljavali ljude u Novom Selu” i da su mu 7. septembra 1998. godine, na putu prema Požaru, “neki ljudi” rekli da su “policija i pripadnici paravojske 6. septembra 1998. godine zarobljavali ljude”.¹⁴¹¹

386. Posmrtno ostatke Tushe Tahiraj i Ramiza Tahiraja pronašla je 23. septembra 1998. godine, jedne pored drugih, srpska policija “u šumarku nedaleko od poljoprivrednog dobra”.¹⁴¹² Obdukcijom posmrtnih ostataka s oznakom “RE-2” otkriveni su “[p]rostorelni defekt kože u predelu između lopatica”, koji je predstavljao “ulaznu ranu koja je nastala hicem iz ličnog naoružanja”, te “defekti mekog tkiva na području donje četvrtine leve podlaktice” koji “odgovaraju raspadnutoj ulazno-izlaznoj rani”.¹⁴¹³ Forenzički tim iz Beograda smatrao je da, ako su te strelne rane “bile nanese pre smrti”, “to bi moglo da ukazuje na nasilnu smrt kao posledicu strelnih rana”.¹⁴¹⁴ Obdukcijom posmrtnih ostataka s oznakom “RE-3” “ustanovljena je strelna rana na lobanji koja je nanese metkom ispaljenim iz vatrenog oružja”; “strelna rana na desnoj polovini grudnog koša i abdomena”; i “strelna rana na levom bedru”.¹⁴¹⁵ Kako je naveo forenzički tim iz Beograda, “[a]ko su ove strelne rane glave i tela bile nanese pre smrti, onda su one bile direktan uzrok smrti”.¹⁴¹⁶ Procenjeno je da je smrt obe žrtve nastupila negde u julu ili avgustu 1998. godine.¹⁴¹⁷

¹⁴⁰⁹ Nebojša Avramović, DP P449 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 6671-6672.

¹⁴¹⁰ Nebojša Avramović, DP P449 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 6672-6673.

¹⁴¹¹ Nebojša Avramović, DP P449 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 6673.

¹⁴¹² Dušan Dunjić, DP P471, par. 612-613, 623.

¹⁴¹³ Dušan Dunjić, DP P471, par. 619-620.

¹⁴¹⁴ Dušan Dunjić, DP P471, par. 621.

¹⁴¹⁵ Dušan Dunjić, DP P471, par. 629-631.

¹⁴¹⁶ Dušan Dunjić, DP P471, par. 632.

¹⁴¹⁷ Dušan Dunjić, DP P471, par. 616-617, 626-627.

387. Veće ima u vidu da Tushe Tahiraj i Ramiz Tahiraj u tačkama Optužnice nisu navedeni među žrtvama. Veće prihvata da su Tushe Tahiraj i Ramiz Tahiraj verovatno ubijeni. Međutim, okolnosti njihovog nestanka i smrti, uključujući umešanost OVK i identitet konkretnih počinitelaca, nisu dokazani na osnovu gorepomenutih dokaza.

V. OPŠTI USLOVI IZ ČLANA 3 STATUTA

A. Merodavno pravo

388. Optuženi se u Optužnici u šest tačaka terete za kršenja zakona i običaja ratovanja po članu 3 Statuta Međunarodnog suda. Član 3 Statuta daje Međunarodnom sudu nadležnost za krivično gonjenje lica koja su prekršila zakone i običaje ratovanja. U sudskoj praksi su utvrđeni daljnji uslovi koji moraju da budu ispunjeni da bi Međunarodni sud bio nadležan da sudi za krivična dela po tom članu Statuta. U daljem tekstu govori se i o tim uslovima nadležnosti i o opštim obeležjima krivičnih dela iz člana 3 Statuta.

1. Uslovi iz predmeta *Tadić*

389. U praksi Međunarodnog suda konstatovano je da je član 3 Statuta “rezidualna klauzula” koja Međunarodnom sudu daje nadležnost da sudi za sva teška kršenja humanitarnog prava koja potpadaju pod članove 2, 4 ili 5 Statuta.¹⁴¹⁸ Dosledno je zauziman stav da neko krivično delo, za koje je neko lice optuženo, potpada pod nadležnost Međunarodnog suda po članu 3 Statuta jedino ako su ispunjena sledeća četiri uslova: (1) kršenje mora predstavljati povredu nekog pravila međunarodnog humanitarnog prava; (2) to pravilo mora da bude deo običajnog prava ili, ako spada u pravo međunarodnih ugovora, moraju biti ispunjeni traženi uslovi; (3) kršenje mora biti teško, odnosno mora da predstavlja povredu nekog pravila kojim se štite važne vrednosti i ta povreda mora dovesti do teških posledica po žrtvu; i (4) kršenje tog pravila mora, u skladu s običajnim pravom ili pravom međunarodnih ugovora, povlačiti individualnu krivičnu odgovornost lica koje ga krši.¹⁴¹⁹

390. U ovom predmetu, optužbe za ubistvo, okrutno postupanje i mučenje zasnovane su na zajedničko članu 3 Ženevskih konvencija. U praksi ovog Međunarodnog suda opšte je prihvaćeno da kršenja zajedničkog člana 3 potpadaju pod delokrug člana 3 Statuta.¹⁴²⁰ Konkretno, odredbe sadržane u zajedničkom članu 3 čine deo međunarodnog običajnog prava koje je merodavno i kad se radi o međunarodnim i nemeđunarodnim oružanim sukobima.¹⁴²¹ Dela ubistva, mučenja i

¹⁴¹⁸ Odluka u vezi s nadležnošću u predmetu *Tadić*, par. 89, 91-92; Drugostepena presuda u predmetu *Čelebići*, par. 125; Drugostepena presuda u predmetu *Kunarac*, par. 68.

¹⁴¹⁹ Odluka u vezi s nadležnošću u predmetu *Tadić*, par. 94; Drugostepena presuda u predmetu *Kunarac*, par. 66.

¹⁴²⁰ Odluka u vezi s nadležnošću u predmetu *Tadić*, par. 89; Drugostepena presuda u predmetu *Čelebići*, par. 133-134, 136; Drugostepena presuda u predmetu *Kunarac*, par. 68.

¹⁴²¹ Odluka u vezi s nadležnošću u predmetu *Tadić*, par. 89, 98; Drugostepena presuda u predmetu *Čelebići*, par. 138-139, 147.

okrutnog postupanja koja su zabranjena zajedničkim članom 3 predstavljaju povrede pravila kojima se štite važne vrednosti i koje dovode do teških posledica po žrtve. Kršenje odredaba zajedničkog člana 3 takođe povlači individualnu krivičnu odgovornost lica koje ih krši.¹⁴²² Shodno tome, Međunarodni sud je nadležan za takva kršenja zajedničkog člana 3.

2. Preliminarni uslovi iz člana 3

391. Nakon što se utvrdi nadležnost, potrebno je da budu ispunjeni određeni opšti uslovi pre nego što član 3 Statuta postane merodavan. Kao prvo, u vreme koje je relevantno za optužnicu morao je da postoji oružani sukob, bilo međunarodni bilo unutrašnji; kao drugo, dela optuženog moraju da budu tesno povezana sa tim oružanim sukobom, to jest između dela i sukoba mora da postoji neksus;¹⁴²³ i kao treće, u vreme kad su zločini počinjeni, žrtva nije bila aktivni učesnik u neprijateljstvima.¹⁴²⁴

(a) Oružani sukob

392. Žalbena veće je u Odluci u vezi s nadležnošću u predmetu *Tadić* izložilo test za utvrđivanje postojanja oružanog sukoba kako sledi:

[o]ružani sukob postoji svuda gdje se pribjeglo oružanoj sili između država ili produženom oružanom nasilju između vlasti i organizovanih naoružanih grupa, ili pak između takvih grupa unutar jedne države.¹⁴²⁵

Ovaj test je kasnije u praksi dosledno primenjivan.¹⁴²⁶ Shodno ovom testu, u obzir je potrebno uzeti dva kriterijuma, pri čemu je prvi intenzitet sukoba, a drugi organizacija strana u sukobu.¹⁴²⁷ Ti kriterijumi su dalje razjašnjeni u sudskoj praksi.¹⁴²⁸

¹⁴²² Odluka u vezi s nadležnošću u predmetu *Tadić*, par. 128-129; Drugostepena presuda u predmetu *Čelebići*, par. 153-156, 160, 162-164, 167, 170.

¹⁴²³ Odluka u vezi s nadležnošću u predmetu *Tadić*, par. 67, 69-70; Drugostepena presuda u predmetu *Kunarac*, par. 55; Drugostepena presuda u predmetu *Stakić*, par. 342.

¹⁴²⁴ Zajednički član 3 (1); Drugostepena presuda u predmetu *Čelebići*, par. 420.

¹⁴²⁵ Odluka u vezi s nadležnošću u predmetu *Tadić*, par. 70. V. takođe Drugostepena presuda u predmetu *Kunarac*, par. 56; Drugostepena presuda u predmetu *Kordić*, par. 336.

¹⁴²⁶ Drugostepena presuda u predmetu *Kunarac*, par. 56; Drugostepena presuda u predmetu *Kordić*, par. 336; Prvostepena presuda u predmetu *Tadić*, par. 561; Prvostepena presuda u predmetu *Čelebići*, par. 183; Prvostepena presuda u predmetu *Krnjelac*, par. 51; Prvostepena presuda u predmetu *Naletilić*, par. 225; Prvostepena presuda u predmetu *Limaj*, par. 84; Prvostepena presuda u predmetu *Haradinaj*, par. 37; Prvostepena presuda u predmetu *Delić*, par. 40; Prvostepena presuda u predmetu *Milutinović*, tom I, par. 125; Prvostepena presuda u predmetu *Bošković*, par. 175; Prvostepena presuda u predmetu *Đorđević*, par. 1522.

393. U praksi Međunarodnog suda utvrđeno je da oružani sukob nemeđunarodnog karaktera može da postoji samo u slučaju kada se radi o produženom nasilju između organa vlasti i organizovanih naoružanih grupa, ili između takvih grupa, unutar neke države.¹⁴²⁹ Iako naoružana grupa mora da ima “nekakvu organizaciju”, zaraćene strane ne moraju nužno da budu organizovane u onoj meri u kojoj su organizovane oružane snage neke države.¹⁴³⁰ Rukovodstvo te grupe mora, u najmanju ruku, da bude u mogućnosti da vrši određen stepen kontrole nad njenim pripadnicima da bi osnovne obaveze iz zajedničkog člana 3 Ženevskih konvencija postale merodavne.¹⁴³¹ To su činjenični elementi koji moraju da se utvrđuju od slučaja do slučaja.¹⁴³²

394. Faktori koji se uzimaju u obzir prilikom utvrđivanja intenziteta sukoba obuhvataju težinu napada, kao i to da li su oružani okršaji bili u porastu, zatim širenje okršaja na teritoriji i tokom određenog vremenskog perioda, eventualno povećanje broja vladinih snaga i mobilizacija i podela oružja kod obe strane u sukobu, zatim pitanje da li je taj sukob privukao pažnju Saveta bezbednosti UN, broj civila koji su bili prisiljeni da pobjegnu iz zona borbenih dejstava, vrstu korišćenog oružja, a posebno teškog naoružanja i druge vojne opreme, kao što su tenkovi i druga teška vozila, blokade ili opsade gradova i žestoka granatiranja gradova, razmere razaranja i broj žrtava usled granatiranja ili borbi, broj angažovanih vojnika i jedinica, postojanje i promena linija fronta između strana u sukobu, okupacija teritorije i gradova i sela, raspoređivanje vladinih snaga na krizno područje, zatvaranje puteva, naređenja i sporazumi o prekidu vatre, nastojanje predstavnika iz međunarodnih organizacija da izdejstviju postizanje i sprovođenje sporazuma o

¹⁴²⁷ Prvostepena presuda u predmetu *Tadić*, par. 562; Prvostepena presuda u predmetu *Čelebići*, par. 183; Prvostepena presuda u predmetu *Limaj*, par. 84; Prvostepena presuda u predmetu *Mrkšić*, par. 407.

¹⁴²⁸ V. na primer, Prvostepena presuda u predmetu *Dorđević*, par. 1522-1526 sa daljim referencama.

¹⁴²⁹ Odluka u vezi s nadležnošću u predmetu *Tadić*, par. 70.

¹⁴³⁰ Prvostepena presuda u predmetu *Boškoski*, par. 196-198; Prvostepena presuda u predmetu *Limaj*, par. 89; Prvostepena presuda u predmetu *Orić*, par. 254; Prvostepena presuda u predmetu *Dorđević*, par. 1525.

¹⁴³¹ Prvostepena presuda u predmetu *Dorđević*, par. 1525; Prvostepena presuda u predmetu *Boškoski*, par. 196, u kom se citira Komentar MKCK na Ženevsku konvenciju II, str. 34 (gde se primećuje da, ako se neka grupa koja nije država ne pridržava zajedničkog člana 3, “to će dokazati da su u pravu oni koji smatraju da su njene akcije samo anarhistički ili banditski čin”). V. takođe MKCK, “International Humanitarian Law and the Challenges of Contemporary Armed Conflicts” /Međunarodno humanitarno pravo i izazovi savremenih oružanih sukoba/, izveštaj koji je sačinio Međunarodni komitet Crvenog krsta, 28. međunarodna konferencija Crvenog krsta i Crvenog polumeseca, Ženeva, od 2. do 6. decembra 2003. godine, na str. 19 (gde se spominju “oružane snage ili oružane grupe s izvesnim nivoom organizacije, komandne strukture, te stoga i mogućnošću da primene međunarodno humanitarno pravo”).

¹⁴³² Prvostepena presuda u predmetu *Dorđević*, par. 1522.

prekidu vatre, te intenzitet nasilja, uključujući i njegov produženi karakter, koji je zahtevao angažovanje oružanih snaga, kao i veliki broj žrtava i razmere materijalnog razaranja.¹⁴³³

395. Faktori koji se uzimaju u obzir prilikom ocenjivanja organizacije neke oružane grupe mogu se svrstati u pet širih grupa. To su faktori koji ukazuju na prisustvo neke komandne strukture, faktori koji ukazuju na to da bi ta oružana grupa mogla da izvodi operacije na organizovan način, faktori koji ukazuju na postojanje određenog stepena logistike, zatim faktori koji su relevantni za stepen discipline te oružane grupe i za njenu mogućnost da izvrši osnovne obaveze iz zajedničkog člana 3, te faktori koji ukazuju na to da je ta oružana grupa imala sposobnost da govori jednim glasom.¹⁴³⁴

396. Smatra se da se oružani sukob rasprostire na celokupnoj teritoriji zaraćenih država ili, kad se radi o nemeđunarodnom sukobu, na celokupnoj teritoriji pod kontrolom jedne od strana u sukobu, bez obzira na to da li se na tom mestu stvarno izvode borbena dejstva.¹⁴³⁵ Kad se radi o međunarodnim oružanim sukobima, oni prestaju onda kada se zaključi opšti mir, a kada se radi o nemeđunarodnim sukobima, oni prestaju onda kada se postigne mirno rešenje.¹⁴³⁶

(b) Neksus

397. Da bi se ispunio uslov postojanja nekusa, tužilaštvo mora da dokaže da je postojala dovoljna povezanost između ponašanja koje se optuženom stavlja na teret i oružanog sukoba.¹⁴³⁷ Nije potrebno da krivično delo koje se optuženom stavlja na teret bude počinjeno za vreme borbi i na mestu na kom su stvarno vođene borbe. Svrha uslova postojanja nekusa jeste da se napravi razlika između ratnih zločina i običnih krivičnih dela i da se izbegne da se nasumična ili izolovana krivična dela okvalifikuju kao ratni zločini.¹⁴³⁸ Između oružanog sukoba i krivičnog dela ne mora da postoji uzročno-posledična veza.¹⁴³⁹ Međutim, oružani sukob je morao da u znatnoj meri utiče

¹⁴³³ Prvostepena presuda u predmetu *Dorđević*, par. 1523, gde se upućuje na razne presude Međunarodnog suda.

¹⁴³⁴ Prvostepena presuda u predmetu *Dorđević*, par. 1526, gde se upućuje na razne presude Međunarodnog suda.

¹⁴³⁵ Odluka u vezi s nadležnošću u predmetu *Tadić*, par. 70; Drugostepena presuda u predmetu *Kunarac*, par. 57, 64.

¹⁴³⁶ Odluka u vezi s nadležnošću u predmetu *Tadić*, par. 70; Drugostepena presuda u predmetu *Kunarac*, par. 57.

¹⁴³⁷ Drugostepena presuda u predmetu *Kunarac*, par. 57; Drugostepena presuda u predmetu *Stakić*, par. 342.

¹⁴³⁸ Drugostepena presuda u predmetu *Kunarac*, par. 58.

¹⁴³⁹ Drugostepena presuda u predmetu *Kunarac*, par. 58; Drugostepena presuda u predmetu *Stakić*, par. 342. V. Drugostepena presuda u predmetu *Bagosora*, par. 405-406, gde je Žalbeno veće zaključilo da su faktori koje je Pretresno veće uzelo u obzir kao pokazatelje da su krivična dela

na sposobnost počinioca da poćini krivićno delo, njegovu odluku da ga poćini, naćin poćinjenja ili cilj s kojim je poćinjeno.¹⁴⁴⁰ Da bi se utvrdilo da li je krivićno delo u dovoljnoj meri povezano s oružanim sukobom, u obzir se mogu uzeti sledeći kriterijumi: da li je poćinilac bio borac, da li je ųrtva bila neborac ili pripadnik protivnićke strane, da li se moųe smatrati da je to delo bilo u funkciji ostvarenja krajnjeg cilja vojnog pohoda, te da li je poćinilac poćinio to krivićno delo kao deo svojih sluųbenih duųnosti ili u kontekstu obavljanja tih duųnosti.¹⁴⁴¹

(c) Status ųrtava

398. Na kraju, da bi ćlan 3 Statuta bio merodavan (kad se radi o krųenju zajednićkog ćlana 3 ųenevskih konvencija), traųi se da ųrtva nije aktivno ućestvovala u neprijateljstvima u vreme kad su krivićna dela poćinjena.¹⁴⁴² Ućeųe u neprijateljstvima je dosad u praksi Međunarodnog suda definisano kao ućeųe u ratnim aktivnostima koje po svojoj prirodi ili svrsi imaju za cilj da prouzrokuju stvarnu ųtetu ljudstvu ili tehnici protivnićke strane.¹⁴⁴³ Zaųtita iz zajednićkog ćlana 3 proteųe se na ųrtve koje su pripadnici oruųanih snaga koji su poloųili oruųje ili su onesposobljeni za borbu, na primer, usled bolesti, rane, liųenja slobode.¹⁴⁴⁴ Ovaj status se utvrđuje za svaki slućaj zasebno, pri ćemu se uzimaju u obzir lićne prilike ųrtve u vreme izvrųenja krivićnog dela koje se optuųenom stavlja na teret.¹⁴⁴⁵ Pored toga, poćinilac krivićnog dela sankcionisanog zajednićkim ćlanom 3 morao je da zna ili je trebalo da bude svestan da ųrtve, u vreme kad je krivićno delo poćinjeno, nisu aktivno ućestvovala u neprijateljstvima.¹⁴⁴⁶

B. Zakljućci

1. Uslovi iz predmeta *Tadić*

399. Iz gorenavedenih razloga, Veće se uverilo da su uslovi iz predmeta *Tadić* ispunjeni.¹⁴⁴⁷

---

poćinjena u svrhu podupiranja oruųanog sukoba ili pod njegovim plaųtom, bili dovoljni da se izvede zakljućak da su dela poćinilaca bila tesno povezana s oruųanim sukobom.

¹⁴⁴⁰ Drugostepena presuda u predmetu *Kunarac*, par. 58; Drugostepena presuda u predmetu *Stakić*, par. 342.

¹⁴⁴¹ Drugostepena presuda u predmetu *Kunarac*, par. 59.

¹⁴⁴² Zajednićki ćlan 3(1); Drugostepena presuda u predmetu *Ćelebići*, par. 420, 424; Drugostepena presuda u predmetu *Strugar*, par. 172, 178; Drugostepena presuda u predmetu *Boųkoski*, par. 66.

¹⁴⁴³ Drugostepena presuda u predmetu *Strugar*, par. 178.

¹⁴⁴⁴ Zajednićki ćlan 3(1); Drugostepena presuda u predmetu *Strugar*, par. 175.

¹⁴⁴⁵ Drugostepena presuda u predmetu *Strugar*, par. 178.

¹⁴⁴⁶ Drugostepena presuda u predmetu *Boųkoski*, par. 66.

¹⁴⁴⁷ V. gore, par. 390.

2. Postojanje oružanog sukoba

400. Strane u postupku su se saglasile s tim da je “sve vreme na koje se odnosi Optužnica, počevši od 22. aprila 1998. godine pa nadalje, na Kosovu postojao oružani sukob” između (1) oružanih snaga SRJ i Republike Srbije, koje su se sastojale od snaga VJ i MUP, uključujući PJP, JSO i SAJ (dalje u tekstu: srpske snage) i (2) OVK.¹⁴⁴⁸ Međutim, u Optužnici se navodi da je stanje oružanog sukoba na Kosovu postojalo u periodu od 1. marta 1998. do 30. septembra 1998. godine.¹⁴⁴⁹ Stoga će Veće pregledati dokaze kako bi došlo do zaključka o tome da li je oružani sukob postojao i pre 22. aprila 1998. godine. Tom prilikom, Veće će ispitati (1) intenzitet sukoba između srpskih snaga i OVK na Kosovu i (2) stepen organizacije OVK od 1. marta do 21. aprila 1998. godine.

401. Što se tiče tekućeg predmeta, postoje samo ograničeni dokazi u vezi sa faktorima koji su uzeti u obzir prilikom pregleda u svrhu utvrđivanja da li je oružani sukob postojao tokom perioda od 1. marta 1998. do 21. aprila 1998. godine. S tim u vezi, Veće ima u vidu da se strane u postupku u svojim završnim pretresnim podnescima nisu zasebno bavile tim periodom.

(a) Intenzitet sukoba

402. Kao što je već navedeno u ovoj Presudi, Veću su predočeni dokazi da je razmeštanje 8.000 i 10.000 pripadnika MUP na Kosovu u martu 1998. godine, kao i specijalnih udarnih snaga JSO i SAJ, predstavljalo “konzervativniju procenu”¹⁴⁵⁰ i da je 125. motorizovana brigada VJ, koja je pokrivala područja više opština, uključujući Klinu, Istok, Peć i Dečane, u januaru 1998. godine u svom sastavu imala 1.400 pripadnika, a krajem 1998. godine 1.800 pripadnika.¹⁴⁵¹ Među dokazima je i jedan britanski diplomatski telegram od 24. marta 1998. godine u kom se spominje da se na području Drenice i dalje nalaze “značajne snage specijalne policije (ljudstvo (100-200), oklopni transporter, kontrolni punktovi)” i da se njihovi položaji “i dalje pojačavaju”.¹⁴⁵²

¹⁴⁴⁸ *Tužilac protiv Haradinaja i drugih*, predmet br. IT-04-84bis-PT, Joint Prosecution and Defence Submission on the Existence of an Armed Conflict in Kosovo with Annex A /Zajednički podnesak tužilaštva i odbrane u vezi s postojanjem oružanog sukoba na Kosovu, sa Dodatkom A/, 19. novembar 2010. godine. U tom podnesku, MUP je definisan kao Ministarstvo unutrašnjih poslova.

¹⁴⁴⁹ Optužnica, par. 13-14. Navodi se da je postojao oružani sukob između OVK i “srpskih snaga”, koje su definisane kao snage SRJ i Ministarstva unutrašnjih poslova Republike Srbije, Optužnica, par. 14.

¹⁴⁵⁰ V. gore, par. 134.

¹⁴⁵¹ V. gore, par. 126.

¹⁴⁵² DP D1, par. 3.

403. Veću su predočeni dokazi da OVK početkom 1998. godine nije napadala 125. motorizovanu brigadu i da je “prvi napad” izvršen 23. maja 1998. godine “na putu Đakovica - Ponoševac - Morina” u opštini Đakovica.¹⁴⁵³ Međutim, budući da su “organizovane grupe naoružanih kosovskih Albanaca” napadale patrole MUP,¹⁴⁵⁴ u aprilu 1998. godine (tačan datum se ne navodi) u Peći je formirano istureno komandno mesto 125. motorizovane brigade sa oko 400 njenih pripadnika.¹⁴⁵⁵ Borbena grupa 2¹⁴⁵⁶ 125. motorizovane brigade, koja je imala 10 tenkova od kojih su tri bila održavana u stanju borbene gotovosti, formirana je u aprilu 1998. godine kako bi pomogla MUP u održavanju kontrole nad tim putnim pravcem.¹⁴⁵⁷ U vezi s putem Priština - Đakovica - Peć, svedok 28 je u svom svedočenju izjavio da su u martu 1998. godine “uslovi” bili “normalni”, premda je bilo napada OVK na sela koja su se nalazila istočno od tog puta, a da je u aprilu na tom putnom pravcu počeo da viđa “privremene policijske kontrolne punktove”.¹⁴⁵⁸

404. Veće je ranije u ovoj Presudi diskutovalo o dokazima u vezi sa granatiranjem sela u zoni Dukadin koje su vršile srpske snage počev od kraja marta 1998. godine,¹⁴⁵⁹ zatim u vezi sa “naoružanom grupom kosovskih Albanaca” koje je 25. marta 1998. godine iz Albanije otvarala vatru iz automatskog naoružanja na karaulu Mitar Voinović,¹⁴⁶⁰ žestokim borbama u periodu od marta do septembra 1998. godine na području zapadno od glavnog puta Peć - Dečani u blizini granice,¹⁴⁶¹ te u vezi sa napadima na policijske stanice u Čelopeku i Klinčini, koje se nalaze u opštini Peć, i na jednu policijsku stanicu u Rzniću u opštini Dečani, koji su skoro svakodnevno vršeni počev od 2. marta 1998. godine.¹⁴⁶² Dana 5. marta 1998. godine, srpske snage su izvršile napad na porodicu Jashari, a kao što je ranije navedeno u ovoj Presudi, dana 24. marta 1998. godine došlo je do okršaja između srpskih snaga i OVK na imanju porodice Haradinaj.¹⁴⁶³ Kao što

¹⁴⁵³ Dragan Živanović, DP P112, par. 34.

¹⁴⁵⁴ Dragan Živanović je u svedočenju izjavio da je MUP bio zadužen da pod kontrolom drži put u zapadnom Kosovu i Metohiji, a da je “OVK stalno napadala” jedinice MUP na putu Peć - Dečani - Đakovica. Dragan Živanović, DP P112, par. 16. V. gore, par. 138.

¹⁴⁵⁵ Dragan Živanović, DP P112, par. 18. V. takođe gore, par. 126, 138.

¹⁴⁵⁶ Borbena grupa 1 u sastavu 125. motorizovane brigade formirana je početkom aprila 1998. godine i u svom sastavu je imala oko 220 ljudi, i to 12 starešina, 12 podoficira i oko 190 vojnika. Bila je veća od čete, ali manja od bataljona, Dragan Živanović, DP P112, par. 15.

¹⁴⁵⁷ Dragan Živanović, DP P112, par. 16. V. takođe gore, par. 126, 138.

¹⁴⁵⁸ Svedok 28, DP P358, par. 56. V. takođe gore, par. 141.

¹⁴⁵⁹ V. gore, par. 128.

¹⁴⁶⁰ V. gore, par. 150.

¹⁴⁶¹ V. gore, par. 132.

¹⁴⁶² V. gore, par. 159.

¹⁴⁶³ V. gore, par. 143-146.

je navedeno, taj i drugi incidenti motivisali su mnoge da stupe u OVK i upravo posle tih incidenata ljudi u selima počeli su da se organizuju u seosku odbranu.¹⁴⁶⁴

405. Pored gorenavedenih, među dokazima su i telegrami koji sadrže zapažanja britanskog atašea za odbranu koji se nalazio na Kosovu.¹⁴⁶⁵ U britanskom diplomatskom telegramu od 24. marta 1998. godine navodi se da se i dalje dešavaju “[p]ovremeni incidenti i zastrašivanje na kontrolnim punktovima [srpske] policije, kao i pretnje od strane naoružanih Albanaca”, ali da se čini da “nema sistematskog službenog ometanja”.¹⁴⁶⁶ U telegramu od 7. aprila 1998. godine, bezbednosna situacija na Kosovu opisana je kao “mirna, usprkos, po svemu sudeći, velikim pokretima policije”,¹⁴⁶⁷ dok se u sledećem telegramu, od 8. aprila 1998. godine, ponovo navodi da je “[b]ezbednosna situacija mirna”.¹⁴⁶⁸ U telegramu od 9. aprila 1998. godine navodi se da se PJP povukla sa “kontrolnih punktova u Drenici” i da je bilo “[n]ekih manjih incidenata u Drenici i Dečanima” u kojima “nije prijavljeno da je bilo nastradalih”,¹⁴⁶⁹ dok u telegramu od 15. aprila 1998. godine stoji da “nije prijavljen nijedan drugi incident vredan pomena, premda [kosovski] Albanci izveštavaju o daljem maltretiranju od strane bezbednosnih službi, a redovni su i izveštaji o pucnjavi u ruralnim područjima”.¹⁴⁷⁰ Na kraju, u telegramu od 16. aprila 1998. godine navodi se da “[j]e došlo do] nekoliko relativno manjih incidenata, ali da je inače sve mirno” i da “se na kontrolnim punktovima i dalje nalaze pripadnici obične policije (MUP), a ne specijalci (PJP)”.¹⁴⁷¹

(b) Organizacija OVK

406. Veće je u drugim delovima ove Presude diskutovalo o nastanku i opštoj strukturi OVK i OVK u zoni Dukadžin. Tom prilikom, Veće je diskutovalo o dokazima da Glavni štab OVK 1998. godine nije bio stacioniran na jednoj konkretnoj lokaciji, da nisu svi članovi štaba poznavali sve

¹⁴⁶⁴ V. gore, par. 149.

¹⁴⁶⁵ John Crosland, DP P8 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 2984-2985.

¹⁴⁶⁶ DP D1, par. 5. Izgleda da je ovaj telegram poslat pre nego što se saznalo za incident koji se desio 24. marta 1998. godine na imanju porodice Haradinaj. Postoji još jedan, kasniji telegram od 24. marta 1998. godine u kom se spominje taj incident, DP D33.

¹⁴⁶⁷ DP D34, par. 1, 6.

¹⁴⁶⁸ DP D2, par. 1.

¹⁴⁶⁹ DP D3, par. 2. Veće ima u vidu da se u naslovu nalazi datum 9. mart. Međutim, s obzirom na ukupni sadržaj tog dokumenta, Veće smatra da se radi o grešci u kucanju i da je trebalo da stoji 9. april.

¹⁴⁷⁰ DP D35, par. 2. U tom telegramu se opisuje i napad na policijsku stanicu koji je izvršen 13. aprila 1998. godine, u kojem je ranjen jedan policajac i uzrokovana znatna šteta na zgradi stanice, DP D35, par. 2.

¹⁴⁷¹ DP D4, par. 1-2.

ostale članove, te da nisu svi komunicirali jedni s drugima.¹⁴⁷² Dokazi o broju pripadnika snaga OVK, o njihovom finansiranju, uniformama, naoružanju, regrutaciji, obuci i disciplini, koji se odnose na taj period, bili su ograničeni.¹⁴⁷³

407. Što se tiče onoga što se dešavalo na lokalnom nivou, kao što je već rečeno u ovoj Presudi, ima dokaza koji upućuju na to da su manje grupe ljudi počele da se organizuju u svojim selima nakon što je počelo granatiranje područja zone Dukađin i nakon što je 24. marta 1998. godine napadnuto kompleks porodice Haradinaj.¹⁴⁷⁴ Ta okupljanja manjih grupa ljudi u selima, organizovanje seoskih odbrana ili seoskih straža, to nije bilo organizovano iz nekog centra, već je to činjeno na inicijativu samih sela.¹⁴⁷⁵ Kad je u pitanju nabavka naoružanja, Veće je zapazilo da su manje grupe ljudi iz sela bile upućivane u Glođan, a potom u Albaniju da preuzmu naoružanje.¹⁴⁷⁶ Pored toga, Veće je, u vezi s OVK u zoni Dukađin, naznačilo da je to tokom perioda na koji se odnosi Optužnica bila organizacija u procesu razvijanja.¹⁴⁷⁷

408. Kad je u pitanju kontrola nad teritorijom, kao što je već rečeno, dokazi upućuju na to da su srpske snage kontrolisale veće gradove i značajnije putne pravce, dok je OVK pod kontrolom držala sela i lokalne putne pravce.¹⁴⁷⁸ Što se tiče dokaza o kontrolnim punktovima OVK, Branko Gajić je u svom svedočenju izjavio da je "OVK [...] povećala brojnost i uočljivost svojih kontrolnih punktova" posle incidenta koji se 5. marta 1998. godine desio na imanju porodice Jashari.¹⁴⁷⁹ Svedok 69 je u svom svedočenju izjavio da je OVK uspostavio kontrolne punktove i barikade na putevima početkom proleća 1998. godine,¹⁴⁸⁰ a Nebojša Avramović je izjavio da su se kontrolni punktovi OVK nalazili na sporednim putevima koji su vodili s obe strane putnog pravca Peć - Dečani - Đakovica, ali nije konkretno naznačio u kom je to periodu bilo.¹⁴⁸¹ Shemsedin Čekaj je u svom svedočenju izjavio da, negde oko 20. aprila 1998. godine, kada se iz Peći uputio u Rznić, nije išao glavnim putem jer se plašio srpskih kontrolnih punktova koji su se nalazili na

¹⁴⁷² V. gore, par. 18, 20.

¹⁴⁷³ V. gore, par. 18-25, 29-40.

¹⁴⁷⁴ V. gore, par. 44.

¹⁴⁷⁵ V. gore, par. 45.

¹⁴⁷⁶ V. gore, par. 46.

¹⁴⁷⁷ V. gore, par. 84.

¹⁴⁷⁸ V. gore, par. 130-131.

¹⁴⁷⁹ Branko Gajić, DP P27, par. 17.

¹⁴⁸⁰ Svedok 69, DP P370, par. 21-22; svedok 69, DP P364 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 9859.

¹⁴⁸¹ V. gore, par. 136. Kao što je već rečeno, Cufë Krasniqi je u svedočenju izjavio da OVK pre 24. marta 1998. godine nije bio u stanju da spreči srpske snage da patroliraju područjem Dukađina ili dolinom Barane u opštini Peć zato što je OVK bio samo gerilska formacija, V. gore, par. 135.

glavnom putu, već se kretao kroz Ljubenić /Lubeniq/, Donji Streoc, Požar i Kodraliju.¹⁴⁸² U nekim od tih sela, Shemsedin Çekaj je naišao na kontrolne punktove OVK na kojima su bili mladići, od kojih su neki bili u uniformama OVK.¹⁴⁸³

409. Veće je saslušalo iskaze o tome da se na području Dukadžina osetila potreba za koordinacijom sa drugim organizacijama seoske odbrane i da su na sastanku održanom 26. maja 1998. godine vođeni razgovori o jedinstvenijem komandovanju zonom Dukadžin.¹⁴⁸⁴ Datum održavanja tog sastanka pada daleko izvan relevantnog perioda od 1. marta 1998. do 21. aprila 1998. godine. Štaviše, Veće ima u vidu da je Operativna zona Dukadžin uspostavljena tek u junu 1998. godine.¹⁴⁸⁵

(c) Zaključak

410. Veće konstatuje da ograničeni raspoloživi dokazi nisu dovoljni da bi potkrepili zaključak da je sukob između OVK i srpskih snaga u periodu od 1. marta 1998. do 21. aprila 1998. godine bio traženog intenziteta. Situacija na Kosovu zaista jeste bila napeta, a incidenti, kakav je bio onaj od 24. marta 1998. godine u kompleksu porodice Haradinaj, posebno su je pogoršavali. Međutim, Veće može samo da ih posmatra kao incidente koji su doprineli eskalaciji napetosti, ali ta napetost još uvek nije dostigla traženi stepen intenziteta. Veće takođe konstatuje da nema dovoljno dokaza u prilog zaključku da je OVK u periodu od 1. marta 1998. do 21. aprila 1998. godine imao traženi nivo organizacije.

411. Veće se nije uverilo da je u periodu od 1. marta 1998. do 21. aprila 1998. godine na Kosovu postojao oružani sukob između srpskih snaga i OVK. Međutim, Veće kao usaglašenu činjenicu prihvata da je oružani sukob postojao počev od 22. aprila 1998. godine.

3. Nekus

412. Veće mora da proceni da li je između oružanog sukoba, koji je trajao počev od 22. aprila 1998. godine pa nadalje, i ponašanja kojim se optuženi terete u Optužnici postojao nekus. S tim u

¹⁴⁸² Shemsedin Çekaj, DP P2 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 4390-4391, 4461-4462.

¹⁴⁸³ Shemsedin Çekaj, DP P2 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 4391-4392. Nisu mu tražili nikakve dokumente da bi ga pustili da prođe jer je bio dosta poznat u tom kraju, ali posle toga je za prolazak kroz kontrolne punktove bila potrebna dozvola lokalnog štaba OVK, Shemsedin Çekaj, DP P2 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 4392.

¹⁴⁸⁴ V. gore, par. 53-54.

¹⁴⁸⁵ V. gore, par. 72.

vezi, Veće upućuje na zaključke, izložene kasnije u ovoj Presudi, u vezi s krivičnim delima za koje je u ovoj Presudi utvrđeno da su dokazani.¹⁴⁸⁶ Veće konstatuje da je za ta krivična dela, koja su se desila 22. aprila 1998. godine ili posle toga i za koja je u ovoj Presudi utvrđeno da su dokazana, obeležje neksusa iz člana 3 dokazano.

4. Status žrtava

413. Na kraju, Veće mora da ispita da li su žrtve navedenih kršenja počinjenih 22. aprila 1998. godine ili kasnije aktivno učestvovala u neprijateljstvima u vreme kada su krivična dela počinjena. S tim u vezi, Veće iznosi konkretne zaključke kasnije u ovoj Presudi.

C. Zaključak

414. S obzirom na zaključak do kojeg je došlo u vezi s postojanjem oružanog sukoba, Veće se nije uverilo da su ispunjeni uslovi iz člana 3 Statuta za period pre 22. aprila 1998. godine. Uzevši u obzir činjenicu da su se strane u postupku usaglasile s tim da je oružani sukob postojao počev od 22. aprila 1998. godine, kao i svoje dalje zaključke u ovoj Presudi, Veće se uverilo da su uslovi iz člana 3 ispunjeni za period počev od 22. aprila 1998. godine pa nadalje.

---

¹⁴⁸⁶ V. dole, par. 494, 516, 579, 610.

VI. OPTUŽBE

A. Pravna regulativa u vezi s krivičnim delima kojima se optuženi terete

1. Pravna regulativa u vezi s mučenjem

415. Sva trojica optuženih terete se po tačkama 1, 4 i 6 za mučenje kao kršenje zakona i običaja ratovanja sankcionisano članom 3 Statuta. Ramush Haradinaj i Idriz Balaj terete se za mučenje i po tačkama 3 i 5.¹⁴⁸⁷

416. Mučenje, bilo kao ratni zločin bilo kao zločin protiv čovečnosti,¹⁴⁸⁸ sastoji se od sledećih elemenata:

- (a) delom ili propustom mora se naneti težak telesni ili duševni bol ili patnja;
- (b) delo ili propust moraju biti namerni; i
- (c) delo ili propust mora biti izvršeno s nekim konkretnim ciljem, kao što su iznuđivanje informacija ili priznanja, kažnjavanje, zastrašivanje ili vršenje pritiska na žrtvu ili treću osobu, ili diskriminacija, iz bilo kog razloga, žrtve ili trećeg lica.¹⁴⁸⁹

417. Procena toga da li su delima za koja se optuženi terete kao za mučenje naneti težak bol ili patnja biće izvršena u svetlu svih okolnosti predmeta. Tu spadaju priroda i kontekst nanošenja bola, predumišljaj i institucionalizacija zlostavljanja, fizičko stanje žrtve, primenjeni način i metoda, kao i položaj inferiornosti žrtve, fizičke i psihičke posledice koje je to postupanje ostavilo na žrtvu, starost, pol i zdravstveno stanje žrtve i da li je žrtva zlostavljana tokom dužeg vremenskog perioda.¹⁴⁹⁰ Ne postoji uslov da to činjenje ili nečinjenje za posledicu imaju trajnu traumu ili fizičku povredu kao takvu, jer je duševna patnja priznata kao vid mučenja.¹⁴⁹¹

¹⁴⁸⁷ Optužnica, par. 47-65.

¹⁴⁸⁸ Prvostepena presuda u predmetu *Limaj*, par. 235; Prvostepena presuda u predmetu *Brđanin*, par. 482.

¹⁴⁸⁹ Drugostepena presuda u predmetu *Kunarac*, par. 142, 144; Drugostepena presuda u predmetu *Furundžija*, par. 111; Prvostepena presuda u predmetu *Brđanin*, par. 481; Prvostepena presuda u predmetu *Krnojelac*, par. 179; Prvostepena presuda u predmetu *Limaj*, par. 235; Prvostepena presuda u predmetu *Mrkšić*, par. 513.

¹⁴⁹⁰ Prvostepena presuda u predmetu *Mrkšić*, par. 514; Prvostepena presuda u predmetu *Krnojelac*, par. 182; Prvostepena presuda u predmetu *Limaj*, par. 237.

¹⁴⁹¹ Prvostepena presuda u predmetu *Kvočka*, par. 148-149; Prvostepena presuda u predmetu *Limaj*, par. 236.

418. Tražena *mens rea* jeste da je počinilac nameravao da postupi na način koji bi, normalnim sledom događaja, žrtvama naneo težak bol ili patnju, bilo telesnu bilo duševnu.¹⁴⁹² Mučenje se razlikuje od drugih krivičnih dela po tome što je usmereno, putem nanošenja teških duševnih ili telesnih patnji, na postizanje određenog rezultata ili cilja. Taj cilj, između ostalog, uključuje¹⁴⁹³ iznuđivanje informacija ili priznanja, kažnjavanje, zastrašivanje ili vršenje pritiska na žrtvu ili treću osobu, ili diskriminaciju, iz bilo kog razloga, žrtve ili trećeg lica.¹⁴⁹⁴ Ako ne postoji takva svrha ili cilj, čak ni vrlo teško nanošenje bola ne može se okvalifikovati kao mučenje.¹⁴⁹⁵ Međutim, nije nužno da težak bol ili patnja budu naneti isključivo radi nekog od pomenutih ciljeva, već samo taj cilj ili ciljevi čine deo motivacije za takvo postupanje.¹⁴⁹⁶

419. Da bi dela predstavljala mučenje, nije neophodno da počinilac postupa u zvaničnom svojstvu.¹⁴⁹⁷

2. Pravna regulativa u vezi s okrutnim postupanjem

420. Sva trojica optuženih terete se po tačkama 1, 2, 4 i 6 za okrutno postupanje kao kršenje zakona i običaja ratovanja sankcionisano članom 3 Statuta. Ramush Haradinaj i Idriz Balaj se takođe terete po tačkama 3 i 5.¹⁴⁹⁸

421. Okrutno postupanje, kao kršenje zakona i običaja ratovanja, definisano je kao namerna radnja ili propust koja nanosi tešku duševnu ili telesnu patnju ili povredu, ili predstavlja ozbiljan napad na ljudsko dostojanstvo, počinjena nad osobom koja ne učestvuje aktivno u neprijateljstvima.¹⁴⁹⁹

¹⁴⁹² Drugostepena presuda u predmetu *Kunarac*, par. 153; Prvostepena presuda u predmetu *Mrkšić*, par. 515.

¹⁴⁹³ Prvostepena presuda u predmetu *Čelebići*, par. 470; Prvostepena presuda u predmetu *Kvočka*, par. 140; Prvostepena presuda u predmetu *Limaj*, par. 239; Prvostepena presuda u predmetu *Mrkšić*, par. 515.

¹⁴⁹⁴ Drugostepena presuda u predmetu *Kunarac*, par. 155; Prvostepena presuda u predmetu *Kvočka*, par. 153; Prvostepena presuda u predmetu *Krnojelac*, par. 184; Prvostepena presuda u predmetu *Mrkšić*, par. 515.

¹⁴⁹⁵ Prvostepena presuda u predmetu *Krnojelac*, par. 180.

¹⁴⁹⁶ Drugostepena presuda u predmetu *Kunarac*, par. 155.

¹⁴⁹⁷ Drugostepena presuda u predmetu *Kvočka*, par. 284; Prvostepena presuda u predmetu *Limaj*, par. 240.

¹⁴⁹⁸ Optužnica, par. 47-65.

¹⁴⁹⁹ Drugostepena presuda u predmetu *Čelebići*, par. 424, 426; Drugostepena presuda u predmetu *Blaškić*, par. 595; Drugostepena presuda u predmetu *Haradinaj*, par. 94; Drugostepena presuda u predmetu *Jelisić*, par. 41. V. takođe gore, par. 398.

422. Zahtev postojanja zabranjenog cilja, koji karakteriše krivično delo mučenja, ne traži se kod krivičnih dela surovog postupanja.¹⁵⁰⁰ Pored toga, stepen patnje potreban da bi se dokazalo surovo ili nehumano postupanje nije jednako visok kao onaj koji se zahteva da bi se potvrdila optužba za mučenje.¹⁵⁰¹

423. Kada je reč o *mens rea*, potrebno je da počinitelj ima ili neposrednu nameru da počini delo okrutnog postupanja, ili posrednu nameru, tj. svest o tome da je verovatna posledica njegovog činjenja ili nečinjenja okrutno postupanje.¹⁵⁰²

3. Pravna regulativa u vezi s ubistvom

424. Sva trojica optuženih terete se po tačkama 1, 2 i 4 za ubistvo, kao kršenje zakona i običaja ratovanja, sankcionisano članom 3 Statuta. Ramush Haradinaj i Idriz Balaj se takođe terete po tački 5.¹⁵⁰³

425. Tri elementa su potrebna da bi se dokazalo krivično delo ubistva:

- (a) smrt žrtve;
- (b) da je smrt žrtve nastupila kao posledica nekog dela ili propusta izvršioca ili jedne ili više osoba za koje je optuženi krivično odgovoran; i
- (c) da je delo ili propust izvršioca ili jedne ili više osoba za koje je on krivično odgovoran počinjeno s namerom da se žrtva liši života ili sa svešću da će smrt biti verovatna posledica tog dela ili propusta (*mens rea*).¹⁵⁰⁴

426. Nije neophodno dokazati da je otkriveno telo preminule osobe. Činjenica smrti žrtve može se izvesti posrednim zaključivanjem na osnovu ukupnih dokaza koji su predloženi Pretresnom veću. Dovoljno je utvrditi da je jedini razuman zaključak koji se može izvesti iz raspoloživih

¹⁵⁰⁰ Prvostepena presuda u predmetu *Kvočka*, par. 226.

¹⁵⁰¹ Prvostepena presuda u predmetu *Čelebići*, par. 542; Prvostepena presuda u predmetu *Kvočka*, par. 161.

¹⁵⁰² Prvostepena presuda u predmetu *Limaj*, par. 231; Prvostepena presuda u predmetu *Strugar*, par. 261; Prvostepena presuda u predmetu *Krnjelac*, par. 132; Prvostepena presuda u predmetu *Vasiljević*, par. 236; Prvostepena presuda u predmetu *Simić*, par. 76; Prvostepena presuda u predmetu *Haradinaj*, par. 126.

¹⁵⁰³ Optužnica, par. 47-65.

¹⁵⁰⁴ Drugostepena presuda u predmetu *Kvočka*, par. 261; Drugostepena presuda u predmetu *Čelebići*, par. 423; Drugostepena presuda u predmetu *Kordić*, par. 37; Drugostepena presuda u predmetu *Setako*, par. 257; Prvostepena presuda u predmetu *Gotovina*, par. 1725; Prvostepena presuda u predmetu *Dorđević*, par. 1708; Prvostepena presuda u predmetu *Mrkšić*, par. 486.

dokaza taj da je smrt žrtve nastupila kao posledica dela ili propusta optuženog ili jedne ili više osoba za koje je optuženi krivično odgovoran.¹⁵⁰⁵

427. Dovoljno je utvrditi da je ponašanje izvršioca znatno doprinelo smrti dotične osobe, a to ponašanje ne mora da bude jedini uzrok smrti žrtve.¹⁵⁰⁶

B. Konstatacije

1. Preliminarne napomene

428. U Optužnici se navodi da su se dela ili propusti kojima se optuženi terete dogodili u štabu i zatočeničkim objektima OVK u Jablanici ili u vezi s njima, počev od 19. maja ili približno tog datuma do kraja jula 1998. godine.

429. Jablanica je malo selo,¹⁵⁰⁷ na planinskom području¹⁵⁰⁸ u severo-istočnom delu opštine Dakovica, blizu granice s opštinama Dečani, Peć i Klina. Između ostalih, severoistočno od Jablanice nalaze se sela Dolovo, Grabanica, Glođane i Napolje, severozapadno sela Barane i Bučane, a južno sela Dašinovac, Žabelj i Kraljane /Kralan/. OVK je uspostavio svoje prisustvo u Jablanici pre perioda na koji se odnosi Optužnica i neki su to selo smatrali najstarijim štabom OVK na zapadu Kosova.¹⁵⁰⁹ Verovalo se da je zbog svog položaja u planinama bilo teško pristupačno za srpske snage.¹⁵¹⁰

¹⁵⁰⁵ Drugostepena presuda u predmetu *Kvočka*, par. 260; Prvostepena presuda u predmetu *Tadić*, par. 240; Prvostepena presuda u predmetu *Halilović*, par. 37; Prvostepena presuda u predmetu *Brđanin*, par. 385-386; Prvostepena presuda u predmetu *Martić*, par. 59; Prvostepena presuda u predmetu *Boškoski*, par. 305; Prvostepena presuda u predmetu *Krnojelac*, par. 326-327; Prvostepena presuda u predmetu *Dorđević*, par. 1708.

¹⁵⁰⁶ Drugostepena presuda u predmetu *Čelebići*, par. 423; Drugostepena presuda u predmetu *Kordić*, par. 37; Prvostepena presuda u predmetu *Milutinović*, par. 137; Prvostepena presuda u predmetu *Orić*, par. 347.

¹⁵⁰⁷ Cufë Krasniqi je u svedočenju rekao da Jablanica nije veliko selo i da u njemu nema mnogo kuća i stanovnika, Cufë Krasniqi, DP P52 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 5846.

¹⁵⁰⁸ Cufë Krasniqi, DP P52 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 5846.

¹⁵⁰⁹ V. Cufë Krasniqi, DP P54, par. 35; Skender Rexhahmetaj, DP P297, par. 10.

¹⁵¹⁰ Cufë Krasniqi, DP P54, par. 35; Cufë Krasniqi je u svedočenju izjavio da srpske snage dugo vremena nisu mogle da uđu u Jablanicu ne navodeći koliko je to tačno trajalo, Cufë Krasniqi, DP P52 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 5846. Nebojša Avramović je u vezi s Jablanicom u svedočenju izjavio da je policija dobila informacije da je čitavo selo naoružano i da je bilo napada na policiju, Nebojša Avramović, DP P451, par. 10.

430. Kod južnog prilaza Jablanici, prvi objekat s leve strane puta iz pravca Žabelja bio je jedan kompleks¹⁵¹¹ s drvenom kapijom.¹⁵¹² On je bio delimično okružen zidom, a delimično ogradom,¹⁵¹³ s dugim zidom duž puta koji vodi za Žabelj. Unutar kompleksa, levo od kapije, nalazila se jedna dugačka jednospratnica.¹⁵¹⁴ Unutar dvorišta nalazila se još jedna jednospratnica, pravougaonog oblika, od crvenih cigli. Ta zgrada je imala četiri sobe i podrum.¹⁵¹⁵ Svedoci su taj kompleks prepoznali kao onaj koji je prikazan na fotografiji uvrštenoj u dokaze kao dokazni predmet P60.¹⁵¹⁶ Dokazi ukazuju na to da je taj kompleks 1998. godine korišćen kao štab OVK¹⁵¹⁷ i kao kasarna OVK.¹⁵¹⁸ U dugačkoj jednospratnici u kompleksu nalazila se kuhinja za vojnike¹⁵¹⁹ i kancelarija sa radnim stolom.¹⁵²⁰ Veće će taj kompleks nazivati “objekat OVK u Jablanici”.

431. Nedaleko od objekta OVK u Jablanici, na pet do sedam minuta hoda, nalazila se kuća Lahija Brahimaja.¹⁵²¹ Vojnici OVK sastajali su se i ponekad noćili u toj kući.¹⁵²² Ta kuća se ponekad u dokazima naziva štab OVK u Jablanici ili komandno mesto OVK u Jablanici.¹⁵²³

¹⁵¹¹ Svedok 3, T. 1541; svedok 7, DP P94, par. 6; svedok 16, DP P96, par. 10; svedok 75, T. 857; svedok 76, DP P305, par. 10.

¹⁵¹² Svedok 3, T. 1541; svedok 76, DP P305, par. 10; svedok 80, T. 2336. Svedok 3 je u svedočenju rekao da su se prekoputa, na desnoj strani puta, nalazile “planina i šuma”, svedok 3, T. 1541.

¹⁵¹³ Svedok 76, DP P305, par. 10; svedok 7, DP P94, par. 6. V. takođe svedok 3, T. 1542-1543.

¹⁵¹⁴ Svedok 80, T. 2336-2337. Svedok 16 je opisao jednu dugačku zgradu koja je “ličila na štalu” i jednu dvospratnu zgradu, svedok 16, DP P96, par. 10. S obzirom na ograničene mogućnosti svedoka 16 da osmotri kompleks, Veće prihvata da je ovaj svedok pogrešio u vezi s dvospratnom zgradom.

¹⁵¹⁵ Svedok 6, DP P84 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 5204; svedok 75, T. 864-865.

¹⁵¹⁶ Svedok 3, T. 1542; svedok 75, T. 858; Cufë Krasniqi, DP P52 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 5754.

¹⁵¹⁷ Svedok 80, T. 2333-2339. V. takođe Cufë Krasniqi, DP P53 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 5754.

¹⁵¹⁸ Pjeter Shala, DP P69 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 9949-9951; DP P70; P71; P118; v. takođe Shefqet Kabashi, DP P119 (Transkript u predmetu *Limaj*), T. 4193.

¹⁵¹⁹ Pjeter Shala, DP P69 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 9950; Cufë Krasniqi, DP P53 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 5755; DP P70.

¹⁵²⁰ Pjeter Shala, DP P69 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 9950; DP P70.

¹⁵²¹ Pjeter Shala, DP P69 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 9948-9949; Cufë Krasniqi je crvenim zaokružio kuću Lahija Brahimaja na fotografiji koja prilazi kuće u Jablanici, Cufë Krasniqi, DP P52 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 5753; DP P59.

¹⁵²² Pjeter Shala, DP P69 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 9946-9947.

¹⁵²³ Shefqet Kabashi, DP P119 (Transkript u predmetu *Limaj*), T. 4196; Bislim Zyrapi, DP P159 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 3387-3388.

432. Veće je saslušalo iskaze jednog broja svedoka o tome kako su oni sami ili neka druga lica bili oteti u proleće i leto 1998. godine s raznih lokacija nedaleko od Jablanice, kao i o njihovom kasnijem zatočenju u objektu OVK u Jablanici. Ti iskazi se nisu uvek podudarali, pa Veće ne prihvata sve te iskaze kao dovoljno pouzdane, kao što će biti objašnjeno dalje u tekstu.

2. Tačka 1

(a) Navodi u Optužnici

433. U Optužnici se navodi da su 19. maja 1998. godine ili približno tog datuma, Srbin Ivan Zarić i dvojica Roma-Egipćana, Agron Berisha i Burim Bejta, krenuli iz svog sela Dolac /Dolc/ ka vodenici u selu Grabanica, gde su ih vojnici OVK uhapsili, odveli u jednu napuštenu kuću i teško pretukli.¹⁵²⁴ Navodi se da su ih vojnici OVK zatim odveli u objekat OVK u Jablanici, gde su bili zatočeni i da je Idriz Balaj, u prisustvu Ramusha Haradinaja, osakatio Ivana Zarića odsekavši mu uho i zapretio da će to isto uraditi Agronu Berishi i Burimu Bejti. Navodi se i da je Lahi Brahimaj, u prisustvu Ramusha Haradinaja, naredio da se ta trojica ljudi pogube.¹⁵²⁵ Navodi se da su Idriz Balaj i grupa vojnika OVK iz “Crnih orlova” zatim odveli tu trojicu ljudi i da su ta trojica ljudi ubijena dok su bila u zatočenju OVK.¹⁵²⁶ Ti navodi potkrepljuju jednu tačku za ubistvo, okrutno postupanje i mučenje, kao kršenje zakona i običaja ratovanja na osnovu člana 3. Statuta, protiv svakog od trojice optuženih (tačka 1) na osnovu njihovog navodnog učešća u udruženom zločinačkom poduhvatu koji se navodi u Optužnici i, alternativno, na osnovu drugih oblika individualne krivične odgovornosti kojima se terete na osnovu člana 7(1) Statuta.

(b) Konstatacije

434. Godine 1998. Burim Bejta, koji je tada imao 15 godina, živeo je sa svojom porodicom u selu Dolac u opštini Klina.¹⁵²⁷ Agron Berisha, rođak Burima Bejte, u to vreme je takođe živeo u Dolcu. On je imao 16 godina.¹⁵²⁸ Burim Bejta i Agron Berisha su bili romske nacionalnosti. Oni nisu pripadali nijednoj naoružanoj grupi.¹⁵²⁹ Ivan Zarić, kosovski Srbin iz Dolca, imao 1998.

¹⁵²⁴ Optužnica, par. 47.

¹⁵²⁵ Optužnica, par. 47-49.

¹⁵²⁶ Optužnica, par. 49.

¹⁵²⁷ Svedok 31, DP P102 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 9514; svedok 66, DP P107 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 8413-8414.

¹⁵²⁸ Svedok 31, DP P102 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 9514; svedok 66, DP P107 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 8414.

¹⁵²⁹ Svedok 66, DP P107 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 8413-8414.

godine 22 godine.¹⁵³⁰ On je ranije služio vojsku, ali 1998. godine nije bio pripadnik nijedne oružane grupe.¹⁵³¹

435. U selu Dolac, koje se nalazilo otprilike 3,5 kilometara severoistočno od Grabanice, pretežno su živeli kosovski Srbi. U njemu je bilo i nešto kosovskih Albanaca katoličke vere, kao i 12 romskih domaćinstava.¹⁵³²

436. Dana 17. ili 18. maja 1998. godine¹⁵³³ u 09:30 ili 10:00 časova, Burim Bejta, Agron Berisha i Ivan Zarić krenuli su iz Dolca u konjskoj zaprezi u pravcu Grabanice.¹⁵³⁴ U zaprezi su imali džak kukuruza koji su hteli da samelju u mlinu u Grabanici.¹⁵³⁵ Taj mlin je radio do 21. maja 1998. godine.¹⁵³⁶

437. Otprilike u to vreme, vojnici OVK i branioци sela u Grabanici bili su na straži i kopali rovove. Jedan branilac sela video je, kako je rekao, dvoje dece i još jednu osobu srpske nacionalnosti kako su u zaprezi stigli u Grabanicu.¹⁵³⁷ Prema njegovoj proceni, to se dogodilo “otprilike 17. ili 18. maja”.¹⁵³⁸ Prema njegovoj proceni, deca su imala 10 ili 12 godina, dok je treća osoba izgledala kao da ima tridesetak godina.¹⁵³⁹ Taj branilac sela zaustavio ih je i pitao kuda idu.¹⁵⁴⁰ Odgovorili su da idu u mlin.¹⁵⁴¹ Ta tri mladića zatim su nastavila svojim putem.¹⁵⁴² Kako je konstatovalo Veće, dvoje dece i muškarac koje je branilac sela video u Grabanici na konjskoj zaprezi bili su Burim Bejta, Agron Berisha i Ivan Zarić.

¹⁵³⁰ Svedok 31, DP P102 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 9514; svedok 66, DP P107 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 8414-8415.

¹⁵³¹ Svedok 66, DP P107 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 8415.

¹⁵³² Svedok 66, DP P107 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 8415, 8423-8424.

¹⁵³³ Za razloge koji podupiru zaključak Veća da se događaji o kojima se ovde raspravlja odigrali 17. ili 18. Maja 1998. godine v. dole, par. 444.

¹⁵³⁴ Svedok 66, DP P106 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 8422-8423, 8431; svedok 31, DP P101 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 9515-9516.

¹⁵³⁵ Svedok 31, DP P101 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 9516; svedok 66, DP P106 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 8422.

¹⁵³⁶ Mlin je radio do 21. Maja 1998. Godine. Tog dana, kao rezultata bombardovanja sela, nestalo je struje i mlin neko vreme nije radio.

¹⁵³⁷ V. poverljivi Dodatak.

¹⁵³⁸ V. poverljivi Dodatak.

¹⁵³⁹ V. poverljivi Dodatak.

¹⁵⁴⁰ V. poverljivi Dodatak.

¹⁵⁴¹ V. poverljivi Dodatak.

¹⁵⁴² V. poverljivi Dodatak.

438. Kada se Burim Bejta, Agron Berisha i Ivan Zarić nisu vratili nekoliko sati nakon što su krenuli za Grabanicu da samelju kukuruz, njihovi rođaci su krenuli u potragu za njima. Prvo su otišli u Klinu, gde je živela devojka Burima Bejte, Suzana.¹⁵⁴³ Ona je bila kosovska Srпкиnja i Burim Bejta je tog dana kada je nestao nosio narukvicu s njenim imenom.¹⁵⁴⁴ Pošto nisu uspeli da dobiju nikakve informacije o dečacima u Klini, rođaci su otišli u Grabanicu.¹⁵⁴⁵

439. U iskazima ima nepodudarnosti u vezi s pojedinostima odlaska rođaka u Grabanicu. Prema iskazu jednog svedoka, rođaci su u selo stigli autobusom, pa su nastavili pešice. Put je išao kroz šumu. Dok su rođaci išli kroz šumu, iza drveća se pojavila grupa naoružanih ljudi u uniformama OVK, zaustavila ih i pitala kuda su krenuli.¹⁵⁴⁶ Rođaci su tim ljudima rekli zašto idu do mlina i pušteni su da nastave dalje.¹⁵⁴⁷ Stigli su do mlina i pozvonili. Posle nekog vremena, iz mlina je izašao jedan muškarac i rekao im da nije video dečake.¹⁵⁴⁸ Rođaci su se potom vratili kući. Nešto kasnije, rođaci su policiji u Klini prijavili nestanak trojice mladića, ali policija nije znala šta da radi i poslala ih je kući.¹⁵⁴⁹

440. Iskaz jednog drugog svedoka nešto se razlikuje. Taj svedok je čuo da su rođaci u dva navrata išli u Grabanicu. Prvi put su otišli onog dana kada su dečaci nestali. Na mestu između škole i groblja zaustavila su ih trojica ili četvorica kosovskih Albanaca s poluautomatskim puškama, koji su im tražili da pokažu isprave i koji su uneli njihova imena u zapisnik. Ti ljudi su rođake poslali do mlina.¹⁵⁵⁰ U mlinu nije bilo nikoga.¹⁵⁵¹ Rođaci su potom otišli u policiju, gde su ih posavetovali da pošalju samo žene da se raspitaju u Grabanici, budući da će “muškarce tamo zadržati”.¹⁵⁵² Sledećeg dana rođaci su ponovo otišli u Grabanicu. Kada su stigli u selo, zaustavilo ih je 40-50 naoružanih ljudi, od kojih je polovina bila u civilnoj odeći, a polovina u uniformi.¹⁵⁵³

¹⁵⁴³ Svedok 31, DP P101 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 9517-9518; svedok 66, DP P106 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 8424.

¹⁵⁴⁴ Svedok 31, DP P101 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 9521-9522.

¹⁵⁴⁵ Svedok 31, DP P101 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 9517-9518; svedok 66, DP P106 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 8424.

¹⁵⁴⁶ Svedok 31, DP P101 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 9518; svedok 31 u svedočenju ne navodi datum kada se dogodilo to ispitivanje.

¹⁵⁴⁷ Svedok 31, DP P101 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 9519-9520.

¹⁵⁴⁸ Svedok 31, DP P101 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 9520.

¹⁵⁴⁹ Svedok 31, DP P101 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 9520.

¹⁵⁵⁰ Svedok 66, DP P106 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 8424-8425.

¹⁵⁵¹ Svedok 66, DP P106 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 8425.

¹⁵⁵² Svedok 66, DP P106 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 8425.

¹⁵⁵³ Svedok 66, DP P106 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 8426, 8428.

Rođacima je rečeno da trojica mladića nisu bila u Grabanici i da treba da se vrate kućama ili će ih ubiti.¹⁵⁵⁴

441. Između događaja koji su gore opisani i iskaza svedoka pred Međunarodnim sudom prošle su godine. Pojediniosti o tim događajima u sećanju svedoka ne moraju biti potpuno jasne ili tačne. Na osnovu gore razmotrenih iskaza, Veće ipak prihvata da su rođaci, na dan nestanka Burima Bejte, Agrona Berishe i Ivana Zarića i sledećeg dana, pokušali da ih pronađu u Grabanici i kod mlina. Ti pokušaji nisu urodili plodom.

442. Nekoliko dana nakon nestanka trojice mladića, konjska zaprega u kojoj su krenuli u Grabanicu viđena je na putu kod Kline.¹⁵⁵⁵ Zaprega je dolazila iz pravca sela Zajmovo /Zajm/ i u njoj su bila dva deteta albanske nacionalnosti.¹⁵⁵⁶ Prema iskazu svedoka 31, džak s kukuruzom još je bio u zaprezi.¹⁵⁵⁷ Dva deteta albanske nacionalnosti rekla su policiji da su zapregu bez vozača pronašli blizu svog sela Prline /Përlinë/ u opštini Klina.¹⁵⁵⁸

443. Burima Bejtu, Agrona Berishu i Ivana Zarića rođaci više nisu videli nakon što su u konjskoj zaprezi otišli iz svog sela.¹⁵⁵⁹

444. Datum kada je svedok u ovom predmetu poslednji put video navedenu trojicu mladića bio je predmet oprečnih izjava.¹⁵⁶⁰ Svedok 66 je u svedočenju rekao da mu je jedan rođak ispričao da se to dogodilo 19. maja 1998. godine.¹⁵⁶¹ On je takođe rekao da se to dogodilo četiri-pet dana pre početka granatiranja Grabanice.¹⁵⁶² Svedok 31 nije mogao da se seti datuma kada su nestala trojica mladića.¹⁵⁶³ Drugi dokazi, o kojima će biti reči u ovom odeljku, ukazuju na to da se to

¹⁵⁵⁴ Svedok 66, DP P106 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 8428-8429.

¹⁵⁵⁵ Svedok 66, DP P106 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 8429-8430; v. Svedok 31, DP P101 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 9520-9521.

¹⁵⁵⁶ Svedok 66, DP P106 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 8429-8430.

¹⁵⁵⁷ Svedok 31, DP P101 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 9520.

¹⁵⁵⁸ Svedok 66, DP P106 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 8430-8431.

¹⁵⁵⁹ Svedok 66, DP P106 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 8422-8423, 8431; svedok 31, DP P101 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 9517. V. takođe svedok 28, DP P355 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 12190, 10194-10195, koji je u svedočenju rekao da se od avgusta 1999. godine nije znalo gde su Burim Bejta, Agron Berisha i Ivan Zarić; DP P427, str. 1, 2, 4, 5, 7 (u *e-court*u).

¹⁵⁶⁰ V. Završne reči, 27. jun 2012. godine, T. 2960, 3060-3063.

¹⁵⁶¹ Svedok 66, DP P106 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 8423.

¹⁵⁶² Svedok 66, DP P106 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 8433-8434.

¹⁵⁶³ Svedok 31, DP P101 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 9515. Svedok 31 je izjavio da se to dogodilo "1999. ili 1998. godine", svedok 31, DP P101 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 9515.

dogodilo 17. ili 18. maja 1998. godine.¹⁵⁶⁴ Veću su predloženi dokazi koje smatra pouzdanim da su 19. maja 1998. godine ili približno tog datuma srpske snage napale selo Grabanicu i da je taj napad trajao tri dana.¹⁵⁶⁵ Kako je ranije navedeno u ovoj Presudi, u borbenom izveštaju 125. mtbr od 20. maja 1998. godine pominje se da je u toku “ozbiljna” operacija srpskih snaga u selu Grabanica, kao i u selima Dolovo, Českovo i Kpuz u opštini Klina,¹⁵⁶⁶ koja se nalaze južno od Grabanice i od sela Dolac, odakle su krenula trojica mladića. Veće je na drugim mestima u ovoj Presudi konstatovalo da je napad na Grabanicu trajao tri dana.¹⁵⁶⁷ Veće prihvata dokaze razmotrene u ovom paragrafu i konstatuje da su srpske snage napale selo Grabanicu 19. ili 20. maja 1998. godine i da je taj napad trajao tri dana. Veće podseća da su rođaci trojice mladića otišli u Grabanicu da ih traže onoga dana kada su oni nestali.¹⁵⁶⁸ Oni nisu naišli ni na kakvo granatiranje ili bilo kakvu drugu vojnu aktivnost. Veće zaključuje na osnovu tih dokaza da su trojica mladića poslednji put viđena nekoliko dana pre operacije srpskih snaga u Grabanici 19. ili 20. maja 1998. godine, verovatno 17. ili 18. maja 1998. godine.

445. Veću su dva svedoka, svedok 80 i svedok 81, predložili dokaze o događajima za koje se navodi da su se dogodili posle nestanka trojice mladića. Ti iskazi se analiziraju dalje u tekstu.

446. Svedok 80 je u svedočenju rekao da je nekoliko puta video trojicu mladića iz Dolca kako idu u Grabanicu da melju kukuruz.¹⁵⁶⁹ On je rekao da su jednog dana u maju 1998. godine, pre napada na Grabanicu,¹⁵⁷⁰ trojicu mladića kod mlina u Grabanici uhapsili Mete Morina i Hazir Morina,¹⁵⁷¹ vojnici OVK¹⁵⁷² i da su ih odveli u štab OVK u Grabanici. Svedok 80 je video da su ih u štabu OVK u Grabanici teško pretukli drvenim motkama.¹⁵⁷³

¹⁵⁶⁴ V. gore, par. 437.

¹⁵⁶⁵ V. poverljivi Dodatak.

¹⁵⁶⁶ DP P114, str. 2. V. takođe gore, par. 155.

¹⁵⁶⁷ V. dole, par. 584.

¹⁵⁶⁸ V. gore, par. 438.

¹⁵⁶⁹ Svedok 80, T. 2393-2394. Svedok 80 nije znao imena te trojice mladića, ali na osnovu opisa koji je dao (“Bili su mladi. Gotovo da su bili deca”, svedok 80, T. 2395; “Bili su iz sela Dolac”, svedok 80, T. 2394; “Govorili su albanski jezik, ali ne znam koje su nacionalnosti bili”, svedok 80, T. 2394; “Došli su u konjskoj zaprezi”, svedok 80, T. 2394), Veće prihvata da su trojica mladića na koje se upućuje u svedočenju svedoka 80 bili Burim Bejta, Agron Berisha i Ivan Zarić.

¹⁵⁷⁰ Svedok 80, T. 2390, 2392.

¹⁵⁷¹ Svedok 80, T. 2395.

¹⁵⁷² Svedok 80, T. 2396-2397.

¹⁵⁷³ Svedok 80, T. 2395.

447. Svedok 80 je rekao i da je trojicu mladića ponovo video u objektu OVK u Jablanici. On misli da su oni tamo ostali dva-tri dana.¹⁵⁷⁴ Izveli su ih iz podruma pravougaone zgrade u kompleksu s rukama vezanim jedan za drugoga, kao lanac.¹⁵⁷⁵ Na telu su imali modrice i odeća im je bila mokra.¹⁵⁷⁶ Svedok 80 je zatim video kako su trojicu mladića brutalno pretukli. U tom premlaćivanju učestvovalo je mnogo ljudi. Svedok 80 nije svima znao imena.¹⁵⁷⁷ Premlaćivanje je vršeno u prisustvu Lahija Brahimaja, Nazmija Brahimaja i Idriza Balaja.¹⁵⁷⁸ Idriz Balaj je učestvovao u premlaćivanju¹⁵⁷⁹ i okrutno je pretukao trojicu mladića.¹⁵⁸⁰ Dečake su udarali motkama sve dok se nisu pomokrili u odeću.¹⁵⁸¹ Lahi Brahimaj i Nazmi Brahimaj takođe su učestvovali u premlaćivanju; oni su trojicu mladića tukli motkama.¹⁵⁸² Idriz Balaj je jednom od dečaka odsekao uvo vrlo oštrim nožem.¹⁵⁸³ Svedok 80 je zatim čuo kako je Idriz Balaj rekao Lahiju Brahimaji, Nazmiju Brahimaju, Alushu Agushiju, Myftaru Ibrahimaju (Brahimaju) i Naseru Ibrahimaju (Brahimaju) da “srede da njegovi papiri odu u Drenicu ili negde drugde [...]”.¹⁵⁸⁴ Lahi Brahimaj je takođe rekao da pripreme papire za Drenicu.¹⁵⁸⁵ Svedok 80 je taj izraz ranije čuo u Jablanici i misli da je to značilo da će trojica mladića biti ubijena.¹⁵⁸⁶ Posle premlaćivanja, vojnici su trojicu mladića odveli.¹⁵⁸⁷

448. Bilo je osporavanja verodostojnosti svedoka 80. Svedok je prilikom unakrsnog ispitivanja priznao da je u ranijoj izjavi rekao da je samo “čuo” za otmicu trojice mladića u Grabanici.¹⁵⁸⁸ Pred Većem je posvedočio da su trojica mladića “uhapšena” kod mlina u Grabanici.¹⁵⁸⁹ Na pitanje gde ih je prvi put video u Grabanici, odgovorio je da se ne seća.¹⁵⁹⁰ Iako je svedoku 80 postavljeno sugestivno pitanje da je video šta se u Grabanici desilo sa trojicom mladića, svedok

¹⁵⁷⁴ Svedok 80, T. 2397, 2404.

¹⁵⁷⁵ Svedok 80, T. 2403-2404.

¹⁵⁷⁶ Svedok 80, T. 2403-2404.

¹⁵⁷⁷ Svedok 80, T. 2398-2399.

¹⁵⁷⁸ Svedok 80, T. 2399.

¹⁵⁷⁹ Svedok 80, T. 2399-2400.

¹⁵⁸⁰ Svedok 80, T. 2400.

¹⁵⁸¹ Svedok 80, T. 2400.

¹⁵⁸² Svedok 80, T. 2407.

¹⁵⁸³ Svedok 80, T. 2400-2401.

¹⁵⁸⁴ Svedok 80, T. 2401-2402, 2405.

¹⁵⁸⁵ Svedok 80, T. 2463.

¹⁵⁸⁶ Svedok 80, T. 2405.

¹⁵⁸⁷ Svedok 80, T. 2404, 2406.

¹⁵⁸⁸ Svedok 80, T. 2597-2598; v. takođe Balajev završni podnesak, par. 169.

¹⁵⁸⁹ Svedok 80, T. 2394-2395.

¹⁵⁹⁰ Svedok 80, T. 2394.

80 u svom odgovoru nije precizirao kako je saznao da su oni bili uhapšeni u selu.¹⁵⁹¹ Međutim, on je u svedočenju rekao da je video kako ih tuku u štabu OVK u Grabanici.¹⁵⁹²

449. Balajeva odbrana je ukazala na to da svedok 80, iako je u svedočenju rekao da je trojicu mladića znao iz Dolca, nije mogao da prepozna Ivana Zarića kada mu je tokom razgovora s predstavnicima Tužilaštva pokazana njegova fotografija.¹⁵⁹³ Odbrana je konkretno ukazala na to da je svedok, kada mu je 2005. godine pokazana fotografija Ivana Zarića, rekao da je tog čoveka video i da mu je lice poznato, ali nije mogao da precizira gde ga je video.¹⁵⁹⁴ Svedok 80 se ne seća tog događaja.¹⁵⁹⁵ Svedok 80 nije pred Većem rekao da dobro poznaje Ivana Zarića, već da je trojicu mladića video “nekoliko puta”, da se ne seća njihovih imena i da nikada sa njima lično nije razgovarao.¹⁵⁹⁶

450. Svedoku je tokom unakrsnog ispitivanja takođe predočeno da je u ranijoj izjavi koju je prihvatio rekao da je jednom od dečaka odsečeno uvo i da je ono posle toga palo na zemlju i da je podrhtavalo kao leptir.¹⁵⁹⁷ Odbrana je navela i to da, prema medicinskim saznanjima, taj opis nije fizički moguć.¹⁵⁹⁸ Medicinski izveštaj naveden u unakrsnom ispitivanju ne nalazi se u spisu. Svedok ne poseduje medicinsko znanje i, prema sopstvenim rečima, događaji s trojicom mladića za koje kaže da im je prisustvovao uticali su emotivno na njega u vreme kada je svedočio.¹⁵⁹⁹

451. Iako nijedno od osporavanja o kojima je bilo reči u prethodnim paragrafima, uzeto izolovano, ne čini iskaz svedoka 80 nepouzdanim, Veće primećuje da je svedok 80 dao nepodudaran iskaz u vezi s vremenom incidenta s trojicom mladića u odnosu na njegovo lično prisustvo u objektu OVK u Jablanici. On je najpre svedočio da je u vreme incidenta s odsecanjem uva bio u Jablanici, nakon incidenta u Bučanu.¹⁶⁰⁰ Ranije je u svedočenju rekao da se taj incident u Bučanu dogodio *posle* njegovog dolaska s osobom s kojom je putovao.¹⁶⁰¹ Zatim je rekao da se

¹⁵⁹¹ U relevantnom delu transkripta piše:

“Pitanje: Rekli ste – ispričali ste nam da se tim mladim ljudim nešto dogodilo u selu. Šta je to bilo što – što ste videli da im se dogodilo u selu?

Odgovor: Uhapsili su ih neki ljudi, koji nisu bili poželjni ljudi.” Svedok 80, T. 2394.

¹⁵⁹² Svedok 80, T. 2395.

¹⁵⁹³ Svedok 80, T. 2657-2659; Balajev završni podnesak, par. 170.

¹⁵⁹⁴ Svedok 80, T. 2658-2659.

¹⁵⁹⁵ Svedok 80, T. 2659.

¹⁵⁹⁶ Svedok 80, T. 2393-2394.

¹⁵⁹⁷ Svedok 80, T. 2656-2657.

¹⁵⁹⁸ Svedok 80, T. 2694.

¹⁵⁹⁹ Svedok 80, T. 2398.

¹⁶⁰⁰ V. poverljivi Dodatak.

¹⁶⁰¹ Svedok 80, T. 2349, 2351.

incident s trojicom mladića dogodio u vreme kada je bio zatočen u Jablanici, jednom prilikom *pre* njegovog dolaska s osobom s kojom je putovao.¹⁶⁰² Na pitanje da li se incident s odsecanjem uva koji je opisao dogodio nakon što su on i osoba s kojom je putovao oteți, svedok je odgovorio sledeće: “Da, po mom mišljenju, decu su tamo držali već nekoliko dana”.¹⁶⁰³ Prvobitno je izjavio da je video kako trojicu mladića tuku u Jablanici pre napada na Grabanicu,¹⁶⁰⁴ ali je kasnije rekao da se to dogodilo posle napada.¹⁶⁰⁵

452. Svedok 80 je u svedočenju rekao da je odvođen u Jablanicu u više od deset navrata.¹⁶⁰⁶ On je izneo pojedinosti, ne uvek podudarne, o nekoliko od tih incidenata.¹⁶⁰⁷ Prema rečima svedoka 80, četiri ta incidenta dogodila su se u toku jedne nedelje.¹⁶⁰⁸ Iako je dao nepodudarne iskaze o datumu incidenta s odsecanjem uva, svedok je dosledno tvrdio da su trojica mladića držana u objektu OVK u Jablanici nekoliko dana pre incidenta s odsecanjem uva koji je opisao¹⁶⁰⁹ kao i da je prisustvovao zlostavljanju kada je bio u Jablanici u jednoj od prilika, koja nije bila onda kada je tamo bio s osobom s kojom je putovao.¹⁶¹⁰ Pošto je razmotrilo sve ove dokaze kumulativno i u odnosu na dokaze relevantne za pitanja o kojima je svedok svedočio, Veće ipak ne prihvata svedoka 80 kao pouzdanog svedoka.¹⁶¹¹

453. U prilog navodima u tački 1, Tužilaštvo je pozvalo i svedoka 81.

454. Tokom svog glavnog svedočenja, svedok 81 je rekao da su on i još šestorica vojnika OVK, čija je imena odbio da navede, u aprilu ili maju 1998. godine došli u Jablanicu. Naređenje da tamo odu dao im je njegov komandant, budući da je trebalo da pomognu lokalnom OVK u Jablanici.¹⁶¹² Otišli su u objekat OVK u Jablanici, gde su, nešto kasnije, videli Lahija Brahimaja, zvanog Maxhup.¹⁶¹³ Maxhup im je pokazao prizemlje kuće u kompleksu, u kojem je bilo zatočeno šest ili sedam lica, uključujući dvojicu Roma i jednog Srbina, starosti oko 22-23 godine, dve žene od oko 45-50 godina i jednog ili dvojicu muškaraca istih godina.¹⁶¹⁴ Ti ljudi su imali modrice i

¹⁶⁰² Svedok 80, T. 2413-2414.

¹⁶⁰³ Svedok 80, T. 2590.

¹⁶⁰⁴ Svedok 80, T. 2414.

¹⁶⁰⁵ Svedok 80, T. 2590.

¹⁶⁰⁶ Svedok 80, T. 2583.

¹⁶⁰⁷ Svedok 80, T. 2486, 2331-2332, 2333, 2342.

¹⁶⁰⁸ Svedok 80, T. 2345, 2486, 2581-2582.

¹⁶⁰⁹ Svedok 80, T. 2404, 2590.

¹⁶¹⁰ Svedok 80, T. 2413-2414, 2663.

¹⁶¹¹ V. takođe dole, par. 552-554, 606-609.

¹⁶¹² Svedok 81, T. 1882-1884, 1885-1888, 1891-1892.

¹⁶¹³ Svedok 81, T. 1895-1896

¹⁶¹⁴ Svedok 81, T. 1898-1901, 1953.

noge su im bile vezane.¹⁶¹⁵ U prizemlju je bilo vode u visini od 20-30 centimetara i blata. Svedok 81 je video da ljudi u prizemlju stoje u vodi.¹⁶¹⁶ Svedok 81 je u svedočenju rekao i da je Maxhup onda naredio da srpskog mladića dovedu u jednu prostoriju sa stolom, gde ga je oko 45 minuta ispitivao o tome gde se nalaze srpske snage i gde su kontrolni punktovi.¹⁶¹⁷ Svedok 81 je rekao da su posle toga lokalni vojnici izveli dva dečaka romske nacionalnosti i Srbina koga je Maxhup ispitivao u dvorište ispred kuće.¹⁶¹⁸

455. Svedok 81 je tokom svog glavnog svedočenja rekao da su se 10-15 minuta kasnije pojavili Ramush Haradinaj i Idriz Balaj, zvani Toger.¹⁶¹⁹ Ramush Haradinaj je počeo da ispituje dvojicu Roma o tome gde se nalaze srpske snage i njihovi kontrolni punktovi.¹⁶²⁰ Svedok 81 je rekao i da su dvojica Roma počela da mole Ramusha Haradinaja i da je on jednom ili dvaput udario Srbina.¹⁶²¹ On je kasnije rekao da je Ramush Haradinaj ispitivao srpskog mladića o lokacijama na kojima se nalaze srpske snage.¹⁶²² Tokom ispitivanja, Maxhup je jednog Roma i Srbina tukao bejzbol palicom, pošto oni nisu hteli da govore.¹⁶²³ Posle toga, prema iskazu svedoka 81, u maltretiranje su se uključili Toger, Maxhup, Idriz Gashi i drugi.¹⁶²⁴ Toger je tada rekao sledeće: “[o]vo se radi špijunima i neprijateljima[”, a zatim je izvadio nož i jednom od romskih dečaka odsekao uvo.¹⁶²⁵ Svedok 81 je rekao i da je Toger, kada je odsekao uho romskom dečaku, par puta ga ubo u gornji deo tela, te je dečak pao na zemlju.¹⁶²⁶ Svedok 81 je u svedočenju takođe rekao da je Maxhup, dok je Toger odsecao uho jednom od romskih dečaka, drugog romskog dečaka i srpskog mladića udarao bejzbol palicom.¹⁶²⁷ Svedok je zatim dodao da je Maxhup udarao obojicu romskih dečaka.¹⁶²⁸ Na pitanje zastupnika Tužilaštva da li je Toger još nešto uradio srpskom mladiću osim što ga je udarao, svedok 81 je odgovorio da je Toger “nožem uradio isto” što je

---

¹⁶¹⁵ Svedok 81, T. 1900.

¹⁶¹⁶ Svedok 81, T. 1898-1900.

¹⁶¹⁷ Svedok 81, T. 1901-1903.

¹⁶¹⁸ Svedok 81, T. 1904, 1909.

¹⁶¹⁹ Svedok 81, T. 1910, 1912.

¹⁶²⁰ Svedok 81, T. 1915-1916.

¹⁶²¹ Svedok 81, T. 1916, 1920-1922, 1930-1931.

¹⁶²² Svedok 81, T. 1920-1921.

¹⁶²³ Svedok 81, T. 1919-1920.

¹⁶²⁴ Svedok 81, T. 1931, 1933.

¹⁶²⁵ Svedok 81, T. 1919, 1923.

¹⁶²⁶ Svedok 81, T. 1923.

¹⁶²⁷ Svedok 81, T. 1920, 1923, 1930.

¹⁶²⁸ Svedok 81, T. 1930.

uradio jednom od Roma, objasnivši da je Toger izvadio nož, odsekao uho srpskom mladiću i pet ili šest puta ga nožem ubo u prednji deo tela.¹⁶²⁹

456. Tokom glavnog svedočenja, svedok 81 je takođe rekao da je Ramush Haradinaj, nakon što su trojica mladića pala na zemlju, rekao sledeće: “[o]dvedite ih Ademu Baceu u Drenici”, što je značilo da ih treba ubiti.¹⁶³⁰ Lokalni vojnici, po dvojica noseći jednog zarobljenika, odveli su dvojicu romskih dečaka i srpskog mladića u jednu kuću u Jablanici udaljenu oko 100 metara, koja je, kako je svedok kasnije saznao, služila kao bolnica.¹⁶³¹ Svedok 81 je rekao da je njemu i njegovim kolegama naloženo da sprovedu lokalne vojnike koji su nosili trojicu mladića.¹⁶³² Trojica mladića su još bila živa kada su stigla u tu kuću.¹⁶³³ Svedok 81 je rekao i da su posle otprilike 15 minuta lokalni vojnici na nosilima izneli trojicu mladića koji više nisu bili živi.¹⁶³⁴ Lokalni vojnici koji su nosili tela trojice mladića, svedok 81 i njegovi pratioci krenuli su putem iz Jablanice ka Radonjićkom jezeru i tamo su stigli za otprilike sat i po ili dva sata,¹⁶³⁵ hodajući van glavnih saobraćajnica, preko polja i kroz šume i odmarajući se s vremena na vreme.¹⁶³⁶ Svedok 81 je rekao da je ova grupa stigla do betonskog kanala i da se zemljanim putem spustila do jezera, a zatim, kada su stigli do jezera, lokalni vojnici su “izručili” tela “na jedan nasip jezera”.¹⁶³⁷

457. Tokom unakrsnog ispitivanja postalo je jasno da je svedok 81 u ranijem razgovoru s predstavnicima Tužilaštva izjavio da je Lahi Brahimaj zvani Maxhup bio taj koji je odsekao uvo jednom od zarobljenih Roma.¹⁶³⁸ Narednog dana tokom tog razgovora, svedok 81 je rekao da je Toger, a ne Maxhup bio taj koji je odsekao uvo i da to nije bilo uvo romskog dečaka, već uvo zarobljenog Srbina.¹⁶³⁹ Tokom glavnog svedočenja, svedok 81 je rekao da je Toger bio taj koji je odsekao uvo jednom od romskih dečaka.¹⁶⁴⁰ Na podsticaj Tužilaštva, svedok 81 je dodao da je Toger odsekao uvo i srpskom mladiću.¹⁶⁴¹ Izgleda da ni u jednom od iskaza koje je svedok 81 dao predstavnicima Tužilaštva on nije naveo da su tokom tog incidenta odsečene uši dvema osobama,

¹⁶²⁹ Svedok 81, T. 1934-1936.

¹⁶³⁰ Svedok 81, T. 1939-1940.

¹⁶³¹ Svedok 81, T. 1940-1941, 1944.

¹⁶³² Svedok 81, T. 1940.

¹⁶³³ Svedok 81, T. 1944.

¹⁶³⁴ Svedok 81, T. 1944, 1946.

¹⁶³⁵ Svedok 81, T. 1946-1947.

¹⁶³⁶ Svedok 81, T. 1947-1948.

¹⁶³⁷ Svedok 81, T. 1947-1949.

¹⁶³⁸ Svedok 81, T. 2038-2041; DP D201, par. 6-7.

¹⁶³⁹ Svedok 81, T. 2038-2040, 2047-2048; DP D201, par. 8.

¹⁶⁴⁰ Svedok 81, T. 1919, 1923. V. takođe gore, par. 455.

¹⁶⁴¹ Svedok 81, T. 1934-1936. V. takođe gore, par. 455.

romskom dečaku i srpskom mladiću.¹⁶⁴² Naprotiv, u izjavi koju je 7. i 8. decembra 2010. godine dao predstavnicima Tužilaštva, svedok 81 je konkretno rekao da je njegova ranija izjava predstavnicima Tužilaštva da je Toger odsekao uvo jednom od romskih dečaka pogrešna.¹⁶⁴³

458. Pored toga, svedok 81 je tokom razgovora s predstavnicima Tužilaštva rekao da je Lahi Brahimaj zvani Maxhup udario srpskog mladića bejzbol palicom u oko i da mu je posle toga izvadio oko.¹⁶⁴⁴ Svedok 81 je kasnije promenio taj iskaz i rekao predstavnicima Tužilaštva da je Toger bio taj koji je dečaku izvadio oko, a ne Maxhup.¹⁶⁴⁵ Tokom glavnog svedočenja, svedok 81 nije pomenuo da je bilo ko izvadio oko ijednom od trojice zarobljenika. Kada je to pitanje postavljeno tokom unakrsnog ispitivanja, svedok 81 je rekao da je srpskom mladiću oko izvadio Maxhup.¹⁶⁴⁶

459. Svedok 81 je svoj iskaz u materijalnom smislu promenio još više. Dok je tokom razgovora sa predstavnicima Tužilaštva rekao da su trojicu zarobljenika posle premlaćivanja odveli na jedno mesto izvan Jablanice, blizu jezera, gde su ih još žive ostavili, on je sledećeg dana tokom tog razgovora s predstavnicima Tužilaštva izjavio da su trojicu zarobljenika najpre odveli u bolnicu u Jablanici, odakle su njihova tela odneta na gore pomenuto mesto kod jezera kasnije tog istog dana.¹⁶⁴⁷ Svedok 81 je kao razloge zbog kojih je u materijalnom smislu izmenio svoj iskaz naveo da prevodioci nisu dobro preveli,¹⁶⁴⁸ kao i da se plašio,¹⁶⁴⁹ ali da se kasnije tokom tog razgovora s predstavnicima Tužilaštva oslobodio i da je mogao da govori o lokaciji, kao i da su se promenila lica koja su prisustvovala tom razgovoru.¹⁶⁵⁰ Tužilaštvo je obelodanilo izjavu, navodeći da nije bilo promene okolnosti o kojima je svedok 81 govorio u svom objašnjenju.¹⁶⁵¹ Veće smatra da objašnjenja koja je svedok dao za promene u svom iskazu nisu ubedljiva i da ih ne potkrepljuju događaji koji su prethodili razgovoru svedoka 81 s predstavnicima Tužilaštva. Veće posebno

---

¹⁶⁴² V. DP D201.

¹⁶⁴³ DP D201, par. 11.

¹⁶⁴⁴ Svedok 81, T. 2042; DP D201, par. 7.

¹⁶⁴⁵ Svedok 81, T. 2042, 2044-2045; DP D201, par. 12.

¹⁶⁴⁶ Svedok 81, T. 2044-2045.

¹⁶⁴⁷ Svedok 81, T. 2066-2068; DP D201, par. 16-17.

¹⁶⁴⁸ Svedok 81, T. 2033-2034.

¹⁶⁴⁹ Svedok 81, T. 2057, 2067, 2069.

¹⁶⁵⁰ Svedok 81, T. 2069, 2078-2080.

¹⁶⁵¹ *Tužilac protiv Haradinaja i drugih*, predmet br. IT-04-84bis-T, pretres održan 24. novembra 2011. godine, T. 2099-2100.

napominje da je svedok 81 imao jedan broj razgovora s osobama prisutnim tokom njegovog razgovora s predstavnicima Tužilaštva i da je rekao da u njih ima poverenja.¹⁶⁵²

460. Ni drugi aspekti iskaza svedoka 81 ne deluju uverljivo. Iako ovo nije definitivni presek nepodudarnosti u iskazu svedoka 81, Veće primećuje da je on u svedočenju rekao da je vojnicima bilo potrebno otprilike sat i po do dva sata da te tri osobe odnesu na nosilima iz Jablanice do kanala kod Radonjićkog jezera, gde su tela ostavljena, te da su izbegavali glavne puteve i da su umesto toga išli preko polja i kroz šume, kao i da su s vremena na vreme pravili pauze. Međutim, drugi dokazi kojima Veće raspolaže ukazuju na to da razdaljina između te dve lokacije iznosi oko osam-devet kilometara preko brdovitog terena,¹⁶⁵³ što dovodi u sumnju tačnost ovog aspekta iskaza svedoka 81.

461. Svedok 81 je u svedočenju rekao da je 1998. godine bio pripadnik OVK.¹⁶⁵⁴ On je rekao da je bio pripadnik jedinice poznate pod nazivom “Crni tigrovi”,¹⁶⁵⁵ da je komandant jedinice “Crni tigrovi” bio Idriz Balaj,¹⁶⁵⁶ ali da se jedinica kojoj je svedok pripadao razlikovala od jedinice kojom je komandovao Idriz Balaj.¹⁶⁵⁷ Svedok 81 je potom naveo da je “pogrešio” i “pojasnio je” da se njegova jedinica zvala “Crni orlovi” a da se jedinica kojom je komandovao Idriz Balaj zvala “Crni tigrovi”.¹⁶⁵⁸ On je sebe još jednom ispravio tokom unakrsnog ispitivanja, kada je rekao da se jedinica Idriza Balaja zvala “Crni orlovi” i objasnio da su njegove greške rezultat pogrešnog prevoda i njegove “treme”.¹⁶⁵⁹ On je rekao da je njegova jedinica bila raspoređena “svuda”, zavisno od potreba.¹⁶⁶⁰ Na pitanje da navede vojne akcije u kojima je njegova jedinica bila angažovana tokom 14 meseci koje je svedok proveo u toj jedinici na Kosovu, svedok 81 je pomenuo “Trstenik, Grabovac i Vrbovac”, ali nije mogao da navede datume ni pojedinosti konkretnih vojnih akcija te jedinice tokom tog perioda.¹⁶⁶¹ On je odbio da navede ime bilo koje osobe koja bi mogla da potvrdi da je on bio pripadnik te jedinice, kako je rekao, iz bezbednosnih razloga.¹⁶⁶² Prema njegovom iskazu, s njim je putovalo šestoro ljudi, koji su bili prisutni tokom događaja koje je opisao. Svedok 81 je odbio da navede ime bilo kog lica

¹⁶⁵² V. svedok 81, T. 2090-2095.

¹⁶⁵³ DP P87; DP D202.

¹⁶⁵⁴ Svedok 81, T. 1880-1881.

¹⁶⁵⁵ Svedok 81, T. 1881, 1954.

¹⁶⁵⁶ Svedok 81, T. 1954.

¹⁶⁵⁷ Svedok 81, T. 1954-1955.

¹⁶⁵⁸ Svedok 81, T. 1957.

¹⁶⁵⁹ Svedok 81, T. 1995-1996.

¹⁶⁶⁰ Svedok 81, T. 1991-1992, 2013.

¹⁶⁶¹ Svedok 81, T. 2021-2022.

¹⁶⁶² Svedok 81, T. 2015-2018.

koje bi moglo da potvrdi iskaz koji je dao Veću, kako je tvrdio ponovo iz bezbednosnih razloga.¹⁶⁶³ Svedok 81 je negirao da ima saznanja da je osuđivan, izuzev što je bio “kažnjavan za saobraćajne prekršaje”.¹⁶⁶⁴ Drugi dokazi uvršteni u spis na ovom suđenju ukazuju na to da je on osuđen zbog davanja lažnih izjava policiji,¹⁶⁶⁵ zbog neovlašćenog upravljanja motornim vozilom koje je pripadalo drugom licu,¹⁶⁶⁶ zbog ometanja službenog lica u obavljanju službene dužnosti¹⁶⁶⁷ i za nasilje u porodici.¹⁶⁶⁸ Svedokovo negiranje samo govori o njegovoj pouzdanosti.

462. Tokom iznošenja završnih reči, Tužilaštvo je navelo da ne namerava da se pozove na iskaz svedoka 81 i pozvalo je Veće da zanemari njegov iskaz kao nepouzdan i da ga tretira kao da nije deo sudskog spisa.¹⁶⁶⁹ Veće ne želi da dalje komentariše ovo značajno sporno pitanje i uzima u obzir vreme koje je provelo tokom prepretresnog i pretresnog postupka u ovom predmetu baveći se pitanjima obelodanjivanja koja su se odnosila na svedoka 81, što je trajalo sve do početka svedočenja ovog svedoka 21. novembra 2011. godine.¹⁶⁷⁰ Veće odbija zahtev Tužilaštva da njegovo svedočenje tretira kao da nije deo sudskog spisa.

463. Veće zaključuje da iskaz svedoka 81 pred Međunarodnim sudom u celosti nije pouzdan.

(c) Zaključak

464. Tužilaštvo nije izvelo uverljive dokaze u vezi s događajima za koje tvrdi da su se dogodili nakon nestanka Agrona Berishe, Burima Bejte i Ivana Zarića. Iz gorenavedenih razloga, Veće konstatuje da događaji koji se navode u tački 1 nisu dokazani.

¹⁶⁶³ Svedok 81, T. 1884-1892, 1912.

¹⁶⁶⁴ Svedok 81, T. 2000.

¹⁶⁶⁵ DP D198; DP D200; svedok 81, T. 2004-2011.

¹⁶⁶⁶ DP D205.

¹⁶⁶⁷ DP D206; svedok 81, T. 2161-2170.

¹⁶⁶⁸ DP D217; DP D218.

¹⁶⁶⁹ *Tužilac protiv Haradinaja i drugih*, predmet br. IT-04-84bis-T, Završna reč, 25. jun 2012. godine, T. 2753.

¹⁶⁷⁰ V. *Tužilac protiv Haradinaja i drugih*, predmet br. IT-04-84bis-T, Odluka po Haradinajevom zahtevu za obelodanjivanje ekskulpatornog materijala u vezi sa svedokom 81, doneta na poverljivoj osnovi 18. novembra 2011. godine; *Tužilac protiv Haradinaja i drugih*, predmet br. IT-04-84bis-T, Odluka po Balajevom zahtevu za održavanje rasprave s izvođenjem dokaza, doneta na poverljivoj osnovi 18. novembra 2011. godine; *Tužilac protiv Haradinaja i drugih*, predmet br. IT-04-84bis-PT, Odluka po hitnom zahtevu tužilaštva za neobelodanjivanje na osnovu pravila 66(C) i 68(IV), doneta na poverljivoj i *ex parte* osnovi 18. jula 2011. godine; *Tužilac protiv Haradinaja i drugih*, predmet br. IT-04-84bis-PT, Odluka po hitnom zahtevu tužilaštva za produženje roka za obelodanjivanje na osnovu pravila 66(C) i 68(IV), doneta na poverljivoj i *ex parte* osnovi 17. avgusta 2011. godine; *Tužilac protiv Haradinaja i drugih*, predmet br. IT-04-84bis-T, Nalog za promenu statusa i za uručenje optuženima dveju odluka Pretresnog veća, izdat na poverljivoj osnovi 31. avgusta 2011. godine.

3. Tačka 2(a) Navodi Optužnice

465. U Optužnici se navodi da su 25. maja 1998. godine ili približno tog datuma vojnici OVK oteli iz sela Grabanica dvojicu kosovskih Roma/Egipćana, Ukë Rexhepaja i njegovog zeta Nesreta Alijaja i optužili ih za kolaboraciju sa Srbima. Dalje se navodi da su ta dvojica ljudi odvedena u štab OVK u Jablanici, gde je Lahi Brahimaj izdao naređenje za njihovo pogubljenje, kao i da su ubijeni dok su bili zatočeni OVK. Na osnovu tih navoda, trojica optuženih se u Optužnici terete po jednoj tački kršenja zakona i običaja ratovanja, ubistvo i okrutno postupanje (tačka 2) zbog njihovog navodnog učešća u udruženom zločinačkom poduhvatu kojim se terete u Optužnici. Lahi Brahimaj se tereti, alternativno, na osnovu drugih oblika individualne krivične odgovornosti na osnovu člana 7(1) Statuta.¹⁶⁷¹

(b) Konstatacije

466. U maju 1998. godine Ukë Rexhepaj je s porodicom živeo u selu Zajmovo /Zajm/ u opštini Klina.¹⁶⁷² Oni su po nacionalnosti bili Aškalijski.¹⁶⁷³ Kako je Veće konstatovalo, 20. maja 1998. godine oko 10:00 časova, Ukë Rexhepaj i njegov zet Nesret Alijaj¹⁶⁷⁴ krenuli su iz Zajmova u poštu u Klini da podignu novac koji je Ukë Rexhepaju poslao jedan rođak.¹⁶⁷⁵ Ukë Rexhepaj je nosio prugastu jaknu, karirane pantalone tamnosmeđe boje, tamnosmeđe cipele i crne kratke čarape.¹⁶⁷⁶ Kasnije u toku tog dana vratili su se iz pošte, uzeli sina Ukë Rexhepaja koji je bio star pet godina i pet meseci i krenuli u Dolovo u opštini Klina da nahrane stoku.¹⁶⁷⁷ Putovali su biciklima.¹⁶⁷⁸ Na pola puta do odredišta, negde na putu između Grabanice i Dolova, zaustavila su

---

¹⁶⁷¹ Optužnica, par. 50.

¹⁶⁷² Svedok 79, DP P1, par. 1, 3.

¹⁶⁷³ Svedok 54, DP P105 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 8271; svedok 79, DP P1, str. 1; svedok 78, DP P286, str. 1.

¹⁶⁷⁴ Svedok 54, DP P105 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 8273. Veće primećuje da se u nekim svedočenjima Nesret Alijaj navodi kao “zet” /muž sestre – prim. prev./ Ukëa Rexhepaja (svedok 78, DP P286, par. 8; svedok 79, DP P1, par. 3), ali, imajući u vidu objašnjenje koje je svedok 54 dao na prvobitnom suđenju u predmetu *Haradinaj* (svedok 54, DP P105 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 8273), Veće prihvata da je Nesret Alijaj bio zet /muž ćerke – prim. prev./ Ukëa Rexhepaja.

¹⁶⁷⁵ Svedok 54, DP P105 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 8273-8274, 8277; svedok 79, DP P1, par. 3; svedok 79, DP P284, par. 4; svedok 78, DP P286, par. 17-18.

¹⁶⁷⁶ Svedok 79, DP P284, par. 4.

¹⁶⁷⁷ Svedok 54, DP P105 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 8271, 8274-8275, 8277; svedok 78, DP P286, par. 11; svedok 78, T. 836.

¹⁶⁷⁸ Svedok 54, DP P105 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 8275, 8277.

ih dva čoveka naoružana automatima koja su ih upozorila da ne idu dalje, inače će biti ubijeni.¹⁶⁷⁹ Ti ljudi su nosili tamnozeleno maskirane vojne uniforme i govorili su albanski.¹⁶⁸⁰ Ukë Rexhepaja i Nesreta Alijaja su pretresli, a lične stvari i bicikle su im oduzeli.¹⁶⁸¹ Zatim su im vezali ruke, stavili poveze na oči i ubacili ih u automobil koji je upravo stigao.¹⁶⁸² Iz šume je izašao jedan čovek i dvojica naoružanih ljudi rekla su mu da uzme dečaka.¹⁶⁸³ Vozilo s Ukë Rexhepajem i Nesretom Alijajom se udaljilo.¹⁶⁸⁴ Dečak je na kraju odveden svojoj porodici.¹⁶⁸⁵

467. Ukë Rexhepaj je po zanimanju bio automehaničar i nije bio pripadnik nijedne naoružane grupe.¹⁶⁸⁶ Tog dana kada je kidnapovan, on je kod sebe imao iznos koji je bio približan iznosu od 200 nemačkih maraka.¹⁶⁸⁷ U vreme kidnapovanja, Nesret Alijaj takođe nije bio član nijedne oružane grupe.¹⁶⁸⁸ Neko vreme pre ovih događaja, jedan od sinova Ukë Rexhepaja otišao je na odsluženje vojnog roka u VJ. Ukë Rexhepaj je organizovao ispraćaj kojem je prisustvovao jedan pripadnik MUP. Nijedan od komšija Ukë Rexhepaja, bez obzira da li su po nacionalnosti bili kosovski Srbi ili kosovski Albanci, nije bio srećan zbog činjenice da njegov sin odlazi u VJ.¹⁶⁸⁹

468. Dva-tri meseca nakon nestanka Ukë Rexhepaja i Nesreta Alijaja, jedan kosovski Srbin iz sela Dolovo rekao je rođacima Ukë Rexhepaja da je video Ukë Rexhepaja i Nesreta Alijaja u selu Glođane kako jure i ubijaju krave,¹⁶⁹⁰ dok je dvogledom osmatrao selo.¹⁶⁹¹ Ovaj izveštaj nije potvrđen i svedok ga je odbacio jer veruje da bi se Ukë Rexhepaj i Nesret Alijaj vratili da su

¹⁶⁷⁹ Svedok 54, DP P105 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 8275-8276; svedok 78, DP P286, par. 11.

¹⁶⁸⁰ Svedok 54, DP P105 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 8276; svedok 78, DP P286, par. 11.

¹⁶⁸¹ Svedok 54, DP P105 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 8275.

¹⁶⁸² Svedok 54, DP P105 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 8275-8276; svedok 79, DP P1, par. 7.

¹⁶⁸³ Svedok 54, DP P105 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 8275, 8277-8278.

¹⁶⁸⁴ Svedok 54, DP P105 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 8276; svedok 78, DP P286, par. 12.

¹⁶⁸⁵ Svedok 54, DP P105 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 8275, 8280-8281; svedok 79, DP P1, par. 8; svedok 78, DP P286, par. 12-13.

¹⁶⁸⁶ Svedok 54, DP P105 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 8274. V. takođe svedok 78, DP P286, par. 14.

¹⁶⁸⁷ Svedok 78, DP P286, par. 17-18.

¹⁶⁸⁸ Svedok 54, DP P105 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 8274; svedok 78, DP P286, par. 14.

¹⁶⁸⁹ Svedok 79, DP P1, par. 13.

¹⁶⁹⁰ Svedok 79, DP P284, par. 10; svedok 78, DP P286, par. 21-22.

¹⁶⁹¹ Svedok 78, DP P286, par. 22.

mogli, pošto su obojica imali porodice, a kada je reč o Nesret Alijaju, on je imao tek rođenu bebu i jednogodišnje dete.¹⁶⁹² Veće ne prihvata ovu identifikaciju kao pouzdanu.

469. Jednog nepreciziranog datuma posle 20. maja 1998. godine, nestanak Ukë Rexhepaja prijavljen je MKCK u Klini.¹⁶⁹³ U izveštaju MKCK od 27. februara 2001. godine potvrđuje se da je zahtev za lociranje Ukë Rexhepaja otvoren 18. februara 1999. godine i da MKCK od datuma izdavanja izveštaja smatra da je taj slučaj i dalje otvoren.¹⁶⁹⁴ Nestanak Ukë Rexhepaja prijavljen je i policijskoj stanici u Klini.¹⁶⁹⁵ U članku objavljenom u listu *Blic* 28. jula 1998. godine Ukë Rexhepaj i Nesret Alijaj navode se među 245 lica koja se vode kao nestala na Kosovu.¹⁶⁹⁶

470. Godine 2003. rođak Ukë Rexhepaja prisustvovao je pokazivanju ličnih predmeta koji su pripadali licima nestalim na Kosovu, u organizaciji MKCK u Zvečanu /Zvečan/ na severu Kosova. On je posvedočio da je uspeo da identifikuje neke od izloženih odevnih predmeta kao odeću koja je pripadala Ukë Rexhepaju, jer je nešto od te odeće i sam dao Ukë Rexhepaju.¹⁶⁹⁷ Predmeti su izloženi otprilike pet godina nakon nestanka Ukë Rexhepaja i nema dokaza o tome u kakvom stanju su bili ti odevni predmeti. U spisu se nalazi jedna crno-bela fotografija na kojoj su prikazane pantalone i košulja.¹⁶⁹⁸ Na toj fotografiji ne vide se nikakvi detalji, nema jasnog oblika ni boja ili nijansi boja. Osim toga, nema dokaza o tome gde su, kada i u kojim okolnostima ti predmeti pronađeni, niti ko ih je pronašao. U tim okolnostima, Veće ne prihvata da su predmeti identifikovani 2003. godine pripadali Ukë Rexhepaju.

471. Ukë Rexhepaja i Nesreta Alijaja svedok u ovom postupku poslednji put je video video 20. maja 1998. godine.¹⁶⁹⁹

472. Tužilaštvo nije predočilo direktne dokaze o tome šta se dogodilo sa Ukë Rexhepajem i Nesretom Alijajem nakon što su oteți sa puta Grabanica—Dolovo. Tužilaštvo u svom Završnom podnesku traži da se pozove na iskaz Shefqeta Kabashija u predmetu *Limaj*.¹⁷⁰⁰ Prema tom iskazu Shefqet Kabashi je 21. maja 1998. godine u jutarnjim časovima video zeta i tasta romske nacionalnosti u Jablanici. Tog istog dana uveče video ih je u “štali” u objektu OVK u Jablanici,

¹⁶⁹² Svedok 79, DP P1, par. 11; svedok 79, DP P284, par. 11.

¹⁶⁹³ Svedok 79, DP P284, par. 15; svedok 78, DP P286, par. 19.

¹⁶⁹⁴ Svedok 79, DP P1, str. 13 u *e-court*u.

¹⁶⁹⁵ Svedok 79, DP P284, par. 15; svedok 78, DP P286, par. 19.

¹⁶⁹⁶ Svedok 79, DP P1, str. 9 (u *e-court*u).

¹⁶⁹⁷ Svedok 78, DP P286, par. 22-25; svedok 78, T. 840-841.

¹⁶⁹⁸ Svedok 78, DP P286, str. 10.

¹⁶⁹⁹ Svedok 54, DP P105 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T 8277; DP P427, str. 3, 6.

vezane žicom. On je u svedočenju rekao da je čuo “Lahiju, svog prvog starešinu” kako kaže jednoj drugoj osobi da će ih poslati u Drenicu, što je značilo da će biti pogubljeni.¹⁷⁰¹ Osim što pominje “tasta” i “zeta” romske nacionalnosti, Kabashi ne daje opis dva lica za koje tvrdi da ih je video u objektu OVK u Jablanici.

473. Veće podseća na svoju “Odluku po zajedničkom usmenom zahtevu odbrane na osnovu Pravila 89(D)” od 28. septembra 2011. godine, u kojoj je zauzelo stav da neće moći da prida bilo kakvu težinu iskazu Shefqeta Kabashija u predmetu *Limaj* ukoliko on ne bude potkrepljen uverljivim dokazima predočenim na ovom suđenju.¹⁷⁰² Veće je donelo taj zaključak pošto se u iskazu Shefqeta Kabashija u predmetu *Limaj* pominju pitanja od ključnog značaja za Tužilaštvo u ovom predmetu, a Shefqet Kabashi nije unakrsno ispitan u predmetu *Limaj* ni o jednom pitanju relevantnom za ovaj postupak.¹⁷⁰³ Tužilaštvo navodi da iskaz Shefqeta Kabashija, razmotren u prethodnom paragrafu, potkrepljuju iskazi rođaka Ukë Rexhepaja i Nesreta Alijaja i izveštaji MKCK o tome da se ta dva čoveka još vode kao nestali.¹⁷⁰⁴ Veće ne prihvata taj argument. Shefqet Kabashi daje iskaz o događajima vezanim za svekra i zeta čiji identitet nije utvrđen. Iskazi rođaka Ukë Rexhepaja i Nesreta Alijaja pružaju informacije relevantne za utvrđivanje toga šta se dogodilo Ukë Rexhepaja i Nesretu Alijaju pre nego što su poslednji put viđeni na putu Grabanica—Dolovo. Iako Veće, na osnovu tih iskaza i izveštaja MKCK, prihvata da se i dalje ne zna sudbina Ukë Rexhepaja i Nesreta Alijaja i da postoji verovatnoća da su mrtvi, iskaz Shefqeta Kabashija, čak i ako bi ga Veće prihvatilo kao da se odnosi na pomenuta dva čoveka, što ono ne čini, dao bi osnova za jednu od mnogih teorija o tome šta se s njima moglo dogoditi. Ta dva čoveka su možda puštena na slobodu, prebačena na neko drugo mesto ili su pobegla. Gore citirani iskaz Shefqeta Kabashija ne potkrepljuju drugi dokazi u ovom postupku i Veće ga ne prihvata.

(c) Zaključak

474. U zaključku, Veće konstatuje da događaji koji se navode u tački 2 nisu utvrđeni.

¹⁷⁰⁰ Završni podnesak tužilaštva, par. 117-118.

¹⁷⁰¹ Shefqet Kabashi, DP P119 (Transkript u predmetu *Limaj*), T. 4252-4253.

¹⁷⁰² *Tužilac protiv Haradinaja i drugih*, predmet br. IT-04-84bis-T, Odluka po zajedničkom usmenom zahtevu odbrane na osnovu pravila 89(D), doneta 28. septembra 2011. godine (dalje u tekstu: Odluka od 28. septembra 2011. godine), par. 13.

¹⁷⁰³ Odluka od 28. septembra 2011. godine, par. 13.

¹⁷⁰⁴ Završni podnesak tužilaštva, par. 118.

4. Tačka 3(a) Navodi u Optužnici

475. U Optužnici se navodi da su dana 13. juna 1998. godine ili približno tog datuma vojnici OVK zaustavili na putu između Kline i Đakovice svedoka 6, kosovskog Albanca katolika, i odveli ga u objekat OVK u Jablanici, gde su ga, po dolasku, vojnici OVK, među kojima je bio i Nazmi Brahimaj, žestoko pretukli. Dalje se tvrdi da je svedok 6 bio zatočen u objektu OVK u Jablanici od 13. juna do otprilike 25. jula 1998. godine, kada ga je Nazmi Brahimaj pustio na slobodu. Svedoka 6 su Lahi Brahimaj, Nazmi Brahimaj i drugi vojnici OVK redovno tukli palicama za bejzbol dok se ne bi skoro onesvestio.¹⁷⁰⁵ Ti navodi potkrepljuju jednu tačku kršenja zakona i običaja ratovanja, a to je okrutno postupanje i mučenje (tačka 3) kojom se Ramush Haradinaj i Idriz Balaj terete na osnovu njihovog navodnog učešća u udruženom zločinačkom poduhvatu koji se navodi u Optužnici.

476. Lahi Brahimaj se ne tereti po tački 3. Pretresno veće je na prvobitnom suđenju u predmetu *Haradinaj* konstatovalo da su neki navodi koji su činili suštinu tačaka 27 i 28 prvobitne optužnice u predmetu *Haradinaj* dokazani i proglasilo je Lahija Brahimaja krivim po tački 28.¹⁷⁰⁶ Taj zaključak je potvrđen u žalbenom postupku.¹⁷⁰⁷

(b) Konstatacije

477. Dana 13. juna 1998. godine oko 11:30 časova, svedok 6, zemljoradnik, krenuo je iz svog doma sa svojom porodicom.¹⁷⁰⁸ Putovali su svedokovim automobilom, mercedes benc.¹⁷⁰⁹ Kretali su se putem Đakovica—Klina u pravcu Kline.¹⁷¹⁰ Negde kod Grabanice¹⁷¹¹ ili blizu Dolova¹⁷¹² u

---

¹⁷⁰⁵ Optužnica, par. 51.

¹⁷⁰⁶ Prvostepena presuda u predmetu *Haradinaj*, par. 395, 504.

¹⁷⁰⁷ Drugostepena presuda u predmetu *Haradinaj*, par. 51, 165, 191.

¹⁷⁰⁸ Svedok 6, DP P84 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 5168-5170, 5386, 5352.

¹⁷⁰⁹ Svedok 6, DP P84 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 5170.

¹⁷¹⁰ Svedok 6, DP P84 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 5170-5171, 5188; DP P87.

¹⁷¹¹ Svedok 6, DP P84 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 5171.

¹⁷¹² Svedok 6, DP P84 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 5189; svedok 6, DP P85 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 5173; svedok 23, DP P98 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 10539. Dolovo se nalazi van glavnog puta Đakovica—Klina, otprilike tri kilometra od Kline, svedok 6, DP P85 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 5173, 5189; DP P87.

opštini Klina zaustavljeni su na kontrolnom punktu srpske policije ili vojske.¹⁷¹³ Srpski policajci su svedoka obavestili da on i njegova porodica neće moći da nastave putovanje.¹⁷¹⁴ Krenuli su nazad glavnim putem Đakovica—Klina u pravcu Đakovice.¹⁷¹⁵

478. Tokom povratka, svedok 6 je s porodicom prošao kroz jedno mesto poznato pod imenom Guri-i-Zi ili Volujak u opštini Klina.¹⁷¹⁶ Pošto je put bio u lošem stanju, vozili su vrlo sporo, brzinom od oko 10 kilometara na sat. Oko 13:00 časova,¹⁷¹⁷ svedoka 6 i njegovu porodicu zaustavilo je 10-15 vojnika.¹⁷¹⁸ Svedok 6 je mislio da su oni bili pripadnici OVK.¹⁷¹⁹ Bili su naoružani. Neki od njih su nosili maskirne uniforme, a neki civilnu odeću.¹⁷²⁰ Na njihovoj odeći nije bilo oznaka ni bedževa.¹⁷²¹ Svedok 6 nije prepoznao nijednog od tih ljudi, ali je njegova supruga uspeła da prepozna jednog od vojnika.¹⁷²² Vojnici su prekontrolisali isprave svedoka 6 i pretresli ga, kao i njegovo vozilo. Pronašli su pištolj,¹⁷²³ koji su mu oduzeli, kao i isprave.¹⁷²⁴ Takođe su pronašli jednu fotografiju svedoka 6 s njegovim prijateljem, koji je bio penzionisani policajac, i nosio je uniformu.¹⁷²⁵

479. Svedok 6 i članovi njegove porodice ostali su u automobilu, oko 200 metara od puta, otprilike dva sata tokom kojih su im postavljali pitanja o pištolju i fotografiji.¹⁷²⁶ Oko 15:30 ili 16:00 časova s glavnog puta došao je automobil opel kadet svetloplave boje, s registarskim

¹⁷¹³ Svedok 6, DP P84 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 5169, 5171, 5189; svedok 6, DP P85 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 5173; svedok 23, DP P97 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 10539.

¹⁷¹⁴ Svedok 6, DP P84 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 5171; svedok 23, DP P97 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 10539.

¹⁷¹⁵ Svedok 6, DP P84 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 5171, 5173-5174, 5190-5191.

¹⁷¹⁶ Svedok 6, DP P84 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 5174, 5191, 5194; svedok 23, DP P97 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 10528; svedok 23, DP P99, str. 2-3. Veće napominje da se naziv "Guri-i-Zi" na engleski jezik prevodi kao "Crna stena".

¹⁷¹⁷ Svedok 6, DP P84 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 5171, 5293-5294.

¹⁷¹⁸ Svedok 6, DP P84 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 5174, 5190-5194; svedok 23, DP P97 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 10528.

¹⁷¹⁹ Svedok 6, DP P84 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 5174.

¹⁷²⁰ Svedok 6, DP P84 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 5193-5194; svedok 23, DP P97 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 10539-10540.

¹⁷²¹ Svedok 6, DP P84 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 5193-5194.

¹⁷²² Svedok 6, DP P84 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 5194-5195.

¹⁷²³ Svedok 6, DP P84 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 5194, 5353.

¹⁷²⁴ Svedok 6, DP P84 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 5194.

¹⁷²⁵ Svedok 6, DP P84 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 5353-5355; svedok 23, DP P97 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 10540.

tablicama Đakovice. Dok se opel kadet približavao, na njega su pucali.¹⁷²⁷ Jedan od vojnika pitao je svedoka 6 da li prepoznaje taj automobil, a on je odgovorio da ne prepoznaje.¹⁷²⁸ Jedan od vojnika u opel kadetu rekao je da su oni Đakovice.¹⁷²⁹ Svedok 6, njegova supruga i jedno od njihove dece, zajedno s jednim od vojnika, ušli su u opel kadet. Ostala deca svedoka 6 ostala su u njegovom automobilu.¹⁷³⁰ U svakom od automobila bio je po jedan vojnik.¹⁷³¹ U opel kadetu svedok 6 je video album s fotografijama jednog lica koje je poznavao od ranije. To je bio Nenad, kosovski Srbin ili Crnogorac, iz sela Biča /Binxhë/, blizu Kline, koji je radio kao saobraćajni policajac u Đakovici.¹⁷³²

480. Otprilike 20 minuta posle dolaska opel kadeta, ta dva vozila udaljila su se u pravcu Đakovice.¹⁷³³ Prošli su kroz selo Mrasor /Mrauser/, prešli most preko Drima i ušli u selo Kraljane u opštini Đakovica.¹⁷³⁴ Iz Kraljana su krenuli ka severu, prošli pored sela Kpuz u opštini Klina i otišli u Napolje,¹⁷³⁵ gde su porodicu svedoka 6 pustili.¹⁷³⁶ Svedoka 6 su odveli prema selu Glođane u opštini Peć,¹⁷³⁷ odakle su prešli reku Dečanska Bistrica /Bistricë/ i otišli u Jablanicu.¹⁷³⁸ Iza njih je išao automobil svedoka 6 koji su vozili vojnici.¹⁷³⁹

¹⁷²⁶ Svedok 6, DP P84 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 5194-5195, 5316; svedok 23, DP P97 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 10528, 10540.

¹⁷²⁷ Svedok 6, DP P84 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 5194-5196, 5316; svedok 23, DP P97 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 10529.

¹⁷²⁸ Svedok 6, DP P84 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 5195; svedok 23, DP P99, str. 3.

¹⁷²⁹ Svedok 23, DP P98 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 10531.

¹⁷³⁰ Svedok 6, DP P84 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 5196; svedok 23, DP P99, str. 3; svedok 23, DP P97 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 10531, 10534-10535.

¹⁷³¹ Svedok 6, DP P84 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 5196, 5203-5204.

¹⁷³² Svedok 6, DP P84 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 5196-5197.

¹⁷³³ Svedok 6, DP P84 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 5196, 5203. Svedok 23 je u svedočenju rekao da su prošla otprilike dva sata između dolaska drugog automobila i odlaska dva automobila, svedok 23, DP P99, str. 3. Uzimajući u obzir svedočenje svedoka 6 u celosti, Veće zaključuje da je njegova procena pouzdanija.

¹⁷³⁴ Svedok 6, DP P84 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 5197-5198, 5199; DP P87.

¹⁷³⁵ Svedok 6, DP P84 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 5198-5199; svedok 6, DP P85 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 5200; DP P87.

¹⁷³⁶ Svedok 6, DP P85 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 5200-5201; svedok 23, DP P98 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 10534.

¹⁷³⁷ To nije isto selo kao selo Glođane u opštini Dečani.

¹⁷³⁸ Svedok 6, DP P85 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 5201; svedok 6, DP P84 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 5316; DP P87.

¹⁷³⁹ Svedok 6, DP P84 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 5203-5204; svedok 23, DP P97 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 10536-10537.

481. Svedok 6 je 13. juna 1998. godine, pre 18:00 časova, stigao u Jablanicu.¹⁷⁴⁰ Kroz kapiju su ga odveli u dvorište kompleksa u okviru koga je bila jednospratna kuća od crvenih cigli, koja se nalazila na sredini dvorišta. Svedok 6 je kasnije saznao da ta jednospratnica ima četiri sobe i podrum.¹⁷⁴¹ Kasnije je uspeo da vidi da u podrumu ima vode.¹⁷⁴² Neposredno s leve strane od kapije nalazila se jedna prostorija koja se protezala s jedne strane puta.¹⁷⁴³ Svedok 6 je utom kompleksu proveo otprilike šest nedelja.¹⁷⁴⁴ Svedok je to dvorište prepoznao kao dvorište navedeno u dokaznom predmetu P89¹⁷⁴⁵ a jednospratnu kuću od crvenih cigli kao zgradu navedenu u dokaznom predmetu P88.¹⁷⁴⁶ Veće prihvata na osnovu dokaza da je svedok 6 doveden u objekat OVK u Jablanici i to konstatuje.

482. Svedoka 6 su po dolasku odveli u prostoriju koja se nalazila duž jedne strane puta, odmah s leve strane kad se uđe na kapiju.¹⁷⁴⁷ On je prvu noć u objektu OVK u Jablanici proveo u toj prostoriji zajedno s Nenadom, saobraćajnim policajcem iz Đakovice, koga je od ranije poznao i čije fotografije je ranije tog dana video u opel kadetu. Obojicu su tukli na isti način. Tokom noći su ih držali vezane konopcem.¹⁷⁴⁸ Svedoka 6 je tuklo nekoliko vojnika OVK, koji su se stalno menjali i smenjivali. Tukli su ih palicama za bejzbol, štapovima ili pesnicama sve dok se ne bi umorili.¹⁷⁴⁹ Svedok 6 u to vreme nije znao ko su bili ti vojnici, ali kasnije je saznao da je jedan od njih bio Nazmi Brahimaj.¹⁷⁵⁰ Svedok 6 se onesvestio; nije mogao da kaže koliko dugo su ga tukli prvog dana.¹⁷⁵¹ Udarali su ga nogama i rukama po nogama i rukama; imao je nekoliko preloma i

¹⁷⁴⁰ Svedok 6, DP P84 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 5316.

¹⁷⁴¹ Svedok 6, DP P84 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 5204-5206; DP P88; P89. Svedok 6 nikada nije bio u podrumu i za njega je saznao otprilike dve nedelje pre nego što je pušten na slobodu, svedok 6, DP P84 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 5205-5206.

¹⁷⁴² Svedok 6, DP P84 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 5271-5272.

¹⁷⁴³ Svedok 6, DP P84 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 5212-5214; DP P89.

¹⁷⁴⁴ Svedok 6, DP P84 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 5206.

¹⁷⁴⁵ Svedok 6, DP P84 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 5212-5214, 5216; DP P88; P89. Fotografija prihvaćena kao DP P89 je obeležena verzija fotografije prihvaćene kao DP P60.

¹⁷⁴⁶ Svedok 6, DP P84 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 5205, 5213, 5215-5216; DP P88; P89.

¹⁷⁴⁷ Svedok 6, DP P84 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 5213-5214, 5216, 5316, 5324; DP P89.

¹⁷⁴⁸ Svedok 6, DP P84 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 5210-5211, 5324.

¹⁷⁴⁹ Svedok 6, DP P84 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 5207-5210, 5350-5351.

¹⁷⁵⁰ Svedok 6, DP P84 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 5207-5209.

¹⁷⁵¹ Svedok 6, DP P84 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 5209-5210, 5350-5351.

modrica na leđima.¹⁷⁵² Svedoku 6 nisu rekli zašto ga tuku.¹⁷⁵³ Ipak, vojnici su ga optuživali da je ostao sa Srbima¹⁷⁵⁴ i rekli mu da špijunira za Srbiju.¹⁷⁵⁵ Sledećeg poslepodneva svedoka 6 prebacili su u jednospratnicu od crvene cigle u dvorištu kompleksa.¹⁷⁵⁶

483. Svedok 6 je boravio u jednoj od četiri prostorije površine četiri metra sa četiri metra u jednospratnoj zgradi.¹⁷⁵⁷ Na zidu okrenutom prema putu nalazio se prozor preko koga su bile zakucane drvene grede.¹⁷⁵⁸ Struje je bilo, ali ne i sijalice.¹⁷⁵⁹ Pod je bio drveni i na njemu je bilo krvi.¹⁷⁶⁰ Svedoka 6 su u toj zgradi držali zatočenog šest nedelja.¹⁷⁶¹ Tokom prve četiri nedelje zatočenja nije mogao da napušta sobu, pošto je uvek bio zaključan.¹⁷⁶² Kasnije su ga nepoznata lica izvodila iz te prostorije i odvodila do klozeta.¹⁷⁶³ U prve tri nedelje zatočenja svedoka 6, u toj prostoriji nije bilo “pokrivača”; postojao je samo pod.¹⁷⁶⁴ Svedok 6 je dobijao vodu, ali ne i dovoljno hrane.¹⁷⁶⁵ Često je bio u nesvesti i nije mogao da jede i pije.¹⁷⁶⁶

484. Brojni vojnici tukli su svedoka 6 tokom prve četiri nedelje njegovog zatočenja u objektu OVK u Jablanici. Lahi Brahimaj zvani Maxhupi, njegov brat Nazmi Brahimaj i rođak Hamza

¹⁷⁵² Svedok 6, DP P84 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 5210.

¹⁷⁵³ Svedok 6, DP P84 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 5210, 5351-5352.

¹⁷⁵⁴ Svedok 6, DP P84 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 5352.

¹⁷⁵⁵ Svedok 6, DP P84 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 5400.

¹⁷⁵⁶ Svedok 6, DP P84 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 5204-5205, 5210, 5216, 5316, 5324-5325; DP P88; DP P89.

¹⁷⁵⁷ Svedok 6, DP P84 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 5216, 5229, 5324.

¹⁷⁵⁸ Svedok 6, DP P84 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 5216, 5325, 5401; DP P88.

¹⁷⁵⁹ Svedok 6, DP P84 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 5401.

¹⁷⁶⁰ Svedok 6, DP P84 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 5229-5230.

¹⁷⁶¹ Svedok 6, DP P84 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 5205-5206, 5213.

¹⁷⁶² Svedok 6, DP P84 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 5217. Veće primećuje da je svedok 6 tokom unakrsnog ispitivanja rekao da ne zna koliko je tačno vremena proveo u prostoriji u kojoj je bio zaključan i da misli da je proveo otprilike dve nedelje (Svedok 6, DP P84 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 5325). Međutim, uzimajući u obzir ostali deo svedočenja svedoka 6 u vezi s njegovim zatočenjem, na koje se gore poziva, kao i druge relevantne dokaze, Veće prihvata da je on bio zaključan u jednoj prostoriji otprilike četiri nedelje.

¹⁷⁶³ Svedok 6, DP P84 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 5326.

¹⁷⁶⁴ Svedok 6, DP P84 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 5221.

¹⁷⁶⁵ Svedok 6, DP P84 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 5327, 5329. Svedok 6 je u svedočenju rekao da su mu dali malo marmelade, a kasnije hleba i pasulja, svedok 6, DP P84 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 5329.

¹⁷⁶⁶ Svedok 6, DP P84 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 5326-5327.

Brahimaj bili su inicijatori tih premlaćivanja.¹⁷⁶⁷ Lahi Brahimaj, Nazmi Brahimaj i Hamza Brahimaj bili su “stalno” tamo.¹⁷⁶⁸ Ne bi prošla ni dva dana, a da svedok 6 nije video Lahija Brahimaja.¹⁷⁶⁹ Lahi Brahimaj je bio pripadnik OVK i nosio je ili maskirnu ili crnu uniformu.¹⁷⁷⁰ Hamza Brahimaj je bio prisutan tamo gotovo svakog dana tokom prve četiri nedelje zatočenja svedoka 6.¹⁷⁷¹ Nazmi Brahimaj je tamo bio stalno.¹⁷⁷² Ostali vojnici su mu se obraćali kao zameniku komandanta.¹⁷⁷³ Tokom prve četiri nedelje svog zatočenja svedok 6 je Lahija Brahimaja, Nazmija Brahimaja i Hamzu Brahimaja znao iz viđenja jer je gotovo svakog dana viđao tu trojicu ljudi u svojoj blizini.¹⁷⁷⁴ U tom periodu on je takođe čuo kako se ljudi obraćaju tim muškarcima ili o njima govore po navedenim imenima.¹⁷⁷⁵ On nije znao imena nijednog drugog vojnika u Jablanici.¹⁷⁷⁶

485. Nazmi Brahimaj, Lahi Brahimaj i Hamza Brahimaj često su dolazili u prostoriju u kojoj je svedok 6 bio zatočen i tamo bi ostajali od pet do deset minuta.¹⁷⁷⁷ Obično bi tukli svedoka 6, ali je bilo prilika kada ga i nisu tukli.¹⁷⁷⁸ Ponekad, kada bi drugi vojnici tukli svedoka 6, Nazmi Brahimaj, Lahi Brahimaj i Hamza Brahimaj bi izašli iz sobe, ali ponekad bi Nazmi Brahimaj i Lahi Brahimaj ostali.¹⁷⁷⁹ Njih trojica nisu dolazila zajedno u isto vreme.¹⁷⁸⁰ Nazmi Brahimaj, Lahi Brahimaj i Hamza Brahimaj su tukli svedoka 6 palicama za bejzbol i pesnicama. U prve dve nedelje zatočenja, telo svedoka 6 je bilo otečeno zbog batina.¹⁷⁸¹

486. Otprilike četiri nedelje nakon zatočenja u objektu OVK u Jablanici, odnosno 11. jula 1998. godine ili približno tog datuma,¹⁷⁸² prestala su premlaćivanja svedoka 6.¹⁷⁸³ On je imao više

¹⁷⁶⁷ Svedok 6, DP P84 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 5207-5209, 5218-5220, 5372-5373.

¹⁷⁶⁸ Svedok 6, DP P84 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 5218-5219.

¹⁷⁶⁹ Svedok 6, DP P84 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 5218.

¹⁷⁷⁰ Svedok 6, DP P84 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 5245-5246.

¹⁷⁷¹ Svedok 6, DP P84 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 5219.

¹⁷⁷² Svedok 6, DP P84 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 5219-5220.

¹⁷⁷³ Svedok 6, DP P84 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 5245.

¹⁷⁷⁴ Svedok 6, DP P84 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 5209.

¹⁷⁷⁵ Svedok 6, DP P84 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 5297.

¹⁷⁷⁶ Svedok 6, DP P84 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 5226.

¹⁷⁷⁷ Svedok 6, DP P84 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 5219-5220.

¹⁷⁷⁸ Svedok 6, DP P84 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 5220.

¹⁷⁷⁹ Svedok 6, DP P84 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 5220- 5221.

¹⁷⁸⁰ Svedok 6, DP P84 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 5221.

¹⁷⁸¹ Svedok 6, DP P84 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 5220.

¹⁷⁸² Svedok 6 je bio zatočen u Jablanici 13. juna 1998. godine, v. gore, 481. Svedok 6 je u objektu OVK u Jablanici proveo otprilike šest nedelja (šest nedelja manje dva dana). Iz Jablanice je otišao 25. jula 1998. godine, svedok 6, DP P84 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 5206.

slobode i, mada je tokom noći boravio u istoj prostoriji, tokom dana je mogao da se šeta po dvorištu.¹⁷⁸⁴ Počeo je da pere sudove u kuhinji.¹⁷⁸⁵ U tom periodu svedok 6 imao je više kontakata sa Ganimem Brahimajem, koji mu je obično donosio hranu tokom zatočenja.¹⁷⁸⁶ Gani Brahimaj je bio rođak Lahija Brahimaja i radio je kao kuvar u objektu OVK u Jablanici.¹⁷⁸⁷ Tokom tog perioda, svedok 6 je video Lahija Brahimaja i čuo je kako mu se ljudi obraćaju po imenu ili po pseudonimu “Maxhup”.¹⁷⁸⁸

487. Nakon što je svedok 6 kidnapovan, njegovi rođaci su počeli da ga traže. Saznali su da je zatočen u Jablanici.¹⁷⁸⁹ Grupa starijih ljudi iz njegovog sela otišla je u Jablanicu da traži njegovo puštanje na slobodu.¹⁷⁹⁰ Oni su stigli u objekat OVK u Jablanici i rekli stražaru na ulaznoj kapiji zašto su došli.¹⁷⁹¹ Stražar im je rekao da će morati da porazgovaraju sa “komandom Maxhupijem”.¹⁷⁹² Nije bilo daljeg objašnjenja ko je “komandant Maxhupi”. Nešto kasnije, na ulaznu kapiju došla su dva muškarca u crnim uniformama s oznakama OVK koji su imali pištolje. Jedan od njih predstavio se kao “komandant Maxhupi”; starije ljude je pitao koji je razlog njihove posete.¹⁷⁹³ Kada su objasnili da su došli da traže da se svedok 6 pusti na slobodu,¹⁷⁹⁴ “Maxhupi” im je rekao da ga je on osudio i da će morati da kaznu odsluži u OVK.¹⁷⁹⁵ Ljudima iz te grupe nije dozvoljeno da vide svedoka 6, ali je Maxhupi rekao njegovim rođacima da će moći da ga vide za

¹⁷⁸³ Svedok 6, DP P84 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 5243, 5259.

¹⁷⁸⁴ Svedok 6, DP P84 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 5232, 5241-5243, 5386.

¹⁷⁸⁵ Svedok 6, DP P84 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 5244, 5334.

¹⁷⁸⁶ Svedok 6, DP P84 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 5244.

¹⁷⁸⁷ Svedok 6, DP P84 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 5218-5219, 5233-5234, 5240, 5244.

¹⁷⁸⁸ Svedok 6, DP P84 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 5245.

¹⁷⁸⁹ Svedok 23, DP P99, str. 3-4.

¹⁷⁹⁰ Svedok 7, DP P93, par. 5; svedok 7, DP P94, par. 5; svedok 16, DP P95, par. 5. Svedok 6 je, nakon što je pušten iz objekta OVK u Jablanici, saznao da su ljudi iz njegovog rodnog sela išli u Jablanicu da se zauzmu za njegovo puštanje, svedok 6, DP P85 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 5252.

¹⁷⁹¹ Svedok 7, DP P93, par. 7; svedok 7, DP P94, par. 7; svedok 16, DP P95, par. 5-8.

¹⁷⁹² Svedok 7, DP P93, par. 7; svedok 7, DP P94, par. 7.

¹⁷⁹³ Svedok 7, DP P93, par. 8; svedok 7, DP P94, par. 8.

¹⁷⁹⁴ Svedok 7, DP P93, par. 10, 12; svedok 7, DP P94, par. 10, 12.

¹⁷⁹⁵ Svedok 7, DP P93, par. 13; svedok 7, DP P94, par. 13. Svedok 16 je dao sličan iskaz, ali nije mogao da navede ime komandanta ni njegov opis, svedok 17, DP P95, par. 13, 19; svedok 17, DP P96, par. 13, 19.

dve nedelje.¹⁷⁹⁶ Tokom tog razgovora, Maxhupi je takođe pitao ljude iz te grupe zašto se ne bore, a i sa njima je razmenio mišljenja o tadašnjem predsedniku Kosova Ibrahimu Rugovi.¹⁷⁹⁷

488. Tokom naredne dve nedelje, rođak svedoka 6 svakodnevno je posećivao Jablanicu, ali mu nije dozvoljeno da uđe u kompleks.¹⁷⁹⁸ Kada je prošlo otprilike dve nedelje, kako je rekao Maxhupi, taj rođak je ponovo pokušao da obiđe svedoka 6. Dozvoljeno mu je da uđe u kompleks, ali mu Maxhupi nije dozvolio da vidi svedoka 6.¹⁷⁹⁹ Narednih dana, rođak svedoka 6 uspeo je ponovo da uđe u kompleks, ali mu nije bilo dozvoljeno da vidi svedoka 6.¹⁸⁰⁰ Nekoliko dana kasnije Nazmi Brahimaj rekao je rođacima da će im biti dozvoljeno da vide svedoka 6. Ubrzo posle toga došlo je do posete porodice.¹⁸⁰¹

489. Svedok 6 je u svedočenju rekao da ga je dve nedelje pre puštanja na slobodu porodica posetila u Jablanici.¹⁸⁰² Svedok 6 je smršao i izgledao je iscrpljeno.¹⁸⁰³ Susret je trajao otprilike dva sata i nadgledali su ga jedan ili dva vojnika OVK.¹⁸⁰⁴ Tokom te posete rođacima je komandant rekao da će svedok 6 biti pušten za nedelju dana.¹⁸⁰⁵

490. To puštanje na slobodu bilo je uslovno. Na papiru je pisalo da će svedok 6, ako ponovi svoje greške, biti krivično gonjen.¹⁸⁰⁶ Nazmi Brahimaj je rekao svedoku 6 da to znači da mora da ostane u svojoj kući i da ne sme da se kreće naokolo.¹⁸⁰⁷ Svedok 6 je takođe dobio papir s potpisom Nazmija Brahimaja u kome je pisalo da je Operativni štab operativne zone Dukadžin,

¹⁷⁹⁶ Svedok 7, DP P93, par. 14, 16; svedok 7, DP P94, par. 14, 16.

¹⁷⁹⁷ Svedok 7, DP P93, par. 15; svedok 7, DP P94, par. 15; svedok 16, DP P95, par. 15-18.

¹⁷⁹⁸ Svedok 7, DP P93, par. 18; svedok 7, DP P94, par. 18. V. takođe svedok 16, DP P95, par. 18; svedok 16, DP P96, par. 18.

¹⁷⁹⁹ Svedok 7, DP P93, par. 20-26; svedok 7, DP P94, par. 20-26.

¹⁸⁰⁰ Svedok 7, DP P93, par. 27-30; svedok 7, DP P94, par. 27-30.

¹⁸⁰¹ Svedok 7, DP P93, par. 33-36; svedok 7, DP P94, par. 33-36.

¹⁸⁰² Svedok 6, DP P85 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 5252. V. takođe svedok 7, DP P93, par. 35-36; svedok 23, DP P98 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 10537-10538.

¹⁸⁰³ Svedok 23, DP P97 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 10559; svedok 23, DP P99, str. 9.

¹⁸⁰⁴ Svedok 6, DP P85 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 5252; svedok 6, DP P84 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 5252; svedok 7, DP P93 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 33-36.

¹⁸⁰⁵ Svedok 7, DP P93, par. 37-39; svedok 23, DP P99, str. 4. Prema svedočenju svedoka 7, taj komandant je bio Nazmi Brahimaj, svedok 7, DP P93, par. 37. V. takođe svedok 6, DP P84 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 5252, koji je u svedočenju rekao da je tokom te posete dobio dokument u kojem je pisalo da će biti pušten za nedelju dana.

¹⁸⁰⁶ Svedok 6, DP P85 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 5255; DP P91, str. 2.

¹⁸⁰⁷ Svedok 6, DP P85 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 5255-5256.

lokalni štab u Jablanici, na sastanku održanom 24. jula 1998. godine odlučio da konfiskuje njegov mercedes benc i pištolj kalibra 7,65 milimetara za potrebe OVK.¹⁸⁰⁸ Svedok 6 je, u pratnji jednog vojnika, te odluke preuzeo iz kuće Nazmija Brahimaja za koju je rekao da se nalazila 200 do 250 metara od objekta OVK u Jablanici.¹⁸⁰⁹ Jablanicu je napustio 25. jula 1998. godine.¹⁸¹⁰

491. Pet dana nakon puštanja iz objekta OVK u Jablanici, svedok 6 je otišao u ambulantu fabrike tekstila u Đakovici. Poslat je da napravi rentgenski snimak urinarnog trakta i leve podlaktice.¹⁸¹¹ Leva podlaktica je bila polomljena, a na leđima i ramenima je imao povredu.¹⁸¹² Svedok 6 je bio kod još jednog lekara koji mu je prepisao sredstva protiv bolova.¹⁸¹³ Svedok 6 otada uzima lekove i u vreme davanja iskaza i dalje je osećao posledice svojih povreda.¹⁸¹⁴

(c) Zaključak

492. Veće se uverilo da su svedoka 6 oteli vojnici OVK sa puta Đakovica—Klina 13. juna 1998. godine i da je bio zatočen u objektu OVK u Jablanici otprilike šest nedelja, gde je bio podvrgnut premlaćivanjima od strane vojnika OVK, uključujući Nazmija Brahimaja, Lahija Brahimaja i Hamzu Brahimaja. Ti događaji se terete kao mučenje i okrutno postupanje. Po mišljenju Veća, u navedenim okolnostima ispunjeni su pravni elementi za mučenje i okrutno postupanje. Veće upućuje na svoju raniju konstataciju da su svedoka 6, po dolasku u objekat OVK u Jablanici, vojnici OVK tukli palicama za bejzbol, štapovima i pesnicama. Stalno su se smenjivali i tukli ga dok se ne bi umorili. Premlaćivanja su trajala sve dok se svedok 6 ne bi onesvestio.¹⁸¹⁵ Ta dela su svedoku 6 nanela težak bol i patnje. Po mišljenju Veća, premlaćivanje svedoka 6 po njegovom dolasku u objekat OVK u Jablanici predstavlja *actus reus* i okrutnog postupanja i mučenja. Uzimajući u obzir trajanje tog premlaćivanja i korišćenje predmeta, Veće se uverilo da su izvršioци postupali s namerom da svedoku 6 nanesu težak fizički bol i patnju.

¹⁸⁰⁸ Svedok 6, DP P85 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 5254; DP P91, str. 1.

¹⁸⁰⁹ Svedok 6, DP P84 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 5342-5343.

¹⁸¹⁰ Svedok 6, DP P84 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 5206.

¹⁸¹¹ Svedok 6, DP P85 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 5261-5262, 5259; svedok 6, DP P84 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 5259; DP P92; svedok 23, DP P99, str. 4; svedok 23, DP P98 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 10552.

¹⁸¹² Svedok 6, DP P84 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 5259, 5375; svedok 23, DP P97 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 10539, 10559.

¹⁸¹³ Svedok 6, DP P84 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 5267-5268.

¹⁸¹⁴ Svedok 6, DP P84 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 5268-5269, 5373; svedok 6, DP P84 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 5268-5269, 5373; svedok 23, DP P97 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 10538.

Osim toga, uzimajući u obzir da su vojnici optužili svedoka 6 da je ostao sa Srbima i da špijunira, Veće se uverilo da su ta dela izvršena s namerom potrebnom za mučenje. Veće se uverilo da su optužbe i za okrutno postupanje i za mučenje dokazane u odnosu na premlaćivanje svedoka 6 po njegovom dolasku u objekat OVK u Jablanici.

493. Osim toga, Veće podseća na svoju raniju konstataciju da su tokom prve četiri nedelje zatočenja svedoka 6 u objektu OVK u Jablanici svedoka tukli brojni vojnici. Lahi Brahimaj, Nazmi Brahimaj i Hamza Brahimaj su “stalno” bili tamo, oni bi dolazili na pet do deset minuta u prostoriju u kojoj je on bio zatočen i tukli ga.¹⁸¹⁶ Svedok 6 je često bio bez svesti i nije mogao da jede i pije. Veće takođe podseća na svoju konstataciju da je svedok 6 držan u zaključanoj prostoriji, u kojoj nije bilo ničega osim poda, i to četiri nedelje. Nije dobijao dovoljno hrane.¹⁸¹⁷ Veće se uverilo da ta dela predstavljaju *actus reus* i mučenja i okrutnog postupanja. Uzimajući u obzir trajanje takvog postupanja i ponovljena premlaćivanja, Veće se uverilo da su ta dela izvršena s potrebnom namerom. U vezi sa posebnom namerom traženom za krivično delo mučenja, Veće podseća da je rođacima svedoka 6 rečeno da je on “osuđen” i da će morati dat odsluži kaznu u OVK.¹⁸¹⁸ Veće podseća i na to da je svedoku 6 nakon što je pušten na slobodu da jedan dokument u kojem se navodi da je operativni štab operativne zone Dukađin, lokalni štab u Jablanici, odlučio da ga pusti iz zatočenja i da je to puštanje na slobodu uslovno – ako ponovi grešku, biće krivično gonjen.¹⁸¹⁹ Veće zaključuje na osnovu tih konstatacija da su četvoronedeljno zatočenje u gore opisanim uslovima i premlaćivanje tokom tog perioda izvršeni s namerom da se svedok 6 kazni.

494. Najzad, budući da se optuženi terete za mučenje i okrutno postupanje kao kršenje zakona i običaja ratovanja, da bi se ispunili opšti uslovi iz člana 3 Statuta, potrebno je da žrtva nije aktivno učestvovala u neprijateljstvima i da je postojao neksus između dela izvršioca i oružanog sukoba. Veće podseća da je u vreme zatočenja svedok 6 putovao sa svojom porodicom, uključujući petoro dece, kao i iskaz svedoka 6 da je u vreme navedenih događaja bio zemljoradnik.¹⁸²⁰ Dela mučenja i okrutnog postupanja prema svedoku 6 dogodila su se dok je bio u zatočenju. On nije aktivno učestvovao u neprijateljstvima. Pored toga, uzimajući u obzir da su izvršioci bili vojnici OVK koji su učestvovali u sukobu, da su svedoka 6 optužili da špijunira za

---

¹⁸¹⁵ V. gore, par. 482.

¹⁸¹⁶ V. gore, par. 484-485.

¹⁸¹⁷ V. gore, par. 483.

¹⁸¹⁸ V. gore, par. 487.

¹⁸¹⁹ V. gore, par. 490.

¹⁸²⁰ Svedok 6, DP P85 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 5352.

neprijatelja i da je žrtva držana u zatočeništvu u objektu OVK, Veće se uverilo da je dokazan potreban neksus i da su ispunjeni opšti uslovi iz člana 3.

495. Iz gore navedenih razloga, ostavljajući po strani za sadašnje svrhe pitanje individualne krivične odgovornosti optuženih, Veće se uverilo da je tačka 3. dokazana.

5. Tačka 4

(a) Navodi iz Optužnice

496. U Optužnici se navodi da su 13. juna 1998. godine ili približno tog datuma, Nenada Remištara, policajca Srbina, zaustavili vojnici OVK na kontrolnom punktu OVK na putu Đakovica—Klina i odveli ga u objekat OVK u Jablanici, gde su ga vojnici OVK, uključujući Nazmija Brahimaja, po dolasku žestoko pretukli palicama za bejzbol.¹⁸²¹ Takođe se navodi da je 14. juna 1998. godine ili približno tog datuma Nenad Remištar odveden iz objekta OVK u Jablanici i ubijen dok je bio u zatočenju OVK.¹⁸²²

497. U Optužnici se navodi i da su u periodu između sredine juna 1998. godine i kraja jula 1998. godine jedno nepoznato lice bosanske nacionalnosti i tri nepoznata lica crnogorske nacionalnosti dovedena u objekat OVK u Jablanici, gde su bili zatočeni tri dana i gde su ih vojnici OVK žestoko pretukli palicama za bejzbol i izboli noževima. Navodi se da su vojnici OVK odveli lica bosanske i crnogorske nacionalnosti iz objekta OVK u Jablanici.¹⁸²³

498. Ti navodi potkrepljuju optužbe iz tačke 4. za ubistvo, okrutno postupanje i mučenje, kao kršenja zakona i običaja ratovanja u odnosu na svu trojicu optuženih, na osnovu njihovog navodnog učešća u udruženom zločinačkom poduhvatu kojim se terete u Optužnici.

(b) Konstatacija

499. Nenad Remištar je rođen u selu Biča u opštini Klina 4. februara 1969. godine. Godine 1998. živeo je u Biči.¹⁸²⁴ Radio je kao saobraćajni policajac u SUP Đakovica.¹⁸²⁵ Od marta ili

¹⁸²¹ Optužnica, par. 53.

¹⁸²² Optužnica, par. 54.

¹⁸²³ Optužnica, par. 55.

¹⁸²⁴ Svedok 73, DP P109, par. 1; svedok 73, DP P108, par. 1.

¹⁸²⁵ Svedok 73, DP P108, par. 3.

aprila 1998. godine postalo je opasno da svake večeri ide putem Đakovica—Klina, pa je iz bezbednosnih razloga ostajao u Đakovici četiri ili pet dana, a zatim se vraćao kući u Biču.¹⁸²⁶

500. Dana 13. juna 1998. godine oko 13:30 časova Nenad Remištar je iz svog doma u Biči krenuo na posao u smeni od 17:00 časova do ponoći tog dana. Krenuo je sam, u svom automobilu, plavom opel kadetu 1300, s registarskim tablicama DJ-2711.¹⁸²⁷ Na sebi je imao civilnu odeću, kariranu košulju s kratkim rukavima u kombinaciji plave, zelene i žute boje, tamnoplave farmerke, crni kožni kaiš i crne kožne cipele s pertlama.¹⁸²⁸ Nenad Remištar je bio visok oko 168 centimetara, imao je kratku svetlosmeđu ili plavu kosu, plave oči i bio je bez brade i brkova.¹⁸²⁹

501. Prošlo je nekoliko dana, a rođaci Nenada Remištara nisu ništa čuli o njemu.¹⁸³⁰ Nekoliko dana kasnije kolege Nenada Remištara raspitivale su se za njega pošto deset dana nije dolazio na posao.¹⁸³¹ Odsustvo Nenada Remištara s posla u trajanju od deset dana potvrdio je dežurni oficir u SUP Đakovica.¹⁸³²

502. Rođaci Nenada Remištara raspitivali su se o njegovom nestanku kod kosovskih Albanaca iz sela Štupelj /Shtupel/ u opštini Klina.¹⁸³³ Otprilike 20 dana nakon njegovog nestanka, rođaci su čuli da je Nenad Remištar kidnapovan kod sela Rakovina na putu Klina—Đakovica, zajedno s jednim kosovskim Albancem katoličke veroispovesti iz Đakovice, da su zatim bili zatočeni u Jablanici i da je to drugim ljudima ispričao pomenuti kosovski Albanac katoličke veroispovesti. Takođe su čuli da je taj kosovski Albanac katoličke veroispovesti oslobođen 15 dana kasnije.¹⁸³⁴ Rođacima Nenada Remištara takođe su rekli da je Nenada štitio Ali Baraba, vojnik OVK koji ga je poznavao od ranije.¹⁸³⁵

503. Rođaci Nenada Remištara prisustvovali su identifikaciji tela izvađenih iz Radonjičkog jezera koja je održana u Đakovici, ali nisu uspeli da identifikuju nijedan komad odeće koji je pripadao Nenadu Remištaru.¹⁸³⁶ Rođaci Nenada Remištara takođe su prisustvovali identifikaciji

¹⁸²⁶ Svedok 73, DP P108, par. 3.

¹⁸²⁷ Svedok 73, DP P108, par. 4.

¹⁸²⁸ Svedok 73, DP P108, par. 5.

¹⁸²⁹ Svedok 73, DP P108, par. 15.

¹⁸³⁰ Svedok 73, DP P109, par. 6-7; svedok 73, DP P108, par. 6-7.

¹⁸³¹ Svedok 73, DP P109, par. 8; svedok 73, DP P108, par. 8.

¹⁸³² Svedok 73, DP P109, par. 8; svedok 73, DP P108, par. 8.

¹⁸³³ Svedok 73, DP P108, par. 9; svedok 73, DP P109, par. 9.

¹⁸³⁴ Svedok 73, DP P109, par. 10; svedok 73, DP P108, par. 10.

¹⁸³⁵ Svedok 73, DP P109, par. 11.

¹⁸³⁶ Svedok 73, DP P109, par. 14. V. takođe gore, par. 334-335.

predmeta održanoj u zimu 1998. godine u Prištini i u maju 2003. godine u Rudaru /Rudar/, ali nisu mogli da identifikuju nijedan predmet koji je pripadao Nenadu Remištaru.¹⁸³⁷

504. Veće podseća na svoju raniju konstataciju da je 13. juna 1998. godine u poslepodnevnim časovima plavi opel kadet s registarskim tablicama Đakovice, u kojem su bile fotografije Nenada, saobraćajnog policajca iz sela Biča koji je radio u Đakovici, stigao blizu mesta poznatog pod imenom Guri-i-Zi ili Volujak na putu Klina—Đakovica i da su ga vozili vojnici OVK.¹⁸³⁸ Veće primećuje da je opis tog vozila identičan opisu vozila Nenada Remištara u kojem je on poslednji put viđen, da su se u tom vozilu nalazile fotografije saobraćajnog policajca koji se zvao Nenad i bio iz Biče, da se vozilo pojavilo blizu puta Klina—Đakovica, kojim je Nenad Remištar trebalo da putuje na dan svog nestanka i da je to vozilo viđeno (bez Nenada Remištara) nekoliko sati nakon što je Nenad Remištar poslednji put viđen. Veće zaključuje na osnovu tih činjenica da je plavi opel kadet koji su vozili vojnici OVK blizu mesta poznatog kao Guri-i-Zi ili Volujak pripadao Nenadu Remištaru. Iako nema direktnih dokaza u vezi s tim kako je došlo do toga da taj automobil voze vojnici OVK, Veće zaključuje, na osnovu tih okolnosti, da je Nenad Remištar 13. juna 1998. godine, između 13:30 i 15:30 časova, izveden iz svog automobila od strane vojnika OVK, negde na putu Klina—Đakovica.

505. Veće podseća i na svoj raniji zaključak da je 13. juna 1998. godine u večernjim časovima Nenad, saobraćajni policajac iz sela Biča koji je radio u Đakovici, viđen u zatočenju u objektu OVK u Jablanici.¹⁸³⁹ Veće zaključuje da je to bio Nenad Remištar. Nenad Remištar je noć između 13. i 14. juna 1998. godine proveo zajedno sa svedokom 6, koji je bio zatočen u prostoriji duž puta u objektu OVK u Jablanici.¹⁸⁴⁰ Oni su bili vezani konopcem.¹⁸⁴¹ Obojicu su tukli na isti način i istim predmetima, odnosno udarali su ih nogama i rukama, tukli ih po nogama i rukama,¹⁸⁴² udarali palicama za bejzbol, štapovima i pesnicama.¹⁸⁴³ Nenada Remištara su tukli Nazmi Brahimaj i drugi vojnici koji su se smenjivali.¹⁸⁴⁴

¹⁸³⁷ Svedok 73, DP P109. par. 14.

¹⁸³⁸ V. gore, par. 479.

¹⁸³⁹ V. gore, par. 482.

¹⁸⁴⁰ Svedok 6, DP P84 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 5213-5214, 5316, 5386.

¹⁸⁴¹ Svedok 6, DP P84 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 5210.

¹⁸⁴² Svedok 6, DP P84 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 5210-5211, 5351.

¹⁸⁴³ Svedok 6, DP P84 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 5208, 5210, 5350-5351.

¹⁸⁴⁴ Svedok 6, DP P84 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 5211.

506. Svedok 6 je prebačen u jednospratnu zgradu od crvene cigle u dvorištu objekta OVK u Jablanici 14. juna 1998. godine, dan nakon svog dolaska u objekat OVK u Jablanici.¹⁸⁴⁵ Tog dana poslepodne, došla su dva vojnika i odvela Nenada; on nije mogao da hoda i na telu je imao krv i vidljive povrede.¹⁸⁴⁶ Svedok 6 više nikada nije video Nenada Remištara.¹⁸⁴⁷ Svedok 6 je u svedočenju rekao da je nakon što je oslobođen čuo od Pavla Zuvića, rezervnog policajca, da je Nenad Remištar ubijen u Jablanici i da je njegovo telo bačeno negde u planinama.¹⁸⁴⁸ Nije poznato koji je osnov za ovu glasinu. Svedok 6 lično nema nikakva saznanja o tim događajima.

507. Tužilaštvo je pozvalo još jednog svedoka kako bi dokazalo navode iz Optužnice koji se odnose na Nenada Remištara - svedoka 81. Veće je ranije u Presudi iznelo svoje stavove o verodostojnosti svedoka 81. Ono je konstatovalo da je svedok 81 nepouzdan. Radi kompletnosti spisa Veće će ukratko rezimirati njegov iskaz u vezi s ovim.

508. Svedok 81 je rekao da je u vreme za koje Veće misli da je bilo krajem juna ili početkom jula 1998. godine¹⁸⁴⁹ posetio objekat OVK u Jablanici. Maxhup ga je odveo u podrum u kojem su bila dva srpska mladića, jedan viši od drugog. Svedok 81 je mislio da je jedan od njih bio plavokos i da je nosio "vojnu uniformu", tamnozeleno maskirne boje.¹⁸⁵⁰ Svedok 81 je rekao da su ti mladići izgledali teško pretučeni i da su imali modrice i da je, prema rečima Maxhupa i još jednog lokalnog vojnika, jedan od njih koji se zvao Senad ili Nenad bio policajac.¹⁸⁵¹ Svedok 81 je rekao i da je Maxhup zatražio od jednog od vojnika da dovede čoveka u uniformi u njegovu kancelariju, gde je počeo da ga ispituje.¹⁸⁵² Prema iskazu svedoka 81, Maxhup je tokom tog ispitivanja udarao čoveka koji se zvao Senad ili Nenad palicom za bejzbol svuda po telu u trajanju

¹⁸⁴⁵ Svedok 6, DP P84 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 5216, 5316-5317, 5324; DP P88; DP P89.

¹⁸⁴⁶ Svedok 6, DP P84 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 5211, 5317.

¹⁸⁴⁷ Svedok 6, DP P84 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 5211.

¹⁸⁴⁸ Svedok 6, DP P84 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 5312-5313, 5322-5324, 5304-5305.

¹⁸⁴⁹ Svedok 81 je u svedočenju rekao da su se doleopisani događaji dogodili otprilike mesec ili mesec i po dana nakon njegove druge posete Jablanici (svedok 81, T. 1962-1963), do koje je, navodno, došlo otprilike dve-tri nedelje nakon njegove prve posete (svedok 81, T. 1958) u kojoj je, prema njegovim rečima, bio u aprilu ili maju 1998. godine (svedok 81, T. 1882-1883).

¹⁸⁵⁰ Svedok 81, T. 1962-1964.

¹⁸⁵¹ Svedok 81, T. 1963-1964.

¹⁸⁵² Svedok 81, T. 1967-1968.

od 15-20 minuta.¹⁸⁵³ Veće podseća da u vreme nestanka Nenad Remištar nije nosio uniformu; nosio je kariranu košulju u kombinaciji plave, zelene i žute boje.¹⁸⁵⁴

509. Tokom unakrsnog ispitivanja svedoka 81, postalo je očigledno da je on i po ovom pitanju izmenio svoj iskaz u materijalnom smislu. Tokom razgovora s predstavnicima Tužilaštva, svedok 81 je rekao da nije video nikakva premlaćivanja ili maltretiranja zarobljenika prilikom svoje “druge” posete Jablanici i da se ne seća da je u Jablanici bio zatočen bilo kakav srpski policajac ili vojni starešina.¹⁸⁵⁵ Međutim, kada ga je tokom tog istog razgovora predstavnik tužilaštva pitao da li mu nešto znači ime Nenad Remištar, svedok 81 je rekao da je video jednog policajca koji se zvao Nenad, koji je držan u zatočeništvu u Jablanici zajedno sa još dvojicom policajaca i da je bio prisutan kada je Maxhup palicom za bejzbol tokom ispitivanja tukao Nenada.¹⁸⁵⁶ Veće smatra neubedljivim objašnjenje koje je dao svedok 81 u vezi s tim zašto je promenio iskaz, odnosno da nije želeo da pominje prisustvo policajca u Jablanici sve dok nije ostao sam s predstavnikom Tužilaštva. Tom objašnjenju protivreči i obaveštenje o obelodanjivanju koje je Tužilaštvo izdalo tokom svedočenja svedoka 81.¹⁸⁵⁷ U zaključku, Veće konstatuje da iskaz svedoka 81 u vezi s ovim nije pouzdan. Ono mu neće pridati težinu.

510. Prema iskazu svedoka 6, otprilike dve nedelje¹⁸⁵⁸ nakon njegove otmice, u objekat OVK u Jablanici dovedeni su jedan Bosanac i trojica Crnogoraca.¹⁸⁵⁹ Oni su stigli zajedno.¹⁸⁶⁰ Svedok 6 nije znao njihova imena.¹⁸⁶¹ Ta četvorica ljudi bila su tri-četiri dana zatočena u istoj prostoriji sa svedokom 6.¹⁸⁶² Tukli su ih palicom za bejzbol i izboli noževima svuda po telu. Rane su im bile

¹⁸⁵³ Svedok 81, T. 1969-1970.

¹⁸⁵⁴ V. gore, par. 500.

¹⁸⁵⁵ Svedok 81, T. 2086-2088; DP D201, par. 22.

¹⁸⁵⁶ Svedok 81, T. 2086-2088; DP D201, par. 23-24.

¹⁸⁵⁷ *Tužilac protiv Haradinaja i drugih*, predmet br. IT-04-84bis-T, pretres održan 24. novembra 2011. godine, T. 2099-2100.

¹⁸⁵⁸ Svedok 6, DP P84 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 5217, 5329. Veće primećuje da je svedok 6 tokom svedočenja pominjao tri i po ili četiri nedelje (Svedok 6, DP P84 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 5227), ali imajući u vidu da je u više navrata posvedočio da se to dogodilo otprilike dve nedelje nakon njegove otmice, kao i svedokovo objašnjenje tokom unakrsnog ispitivanja da je upućivanje na tri i po ili četiri nedelje bilo pogrešno (Svedok 6, DP P84 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 5387), Veće prihvata da se to dogodilo otprilike dve nedelje posle njegove otmice.

¹⁸⁵⁹ Svedok 6, DP P84 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 5217, 5226-5227, 5329, 5387.

¹⁸⁶⁰ Svedok 6, DP P84 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 5227.

¹⁸⁶¹ Svedok 6, DP P84 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 5227.

¹⁸⁶² Svedok 6, DP P84 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 5227, 5330, 5387.

duboke oko jedan centimetar.¹⁸⁶³ Krvarili su i pljuvali krv.¹⁸⁶⁴ Svedok 6, koji je prisustvovao tim prelaćivanjima, naveo je da su se u prostoriji tokom prelaćivanja nalazili Nazmi Brahimaj i Hamza Brahimaj,¹⁸⁶⁵ ali nije mogao da identifikuje ljude koji su tukli i noževima izboli pomenutu četvoricu ljudi.¹⁸⁶⁶

511. Svedok 6 je čuo da vojnici kažu da je Bosanac bio musliman; govorio je malo albanski jezik.¹⁸⁶⁷ Tokom prelaćivanja, vojnici su ga optužili da je isključivao snabdevanje strujom i svedok 6 je tokom tih prelaćivanja saznao da je radio za preduzeće Elektrokosovo u Dečanima.¹⁸⁶⁸ On je nosio lagane pantalone i laganu letnju košulju tamne boje.¹⁸⁶⁹ Crnogorci uopšte nisu govorili albanski jezik i svedok 6 nije znao ništa o njima.¹⁸⁷⁰ Jedan od Crnogoraca bio je stariji od ostalih – imao je 35-40 godina i nosio je jaknu.¹⁸⁷¹

512. Tri dana kasnije, oko 22:00 časa, Bosanca i Crnogorce su odveli i svedok 6 ih otada više nije video.¹⁸⁷²

(c) Zaključak

513. Veće se uverilo da je 13. juna 1998. godine Nenad Remištar odveden u objekat OVK u Jablanici, gde su ga Nazmi Brahimaj i drugi vojnici OVK teško pretukli. Veće se takođe uverilo da su krajem juna 1998. godine jedan Bosanac i trojica Crnogoraca dovedeni u objekat OVK u Jablanici, gde su ih vojnici OVK, u prisustvu Nazmija Brahimaja i Hamze Brahimaja tukli i ubadali noževima. Ti događaji se terete kao ubistvo, okrutno postupanje i mučenje. Pravna regulativa o tim krivičnim delima izložena je ranije u ovoj Presudi.¹⁸⁷³ U odnosu na optužbe za mučenje i okrutno postupanje prema Nenadu Remištaru, Veće podseća na svoju raniju konstataciju da je Nenad Remištar bio zatočen u objektu OVK u Jablanici, vezan konopcem, da su ga udarali nogama i rukama, da su ga tukli po nogama i rukama palicom za bejzbol i štapovima i

¹⁸⁶³ Svedok 6, DP P84 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 5228, 5330-5331.

¹⁸⁶⁴ Svedok 6, DP P84 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 5228.

¹⁸⁶⁵ Svedok 6, DP P84 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 5228.

¹⁸⁶⁶ Svedok 6, DP P84 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 5330-5331.

¹⁸⁶⁷ Svedok 6, DP P84 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 5227, 5329-5330.

¹⁸⁶⁸ Svedok 6, DP P84 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 5227, 5329, 5397.

¹⁸⁶⁹ Svedok 6, DP P84 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 5227.

¹⁸⁷⁰ Svedok 6, DP P84 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 5227, 5230.

¹⁸⁷¹ Svedok 6, DP P84 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 5227.

¹⁸⁷² Svedok 6, DP P84 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 5230.

¹⁸⁷³ V. gore, par. 416-427.

da su to radili Nazmi Brahimaj i drugi vojnici.¹⁸⁷⁴ Ta dela su bila takve prirode da su Nenadu Remištaru nanela teške bolove i patnju i, prema zaključku Veća, predstavljaju *actus reus* i za mučenje i za okrutno postupanje. Uzimajući u obzir način premlaćivanja i prirodu korišćenih predmeta, Veće se uverilo da su izvršioci delovali s namerom da Nenadu Remištaru nanesu teške bolove i patnju. Kada je reč o posebnoj nameri potrebnoj za krivično delo mučenja, Veće primećuje da je Nenad Remištar bio kosovski Srbin koji je radio za MUP, koji je bio deo srpskih snaga, koje su bile jedna od strana u oružanom sukobu. Veće na osnovu tih činjenica zaključuje da je premlaćivanje Nenada Remištara vršeno s namerom da se on kazni ili da se diskriminiše.

514. Tužilaštvo nije predočilo dokaze o smrti Nenada Remištara ni o okolnostima njegovog ubistva. Veće podseća da je 14. juna 1998. godine Nenad Remištar odveden iz prostorije u kojoj je bio zatočen u objektu OVK u Jablanici. Njegovo telo nije pronađeno. U odsustvu bilo kakvih dokaza o događajima koji su usledili nakon njegovog izvođenja iz prostorije u objektu OVK u Jablanici, Veće ne može da zaključi van razumne sumnje da je Nenad Remištar mrtav ni da je umro pod okolnostima koje se navode u Optužnici.

515. Kada je reč o navodima iz Optužnice koji se tiču nepoznatog lica bosanske nacionalnosti i trojice nepoznatih lica crnogorske nacionalnosti, Veće podseća na svoju konstataciju da su jedan neidentifikovani muškarac bosanske nacionalnosti i trojica neidentifikovanih muškaraca crnogorske nacionalnosti bili zatočeni u objektu OVK u Jablanici tokom 3-4 dana i da su za to vreme bili tučeni palicama za bejzbol i izbodeni noževima.¹⁸⁷⁵ Veće se uverilo da ta dela predstavljaju *actus reus* okrutnog postupanja i mučenja i da su izvršeni s potrebnom namerom za okrutno postupanje. U vezi s posebnom svrhom potrebnom za mučenje, Veće podseća da su muškarca bosanske nacionalnosti optužili da je isključio snabdevanje strujom, pa na osnovu toga prihvata da je premlaćivanje vršeno s namerom da se on kazni. U odsustvu bilo kakvih dokaza da je premlaćivanje trojice Crnogoraca vršeno s namerom da se oni kazne ili diskriminišu, Veće zaključuje da navodi u vezi s mučenjem ovih lica nisu dokazani.

516. Najzad, u vezi s opštim uslovom sadržanim u članu 3. Statuta da žrtve nisu aktivno učestvovala u neprijateljstvima, Veće podseća da su u vreme ovih dela mučenja i okrutnog postupanja prema Nenadu Remištaru, nepoznatom muškarcu bosanske nacionalnosti i trojici nepoznatih muškaraca crnogorske nacionalnosti ti ljudi bili u zatočeništvu, te stoga nisu aktivno učestvovali u neprijateljstvima. Kada je reč o potrebnom neksusu, Veće podseća da su izvršioci

---

¹⁸⁷⁴ V. gore, par. 505.

¹⁸⁷⁵ V. gore, par. 510.

bili vojnici koji su učestvovali u oružanom sukobu i da su žrtve bile u njihovom zatočenju. Veće na osnovu toga prihvata da su ispunjeni opšti uslovi iz člana 3.

517. Na osnovu gore navedenih konstatacija i ostavljajući zasad po strani pitanje individualne krivične odgovornosti optuženih, Veće konstatuje da su optužbe za mučenje i okrutno postupanje prema Nenadu Remištaru, optužbe za mučenje i okrutno postupanje prema jednom nepoznatom muškarcu bosanske nacionalnosti i optužbe za okrutno postupanje prema trojici nepoznatih muškaraca crnogorske nacionalnosti, koje potkrepljuju tačku 4, dokazane.

6. Tačka 5

(a) Navodi iz Optužnice

518. U Optužnici se navodi da je 10. jula 1998. godine ili približno tog datuma Pal Krasniqi, kosovski Albanac katoličke veroispovesti, otišao u objekat OVK u Jablanici da se priključi OVK. Dalje se navodi da je u objektu OVK u Jablanici ostao nekoliko dana, kada je uhapšen kao špijun i teško tučen palicama za bejzbol sve dok nije dao lažno priznanje. Navodi se da je on poslednji put viđen živ 26. jula 1998. godine ili približno tog datuma u objektu OVK u Jablanici i da je ubijen dok je bio u zatočenju OVK.¹⁸⁷⁶

519. U Optužnici se navodi i da su 11. jula 1998. godine ili približno tog datuma vojnici OVK oteli Skendera Kučija, kosovskog Albanca, iz njegove radnje u Zahaću /Zahaq/ i odveli u objekat OVK u Jablanici, gde su ga teško pretukli štapovima i gvozdanim šipkama. Navodi se da je 16. jula 1998. godine Skender Kuçi prebačen u zdravstveni objekat OVK u Rzniću, gde je umro. Prema navodima iz Optužnice, kroz otvorenu ranu mogao se videti njegov bubreg što je bilo posledica premlaćivanja. Navodi se da su njegovo telo pokopali vojnici OVK u Jablanici i da je ono kasnije, prema uputstvima Ramusha Haradinaja, otkopano i predato porodici.¹⁸⁷⁷

520. Dalje, navodi se da je 13. jula 1998. godine ili približno tog datuma, Lahi Brahimaj zatražio od svedoka 3, kosovskog Albanca koji je odbio da se bori na strani OVK, da krene s njim u štab OVK u Jablanici, gde ga je zatočio zajedno “sa još dvojicom muškaraca”.¹⁸⁷⁸ Navodi se da su u periodu od 13. jula 1998. do 16. jula 1998. godine Naser Brahimaj i Nazmi Brahimaj u više navrata tukli tu dvojicu muškaraca, a da su sva trojica saslušavana. Dalje se navodi da je 16. jula 1998. godine ili približno tog datuma Lahi Brahimaj pozvao dve pripadnice OVK da tuku

¹⁸⁷⁶ Optužnica, par. 56-57.

¹⁸⁷⁷ Optužnica, par. 58-59.

¹⁸⁷⁸ Optužnica, par. 60.

svedoka 3. Lahi Brahimaj i Idriz Balaj su podsticali to premlaćivanje, a Idriz Balaj je svedoka 3 optužio da je špijun. Navodi se da je svedok 3 kasnije pobjegao. Dalje se navodi da je Lahi Brahimaj ponovo oteo svedoka 3 krajem jula 1998. godine, da ga je odveo svojoj kući, gde ga je pretukao. Zatim je svedoka 3 odveo u štab OVK u Jablanici, gde ga je saslušavao i tukao. Dalje se navodi da je Lahi Brahimaj zatim odveo svedoka 3 u štab OVK u Glodanu, gde su ga vojni policajci OVK tukli, kao i da je Ramush Haradinaj kasnije oslobodio svedoka 3 iz zatočenja u OVK.¹⁸⁷⁹

521. Tužilaštvo navodi da gore navedene tvrdnje potkrepljuju optužbu za ubistvo, okrutno postupanje i mučenje, kao kršenje zakona i običaja ratovanja, kojima se Ramush Haradinaj i Idriz Balaj terete na osnovu njihovog navodnog učešća u udruženom zločinačkom poduhvatu opisanom u Optužnici.

522. Pretresno veće je na prvobitnom suđenju u predmetu *Haradinaj* zaključilo da je Lahi Brahimaj počinio krivično delo okrutnog postupanja i mučenja svedoka 3 i na osnovu toga je Lahija Brahimaja proglasilo krivim po tački 32 prvobitne optužnice, koja je suštinski sadržala iste optužbe kao i tačka 5 sadašnje Optužnice.¹⁸⁸⁰ Taj zaključak je potvrđen u žalbenom postupku. Lahi Brahimaj se u sadašnjoj Optužnici ne tereti po tački 5.

(b) Konstatacije

(i) Zatočenje Pala Krasniqija, Skendera Kućija i svedoka 3

523. Pal Krasniqi je bio kosovski Albanac katoličke veroispovesti koji je 1998. godine sa porodicom živeo u Peći.¹⁸⁸¹ On je 1998. godine imao otprilike 20 godina.¹⁸⁸²

524. Dana 10. jula 1998. godine Pal Krasniqi je s prijateljem Mahirom Demajem otišao iz svog doma u Peći kako bi se priključio OVK.¹⁸⁸³ Pal Krasniqi je nosio “patike”, plave sportske pantalone i pamučnu majicu na pruge.¹⁸⁸⁴ Oni su najpre otišli u Klinu da posete majku Pala

¹⁸⁷⁹ Optužnica, par. 60-63.

¹⁸⁸⁰ Prvostepena presuda u predmetu *Haradinaj*, par. 451

¹⁸⁸¹ Svedok 6, DP P84 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 5238; Ded Krasniqi, DP P50 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 4768.

¹⁸⁸² Ded Krasniqi, DP P51 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 4794.

¹⁸⁸³ Ded Krasniqi, DP P50 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 4768-4769; Mahir Demaj, DP P24, par. 4.

¹⁸⁸⁴ Ded Krasniqi, DP P50 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 4787.

Krasniqija.¹⁸⁸⁵ Na putu od Trstenika /Trëstenik/ do Kruševa /Krushevë/, zaustavila ih je grupa naoružanih civila, kosovskih Srba, koji su pozvali srpsku policiju. Policajci su stigli brzo posle toga i počeli da tuku Pala Krasniqija i Mahira Demaja. Njih dvojicu su zatim odveli u policijsku stanicu u Klini, gde su ih policajci ispitivali i tukli. Postavljali su im pitanja o tome ko su i kuda idu.¹⁸⁸⁶ Prema iskazu Mahira Demaja, oko ponoći su Palu Krasniqiju i Mahiru Demaju dozvolili da napuste stanicu policije.¹⁸⁸⁷

525. Prema iskazu Mahira Demaja, njih dvojica su se sakrili u jednoj kući jer su mislili da ih policija traži. Policajci su ih na kraju i pronašli i ubacili u policijsko vozilo koje je išlo u pravcu Peći. Međutim, iz razloga koje svedok nije mogao da objasni, to policijsko vozilo se vratilo u Klinu, gde su njih dvojicu pustili. Nakon što su ih pustili na slobodu, Pal Krasniqi i Mahir Demaj su krenuli prema crkvi u pravcu Zlokučana /Zllaqukan/ u opštini Klina.¹⁸⁸⁸ Ušli su u crkvu i tamo čekali. Čuli su mestimične pucnje koje su ispaljivali policajci. Oko 04:00 časova Pal Krasniqi je rekao Mahiru Demaju da im je jedan policajac naredio da se u 08:00 časova jave u stanicu policije.¹⁸⁸⁹ Ta dvojica muškaraca nisu se prijavila policiji kao što im je bilo naređeno, već su umesto toga otišla u poštu, odakle su pozvala Deda Krasniqija, oca Pala Krasniqija, a nakon toga nastavila ka selu Jablanica u opštini Đakovica.¹⁸⁹⁰ Taj iskaz se delimično podudara s iskazom Deda Krasniqija, koji je u svedočenju rekao da ga je Pal Krasniqi pozvao iz Kline oko 06:00 časova, dan nakon što je otišao od kuće, i rekao mu da su on i Mahir bili uhapšeni na kontrolnom punktu policije u Velikom Kruševu /Krushevë-e-Madhe/ i odvedeni u Klinu.¹⁸⁹¹ Prema iskazu Deda Krasniqija, u telefonskom razgovoru vođenom u jutarnjim časovima 11. jula 1998. godine, Pal Krasniqi ga je zamolio da im pomogne, ali je on odgovorio da ne može da pomogne jer

¹⁸⁸⁵ Prema svedočenju Deda Krasniqija, oca Pala Krasniqija, trebalo je, nakon što svrate u Klinu po ženu Deda Krasniqija i odvedu je u Peć, da idu u Jablanicu, Ded Krasniqi, DP P50 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 4769-4770. Mahir Demaj je u svedočenju rekao da su nameravali da idu u Kruševo, kod Kline, jer je Pal Krasniqi hteo da noć provede u kući svoje majke, Mahir Demaj, DP P24, par. 5.

¹⁸⁸⁶ Mahir Demaj, DP P24, par. 5.

¹⁸⁸⁷ Mahir Demaj, DP P24, par. 6.

¹⁸⁸⁸ Mahir Demaj, DP P24, par. 6.

¹⁸⁸⁹ Mahir Demaj, DP P24, par. 7.

¹⁸⁹⁰ Mahir Demaj, DP P24, par. 8. U Grabanici, ta dva čoveka su naišla na grupu kosovskih Albanaca koji su "izgleda bili seoska straža OVK", naoružani, ali u civilnoj odeći, i oni su im pokazali puta za Jablanicu, Mahir Demaj, DP P24, par. 8.

¹⁸⁹¹ Ded Krasniqi, DP P50 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 4770. Prema rečima svedoka, Mahir mu je kasnije rekao da su Pala Krasniqija manje tukli od Mahira jer je za njega intervenisao jedna srpski oficir, Ded Krasniqi, DP P50 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 4833-4834.

policija traži i njega.¹⁸⁹² Dalje, prema iskazu Deda Krasniqija, tokom tog razgovora Pal Krasniqi mu je rekao da ga zove iz crkve. Ded Krasniqi je rekao Palu da ide da se priključi OVK, kao što su o tome razgovarali pre njegovog odlaska.¹⁸⁹³

526. Nisu svi dokazi razmotreni u prethodnom paragrafu podudarni. Pošto je pažljivo razmotrilo ove dokaze Veće prihvata i konstatuje da su 10. jula 1998. godine Pal Krasniqi i Mahir Demaj krenuli iz Peći da se priključe OVK, da su kasnije u toku tog dana bili zatočeni u srpskoj stanici policije u Klini, gde su ih ispitivali i tukli, kao i da su sledećeg dana, 11. jula, mogli da nastave put. U selo Jablanicu stigli su 11. jula 1998. godine.

527. Po dolasku u Jablanicu, Pala Krasniqija i Mahira Demaja su odveli u improvizovanu bolnicu u jednoj privatnoj dvospratnoj kući, gde su lečili povređene vojnike. Mahir Demaj i Pal Krasniqi su doktoru i drugima, uključujući i dvojicu vojnika OVK, ispričali o tome kako su premlaćeni. Sledećeg jutra Mahir Demaj se priključio jednoj grupi ljudi koja je išla ka Juniku da pokupe oružje. Pal Krasniqi je ostalo u Jablanici.¹⁸⁹⁴

528. Godine 1998. Skender Kući je živeo u selu Ljutoglava /Lutogllavë/ u opštini Peć sa ženom i tri sina. On je imao radnju s poljoprivrednim đubrivom u obližnjem selu Zahać u istoj opštini. Godine 1998. imao je oko 45 godina.¹⁸⁹⁵

529. Jednog dana u julu 1998. godine, oko podneva, Qerim Kući je otišao da vidi Skendera Kućija u njegovoj radnji u Zahaću. Desetak minuta nakon što je Qerim Kući ušao u radnju, stigao je jedan automobil i u radnju su ušla dvojica muškaraca. Nosili su civilnu odeću i vojničke maskirne jakne.¹⁸⁹⁶ Imali su maske crne i crvene boje.¹⁸⁹⁷ Na odeći i maskama nije bilo oznaka.¹⁸⁹⁸ Ta dvojica muškaraca imala su automate.¹⁸⁹⁹ Viknuli su na srpskom jeziku: “Ruke uvis!” i uperili oružje u Qerima i Skendera Kućija. Zatim su pretresli džepove Qerima Kućija, a Skendera Kućija izveli napolje i odveli u garažu, u kojoj je bio parkiran Skenderov automobil

¹⁸⁹² Ded Krasniqi, DP P50 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 4770, 4825-4828. Prema njegovom svedočenju, to je izgleda bilo zbog nekog nepovezanog incidenta iz prošlosti.

¹⁸⁹³ Ded Krasniqi, DP P50 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 4770-4771.

¹⁸⁹⁴ Mahir Demaj, DP P24, par. 10-14.

¹⁸⁹⁵ Qerim Kući, DP P68 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 9990.

¹⁸⁹⁶ Qerim Kući, DP P68 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 9991, 10002-10003.

¹⁸⁹⁷ Qerim Kući, DP P68 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 9998.

¹⁸⁹⁸ Qerim Kući, DP P68 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 10003.

¹⁸⁹⁹ Qerim Kući, DP P68 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 9999.

mercedes.¹⁹⁰⁰ Dva-tri minuta kasnije, Qerim Kuçi je video kako se Skenderov auto udaljava, pri čemu je za volanom bio Skender, a u njemu je bio još jedan od dvojice muškaraca. Za njima je išao automobil u kojem su ta dvojica muškaraca došla i njega je vozio drugi muškarac.¹⁹⁰¹ Ta dva vozila otišla su u pravcu Kline.¹⁹⁰²

530. Veće je ranije konstatovalo da je svedok 6 bio zatočen u štabu OVK u Jablanici od 13. juna do 25. jula 1998. godine i da je otprilike od 11. jula 1998. do puštanja na slobodu 25. jula 1998. imao veću slobodu kretanja po kompleksu.¹⁹⁰³ Dva-tri dana nakon što su se uslovi zatočenja svedoka 6 promenili, kako je konstatovalo Veće, otprilike 13. ili 14. jula 1998. godine, svedok 6 je primetio da je u štab u Jablanici stigao jedan mercedes 190 metalik boje. Iz prtljažnika automobila izvukli su jednog čoveka, za koga je svedok 6 kasnije saznao da je bio kosovski Albanac muslimanske veroispovesti iz Zahaća, i pretukli ga u dvorištu.¹⁹⁰⁴ Posle toga, taj kosovski Albanac iz Zahaća je doveden u prostoriju preko puta prostorije svedoka 6 i tamo su ga tukli.¹⁹⁰⁵ U premlaćivanju su učestvovali Nazmi Brahimaj i Hamza Brahimaj.¹⁹⁰⁶ Lahi Brahimaj je prisustvovao tom premlaćivanju.¹⁹⁰⁷

531. Sledećeg dana, kako je konstatovalo Veće, otprilike 14. ili 15. jula 1998. godine, svedok 6 je video kako su u štab OVK u Jablanici doveli jednog čoveka za koga je saznao da je bio Pal Krasniqi iz Peći. Pala Krasniqija su doveli u istu prostoriju kao i kosovskog Albanca iz Zahaća.¹⁹⁰⁸ Pal Krasniqi je nosio sportsku odeću, trenerku s belom prugom sa strane i nekoliko dugmadi.¹⁹⁰⁹ Kako je Veće ranije konstatovalo, Pal Krasniqi je u Jablanicu došao 11. jula 1998. godine s namerom da se priključi OVK.¹⁹¹⁰

532. Nekoliko sati nakon što je Pal Krasniqi doveden, otprilike 14. ili 15. jula 1998. godine, svedok 6 je video kako i trećeg muškarca dovode u istu prostoriju u kompleksu OVK u

¹⁹⁰⁰ Qerim Kuçi, DP P68 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 9999-10001, 10005.

¹⁹⁰¹ Qerim Kuçi, DP P68 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 10000-10001.

¹⁹⁰² Qerim Kuçi, DP P68 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 10002.

¹⁹⁰³ V. gore, par. 486.

¹⁹⁰⁴ Svedok 6, DP P84 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 5231-5232, 5388-5389, 5391; svedok 6, DP P85 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 5395.

¹⁹⁰⁵ Svedok 6, DP P84 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 5232, 5335; svedok 6, DP P85 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 5395.

¹⁹⁰⁶ Svedok 6, DP P84 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 5232, 5337-5338.

¹⁹⁰⁷ Svedok 6, DP P84 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 5338.

¹⁹⁰⁸ Svedok 6, DP P84 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 5235-5236, 5334-5335, 5388-5389. V. poverljivi Dodatak.

¹⁹⁰⁹ Svedok 6, DP P84 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 5247.

Jablanici.¹⁹¹¹ Na osnovu opisa koji je dao svedok 6 i iskaza svedoka 3 o kojem će biti reči dalje u tekstu, Veće zaključuje da je taj muškarac bio svedok 3.

533. Svedok 3 je u svedočenju rekao da je jednog dana u junu ili julu 1998. godine Lahi Brahimaj došao u kuću u kojoj je boravio svedok 3 i pitao za svedoka 3. Lahi Brahimaj je rekao da želi da svedok 3 postane jedan od njegovih vojnika.¹⁹¹² Svedok 3 je krenuo s Lahijem Brahimajem. U automobilu marke mercedes benc, a za koji je svedok 3 kasnije saznao da pripada Skenderu Kuçiju, Lahi Brahimaj je svedoka 3 pitao za njegov kalašnjikov. Zatim je svedoka 3 odveo u štab OVK u Jablanici.¹⁹¹³ Po dolasku svedoka 3, Lahi Brahimaj ga je unutar kompleksa sproveo do prostorije za zatočavanje. Lahi Brahimaj je zatim otišao. U toj prostoriji su već bila zatočena dvojica muškaraca. Svedok 3 je od ranije poznavao jednog od njih, Skendera Kuçija, koji je bio nastavnik svedoka 3 u osnovnoj školi.¹⁹¹⁴ Drugog muškarca svedok 3 nije poznavao u to vreme, ali je posle rata saznao da se zvao Pal Krasniqi.¹⁹¹⁵

534. Veće prihvata ove dokaze i konstatuje da je kosovski Albanac koga je svedok 6 video kako ga 13. ili 14. jula 1998. godine dovode u štab OVK u Jablanici u mercedesu metalik boje Skender Kuçi. Prema zaključku Veća, Skendera Kuçija su u štab OVK u Jablanici dovezli u prtljažniku njegovog automobila mercedes i on je bio zatočen u prostoriji u jednospratnici od crvene cigle pravougaonog oblika u dvorištu kompleksa. Po dolasku, vojnici OVK su ga tukli u dvorištu i u toj prostoriji, među kojima su bili Nazmi Brahimaj i Hamza Brahimaj, a sve se to dešavalo u prisustvu Lahija Brahimaja. Veće konstatuje i da je sledećeg dana, odnosno otprilike 14. ili 15. jula 1998. godine, Pal Krasniqi, koji je otišao od svoje kuće u Peći 10. jula 1998. godine, doveden u štab OVK u Jablanici i bio zatočen u prostoriji sa Skenderom Kuçijem. Tog istog dana, nekoliko sati kasnije, Lahi Brahimaj je doveo svedoka 3 u štab OVK u Jablanici i on je bio zatočen u istoj prostoriji sa Skenderom Kuçijem i Palem Krasniqijem.

535. Svedok 3 je rekao da ga je ubrzo nakon što je ušao u tu prostoriju odjednom počelo da tuče palicama za bejzbol četiri ili pet lica u uniformi. Dok su svedoka 3 tukli nisu mu postavljali nikakva pitanja. Svedok 3 je gurnuo jednog ili dvojicu muškaraca pokušavajući da se odbrani. Svedok 3 je posle toga izgubio svest. Nakon što se osvestio, svedok 3 je shvatio da mu je telo bilo prekriveno modricama i otečeno. Nije mogao da ustane da ode da mokri. Jedan od muškaraca u

---

¹⁹¹⁰ V. gore, par. 526.

¹⁹¹¹ V. poverljivi Dodatak.

¹⁹¹² Svedok 3, T. 1538-1539.

¹⁹¹³ Svedok 3, T. 1539-1543; DP P60.

¹⁹¹⁴ Svedok 3, T. 1544-1545.

štabu OVK u Jablanici rekao mu je da mokri u pantalone.¹⁹¹⁶ Ubrzo nakon što se svedok 3 osvestio, Pal Krasniqi mu je rekao da prihvati to što je uradio jer će ga Pal Krasniqi u suprotnom “ubiti”.¹⁹¹⁷ Svedok 3 je pomislio da je Pal Krasniqi poludeo.¹⁹¹⁸ Zatim je došao Naser Brahimaj da pita svedoka 3 šta se dogodilo. Svedok 3 mu je objasnio šta je Pal Krasniqi rekao i Naser Brahimaj je onda krenuo da udara Pala Krasniqija “mnogo puta” palicom za bejzbol. Pal Krasniqi se onesvestio pošto je više puta bio udaren u glavu.¹⁹¹⁹

536. Ovom iskazu svedoka 3 delimično protivreči iskaz svedoka 6, koji je rekao da svedoka 3 nisu tukli zato što je imao rođake koji su intervenisali za njega.¹⁹²⁰ Veće primećuje da svedok 6 nije bio zatočen u istoj prostoriji sa svedokom 3, Skenderom Kućijem i Palom Krasniqijem. On je noću boravio u prostoriji preko puta prostorije u kojoj su oni bili zatočeni, ali je u vreme kada su oni dovedeni već imao slobodu kretanja po kompleksu i provodio je mnogo vremena u kuhinji.¹⁹²¹ Svedok 6 je imao priliku da prati stanje zatvorenika u toj prostoriji kada im je donosio vodu i hleb, ali je u svedočenju rekao da je vodu ostavljao u prostoriji blizu vrata, ali da nije ulazio u prostoriju.¹⁹²² Veće stoga prihvata da svedok 6 nije bio u situaciji da prati sve događaje koji su se odigrali u prostoriji u kojoj su bili zatočeni Skender Kući, Pal Krasniqi i svedok 3. Ono prihvata iskaz svedoka 3 o njegovom premlaćivanju. Veće takođe napominje da je Lahiju Brahimaju izrečena osuđujuća presuda za učešće u ovom događaju, te dalje neće razmatrati ovo pitanje.

537. Naser Brahimaj je tukao Skendera Kućija pet-šest puta dnevno.¹⁹²³ Skender Kući je rekao svedoku 3 da prema njemu tako postupaju zato što ima puno para.¹⁹²⁴ Jedne noći došao je Nazmi Brahimaj i svakog zatočenika po jednom udario nogom.¹⁹²⁵

538. Tokom noći, trojici ljudi su ruke bile vezane na leđima, a vezali su im i gležnjeve.¹⁹²⁶ Međutim, oni su mogli da se kreću zato što je ostalo nešto viška konopca, otprilike jedan metar.¹⁹²⁷ Tokom dana su ih odvezivali.¹⁹²⁸ Davali su im malo hrane ili je uopšte nisu dobijali.¹⁹²⁹

¹⁹¹⁵ Svedok 3, T. 1550, 1558.

¹⁹¹⁶ Svedok 3, T. 1546-1548.

¹⁹¹⁷ Svedok 3, T. 1549-1551, 1555.

¹⁹¹⁸ Svedok 3, T. 1555-1556.

¹⁹¹⁹ Svedok 3, T. 1549-1551, 1555.

¹⁹²⁰ V. poverljivi Dodatak.

¹⁹²¹ V. gore, par. 486.

¹⁹²² Svedok 6, DP P84 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 5336-5337.

¹⁹²³ Svedok 3, T. 1552.

¹⁹²⁴ Svedok 3, T. 1563.

¹⁹²⁵ Svedok 3, T. 1571.

¹⁹²⁶ Svedok 3, T. 1553.

539. Pal Krasniqi i Skender Kuçi su bili u vrlo lošem stanju. Svedok 3 je njihovo stanje opisao na sledeći način: “Nikada nisam video nekoga u gorem stanju. Video sam mrtve ljude, ubijene za vreme rata. Ali, tako uništene ljude nikada ranije nisam video. Bili su u vrlo, vrlo lošem stanju”.¹⁹³⁰ Tokom premlaćivanja Pala Krasniqija svedok 3 je čuo da jedan od vojnika OVK kaže da je neki srpski policajac iz Kline poslao Pala Krasniqija u Jablanicu da izvidi koliko ima municije i vojnika.¹⁹³¹ Pal Krasniqi je bio “potpuno otečen”, nije mogao da stoji i smrdeo je. Fiziološke potrebe je obavljao u donjem vešu.¹⁹³² Skender Kuçi je bio u “gorem stanju”. “Bio je crn, potpuno modar na jednoj strani lica. [...] Kada je disao, pravio je buku. Vrištao je od bolova”.¹⁹³³

540. Svedok 6 je dao sličan opis. Prema njegovom iskazu, Skender Kuçi je bio u kritičnom stanju i ležao je na zemlji sa zatvorenim očima. Telo mu je bilo otečeno.¹⁹³⁴ Pal Krasniqi, koji je i sam bio u kritičnom stanju, pomagao je Skenderu Kuçiju da popije vodu.¹⁹³⁵ Svedok 6 je video kako Pala Krasniqija tuku palicom za bejzbol.¹⁹³⁶

541. Trećeg dana zatočenja svedoka 3, a to je, prema zaključku Veća, otprilike bio 15. ili 16. jul 1998. godine, svedoka 3 su odveli u prostoriju do prostorije u kojoj je ranije bio zatočen. Tamo je bio Lahi Brahimaj sa dve žene i jednim muškarcem, koji su svi nosili crne uniforme. Svedok 3 se ne seća da li su te žene na uniformi imale bedževe ili oznake, dok je muškarac na rukavu imao oznaku “PU”.¹⁹³⁷ Lahi Brahimaj je pitao svedoka 3 kako su srpske snage ušle u selo Veliki Đurđevik /Gjurgjevik-i-Madh/, na šta je svedok 3 odgovorio da nikada nije bio u tom selu, već da je bio u Malom Đurđeviku /Gjurgjevik-i-Vogël/.¹⁹³⁸ Svedok 3 je pretpostavio da vojnici OVK misle da ga je neko video kako na srpskom tenku ulazi u selo Veliki Đurđevik.¹⁹³⁹ Lahi Brahimaj je onda pitao dve žene da li žele da vežbaju premlaćivanje pendrecima na svedoku 3, te su one krenule da ga tuku i to je trajalo pet do deset minuta.¹⁹⁴⁰ On je svedoku 3 takođe ponudio pištolj i

¹⁹²⁷ Svedok 3, T. 1553-1554.

¹⁹²⁸ Svedok 3, T. 1554.

¹⁹²⁹ Svedok 3, T. 1563-1564.

¹⁹³⁰ Svedok 3, T. 1545.

¹⁹³¹ Svedok 3, T. 1553.

¹⁹³² Svedok 3, T. 1551.

¹⁹³³ Svedok 3, T. 1551-1552, 1564.

¹⁹³⁴ Svedok 6, DP P84 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 5237, 5337.

¹⁹³⁵ Svedok 6, DP P84 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 5235, 5336-5337.

¹⁹³⁶ Svedok 6, DP P84 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 5235.

¹⁹³⁷ Svedok 3, T. 1564-1567; DP P407.

¹⁹³⁸ Svedok 3, T. 1566-1568.

¹⁹³⁹ Svedok 3, T. 1571-1572.

¹⁹⁴⁰ Svedok 3, T. 1566, 1570.

rekao mu da se ubije jer Lahi Brahimaj nije želeo da prlja ruke krvlju svedoka 3. Onaj drugi muškarac u prostoriji rekao je svedoku 3 da on i Lahi Brahimaj idu u Glođane i da će mu, ako svedok 3 po njihovom povratku ne prizna, prerezati grkljan. Svedoka 3 su zatim vratili u zatočeničku prostoriju.¹⁹⁴¹

542. Svedok 3 je u svedočenju rekao da je tada odlučio da pobegne jer je očekivao da će biti ubijen nakon što se Lahi Brahimaj i drugi muškarac vrate. On je Skenderu Kuçijuju i Palu Krasniqiju rekao da namerava da pobegne i da oni mogu da pođu s njim ako žele. U prostoriji se nalazio jedan prozor koji nije bio dobro zatvoren, pa je bio vezan nekakvim žicama. Svedok 3 je uklonio prozor, izašao kroz njega i počeo da trči ka šumi i pored potoka.¹⁹⁴² To je bilo oko 13:00 časova.¹⁹⁴³ Na svedoka 3 su pucali i on je video da Skender Kuçi nije uspeo da pređe potok. Skender Kuçi, koji je bio teže ranjen od svedoka 3, nije mogao da trči niti da hoda, pa je morao da puzi.¹⁹⁴⁴ Svedok 6, koji je te događaje posmatrao iz kuhinje, video je svedoka 3 kako otvara prozor i pomaže Skenderu Kuçiju i Palu Krasniqiju da izađu kroz njega.¹⁹⁴⁵ Pal Krasniqi takođe nije mogao da trči zbog povreda, pa su njih dvojicu uhvatili.¹⁹⁴⁶

543. Svedok 6 je video Hamzu Brahimaja i druge vojnike kako “tuku i muče” Skendera Kuçija i Pala Krasniqija na livadi. Njih dvojicu su zatim odveli u prostoriju za zatočavanje, gde su ih “mučili” i gde su nastavili s premlaćivanjima.¹⁹⁴⁷ Svedok 6 je čuo da su Skendera Kuçija odveli u bolnicu u Glođanu u Dečanima dan pošto je pokušao da pobegne.¹⁹⁴⁸

544. Između iskaza svedoka 6 i svedoka 3 postoji nepodudarnost u vezi sa datumom kada je pokušano bekstvo. Svedok 3 je u svedočenju rekao da misli da je proveo dve noći i tri dana u štabu OVK u Jablanici¹⁹⁴⁹ pre nego što je pokušao da pobegne, dok je svedok 6 u svedočenju rekao da se pokušaj bekstva dogodio onog dana kada su dovedeni Pal Krasniqi i svedok 3.¹⁹⁵⁰ Veće prihvata da ne moraju sve pojedinosti o tome kako pamte događaje biti jasne i tačne zbog

¹⁹⁴¹ Svedok 3, T. 1567-1568, 1570, 1707.

¹⁹⁴² Svedok 3, T. 1570-1571.

¹⁹⁴³ Svedok 6, DP P84 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 5237.

¹⁹⁴⁴ Svedok 3, T. 1571.

¹⁹⁴⁵ Svedok 6, DP P84 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 5237-5238, 5338, 5389.

¹⁹⁴⁶ Svedok 6, DP P84 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 5237-5238.

¹⁹⁴⁷ Svedok 6, DP P84 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 5237, 5239-5240.

¹⁹⁴⁸ Svedok 6, DP P84 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 5239-5240, 5341, 5388-5390.

¹⁹⁴⁹ Svedok 3, T. 1547.

¹⁹⁵⁰ Svedok 6, DP P84 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 5389, v. takođe T. 5231, 5239-5240.

vremena koje je od tada prošlo. Iako Veće smatra da su i svedok 6 i svedok 3 pouzdani svedoci, ono konstatuje da je svedok 3 direktno učestvovao u opisanim događajima i prihvata da se on jasnije seća pojedinosti tih događaja. Veće stoga prihvata iskaz svedoka 3 da se pokušaj bekstva dogodio trećeg dana nakon što su on i Pal Krasniqi bili zatočeni u štabu OVK u Jablanici, odnosno 15. ili 16. jula 1998. godine.

545. Shefqet Kabashi je takođe dao iskaz o zatočenju Skendera Kuçija i Pala Krasniqija u štabu OVK u Jablanici. On je na suđenju u predmetu *Limaj* rekao da je početkom jula ili sredinom jula 1998. godine video Pala Krasniqija koji je, kako je rekao Shefqet Kabashi, bio iz Kline, i Skendera Kuçija, iz jednog sela blizu njegovog,¹⁹⁵¹ u štabu OVK u Jablanici.¹⁹⁵² Lahi Brahimaj je Shefqeta Kabashija pitao da li poznaje tu dvojicu muškaraca, navevši da je jedan od njih komšija Shefqeta Kabashija, i rekao mu je njegov komšija “krupna riba”, misleći da je špijun, i da radi za “jugoslovensku tajnu službu”.¹⁹⁵³ Kabashi je zatražio da porazgovara sa Palom Krasniqijem jer je bio prijatelj sa Palovim bratom. Pal Krasniqi je rekao Shefqetu Kabashiju da ne zna zašto je tu, da je došao da se prijavi kao vojnik OVK, da je tu bio kao vojnik nedelju dana i da je onda osumnjičen da je špijun i doveden ovde. Kabashi je video da je on bio mučen.¹⁹⁵⁴ Lahi Brahimaj je zatim otišao s jednim vojnikom OVK koji se zvao Bandash. Kabashi je ponovo razgovarao sa Palom Krasniqijem. Pal Krasniqi je rekao Shefqetu Kabashiju da su ga strašno mučili i prisiljavali da prizna da ga je poslao neki inspektor iz srpske službe (bezbednosti) iz Peći da prikupi informacije od OVK.¹⁹⁵⁵ Kabashi je potom otišao iz štaba OVK u Jablanici. Kad se vratio, tamo je našao Pala Krasniqija. Kabashi je čuo da je Skender Kuçi pokušao da pobegne s jednim čovekom koji se, kako je u svedočenju rekao Kabashi, zvao Naser. “Naser” je uspeo da pobegne, ali je Skender Kuçi zarobljen i vraćen u štab.¹⁹⁵⁶

546. Shefqet Kabashi nije unakrsno ispitan o tom iskazu na suđenju u predmetu *Limaj*.¹⁹⁵⁷ Veće primećuje i da iskaz Shefqeta Kabashija na suđenju u predmetu *Limaj* u vezi s pokušajem bekstva predstavlja svedočenje iz druge ruke. Veće podseća da je Shefqet Kabashi, kada je na ovom suđenju pitan o Palu Krasniqiju i Skenderu Kuçiju, najpre rekao da tu dvojicu muškaraca nije video u Jablanici,¹⁹⁵⁸ a kasnije je izjavio da ne može da odgovori na to pitanje.¹⁹⁵⁹ U

¹⁹⁵¹ V. poverljivi Dodatak.

¹⁹⁵² Shefqet Kabashi, DP P119 (Transkript u predmetu *Limaj*), T. 4255.

¹⁹⁵³ Shefqet Kabashi, DP P119 (Transkript u predmetu *Limaj*), T. 4255.

¹⁹⁵⁴ Shefqet Kabashi, DP P119 (Transkript u predmetu *Limaj*), T. 4255-4256.

¹⁹⁵⁵ Shefqet Kabashi, DP P119 (Transkript u predmetu *Limaj*), T. 4256-4257.

¹⁹⁵⁶ Shefqet Kabashi, DP P120 (Transkript u predmetu *Limaj*), T. 4257-4258.

¹⁹⁵⁷ V. Shefqet Kabashi, DP P119 (Transkript u predmetu *Limaj*), T. 4277, 4298.

¹⁹⁵⁸ Shefqet Kabashi, T. 360.

svedočenju pred Većem, on se nije sećao nikakvih događaja u Jablanici koji su se ticali te dvojice muškaraca.¹⁹⁶⁰ Kada mu je pokazan transkript njegovog svedočenja u predmetu *Limaj*, Shefqet Kabashi je potvrdio da je u predmetu *Limaj* mislio na Pala Krasniqija i Skendera Kuçija. Međutim, zatim je u sudnici izjavio da ne može da se seti kada je video tu dvojicu muškaraca.¹⁹⁶¹ Kada mu je postavljeno pitanje da li je u predmetu *Limaj* odgovorio na pitanja koja su mu postavljena po najboljem znanju i sećanju, odgovorio je da ne zna koliko je tada bio dobar i kako sada stvari stoje sa njim i da ne može da napravi razliku između tadašnje i sadašnje situacije.¹⁹⁶² Uzimajući u obzir da u predmetu *Limaj* Shefqet Kabashi nije unakrsno ispitan ni o jednom svom iskazu u vezi s Jablanicom, da neki važni delovi svedočenja Shefqeta Kabashija predstavljaju dokaze iz druge ruke i uzimajući u obzir dalje držanje Shefqeta Kabashija pred Većem, Veće nije uvereno da je iskaz Shefqeta Kabashija, rezimiran u prethodnom paragrafu, dovoljno pouzdan. Veće mu stoga neće pridati nikakvu težinu.

547. Još jedan svedok koji je svedočio o gore opisanim događajima je svedok 80. Svedok 80 je u svedočenju rekao da je jednom prilikom kada je bio u štabu OVK u Jablanici¹⁹⁶³ video kako Lahi Brahimaj lično tuče svedoka 3.¹⁹⁶⁴ On je rekao da je svedok 3 doveden u štab OVK u Jablanici u vezi s oružjem.¹⁹⁶⁵ On je posvedočio da su dve žene takođe učestvovala u premlaćivanju svedoka 3.¹⁹⁶⁶ Lahi Brahimaj je svedoka 3 tukao štapom ili komadom drveta, a zatim ga je odveo. Premlaćivanje je trajao otprilike 10-15 minuta; svedok 80 je samo jednom video kako tuku svedoka 3.¹⁹⁶⁷

548. Svedok 80 je takođe rekao da je video Skendera Kuçija, koji je bio nastavnik svedoka 80, kako ga tuku u štabu OVK u Jablanici.¹⁹⁶⁸ Svedok 80 je rekao da je Skender Kuçi došao u Jablanicu posle njega.¹⁹⁶⁹ Dva lica, koja svedok 80 nije poznao, otela su Skendera Kuçija iz njegovog kafića u Zahaću i svedok 80 je lično video kada su Skendera Kuçija doveli u Jablanicu u prtljažniku njegovog vlastitog automobila. Svedok 80 je rekao da su posle toga Lahi Brahimaj i njegov brat Nazmi Brahimaj optužili Skendera Kuçija da je sarađivao sa Srbima. Svedok 80 je u

---

¹⁹⁵⁹ Shefqet Kabashi, T. 381.

¹⁹⁶⁰ Shefqet Kabashi, T. 381.

¹⁹⁶¹ Shefqet Kabashi, T. 388.

¹⁹⁶² Shefqet Kabashi, T. 425.

¹⁹⁶³ V. poverljivi Dodatak.

¹⁹⁶⁴ Svedok 80, T. 2353.

¹⁹⁶⁵ Svedok 80, T. 2353.

¹⁹⁶⁶ Svedok 80, T. 2353-2354.

¹⁹⁶⁷ Svedok 80, T. 2354.

¹⁹⁶⁸ Svedok 80, T. 2354.

¹⁹⁶⁹ Svedok 80, T. 2354.

svedočenju naveo da je zatim video kako su Skendera Kuçija tukli sve dok se nije onesvestio. U premlaćivanju je najaktivniji bio Myftar Brahimaj (Ibrahimi). U tome su učestvovali i drugi vojnici. Učestvovao je i Lahi Brahimaj.¹⁹⁷⁰

549. Svedok 80 je rekao da je video Skendera Kuçija posle premlaćivanja i da je on bio u užasnom stanju. Skender Kuçi je posle premlaćivanja bio “dugo” zatočen u zatvoru. Posle toga je pokušao da pobegne. Prema iskazu svedoka 80, on mu je ponudio tu mogućnost. Međutim, Skendera Kuçija su uhvatili i vratili u zatvor.¹⁹⁷¹ Sveže regrutovani mladi vojnici ponovo su počeli da tuku Skendera i svedok 80 je video kako je Skender preminuo usled tih batina.¹⁹⁷² Prema iskazu svedoka 80, premlaćivanju Skendera Kuçija prisustvovali su komandant Uki, Alush Agushi, Lahi Brahimaj, Myftar Brahimaj (Ibrahimi) i Bandash (ili Bandashi).¹⁹⁷³ On je čuo kako Myftar Brahimaj (Ibrahimi), Nazmi Brahimaj (Ibrahimi) i još jedno lice koje se zvalo Ibrahimi kažu da će ga odvesti u bolnicu.¹⁹⁷⁴ Svedok 80 je rekao da su Lahi Brahimaj (Brahimi), Nazmi Brahimaj (Brahimi) i Myftar Brahimaj (Ibrahimi) bili tamo i naredili da se Skender Kuçi odvede u bolnicu u Rzniću.¹⁹⁷⁵ Svedok 80 misli da je to naređenje izdato nakon što je Skender već bio mrtav.¹⁹⁷⁶

550. Svedok 80 je rekao i da je telo Skendera Kuçija, bez odeće, ležalo na dasci koju su pomerali neki mladi vojnici OVK.¹⁹⁷⁷ On je rekao da su tamo bili Myftar Brahimaj (Ibrahimi), Nazmi Brahimaj (Ibrahimi) i “nekoliko drugih Brahimaja” koji više nisu živi. Skenderovo telo je bilo potpuno modro usled batina. Svedok 80 misli da mu je odeća bila pocepana i udovi polomljeni. Svedok 80 takođe veruje da je video nekoliko Skenderovih organa.¹⁹⁷⁸

551. Iskaz svedoka 80 o ovim događajima osporen je prilikom unakrsnog ispitivanja. Konkretno, navedeno je da opis tela Skendera Kuçija koji je dao svedok 80, prema kojem se bubreg Skendera Kuçija mogao videti kroz otvorenu ranu na leđima i s jezikom koji mu je visio iz usta, koji je svedok 80 dao u ranijoj izjavi i potvrdio u sudnici,¹⁹⁷⁹ nije verovatan niti je moguć s

¹⁹⁷⁰ Svedok 80, T. 2355-2356.

¹⁹⁷¹ Svedok 80, T. 2356.

¹⁹⁷² Svedok 80, T. 2356-2357.

¹⁹⁷³ Svedok 80, T. 2357.

¹⁹⁷⁴ Svedok 80, T. 2366.

¹⁹⁷⁵ Svedok 80, T. 2369-2370.

¹⁹⁷⁶ Svedok 80, T. 2369, 2357.

¹⁹⁷⁷ Svedok 80, T. 2368.

¹⁹⁷⁸ Svedok 80, T. 2369.

¹⁹⁷⁹ Svedok 80, T. 2690-2692.

medicinske tačke gledišta.¹⁹⁸⁰ Mišljenje lekara na kojem se zasniva ova tvrdnja ne nalazi se u spisu.

552. Ipak, pošto je razmotrilo dokaze u celosti, Veće ne prihvata iskaz svedoka 80 o premlaćivanju svedoka 3 i Skendera Kučija kao pouzdane. Svedok 80 je rekao da je video da svedoka 3 tuče Lahi Brahimaj i da su u tom premlaćivanju učestvovala još dve žene-vojnika.¹⁹⁸¹ Prema iskazu svedoka 3, premlaćivanje se dogodilo u prostoriji do prostorije u kojoj je on ranije bio zatočen, i to u prisustvu Lahija Brahimaja, dve žene i jednog muškarca, koji su svi nosili crne vojničke uniforme.¹⁹⁸² Nije jasno kako je svedok 80 mogao da posmatra to premlaćivanje. Svedok 3 ne pominje da je on bio prisutan tokom premlaćivanja. Prema iskazu svedoka 80, on nije bio vojnik u Jablanici, te stoga nije verovatno da je on bio vojnik u crnoj uniformi koga je svedok 3 video da prisustvuje premlaćivanju. U svakom slučaju, svedok 3 poznaje svedoka 80 i prepoznao bi ga da ga je video tokom tih događaja ili u bilo kom trenutku u toku svog zatočenja. Svedok 80 je dao objašnjenje da je u to vreme radio kao kuvar u objektu. Čak i ako se taj iskaz prihvati, nije jasno zašto i kako bi svedok 80, koji je radio kao kuvar, bio prisutan tokom ispitivanja i premlaćivanja koja su se događala u prostoriji u drugoj zgradi koja je relativno udaljena od mesta gde on kaže da je radio. Veće ne prihvata da je svedok 80 bio prisutan tokom premlaćivanja svedoka 3.

553. Dalje, iako je svedok 80 rekao da je Skender Kući pokušao da pobegne, on nije naveo nikakve pojedinosti koje su naveli drugi svedoci koji su posmatrali taj događaj. Svedok 80 je rekao da je Skender Kući pokušao da pobegne na njegov predlog. Nije jasno kako i gde je svedok 80 mogao da to predloži Skenderu Kučiju. Veće je ranije konstatovalo da je Skender Kući, nakon što je doveden u štab OVK u Jablanici, bio zatočen u jednoj prostoriji zajedno sa Palom Krasniqijem i svedokom 3.¹⁹⁸³ Skender Kući nije mogao da napusti tu prostoriju. Čak i ako se prihvati iskaz svedoka 80 da je tada radio kao kuvar, Veće ne bi moglo na osnovu toga da prihvati da je svedok 80 imao priliku da razgovara sa Skenderom Kučijem o njegovom bekstvu. Svedok 6, koji je tada radio u kuhinji, posvedočio je da je, kada je donosio vodu i hleb trojici zatočenika, odlazio do vrata i da nije ulazio u prostoriju.¹⁹⁸⁴ Isto tako, svedok 80 je rekao da je video kako tuku Skendera Kučija. Nije jasno kako je on mogao da gleda premlaćivanje Skendera Kučija koje se događalo u prostoriji u kojoj je on bio zatočen. U dokazima nema ničega što ukazuje na to da je

---

¹⁹⁸⁰ Svedok 80, T. 2692-2696.

¹⁹⁸¹ V. gore, par. 547.

¹⁹⁸² V. gore, par. 541.

¹⁹⁸³ V. gore, par. 534.

¹⁹⁸⁴ Svedok 6, DP P84 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 5337.

svedok 80 bio u poziciji da to posmatra. Svedok 80 nije u svom iskazu pomenuo Pala Krasniqija iako je, kako je konstatovalo Veće, Pal Krasniqi bio zatočen u istoj prostoriji sa Skenderom Kuçijem i takođe je bio u kritičnom stanju. Dalje, ni svedok 3 ni svedok 6, koji su, kako je Veće konstatovalo, bili u štabu OVK u Jablanici i svedočili o tim istim događajima, nisu pomenuli da su videli svedoka 80 u prostoriji u kojoj je bio Skender Kuçi ili na bilo kom drugom mestu u štabu OVK u Jablanici.

554. U zaključku, Veće nije ubeđeno da se svedok 80 nalazio u štabu OVK u Jablanici i da je zaista posmatrao premlaćivanje svedoka 3 i Skendera Kuçija. Shodno tome, ono konstatuje da njegov iskaz o ovim pitanjima nije pouzdan. Veće je steklo utisak da je svedok 80 umesto toga prepričao ono što je možda čuo od drugih.¹⁹⁸⁵ Veće odbacuje ovaj iskaz svedoka 80.

---

¹⁹⁸⁵ V. dole, par. 606-607.

(ii) Kasniji događajia. Svedok 3

555. Veće je ranije konstatovalo da je trećeg dana svog zatočenja u štabu OVK u Jablanici, odnosno otprilike 15. ili 16. jula 1998. godine, svedok 3 uklonio prozor u prostoriji u kojoj je bio zatočen, izašao kroz prozor i počeo da trči.¹⁹⁸⁶ Svedok 3 je trčao kroz šumu. Bio je bosonog. Otišao je u kuću jednog rođaka u selu Bučane, gde je dobio par cipela. Te noći je ostao u kući jednog drugog seljanina. Taj seljanin je kasnije rekao da ne može da svedoku 3 duže pruži gostoprimstvo jer se za svedokom 3 traga. Svedok 3 se na kraju vratio u selo Jablanicu kod svojih rođaka. Svedok nije dao eksplicitno objašnjenje za taj svoj neuobičajeni postupak. Jedan od tih rođaka ponudio je svedoku 3 da ostane u njegovom domu i rekao da će razgovarati sa Lahijem Brahimajem. Svedoku 3 je kasnije rekao da je postigao dogovor sa Lahijem Brahimajem da kalašnjikov svedoka 3 bude vraćen i da će svedok 3 biti “slobodan čovek”.¹⁹⁸⁷

556. Nekoliko dana kasnije, Lahi Brahimaj je video svedoka 3 u Jablanici i počeo da ga psuje i optužuje da je izdajnik. Lahi Brahimaj je uperio pištolj u svedoka 3 i odveo ga svojoj kući.¹⁹⁸⁸ Kada su tamo stigli, Lahi Brahimaj je tukao svedoka 3 i ošamario ga. Optužio ga je da je izdajnik i prekoreo ga što je pobjegao iz zatočeničkog objekta koji je nazvao “najvećim zatvorom na Kosovu”.¹⁹⁸⁹ Brahimaj je takođe optužio svedoka 3 da mu je Skender Kući platio 10.000 nemačkih maraka da mu pomogne da pobjegne. Svedok 3 je to negirao. Tokom tih događaja bila je prisutna jedna od žena koje su svedoka 3 tukle u zatočenju.¹⁹⁹⁰

557. Lahi Brahimaj je zatim odveo svedoka 3 u isti automobil koji je koristio ranije kada ga je odveo u štab OVK u Jablanici. Svedoka 3 su naterali da sedne napred, dok je ona žena sedela iza njega i držala mu pištolj prislonjen uz vrat.¹⁹⁹¹ Svedoka 3 su odvezli na jedno mesto udaljeno pet minuta od sela gde je Lahi Brahimaj naterao svedoka 3 da ustane sa mesta suvozača i uđe u prtljažnik.¹⁹⁹² Automobil se zatim odvezao. U jednom trenutku, automobil se zaustavio, Brahimaj je otvorio prtljažnik, počeo da psuje svedoka 3, izvadio pištolj, uperio ga u svedoka 3 i povukao okidač. Iz pištolja je izašao dim, pa je svedok 3 mislio da je ranjen, ali nije video na svom telu da

---

¹⁹⁸⁶ V. gore, par. 543.

¹⁹⁸⁷ Svedok 3, T. 1573-1575.

¹⁹⁸⁸ Svedok 3, T. 1576.

¹⁹⁸⁹ Svedok 3, T. 1577.

¹⁹⁹⁰ Svedok 3, T. 1578, 1705-1706.

¹⁹⁹¹ Svedok 3, T. 1579.

¹⁹⁹² Svedok 3, T. 1580.

krvari. Brahimaj je zatim ponovo zatvorio prtljažnik.¹⁹⁹³ Automobil se odvezao i svedok 3 je shvatio da su ga odvezli u selo Glođane u opštini Dečani, koje je bilo selo Ramusha Haradinaja. Svedoka 3 su odveli u štab OVK na toj lokaciji.¹⁹⁹⁴

558. U štabu OVK, jedan plavokosi muškarac u uniformi s oznakom OVK sproveo je svedoka 3 do jedne prostorije. U toj prostoriji je bilo “četiri-pet lica ili deset”. Plavokosi muškarac je rekao svedoku 3 da stavi ruke na sto, a zatim je 10-15 minuta tukao svedoka 3 po telu i pitao ga šta je uradio.¹⁹⁹⁵ Nije bilo nikog ko je bio nadređen plavokosom muškarcu.¹⁹⁹⁶ Svedok 3 je video mrlje od krvi na zidovima. Zatim su u prostoriju ušla dva mladića i premlaćivanje je prestalo. Ta dva mladića su pitala svedoka za šta je optužen, na šta je on odgovorio da ne zna. Oni su sprečili plavokosog muškarca da se vrati i ponovo tuče svedoka 3. Svedoku 3 su doneli cigarete i šibice.¹⁹⁹⁷

559. Svedok 3 je kasnije sreo jednog čoveka za koga veruje da je bio Ramush Haradinaj zato što su ga drugi vojnici oslovljavljali sa “komandante”.¹⁹⁹⁸ Posle rata rekli su mu da je to Ramush Haradinaj. On svojevremeno nije znao ko je Ramush Haradinaj.¹⁹⁹⁹ Taj komandant je svedoka 3 pitao ko ga je doveo u taj objekat. Svedok 3 je odgovorio da je to bio Lahi Brahimaj.²⁰⁰⁰ Izgledalo je da je komandant ljut zbog toga što je Brahimaj to uradio.²⁰⁰¹ Komandant je svedoku 3 dao hleb i izveo ga iz prostorije.²⁰⁰² Komandant ga je pitao da li ima gde da ostane u selu.²⁰⁰³ Nakon što je svedok 3 odgovorio da nema, komandant ga je odveo u jednu drugu prostoriju gde su spavali vojnici.²⁰⁰⁴ Komandant je svedoku 3 rekao da spava podalje od prozora u slučaju da dođe do granatiranja.²⁰⁰⁵ Komandant je dodao da će, ako niko ne bude mogao da dođe po svedoka 3 u objekat, on sam odvesti svedoka 3 njegovoj porodici.²⁰⁰⁶ Međutim, te noći su Naser Brahimaj i Myftar Brahimaj došli da svedoka 3 odvezu u kuću jednog rođaka i komandant mu je rekao:

---

¹⁹⁹³ Svedok 3, T. 1581.

¹⁹⁹⁴ Svedok 3, T. 1582-1583.

¹⁹⁹⁵ Svedok 3, T. 1583-1585, 1672.

¹⁹⁹⁶ Svedok 3, T. 1672.

¹⁹⁹⁷ Svedok 3, T. 1585-1586, 1672-1675.

¹⁹⁹⁸ Svedok 3, T. 1586.

¹⁹⁹⁹ Svedok 3, T. 1587, 1715.

²⁰⁰⁰ Svedok 3, T. 1586, 1679.

²⁰⁰¹ Svedok 3, T. 1679-1680.

²⁰⁰² Svedok 3, T. 1586, 1683, 1686.

²⁰⁰³ Svedok 3, T. 1586.

²⁰⁰⁴ Svedok 3, T. 1586, 1686.

²⁰⁰⁵ Svedok 3, T. 1586-1587.

²⁰⁰⁶ Svedok 3, T. 1587-1588.

“Slobodan si.”²⁰⁰⁷ Haradinaj mu je rekao da se drži podalje od onoga što se dogodilo i da se vrati svojoj porodici.²⁰⁰⁸ Svedoka 3 više niko “nikada” nije dirao nakon što se upoznao s komandantom.²⁰⁰⁹

b. Skender Kući

560. Veće je već konstatovalo da je otprilike 15. ili 16. jula 1998. godine Skender Kući pokušao da pobjegne iz štaba OVK u Jablanici, ali da je uhvaćen i teško pretučen, nakon čega je odveden u bolnicu.²⁰¹⁰ Veće bi ovde želelo da napomene da svedok 6, za razliku od svedoka 80, nije dao fizički opis Skendera Kućija u to vreme. Svedok 6 nikada nije video Skendera Kućija posle tog dana. Njega je kasnije obavestio Gani Brahimaj da je Skender Kući umro u bolnici.²⁰¹¹

561. U julu 1998. godine čovek po imenu Jusaj, inače prijatelj Skendera Kućija, kontaktirao je komandanta OVK Rrustema Tetaja u vezi s otmicom Skendera Kućija. Jusaj je rekao Rrustemu Tetaju da je Skendera Kućija oteo OVK i da je držan u Jablanici.²⁰¹² Rrustem Tetaj je kontaktirao Fatona Mehmetaja, koji mu je rekao da razgovara sa Ramushem Haradinajem. Ramush Haradinaj nije znao za te događaje.²⁰¹³ Rrustem Tetaj i Ramush Haradinaj su zajedno otišli u kuću Nazmija Brahimaja u Jablanici u kojoj se, prema iskazu Rrustema Tetaja, nalazio lokalni štab OVK.²⁰¹⁴ Po dolasku, razgovarali su sa Nazmijem Brahimajem i Ramush Haradinaj je Nazmiju Brahimaju rekao da Skendera Kućija treba odmah pustiti.²⁰¹⁵ Rrustem Tetaj je takođe čuo kako je Ramush Haradinaj rekao Nazmiju Brahimaju da “ovakve stvari više ne smeju da se dogode jer to šteti našoj borbi”. Nazmi Brahimaj im je rekao da je Skender Kući bio lakše povređen od strane jednog vojnika dok je pokušavao da pobjegne i da će biti pušten čim mu bude dobro.²⁰¹⁶

562. Svedok 80 je takođe dao iskaz relevantan za te iste događaje. Prema njegovom iskazu, Ramush Haradinaj je bio u štabu OVK u Jablanici kada je Skender Kući umro.²⁰¹⁷ Ramush Haradinaj nije video kada su Skendera Kućija tukli, ali je video u kakvom je stanju bilo telo

²⁰⁰⁷ Svedok 3, T. 1587-1588, 1723.

²⁰⁰⁸ Svedok 3, T. 1687, 1723.

²⁰⁰⁹ Svedok 3, T. 1671, 1688.

²⁰¹⁰ V. gore, par. 542-543.

²⁰¹¹ Svedok 6, DP P84 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 5231.

²⁰¹² Rrustem Tetaj, DP P75 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 3680.

²⁰¹³ Rrustem Tetaj, DP P75 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 3680-3682, 3778.

²⁰¹⁴ Rrustem Tetaj, DP P75 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 3681.

²⁰¹⁵ Rrustem Tetaj, DP P75 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 3681, 3778, 3852.

²⁰¹⁶ Rrustem Tetaj, DP P75 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 3682.

Skendera Kuçija.²⁰¹⁸ Svedok 80 je rekao da su došli članovi porodice Skendera Kuçija i intervenisali.²⁰¹⁹ Ramush Haradinaj je bio veoma zabrinut zbog onog što se dogodilo Skenderu Kuçiju i zbog toga je nastao problem između Ramusha Haradinaja i Lahija Brahimaja. Svedok 80 je čuo da je Haradinaj rekao: “Zašto ste mu to uradili?”²⁰²⁰ Iz razloga koji su ranije navedeni, Veće odbacuje iskaz svedoka 80 u vezi sa zatočenjem Skendera Kuçija i svedoka 3. Veće nije uvereno da je svedok 80 bio u štabu OVK u Jablanici u to vreme i da je lično bio upoznat sa događajima o kojima je svedočio, te da je njegov iskaz pouzdan. Iz tih istih razloga, Veće odbacuje iskaz svedoka 80 razmotren u ovom paragrafu.

563. Tri-četiri dana nakon što je Ramush Haradinaj rekao Nazmiju Brahimaju da pusti Skendera Kuçija, rođak Skendera Kuçija, Ramiz Berisha rekao je Rustemu Tetaju da Skender Kuçi još nije oslobođen. Rustem Tetaj, Ramush Haradinaj i Ramiz Berisha vratili su se u Jablanicu. Tamo im je Nazmi Brahimaj rekao da je Skender Kuçi poslat u improvizovanu bolnicu u Rzniću, ali da zbog nedostatka sredstava nisu uspeali da mu spase život.²⁰²¹ Pokopan je u šumi blizu Jablanice.²⁰²² Rustem Tetaj i Ramiz Berisha su o tome obavestili porodicu Skendera Kuçija.²⁰²³ Ramiz Berisha je tražio da se telo ponovo pokopa na groblju u selu Dubovik, opština Dečani; Nazmi Brahimaj se složio.²⁰²⁴

564. U spisu se nalazi izjava koju je UNMIK-u dao lekar koji je lečio Skendera Kuçija u vojnoj bolnici u Rzniću.²⁰²⁵ Prema tom iskazu, Skendera Kuçija je u bolnicu doveo čovek po imenu “Qergashi” (što znači “ciganin”), kao i još dva lica u vojnim uniformama, koji su ga ostavili ispred vrata bolnice i otišli. Skender Kuçi je bio dezorijentisan i u transu. Na telu nije imao “vidljive” rane, ali je pokazivao znake otkazivanja bubrega i telo mu je bilo prekriveno modricama i otečeno, što je, prema izjavi, moglo da bude posledica “boravka na neprikladnom mestu, boravka u vlažnim i neprikladnim uslovima”. Laboratorijski nalazi su pokazali da su mu

²⁰¹⁷ Svedok 80, T. 2373-2374.

²⁰¹⁸ Svedok 80, T. 2379.

²⁰¹⁹ Svedok 80, T. 2375.

²⁰²⁰ Svedok 80, T. 2380.

²⁰²¹ Rustem Tetaj, DP P75 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 3682-3683, 3779-3780.

²⁰²² Rustem Tetaj, DP P75 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 3683, 3780, 3853.

²⁰²³ Rustem Tetaj, DP P75 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 3684.

²⁰²⁴ Rustem Tetaj, DP P75 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 3853.

²⁰²⁵ DP P82.

bubrezi bili potpuno blokirani, što je dovelo do smrti. Pomenuti lekar se nije sećao ko je odneo telo Skendera Kuçija iz bolnice.²⁰²⁶

565. Telo Skendera Kuçija pokopano je na ulasku u Jablanicu, kod džamije.²⁰²⁷ Nepreciziranog datuma, u toku noći, vojnici OVK iskopali su telo Skendera Kuçija.²⁰²⁸ Prema rečima Rrustema Tetaja, telo Skendera Kuçija bilo je pokriveno zemljom i nije bilo vidljivih znakova otvorenih rana.²⁰²⁹ Sanduk je bio pripremljen i telo je stavljeno u njega.²⁰³⁰ Lične stvari Skendera Kuçija uzeli su Rrustem Tetaj i Ramiz Berisha od Nazmija Brahimaja i dali porodici Skendera Kuçija.²⁰³¹ Automobil Skendera Kuçija nije vraćen; na osnovu dokaza, čini se da je on korišćen u vojnim akcijama.²⁰³²

566. Dana 9. marta 2004. godine, na osnovu naloga Okružnog suda u Peći, predstavnici MKNL ekshumirali su telo Skendera Kuçija sa groblja u Duboviku, u prisustvu članova njegove porodice i istražitelja tužilaštva.²⁰³³ U izveštaju s obdukcije izvršene 12. aprila 2004. godine, koji su potvrdili predstavnici MKNL UNMIK-a, zaključeno je da se uzrok smrti ne može utvrditi. Međutim, u izveštaju se napominje da bi obrazac i mesto preloma sternuma i trećeg rebra na desnoj strani, "ako su izazvani u periodu neposredno pre nastupanja smrti, [...] odgovarali nagnječenju grudnog koša s prednje strane, izazvanom udarcem, gaženjem ili sličnom silom".²⁰³⁴

567. Veće zaključuje na osnovu gorenavedenih konstatacija i dokumentarnih dokaza koji su razmotreni da je Skender Kuçi preminuo sredinom jula 1998. godine, posle pokušaja bekstva iz štaba OVK u Jablanici, kao posledica premlaćivanja kojem je bio izložen dok se nalazio u zatočenju u štabu OVK u Jablanici.

c. Pal Krasniqi

568. Posle pokušaja bekstva otprilike 15. ili 16. jula 1998. godine, Pal Krasniqi je ostao u štabu OVK u Jablanici. Bio je u kritičnom stanju. Na telu su mu od batina bile crne i plave masnice i

²⁰²⁶ DP P82; Rrustem Tetaj, DP P75 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 3780-3781.

²⁰²⁷ Rrustem Tetaj, DP P75 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 3686; DP P79.

²⁰²⁸ Rrustem Tetaj, DP P75 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 3684.

²⁰²⁹ Rrustem Tetaj, DP P75 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 3782.

²⁰³⁰ Rrustem Tetaj, DP P75 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 3845.

²⁰³¹ Rrustem Tetaj, DP P75 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 3853-3854.

²⁰³² Rrustem Tetaj, DP P75 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 3854.

²⁰³³ Harjit Sandhu, DP P490, par. 5-13; DP P489, str. 2.

²⁰³⁴ DP P488, str. 4-5.

bilo je otečeno; sav je bio u krvi i pljuvao je krv.²⁰³⁵ Dana 25. jula 1998. godine, kada je svedok 6 pušten iz štaba OVK u Jablanici, Pal Krasniqi je i dalje bio u štabu.²⁰³⁶ Na osnovu dokaza kojima Veće raspolaže, Pal Krasniqi je tada poslednji put viđen živ.

569. Ded Krasniqi je u svedočenju rekao da ga je njegov nećak Dede, koji je bio dobar prijatelj Pala Krasniqija, obavestio da ga je Pal Krasniqi pozvao telefonom sredinom avgusta 1998. godine. Prema rečima Dede, Pal Krasniqi mu je rekao da je u Jablanici i tvrdio je da kod sebe ima puno para.²⁰³⁷ Tokom tog telefonskog razgovora, Pal se dogovorio da se nađe sa Dedeom u Đakovici, ali se nije pojavio na tom sastanku. Dedeu se Pal Krasniqi više nikada nije javio.²⁰³⁸

570. Nepreciziranog datuma između 10. jula 1998. i kraja juna 1999. godine,²⁰³⁹ Ded Krasniqi i njegov brat Hil otišli su u Jablanicu da se raspitaju o Palu Krasniqiju. Nekoliko vojnika u Jablanici bilo je obavješteno da je on odveden iz Jablanice ili u Peć ili u Klinu.²⁰⁴⁰ Ded Krasniqi je verovao da izraz “otići u Peć” znači da se ta osoba više neće vratiti,²⁰⁴¹ ali Veće ne raspolaže dokazima koji to potvrđuju.

571. U septembru ili oktobru 2000. godine, Ded Krasniqi je, pokušavajući da pronade Pala Krasniqija, otišao u Jablanicu, gde je razgovarao sa Hamezom Ukshinijim, pripadnikom OVK koga je Ded Krasniqi znao od ranije.²⁰⁴² Hamez Ukshini je vodio evidenciju o pripadnicima OVK koji su dolazili u Jablanicu i odlazili iz nje i on je rekao Dedu Krasniqiju da će potražiti Palovo ime. Nešto kasnije, Dedu Krasniqiju je rekao da Pal Krasniqi nikada nije bio u Jablanici.²⁰⁴³

572. Ded Krasniqi je kasnije kontaktirao Alusha Agushija, komandanta OVK, i sastao se s njim u Klini.²⁰⁴⁴ Alush Agushi je rekao Dedu Krasniqiju da je Pal Krasniqi bio u OVK do srpske ofanzive u septembru 1998. godine. U to vreme OVK je bio opkoljen od strane srpske vojske i

²⁰³⁵ Svedok 6, DP P85 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 5240.

²⁰³⁶ V. gore, par. 490; svedok 6, DP P84 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 5239.

²⁰³⁷ Ded Krasniqi, DP P50 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 4818-4821.

²⁰³⁸ Ded Krasniqi, DP P50 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 4820.

²⁰³⁹ Svedok je taj događaj povezo s vremenom kada su srpske snage granatirale njegovo selo. Vreme tog događaja nije u spisu, ali Veće napominje da je oružani sukob na Kosovu okončan u junu 1999. godine i prihvata da je to moralo da bude pre juna 1999. godine.

²⁰⁴⁰ Ded Krasniqi, DP P50 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 4822-4823, 4825.

²⁰⁴¹ Ded Krasniqi, DP P50 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 4823-4825.

²⁰⁴² Ded Krasniqi, DP P50 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 4775-4778, 4801-4802; Ded Krasniqi, DP P50 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 4794-4795.

²⁰⁴³ Ded Krasniqi, DP P50 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 4777-4778.

Alush Agushi je rekao svojim vojnicima da idu u kom god hoće pravcu.²⁰⁴⁵ Alush Agushi je rekao Dedu Krasniqiju da će mu se javiti za nekoliko nedelja, ali to nije učinio. Ded Krasniqi je saznao da je Alush Agushi prekomandovan u Prištinu, pa je otišao tamo da se nađe s njim. Međutim, nije mu bilo dozvoljeno da stupi u kontakt sa Alushom Agushijem.²⁰⁴⁶

573. U oktobru ili novembru 2000. godine svedok 6 posetio je Deda Krasniqija u njegovom selu.²⁰⁴⁷ Prema iskazu Deda Krasniqija svedok 6 mu je rekao da je bio zatvoren sa Palom Krasniqijem i da su Pala maltretirali i odveli iz Jablanice.²⁰⁴⁸ Navod da je svedok 6 rekao Dedu Krasniqiju da su Pala Krasniqija odveli iz Jablanice je dokaz iz druge ruke koji je u suprotnosti s direktnim iskazom svedoka 6 pred Međunarodnim sudom. Veće je zaključilo da je svedok 6 pouzdan svedok i ne prihvata iskaz Deda Krasniqija u vezi s ovim.

574. Ded Krasniqi je nestanak Pala Krasniqija prijavio MKCK u Velikoj Kruši /Krushë-e-Madhe/.²⁰⁴⁹ Dedu Krasniqiju je rečeno da je u dokumentu MKNL UNMIK od 3. decembra 2001. godine zabeleženo da je Pal Krasniqi poslednji put viđen u septembru 1998. godine u Nepolju u opštini Peć. Taj dokument nije u spisu i izvor tih informacija nije poznat.²⁰⁵⁰

575. Veće je na drugim mestima u presudi konstatovalo da su sredinom septembra 1998. godine pronađeni leševi kod Radonjičkog jezera.²⁰⁵¹ Jedno od tih tela, koje je prvobitno označeno sa "R-9", kasnije je na osnovu analize DNK identifikovano kao telo Pala (Pale) Krasniqija.²⁰⁵² To telo je pronađeno 11. septembra 1998. godine u betonskom kanalu koji vodi do Radonjičkog jezera i bilo je delimično prekriveno zemljom.²⁰⁵³ Iako je na početku izgleda bilo neslaganja među forenzičkim stručnjacima oko toga da li su kosti pretrpele oštećenja izazvana strelnim ranama,²⁰⁵⁴

²⁰⁴⁴ Ded Krasniqi, DP P50 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 4779-4780.

²⁰⁴⁵ Ded Krasniqi, DP P50 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 4783-4784.

²⁰⁴⁶ Ded Krasniqi, DP P50 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 4781.

²⁰⁴⁷ Ded Krasniqi, DP P51 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 4790, 4793, 4795; svedok 6, DP P85 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 5250-5251, 5357-5358.

²⁰⁴⁸ Ded Krasniqi, DP P51 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 4794.

²⁰⁴⁹ Ded Krasniqi, DP P50 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 4815.

²⁰⁵⁰ Ded Krasniqi, DP P50 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 4815-4818.

²⁰⁵¹ V. gore, par. 330, 332.

²⁰⁵² DP P428; v. Branimir Aleksandrić, DP P439, par. 12, 35-36, 40; v. takođe gore, par. 342. V. takođe *Tužilac protiv Haradinaja i drugih*, predmet br. IT-04-84bis-T, Zajednički podnesak tužilaštva i odbrane u vezi s činjenicama o kojima su se strane u postupku sporazumele, s Dodatkom, 2. novembar 2011. godine.

²⁰⁵³ Branimir Aleksandrić, DP P439, par. 62, 121; Dušan Dunjić, DP P470, par. 285.

²⁰⁵⁴ Branimir Aleksandrić je u svedočenju rekao da od svih tela označenih oznakama od R-1 do R-10, samo telo označeno oznakom R-9 nije imalo oštećenja kostiju izazvana ranama od metka,

u izveštaju s obdukcije koja je izvršena 13. septembra 1998. godine, koji su potpisala oba forenzička veštaka, konstatovan je “prostrel glave nanesen projektilom ispaljenim iz ručnog vatrenog oružja; ulazni otvor ove prostreline nalazio se iza levog donjoviličnog ugla, a izlazni u predelu desne temene kosti”.²⁰⁵⁵ U tom obdukcijском izveštaju konstatovano je da se uzrok smrti ne može utvrditi isključivo na osnovu obdukcije zbog toga što je telo bilo u poodmakloj fazi raspadanja.²⁰⁵⁶ Strane u postupku su kao dogovorenu činjenicu prihvatile da je dodatnu obdukciju na telu Pala Krasniqija izvršio dr Gasior u mrtvačnici u Orahovcu 5. decembra 2003. godine, kojom su konstatovani “skeletonizovani, raščlanjeni i uglavnom potpuni ljudski posmrtni ostaci. U vreći za telo nije bilo ni odeće ni ličnih predmeta. Na osnovu fluoroskopije, uočeno je jezgro metka koji je izvađen iz opštih posmrtnih ostataka. Utvrđeno je prisustvo strelnih rana na glavi, trupu i gornjim udovima”.²⁰⁵⁷ Veće na osnovu tih dokaza zaključuje da je telo Pala Krasniqija pronađeno 11. septembra 1998. godine u betonskom kanalu koji vodi ka Radonjićkom jezeru i da je imalo strelne rane na glavi, trupu i gornjim udovima.²⁰⁵⁸

(c) Zaključak

576. Za događaje koji su gore utvrđeni optuženi se terete za ubistvo, okrutno postupanje i mučenje kao ratni zločin na osnovu člana 3. Statuta. Veće se uverilo da su premlaćivanja koja su dokazana u ovom odeljku nanela teške bolove i patnju Skenderu Kućiju, Palu Krasniqiju i svedoku 3 i da, shodno tome, ta premlaćivanja predstavljaju *actus reus* i okrutnog postupanja i mučenja. Uzimajući u obzir da su premlaćivanja vršena u više navrata, kao i predmete koji su korišćeni, Veće se uverilo da su izvršioc premlaćivanja postupali s namerom. Dalje, Veće podseća da je svedoka 3, tokom jednog od premlaćivanja, Lahi Brahimaj ispitivao o njegovom navodnom učešću u napadu srpskih snaga na jedno selo²⁰⁵⁹ i zaključuje da su dokazani elementi mučenja u odnosu na svedoka 3. Kada je svedok 3 uhvaćen nakon što je pobjegao iz štaba OVK u Jablanici, Lahi Brahimaj mu je to prebacio, podvrgao ga daljim premlaćivanjima i pucao na njega

---

Branimir Aleksandrić, DP P432 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 6776-6777. Dušan Dunjić je u svedočenju u vezi telom označenim oznakom R-9 rekao da na glavi postoje ulazni i izlazni otvor i da na udovima ima preloma koji nisu izazvani mecima, Dušan Dunjić, DP P470, par. 291.

²⁰⁵⁵ DP P484, str. 5-6.

²⁰⁵⁶ DP P484, str. 5.

²⁰⁵⁷ *Tužilac protiv Haradinaja i drugih*, predmet br. IT-04-84bis-T, Zajednički podnesak tužilaštva i odbrane u vezi s činjenicama o kojima su se strane u postupku sporazumele, s Dodatkom, 2. novembar 2011. godine.

²⁰⁵⁸ V. gore, par. 342.

²⁰⁵⁹ V. gore, par. 541.

iz svog pištolja.²⁰⁶⁰ Prema zaključku Veća, to je trebalo da bude njegova kazna što je pobjegao iz štaba OVK u Jablanici i što je pokušao da pomogne drugim zatočenicima da pobjegnu. Veće podseća na ranije razmotrene dokaze da je Skender Kući držan u štabu OVK u Jablanici zbog toga što se verovalo da ima puno para i prihvata da je on podvrgnut zlostavljanju iz tog razloga. Posebna svrha, tražena za mučenje, dokazana je. U vezi sa Palom Krasniqijem, Veće podseća da je on bio optužen da je saradivao sa srpskim snagama, te na osnovu toga zaključuje da je dokazana tražena posebna svrha za mučenje u odnosu na premlaćivanje Pala Krasniqija.

577. Veće je ranije konstatovalo da je Skender Kući bio izložen teškom premlaćivanju u više navrata u štabu OVK u Jablanici i da je kasnije odveden u bolnicu u Rzniću, gde je preminuo. U izveštaju o obdukciji koja je izvršena nekoliko godina nakon tih događaja zaključeno je da se uzrok smrti ne može utvrditi, ali je konstatovano da se obrazac i lokacija preloma na telu, ako su oni naneti *peri mortem*, podudaraju s povredom izazvanom udarcem, gaženjem ili sličnom vrstom sile.²⁰⁶¹ Veće se na osnovu tih zaključaka uverilo da je smrt Skendera Kućija dokazana i da je, prema dokazima, bila izazvana (komplikacijama) povreda koje su mu nanete tokom premlaćivanja u štabu OVK u Jablanici. Uzimajući u obzir da su izvršiocu bili svesni opšteg fizičkog stanja Skendera Kućija, kao i stanja u kojem je bio usled premlaćivanja, te da su ipak nastavili s premlaćivanjima, Veće se uverilo da su izvršiocu postupali sa znanjem da je smrt verovatno posledica njihovog premlaćivanja. Veće se uverilo da je optužba za smrt Skendera Kućija dokazana.

578. Veće podseća da je Pal Krasniqi bio podvrgnut teškom, ponovljenom premlaćivanju u štabu OVK u Jablanici.²⁰⁶² Veće takođe podseća da je telo Pala Krasniqija pronađeno u septembru 1998. godine kod Radonjičkog jezera. Iako u obdukcijским izveštajima nije mogao da se utvrdi uzrok smrti, forenzički nalazi su pokazali prisustvo strelnih rana na glavi, trupu i gornjim udovima.²⁰⁶³ Veću nisu predloženi dokazi o tome šta se dogodilo s Palom Krasniqijem nakon što ga je svedok 6 poslednji put video u štabu OVK u Jablanici 25. jula 1998. godine. Tužilaštvo nije predložilo dokaze koji objašnjavaju zašto je telo Pala Krasniqija pronađeno na Radonjičkom jezeru. Iako je moguće da je Pal Krasniqi mogao biti ubijen dok se nalazio u zatočenju OVK, to je samo mogućnost. Veće ne može da isključi druge moguće scenarije, posebno ako se ima u vidu da

---

²⁰⁶⁰ V. gore, par. 556-557.

²⁰⁶¹ V. gore, par. 566.

²⁰⁶² V. gore, par. 539-540.

²⁰⁶³ V. gore, par. 575.

su se ovi događaji dešavali za vreme oružanog sukoba i da je selo Jablanica bilo njime pogođeno.²⁰⁶⁴ Optužba za ubistvo Pala Krasniqija stoga nije dokazana.

579. U vezi s opštim uslovima predviđenim članom 3, Veće podseća da su u vreme premlaćivanja Skender Kuçi, Pal Krasniqi i svedok 3 bili u zatočenju, pa da stoga nisu aktivno učestvovali u neprijateljstvima. Izvršioci premlaćivanja, uključujući Nazmija Brahimaja koji je tukao Skendera Kuçija i nogom udarao Pala Krasniqija i svedoka 3,²⁰⁶⁵ Hamzu Brahimaja i Nasera Brahimaja koji su tukli Skendera Kuçija i Pala Krasniqija,²⁰⁶⁶ i Lahija Brahimaja koji je zlostavljao svedoka 3 i koji je bio prisutan tokom premlaćivanja Skendera Kuçija,²⁰⁶⁷ bili su vojnici OVK. Izvršioci su bili vojnici OVK koji su učestvovali u oružanom sukobu i žrtve su držane u njihovom zatočenju u štabu OVK u Jablanici. Veće na osnovu toga konstatuje da je dokazan neksus. Opšti uslovi predviđeni članom 3. Statuta stoga su ispunjeni.

580. Na osnovu gore navedenih konstatacija, a ostavljajući po strani u ovom trenutku pitanje individualne krivične odgovornosti optuženih, Veće zaključuje da su dokazane sledeće optužbe koje potkrepljuju tačku 5: optužba za okrutno postupanje i mučenje Skendera Kuçija, Pala Krasniqija i svedoka 3, kao i optužba za ubistvo Skendera Kuçija.

7. Tačka 6

(a) Navodi iz Optužnice

581. U Optužnici se navodi da su 23. maja 1998. godine ili približno tog datuma vojnici OVK u selu Žabelj oteli Nasera Liku i Fadila Fazliju (Fazliua), kosovske Albance iz Grabanice, i odveli ih u štab OVK u Jablanici. Tamo su Lahi Brahimaj, Ramush Haradinaj, Idriz Balaj i drugi pripadnici OVK pretili Naseru Liki i Fadilu Fazliju (Fazliuu) i grupi od još dvadesetak ljudi iz sela Grabanice. Naser Lika i Fadil Fazlija (Fazliu) osumnjičeni su za izdaju zbog toga što su navodno podržali DSK. OVK je tu dvojicu ljudi pustio na slobodu na intervenciju jednog člana porodice koji je zapretio da će početi s krvnom osvetom.²⁰⁶⁸

582. U Optužnici se takođe navodi da su u julu 1998. godine Lahi Brahimaj i drugi vojnici OVK ponovo oteli Nasera Liku u njegovoj kući u Grabanici i odveli ga u štab OVK u Jablanici, gde su ga izveli pred Ramusha Haradinaja i Idriza Balaja. Jedan vojnik OVK zvani Bandash tukao

²⁰⁶⁴ V. gore, par. 287, 289, 291.

²⁰⁶⁵ V. gore, par. 534, 537.

²⁰⁶⁶ V. gore, par. 530, 534, 537, 543.

²⁰⁶⁷ V. gore, par. 534-535, 541.

je Naseru Liku palicom za bejzbol, a vojnici OVK su ga udarali nogama u testise dok je ležao na podu. Navodi se da je Ramush Haradinaj više puta naredio prekid i nastavak batinanja i da je tokom batinanja pljunuo Naseru Liki u lice. Takođe se navodi da je Idriz Balaj pretio Naseru Liki da će ga ubiti. U optužnici se takođe navodi da je Naser Lika zatim tri dana bio pritvoren u poplavljenom podrumu druge zgrade u tom kompleksu, gde su ga ponovo žestoko tukli. Navodi se da je Naser Lika, posle ta tri dana u zatočenju, bio prisiljen da radi u kuhinji štaba OVK u Jablanici i da je otprilike tri nedelje kasnije uspeo da pobjegne.²⁰⁶⁹

583. Tužilaštvo smatra da ti navodi potkrepljuju jednu tačku okrutnog postupanja i mučenja, kao kršenja zakona i običaja ratovanja, kojom se sva trojica optuženih terete na osnovu njihovog navodnog učešća u udruženom zločinačkom poduhvatu navedenom u Optužnici i, alternativno, na osnovu drugih oblika individualne krivične odgovornosti u skladu s članom 7(1) Statuta.

---

²⁰⁶⁸ Optužnica, par. 64.

²⁰⁶⁹ Optužnica, par. 65.

(b) Konstatacije(i) Otmica iz Žabelja

584. Veće je ranije konstatovalo da su 19. maja 1998. godine ili približno tog datuma selo Grabanicu napale srpske snage.²⁰⁷⁰ Većina muškaraca iz sela priključila se seoskoj odbrani.²⁰⁷¹ U odbrani sela pomagali su borci OVK.²⁰⁷² Srpske snage su u više navrata granatirale Grabanicu.²⁰⁷³ Napad je trajao tri dana.²⁰⁷⁴

585. Verodostojnost dokaza predloženih kako bi se dokazali navodi iz tačke 6. ozbiljno je osporavana. Imajući u vidu ta osporavanja, Veće će u nastavku teksta izložiti te dokaze pre nego što izvede činjenične zaključke.

586. Svedok 80 je u svedočenju rekao da su trećeg dana posle napada na Grabanicu, u maju 1998. godine, žitelji sela, njih nekoliko stotina, krenuli pešice u pravcu Jablanice.²⁰⁷⁵ Najpre su stigli u Bokšić /Bokshiq/, a zatim nastavili u katoličko Glođane u opštini Peć.²⁰⁷⁶ Neki od seljana ostali su u Glođanu, dok su drugi nastavili za Jablanicu.²⁰⁷⁷ Naser Lika i Fadil Fazliu bili su u grupi seljana koja se povlačila ka Jablanici.²⁰⁷⁸ Prošli su selo Glođane i nastavili ka Jablanici.²⁰⁷⁹ Kod prevoja u Glođanu zaustavili su ih Lahi Brahimaj i Alush Agushi.²⁰⁸⁰ Lahi Brahimaj je optužio Nasera Liku i Fadila Fazliua da su izdajnici, pri čemu je izgledao ljut i agresivan.²⁰⁸¹ Naser Lika i Fadil Fazliu su nastavili ka Jablanici, gde su ih ponovo zaustavili Alush Agushi, Shaqir Krasniqi i Lahi Brahimaj.²⁰⁸² Alush Agushi je uzeo oružje koje su Naser Lika i Fadil Fazliu imali kod sebe i rekao im da je to oružje potrebno za odbranu sela Českovo.²⁰⁸³

²⁰⁷⁰ V. gore, par. 155, 444. V. takođe poverljivi Dodatak.

²⁰⁷¹ V. poverljivi Dodatak. V. svedok 80, T. 2323, 2474-2475.

²⁰⁷² V. poverljivi Dodatak. V. takođe Shefqet Kabashi, DP P119 (Transkript u predmetu *Limaj*), T. 4198-4200. Konkretno, Shefqet Kabashi je u svedočenju rekao da je 19. maja 1998. godine ili približno tog datuma s drugima otišao u sela Kpuz, Bokšić, Českovo i Grabanicu, gde je bio front, kako bi se angažovali u borbi.

²⁰⁷³ Svedok 80, T. 2607-2608.

²⁰⁷⁴ V. poverljivi Dodatak.

²⁰⁷⁵ Svedok 80, T. 2347, 2477-2478.

²⁰⁷⁶ Svedok 80, T. 2478. Veće napominje da to nije isto selo kao selo Glođane u opštini Dečani.

²⁰⁷⁷ Svedok 80, T. 2626.

²⁰⁷⁸ Svedok 80, T. 2347.

²⁰⁷⁹ Svedok 80, T. 2626.

²⁰⁸⁰ Svedok 80, T. 2478.

²⁰⁸¹ Svedok 80, T. 2703-2704.

²⁰⁸² V. poverljivi Dodatak.

²⁰⁸³ V. poverljivi Dodatak.

587. Drugi dokazi ukazuju na to da su žitelji Grabanice, posle njenog pada, odlučili da se povuku u selo Bokšić. Jedan svedok je video Lahija Brahimaja na pola puta između Bokšića i katoličkog Glođana, zajedno sa Malosom Agushijem. Brahimaj je bio besan zbog povlačenja i psovao je seljane. Lahi Brahimaj ih je optužio da su izdajnici i dezerteri.²⁰⁸⁴ Seljani su zatim stigli u selo katoličko Glođane, kod Jablanice, ali tu nisu bili dobrodošli. Rečeno im je da je to zato što ljudi u Glođanu smatraju da su oni izdajnici i dezerteri, a “možda su im ljudi Lahija [Brahimaja] rekli da nam ne pomognu”.²⁰⁸⁵

588. Prema iskazu svedoka 80, Naser Lika i Fadil Fazliu su nastavili put i napokon su kasno te večeri stigli u Žabelj.²⁰⁸⁶ Fadil Fazliu, Naser Lika i treće lice iz njegove porodice ostali su u jednoj kući u Žabelju dva dana.²⁰⁸⁷ Naser Lika i Fadil Fazliu su boravili u “odi”, sobi koju su muškarci koristili za razgovore i da popiju piće, koja se nalazila u toj kući i tamo su bili od svog dolaska do trenutka kada su otišli iz Žabelja.²⁰⁸⁸

589. Prema iskazu svedoka 80, drugog dana boravka Nasera Like i Fadila Fazliua u Žabelju, u tu kuću u Žabelju su iz Jablanice došla dva čoveka, Arbnor Zeneli i jedan komandant koji je bio poznat kao “Ujku” ili “Pjeter Uka”.²⁰⁸⁹ Pjeter “Ujku” ili “Uka” nosio je crnu uniformu i imao je mač.²⁰⁹⁰ Nasera Liku i Fadila Fazliua su pozvali da izađu. Tamo je Fadil Fazliu rekao Ujku da neće poći sa Ujkuom sve dok ne dođe naređenje Ibrahima Rugove da to uradi. Ujku je izvadio pištolj i prislonio ga Fadilu Fazliuu na grudi. Kada je Naser Lika pokušao da interveniše, prišao je Arbnor Zeneli i svoj pištolj prislonio na leđa ili na grudi Nasera Like.²⁰⁹¹ Došli su drugi ljudi i Nasera Liku i Fadila Fazliua odveli u štab OVK u Jablanici.²⁰⁹²

590. Svedok 3 je dao iskaz u vezi sa sličnim događajima. On je u svedočenju rekao da je, dok je bi u Žabelju, u gore pomenutoj kući, video da su došla dva čoveka. Jedan od njih je bio “Ujku”, rođak Lahija Brahimaja, i nosio je crnu uniformu i imao oznake vojne policije OVK, dok je drugi bio Tahir Qorri, koji je nosio “regularnu vojnu uniformu”.²⁰⁹³ Svedok 3 je video kako ta dvojica zlostavljaju Nasera Liku i Fadila Fazliua u hodniku kuće. Ujku i Qorri su ih nazvali izdajnicima.

²⁰⁸⁴ V. poverljivi Dodatak.

²⁰⁸⁵ V. poverljivi Dodatak.

²⁰⁸⁶ V. poverljivi Dodatak.

²⁰⁸⁷ V. poverljivi Dodatak.

²⁰⁸⁸ Svedok 80, T. 2641.

²⁰⁸⁹ Svedok 80, T. 2347-2348.

²⁰⁹⁰ Svedok 80, T. 2643.

²⁰⁹¹ Svedok 80, T. 2707, 2645. V. takođe svedok 80, T. 2348.

²⁰⁹² Svedok 80, T. 2707.

²⁰⁹³ Svedok 3, T. 1532-1534.

Taj incident je trajao nekoliko sekundi.²⁰⁹⁴ Svedok 3 je na sledeći način opisao to zlostavljanje: “Video sam ih u hodniku, kada su izvodili Nasera i Fadila, batinajući ih usput, udarajući ih nogom dok su ih izvodili napolje. [...] Video sam da su prvo izveli Fadila. Njime se bavio Qorri. On je Fadila gurnuo kroz vrata i udario ga nogom. Ujku je zgrabio Nasera Liku; vukao ga je držeći ga za kosu na temenu i takođe ga je udario nogom [...], dok su silazili niz stepenice.”²⁰⁹⁵ Svedok 3 je zatim video kako Ujku i Qorri odvođe ljude. Nekoliko nedelja kasnije, svedok 3 je sreo Nasera Liku u jednom drugom selu. Naser Lika mu je rekao da su ga, posle tog incidenta, odveli u “štab u Jablanici” i tamo tukli.²⁰⁹⁶

591. Svedok 80 je rekao da je, kada su Fadil Fazliu i Naser Lika stigli u štab OVK u Jablanici, tamo bilo otprilike 20-30 žitelja Grabanice, koji su tamo odvedeni silom. Rekli su im da se vrate u svoje selo i bore protiv srpskih snaga.²⁰⁹⁷ Naseru Liki su ponudili da nešto pojede, ali je on odbio, pa je Lahi Brahimaj rekao jednom vojniku OVK poznatom pod imenom Bandash da sa njim porazgovara. Bandash je prišao Naseru Liki držeći debeli štap i pretio mu.²⁰⁹⁸ Čovek zvani Gani pozvao je Nasera Liku i Fadila Fazliua da dođu da jedu u kuhinji.²⁰⁹⁹ Fadila Fazliua su tukli dok je bio u Jablanici, dok Nasera Liku nisu.²¹⁰⁰

592. Svedok 80 je rekao da je Ramush Haradinaj bio u štabu OVK u Jablanici za vreme ovih događaja i da je slušao pretnje koje su seljanima izricali Lahi Brahimaj, njegov brat Nazmi i drugi ljudi iz štaba OVK.²¹⁰¹ Ramush Haradinaj tom prilikom se nije obratio seljanima.²¹⁰²

593. Naser Lika i Fadil Fazliu su ostali u štabu OVK u Jablanici nekoliko sati sve dok neki rođaci i prijatelji nisu intervenisali i odveli ih.²¹⁰³ Ti ljudi su naveli da će, ako Naser Lika i Fadil Fazliu ne budu pušteni na slobodu, zaratiti porodice.²¹⁰⁴ Žitelji Grabanice otišli su u raznim pravcima.²¹⁰⁵

²⁰⁹⁴ Svedok 3, T. 1532-1535.

²⁰⁹⁵ Svedok 3, T. 1534-1535.

²⁰⁹⁶ Svedok 3, T. 1536.

²⁰⁹⁷ Svedok 80, T. 2348-2349, 2577-2578.

²⁰⁹⁸ Svedok 80, T. 2348-2349.

²⁰⁹⁹ Svedok 80, T. 2647-2648.

²¹⁰⁰ Svedok 80, T. 2661, 2666.

²¹⁰¹ Svedok 80, T. 2382.

²¹⁰² Svedok 80, T. 2386.

²¹⁰³ Svedok 80, T. 2349, 2578-2579.

²¹⁰⁴ Svedok 80, T. 2654-2655.

²¹⁰⁵ Svedok 80, T. 2655.

594. Tokom unakrsnog ispitivanja iskaz svedoka 80 osporavan je na osnovu toga što je Fadil Fazliu, koji je bio svedok na prvobitnom suđenju u predmetu *Haradinaj*, dao drugačiji prikaz tih događaja.²¹⁰⁶ Iskaz svedoka 80 pred Većem razlikuje se u bitnim aspektima od iskaza Fadila Fazliua na prvobitnom suđenju u predmetu *Haradinaj*, koji su branioci na ovom suđenju pročitali u sudnici. Međutim, Fadil Fazliu nije svedok u ovom postupku i njegovo svedočenje na prvobitnom suđenju u predmetu *Haradinaj* nije uvršteno u spis na ovom suđenju.

595. Gore navedeni iskaz svedoka 80 ipak pokreće neka pitanja. Svedok 80 je rekao da su Naser Lika i Fadil Fazliu dvaput zaustavljeni na putu do Žabelja od strane Lahija Brahimaja i Alusha Agushija i da im je oružje oduzeto tek prilikom drugog zaustavljanja.²¹⁰⁷ Dalje, iskaz svedoka 80 pred Većem da Nasera Liku nisu tukli u štabu OVK u Jablanici²¹⁰⁸ izgleda da protivreči onome što je Naser Lika rekao svedoku 3 ubrzo nakon tih događaja, odnosno da su ga u Jablanici tukli.²¹⁰⁹ Veće je već izrazilo ozbiljne rezerve u pogledu verodostojnosti svedoka 80.²¹¹⁰ Ono se nije uverilo da je iskaz svedoka 80 koji je gore rezimiran pouzdan, te ga ne prihvata.

596. Svedok 3 je takođe svedočio o prisilnom odvođenju Fadila Fazliua i Nasera Like iz Žabelja.²¹¹¹ Kada je iskaz Fadila Fazliua na prvobitnom suđenju u predmetu *Haradinaj* predan svedoku 3 prilikom unakrsnog ispitivanja, svedok je kategorički izjavio da iskaz Fadila Fazliua nije tačan.²¹¹² Veće konstatuje da je svedok 3 načelno verodostojan svedok i prihvata njegov iskaz u vezi sa ovim događajima. Svedok 3 je naveo imena lica koja su odvela Fadila Fazliua i Nasera Liku iz Žabelja, rekavši da su to bili “Ujku” i Tahir Qorri.²¹¹³ Na osnovu iskaza svedoka 3, Veće konstatuje da su vojnici OVK silom odveli Nasera Liku i Fadila Fazliua iz Žabelja i da su vojnici OVK tukli i nogama udarali Nasera Liku i Fadila Fazliua u Žabelju. Kako je konstatovalo Veće, na osnovu dokaza se ne može utvrditi identitet tih vojnika OVK.

²¹⁰⁶ V. svedok 80, T. 2632-2633, 2704-2705, 2642, 2644-2645, 2652-2653, 2647-2649, 2650-2652.

²¹⁰⁷ V. gore, par. 586.

²¹⁰⁸ V. gore, par. 591.

²¹⁰⁹ V. gore, par. 590.

²¹¹⁰ V. gore, par. 552-554.

²¹¹¹ V. gore, par. 590.

²¹¹² Svedok 3, T. 1639-1640.

²¹¹³ Pjeter Shala zvaničnik “Ujku” (Pjeter Shala, DP P69 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 9938; Bislim Zyrapi, DP P160, par. 41), svedok u ovom postupku, ne pominje takav događaj u svom svedočenju. Svedok 80, za koga je Veće zaključilo da nije verodostojan svedok, dao je drugačiji iskaz. Iako Veće smatra da je svedok 3 pouzdan, u datim okolnostima i uzimajući u obzir, konkretno, ograničene mogućnosti koje je svedok 3 imao da posmatra tu dvojicu ljudi, ono zaključuje da svedočenje svedoka 3 nije dovoljno da bi se izveo zaključak o identitetu vojnika OVK.

597. Jedini dokaz koji je Tužilaštvo predočilo u prilog navodima u Optužnici u vezi s događajima u štabu OVK u Jablanici nakon prisilnog odvođenja Nasera Like i Fadila Fazliua iz Žabelja jeste svedočenje svedoka 80 i svedočenje iz druge ruke svedoka 3 da mu je Naser Lika rekao da su ga u Jablanici tukli. Iz navedenih razloga, Veće ne prihvata te dokaze. Događaji navedeni u Optužnici stoga nisu dokazani.

(ii) Zatočenje i maltretiranje Nasera Like

598. Tužilaštvo je pozvalo samo jednog svedoka da potvrdi navode o tome da je Naser Lika kasnije bio zatočen u štabu OVK u Jablanici, kojima se optuženi terete u Optužnici - svedoka 80. Veće je već izrazilo ozbiljne sumnje u pouzdanost tog svedoka. Veće će dalje u tekstu kratko izneti relevantan deo svedočenja svedoka 80.

599. Svedok 80 je rekao da je Hajdar Dulja, vojnik ili komandant, odveo Nasera Liku iz sela Bučane u štab OVK u Jablanici. Prijatelji Nasera Like ponovo su intervenisali i on je posle nekoliko dana pušten.²¹¹⁴ Svedok 80 je rekao da su Nasera Liku tokom tih nekoliko dana tukli.²¹¹⁵ On je takođe rekao da su u batinanju Nasera Like učestvovali mladi regruti, ali da su u batinanju učestvovali uglavnom Bandash (Bandashi) i Pjeter “Ujku”.²¹¹⁶

600. Svedok 80 je takođe rekao da je Naser Lika tučen i bio zatočen u podrumu s drugim ljudima koje svedok 80 nije poznao. On je rekao da je u podrumu bilo vode, kao i bodljikave žice i soli. Svedok 80 je rekao da su Nasera Liku držali u zatvoru tri dana u kontinuitetu. S vremena na vreme su ga izvodili napolje da bi ga tukli, a zatim su ga vraćali unutra.²¹¹⁷ Prvi koji je Nasera Liku udario u Jablanici bio je Lahi Brahimaj, zajedno sa čovekom koji se zvao “Bandashi”, koji je bio snažne građe.²¹¹⁸ Oni su rekli da je Naser Lika član političke partije koja se njima ne sviđa i da im je neko rekao da je on učestvovao u napadu na selo Českovo i da je viđen na tenku srpskih snaga.²¹¹⁹

601. Svedok 80 je rekao da je Lahi Brahimaj tukao Nasera Liku tvrdim predmetima kao što su štapovi koji su već bili pripremljeni za takve poslove, ali i “gumenim predmetima koje su ranije Srbi koristili”.²¹²⁰ U batinanju su učestvovali i mladi vojnici. Za vreme batinanja bili su prisutni

²¹¹⁴ Svedok 80, T. 2349.

²¹¹⁵ Svedok 80, T. 2351.

²¹¹⁶ Svedok 80, T. 2351.

²¹¹⁷ Svedok 80, T. 2415.

²¹¹⁸ Svedok 80, T. 2415-2416.

²¹¹⁹ Svedok 80, T. 2416.

²¹²⁰ Svedok 80, T. 2416-2417.

Alush Agushi, Nazmi Brahimaj, Myftar Ibrahimj (Brahimaj) i Naser Ibrahimaj (Brahimaj). Naser Lika je tokom svog zatočenja premlaćen nekoliko puta.²¹²¹

602. Prema iskazu svedoka 80, Idriz Balaj je bio prisutan tokom premlaćivanja Nasera Like. Balaj je bio “euforičan” i rekao: “Ja sam ovde samo zato da bih ubijao ljude”.²¹²² On je to rekao u jednoj prilici kada su Lahi Brahimaj i Bandash štapovima tukli Nasera Liku.²¹²³

603. Svedok 80 je rekao da su Nasera Liku, nakon što su ga Bandash i Lahi Brahimaj tukli, smestili u podrum na tri dana. Tukli su ga nekoliko puta ti isti ljudi, kao i mladi vojnici.²¹²⁴ Svedok 80 je rekao i da su Gani Ibrahimaj (Brahimaj), koji je bio zadužen za kuhinju, i Lahi Brahimaj onda naredili Naseru Liki da radi u kuhinji.²¹²⁵

604. Svedok 80 je rekao da je Naser Lika otišao iz štaba OVK u Jablanici nakon što je u njemu proveo tri nedelje, “krajem maja, početkom juna ili negde tokom juna 1998. godine”, kada su srpske snage preduzele napad na to celo područje. On je pobjegao.²¹²⁶ Veće je konstatovalo ranije u ovoj Presudi da su srpske snage napale Jablanicu 2. ili 3. avgusta 1998. godine ili približno tih datuma.²¹²⁷

605. Iskaz svedoka 80 u vezi s ovim događajima bio je osporen. Navedeno je da je svedočenje svedoka 80 u vezi s tim zašto je Naser Lika bio zatočen u Jablanici,²¹²⁸ identično sa odgovorom koji je na to isto pitanje dao svedok 3.²¹²⁹ Navedeno je i da je svedok 80 o tim događajima razgovarao sa svedokom 3 i prihvatio delove verzije svedoka 3.²¹³⁰

606. Iako Veće nije upućeno u razgovore svedoka 3 i svedoka 80 do kojih je možda došlo, ono ne može a da ne uoči neke upadljive sličnosti između verzija ova dva svedoka. Svedok 3 je rekao da ga je Lahi Brahimaj tokom njegovog batinanja pitao kako su srpske snage ušle u Veliki Đurđevik /Gjurgjevik-i-Madh/, i rekao mu da ga je neko video kako ulazi u to selo na srpskom

²¹²¹ Svedok 80, T. 2417.

²¹²² Svedok 80, T. 2418.

²¹²³ Svedok 80, T. 2418-2419, 2423.

²¹²⁴ Svedok 80, T. 2423.

²¹²⁵ Svedok 80, T. 2351.

²¹²⁶ Svedok 80, T. 2424.

²¹²⁷ V. gore, par. 289.

²¹²⁸ Naime, da se “njima” ne sviđa “njegova partija”, da je navodno učestvovao u napadu na neko selo i da ga je neko video na tenku srpskih snaga, v. gore, par. 600.

²¹²⁹ Svedok 80, T. 2697-2700, upućujući na svedoka 3, T. 1571, dao je iskaz da je on navodno bio viđen na srpskom tenku i da je pomogao Srbima da uđu u selo Đurđevik /Gjorgjevik/.

²¹³⁰ Svedok 80, T. 2699-2700.

tenku.²¹³¹ Svedok 80 je, svedočeći o razlogu za premlaćivanje Nasera Like, rekao da je neko rekao vojnicima OVK da je Naser Lika učestvovao u napadu na selo Českovo i da je viđen na tenku srpskih snaga.²¹³² Svedok 80 je dao detaljan opis premlaćivanja svedoka 3 od strane Lahija Brahimaja i dve žene koje su bile vojnici OVK, dok prema iskazu svedoka 3 i na osnovu svih drugih dokaza koji su predloženi Veću proističe da svedok 80 nije prisustvovao tim premlaćivanjima, pa je nejasno kako je on mogao da posmatra te događaje.²¹³³ Svedok 3 je naveo da je rekao Skenderu Kučiju i Palu Krasniqiju da namerava da pobjegne i da mogu da pođu s njim ako žele.²¹³⁴ Prema iskazu svedoka 80, svedok 80 je bio taj koji je Skenderu Kučiju ponudio mogućnost da pobjegne.²¹³⁵ Svedok 3 je rekao da je Skender Kuči nekada bio njegov nastavnik u osnovnoj školi.²¹³⁶ Svedok 80 je takođe rekao da je Skender Kuči bio njegov nastavnik,²¹³⁷ iako je, Veće primećuje, Skender Kuči bio samo nekoliko godina stariji od svedoka 80. Veće primećuje i to da je svedok 80, kada mu je prvi put postavljeno pitanje da li je bio u kontaktu sa svedokom 3, to negirao.²¹³⁸ Međutim, svedok 80 je kasnije priznao da je imao kontakte sa svedokom 3.²¹³⁹

607. Postoje još neke rezerve u pogledu verodostojnosti svedoka 80. Svedok 80 je rekao da je jedan od muškaraca koji je radio u kuhinji imao isto ime kao svedok 6. Tokom ranijeg razgovora s predstavnicima tužilaštva, svedok 80 je na fotografiji pokazao svedoka 6 kao čoveka koji je radio u kuhinji.²¹⁴⁰ Prilikom unakrsnog ispitivanja navedeno je da je svedok 6 posvedočio da ne poznaje svedoka 80.²¹⁴¹ Veće podseća na iskaz svedoka 6 da ne poznaje svedoka 80, da ga nikada nije video u Jablanici i da u vreme kada je svedok 6 bio u Jablanici, on nije bio tamo.²¹⁴² Veće je ranije konstatovalo da je svedok 6 bio zatočen u štabu OVK u Jablanici od 13. juna 1998. do 25. jula 1998. godine.²¹⁴³ Iako na osnovu iskaza svedoka 80 nije jasno kada on tvrdi da je bio u Jablanici, Veće podseća da je svedok 80 svedočio o događajima koji su se ticali Skendera Kučija i svedoka 3 i na osnovu toga zaključuje da je namera bila da svedočenje svedoka 80 obuhvati

²¹³¹ V. gore, par. 541.

²¹³² V. gore, par. 600.

²¹³³ V. gore, par. 541, 547.

²¹³⁴ V. gore, par. 542.

²¹³⁵ V. gore, par. 549.

²¹³⁶ V. gore, par. 533.

²¹³⁷ V. gore, par. 548.

²¹³⁸ Svedok 80, T. 2522.

²¹³⁹ Svedok 80, T. 2527.

²¹⁴⁰ Svedok 80, T. 2680-2684, 2686; DP D212.

²¹⁴¹ Svedok 80, T. 2685-2686.

²¹⁴² Svedok 6, DP P84 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 5381-5382; svedok 6, DP P85 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 5381-5382.

najmanje jedan deo onog perioda koji je svedok 6 proveo u štabu OVK u Jablanici. Veće je konstatovalo da je svedok 6 pouzdan svedok. Ono prihvata da svedok 6 nije video svedoka 80 u štabu OVK u Jablanici.

608. Imajući u vidu ove rezerve i uzimajući u obzir zabrinutost koju je Veće ranije izrazilo u Presudi, kao i u svojim ranijim konstatacijama o verodostojnosti svedoka 80,²¹⁴⁴ Veće neće prihvatiti nijedan deo iskaza svedoka 80 kao pouzdan. Ono stoga mora da odbaci iskaz svedoka 80 u celosti.

609. Tužilaštvo nije izvelo druge dokaze kako bi dokazalo zatočavanje i prelaćivanje Nasera Like u štabu OVK u Jablanici, za koje se optuženi terete u tački 6. Ti navodi stoga nisu dokazani.

(c) Zaključak

610. Veće je ranije konstatovalo da su vojnici OVK nasilno odveli Nasira Liku i Fadila Fazliua iz Žabelja i da su ih u Žabelju tukli i udarali nogama. Veće se uverilo da ti postupci vojnika OVK predstavljaju *actus reus* okrutnog postupanja i mučenja i da su vojnici OVK postupali s potrebnom namerom. Dalje, Veće podseća da su vojnici OVK tokom tog incidenta nazivali Fadila Fazliua i Nasera Liku “izdajnicima” i zaključuje na osnovu toga da je dokazana posebna svrha tražena za mučenje. Uzimajući u obzir da su izvršiooci bili vojnici OVK, a da su žrtve nazivane “izdajnicima”, Veće se uverilo da je dokazan uslov neksusa. Dalje, na osnovu dokaza koji su mu predloženi, Veće se uverilo da Naser Lika i Fadil Fazliu nisu aktivno učestvovali u neprijateljstvima, pa da je stoga dokazan opšti uslov predviđen članom 3. Ostavljajući po strani za sadašnju svrhu pitanje individualne krivične odgovornosti optuženih, Veće se uverilo da je “u vezi s okrutnim postupanjem i mučenjem dokazan navod u odnosu na prisilno odvođenje Nasera Like i Fadila Fazliua iz Žabelja.

611. Nijedan od drugih navoda na koje se tužilaštvo pozvalo da bi potkrepilo tačku 6 nije dokazan.

VII. ODGOVORNOST

612. Sva trojica optuženih se terete po članu 7(1) Statuta. U Optužnici se navodi da Ramush Haradinaj i Idriz Balaj snose krivičnu odgovornost za zločine koji im se stavljaju na teret u svakoj od tačaka Optužnice kao učesnici u udruženom zločinačkom poduhvatu (dalje u tekstu: UZP).

---

²¹⁴³ V. gore, par. 481, 490.

²¹⁴⁴ V. gore, par. 552-554.

Dalje se navodi da Lahi Brahimaj putem svog učešća u UZP snosi individualnu krivičnu odgovornost za zločine koji mu se stavljaju na teret u tačkama 1, 2, 4 i 6 Optužnice.

613. Alternativno, Ramush Haradinaj je okrivljen da je počinio ili pomagao i podržavao zločine koji mu se stavljaju na teret u tački 1, te da je naredio, podsticao ili pomagao i podržavao zločine koji mu se stavljaju na teret u tački 6. Idriz Balaj je alternativno okrivljen da je počinio ili pomagao i podržavao zločine koji mu se stavljaju na teret u tački 1, te da je počinio, planirao ili pomagao i podržavao zločine koji mu se stavljaju na teret u tački 6. Lahi Brahimaj je alternativno okrivljen da je naredio, podsticao ili pomagao i podržavao zločine koji mu se stavljaju na teret u tačkama 1 i 2, te da je počinio, planirao ili pomagao i podržavao zločine koji mu se stavljaju na teret u tački 6 Optužnice.

A. Merodavno pravo

614. Član 7(1) Statuta predviđa sledeće:

Lice koje je planiralo, podsticalo, naredilo, počinilo ili na drugi način pomagalo i podržavalo planiranje, pripremu ili izvršenje nekog od krivičnih dela navedenih u članovima od 2 do 5 ovog Statuta snosi individualnu odgovornost za to krivično delo.

1. Počinjenje

615. “Počinjenje” krivičnog dela je “fizičko počinjenje krivičnog djela od strane samog prekršioca, ili kažnjivi propust da se učini djelo obavezno po pravilima krivičnog prava”.²¹⁴⁵ Traženi *actus reus* za počinjenje krivičnog dela jeste da je optuženi učestvovao, fizički ili neposredno na neki drugi način, u pravno relevantnim elementima koji prema Statutu Međunarodnog suda čine određeno krivično delo, konkretnim radnjama ili propustima, bilo sam bilo zajedno s drugima.²¹⁴⁶ Tražena *mens rea* za počinjenje jeste da je optuženi delovao s namerom da počinio krivično delo ili svestan značajne verovatnoće da će kao posledica njegovog ponašanja biti izvršeno krivično delo.²¹⁴⁷

²¹⁴⁵ Drugostepena presuda u predmetu *Tadić*, par. 188; Drugostepena presuda u predmetu *Gacumbitsi*, par. 60; Drugostepena presuda u predmetu *Nahimana*, par. 478; Drugostepena presuda u predmetu *Seromba*, par. 161; Drugostepena presuda u predmetu *Kalimanzira*, par. 218-219.

²¹⁴⁶ Prvostepena presuda u predmetu *Limaj*, par. 509.

²¹⁴⁷ Prvostepena presuda u predmetu *Limaj*, par. 509.

2. Počinjene putem učešća u udruženom zločinačkom poduhvatu

616. Prema doktrini o UZP, lice koje doprinese izvršenju zajedničke zločinačke svrhe od strane neke grupe lica može se smatrati odgovornim za počinjenje krivičnih dela koja su bila posledica tog izvršenja, uz određene uslove koji su opisani dole u tekstu.²¹⁴⁸ U praksi Međunarodnog suda uvrežene su tri kategorije UZP. *Actus reus* učesnika UZP zajednički je za sve tri kategorije.

617. Kao prvo, potrebno je da se radi o više lica.²¹⁴⁹ Lica koja učestvuju u zločinačkom poduhvatu ne moraju da budu organizovana u neku vojnu, političku ili upravnu strukturu.²¹⁵⁰ Međutim, pretresno veće mora konkretno, i što je moguće preciznije, da identifikuje više lica koja pripadaju dotičnom UZP.²¹⁵¹ Ne mora biti neophodno da se poimence navede svako umešano lice. Zavisno od okolnosti predmeta, može biti dovoljno da se navedu kategorije ili grupe lica.²¹⁵²

618. Kao drugo, mora se dokazati postojanje zajedničkog plana, zamisli ili svrhe, koji predstavljaju ili obuhvataju činjenje nekog krivičnog dela sankcionisanog Statutom.²¹⁵³ Nije potrebno da učesnici udruženog zločinačkog poduhvata prethodno i eksplicitno dogovore taj zajednički zločinački cilj; on može da bude materijalizovan bez pripremanja, a zaključak o njegovom postojanju može se izvesti iz činjenica.²¹⁵⁴ Pretresno veće mora precizno definisati zajedničku zločinačku svrhu kako u smislu nameravanog zločinačkog cilja tako i u pogledu obima, na primer, utvrditi vremenska i geografska ograničenja tog cilja i opšti identitet nameravanih žrtava.²¹⁵⁵ Pretresno veće mora utvrditi da je zajednički nameravano krivično delo, ili, u svrhu izricanja osuđujuće presude po trećoj kategoriji UZP kao što je opisano dole u tekstu,

²¹⁴⁸ Drugostepena presuda u predmetu *Tadić*, par. 190.

²¹⁴⁹ Drugostepena presuda u predmetu *Vasiljević*, par. 100.

²¹⁵⁰ Drugostepena presuda u predmetu *Tadić*, par. 227; Drugostepena presuda u predmetu *Kvočka*, par. 96; Drugostepena presuda u predmetu *Vasiljević*, par. 100; Drugostepena presuda u predmetu *Stakić*, par. 64.

²¹⁵¹ Drugostepena presuda u predmetu *Krajišnik*, par. 156-157; Drugostepena presuda u predmetu *Limaj*, par. 99; Drugostepena presuda u predmetu *Krnojelac*, par. 116.

²¹⁵² Drugostepena presuda u predmetu *Krajišnik*, par. 156; Drugostepena presuda u predmetu *Limaj*, par. 104; Drugostepena presuda u predmetu *Brđanin*, par. 430; Drugostepena presuda u predmetu *Vasiljević*, par. 100. V. takođe Drugostepena presuda u predmetu *Stakić*, par. 69.

²¹⁵³ Drugostepena presuda u predmetu *Tadić*, par. 227; Drugostepena presuda u predmetu *Krnojelac*, par. 31; Drugostepena presuda u predmetu *Vasiljević*, par. 100. Drugostepena presuda u predmetu *Kvočka*, par. 81, 96; Drugostepena presuda u predmetu *Stakić*, par. 73; Drugostepena presuda u predmetu *Krajišnik*, par. 704.

²¹⁵⁴ Drugostepena presuda u predmetu *Tadić*, par. 227. V. takođe Drugostepena presuda u predmetu *Vasiljević*, par. 109; Drugostepena presuda u predmetu *Kvočka*, par. 96, 115-119; Drugostepena presuda u predmetu *Brđanin*, par. 418.

²¹⁵⁵ Drugostepena presuda u predmetu *Brđanin*, par. 430.

predvidljivo krivično delo, zaista i izvršeno.²¹⁵⁶ Da bi se dokazao neki UZP, dotično krivično delo mora da čini deo zajedničke svrhe. Stoga se pretresna veća, u predmetima u kojima glavni izvršilac nije učesnik UZP, moraju uveriti da je tužilaštvo dokazalo da se krivično delo može pripisati najmanje jednom učesniku UZP i da je taj učesnik, kada se poslužio glavnim izvršiocom, delovao u skladu sa zajedničkim planom.²¹⁵⁷ Postojanje takve veze između učesnika UZP i glavnog izvršioca procenjuje se od slučaja do slučaja.²¹⁵⁸

619. Kao treće, optuženi je morao da učestvuje u zajedničkoj zamisli,²¹⁵⁹ bilo tako što je uzeo neposredno učešće u počinjenju samog dogovorenog krivičnog dela, bilo tako što je pomagao izvršenje zajedničke svrhe ili doprineo tom izvršenju.²¹⁶⁰ Doprinos optuženog ne mora da bude neophodan, u smislu *sine qua non*, za ostvarenje zajedničke zločinačke svrhe.²¹⁶¹ Međutim, doprinos optuženog zajedničkom planu trebalo bi da bude u najmanju ruku značajan.²¹⁶² Premda se takav doprinos može ostvariti tako što optuženi kao glavni izvršilac počini neko krivično delo koje čini deo zajedničkog cilja, ovaj element može da bude ostvaren i ponašanjem koje nije zločinačko kada se posmatra samo za sebe, ukoliko je obuhvatalo obezbeđenje ili pružanje pomoći izvršenju zajedničke zločinačke svrhe.²¹⁶³ Propust može da dovede do odgovornosti po članu 7(1) ukoliko postoji pravna obaveza da se deluje.²¹⁶⁴ Ne zahteva se prisustvo učesnika UZP u vreme počinjenja krivičnog dela od strane glavnog izvršioca.²¹⁶⁵

620. Uslovi za tri kategorije UZP se razlikuju kada je u pitanju *mens rea*.²¹⁶⁶ Kod prve, osnovne vrste UZP, optuženi namerava da izvrši krivično delo i tu nameru dele svi saizvršiooci.²¹⁶⁷

²¹⁵⁶ Drugostepena presuda u predmetu *Brđanin*, par. 430.

²¹⁵⁷ Drugostepena presuda u predmetu *Brđanin*, par. 413, 430; Drugostepena presuda u predmetu *Martić*, par. 168; Drugostepena presuda u predmetu *Krajišnik*, par. 225-226, 235.

²¹⁵⁸ Drugostepena presuda u predmetu *Brđanin*, par. 413; Drugostepena presuda u predmetu *Martić*, par. 169.

²¹⁵⁹ Drugostepena presuda u predmetu *Tadić*, par. 227.

²¹⁶⁰ Drugostepena presuda u predmetu *Tadić*, par. 227.

²¹⁶¹ Drugostepena presuda u predmetu *Kvočka*, par. 98.

²¹⁶² Drugostepena presuda u predmetu *Brđanin*, par. 430; Drugostepena presuda u predmetu *Krajišnik*, par. 675.

²¹⁶³ Drugostepena presuda u predmetu *Tadić*, par. 227; Drugostepena presuda u predmetu *Krnojelac*, par. 31, 81; Drugostepena presuda u predmetu *Vasiljević*, par. 100; Drugostepena presuda u predmetu *Kvočka*, par. 96, 99; Drugostepena presuda u predmetu *Babić*, par. 38; Drugostepena presuda u predmetu *Krajišnik*, par. 215, 218, 695; Drugostepena presuda u predmetu *Ntakirutimana*, par. 466.

²¹⁶⁴ Drugostepena presuda u predmetu *Galić*, par. 175.

²¹⁶⁵ Drugostepena presuda u predmetu *Krnojelac*, par. 81.

²¹⁶⁶ Veće ima u vidu da se u Optužnici tereti samo za kategoriju 1 i kategoriju 3 UZP.

²¹⁶⁷ Drugostepena presuda u predmetu *Tadić*, par. 220, 228.

Zaključak o postojanju namere može se, u određenim okolnostima, izvesti iz znanja u kombinaciji sa trajnim učešćem.²¹⁶⁸

621. Kod treće vrste radi se o slučajevima u kojima jedan od učesnika počini neko krivično delo koje spada izvan obima zajedničke zamisli. U takvim slučajevima, *mens rea* je dvostruka. Kao prvo, optuženi je morao da poseduje nameru da učestvuje u zajedničkoj zločinačkoj svrsi i da joj pruži doprinos. Kao drugo, da bi bio proglašen odgovornim za krivična dela koja nisu bila deo zajedničke zločinačke svrhe, ali koja su ipak bila njena prirodna i predvidljiva posledica, optuženi je takođe morao da zna da su neki pripadnik grupe ili neko lice koje je pripadnik grupe iskoristio možda izvršili takvo krivično delo, te da hotimično prihvati taj rizik tako što se pridružio tom poduhvatu ili nastavio da učestvuje u njemu.²¹⁶⁹ Procena o tome da li su krivična dela koja su počinjena izvan zajedničke svrhe UZP bila “njegova prirodna i predvidljiva posledica” mora se izvršiti u odnosu na znanje koje je posedovao neki konkretni optuženi, to jest tužilaštvo mora da dokaže da je optuženom bilo u dovoljnoj meri poznato da su dodatna krivična dela prirodna i predvidljiva posledica.²¹⁷⁰

3. Planiranje

622. Krivična odgovornost za planiranje može da nastane kada jedno ili više lica zamisle počinjenje nekog krivičnog dela, i to i u pripremnoj i u izvršnoj fazi. *Actus reus* planiranja sastoji se od toga da jedno ili više lica planiraju ili zamisle kriminalno ponašanje koje predstavlja jedno ili više krivičnih dela sankcionisanih Statutom, pri čemu to delo ili dela kasnije budu i počinjena.²¹⁷¹ Dovoljno je da se pokaže da je planiranje bilo faktor koji je značajno doprineo tom kriminalnom ponašanju.²¹⁷² Kad je u pitanju *mens rea*, optuženi je morao da deluje s namerom da krivično delo bude počinjeno ili sa svešću o postojanju značajne verovatnoće da će u okviru

²¹⁶⁸ Drugostepena presuda u predmetu *Krajišnik*, par. 697.

²¹⁶⁹ Drugostepena presuda u predmetu *Tadić*, par. 204; 227-228; Drugostepena presuda u predmetu *Kvočka*, par. 83; Drugostepena presuda u predmetu *Brđanin*, par. 365; Drugostepena presuda u predmetu *Martić*, par. 83. V. takođe *Tužilac protiv Radovana Karadžića*, predmet br. IT-95-5/18-AR72.4, Odluka po Podnesku tužilaštva kojim se ulaže žalba na Odluku Pretresnog vijeća o UZP-u III - predvidivost, 25. jun 2009. godine, par. 18.

²¹⁷⁰ Drugostepena presuda u predmetu *Kvočka*, par. 86.

²¹⁷¹ Drugostepena presuda u predmetu *Kordić*, par. 26; Drugostepena presuda u predmetu *Nahimana*, par. 479; Drugostepena presuda u predmetu *Milošević*, par. 268; Prvostepena presuda u predmetu *Krstić*, par. 601; Prvostepena presuda u predmetu *Stakić*, par. 443; Prvostepena presuda u predmetu *Brđanin*, par. 268.

²¹⁷² Drugostepena presuda u predmetu *Kordić*, par. 26; Drugostepena presuda u predmetu *Nahimana*, par. 479; Drugostepena presuda u predmetu *Milošević*, par. 268.

sprovođenja tog plana biti počinjeno krivično delo.²¹⁷³ Optuženi nije morao da bude na nekom položaju vlasti da bi mu se mogla izreći osuđujuća presuda za planiranje.²¹⁷⁴

4. Podsticanje

623. Pojam “podsticanja” definisan je kao “navođenje druge osobe da počini krivično djelo”.²¹⁷⁵ Krivično djelo mora zaista biti počinjeno.²¹⁷⁶ Podsticanje se može izvršiti i činjenjem i nečinjenjem, a obuhvata i eksplicitno i implicitno ponašanje.²¹⁷⁷ Navođenje koje predstavlja podsticanje ne mora da bude neposredno ili javno.²¹⁷⁸ Mora se dokazati da između podsticanja i izvršenja krivičnog dela postoji neksus, i to takav da je podsticanje značajno doprinelo počinjenju krivičnog dela.²¹⁷⁹ Međutim, nije neophodno dokazati da krivično delo ne bi bilo izvršeno bez angažovanja od strane optuženog.²¹⁸⁰ Kad je u pitanju *mens rea*, optuženi je morao da poseduje nameru da krivično delo bude počinjeno ili da bude svestan značajne verovatnoće da će krivično delo biti počinjeno kao posledica podsticanja.²¹⁸¹ Prisustvo optuženog na mestu zločina nije neophodno obeležje podsticanja, iako ono može da bude jedan od faktora koji se uzimaju u obzir prilikom utvrđivanja *mens rea* lica koje je vršilo podsticanje.²¹⁸²

5. Naređivanje

624. *Actus reus* naređivanja sastoji se od toga da neko lice na *de jure* ili *de facto* položaju vlasti uputi neko drugo lice da počini krivično delo.²¹⁸³ Ovaj oblik odgovornosti zahteva da optuženi

²¹⁷³ Drugostepena presuda u predmetu *Kordić*, par. 29, 31; Drugostepena presuda u predmetu *Nahimana*, par. 479; Drugostepena presuda u predmetu *Milošević*, par. 268.

²¹⁷⁴ Drugostepena presuda u predmetu *Kanyarukiga*, par. 258.

²¹⁷⁵ Drugostepena presuda u predmetu *Kordić*, par. 27; Prvostepena presuda u predmetu *Blaškić*, par. 280; Prvostepena presuda u predmetu *Limaj*, par. 514; Prvostepena presuda u predmetu *Popović*, par. 1007; Prvostepena presuda u predmetu *Dorđević*, par. 1870; Prvostepena presuda u predmetu *Gotovina*, tom II, par. 1958.

²¹⁷⁶ Prvostepena presuda u predmetu *Galić*, par. 168.

²¹⁷⁷ Prvostepena presuda u predmetu *Blaškić*, par. 280; Prvostepena presuda u predmetu *Limaj*, par. 514; Prvostepena presuda u predmetu *Dorđević*, par. 1870.

²¹⁷⁸ Drugostepena presuda u predmetu *Akayesu*, par. 483.

²¹⁷⁹ Drugostepena presuda u predmetu *Kordić*, par. 27; Prvostepena presuda u predmetu *Brđanin*, par. 269; Prvostepena presuda u predmetu *Dorđević*, par. 1870.

²¹⁸⁰ Drugostepena presuda u predmetu *Kordić*, par. 27.

²¹⁸¹ Drugostepena presuda u predmetu *Kordić*, par. 32; Prvostepena presuda u predmetu *Gotovina*, par. 1958.

²¹⁸² Drugostepena presuda u predmetu *Boškoski*, par. 132.

²¹⁸³ Drugostepena presuda u predmetu *Kordić*, par. 28; Drugostepena presuda u predmetu *Kalimanzira*, par. 213; Prvostepena presuda u predmetu *Krstić*, par. 601; Prvostepena presuda u predmetu *Dorđević*, par. 1871.

poseduje ovlasti, bilo *de jure* ili *de facto*, da naredi činjenje nekog krivičnog dela.²¹⁸⁴ Za razliku od podsticanja, naređivanje zahteva aktivnu radnju; ono ne može biti počinjeno nečinjenjem.²¹⁸⁵ Taj položaj vlasti može biti *de jure* ili *de facto* i može da se podrazumeva; to jest, ne mora da postoji "formalni odnos subordinacije".²¹⁸⁶ Nije potrebno da optuženi izda naređenje direktno fizičkom izvršiocu krivičnog dela, već ono može biti prosleđeno komandnim lancem u kojem svako lice, ukoliko postupa sa traženom *mens rea*, može da se smatra odgovornim za naređivanje.²¹⁸⁷ Naređenje ne mora da bude pismeno niti da ima neku konkretnu formu.²¹⁸⁸ Ono može da bude eksplicitno ili implicitno.²¹⁸⁹ Postojanje naređenja može se dokazati putem posrednih dokaza, pod uslovom da je to jedini razuman zaključak do kojeg se može doći na osnovu takvih dokaza.²¹⁹⁰ Tužilaštvo ne mora da dokaže da do krivičnog dela ne bi došlo da nije bilo naređenja od strane optuženog, ali naređenje je moralo da ima "direktan i značajan uticaj na počinjenje protivzakonitog dela".²¹⁹¹ Tražena *mens rea* sastoji se od toga da je optuženi morao da poseduje nameru da u sklopu izvršenja naređenja bude počinjeno krivično delo, ili je morao da bude svestan postojanja značajne verovatnoće da će posledica izvršavanja ili sprovođenja naređenja biti činjenje krivičnog dela.²¹⁹² Prisustvo optuženog na mestu zločina nije neophodno obeležje naređivanja, iako ono može da bude jedan od faktora koji se uzimaju u obzir prilikom utvrđivanja *mens rea* lica koje je izdalo naređenje.²¹⁹³

²¹⁸⁴ Prvostepena presuda u predmetu *Dorđević*, par. 1870; Prvostepena presuda u predmetu *Limaj*, par. 515; Prvostepena presuda u predmetu *Brđanin*, par. 270.

²¹⁸⁵ Drugostepena presuda u predmetu *Galić*, par. 176; Prvostepena presuda u predmetu *Dorđević*, par. 1871.

²¹⁸⁶ Drugostepena presuda u predmetu *Semanza*, par. 361; Drugostepena presuda u predmetu *Karera*, par. 211; Drugostepena presuda u predmetu *Galić*, par. 176; Prvostepena presuda u predmetu *Kordić*, par. 388; Prvostepena presuda u predmetu *Popović*, par. 1012.

²¹⁸⁷ Prvostepena presuda u predmetu *Blaškić*, par. 282; Prvostepena presuda u predmetu *Milutinović*, tom I, par. 87; Prvostepena presuda u predmetu *Brđanin*, par. 270; Prvostepena presuda u predmetu *Dorđević*, par. 1871.

²¹⁸⁸ Drugostepena presuda u predmetu *Boškoski*, par. 160; Prvostepena presuda u predmetu *Blaškić*, par. 281; Prvostepena presuda u predmetu *Limaj*, par. 515; Prvostepena presuda u predmetu *Popović*, par. 1012.

²¹⁸⁹ Prvostepena presuda u predmetu *Blaškić*, par. 281.

²¹⁹⁰ Drugostepena presuda u predmetu *Boškoski*, par. 160; Prvostepena presuda u predmetu *Blaškić*, par. 281; Prvostepena presuda u predmetu *Kordić*, par. 388; Prvostepena presuda u predmetu *Dorđević*, par. 1871; Drugostepena presuda u predmetu *Hategekimana*, par. 67.

²¹⁹¹ Drugostepena presuda u predmetu *Kamuhanda*, par. 76; Drugostepena presuda u predmetu *Hategekimana*, par. 67.

²¹⁹² Drugostepena presuda u predmetu *Blaškić*, par. 42; Drugostepena presuda u predmetu *Kordić*, par. 30; Prvostepena presuda u predmetu *Limaj*, par. 515; Prvostepena presuda u predmetu *Boškoski*, par. 400; Prvostepena presuda u predmetu *Popović*, par. 1010; Prvostepena presuda u predmetu *Gotovina*, par. 1959.

²¹⁹³ Drugostepena presuda u predmetu *Boškoski*, par. 132.

6. Pomaganje i podržavanje

625. Pomaganje i podržavanje je definisano kao činjenje ili nečinjenje koje pomaže, ohrabruje ili pruža moralnu podršku počiniocu nekog konkretnog krivičnog dela i koje ima značajan uticaj na izvršenje tog krivičnog dela.²¹⁹⁴ Kao i kod svih oblika krivične odgovornosti za saučesništvo, da bi neki optuženi mogao da bude proglašen krivim za pomaganje i podržavanje, krivično delo u osnovi mora zaista biti počinjeno.²¹⁹⁵ Kad je u pitanju *actus reus*, nije potrebno da se dokaže postojanje uzročno-posledične veze između ponašanja pomagača i podržavaoca i počinjenja tog krivičnog dela.²¹⁹⁶ Međutim, pomoć koju je pružio pomagač i podržavalac morala je da ima značajan uticaj na počinjenje krivičnog dela.²¹⁹⁷ Do pomaganja i podržavanja može doći pre, tokom ili posle počinjenja osnovnog krivičnog dela.²¹⁹⁸ Prećutno odobravanje i ohrabrivanje koje je značajno doprinelo počinjenju krivičnog dela, u kombinaciji sa hijerarhijskim položajem optuženog i njegovim prisustvom na mestu zločina, takođe može da predstavlja *actus reus* pomaganja i podržavanja.²¹⁹⁹

626. Nečinjenje može da predstavlja *actus reus* pomaganja i podržavanja u slučajevima kada se utvrdi da je propust da se izvrši neka zakonska obaveza pomogao, ohrabrio ili pružio moralnu podršku izvršiocu krivičnog dela i da je imao značajan uticaj na ostvarenje tog krivičnog dela.²²⁰⁰

²¹⁹⁴ Drugostepena presuda u predmetu *Tadić*, par. 229; Drugostepena presuda u predmetu *Čelebići*, par. 352; Drugostepena presuda u predmetu *Vasiljević*, par. 102; Drugostepena presuda u predmetu *Blaškić*, par. 45-46, 48; Drugostepena presuda u predmetu *Kvočka*, par. 89; Drugostepena presuda u predmetu *Simić*, par. 85; Drugostepena presuda u predmetu *Blagojević*, par. 127; Drugostepena presuda u predmetu *Nahimana*, par. 482; Drugostepena presuda u predmetu *Orić*, par. 43; Drugostepena presuda u predmetu *Karera*, par. 321; Drugostepena presuda u predmetu *Mrkšić*, par. 49, 81, 146, 159; Drugostepena presuda u predmetu *Kalimanzira*, par. 74, 86; Drugostepena presuda u predmetu *Ntawukulilyayo*, par. 214; Drugostepena presuda u predmetu *Aleksovski*, par. 162, gde se upućuje na Prvostepenu presudu u predmetu *Furundžija*, par. 249.

²¹⁹⁵ Drugostepena presuda u predmetu *Simić*, par. 85; v. takođe Prvostepena presuda u predmetu *Gotovina*, par. 1956.

²¹⁹⁶ Drugostepena presuda u predmetu *Mrkšić*, par. 81; Drugostepena presuda u predmetu *Blaškić*, par. 48; Prvostepena presuda u predmetu *Limaj*, par. 517.

²¹⁹⁷ Drugostepena presuda u predmetu *Blaškić*, par. 48; Prvostepena presuda u predmetu *Boškoski*, par. 402; Prvostepena presuda u predmetu *Furundžija*, par. 249; Prvostepena presuda u predmetu *Kunarac*, par. 391; Prvostepena presuda u predmetu *Limaj*, par. 517.

²¹⁹⁸ Drugostepena presuda u predmetu *Blaškić*, par. 48; Drugostepena presuda u predmetu *Simić*, par. 85; Drugostepena presuda u predmetu *Blagojević*, par. 127, 134; Drugostepena presuda u predmetu *Nahimana*, par. 482; Drugostepena presuda u predmetu *Mrkšić*, par. 81, 200.

²¹⁹⁹ Drugostepena presuda u predmetu *Brđanin*, par. 273, 277; Prvostepena presuda u predmetu *Boškoski*, par. 402; Prvostepena presuda u predmetu *Limaj*, par. 517.

²²⁰⁰ Drugostepena presuda u predmetu *Blaškić*, par. 663; Drugostepena presuda u predmetu *Galić*, par. 175; Drugostepena presuda u predmetu *Brđanin*, par. 274; Drugostepena presuda u

Pomaganje i podržavanje nečinjenjem zahteva da je optuženi imao mogućnost da deluje utoliko što je raspolagao sredstvima da ispuni svoju dužnost da deluje.²²⁰¹

627. *Mens rea* za pomaganje i podržavanje zahteva znanje pomagača i podržavaoca da on svojim činjenjem ili nečinjenjem pomaže počinjenje krivičnog dela od strane glavnog izvršioca.²²⁰² Pomagač i podržavalac ne mora da deli *mens rea* sa glavnim izvršiocom, ali mora da bude upoznat sa stanjem svesti glavnog izvršioca.²²⁰³ To obuhvata i posebnu nameru glavnog izvršioca, ukoliko dotično krivično delo zahteva posedovanje takve namere.²²⁰⁴ Međutim, pomagač i podržavalac ne mora da zna koje je tačno krivično delo nameravano ili stvarno počinjeno; dovoljno je da bude svestan toga da će verovatno biti počinjeno jedno od više krivičnih dela i da je jedno od tih dela zaista i počinjeno.²²⁰⁵

B. Zaključci

1. Udruženi zločinački poduhvat

(a) Zajednička svrha koja se navodi u Optužnici

628. Ranije u ovoj Presudi, Veće je konstatovalo da su dokazana krivična dela koja se navode u tačkama 3, 4 i 5, kao i incident u Žabelju koji se navodi u tački 6. Tužilaštvo nije predočilo

---

predmetu *Orić*, par. 41, 43; Drugostepena presuda u predmetu *Mrkšić*, par. 49, 81, 134, 156, 200.

²²⁰¹ Drugostepena presuda u predmetu *Mrkšić*, par. 49, 82, 154.

²²⁰² Drugostepena presuda u predmetu *Vasiljević*, par. 102; Drugostepena presuda u predmetu *Blaškić*, par. 45-46; Drugostepena presuda u predmetu *Simić*, par. 86; Drugostepena presuda u predmetu *Brđanin*, par. 484, 488; Drugostepena presuda u predmetu *Blagojević*, par. 127; Drugostepena presuda u predmetu *Nahimana*, par. 482; Drugostepena presuda u predmetu *Orić*, par. 43; Drugostepena presuda u predmetu *Karera*, par. 321; Drugostepena presuda u predmetu *Mrkšić*, par. 49, 146, 159; Drugostepena presuda u predmetu *Haradinaj*, par. 57-58; Drugostepena presuda u predmetu *Kalimanzira*, par. 86; Drugostepena presuda u predmetu *Ntawukulilyayo*, par. 222.

²²⁰³ Drugostepena presuda u predmetu *Aleksovski*, par. 162; Drugostepena presuda u predmetu *Simić*, par. 86; Drugostepena presuda u predmetu *Brđanin*, par. 484, 487-488; Drugostepena presuda u predmetu *Nahimana*, par. 482; Drugostepena presuda u predmetu *Orić*, par. 43; Drugostepena presuda u predmetu *Mrkšić*, par. 49, 146, 159; Drugostepena presuda u predmetu *Haradinaj*, par. 57-58.

²²⁰⁴ Drugostepena presuda u predmetu *Krnojelac*, par. 52; Drugostepena presuda u predmetu *Krstić*, par. 140; Drugostepena presuda u predmetu *Simić*, par. 86; Drugostepena presuda u predmetu *Blagojević*, par. 127; Drugostepena presuda u predmetu *Kalimanzira*, par. 86; Drugostepena presuda u predmetu *Ntawukulilyayo*, par. 222.

²²⁰⁵ Drugostepena presuda u predmetu *Blaškić*, par. 50; Drugostepena presuda u predmetu *Simić*, par. 86; Drugostepena presuda u predmetu *Nahimana*, par. 482; Drugostepena presuda u

nikakve neposredne dokaze da su ta krivična dela počinjena u okviru UZP u kom su optuženi učestvovali. Veće, stoga, mora da razmotri posredne dokaze koje je tužilaštvo ponudilo tokom ponovnog suđenja.

(i) Saopštenja OVK

629. Veću su kao dokazi predočena saopštenja OVK objavljena u sredstvima javnog informisanja koja sadrže informacije o napadima ili “merama” koje je OVK preduzela protiv onih koji su saradivali sa srpskim vlastima.²²⁰⁶

630. Ta saopštenja su sastavljena na osnovu informacija dobijenih od izvora unutar Kosova.²²⁰⁷ Većinu tih saopštenja izdao je Glavni štab OVK, premda su određeni komandanti OVK nezavisno izdavali saopštenja u ime OVK, bez znanja Glavnog štaba.²²⁰⁸ Jakup Krasniqi, koji je bio član Glavnog štaba OVK od kraja 1996. ili početka 1997. godine i portparol OVK na Kosovu počev od 11. juna 1998. godine, objasnio je da su saopštenja ili izjave za medije ponekad bili preterani i da su bili prevashodno korišćeni kao deo propagandne kampanje OVK.²²⁰⁹ Saopštenja su takođe bila sastavljena u svrhu podizanja morala pripadnika OVK i građana Kosova, podsticanja ljudi da stupe u redove OVK i zadobijanja podrške građana Kosova i Albanije i međunarodne zajednice.²²¹⁰ Iako je Jakup Krasniqi priznao da se događaji o kojima se govori u tim saopštenjima često jesu desili, objasnio je da je, s obzirom na stepen organizacije Glavnog štaba, svrha tih saopštenja bila da se kod naroda Kosova stvori utisak da je OVK bio jedna dobro organizovana

---

predmetu *Karera*, par. 321; Drugostepena presuda u predmetu *Mrkšić*, par. 49, 159; Drugostepena presuda u predmetu *Haradinaj*, par. 57-58.

²²⁰⁶ Tužilaštvo je ponudilo nekoliko saopštenja koja sadrže informacije o ubijanju ili nanošenju povreda kolaboracionistima od strane OVK, međutim, ona se ne odnose na period koji je predmet optužbi navedenih u Optužnici, v. dokazne predmete P131; P136; P137; P139; P142; P143; P145; P146; Jakup Krasniqi, DP P64 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 4951-4953, 4972-4973, 4975, 5118, 5120-5122; Jakup Krasniqi, DP P65, Dodaci 1-2, 4-5; Jakup Krasniqi, DP P67 (Transkript suđenja u predmetu *Limaj*), T. 3319-3326. Budući da se ta saopštenja ne odnose na period koji pokriva Optužnica, Veće ih neće dalje razmatrati.

²²⁰⁷ Jakup Krasniqi, DP P64 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 4953-4954, 4993.

²²⁰⁸ Jakup Krasniqi, DP P67 (Transkript suđenja u predmetu *Limaj*), T. 3314-3315.

²²⁰⁹ Jakup Krasniqi, DP P67 (Transkript suđenja u predmetu *Limaj*), T. 3305, 3311, 3346, 3353-3354, 3377, 3419-3420; Jakup Krasniqi, DP P64 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 4953-4954, 4968, 5011, 5034-5035, 5044, 5060.

²²¹⁰ Jakup Krasniqi, DP P67 (Transkript suđenja u predmetu *Limaj*), T. 3377, 3420; Jakup Krasniqi, DP P64 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 4953, 5011, 5039, 5035.

vojska i da se istaknu njeni uspjesi.²²¹¹ Ponekad su uspjesi OVK i gubici protivničke strane bili preuveličavani, a porazi i gubici OVK umanjivani.²²¹²

631. U saopštenju OVK br. 42, koje je 28. februara 1998. godine objavljeno u prištinskim novinama *Bujku*, navodi se da su u januaru i februaru, na osnovu odluke Glavnog štaba, izvršeni napadi na srpsku policiju “i njene kolaboracioniste”, među kojima je bio napad na “zločinca” Desimira Vasića, “bliskog Arkanovog saradnika”, izvršen 23. januara 1998. godine, kao i napad na “kolaboracionistu” Mustafu Kurtija, izvršen 13. februara 1998. godine, u kojem je on ubijen.²²¹³ Kako se navodi u saopštenju OVK br. 47, objavljenom 13. maja 1998. godine u prištinskim novinama *Koha Ditore*, u periodu od marta do sredine maja 1998. godine, “izvođena dejstva [...] protiv Albanaca kolaboracionista koji, usprkos prethodnim upozorenjima, nisu odustali od svog delovanja usmerenog protiv naroda”.²²¹⁴ U tom saopštenju se ne navode nikakvi detalji o tome ko su bili ti “kolaboracionisti”, kakva su dejstva izvedena protiv njih, ili ko ih je i kada izveo. U saopštenju OVK br. 49, objavljenom 13. jula 1998. godine u novinama *Koha Ditore*, navodi se da su preduzete mere protiv “izvesnih zagriženih kolaboracionista, koji još uvek rade protiv naših nacionalnih interesa”.²²¹⁵ Nisu navedeni nikakvi dalji detalji o tome gde su te mere preduzete ili ko ih je i protiv koga preduzeo. Jakup Krasniqi je potvrdio da je OVK sve do 13. jula 1998. godine i dalje preduzimao “mere protiv nasilnih subjekata Miloševićevog režima [...] na Kosovu”, što je obuhvatalo i kolaboracioniste.²²¹⁶ On nije konkretno naveo gde su te mere preduzimane, ko ih je i protiv koga preduzimao, ni o kakvim se merama radilo.

²²¹¹ Jakup Krasniqi, DP P67 (Transkript u predmetu *Limaj*), T. 3420; Jakup Krasniqi, DP P64 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 4967-4968, 5036-5037. Jakup Krasniqi je govorio o jednom primeru u vezi sa navodnim napadom na aerodrom Golesh koji je u novembru 1997. godine izvela jedna specijalna jedinica OVK, u kojem je pogođen i oboren jedan avion (Jakup Krasniqi, DP P64 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 4978; Jakup Krasniqi, DP P65, Dodatak 5; DP P145, str. 1). On nije osporio da se taj događaj zaista desio, ali nije poznato da li se radilo o napadu koji je izvela OVK zbog toga što je Jakup Krasniqi smatrao da OVK nije posedovala naoružanje kojim bi mogla da obori avion (Jakup, Krasniqi, DP P64 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 4978). Dato je objašnjenje da se to uklapalo u okvir propagande koju je vršila OVK (DP P64 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 4980).

²²¹² Jakup Krasniqi, DP P64 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 5011.

²²¹³ Jakup Krasniqi, DP P65, Dodatak 7; DP P148, str. 1.

²²¹⁴ Jakup Krasniqi, DP P65, Dodatak 13. Jakup Krasniqi, DP P67 (Transkript suđenja u predmetu *Limaj*), T. 3340.

²²¹⁵ Jakup Krasniqi, DP P65, Dodatak 16; Jakup Krasniqi, DP P67 (Transkript suđenja u predmetu *Limaj*), T. 3345-3346.

²²¹⁶ Jakup Krasniqi, DP P67 (Transkript suđenja u predmetu *Limaj*), T. 3350.

632. Tokom svedočenja Jakupa Krasniqija na suđenju predmetu *Limaj* pokazan mu je sadržaj saopštenja Glavnog štaba br. 53 od 19. septembra 1998. godine. To saopštenje je objavljeno u novinama *Koha Ditore* i u njemu se navodi da se kaznene mere “raznih vrsta preduzimaju i protiv kolaboracionističkih elemenata koji nastavljaju da služe okupatorskoj sili”.²²¹⁷ Jakup Krasniqi je potvrdio da su “mere, naravno, preduzimate protiv svih onih koji su naneli štetu političkom i vojnom delovanju OVK”, što obuhvata kolaboracioniste, ali nije precizirao ko je i protiv koga preduzima te mere ili kada su one preduzimate i o kakvim se merama radilo.²²¹⁸

633. U saopštenju Glavnog štaba br. 43 od 4. marta 1998. godine, objavljenom u novinama *Bujku*, generalno se poziva na “[s]mrt neprijateljima i izdajnicima!”²²¹⁹ Jakup Krasniqi je izjavio da se izraz “izdajnici” odnosio na “kolaboracioniste”.²²²⁰ Iako Glavni štab OVK, prema iskazu koji je dao ovaj svedok, nikada nije javno definisao koga je 1998. godine smatrao “kolaboracionistom”,²²²¹ oni su “kolaboracionistima” smatrali kosovske Albance koji su vrbovani u srpske službe bezbednosti, policiju ili vojsku, a ne one koji su bili protiv rata.²²²² Veće ima u vidu da je Jakup Krasniqi na suđenju u predmetu *Limaj* takođe govorio o licima koja su srpskim vlastima prenosila informacije, na primer u vezi s pokretima OVK, kao o kolaboracionistima.²²²³

634. Prema iskazu koji je dao Jakup Krasniqi, OVK u zoni Dukadin, kao ni u drugim zonama, nije vodio politiku napada na civile, već je pre na metu uzimala srpsku policiju i vojsku.²²²⁴ U političkom saopštenju OVK br. 2 od 27. aprila 1998. godine je, s tim u skladu, proglašeno da OVK “osuđuje terorizam i druge vidove nasilja nad civilnim stanovništvom i licima u zarobljeništvu”, te da “prihvata i poštuje [...] konvencije o vođenju rata”.²²²⁵ Jakup Krasniqi je u svom svedočenju izjavio da mu nije bilo poznato da je OVK vršio pogubljenja kolaboracionista

²²¹⁷ Jakup Krasniqi, DP P67 (Transkript suđenja u predmetu *Limaj*), T. 3354.

²²¹⁸ Jakup Krasniqi, DP P67 (Transkript suđenja u predmetu *Limaj*), T. 3354.

²²¹⁹ Jakup Krasniqi, DP P65, Dodatak 8; Jakup Krasniqi, DP P67 (Transkript suđenja u predmetu *Limaj*), T. 3335-3336; v. takođe DP P145, str. 2.

²²²⁰ Jakup Krasniqi, DP P67 (Transkript suđenja u predmetu *Limaj*), T. 3335-3336.

²²²¹ Jakup Krasniqi, DP P64 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 5088.

²²²² Jakup Krasniqi, DP P64 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 5061-5062, 5064-5065, 5115, 5152-5153; v. takođe Shefqet Kabashi, DP P119 (Transkript suđenja u predmetu *Limaj*), T. 4194-4195.

²²²³ Jakup Krasniqi, DP P67 (Transkript suđenja u predmetu *Limaj*), T. 3324-3325, 3329.

²²²⁴ Jakup Krasniqi, DP P64 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 4959-4961; Jakup Krasniqi, DP P65, Dodatak 18, str. 4; Jakup Krasniqi, DP P67 (Transkript suđenja u predmetu *Limaj*), T. 3388-3389.

²²²⁵ Jakup Krasniqi, DP P65, par. 6, 10 (str. 6), Dodatak 12, str. 1-3, v. takođe Dodatak 18, str. 4; Dodatak 19, str. 2; Jakup Krasniqi, DP P67 (Transkript suđenja u predmetu *Limaj*), T. 3363. V. takođe Jakup Krasniqi, DP P67 (Transkript suđenja u predmetu *Limaj*), T. 3359-3360, 3363-3364.

koje je pritvorio, ali da je iz saopštenja saznao da OVK jeste vršio pogubljenja kolaboracionista koji nisu bili pritvoreni.²²²⁶

635. Kao što je već rečeno, saopštenja OVK su bila deo njegove “propagandne kampanje”. Veće podseća na iskaz Jakupa Krasniqija da se motiv odmazde nad kolaboracionistima koji se ponavlja u mnogim saopštenjima OVK treba tumačiti u kontekstu “propagandne kampanje” OVK čija je svrha bila da se civili odvrate od služenja “srpskom režimu”.²²²⁷ Informacije sadržane u saopštenjima OVK možda su preuveličavane ili izmenjene u svrhu te kampanje. Pored toga, Veće ima u vidu da su informacije sadržane u tim saopštenjima, koje su se odnosile na incidente sa “kolaboracionistima”, često bile maglovite, a izostavljani su detalji kao što su vreme i mesto incidenta, identitet počinioca ili identitet žrtava i to da li su bile civilna ili vojna lica. Posebno je nejasno i to da li su mere, za koje se tvrdi da su preduzimate protiv “kolaboracionista”, bile primenjivane u zoni Dukađin, te da li ih je sprovodilo ijedno od lica za koja se u Optužnici navodi da su bili učesnici UZP. U svetlu ovih činjenica, Veće ne može da konstatuje van razumne sumnje da gorenavedeni dokazi ukazuju na to da je između optuženih i/ili drugih učesnika UZP koji se navode u Optužnici postojao plan da se “uspostavi potpuna kontrola OVK nad operativnom zonom Dukađin putem [*inter alia*] maltretiranja srpskih civila i maltretiranja civila kosovskih Albanaca i kosovskih Roma/Egipćana i drugih civila koji su saradivali ili se smatralo da saraduju sa srpskim snagama ili koji na neki drugi način nisu podržavali OVK”, kao što se navodi u Optužnici.

(ii) Vojna policija OVK

636. Tužilaštvo u svom Završnom podnesku iznosi argument da su pripadnici vojne policije OVK vršili maltretiranje ljudi koje su smatrali protivnicima OVK, pri čemu upućuje na tačke 3-4 “Pravila vojne policije”.²²²⁸ Veće je na drugom mestu u ovoj Presudi diskutovalo o tim pravilima.²²²⁹ Veće podseća da ta pravila, u relevantnim delovima, propisuju da je zadatak vojne policije da “istražuje i otkriva, pomoću uverljivih činjenica, sva ona lica koja na bilo koji način saraduju s neprijateljem” i da “preduzima mere protiv svih lica koja deluju protiv Oslobođilačke vojske Kosova”. Međutim, u dokaznom materijalu ne postoji ništa na osnovu čega bi se moglo utvrditi kako su ta pravila tumačena, da li su sprovedena i, ako jesu, kako su sprovedena. Veće,

---

²²²⁶ Jakup Krasniqi, DP P64 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 5066, 5114, 5117-5118.

²²²⁷ V. gore, par. 630.

²²²⁸ Završni podnesak tužilaštva, par. 62-63.

²²²⁹ V. gore, par. 112.

nadalje, podseća da su mu predočeni dokazi koji upućuju na to da su ciljevi vojne policije OVK bili da osigura da stanovništvo pobjegne iz sela, da vrši nadzor lica koja dolaze u sela i odlaze iz njih, da sprečava činjenje zabranjenih dela, te da sprovodi disciplinu u OVK.²²³⁰ Kao što je detaljnije opisano drugde u ovoj Presudi, Veće je konstatovalo da su pripadnici vojne policije OVK, u stvari, učestvovali u istragama u slučajevima nestanaka civila, kosovskih Albanaca, za koje se govori da su nestali dok su se nalazili u pritvoru OVK.²²³¹

637. Dokazi o stvarnim aktivnostima vojne policije OVK na terenu ne idu u prilog tvrdnji tužilaštva da je OVK pomoću svoje vojne policije sprovodio maltretiranje kolaboracionista ili lica koja je smatrao protivnicima. Ima dokaza da je jedna od žrtava, dok su je ispitivali i tukli u bazi OVK u Jablanici, videla jedno lice u crnoj uniformi s oznakom “PU” /VP/ na rukavu.²²³² Po mišljenju Veća, taj jedan incident ne predstavlja dovoljan osnov za zaključak da je vojna policija OVK bila angažovana na način koji je služio ostvarenju zajedničkog zločinačkog plana kao što se navodi u Optužnici. Nema nikakvih dokaza koji upućuju na to da je bilo još incidenata takve prirode.

(iii) “Crne liste OVK”

638. Veću su predočeni dokazi u vezi sa raznim spiskovima ljudi. Tužilaštvo iznosi argument da su to “crne liste OVK s imenima lica za koja se sumnjalo da nisu lojalna OVK, da su pristalice protivničke DSK, ili da su radile sa srpskim vlastima”.²²³³ Kako tvrdi tužilaštvo, ti spiskovi “su kružili među seoskim stražama OVK, tako da su oni mogli da spreče ta lica da uđu u sela” sa “ciljem [...] da se kompromituju ili diskredituju oni koji su se nalazili na crnim listama”.²²³⁴

639. Dokazi upućuju na (i) nekoliko spiskova pronađenih u kompleksu porodice Haradinaj u Glođanu u martu 1998. godine,²²³⁵ (ii) jedan spisak koji je svedoku 17 dat 12. jula 1998. godine,²²³⁶ i na (iii) nekoliko spiskova ljudi koje su “na crnu listu stavili” Faton Mehmetaj²²³⁷ i

²²³⁰ Veću su predočeni i dokazi da vojna policija OVK nije imala nikakvu ulogu u istragama koje su se odnosile na nedolično ponašanje snaga OVK, V. gore, par. 115-116.

²²³¹ V. gore, par. 314, 361.

²²³² V. gore, par. 541.

²²³³ Završni podnesak tužilaštva, par. 58.

²²³⁴ Završni podnesak tužilaštva, par. 58. V. takođe Završni podnesak tužilaštva, par. 59-61.

²²³⁵ Zoran Stijović, DP P121, par. 41-42; Zoran Stijović, T. 570.

²²³⁶ Svedok 17, DP P344, par. 57-58; svedok 17, DP P342 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 7583-7584; DP D146, str. 13-14.

²²³⁷ V. gore, par. 119-122.

Fitnete Ramosaj “zbog toga što nisu bili lojalni [KLA], ili što su bili pristalice DSK, ili zbog toga što su radili za MUP ili druge [organe vlasti]”.²²³⁸

a. Spiskovi pronađeni u kompleksu porodice Haradinaj u Glodanu

640. Zoran Stijović je u svom svedočenju izjavio da su 24. marta 1998. godine, posle incidenta u Glodanu u opštini Dečani, MUP ili RDB izvršili pretres kompleksa porodice Haradinaj i tu pronašli nekoliko spiskova. Kako je izjavio Zoran Stijović, među tim spiskovima bilo je, pored ostalih, “spiskova sa pripadnicima OVK, sa stražarskim mestima na kojima su obavljali svoje dužnosti”, zatim su tu bile “liste bivših ili sadašnjih policajaca u MUP-u”, kao i “spiskovi na kojima su se nalazili pojedini Albanci za koje se sumnjalo da su u saradnji ili imaju saradnju sa pripadnicima srpskih snaga bezbednosti”.²²³⁹ Zoran Stijović je u svom svedočenju izjavio da su MUP i RDB, nakon što su uporedili imena sa zaplenjenih spiskova s imenima iz “registara mreže informatora” RDB Srbije, došli do zaključka da su se na nekim od spiskova zaplenjenih u kompleksu porodice Haradinaj nalazila imena lica koja su trebala “da budu meta napada”.²²⁴⁰ Ti navodni spiskovi koji su pronađeni u kompleksu porodice Haradinaj nisu ponuđeni na uvrštavanje u spis.

641. Kako je izjavio Zoran Stijović, na jednom od spiskova nalazilo se ime Murata Haxhocaja (Hađocaj), koji je zatim upozoren od strane “operativnog radnika [RDB]” da se “njegovo ime nalazi na spisku koji je pronađen prilikom pretresa porodičnih kuća porodice Haradinaj”;²²⁴¹ Muratu Haxhocaju “[su] ukazali da mora da vodi dužnu pažnju na kretanje, da bude u kontaktu sa nama i da nas [RDB] obaveštava o tome”.²²⁴² Zoran Stijović je u svom svedočenju izjavio da je jedan član porodice Murata Haxhocaja obavestio RDB da je on ubijen od strane pripadnika OVK krajem 1998. godine, možda u oktobru ili novembru 1998. godine.²²⁴³ Veće ima u vidu da na osnovu ovog iskaza nije jasno da li je Zoran Stijović video ime Murata Haxhocaja na spisku²²⁴⁴ ili je dobio informaciju da se on nalazi na spisku, a ako jeste, onda nije jasno od koga je tu

²²³⁸ Rrustem Tetaj, DP P77, par. 29. Kako je izjavio Rrustem Tetaj, Fitnete Ramosaj je bila žena iz Crnobrega /Carrabreg/, koja je sa Fatonom Mehmetajem obavljala poslove kontaktiranja sa sredstvima javnog informisanja, Rrustem Tetaj, DP P75 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*) T. 3630.

²²³⁹ Zoran Stijović, T. 570; Zoran Stijović, DP P121, par. 41.

²²⁴⁰ Zoran Stijović, T. 572-573; Zoran Stijović, DP P121, par. 41.

²²⁴¹ Zoran Stijović, T. 573-575.

²²⁴² Zoran Stijović, T. 575.

²²⁴³ Zoran Stijović, T. 574-575.

informaciju dobio. Pored toga, premda je očigledno da Zoran Stijović nije bio lice koje je upozorilo Murata Haxhocaja da bude oprezan, on nije naveo od koga je dobio informaciju da je Murat Haxhocaj bio upozoren.

642. U dokaze je uvršten jedan izveštaj SUP Đakovica u kom se navodi sledeće: “Dana 13. 11. 1998. godine [...] u selu Preko Luka opština Dečani izvršen je teroristički napad od strane pripadnika DTG albanske etničke zajednice na kuću Hađocaj Murata iz navedenog sela”.²²⁴⁵ U tom izveštaju stoji da su Murat i njegov sin “izvedeni iz kuće” i da su “teroristi [...] ovom prilikom streljali Murata dok je njegov sin [...] zadobio neke telesne povrede u vidu okrznuća”.²²⁴⁶ U tom izveštaju se ne navode nikakvi dalji detalji. Veće takođe ima u vidu da se taj incident desio izvan perioda na koji se odnosi Optužnica.

643. Veće je saslušalo i iskaz Zorana Stijovića u vezi sa dvema ženama iz porodica Zukaj i Coraj, koje su navodno za srpske bezbednosne snage prikupljale podatke o aktivnostima OVK.²²⁴⁷ Međutim, iz njegovog iskaza nije jasno da li su se te žene nalazile na onim spiskovima koji su pronađeni u kompleksu porodice Haradinaj.²²⁴⁸ Veću nisu predloženi nikakvi dalji dokazi u vezi s tim dvema ženama.

b. Spisak iz rukom pisanih zabeleški sa sastanka održanog 12. jula 1998. godine

644. Svedok 17 je u svom svedočenju izjavio da je prisustvovao jednom sastanku održanom 12. jula 1998. godine u kući Dina Krasniqija (komandanta OVK u dolini Barane) u selu Vranovac u opštini Peć.²²⁴⁹ Tom sastanku su prisustvovali i drugi predstavnici OVK, kao i seoski komandanti OVK iz doline Barane.²²⁵⁰ Svedok 17 je izjavio da je svrha tog sastanka bila da se pruže informacije o dolasku brigade FARK i činjenici da su oficiri FARK predstavljali kosovsku vladu, kao i da se, pored ostalog diskutuje o stanju na terenu, finansiranju, formiranju vojne

²²⁴⁴ Iako je zastupnik tužilaštva u svom pitanju sugerisao da je Zoran Stijović video te spiskove, taj svedok u svom odgovoru nije ni potvrdio ni porekao da je spiskove lično video, Zoran Stijović, T. 571.

²²⁴⁵ DP P383, str. 11.

²²⁴⁶ DP P383, str. 11.

²²⁴⁷ Zoran Stijović, T. 571-573.

²²⁴⁸ Iz iskaza koji je dao Zoran Stijović čini se da je jedna od te dve žene možda bila na jednom od spiskova koji su pronađeni u kompleksu porodice Haradinaj, ali nije jasno na koju je od njih dve mislio, Zoran Stijović, T. 573.

²²⁴⁹ Svedok 17, DP P342 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 7583-7584; svedok 17, DP P344, par. 56-58.

²²⁵⁰ Svedok 17, DP P344, par. 56; svedok 17, DP P342 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 7583-7586.

policije, angažovanju teških vozila i mobilizaciji snaga.²²⁵¹ Svedok 17 je tokom sastanka vodio rukom pisane zabeleške.²²⁵²

645. Na tom sastanku ili dan posle toga, svedoku 17 su “dali spisak lica koje traži OVK” i on je ta imena prepisao u svoje rukom pisane zabeleške.²²⁵³ Njegove rukom pisane zabeleške sadržale su, pod naslovom “Lica koja se traže/ili nestala lica?” (kurziv dodat), sledećih deset imena: 1. “Zenel”; 2. “Ali”; 3. “Mehmet Alia”; 4. “Tahir Zhukri”; 5. “Zenun Gashi i njegov sin”; 6. “Zenel Mehmeti”; 7. “Shekrelet Sadiku i njegova porodica”; 8. “Dve žene kolaboracionistkinje iz Turjaka-Kosturiq”; 9. “Misin Berisha - lice romske nacionalnosti, Gllogjan”; i 10. “Skënder Sali Kuçi - Lutogllavë”.²²⁵⁴ Svedok 17 je u svom svedočenju izjavio da Ramushu Haradinaju nikad nije rekao da taj spisak postoji.²²⁵⁵

646. Dokazi u vezi s izvorom tog spiska nisu jasni. Svedok 17 nije mogao da se seti ko mu je dao taj spisak.²²⁵⁶ Međutim, on je spomenuo mogućnost da mu je spisak možda dao čovek koji je vodio zapisnik na tom sastanku ili “Din Krasniqi ili neko drugi” i nije znao da li mu je spisak uručen u pismenoj formi ili saopšten usmeno.²²⁵⁷ Svedok 17 je u svom iskazu takođe rekao da, u vreme kad je pisao zabeleške, nije poznao nijedno od lica koja su navedena na spisku u njegovoj beležnici.²²⁵⁸

647. Uprkos naslovu “Lica koja se traže/ili nestala lica?” (kurziv dodat), dokazi u vezi sa svrhom tog spiska nisu jasni. Svedok 17 je u svom svedočenju izjavio da su “oni koji su tražili ta lica bili OVK i Din Krasniqi”.²²⁵⁹ Svedok 17 je u isto vreme prihvatio da se radilo o spisku lica za kojim su policajci pod njegovom komandom tragali i izjavio da nije smatrao da je u vezi s tim spiskom bilo šta neprikladno ili da on predstavlja dokaz o planu da se počine zločini.²²⁶⁰

²²⁵¹ Svedok 17, DP P344, par. 56.

²²⁵² Svedok 17, DP P344, par. 56; DP D146, str. 12-13.

²²⁵³ Svedok 17, DP P344, par. 57; DP P342 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 7583-7584; DP D146, str. 13-14.

²²⁵⁴ Svedok 17, DP P344, par. 57; DP D146, str. 13-14.

²²⁵⁵ Svedok 17, DP P342 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 7700.

²²⁵⁶ Svedok 17, DP P344, par. 57; svedok 17, DP P342 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 7584, 7699.

²²⁵⁷ Svedok 17, DP P342 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 7584, 7694.

²²⁵⁸ Svedok 17, DP P344, par. 58.

²²⁵⁹ Svedok 17, DP P344, par. 58. V. poverljivi Dodatak.

²²⁶⁰ Svedok 17, DP P342 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 7695, 7700.

648. Veće ima u vidu da su mu predloženi dalji dokazi u vezi sa trojicom ljudi sa tog spiska, i to Zenunom Gashijem, Misinom Berishom i Skenderom Kuçijem.²²⁶¹ U vezi sa Zenunom Gashijem, Veće je prihvatilo da je on ubijen i da su u to verovatno bili umešani pripadnici OVK.²²⁶² Međutim, o dokazima ne postoji ništa što dokazuje da su njegovo hapšenje i smrt povezani s tim što se njegovo ime nalazilo na tom spisku. Naprotiv, svedok 17, koji je taj spisak zapisao u svojim zabeleškama, u svom je svedočenju izjavio da je u dva navrata intervenisao kako bi obezbedio da Zenun Gashi bude pušten na slobodu.²²⁶³ U vezi s Misinom Berishom, Veće je konstatovalo da je on poginuo, ali nije donelo nikakve dalje zaključke zbog nedostatka dokaza.²²⁶⁴

649. Veće ima u vidu da se među imenima na tom spisku nalazi i ime Skendera Kuçija, koji se navodi u tački 5 Optužnice.²²⁶⁵ Veće je konstatovalo da su Skendera Kuçija doveli u bazu OVK u Jablanici približno 13. ili 14. jula 1998. godine i da su u vezi s događajima u toj bazi dokazane optužbe za okrutno postupanje, mučenje i ubistvo Skendera Kuçija.²²⁶⁶ Veće je prihvatilo da su ga držali u toj bazi i da je on bio podvgnut zlostavljanju zbog toga što se smatralo da je imao mnogo novca.²²⁶⁷ U dokazima nije bilo ničega što dokazuje da je to što je on bio zatočen, podvrgnut zlostavljanju i na kraju ubijen bilo povezano sa činjenicom da se njegovo ime nalazilo na spisku od 12. ili 13. jula 1998. godine. Premda je uzelo u obzir da je datum kad je taj spisak sastavljen vrlo blizu datumu kada su Skendera Kuçija doveli u bazu, Veće, na osnovu gorenavedenih dokaza, ne smatra da taj spisak predstavlja “crnu listu”, posebno zbog toga što nema dokaza u vezi s njegovim izvorom i svrhom.

c. “Crne liste” Fatona Mehmetaja

650. Veće je saslušalo iskaz Rrustema Tetaja da su “crne liste” Fatona Mehmetaja i Fitnete Ramosaj “kružile među seoskim stražarima [OVK] u određenim selima koja su podržavala [OVK]”.²²⁶⁸ Kako je izjavio Rrustem Tetaj, “stražari su morali da provere identitet lica koja su prolazila kroz njihova sela i da uskrate pristup onim licima čija su se imena nalazila na tim listama”.²²⁶⁹ On je u svom svedočenju izjavio da su, po njegovom razumevanju, ti spiskovi sastavljeni “da bi se kompromitovali oni koji su na njih uvršteni [a koji su poticali] iz različitih

²²⁶¹ V. gore, par. 343-344, 346-354.

²²⁶² V. gore, par. 355.

²²⁶³ V. gore, par. 352-353.

²²⁶⁴ V. gore, par. 345.

²²⁶⁵ Optužnica, par. 58-59.

²²⁶⁶ V. gore, par. 534, 580.

²²⁶⁷ V. gore, par. 576.

²²⁶⁸ Rrustem Tetaj, DP P77, par. 29.

političkih stranaka” i “protivnici koji im se nisu dopadali”, te da je “svrha te procedure bila da se kompromituju ili diskredituju spomenuta lica”.²²⁷⁰ Sami spiskovi nisu ponuđeni na uvrštavanje u spis.

651. Kako je izjavio Rrustem Tetaj, i on se nalazio na jednom takvom spisku i u maju 1998. godine u selu Požar u opštini Dečani ispitivali su ga Faton Mehmetaj i jedno lice koje su zvali “Ujka”.²²⁷¹ Tokom tog ispitivanja, optužili su ga da “MUP u [Peći] daje podatke o [OVK]” na osnovu toga što je bio bivši starešina JNA.²²⁷² Rrustem Tetaj je u svom svedočenju izjavio da su ga ispitivali dva sata na prilično preteći način, ali da ga nisu zlostavljali i da su ga posle toga pustili da ide.²²⁷³

d. Zaključak

652. Po mišljenju Veća, dokazi koji su ponuđeni u vezi sa spiskovima o kojima se govori gore u tekstu ne idu u prilog zaključku da je postojala zajednička zločinačka svrha UZP koji se navodi u Optužnici.

---

²²⁶⁹ Rrustem Tetaj, DP P77, par. 29.

²²⁷⁰ Rrustem Tetaj, DP P77, par. 29; Rrustem Tetaj, DP P75 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 3858-3859, 3863.

²²⁷¹ Rrustem Tetaj, DP P77, par. 30.

²²⁷² Rrustem Tetaj, DP P77, par. 30.

²²⁷³ Rrustem Tetaj, DP P77, par. 30.

(iv) Incidenti zlostavljanja i ubijanja civila od strane vojnika OVK

653. Na samom početku, Veće primećuje da je tužilaštvo ponudilo dosta dokaza za koje je Veće u mnogo slučajeva konstatovalo da su nedovoljni da bi se dokazali konkretni incidenti.²²⁷⁴ Razlog za to je često bio taj što se radilo o višestrukim dokazima iz druge ruke čije poreklo nije bilo poznato. Veće je takođe imalo u vidu svoju zabrinutost u pogledu pouzdanosti dokaza koji potiču od jedne od strana u oružanom sukobu, posebno onda kada poreklo informacija i način na koji su obrađene nisu poznati. U sledećoj diskusiji nisu razmatrani incidenti između OVK i FARK²²⁷⁵ zbog toga što vojnici FARK nisu bili civili, tako da incidenti koji su se desili njima nisu relevantni za dokazivanje zajedničke svrhe koja se navodi u Optužnici.

654. Nadalje, dokazi koji su ponuđeni u svrhu dokazivanja napada OVK često su bili delimični i nepotpuni. Na primer, tužilaštvo je ponudilo dokaze o ljudskim posmrtnim ostacima pronađenim na Radonjićkom jezeru, ali je ponudilo vrlo malo ili nimalo dokaza na osnovu kojih bi se mogle utvrditi okolnosti u kojima je nastupila smrt tih lica. Veće je već konstatovalo da su posmrtni ostaci Misina Berishe, Zenuna Gashija, Velizara Stošića, Nurije Krasniqi, Istrefa Krasniqija, Malusha Mehe, Ilire Frrokaj, Kujtima Imeraja, Radeta Popadića, Vukosave Marković, Darinke Kovač, Pala Krasniqija i Milke Vlahović pronađeni u kanalu na Radonjićkom jezeru, a da su posmrtni ostaci Mehmeta Rrustemaja, Tushe Tahiraj i Ramiza Tahiraja pronađeni na poljoprivrednom dobru "Ekonomija".²²⁷⁶ Veće je konstatovalo da dokazi koje je predočilo tužilaštvo ne dokazuju okolnosti u kojima je nastupila smrt tih lica.²²⁷⁷ Shodno tome, Veće neće diskutovati o tom smrtnim slučajevima u kontekstu dokazivanja UZP koji se navodi u Optužnici. Iz istih razloga, Veće neće dalje diskutovati o dokazima koji se odnose na neidentifikovane posmrtne ostatke.²²⁷⁸

655. Veće je već konstatovalo da je dokazano nekoliko incidenata u kojima su vojnici OVK zlostavljali ili ubili civile na teritoriji zone Dukađin.

656. Veće je, konkretno, konstatovalo da su vojnici OVK 18. aprila 1998. godine napali kompleks porodice Stojanović i silom odveli Mijata Stojanovića, Dragoslava Stojanovića i Veselina Stijovića u kuću Smaila Haradinaja u Glođanu, pri čemu su ih usput zlostavljali.²²⁷⁹ U

²²⁷⁴ V. gore, par. 203-235, 238-253, 307-318, 343-372, 381-387.

²²⁷⁵ V. gore, par. 264-278.

²²⁷⁶ V. gore, par. 342, 381, 384.

²²⁷⁷ V. gore, par. 221, 345, 355, 358, 363, 366, 370, 372, 578.

²²⁷⁸ V. gore, par. 341, 376, 380.

²²⁷⁹ V. gore, par. 183-184, 186-187, 189.

spomenutoj kući su nastavili da ih zlostavljaju.²²⁸⁰ Među vojnicima OVK koji su počinili ta dela bili su Zeqir Nimonaj, Daut Haradinaj i Besnik Haradinaj.²²⁸¹ Veće ima u vidu da su 24. marta 1998. godine vođene borbe između pripadnika OVK koji su se nalazili u kompleksu porodice Haradinaj i pripadnika MUP koji su se nalazili u dvorištu kompleksa porodice Stojanović, da je porodica Stojanović tog dana otišla iz svog kompleksa, te da su se članovi porodice Stojanović prvi put vratili u svoj kompleks 18. aprila 1998. godine, kada su napadnuti.²²⁸² U tim okolnostima, Veće ne može da isključi mogućnost da su napad na kompleks porodice Stojanović, koji je izveden 18. aprila 1998. godine, i zlostavljanje Mijata Stojanovića, Dragoslava Stojanovića i Veselina Stijovića, koje je usledilo posle tog napada, izvršeni u znak odmazde zbog toga što se smatralo da su oni odigrali konkretnu ulogu u borbama od 24. marta 1998. godine između snaga MUP koje su se nalazile u dvorištu kompleksa porodice Stojanović i snaga OVK koje su se nalazile u kompleksu porodice Haradinaj, a ne da je taj incident bio deo plana da se zlostavljaju kosovski srpski i drugi civili za koje se smatralo da su kolaboracionisti. Pored toga, Veće ima u vidu da je u popodnevnim časovima 18. aprila 1998. godine Nasim Haradinaj obavestio tu trojicu ljudi da će biti pušteni na slobodu, da je Dragoslavu Stojanoviću ponudio analgetik, da je Hilmi Haradinaj toj trojici ljudi ponudio hranu i piće, te da su ta trojica ljudi na kraju odvedena u izbeglički logor u Babaloću, gde su ih pustili na slobodu i pružili im medicinsku pomoć. Premda ovaj pojedinačni incident predstavlja zlostavljanje civila, kosovskih Srba, uzimajući u obzir kontekst u kom se on odigrao, kao i gore opisano ponašanje Nasima Haradinaja i Hilmija Haradinaja, Veće odbacuje tvrdnju da taj incident predstavlja indiciju o postojanju zajedničkog plana koji je obuhvatao protivpravno uklanjanje i zlostavljanje kosovskih srpskih i drugih civila za koje se smatralo da su kolaboracionisti.

657. Veće je već konstatovalo da su u jutarnjim časovima 22. aprila 1998. godine pripadnici OVK, među kojima su bili Kujtim Berisha i izvesni Jusuf, čije je prezime nepoznato, zaustavili Novaka Stijovića, Stanišu Radoševića i njegovu majku Rosandu Radošević u Požaru.²²⁸³ Ti vojnici su im rekli da ne mogu da se vrate svojim domovima i da tamo nemaju šta da traže.²²⁸⁴ Vojnici su Novaka Stijovića, Stanišu Radoševića i Rosandu Radošević silom odveli u Glođan u opštini Dečani, gde su nekih 30 do 50 vojnika OVK šutirali i pesnicama, šipkama i kundacima pušaka udarali tu dvojicu ljudi nekih 20-30 minuta.²²⁸⁵ Ponovo su im rekli da ne mogu da se vrate

---

²²⁸⁰ V. gore, par. 191-192.

²²⁸¹ V. gore, par. 191.

²²⁸² V. gore, par. 145-146, 183.

²²⁸³ V. gore, par. 195, 199.

²²⁸⁴ V. gore, par. 195.

²²⁸⁵ V. gore, par. 195-196, 199.

u svoje domove i da idu u Srbiju.²²⁸⁶ Zatim su pustili Stanišu Radoševića kako bi im doneo dva karabina; Novaka Stijovića i Rosandu Radošević su pustili oko 15:00 časova, nakon što je jedan vojnik OVK preneo poruku da je Staniša Radošević predao oružje OVK.²²⁸⁷

658. Veće ima u vidu da su tokom ovog incidenta vojnici OVK rekli Novaku Stijoviću, Staniši Radoševiću i Rosandi Radošević, koji su bili civili, kosovski Srbi, da ne mogu da se vrate svojim domovima i da idu u Srbiju. Međutim, Veće primećuje da su Stanišu Radoševića poslali da donese dve puške i da su sve troje pušteni nakon što je kasnije tog dana Staniša Radošević to oružje predao jednom pripadniku OVK. Tokom tog incidenta Rosandu Radošević nisu tukli. Iako prihvata da incident sa Novakom Stijovićem, Stanišom Radoševićem i Rosandom Radošević predstavlja zlostavljanje civila, kosovskih Srba, u svetlu činjenice da su Stanišu Radoševića poslali da donese dva komada oružja i da su nekoliko sati kasnije, nakon predaje tog oružja, sve troje pušteni, Veće odbacuje mišljenje da taj incident predstavlja indiciju o postojanju zajedničkog plana da se protivpravno uklone i zlostavljaju kosovski Srbi i drugi civili kao što se navodi u Optužnici.

659. Veće je već konstatovalo da su 11. avgusta 1998. godine Idriz Balaj i drugi pripadnici OVK zaustavili jedan tim PMEZ, naredili njegovim članovima da idu u Glođan i optužili ih da špijuniraju za srpske snage. Idriz Balaj je u Glođanu zlostavljao albanskog prevodioca.²²⁸⁸ Veće je, pored toga, konstatovalo da je Ramush Haradinaj na "pristojan" način ispitivao članove tima, te kasnije pustio taj tim PMEZ i njihovog prevodioca da se odvezu odatle pod pratnjom, kako bi osigurao da budu bezbedni.²²⁸⁹ Jedan vojnik OVK koji se zvao Toni i kojeg su članovi tima PMEZ sreli nakon što su pušteni, rekao je da mu je "veoma žao, ali da u OVK postoje ekstremističke grupe koje operišu na svoju ruku".²²⁹⁰ Uzimajući u obzir širi kontekst ovog incidenta, ponašanje Ramusha Haradinaja, a posebno puštanje tima PMEZ na slobodu, te izvinjenje vojnika OVK koji se zvao Toni i koji je to maltretiranje pripisao ekstremnim grupama unutar OVK koje su bile van kontrole, Veće ne prihvata da taj incident predstavlja indiciju o postojanju zajedničke zločinačke svrhe UZP kao što se navodi u Optužnici.

---

²²⁸⁶ V. gore, par. 196, 202

²²⁸⁷ V. gore, par. 196-197, 199, 201.

²²⁸⁸ V. gore, par. 301-302, 304, 306.

²²⁸⁹ V. gore, par. 303.

²²⁹⁰ V. gore, par. 303.

660. Veće je takođe konstatovalo da su vojnici OVK silom odveli Fadila Fazliua i Nasera Liku iz Žabelja. Ti vojnici OVK nazvali su Fadila Fazliua i Nasera Liku izdajnicima.²²⁹¹ Tužilaštvo nije ponudilo nikakve dokaze na osnovu kojih bi se moglo utvrditi da je to krivično delo bilo deo plana ili da predstavlja dokaz o drugim incidentima na osnovu kojih se može utvrditi postojanje obrasca nasilja nad civilima kao što se navodi u Optužnici.

---

²²⁹¹ V. gore, par. 590, 596, 610.

(v) Incidenti zlostavljanja i ubijanja u bazi OVK u Jablanici

661. Veće je već konstatovalo da je u proleće 1998. godine Jah Bushati bio pritvoren u bazi OVK u Jablanici, gde je bio podvrgnut prelaćivanju. Veće je takođe konstatovalo da je Jah Bushati nakon izvesnog vremena stupio u redove OVK.²²⁹² U tim okolnostima, Veće ne prihvata da je pritvaranje Jaha Bushatija u bazi OVK u Jablanici bilo deo zajedničkog plana za učvršćavanje kontrole OVK nad zonom Dukađin putem protipravnog uklanjanja i zlostavljanja civila.

662. Veće je već konstatovalo da su 13. juna 1998. godine na putu Đakovica–Klina vojnici OVK oteli svedoka 6 i držali ga približno šest sedmica u pritvoru u bazi OVK u Jablanici, gde je bio podvrgnut prelaćivanju od strane vojnika OVK među kojima su bili Nazmi Brahimaj, Lahi Brahimaj i Hamza Brahimaj.²²⁹³ Svedok 6 je optužen da je odsedao kod Srba i špijunirao.²²⁹⁴ Na dan kada je svedok 6 pušten na slobodu, Nazmi Brahimaj mu je dao jedan dokument na kojem je bio potpis Nazmija Brahimaja i zaglavlje Operativnog štaba Operativne zone Dukađin, Lokalnog štaba u Jablanici, u kojem je stajalo da je Operativni štab Operativne zone Dukađin doneo odluku da pusti svedoka 6 iz pritvora, te da će protiv svedoka 6 biti pokrenut krivični postupak ukoliko ponovi greške koje je počinio.²²⁹⁵ Nazmi Brahimaj je svedoku 6 dao još jedan sličan dokument sa zaglavljem Lokalnog štaba u Jablanici i potpisom Nazmija Brahimaja, u kojem je naznačeno da je Operativni štab Operativne zone Dukađin doneo odluku da konfiskuje vozilo i revolver svedoka 6 za potrebe vojske.

663. Veće je takođe konstatovalo da je policajac Nenad Remištar, kosovski Srbin, približno 13. juna 1998. godine odveden u bazu OVK u Jablanici, gde su ga žestoko pretukli Nazmi Brahimaj i drugi vojnici OVK. Poslednji put je viđen 14. juna 1998. godine u bazi OVK u Jablanici.²²⁹⁶ Veće je konstatovalo da su jedan neidentifikovani muškarac bosanskog porekla, koji je bio optužen da je prekinuo napajanje električnom energijom, i trojica neidentifikovanih muškaraca crnogorske nacionalnosti bili pritvoreni u bazi OVK u Jablanici tri ili četiri dana i da su ih za to vreme vojnici OVK, u prisustvu Nazmija Brahimaja i Hamze Brahimaja, tukli palicama za bejzbol i ubadali noževima.²²⁹⁷

---

²²⁹² V. gore, par. 182.

²²⁹³ V. gore, par. 477-486, 490.

²²⁹⁴ V. gore, par. 482.

²²⁹⁵ V. gore, par. 490.

²²⁹⁶ V. gore, par. 499-500, 505-506.

²²⁹⁷ V. gore, par. 510-511.

664. Nadalje, Veće se uverilo da je Skender Kući od 13. ili 14. jula 1998. do 15. ili 16. jula 1998. godine bio pritvoren u bazi OVK u Jablanici, gde su ga žestoko premlatili. Doveden je u bolnicu približno 15. ili 16. jula 1998. godine, na dan kad je neuspešno pokušao da pobjegne, i tu je podlegao usled (komplikacija do kojih je došlo zbog) premlaćivanja.²²⁹⁸ Takođe je utvrđeno da je Pal Krasniqi bio pritvoren u bazi OVK u Jablanici od 14. ili 15. jula 1998. do najranije 25. jula 1998. godine i da je tamo bio podvrgavan žestokom premlaćivanju. Pored toga, Veće se uverilo da je 14. ili 15. jula 1998. godine svedok 3 odveden u bazu OVK u Jablanici, gde je bio pritvoren do 15. ili 16. jula 1998. godine, kada je uspeo da pobjegne. Dok je bio u pritvoru, podvrgavali su ga premlaćivanju u nameri da ga kazne zbog toga što su verovali da je učestvovao u jednom napadu srpskih snaga, a kasnije i da ga kazne zbog toga što je pobjegao.²²⁹⁹ Među onima koji su premlaćivali tu trojicu muškaraca bili su Nazmi Brahimaj, koji je tukao Skendera Kućija i Pala Krasniqija i šutirao svedoka 3,²³⁰⁰ Hamza Brahimaj²³⁰¹ i Naser Brahimaj,²³⁰² koji su tukli Skendera Kućija i Pala Krasniqija, zatim Lahi Brahimaj, koji je zlostavljao svedoka 3 i bio prisutan za vreme premlaćivanja Skendera Kućija,²³⁰³ kao i drugi neimenovani vojnici OVK koji su se nalazili u bazi OVK u Jablanici.

665. Svedok 6, Nenad Remištar, spomenuti Bosanac, trojica nepoznatih Crnogoraca, Skender Kući, Pal Krasniqi i svedok 3 bili su pritvoreni u bazi OVK u Jablanici i podvrgnuti žestokom premlaćivanju. Dokazi upućuju na to da su oni, pre nego što su pritvoreni, svi bili civili osim Nenada Remištara. U svakom slučaju, u vreme kad su zlostavljani, nijedan od njih nije aktivno učestvovao u neprijateljstvima. Veće je u vezi sa svima njima, izuzev u vezi sa trojicom Crnogoraca, konstatovalo da je premlaćivanje vršeno sa ciljem koji je obuhvatao njihovo kažnjavanje ili diskriminaciju. Nazmi Brahimaj je učestvovao u zlostavljanju svedoka 6, Nenada Remištara, Skendera Kućija, Pala Krasniqija i svedoka 3, bio je prisutan za vreme premlaćivanja Bosanca i trojice nepoznatih Crnogoraca.²³⁰⁴ Doživljavali su ga kao komandanta baze OVK u Jablanici i on je potpisao dokumente za puštanje svedoka 6 na slobodu.²³⁰⁵ Hamza Brahimaj je učestvovao u premlaćivanju svedoka 6, Skendera Kućija i Pala Krasniqija, bio je prisutan za vreme premlaćivanja Bosanca i trojice Crnogoraca.²³⁰⁶ Naser Brahimaj je tukao Skendera Kućija i

²²⁹⁸ V. gore, par. 530, 533-534, 537, 539-540, 542-543, 564, 566-567.

²²⁹⁹ V. gore, par. 533-535, 539-543.

²³⁰⁰ V. gore, par. 530-531, 537.

²³⁰¹ V. gore, par. 530, 534, 543.

²³⁰² V. gore, par. 534-535, 537.

²³⁰³ V. gore, par. 530, 534, 541, 556-557.

²³⁰⁴ V. gore, par. 482, 484-485, 505, 510, 530, 534, 537.

²³⁰⁵ V. gore, par. 484, 490.

²³⁰⁶ V. gore, par. 484-485, 510, 530, 543.

Pala Krasniqija.²³⁰⁷ Lahi Brahimaj je učestvovao u zlostavljanju svedoka 6 i svedoka 3 i bio je prisutan dok su premlaćivali Skendera Kuçija.²³⁰⁸

666. Gore navedeni zaključci upućuju na to da su Nazmi Brahimaj, Hamza Brahimaj, Naser Brahimaj, Lahi Brahimaj i drugi vojnici OVK koji su se nalazili u bazi OVK u Jablanici možda imali zajednički plan da pritvore i zlostavljaju lica za koja su smatrali da saraduju sa srpskim snagama ili da ne podržavaju OVK. Takav zajednički plan se ne navodi u važećoj Optužnici i to pitanje je izvan delokruga postupka koji je u toku. Međutim, Veće bi htelo da napomene da, čak i kad bi se dokazalo postojanje takvog zajedničkog plana, što nije zaključak do kojeg je Veće došlo, u dokaznom materijalu ne postoji ništa što upućuje na to da su Ramush Haradinaj ili Idriz Balaj možda bili umešani u bilo kakav zajednički plan te vrste. Naprotiv, Veće je već konstatovalo da je Ramush Haradinaj, kada je saznao za pritvaranje i zlostavljanje Skendera Kuçija, otišao u Jablanicu da sa Nazmijem Brahimajem razgovara o tome da se Skender Kuçi pusti na slobodu, ali je njegova intervencija bila neuspešna.²³⁰⁹ Veće posebno podseća na to da je jedan svedok, koji je prisustvovao toj intervenciji, čuo kako je Ramush Haradinaj rekao Nazmiju Brahimaju da se “takve stvari više ne bi trebale dešavati jer to nanosi štetu našem cilju”.²³¹⁰ Kada su svedoka 3, posle njegovog bekstva iz Jablanice i nakon što ga je posle toga uhvatio Lahi Brahimaj, doveli pred Ramusha Haradinaja, on je svedoku 3 ponudio hranu i smeštaj i predložio mu da ga odvede njegovoj porodici.²³¹¹ Ramush Haradinaj je bio besan kada je saznao da je Lahi Brahimaj odveo svedoka 3 u Glođan.²³¹² Osim ova dva incidenta, tužilaštvo nije predložilo nikakve dokaze na osnovu kojih bi se moglo utvrditi da je Ramush Haradinaj uopšte znao za zločine počinjene u bazi OVK u Jablanici. U dokazima koje je Veće prihvatilo ne spominje se da je Idriz Balaj bio prisutan u bazi OVK u Jablanici ni da je znao za te zločine.

667. U Optužnici se navodi da je postojao UZP čiji je zajednički cilj bio da se uspostavi potpuna kontrola OVK nad operativnom zonom Dukadin putem protivpravnog uklanjanja i maltretiranja srpskih civila i maltretiranja civila kosovskih Srba i kosovskih Albanaca i drugih civila koji su saradivali ili se smatralo da saraduju sa srpskim snagama ili koji na neki drugi način nisu podržavali OVK, a sva trojica optuženih se terete da su učestvovali u tom planu. Zločini koji su počinjeni u bazi OVK u Jablanici, za koje je Veće u ovoj Presudi konstatovalo da su dokazani,

²³⁰⁷ V. gore, par. 535, 537.

²³⁰⁸ V. gore, par. 484-485, 530, 541, 556-557.

²³⁰⁹ V. gore, par. 561, 563.

²³¹⁰ Rrustem Tetaj, DP P75 (Transkript prvobitnog suđenja u predmetu *Haradinaj*), T. 3681-3682.

²³¹¹ V. gore, par. 559.

²³¹² Svedok 3, T. 1679.

upućuju na postojanje obrasca ponašanja, a možda i plana da se počine takvi zločini, u kojem su učestvovala izvesna lica iz baze OVK u Jablanici, ali oni ne dokazuju postojanje zajedničkog plana koji se navodi u Optužnici. U zločinima za koje je u ovoj Presudi konstatovano da su dokazani učestvovao je ograničen broj lica, tačnije Nazmi Brahimaj, Hamza Brahimaj, Naser Brahimaj, Lahi Brahimaj i drugi vojnici OVK koji su bili prisutni u bazi OVK u Jablanici, i ništa što je sadržano u dokaznom materijalu ne upućuje na to da su drugi pripadnici OVK u Operativnoj zoni Dukadžin izvan Jablanice bili na bilo koji način umešani u te događaje ili da su znali za njih.

(b) Zaključak

668. Veće je razmotrilo dokaze koji su ponuđeni da bi se dokazalo postojanje UZP za koji se optuženi terete u Optužnici i konstatuje da nije dokazana zajednička svrha tog navedenog UZP. Nije dokazano postojanje UZP koji se navodi u Optužnici.

2. Odgovornost Ramusha Haradinaja

669. U Optužnici se navodi da Ramush Haradinaj snosi individualnu krivičnu odgovornost po članu 7(1) Statuta za krivična dela koja mu se stavljaju na teret u tačkama od 1 do 6 na osnovu njegovog učešća u UZP koji se navodi u Optužnici. Veće je konstatovalo da tačke 1 i 2 nisu dokazane, te, shodno tome, neće razmatrati krivičnu odgovornost optuženog u vezi s tim tačkama.

670. Veće je već konstatovalo da postojanje UZP nije dokazano. Ramush Haradinaj, shodno tome, nije krivično odgovoran za učešće u UZP u vezi sa krivičnim delima koja su mu stavljena na teret u tačkama 3, 4, 5 i 6 Optužnice.

671. Ramush Haradinaj je alternativno okrivljen za naređivanje, podsticanje ili pomaganje i podržavanje krivičnih dela kojima se tereti u tački 6. Veće je konstatovalo da krivična dela kojima se tereti u toj tački Optužnice nisu dokazana, osim prisilnog uklanjanja Nasera Like i Fadila Fazliua iz Žabelja od strane vojnika OVK.²³¹³

672. Dokazi koji su predloženi u vezi s tim krivičnim delom²³¹⁴ ne pokazuju da je Ramush Haradinaj bio na mestu tih događaja. Veću nisu predloženi nikakvi dokazi koji van razumne sumnje dokazuju ili u najmanju ruku upućuju na to da je Ramush Haradinaj naveo ili uputio vojnike OVK koji su prisilno uklonili Nasera Liku i Fadila Fazliua iz Žabelja da počine ta dela.

---

²³¹³ V. gore, par. 590, 596, 610.

²³¹⁴ V. gore, par. 590.

Nema nikakvih dokaza o bilo kakvom delu ili propustu Ramusha Haradinaja koji su mogli da imaju značajan uticaj na izvršenje tih dela. Dokazi koji su predloženi Veću takođe ne pokazuju da je Ramush Haradinaj u vezi s tim delima posedovao bilo kakvu nameru, ni da je bio svestan toga da će ta dela verovatno biti počinjena kao posledica njegovog činjenja ili nečinjenja. Shodno tome, Ramush Haradinaj ne snosi krivičnu odgovornost ni po kom osnovu za krivična dela koja su mu stavljena na teret u tački 6, uključujući i one vidove odgovornosti kojima se alternativno teretio.

3. Odgovornost Idriza Balaja

673. U Optužnici se navodi da Idriz Balaj snosi individualnu krivičnu odgovornost po članu 7(1) Statuta za krivična dela koja mu se stavljaju na teret u tačkama od 1 do 6 na osnovu njegovog učešća u UZP koji se navodi u Optužnici. Veće je konstatovalo da tačke 1 i 2 nisu dokazane, te, shodno tome, neće razmatrati krivičnu odgovornost optuženog u vezi s tim tačkama.

674. Veće je već konstatovalo da postojanje UZP nije dokazano. Idriz Balaj, shodno tome, nije krivično odgovoran za učešće u UZP u vezi sa krivičnim delima koja su mu stavljena na teret u tačkama 3, 4, 5 i 6 Optužnice.

675. Idriz Balaj se alternativno tereti individualnom krivičnom odgovornošću po članu 7(1) Statuta zbog toga što je počinio ili planirao ili pomagao i podržavao počinjenje krivičnih dela koja mu se stavljaju na teret u tački 6. Veće je konstatovalo da krivična dela koja mu se stavljaju na teret u toj tački Optužnice nisu dokazana, osim prisilnog uklanjanja Nasera Like i Fadila Fazliua iz Žabelja od strane vojnika OVK.²³¹⁵

676. Tužilaštvo nije predložilo nijedan dokaz koji upućuje na to da je Idriz Balaj počinio, planirao ili pomagao i podržavao počinjenje tog krivičnog dela. Shodno tome, Idriz Balaj ne snosi krivičnu odgovornost ni po kom osnovu za krivična dela koja su mu stavljena na teret u tački 6, uključujući i one vidove odgovornosti kojima se alternativno teretio.

4. Odgovornost Lahija Brahimaja

677. U Optužnici se navodi da Lahi Brahimaj snosi individualnu krivičnu odgovornost po članu 7(1) Statuta za krivična dela koja mu se stavljaju na teret u tačkama 1, 2, 4 i 6 na osnovu njegovog učešća u UZP koji se navodi u Optužnici. Veće je konstatovalo da tačke 1 i 2 nisu dokazane, te, shodno tome, neće razmatrati krivičnu odgovornost optuženog u vezi s tim tačkama.

---

²³¹⁵ V. gore, par. 590, 596, 610.

678. Veće je već konstatovalo da postojanje UZP nije dokazano. Lahi Brahimaj, shodno tome, nije krivično odgovoran za učešće u UZP u vezi sa krivičnim delima koja su mu stavljena na teret u tačkama 4 i 6 Optužnice.

679. Lahi Brahimaj se alternativno tereti individualnom krivičnom odgovornošću po članu 7(1) Statuta zbog toga što je počinio ili planirao ili pomagao i podržavao počinjenje krivičnih dela koja mu se stavljaju na teret u tački 6. Veće je konstatovalo da krivična dela koja mu se stavljaju na teret u toj tački Optužnice nisu dokazana, osim prisilnog uklanjanja Nasera Like i Fadila Fazliua iz Žabelja od strane vojnika OVK.²³¹⁶

680. Tužilaštvo nije ponudilo nikakve dokaze u prilog navodima da je Lahi Brahimaj počinio, planirao ili pomagao i podržavao počinjenje tog krivičnog dela. Ima dokaza koji upućuju na to da je Lahi Brahimaj, negde između sela Bokšić i klisure kod Glođana, pre nego što su Naser Lika i Fadil Fazliu došli u Žabelj, sreo seljane iz Grabanice, među kojima su bili Naser Lika i Fadil Fazliu, i optužio ih da su izdajnici.²³¹⁷ Međutim, nema dovoljno dokaza koji bi pokazali da su se te optužbe konkretno odnosile na Fadila Fazliua i Nasera Liku. Pored toga, u dokaznom materijalu ne postoji ništa što pokazuje da je postojala ikakva veza između Lahija Brahimaja i onoga što se desilo u Žabelju. Shodno tome, Lahi Brahimaj ne snosi krivičnu odgovornost ni po kom osnovu za krivična dela koja su mu stavljena na teret u tački 6, uključujući i one vidove odgovornosti kojima se alternativno teretio.

C. Zaključak

681. Iz gorenavedenih razloga, Veće konstatuje da individualna krivična odgovornost Ramusha Haradinaja, Idriza Balaja i Lahija Brahimaja nije dokazana.

---

²³¹⁶ V. gore, par. 590, 596, 610.

²³¹⁷ V. gore, par. 586-587.

VIII. DISPOZITIV

682. Iz gorenavedenih razloga, uzevši u obzir sve dokaze i argumente strana u postupku, Veće donosi sledeću odluku:

683. Veće zaključuje da optuženi Ramush Haradinaj **NIJE KRIV** ni po jednoj tački Optužnice. Na osnovu pravila 99(A) Pravilnika, Veće nalaže da se Ramush Haradinaj pusti na slobodu iz Pritvorske jedinice Ujedinjenih nacija, osim ukoliko je tamo pritvoren na osnovu bilo kog drugog važećeg naloga za pritvor.

684. Veće zaključuje da optuženi Idriz Balaj **NIJE KRIV** ni po jednoj tački Optužnice. Na osnovu pravila 99(A) Pravilnika, Veće nalaže da se Idriz Balaj pusti na slobodu iz Pritvorske jedinice Ujedinjenih nacija, osim ukoliko je tamo pritvoren na osnovu bilo kog drugog važećeg naloga za pritvor.

685. Veće zaključuje da optuženi Lahi Brahimaj **NIJE KRIV** ni po jednoj tački Optužnice. Na osnovu pravila 99(A) Pravilnika, Veće nalaže da se Lahi Brahimaj pusti na slobodu iz Pritvorske jedinice Ujedinjenih nacija, osim ukoliko je tamo pritvoren na osnovu bilo kog drugog važećeg naloga za pritvor.

Sastavljeno na engleskom i francuskom jeziku, pri čemu je merodavna verzija na engleskom.

Dana 29. novembra 2012. godine
U Hagu,
Holandija

/potpis na originalu/
sudija Bakone Justice Moloto,
predsedavajući

/potpis na originalu/
sudija Burton Hall

/potpis na originalu/
sudija Guy Delvoie

[pečat Medunarodnog suda]

IX. DODATAK I: ISTORIJAT POSTUPKA

A. Postupak na prvobitnom suđenju u predmetu *Haradinaj i drugi*

1. Prvobitna optužnica, prvo pristupanje i prvobitno suđenje

686. Prvobitna optužnica protiv trojice optuženih, to jest Ramusha Haradinaja, Idriza Balaja i Lahija Brahimaja, potvrđena je 4. marta 2005. godine.²³¹⁸ U toj optužnici se navodi da optuženi snose krivičnu odgovornost po 16 tačaka za zločine protiv čovečnosti, a po 19 tačaka za kršenja zakona i običaja ratovanja;²³¹⁹ takođe se navodi da je Ramush Haradinaj odgovoran po jednoj dodatnoj tački za zločine protiv čovečnosti i po jednoj dodatnoj tački za kršenja zakona i običaja ratovanja.²³²⁰ Dana 14. marta 2005. godine, sva trojica optuženih su se izjasnili da nisu krivi ni po jednoj optužbi koja im je stavljena na teret.²³²¹

687. Prvobitno suđenje započelo je 5. marta 2007. godine; završne reči su održane u periodu od 21. do 23. januara 2008. godine, a Pretresno veće je izreklo svoju presudu 3. aprila 2008. godine. Ramush Haradinaj i Idriz Balaj su oslobođeni svih optužbi.²³²² Lahi Brahimaj je proglašen krivim po tački 28 (mučenje kao kršenje zakona i običaja ratovanja) i tački 32 (mučenje i okrutno postupanje kao kršenje zakona i običaja ratovanja) i izrečena mu je kazna zatvora u trajanju šest godina; oslobođen je svih ostalih optužbi.²³²³

2. Žalbeni postupak

688. Tužilaštvo i Lahi Brahimaj su uložili žalbe na presudu Pretresnog veća. Konkretno, tužilaštvo je u svojoj Najavi žalbe, podnetoj 2. maja 2008. godine, osporilo oslobađajuće presude koje je Pretresno veće izreklo trojici optuženih po šest tačaka koje su se odnosile na njihovo navodno učešće u UZP čiji je cilj bio činjenje krivičnih dela u štabu OVK i zatočeničkom objektu

²³¹⁸ *Tužilac protiv Haradinaja i drugih*, predmet br. IT-04-84-I, Odluka u vezi s pregledom Optužnice, 4. mart 2005. godine. Prvobitna optužnica je kasnije izmenjena i operativna Optužnica po kojoj se vodilo prvobitno suđenje bila je Četvrta izmenjena optužnica od 16. oktobra 2007. godine.

²³¹⁹ *Tužilac protiv Haradinaja i drugih*, predmet br. IT-04-84-I, Optužnica (Druga revidirana), 4. mart 2005. godine.

²³²⁰ *Tužilac protiv Haradinaja i drugih*, predmet br. IT-04-84-I, Optužnica (Druga revidirana), 4. mart 2005. godine.

²³²¹ *Tužilac protiv Haradinaja i drugih*, predmet br. IT-04-84-I, Javni transkript sednice, 14. mart 2005. godine; v. takođe *Tužilac protiv Haradinaja i drugih*, predmet br. IT-04-84-PT, Javni transkript sednice, 1. mart 2007. godine, T. 265-266.

²³²² Prvostepena presuda u predmetu *Haradinaj*, par. 502-503.

²³²³ Prvostepena presuda u predmetu *Haradinaj*, par. 504-505.

u Jablanici.²³²⁴ U najavi žalbe koju je 5. maja 2008. godine podneo Lahi Brahimaj, izloženo je 19 žalbenih osnova, uključujući i zahtev za poništavanje osuđujućih presuda koje su mu izrečene po tačkama 28 i 32.²³²⁵

689. Žalbeno veće je 28. oktobra 2009. godine saslušalo usmene argumente obeju strana u vezi sa žalbama koje su uložile i svoju je presudu izreklo 21. jula 2010. godine. Uz suprotno mišljenje sudije Robinsona (predsedavajućeg), Žalbeno veće je prihvatilo prvi žalbeni osnov tužilaštva, zaključivši da je Pretresno veće napravilo grešku odbivši zahteve tužilaštva da mu se odobri dodatno vreme kako bi obavio sve razumne korake u cilju obezbeđenja svedočenja dva ključna svedoka, pre nego što je okončalo dokazni postupak tužilaštva. Žalbeno veće je naložilo delimično ponovno suđenje u vezi sa šest tačaka Optužnice čije je dokazivanje bilo otežano nemogućnošću da se obezbedi svedočenje dva relevantna svedoka, to jest, tačaka 24, 26, 28, 30, 32 i 34 Prvobitne optužnice. Odbijeno je 18 žalbenih osnova Lahija Brahimaja; njegov devetnaesti žalbeni osnov, koji se odnosio na osuđujuću presudu za mučenje po tački 32, delimično je prihvaćen. Međutim, Žalbeno veće u svojoj Presudi nije izmenilo zaključak Pretresnog veća o krivici, kao ni kaznu koju je Pretresno veće izreklo.

B. Početak delimičnog ponovnog suđenja i izmenjena optužnica

690. Dana 21. jula 2010. godine, predsednik Međunarodnog suda, sudija Patrick Robinson, izdao je nalog kojim je delimično ponovno suđenje dodelio ovom Veću, u čijem su sastavu sudija Bakone Justice Moloto (predsedavajući), sudija Burton Hall i sudija Guy Delvoie.²³²⁶

691. Dana 15. septembra 2010. godine, ovo Veće je naložilo da operativna optužnica za delimično ponovno suđenje bude ista kao i operativna optužnica na prvobitnom suđenju, te da se prihvata da su se trojica optuženih izjasnila da nisu kriva ni po jednoj tački Optužnice.²³²⁷

692. Dana 23. septembra 2010. godine održana je statusna konferencija kako bi se organizovala razmena informacija između strana u postupku i tako osigurala ekspeditivna priprema za suđenje. Na toj statusnoj konferenciji, pretpretresni sudija je naložio stranama u postupku da do 28.

²³²⁴ *Tužilac protiv Haradinaja i drugih*, predmet br. IT-04-84-A, Najava žalbe tužilaštva, 2. maj 2008. godine, par. 2-7.

²³²⁵ *Tužilac protiv Haradinaja i drugih*, predmet br. IT-04-84-A, Najava žalbe u ime trećeg optuženog, Lahija Brahimaja, 5. maj 2008. godine, par. 27.3.

²³²⁶ *Tužilac protiv Haradinaja i drugih*, predmet br. IT-04-84bis-PT, Nalog kojim se raspoređuju sudije u predmet koji rešava pretresno veće, 21. juli 2010. godine.

²³²⁷ *Tužilac protiv Haradinaja i drugih*, predmet br. IT-04-84bis-PT, Nalog u vezi s operativnom Optužnicom i izjašnjenjima o krivici, 15. septembar 2010. godine.

oktobra 2010. godine podnesu zajedničku skraćenu verziju operativne optužnice koja bi odgovarala onome što će se rešavati na delimičnom ponovljenom suđenju.²³²⁸ Pretpretresni sudija je stranama u postupku takođe naložio da do 18. novembra 2010. godine podnesu zajedničku izjavu o usaglašenim činjenicama, pre nego što tužilaštvo podnese svoj pretpretresni podnesak koji treba da sadrži puni spisak svedoka i dokaznih predmeta,²³²⁹ te da optuženi podnesu svoje pretpretresne podneske do 14. decembra 2010. godine.²³³⁰ Na jednoj kasnijoj statusnoj konferenciji, održanoj 26. oktobra 2010. godine, pretpretresni sudija je svoj nalog od 23. septembra 2010. godine izmenio tako da je samo tužilaštvu naloženo da podnese optužnicu.²³³¹

693. Tužilaštvo je 28. oktobra 2010. godine podnelo Revidiranu četvrtu izmenjenu optužnicu,²³³² a 9. novembra 2010. godine podnete su verzija “s označenim izmenama” i verzija “bez označenih izmena” (dalje u tekstu: Nova verzija Revidirane četvrte izmenjene optužnice).²³³³

694. Sva trojica optuženih su 23. novembra 2010. godine podnela podneske u odgovor na Novu verziju Revidirane četvrte optužnice u kojima su izneli tvrdnju da ona sadrži navode koji sežu van delokruga ponovnog suđenja, koji je Žalbeno veće naložilo, a tužilaštvo zatražilo u žalbenom postupku.²³³⁴ Optuženi su konkretno izneli tvrdnju da bi navodi sadržani u paragrafu 24 Nove verzije Revidirane četvrte optužnice, kojima je izmenjen paragraf 26 Četvrte izmenjene optužnice,²³³⁵ a koji se odnose na UZP i učešće optuženih u tom UZP, te u kojima se iznose činjenice koje sežu mimo Jablanice i konkretnih incidenata za koje se navodi da su se tamo

²³²⁸ *Tužilac protiv Haradinaja i drugih*, predmet br. IT-04-84bis-PT, Javni transkript sednice, 23. septembar 2010. godine, T. 5.

²³²⁹ *Tužilac protiv Haradinaja i drugih*, predmet br. IT-04-84bis-PT, Javni transkript sednice, 23. septembar 2010. godine, T. 6-20.

²³³⁰ *Tužilac protiv Haradinaja i drugih*, predmet br. IT-04-84bis-PT, Javni transkript sednice, 23. septembar 2010. godine, T. 23-24.

²³³¹ *Tužilac protiv Haradinaja i drugih*, predmet br. IT-04-84bis-PT, Javni transkript sednice, 26. oktobar 2010. godine, T. 23, 45-46.

²³³² *Tužilac protiv Haradinaja i drugih*, predmet br. IT-04-84bis-PT, Podnesak sa Revidiranom četvrtom izmenjenom optužnicom, 28. oktobar 2010. godine.

²³³³ *Tužilac protiv Haradinaja i drugih*, predmet br. IT-04-84bis-PT, Podnesak sa Novom verzijom Revidirane četvrte izmenjene optužnice, 9. novembar 2010. godine, Dodaci A i B.

²³³⁴ *Tužilac protiv Haradinaja i drugih*, predmet br. IT-04-84bis-PT, Podnesak u ime Ramusha Haradinaja u vezi sa Novom verzijom optužnice za delimično ponovno suđenje, 23. decembar 2010. godine; *Tužilac protiv Haradinaja i drugih*, predmet br. IT-04-84bis-PT, Odgovor u ime Lahija Brahimaja na Podnesak tužilaštva u vezi s Optužnicom, 23. novembar 2010. godine; *Tužilac protiv Haradinaja i drugih*, predmet br. IT-04-84bis-PT, Podnesak Idriza Balaja kojim se osporava Nova verzija Revidirane četvrte izmenjene optužnice, 23. novembar 2010. godine.

²³³⁵ V. gore, par. 686.

desili,²³³⁶ trebalo da budu izmenjeni i/ili izbrisani iz Nove verzije Revidirane četvrte optužnice. Dalje se tvrdi da je Žalbeno veće svojim nalogom ograničilo delimično ponovno suđenje na ispitivanje krivičnih dela koja se konkretno navode u tačkama 24, 26, 28, 30, 32 i 34 prvobitne optužnice, koje se odnose samo na zločine koji su navodno počinjeni u štabu OVK i u navodnom zatočeničkom objektu u Jablanici.

695. Posle podnesaka koje su podnela trojica optuženih, Veće je 14. januara 2011. godine naložilo da tužilaštvo dodatno izmeni Novu verziju Revidirane četvrte izmenjene optužnice i podnese dodatno izmenjenu verziju optužnice “s označenim izmenama” i verziju “bez označenih izmena” za delimično ponovljeno suđenje.²³³⁷ Te verzije su podnete 21. januara 2011. godine.²³³⁸ Verzija Revidirane četvrte izmenjene optužnice “bez označenih izmena” jeste operativna Optužnica na ovom suđenju.

696. Izmene koje je Veće naložilo 14. januara 2011. godine odnosile su se na menjanje nedoslednosti u datumima, menjanje teksta optužnice tako da se ne navodi da je Lahi Brahimaj počinio krivična dela koja se optuženima stavljaju na teret u tački 3 ili tački 5, te zamenu paragrafa 24 Nove verzije Revidirane četvrte izmenjene optužnice paragrafom 26 Četvrte izmenjene optužnice.²³³⁹ U vezi s potonjom naloženom izmenom, Veće je podsetilo na svoj nalog od 3. novembra 2010. godine, u kojem je napomenulo da je Četvrta izmenjena optužnica operativna optužnica, te navelo da nije pozvalo tužilaštvo da izmeni tu operativnu optužnicu, niti je tužilaštvo nameravalo da traži izmenu te operativne optužnice.²³⁴⁰ Veće je zauzelo stav da ono što je “Žalbeno veće zamislilo jeste uže definisano *učešće* optuženih, a ne uži UZP. Shodno tome, UZP je onakav kakav je definisan u Četvrtoj izmenjenoj optužnici, ali se krivična dela za koja će optuženima biti ponovno suđeno odnose samo na njihovo eventualno učešće u zločinima koji su počinjeni u štabu OVK i u zatvoru u Jablanici”.²³⁴¹ Stoga je ovaj nalog osigurao da delokrug UZP,

²³³⁶ *Tužilac protiv Haradinaja i drugih*, predmet br. IT-04-84bis-PT, Podnesak sa Novom verzijom Revidirane četvrte izmenjene optužnice, 9. novembar 2010. godine, Dodatak A, par. 24.

²³³⁷ *Tužilac protiv Haradinaja i drugih*, predmet br. IT-04-84bis-PT, Odluka u vezi sa skraćenom formom Četvrte izmenjene optužnice, 14. januar 2011. godine, Dispozitiv, par. 42(3).

²³³⁸ *Tužilac protiv Haradinaja i drugih*, predmet br. IT-04-84bis-PT, Podnesak sa Revidiranom četvrtom izmenjenom optužnicom, 21. januar 2011. godine; *Tužilac protiv Haradinaja i drugih*, predmet br. IT-04-84bis-PT, Revidirana četvrta izmenjena optužnica, 21. januar 2011. godine.

²³³⁹ *Tužilac protiv Haradinaja i drugih*, predmet br. IT-04-84bis-PT, Odluka u vezi sa skraćenom formom Četvrte izmenjene optužnice, 14. januar 2011. godine, Dispozitiv, par. 42(2)(a) do (e).

²³⁴⁰ *Tužilac protiv Haradinaja i drugih*, predmet br. IT-04-84bis-PT, Odluka u vezi sa skraćenom formom Četvrte izmenjene optužnice, 14. januar 2011. godine, Dispozitiv, par. 29.

²³⁴¹ *Tužilac protiv Haradinaja i drugih*, predmet br. IT-04-84bis-PT, Odluka u vezi sa skraćenom formom Četvrte izmenjene optužnice, 14. januar 2011. godine, Dispozitiv, par. 30.

kako je definisan u Četvrtoj izmenjenoj optužnici, bude zadržan u operativnoj optužnici za tekuće suđenje.

697. Ramush Haradinaj je tražio odobrenje za ulaganje žalbe na Odluku Veća od 14. januara 2011. godine kojom su delimično odbijeni njegovi argumenti u vezi sa Revidiranom četvrtom izmenjenom optužnicom;²³⁴² odobrenje mu je izdato 3. februara 2011. godine.²³⁴³ Idriz Balaj i Lahi Brahimaj, koji mu se pridružio, takođe su tražili odobrenje za ulaganje žalbe na Odluku Veća od 8. februara 2011. godine kojom su odbijeni njihovi zahtevi za objašnjenje Odluke od 14. januara 2011. godine;²³⁴⁴ odobrenje im je izdato 24. februara 2011. godine.²³⁴⁵ Dana 31. maja 2011. godine, Žalbena veće je odbilo žalbu Ramusha Haradinaja. Žalbena veće je, konkretno, zauzelo stav da Revidirana četvrta izmenjena optužnica ne izlaže optuženog mogućnosti dvostrukog suđenja niti na bilo koji drugi način ugrožava njegova temeljna prava i interese, te da, s obzirom na to da Pretresno veće može da donosi zaključke samo u vezi s tačkama od 1 do 6, uvrštavanje opštih navoda u “Osnovne činjenice” Optužnice ne bi izložilo Ramusha Haradinaja nikakvim dodatnim optužbama niti bi, samo po sebi, učinilo ponovno suđenje nepravičnim.²³⁴⁶ Istog dana, Žalbena veće je odbilo i žalbe Idriza Balaja i Lahija Brahimaja, na osnovu toga što su, zahvaljujući prethodnoj odluci koju je donelo u vezi sa žalbom

²³⁴² *Tužilac protiv Haradinaja i drugih*, predmet br. IT-04-84bis-PT, Zahtev u ime Ramusha Haradinaja za odobrenje za ulaganje žalbe na osnovu pravila 73(B), 18. januar 2011. godine.

²³⁴³ *Tužilac protiv Haradinaja i drugih*, predmet br. IT-04-84bis-PT, Odluka po Zahtevu u ime Ramusha Haradinaja za odobrenje za ulaganje žalbe na osnovu pravila 73(B), 3. februar 2011. godine.

²³⁴⁴ *Tužilac protiv Haradinaja i drugih*, predmet br. IT-04-84bis-PT, Zahtev Idriza Balaja na osnovu pravila 73(B) Pravilnika za odobrenje za ulaganje žalbe na Odluku Pretresnog veća od 8. februara 2011. godine, 15. februar 2011. godine; *Tužilac protiv Haradinaja i drugih*, predmet br. IT-04-84bis-PT, Podnesak kojim se Lahi Brahimaj pridružuje “Zahtevu Idriza Balaja na osnovu pravila 73(B) Pravilnika za odobrenje za ulaganje žalbe na Odluku Pretresnog veća od 8. februara 2011. godine”, 15. februar 2011. godine. V. takođe *Tužilac protiv Haradinaja i drugih*, predmet br. IT-04-84bis-PT, Zahtev Idriza Balaja za objašnjenje Odluke od 14. januara 2011. godine u vezi s paragrafom 24 Revidirane skraćene optužnice i za izdavanje naloga tužilaštvu da izmeni Novu verziju Revidirane skraćene optužnice, 26. januar 2011. godine; *Tužilac protiv Haradinaja i drugih*, predmet br. IT-04-84bis-PT, Podnesak kojim se Lahi Brahimaj pridružuje “Zahtevu Idriza Balaja za objašnjenje Odluke od 14. januara 2011. godine u vezi s paragrafom 24 Revidirane skraćene optužnice i za izdavanje naloga tužilaštvu da izmeni Novu verziju Revidirane skraćene optužnice”, 26. januar 2011. godine; *Tužilac protiv Haradinaja i drugih*, predmet br. IT-04-84bis-PT, Odluka po zahtevu Idriza Balaja za objašnjenje Odluke u vezi s paragrafom 24 Revidirane skraćene optužnice, 8. februar 2011. godine.

²³⁴⁵ *Tužilac protiv Haradinaja i drugih*, predmet br. IT-04-84bis-PT, Odluka po zahtevu Idriza Balaja na osnovu pravila 73(B) za odobrenje za ulaganje žalbe na Odluku Pretresnog veća od 8. februara 2011. godine, 24. februar 2011. godine.

Ramusha Haradinaja, pitanja koja su pokrenuli Idriz Balaj i Lahi Brahimaj, kao i pravni lek koji su zatražili, postali bespredmetni.²³⁴⁷

698. Tužilaštvo je, u skladu s pravilom 65ter(E) Pravilnika, svoj Pretpretresni podnesak podnelo 3. decembra 2010. godine, zajedno sa spiskom svedoka i dokaznih predmeta na koje je nameravalo da se osloni.²³⁴⁸ Tužilaštvo je 20. juna 2011. godine podnelo izmenjeni Pretpretresni podnesak.²³⁴⁹ Pretpretresni podnesci u ime svakog od optuženih podneti su 11. jula 2011. godine.²³⁵⁰

C. Sudjenje

1. Pregled

699. Dokazni postupak tužilaštva započeo je 18. avgusta 2011, a završen je 20. aprila 2012. godine. Dana 27. aprila 2012. godine, Ramush Haradinaj i Lahi Brahimaj podneli su, svaki u svoje ime, obaveštenja u kojima su naveli da ne nameravaju da podnesu podneske na osnovu pravila 98bis, kao ni da izvode afirmativni dokazni postupak odbrane.²³⁵¹ Istog dana, Idriz Balaj je podneo obaveštenje u kojem je naveo da ni on ne namerava da podnese podnesak na osnovu pravila 98bis, kao ni da izvodi afirmativni dokazni postupak odbrane, zavisno od sporazuma u vezi s određenim dokazima medicinske prirode.²³⁵² Dana 7. maja 2012. godine, Veće je

²³⁴⁶ *Tužilac protiv Haradinaja i drugih*, predmet br. IT-04-84bis-AR73.1, Odluka po žalbi Haradinaja na obim delimičnog ponovnog suđenja, 31. maj 2011. godine.

²³⁴⁷ *Tužilac protiv Haradinaja i drugih*, predmet br. IT-04-84bis-AR73.2, Odluka po zahtevu Idriza Balaja i Lahija Brahimaja za objašnjenj Operativne optužnice, 31. maj 2011. godine.

²³⁴⁸ *Tužilac protiv Haradinaja i drugih*, predmet br. IT-04-84bis-PT, Podnesak tužilaštva na osnovu pravila 65ter(E) sa poverljivim Dodacima I, II i III, 3. decembar 2010. godine.

²³⁴⁹ *Tužilac protiv Haradinaja i drugih*, predmet br. IT-04-84bis-PT, Najava podnošenja izmenjenog Pretpretresnog podneska tužilaštva sa Dodacima A i B, 20. jun 2011. godine.

²³⁵⁰ *Tužilac protiv Haradinaja i drugih*, predmet br. IT-04-84bis-PT, Pretpretresni podnesak u ime Ramusha Haradinaja za delimično ponovno suđenje, 11. jul 2011. godine; *Tužilac protiv Haradinaja i drugih*, predmet br. IT-04-84bis-PT, Pretpretresni podnesak Idriza Balaja, 11. jul 2011. godine; *Tužilac protiv Haradinaja i drugih*, predmet br. IT-04-84bis-PT, Pretpretresni podnesak u ime Lahija Brahimaja, 11. jul 2011. godina.

²³⁵¹ *Tužilac protiv Haradinaja i drugih*, predmet br. IT-04-84bis-T, Obaveštenje odbrane u ime Ramusha Haradinaja o primeni pravila 98bis i dokaznom postupku odbrane, 27. april 2012. godine; *Tužilac protiv Haradinaja i drugih*, predmet br. IT-04-84bis-T, Podnesak u ime Lahija Brahimaja u skladu sa Nalogom o rasporedu, 27. april 2012. godine.

²³⁵² *Tužilac protiv Haradinaja i drugih*, predmet br. IT-04-84bis-T, Podnesak Idriza Balaja u odgovor na Nalog o rasporedu Pretresnog veća od 23. aprila 2012. godine, 27. april 2012. godine.

obavešteno da Idriz Balaj ne namerava da izvodi dokaze u vidu svedočenja *viva voce*.²³⁵³ Dana 4. maja 2012. godine, branilac Idriza Balaja podneo je zahtev za uvrštavanje određenih dokaza u spis bez posredstva svedoka. Taj zahtev je odbijen u poverljivoj odluci od 25. maja 2012. godine.

700. Tužilaštvo i svaki od optuženih podneli su svoje Završne pretresne podneske 11. juna 2012. godine.²³⁵⁴ Završne reči su održane u periodu od 25. do 27. juna 2012. godine.

2. Pitanja u vezi sa svedocima

701. Veću su predloženi iskazi 56 svedoka tužilaštva; u vezi sa tri od tih svedoka, Veće je izdalo naloge *subpoena*. Nije pozvan nijedan svedok odbrane. Šest svedoka je svedočilo u potpunosti *viva voce*; iskazi 25 svedoka su sporazumom između strana uvršteni u spis u pismenom obliku; iskazi pet svedoka ponuđeni su na osnovu pravila 92*ter*; 11 svedoka je svedočilo na osnovu pravila 92*bis* bez unakrsnog ispitivanja; jedan svedok je svedočio na osnovu pravila 92*bis* s unakrsnim ispitivanjem; osam svedoka je dalo iskaze u skladu s pravilom 89(F).

702. Zaštitne mere su odobrene za 21 od 56 svedoka čiji su iskazi uvršteni u spis. Za 15 svedoka kojima su odobrene zaštitne mere, dotične mere su bile iste kao one koje su bile naložene na prvobitnom suđenju.

3. Sednica na osnovu pravila 4

703. Dana 14. februara 2012. godine, Veće je izdalo jednu poverljivu odluku kojom je od predsednika Međunarodnog suda zatražilo odobrenje da održi sednicu na jednoj lokaciji van sedišta Međunarodnog suda kako bi se saslušao iskaz jednog svedoka na osnovu pravila 4. Dana 17. februara 2012. godine, vršilac dužnosti predsednika Međunarodnog suda izdao je nalog kojim je odobrio Veću da održi sednicu van sedišta Međunarodnog suda. Ta sednica je održana u periodu od 16. do 20. aprila 2012. godine.

²³⁵³ *Tužilac protiv Haradinaja i drugih*, predmet br. IT-04-84*bis*-T, Obaveštenje, 7. maj 2012. godine.

²³⁵⁴ *Tužilac protiv Haradinaja i drugih*, predmet br. IT-04-84*bis*-T, Završni pretresni podnesak tužilaštva, 11. jun 2012. godine; *Tužilac protiv Haradinaja i drugih*, predmet br. IT-04-84*bis*-T, Završni pretresni podnesak u ime Ramusha Haradinaja za delimično ponovno suđenje, 11. jun 2012. godine; *Tužilac protiv Haradinaja i drugih*, predmet br. IT-04-84*bis*-T, Završni pretresni podnesak u ime Lahija Brahimaja, 11. jun 2012. godine; *Tužilac protiv Haradinaja i drugih*, predmet br. IT-04-84*bis*-T, Završni pretresni podnesak Idriza Balaja, 11. jun 2012. godine.

4. Privremeno puštanje optuženih na slobodu

704. Tokom prepretnesne i pretnesne faze postupka, optuženi su podneli nekoliko zahteva za privremeno puštanje na slobodu.

705. Dana 10. septembra 2010. godine, Veće je odbilo zahteve za privremeno puštanje na slobodu tokom prepretnesne faze postupka, koje su podneli Ramush Haradinaj i Lahi Brahimaj.²³⁵⁵

706. Dana 8. decembra 2010. godine, Veće je odobrilo zahtev Ramusha Haradinaja za privremeno puštanje na slobodu tokom zimske pauze u radu Suda 2010/2011. godine, dok je odbilo isti takav zahtev Lahija Brahimaja.²³⁵⁶ Na obe odluke su uložene žalbe i Žalbeno veće je poništilo odluku kojom je odobreno privremeno puštanje na slobodu Ramusha Haradinaja, a potvrdilo odluku kojom je odbijen zahtev Lahija Brahimaja za privremeno puštanje na slobodu.²³⁵⁷

707. Uoči zimske pauze u radu Suda 2011/2012. godine, Ramush Haradinaj i Lahi Brahimaj su ponovo podneli zahteve za privremeno puštanje na slobodu tokom tog perioda.²³⁵⁸ Veće je 12.

---

²³⁵⁵ *Tužilac protiv Haradinaja i drugih*, predmet br. IT-04-84bis-PT, Odluka po zahtevu Ramusha Haradinaja za privremeno puštanje na slobodu, 10. septembar 2010. godine; *Tužilac protiv Haradinaja i drugih*, predmet br. IT-04-84bis-PT, Odluka po zahtevu Lahija Brahimaja za privremeno puštanje na slobodu, 10. septembar 2010. godine. V. takođe *Tužilac protiv Haradinaja i drugih*, predmet br. IT-04-84bis-PT, Zahtev u ime Ramusha Haradinaja za privremeno puštanje na slobodu, 26. jul 2010. godine; *Tužilac protiv Haradinaja i drugih*, predmet br. IT-04-84bis-PT, Molba za privremeno puštanje na slobodu koju je podneo optuženi Lahi Brahimaj, 27. jul 2010. godine.

²³⁵⁶ *Tužilac protiv Haradinaja i drugih*, predmet br. IT-04-84bis-PT, Odluka po zahtevu Ramusha Haradinaja za privremeno puštanje na slobodu, 8. decembar 2010. godine; *Tužilac protiv Haradinaja i drugih*, predmet br. IT-04-84bis-PT, Odluka po molbi za privremeno puštanje na slobodu, koju je podneo optuženi Lahi Brahimaj, 8. decembar 2010. godine. V. takođe *Tužilac protiv Haradinaja i drugih*, predmet br. IT-04-84bis-PT, Zahtev u ime Ramusha Haradinaja za privremeno puštanje na slobodu tokom zimske pauze u radu Suda, 25. novembar 2010. godine; *Tužilac protiv Haradinaja i drugih*, predmet br. IT-04-84bis-PT, Molba za privremeno puštanje na slobodu koju je podneo optuženi Brahimaj, 26. novembar 2010. godine.

²³⁵⁷ *Tužilac protiv Haradinaja i drugih*, predmet br. IT-04-84bis-AR65.1, Odluka po žalbi tužilaštva na Odluku Pretresnog veća po zahtevu Ramusha Haradinaja za privremeno puštanje na slobodu, 16. decembar 2010. godine; *Tužilac protiv Haradinaja i drugih*, predmet br. IT-04-84bis-AR65.2, Odluka po žalbi Lahija Brahimaja na "Odluku Pretresnog veća po molbi za privremeno puštanje na slobodu koju je podneo optuženi Lahi Brahimaj", 21. decembar 2010. godine.

²³⁵⁸ *Tužilac protiv Haradinaja i drugih*, predmet br. IT-04-84bis-T, Zahtev u ime Ramusha Haradinaja za privremeno puštanje na slobodu tokom zimske pauze u radu Suda, 28. novembar 2011. godine; *Tužilac protiv Haradinaja i drugih*, predmet br. IT-04-84bis-T, Molba Lahija

decembra 2011. godine odobrilo oba zahteva,²³⁵⁹ ali je ta odluka kasnije, posle žalbe, poništena.²³⁶⁰

708. Posle okončanja izvođenja dokaza, sva trojica optuženih su podnela zahteve za privremeno puštanje na slobodu do početka izvođenja završnih reči.²³⁶¹ Veće je odobrilo sva tri zahteva.²³⁶² Na te odluke nije uložena žalba.

709. Po okončanju završnih reči, sva trojica optuženih su podneli zahteve za privremeno puštanje na slobodu do donošenja presude.²³⁶³ Veće je ponovo odobrilo zahteve sve trojice optuženih.²³⁶⁴ Ni na te odluke nije uložena žalba.

Brahimaja za privremeno puštanje na slobodu tokom zimske pauze u radu Suda, 30. novembar 2011. godine.

²³⁵⁹ *Tužilac protiv Haradinaja i drugih*, predmet br. IT-04-84bis-T, Odluka po Zahtevu u ime Ramusha Haradinaja za privremeno puštanje na slobodu tokom zimske pauze u radu Suda, 12. decembar 2010. godine; *Tužilac protiv Haradinaja i drugih*, predmet br. IT-04-84bis-T, Odluka po Molbi Lahija Brahimaja za privremeno puštanje na slobodu tokom zimske pauze u radu Suda, 12. decembar 2011. godine.

²³⁶⁰ *Tužilac protiv Haradinaja i drugih*, predmet br. IT-04-84bis-AR65.3, Odluka po žalbi tužilaštva na odluku Pretresnog veća po Zahtevu u ime Ramusha Haradinaja za privremeno puštanje na slobodu tokom zimske pauze u radu Suda, 22. decembar 2011. godine; *Tužilac protiv Haradinaja i drugih*, predmet br. IT-04-84bis-AR65.4, Odluka po žalbi tužilaštva na odluku Pretresnog veća po molbi Lahija Brahimaja za privremeno puštanje na slobodu tokom zimske pauze u radu Suda, 22. decembar 2011. godine.

²³⁶¹ *Tužilac protiv Haradinaja i drugih*, predmet br. IT-04-84bis-T, Zahtev odbrane u ime Ramusha Haradinaja za privremeno puštanje na slobodu, 20. april 2012. godine; *Tužilac protiv Haradinaja i drugih*, predmet br. IT-04-84bis-T, Molba Lahija Brahimaja za privremeno puštanje na slobodu do završne reči, 2. maj 2012. godine; *Tužilac protiv Haradinaja i drugih*, predmet br. IT-04-84bis-T, Molba za privremeno puštanje na slobodu u ime Idriza Balaja, 14. maj 2012. godine.

²³⁶² *Tužilac protiv Haradinaja i drugih*, predmet br. IT-04-84bis-T, Odluka po zahtevu odbrane u ime Ramusha Haradinaja za privremeno puštanje na slobodu, 8. maj 2012. godine; *Tužilac protiv Haradinaja i drugih*, predmet br. IT-04-84bis-T, Odluka po molbi Lahija Brahimaja za privremeno puštanje na slobodu do završne reči, 15. maj 2012. godine; *Tužilac protiv Haradinaja i drugih*, predmet br. IT-04-84bis-T, Odluka po molbi Idriza Balaja za privremeno puštanje na slobodu, 25. maj 2012. godine.

²³⁶³ *Tužilac protiv Haradinaja i drugih*, predmet br. IT-04-84bis-T, Zahtev odbrane u ime Ramusha Haradinaja za privremeno puštanje na slobodu, 2. jul 2012. godine; *Tužilac protiv Haradinaja i drugih*, predmet br. IT-04-84bis-T, Molba za privremeno puštanje na slobodu u ime Idriza Balaja, 5. jul 2012. godine; *Tužilac protiv Haradinaja i drugih*, predmet br. IT-04-84bis-T, Molba Lahija Brahimaja za privremeno puštanje na slobodu, 11. jul 2012. godine.

²³⁶⁴ *Tužilac protiv Haradinaja i drugih*, predmet br. IT-04-84bis-T, Odluka po zahtevu odbrane u ime Ramusha Haradinaja za privremeno puštanje na slobodu, 13. jul 2012. godine; *Tužilac protiv Haradinaja i drugih*, predmet br. IT-04-84bis-T, Odluka po molbi za privremeno puštanje na slobodu u ime Idriza Balaja, 17. jul 2012. godine; *Tužilac protiv Haradinaja i*

710. Konačno, Veće je 3. i 5. oktobra 2012. godine odobrilo zahteve trojice optuženih za produženje privremenog boravka na slobodi.²³⁶⁵ Privremeni boravak na slobodi produžen je svoj trojici optuženih na period od tri meseca ili do eventualnog daljnjeg naloga.

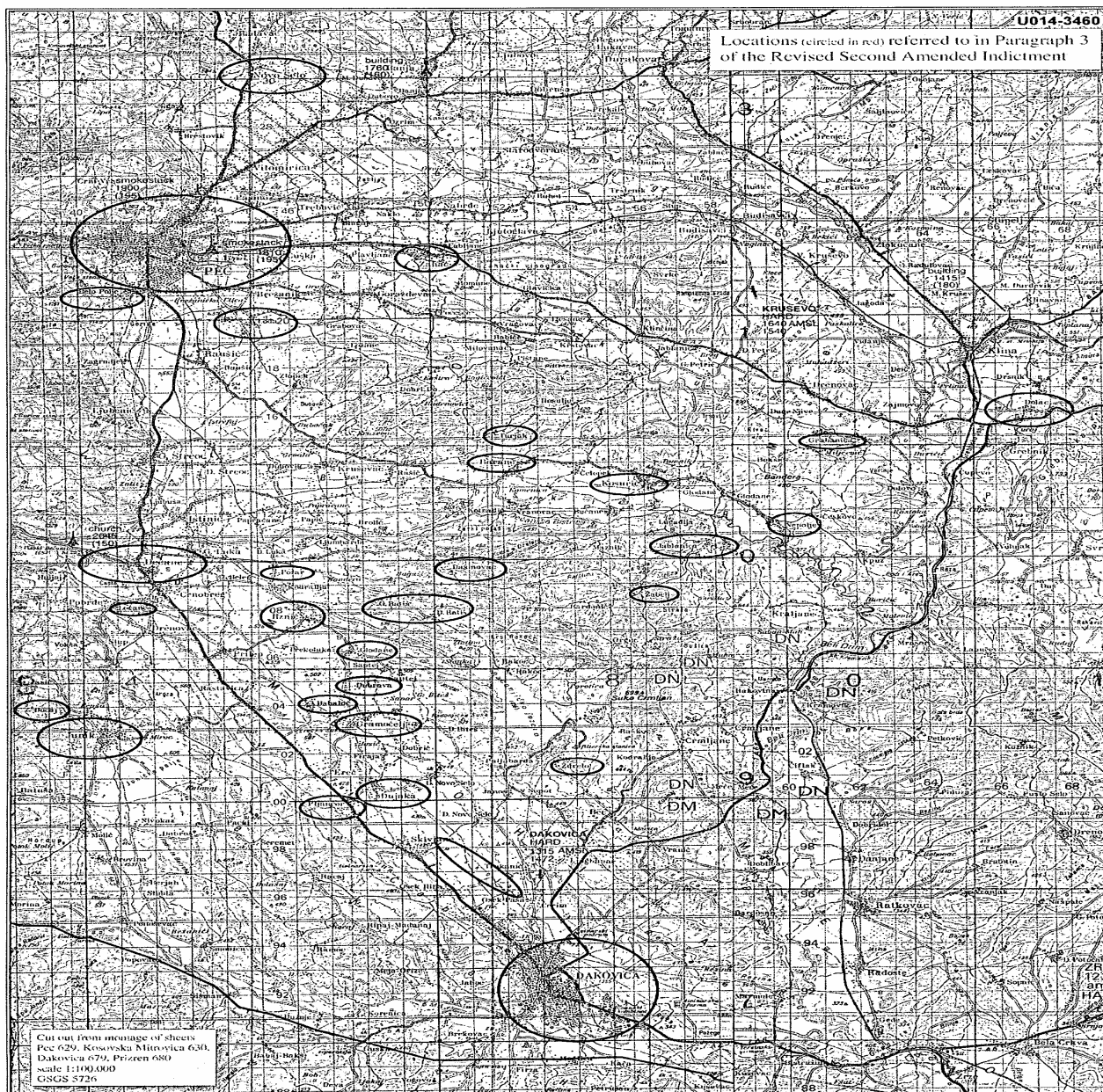
---

drugih, predmet br. IT-04-84bis-T, Odluka po molbi Lahija Brahimaja za privremeno puštanje na slobodu, 17. jul 2012. godine.

²³⁶⁵ *Tužilac protiv Haradinaja i drugih*, predmet br. IT-04-84bis-T, Odluka po zahtevu odbrane u ime Ramusha Haradinaja za produženje privremenog boravka na slobodi, 3. oktobar 2012. godine; *Tužilac protiv Haradinaja i drugih*, predmet br. IT-04-84bis-T, Odluka po molbi Lahija Brahimaja za produženje privremenog boravka na slobodi, 3. oktobar 2012. godine; *Tužilac protiv Haradinaja i drugih*, predmet br. IT-04-84bis-T, Odluka po zahtevu u ime Idriza Balaja za produženje privremenog boravka na slobodi, 5. oktobar 2012. godine.

X. DODATAK II: MAPA

Lokacija (zaokružena crvenom bojom) koja se pominje u paragrafu 3 Revidirane druge izmenjene optužnice

Isečak sa spojenih listova Peć 629, Kosovska Mitrovica 630, Đakovica 679 i Prizren 680

Razmera 1:100.000

GSGS 527

XI. DODATAK III: GLOSAR IZRAZA

Drugostepena presuda u predmetu <i>Akayesu</i>	<i>Tužilac protiv Jean-Paula Akayesua</i> , predmet br. ICTR-96-4-A, Presuda, 1. jun 2001. godine
Drugostepena presuda u predmetu <i>Aleksovski</i>	<i>Tužilac protiv Zlatka Aleksovskog</i> , predmet br. IT-95-14/1-A, Presuda, 24. mart 2000. godine
Drugostepena presuda u predmetu <i>Babić</i>	<i>Tužilac protiv Milana Babića</i> , predmet br. IT-03-72-A, Presuda po žalbi na kaznu, 18. jul 2005. godine
Drugostepena presuda u predmetu <i>Bagosora</i>	<i>Théoneste Bagosora i Anatole Nsengiyumva protiv tužioca</i> , predmet br. ICTR-98-41-A, Presuda, 14. decembar 2011. godine
Drugostepena presuda u predmetu <i>Blagojević</i>	<i>Tužilac protiv Vidoja Blagojevića i Dragana Jokića</i> , predmet br. IT-02-60-A, Presuda, 9. maj 2007. godine
Drugostepena presuda u predmetu <i>Blaškić</i>	<i>Tužilac protiv Tihomira Blaškića</i> , predmet br. IT-95-14-A, Presuda, 29. jul 2004. godine
Prvostepena presuda u predmetu <i>Blaškić</i>	<i>Tužilac protiv Tihomira Blaškića</i> , predmet br. IT-95-14-T, Presuda, 3. mart 2000. godine
Drugostepena presuda u predmetu <i>Boškovski</i>	<i>Tužilac protiv Ljube Boškskog i Johana Tarčulovskog</i> , predmet br. IT-04-82-A, Presuda, 19. maj 2010. godine
Prvostepena presuda u predmetu <i>Boškovski</i>	<i>Tužilac protiv Ljube Boškskog i Johana Tarčulovskog</i> , predmet br. IT-04-82-T, Presuda, 8. jul 2008. godine
Drugostepena presuda u predmetu <i>Brđanin</i>	<i>Tužilac protiv Radoslava Brđanina</i> , predmet br. IT-99-36-A, Presuda, 3. april 2007. godine
Prvostepena presuda u predmetu <i>Brđanin</i>	<i>Tužilac protiv Radoslava Brđanina</i> , predmet br. IT-99-36-T, Presuda, 1. septembar 2004. godine
Drugostepena presuda u predmetu <i>Čelebići</i>	<i>Tužilac protiv Zejnila Delalića i drugih</i> , predmet br. IT-96-21-A, Presuda, 20. februar 2001. godine

Prvostepena presuda u predmetu <i>Čelebići</i>	<i>Tužilac protiv Zejnila Delalića i drugih</i> , predmet br. IT-96-21-T, Presuda, 16. novembar 1998. godine
Veće	Sekcija II Pretresnog veća II Međunarodnog suda
zajednički član 3	član 3 Ženevskih konvencija od I do IV
Prvostepena presuda u predmetu <i>Delić</i>	<i>Tužilac protiv Rasima Delića</i> , predmet br. IT-04-83-T, Presuda, 15. septembar 2008. godine
Prvostepena presuda u predmetu <i>Đorđević</i>	<i>Tužilac protiv Vlastimira Đorđevića</i> , predmet br. IT-05-87/1-T, Presuda, 23. februar 2011. godine
DTG	diverzantsko-teroristička grupa
FARK	Oružane snage Republike Kosovo (<i>Forcat e Armatosura të Republikës së Kosovës</i>)
SRJ	Savezna Republika Jugoslavija
Drugostepena presuda u predmetu <i>Furundžija</i>	<i>Tužilac protiv Ante Furundžije</i> , predmet br. IT-95-17/1-A, Presuda, 21. jul 2000. godine
Prvostepena presuda u predmetu <i>Furundžija</i>	<i>Tužilac protiv Ante Furundžije</i> , predmet br. IT-95-17/1-T, Presuda, 10. decembar 1998. godine
Drugostepena presuda u predmetu <i>Gacumbitsi</i>	<i>Sylvestre Gacumbitsi protiv tužioca</i> , predmet br. ICTR-2001-64-A, Presuda, 7. jul 2006. godine
Drugostepena presuda u predmetu <i>Galić</i>	<i>Tužilac protiv Stanislava Galića</i> , predmet br. IT-98-29-A, Presuda, 30. novembar 2006. godine
Prvostepena presuda u predmetu <i>Galić</i>	<i>Tužilac protiv Stanislava Galića</i> , predmet br. IT-98-29-T, Presuda i mišljenje, 5. decembar 2003. godine
Ženevske konvencije	Ženevske konvencije od I do IV od 12. avgusta 1949. godine
Ženevska konvencija II	Ženevska konvencija II za poboljšanje položaja ranjenika, bolesnika i brodolomaca oružanih snaga na

moru od 12. avgusta 1949. godine

Prvostepena presuda u predmetu <i>Gotovina</i>	<i>Tužilac protiv Ante Gotovine i drugih</i> , predmet br. IT-06-90-T, Presuda, 15. april 2011. godine
Prvostepena presuda u predmetu <i>Halilović</i>	<i>Tužilac protiv Sefera Halilovića</i> , predmet br. IT-01-48-T, Presuda, 16. novembar 2005. godine
Drugostepena presuda u predmetu <i>Haradinaj</i>	<i>Tužilac protiv Ramusha Haradinaja i drugih</i> , predmet br. IT-04-84, Presuda, 19. jul 2010. godine
Prvostepena presuda u predmetu <i>Haradinaj</i>	<i>Tužilac protiv Ramusha Haradinaja i drugih</i> , predmet br. IT-04-84, Presuda, 3. april 2008. godine
Drugostepena presuda u predmetu <i>Hategekimana</i>	<i>Ildephonse Hategekimana protiv tužioca</i> , predmet br. ICTR-00-55B-A, Presuda, 8. maj 2012. godine
MKNL	Međunarodna komisija za nestala lica
MKCK	Međunarodni komitet Crvenog krsta
Komentar MKCK na Ženevsku konvenciju II	J. Pictet, ed., <i>The Geneva Conventions of 12 August 1949: Commentary, Part II Geneva Convention for the Amelioration of the Condition of Wounded, Sick and Shipwrecked Members of Armed Forces at Sea</i> , /Ženevske konvencije od 12. avgusta 1949. godine: Komentar, Drugi deo, Ženevska konvencija za poboljšanje položaja ranjenika, bolesnika i brodolomaca oružanih snaga na moru/, Međunarodni komitet Crvenog krsta, Ženeva, 1987.
MKSR	Međunarodni sud za krivično gonjenje lica odgovornih za genocid i druga teška kršenja međunarodnog humanitarnog prava počinjena na teritoriji Ruande i građana Ruande odgovornih za genocid i druga takva kršenja počinjena na teritoriji susjednih država između 1. januara 1994. i 31. decembra 1994. godine
MKSJ	Međunarodni sud za krivično gonjenje lica odgovornih za teška kršenja međunarodnog humanitarnog prava na teritoriji bivše Jugoslavije od 1991. godine

<i>i.e.</i>	<i>id est</i> (to jest)
Optužnica	<i>Tužilac protiv Haradinaja i drugih</i> , predmet br. IT-04-84bis-PT, Podnesak sa Revidiranom četvrtom izmenjenom optužnicom, 21. januar 2011. godine
period na koji se odnosi Optužnica	od 1. marta 1998. do 30. septembra 1998. godine
UZP	udruženi zločinački poduhvat
Drugostepena presuda u predmetu <i>Jelisić</i>	<i>Tužilac protiv Gorana Jelisića</i> , predmet br. IT-95-10-A, Presuda, 5. jul 2001. godine
JNA	Jugoslovenska narodna armija
JSO	Jedinica za specijalne operacije
Drugostepena presuda u predmetu <i>Kalimanzira</i>	<i>Callixte Kalimanzira protiv tužioca</i> , predmet br. ICTR-05-88-A, Presuda, 20. oktobar 2010. godine
Drugostepena presuda u predmetu <i>Kamuhanda</i>	<i>Jean de Dieu Kamuhanda protiv tužioca</i> , predmet br. ICTR-99-54A-A, Presuda, 19. septembar 2005. godine
Drugostepena presuda u predmetu <i>Kanyarukiga</i>	<i>Gaspard Kanyarukiga protiv tužioca</i> , predmet br. ICTR-02-78-A, Presuda, 8. maj 2012. godine
Drugostepena presuda u predmetu <i>Karera</i>	<i>François Karera protiv tužioca</i> , predmet br. ICTR-01-74-A, Presuda, 2. februar 2009. godine
OVK	Oslobodilačka vojska Kosova (<i>Ushtria Çlirimtare e Kosovës</i> (UÇK))
Drugostepena presuda u predmetu <i>Kordić</i>	<i>Tužilac protiv Darija Kordića i Marija Čerkeza</i> , predmet br. IT-95-14/2-A, Presuda, 17. decembar 2004. godine
Prvostepena presuda u predmetu <i>Kordić</i>	<i>Tužilac protiv Darija Kordića i Marija Čerkeza</i> , predmet br. IT-95-14/2-T, Presuda, 26. februar 2001. godine
Drugostepena presuda u predmetu Predmet br. IT-04-84bis-T	<i>Tužilac protiv Momčila Krajišnika</i> , predmet br. IT-00-293 29. novembar 2012.

<i>Krajišnik</i>	39-A, Presuda, 17. mart 2009. godine
Drugostepena presuda u predmetu <i>Krnojelac</i>	<i>Tužilac protiv Milorada Krnojelca</i> , predmet br. IT-97-25-A, Presuda, 17. septembar 2003. godine
Prvostepena presuda u predmetu <i>Krnojelac</i>	<i>Tužilac protiv Milorada Krnojelca</i> , predmet br. IT-97-25-T, Presuda, 15. mart 2002. godine
Drugostepena presuda u predmetu <i>Krstić</i>	<i>Tužilac protiv Radislava Krstića</i> , predmet br. IT-98-33-A, Presuda, 19. april 2004. godine
Prvostepena presuda u predmetu <i>Krstić</i>	<i>Tužilac protiv Radislava Krstića</i> , predmet br. IT-98-33-T, Presuda, 2. avgust 2001. godine
Drugostepena presuda u predmetu <i>Kunarac</i>	<i>Tužilac protiv Dragoljuba Kunarca i drugih</i> , predmet br. IT-96-23&23/1-A, Presuda, 12. jun 2002. godine
Prvostepena presuda u predmetu <i>Kunarac</i>	<i>Tužilac protiv Dragoljuba Kunarca i drugih</i> , predmet br. IT-96-23/1-T, Presuda, 22. februar 2001. godine
Drugostepena presuda u predmetu <i>Kvočka</i>	<i>Tužilac protiv Miroslava Kvočke i drugih</i> , predmet br. IT-98-30/1-A, Presuda, 28. februar 2005. godine
Prvostepena presuda u predmetu <i>Kvočka</i>	<i>Tužilac protiv Miroslava Kvočke i drugih</i> , predmet br. IT-98-30-T, Presuda, 2. novembar 2001. godine
DSK	Demokratski savez Kosova (<i>Lidhja Demokratike e Kosovës</i>)
Drugostepena presuda u predmetu <i>Limaj</i>	<i>Tužilac protiv Fatmira Limaja i drugih</i> , predmet br. IT-03-66-A, Presuda, 27. septembar 2007. godine
Prvostepena presuda u predmetu <i>Limaj</i>	<i>Tužilac protiv Fatmira Limaja i drugih</i> , predmet br. IT-03-66-T, Presuda, 30. novembar 2005. godine
Drugostepena presuda u predmetu <i>Martić</i>	<i>Tužilac protiv Milana Martića</i> , predmet br. IT-95-11-A, Presuda, 8. oktobar 2008. godine
Prvostepena presuda u predmetu <i>Martić</i>	<i>Tužilac protiv Milana Martića</i> , predmet br. IT-95-11-T, Presuda, 12. jun 2007. godine
Drugostepena presuda u predmetu	<i>Tužilac protiv Dragomira Miloševića</i> , predmet br. IT-

<i>Milošević</i>	98-29/1-A, Presuda, 12. novembar 2009. godine
Prvostepena presuda u predmetu <i>Milutinović</i>	<i>Tužilac protiv Milana Milutinovića i drugih</i> , predmet br. IT-05-87-T, Presuda, 26. februar 2009. godine
Drugostepena presuda u predmetu <i>Mrkšić</i>	<i>Tužilac protiv Mileta Mrkšića i Veselina Šljivančanina</i> , predmet br. IT-95-13/1-A, Presuda, 5. maj 2009. godine
Prvostepena presuda u predmetu <i>Mrkšić</i>	<i>Tužilac protiv Mileta Mrkšića i drugih</i> , predmet br. IT-95-13/1, Presuda, 27. septembar 2007. godine
mtbr	motorizovana brigada
MUP	Ministarstvo unutrašnjih poslova Republike Srbije
Drugostepena presuda u predmetu <i>Nahimana</i>	<i>Ferdinand Nahimana i drugi protiv tužioca</i> , predmet br. ICTR-99-52-A, Presuda, 28. novembar 2007. godine
Prvostepena presuda u predmetu <i>Naletilić</i>	<i>Tužilac protiv Mladena Naletilića i Vinka Martinovića</i> , predmet br. 98-34-T, Presuda, 31. mart 2003. godine
Drugostepena presuda u predmetu <i>Ntakirutimana</i>	<i>Tužilac protiv Elizaphana Ntakirutimane i Gérarda Ntakirutimane</i> , predmeti br. ICTR-96-10-A i ICTR-96-17-A, Presuda, 13. decembar 2004. godine
Drugostepena presuda u predmetu <i>Ntawukulilyayo</i>	<i>Dominique Ntawukulilyayo protiv tužioca</i> , predmet br. ICTR-05-82-A, Presuda, 14. decembar 2011. godine
OMPF	<i>Office on Missing Persons and Forensics</i> (Kancelarija za nestala lica i forenziku)
Drugostepena presuda u predmetu <i>Orić</i>	<i>Tužilac protiv Nasera Orića</i> , predmet br. IT-03-68-A, Presuda, 3. jul 2008. godine
Prvostepena presuda u predmetu <i>Orić</i>	<i>Tužilac protiv Nasera Orića</i> , predmet br. IT-03-68-T, Presuda, 30. jun 2006. godine
Tužilaštvo	Tužilaštvo MKSJ

PJP	Posebne jedinice policije
Prvostepena presuda u predmetu <i>Popović</i>	<i>Tužilac protiv Vujadina Popovića i drugih</i> , predmet br. IT-05-88-T, Presuda, 10. jun 2010. godine
<i>Praga</i>	samohodni protivavionski top
tužilaštvo	tužilaštvo MKSJ u ovom predmetu
Završni pretresni podnesak tužilaštva	<i>Tužilac protiv Haradinaja i drugih</i> , predmet br. IT-04-84bis-PT, Poverljivi Završni pretresni podnesak tužilaštva, 11. jun 2012. godine
VP	Vojna policija OVK (<i>Policia Ushtarake</i>)
RDB	Resor Državne bezbednosti
RB	ručni bacač raketa, protivoklopno oruđe
Pravilnik	Pravilnik o postupku i dokazima Međunarodnog suda
SAJ	Specijalna antiteroristička jedinica MUP
Drugostepena presuda u predmetu <i>Semanza</i>	<i>Laurent Semanza protiv tužioca</i> , predmet br. ICTR-97-20-A, Presuda, 20. maj 2005. godine
Drugostepena presuda u predmetu <i>Seromba</i>	<i>Tužilac protiv Athanasea Serombe</i> , predmet br. ICTR-2001-66-A, Presuda, 12. mart 2008. godine
Drugostepena presuda u predmetu <i>Setako</i>	<i>Ephrem Setako protiv tužioca</i> , predmet br. ICTR-04-81-A, Presuda, 28. septembar 2011. godine
Drugostepena presuda u predmetu <i>Simić</i>	<i>Tužilac protiv Blagoja Simića i drugih</i> , predmet br. IT-95-9-A, Presuda, 28. novembar 2006. godine
Prvostepena presuda u predmetu <i>Simić</i>	<i>Tužilac protiv Blagoja Simića i drugih</i> , predmet br. IT-95-9-T, Presuda, 17. oktobar 2003. godine
Drugostepena presuda u predmetu <i>Stakić</i>	<i>Tužilac protiv Milomira Stakića</i> , predmet br. IT-97-24-

A, Presuda, 22. mart 2006. godine

Prvostepena presuda u predmetu <i>Stakić</i>	<i>Tužilac protiv Milomira Stakića</i> , predmet br. IT-97-24-T, Presuda, 31. jul 2003. godine
Statute	Statut međunarodnog krivičnog suda za bivšu Jugoslaviju usvojen Rezolucijom 827 Saveta bezbednosti
Drugostepena presuda u predmetu <i>Strugar</i>	<i>Tužilac protiv Pavla Strugara</i> , predmet br. IT-01-42-A, Presuda, 17. jul 2008. godine
Prvostepena presuda u predmetu <i>Strugar</i>	<i>Tužilac protiv Pavla Strugara</i> , predmet br. IT-01-42-T, Presuda, 31. januar 2005. godine
SUP	Sekretarijat unutrašnjih poslova
T.	Transkript pretresa u ovom predmetu. Sve stranice transkripta na koje upućuje ova Presuda preuzete su iz nekorigovane verzije transkripta. Stoga mogu postojati manje razlike u paginaciji te i konačne verzije transkripta koja je obelodanjena javnosti.
T55	vrsta osnovnog tenka
Drugostepena presuda u predmetu <i>Tadić</i>	<i>Tužilac protiv Duška Tadića zvanog Dule</i> , predmet br. IT-94-1-A, Presuda, 15. jul 1999. godine
Odluka u vezi s nadležnošću u predmetu <i>Tadić</i>	<i>Tužilac protiv Duška Tadića zvanog Dule</i> , predmet br. IT-94-1-AR72, Odluka po interlokutornoj žalbi odbrane na nadležnost Suda, 2. oktobar 1995. godine
Prvostepena presuda u predmetu <i>Tadić</i>	<i>Tužilac protiv Duška Tadića zvanog Dule</i> , predmet br. IT-94-1-T, Mišljenje i presuda, 7. maj 1997. godine
Tanjug	Telegrafaska agencija Nove Jugoslavije
Međunarodni sud	Međunarodni sud za krivično gonjenje lica odgovornih za teška kršenja međunarodnog humanitarnog prava na teritoriji bivše Jugoslavije od 1991. godine

UN	Ujedinjene nacije
UNMIK	Misija Ujedinjenih nacija na Kosovu
Drugostepena presuda u predmetu <i>Vasiljević</i>	<i>Tužilac protiv Mitra Vasiljevića</i> , predmet br. IT-98-32-A, Presuda, 25. februar 2004. godine
Prvostepena presuda u predmetu <i>Vasiljević</i>	<i>Tužilac protiv Mitra Vasiljevića</i> , predmet br. IT-98-32-T, Presuda, 29. novembar 2002. godine
VJ	Vojska Jugoslavije

XII. DODATAK IV: POVERLJIVI DODATAK